

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\King_Stephen-Ctyri_rocni_doby.pdb

PDB Name: Stephen King-Čtyři roční doby

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXT

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 16.8.1973

Modification Date: 16.8.1973

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

Stephen King

Čtyři roční doby

Obsah

RITA HAYWORTHOVÁ
A VYKOUPENÍ Z VĚZNICE SHAWSHANK
Příběh o věčné naději
8
NADANÝ ŽÁK
Příběh o zkaženosti
99
TĚLO
Příběh o nevinnosti
275

DÝCHACÍ METODA

Příběh o smrti a přežití

409

Jde o příběh, ne o vypravěče.

„Zoufalci dělaj zoufalosti.“

– AC/DC

„Nějak se to ke mně doneslo.“

– Norman Whitfield

„Tout s'en va, tout passe, l'eau coule, et le coeur oublie

(Všechno odchází, všechno pomíjí,

voda teče a srdce zapomíná.)

– Flaubert

RITA HAYWORTHOVÁ

A VYKOUPENÍ

Z VĚZNICE SHAWSHANK

?

Příběh o věčné naději

Věnováno Russovi a Florence Dorrové

V každý federální věznici v každém státě je nejspíš chlápek jako já – a mně to můžete věřit. Seženu vám balený cigára, pytlík tabáku s marjánkou, když k tomu máte sklony, lahvičku brandy, abyste mohli oslavit synovu nebo dceřinu maturitu, a skoro všechno ostatní... teda co má nějaký smysl. Ale vždycky to tak nebylo.

Já do Shawshanku přišel ve dvaceti a jsem jeden z mála lidí z naší šťastný rodinky, kterej se chce přiznat k tomu, co udělal. Spáchal jsem vraždu. Uzavřel jsem velkou pojistku na svou manželku, která byla o tři roky starší než já, a pak jsem si pohrál s brzdama chevroletu, kterej nám dal její táta jako svatební dar. Vyšlo to přesně tak, jak jsem to naplánoval, i když jsem nepočítal s tím, že cestou do Castle Hillu a do města vezme ještě sousedku a jejího mrňavýho synka. Brzdy vypověděly službu a auto na kraji města sjelo ze silnice, prolítlo křovím a začalo nabírat rychlost. Svědkové říkali, že než to napálilo do pomníku obětí občanský války a chytlo plamenem, muselo jet tak osmdesát nebo víc.

Plánoval jsem i to, že mě chytanou, ale zaskočili mě a já putoval sem.

V Maine není trest smrti, ale okresní návladní se postaral, abych to schytl za všechny tři smrti a dostal tři doživotní tresty, k vykonání jeden po druhým. To na hodně dlouhou dobu vyloučilo jakoukoliv šanci na podmíněčný propuštění. To, co jsem udělal, nazval soudce „odporným zločinem“, a celkem oprávněně, jenže teď už je to dávná minulost. Můžete se o tom dočíst na zažloutlejších stránkách castlerockského Callu, kde velký titulky hlásající můj odsouzení vypadají trochu směšně vedle zpráv o Hitlerovi a Mussolinim a o Rooseveltových písmenkových agenturách¹. Jestli jsem se rehabilitoval, ptáte se? Vždyť já ani nevím, co to slovo znamená, alespoň pokud jde o věznic a nápravné zařízení. Myslím, že je to slovo, který používají jen politici. Může mít nějaký jiný smysl, kterej možná časem objevím, ale to je budoucnost... takže něco, o čem se trestanci učej nepřemejšlet. Byl jsem mladej, hezkej a pocházel jsem z chudinský čtvrti. Zbouchnul jsem holku, co bydlela v jednom z těch starejch krásnejch domů na Carbine Street. Její táta byl se svatbou svolnej s podmínkou, že budu makat v jeho optický firmě a „vypracuju se“. Zjistil jsem, že ve skutečnosti mě chtěl jen udržet v baráku a mít pod palcem jako nepříjemný zvíře, který se nepodařilo vychovat a který může kousat. Nakupená nenávisť mě nakonec dohnala k tomu, co jsem udělal. Kdybych dostal druhou šanci, už bych to neudělal, ale nejsem si jistej, jestli mě tohle rehabilituje.

Na každěj pád vám ale nechci vyprávět o sobě, ale o jistým Andym Dufresneovi. Než s tím začnu, musím vám vysvětlit pár dalších věcí, týkajících se můj osoby. Nebude to trvat dlouho.

Jak jsem říkal, za těch skoro čtyřicet let dokážu v Shawshanku sehnat všechno. A nemyslím tím jen kontraband, jako jsou cigára a chlast, ačkoliv právě tohle je nejžádanější zboží. Je tisíc dalších položek, který vězňové potřebujou, a i když jsou některý naprosto nevinný, je těžký přijít k nim v base, kde má bejt člověk za trest. Byl tu jeden chlápek, kterej seděl za znásilnění malý holčičky a za obnažování před desítkama dalších. Tomu jsem sehnal tři kousky vermontskýho růžovýho mramoru a on z nich udělal nádherný sošky dítěte, asi dvanáctiletýho kluka a fousatýho chlapa. Říkal jim Tři podoby Ježíše a teď se nacházej v přijímacím salonu chlápka, co bejval guvernérem tohodle státu.

Nebo si možná budete pamatovat jméno jinýho chlápka tady odsud, pokud jste vyrůstali na severu Massachusetts – Robert Alan Cote. V jednapadesátým se pokusil vyloupit První obchodní banku v Mechanic Falls a to přepadení se proměnilo v krvavou lázeň – šest mrtvejch, z toho dva členové gangu, tři rukojmí a jeden mladej státní polda, kterej tam strčil hlavu v nesprávněj čas a koupil to do oka. Cote měl sbírku mincí. Samozřejmě mu ji nepovolili mít v base, ale s trochou pomoci jeho mámy a chlápka, co řídil nákladňák s prádlem, se mi podařilo propašovat mu ji sem. Povídám mu, Bobby, ty jseš magor, když chceš mít sbírku mincí v kamenným hotelu plným zlodějů. On se na mě podívá a usměje se a povídá, Já vím, kam si je schovat, kde budou v bezpečí. Buď klidnej. A měl pravdu. Bobby Cote umřel v sedmašedesátým na mozkovej nádor a tu jeho sbírku mincí nikdo nenašel.

Na Valentina jsem sehnal pro chlapy čokolády a na svátek svatýho Paddyho jsem šílenýmu Irovi O'Malleymu přinesl tři zelený mlíčný koktejly, který dělají u McDonalda; dokonce jsem zajistil půlnoční promítání Hlubokýho hrdla² a Ďábla ve slečně Jonesový³, když pár chlapy dalo do kupy prachy na vypůjčení těch filmů... i když za tenhle kousek jsem si vysloužil tejděn v díře. To je riziko povolání u chlápka, kterej shání věci.

Sháněl jsem encyklopedie a pornografický knížky a různý ptákoviny jako ruční bzučáky a svědivej prášek a občas jsem se postaral, aby chlápek, co měl velkou pátku, dostal kalhotky svý ženy nebo holky... nejspíš si umíte představit, co s nima ty chlapy za nekonečnejch nocí dělali. Tyhle služby pochopitelně nezajistí uju gratis a u některejch je cena dost vysoká, ale já to nedělám jen pro prachy; k čemu jsou mi tady prachy? Nikdy si nekoupím kadilaka ani nepoletím v únoru na čtrnáct dní na Jamajku. Dělán to ze stejnýho důvodu, z jakýho dobrej řezník prodává jen čerstvý maso: mám dobrou pověst a chci si ji udržet. Jsou jediný dvě věci, s kterejma odmítám kšeftovat – zbraně a tvrdý drogy. Nebudu nikomu pomáhat, aby zabil sebe nebo někoho jinýho. Do konce života mám zabíjení dost.

Jo, jsem normální chlápek, a tak když za mnou v devětačtyřicátým přišel Andy Dufresne a poprosil mě, jestli bych mu do basy nemoh propašovat Ritu Hayworthovou, řek jsem, že je to bez problému. A bylo.

Když Andy přišel v osmačtyřicátým do Shawshanku, bylo mu třicet. Byl to malej úhlednej chlápek s

pískovejma vlasama a malejma šikovnejma rukama. Nosil brejle se zlatejma obroučkama a měl vždycky ostříhaný a čistý nehty. Je zvláštní, že si tohle člověk pamatuje u chlapa, ale ono mi to Andyho tak nějak charakterizuje. Vždycky vypadal, jako že by měl mít kravatu. Venku byl viceprezidentem úvěrový sekce velký portlandský banky. To je slušná práce pro tak mladýho chlápka, zvlášt' když uvážíte, jak konzervativní banky jsou... a pokud jde o Novou Anglii, musíte tenhle konzervatismus vynásobit deseti, protože tady lidi nesvěřej peníze člověku, kterej není plešatej, nekulhá a neustále si neupravuje kalhoty, aby měl rovně puky. Andy seděl za vraždu svý manželky a jejího milence.

Každej ve vězení je nevinnej. Čte Písmo svatý, jako čtou televizní kazatelé Apokalypsu. Jsou to oběti soudců kamennejch srdcí a neschopnejch advokátů nebo policejních intrik nebo smůly. Čtou bibli, ale z jejich tváří vyčtete něco jinýho. Většina vězňů jsou grázlové, který jsou zlý na sebe i na všechny ostatní, a jejich největší smůla byla, že je mámy donosily.

Za celý ty léta v Shawshanku tu nebylo ani deset chlapů, kterejm jsem věřil, že jsou nevinný. Andy Dufresne byl jeden z nich, i když o jeho nevině jsem byl přesvědčenej až po pár letech. Kdybych byl členem tý poroty, která u portlandskýho Nejvyššího soudu rozhodovala během šesti bouřlivejch tejdňů na přelomu sedmačtyřicátýho a osmačtyřicátýho roku jeho případ, taky bych hlasoval pro vinu.

Byl to zapeklitej případ, takovej pikantní, se všema správnejma přísadama. Byla v něm nádherná holka se společenskejma stykama (mrtvá), známej místní sportovec (taky mrtvej) a prominentní mladej bankovní úředník. Celej případ pak skandálně okořenily nárážky novin. Pro obžalobu to bylo jednoznačný. Proces trval tak dlouho, jak trval, protože prokurátor chtěl kandidovat do sněmovny a potřeboval, aby si obyčejnej člověk zapamatoval jeho ksicht. Byl to parádní soudní cirkus, na kterej stáli diváci ve frontě od čtyř od rána bez ohledu na minusový teploty, jen aby si zajistili místo.

Fakta obžaloby, který Andy nikdy nepopíral, byly následující: že měl manželku Lindu Collinsovou-Dufresneovou, že ta v červnu 1947 projevila zájem naučit se golf v klubu ve Falmouth Hills, že čtyři měsíce skutečně brala hodiny, že její instruktor byl místní golfovej profík Glenn Quentin, že se Andy koncem srpna 1947 dozvěděl, že Quentin a jeho žena jsou milenci, že Andy a Linda Dufresneovi se 10. září 1947 odpoledne tvrdě pohádali a že předmětem tý hádky byla nevěra.

Podle Andyho výpovědi se Linda vyjádřila, že je ráda, že to Andy ví, protože to věčný utajování bylo vyčerpávající. Řekla Andymu, že se chce rozvést v Renu. Andy prohlásil, že jí radši uvidí v pekle než v Renu. Linda odešla na noc ke Quentinovi do jeho pronajatý chaty nedaleko golfovýho hřiště. Ráno je uklízečka našla v posteli mrtvý. Každěj byl čtyřikrát střelenej.

Tahle poslední skutečnost svědčila víc proti Andymu než proti komukoliv jinýmu. Okresní návladní na ni kladl velkej důraz v zahajovací i závěrečný řeči. Andrew Dufresne, tvrdil, nebyl podváděný manžel, který horkokrevně toužil potrestat nevěrnou manželku; to, říkal návladní, by bylo pochopitelné, ne-li omluvitelné. Ale toto byla mnohem chladnokrevnější pomsta. Považte! hřměl návladní na porotu. Čtyři a čtyři! Nikoli šest výstřelů, ale osm! Vystřílel celý zásobník... pak ho musel vyměnit, aby mohl na oba vystřelit znovu! ČTYŘI V NĚM A ČTYŘI V NÍ, hlásal portlandský list Sun. Bostonský Register označil Andyho jako „Vraha, který spravedlivě rozdává rány“.

Prodavač ze zastavárny v Lewistonu dosvědčil, že pouhé dva dny před dvojnásobnou vraždou prodal šestirannou osmatřicítku Police Speciál Andrewovi Dufresneovi. Barman z klubového baru vypověděl, že Andy toho večera 10. září přišel do baru kolem sedmé, za dvacet minut do sebe vyklopil tři neředěné whisky, a když se zvedl z barové stoličky, řekl barmanovi, že jde do domu Glenna Quentina a že on, barman, si „zbytek bude moct přečíst v novinách“. Další prodavač, tentokrát z obchodu Handy-Pik, vzdáleného asi míli od Quentinova domu, vypověděl před soudem, že tam Dufresne přišel téhož večera asi ve tři čtvrtě na devět. Koupil si cigarety, tři kvarty piva a nějaké utěrky na nádobí. Okresní soudní lékař vypověděl, že Quentin a Dufresneová byli zabiti mezi jedenáctou a půlnocí v noci z 10. na 11. září. Detektiv z kanceláře vrchního návladního, který byl případem pověřen, svědčil, že necelých sedmdesát yardů od chaty je odbočka, na které byly odpoledne 11. září vytěženy tři důkazy: prvním byly dvě prázdné kvartové lahve piva Narragansett (s otisky prstů obžalovaného), druhým dvanáct cigaretových nedopalků (všechny značky Kool, které kouří obžalovaný) a třetím sádrový odlitek pneumatiky (vzorkem i stupněm opotřebení přesně odpovídající vzorku pneumatiky plymouthu obžalovaného).

Na pohovce v obývacím pokoji Quentinovy chaty se našly čtyři utěrky na nádobí. Byly na nich díry po

kulkách a spáleniny od střelného prachu. Detektiv soudil (přes zuřivé námitky Andyho obhájce), že vrah obalil utěrkami hlaveň vražedné zbraně, aby utlumil zvuk výstřelů.

Andy Dufresne svědčil pro vlastní obhajobu. Svůj příběh vyprávěl klidně, chladně a bez emocí. Řekl, že znepokojivé pověsti o jeho ženě a Glennu Quentinovi k němu dolehly někdy poslední týden v červnu. Koncem srpna už byl tak zoufalý, že se rozhodl ověřit si jejich pravdivost. V ten večer, kdy se Linda údajně chystala po golfu na nákup do Portlandu, Andy sledoval ji i Quentina do Quentinovy patrové pronajaté chaty (novinami nevyhnutelně označené za „hnízdečko lásky“) – Parkoval na odbočce, dokud ji Quentin asi za tři hodiny neodvezl ke klubu, kde měla svoje auto.

„Chcete tvrdit tomuto soudu, že jste sledoval svou ženu ve vašem zbrusu novém sedanu značky Plymouth?“ zeptal se ho okresní návladní při křížovém výslechu.

„Na ten večer jsem si vyměnil auto s kamarádem,“ odpověděl Andy a toto chladné přiznání, jak dobře své pátrání naplánoval, mu v očích porotců vůbec neprospělo.

Když vrátil příteli auto a vzal si vlastní, odjel domů. Linda byla v posteli a četla si. Ptal se jí, jak se měla v Portlandu. Odpověděla, že to bylo zábavné, ale neviděla nic, co by se jí líbilo natolik, aby si to koupila.

„V tu chvíli jsem to věděl jistě,“ sdělil Andy napjatým divákům. Řekl to stejně chladným, odtažitým hlasem, jakým podal téměř celou svědeckou výpověď.

„V jakém jste byl rozpoložení těch sedmnáct dní od toho dne do dne vraždy?“ zeptal se ho jeho obhájce.

„Cítil jsem velkou bolest,“ odpověděl Andy chladně. A jako člověk, který přeřikává seznam položek na nákup, pak ještě vypověděl, že uvažoval o sebevraždě a došel dokonce tak daleko, že si osmého září koupil v Lewistonu zbraň.

Obhájce ho pak vyzval, aby řekl porotě, co se stalo, když jeho žena odjela na schůzku s Glennem Quentinem v ten večer, kdy došlo k vraždám. Andy to porotcům řekl... a vyvolal v nich ten nejhorší možný dojem.

Znal jsem ho skoro třicet let a můžu vám říct, že to byl ten nejrozzváznější chlap, jakýho jsem kdy znal. Všechno vám říkal jenom po troškách. Když ho něco trápilo, schovával si to pro sebe. Jestli měl někdy v duši temnou noc, jak by to napsal nějaký spisovatel, tak jste to nikdy nepoznali. Byl to týpek, kterej když se rozhodne spáchat sebevraždu, udělá to bez vzkazu na rozloučenou, ale ne dřív, než si dá věci do pořádku. Kdyby na svědecký lavici brečel, kdyby zesílil hlas nebo zaváhal, dokonce i kdyby se rozeřval na toho okresního návladního, kterej mířil do Washingtonu, nevěřím, že by dostal doživotí. A i kdyby dostal, byl by ve čtyřiapadesátým na podmínku venku. Jenže on vypovídal jako magnetofon, jako by říkal porotě: Takhle to je. Berte nebo nechte být. Nechali být.

Řekl, že ten večer se opil, že od čtyřadvacátého srpna byl víceméně v lihu pořád a že patří k lidem, který alkohol moc nesnášej. Už jenom tohle samo o sobě by těžko spolkla jakákoliv porota. Porotci si nedokázali představit tohohle chladného rozvážného mladého chlapa v dvouřadovém vlněném obleku s vestou, jak je v jednom kuse nalítej kvůli pitomý milostný aférce své ženy s nějakým maloměstským golfovým profíkem. Já jsem tomu věřil, protože jsem měl možnost poznat Andyho tak, jak ho těch šest ženskejch a šest chlapů v porotě nikdy poznat nemohlo.

Celou dobu, co jsem ho znal, se Andy Dufresne napil čtyřikrát ročně. Každý rok mě vyhledal na dvoře věznice vždycky tejdén před svejma narozeninama a pak asi čtrnáct dní před Vánocema. Pokaždý s lahví Jacka Daniela. Koupil ji asi tak, jak si podobný věci kupuje většina vězňů – k otrocký mzdě, kterou vám tu platěj, si přidal trochu z vlastního. Do pětadesátého roku tu platili desetcent za hodinu a v pětadesátým to zvedli na čtvrt'ák. Moje provize za kořalku byla a je deset procent, takže když si ji přidáte k ceně fajnový whisky jako Black Jack, umíte si asi představit, kolik hodin se musel Andy Dufresne potit ve vězeňský prádelně, aby si moh koupit ty čtyři panáky ročně.

Ráno na svý narozeniny dvacátého září si dal velkýho panáka a pak dalšího, když se zhaslo. Druhej den dal zbytek lahve mně a já se o ni podělil s dalšíma. Pokud jde o další láhev, z tý si zavdal na Boží hod a pak na Silvestra. Ta pak zase putovala ke mně s pokynem, abych se o ni podělil s ostatníma. Čtyři panáky za rok – to vypil chlap, kterej měl s lahvou tvrdou zkušenost.

Řekl porotě, že ten večer desátého byl tak opilej, že si z něj pamatuje jen jednotlivý chvílky. Namazal se už odpoledne – „Dal jsem si dvojitou dávku na kuráž,“ vypověděl. To si dal, než se začal zaobírat

Lindou.

Když odjela na rande s Quentinem, uvažoval, že si to s nima vyříká. Cestou do jeho chaty se zastavil v klubu na pár rychlejších. Nevzpomíná si, vypověděl, že by řekl barmanovi, že si „zbytek bude moct přečíst v novinách“, nebo že by mu vůbec něco řekl. Pamatoval si, že v Handy-Piku si kupoval pivo, ale ne utěrky. „Proč bych si kupoval utěrky?“ ptal se a jedny noviny napsaly, že tři porotkyně se zachvěly.

Pozdějc, mnohem pozdějc přede mnou uvažoval o tom prodáváči, kterej svědčil ve věci těch utěrek, a myslím, že to stojí za zaznamenání. „Řekněme, že když obcházeli svědky, narazili na toho člověka, co mi prodal pivo,“ přemítal jednou Andy na vězeňském dvoře. „To už uplynuly tři dny. Fakta o případu rozmazávaly všechny noviny. Třeba se na něj vrhli, pět nebo šest poldů plus ten všivák z kanceláře vrchního návladního plus zástupce okresního návladního. Paměť je hrozně ošemetná věc, Rede. Mohli začít otázkou, A není možné, že si koupil čtyři nebo pět utěrek?“, a tak si prošlapat cestičku. Když chce dostatek lidí, aby si člověk na něco vzpomněl, má to dost silný přesvědčovací účinek.“

S tím jsem souhlasil.

„Ale něco je ještě silnějšího,“ pokračoval Andy v úvahách. „Podle mě je přinejmenším možné, že přesvědčil sám sebe. Měl možnost stát se středem pozornosti. Reportéři mu kladou otázky, jeho fotografie se objevují v novinách... a vrcholem všeho je přirozeně jeho hvězdné vystoupení před soudem. Neříkám, že tu výpověď zfalšoval úmyslně nebo že křivě přísahal. Je docela dobře možné, že by vítězně prošel detektorem lži nebo přísahal na matčino posvátné jméno, že jsem si ty utěrky koupil. Ale stejně... paměť je zatraceně subjektivní věc.“

Já vím jen tolik: přestože i můj advokát si myslel, že dobrá polovina mé výpovědi je vylhaná, nikdy nespokl tu historiku s utěrkami. Je šílená sama o sobě. Já byl ožralý jako prase a v tomhle stavu bych sotva uvažoval o tlumení výstřelů. Kdybych to udělal, tak bych páčil jen tak.“

Zahnul na odbočku a zaparkoval tam. Popíjel pivo a kouřil. Sledoval, jak zhasínaj světla v přízemí a jak se pak rozsvěcí jediný světlo nahoře... a po čtvrt hodině zhasíná. Říkal, že ten zbytek si mohl domyslet.

„Pane Dufresne, šel jste pak do domu Glenna Quentina a oba je zabil?“ zeptal se jeho obhájce.

„Ne, nešel,“ odpověděl Andy. Kolem půlnoci začal střízlivět. Cítil taky příznaky kocoviny. Rozhodl se odjet domů, zaspal to a ráno to promyslet zastřízlivě.

„Když jsem přijel domů, začal jsem přemýšlet o tom, že nejmoudřejší bude nechat ji odjet do Rena a zařídit tam rozvod.“

„Děkuji, pane Dufresne.“

Okresní návladní vyskočil.

„Rozvedl jste se s ní tím nejrychlejším způsobem, na jaký jste přišel, že? Rozvedl jste se s ní za pomoci osmatřicítky zabalené v utěrkách, že?“

„Ne, pane.“

„Tím myslíte, že jste nejdřív zastřelil Quentina?“

„Tím myslím, že jsem nezastřelil nikoho z nich. Vypil jsem dva kvarty piva a vykouřil spoustu cigaret, jak policie zjistila na té odbočce. Pak jsem odjel domů a šel do postele.“

„Řekl jste porotě, že mezi čtyřiařicátým srpnem a desátým zářím jste uvažoval o sebevraždě.“

„Ano, pane.“

„Natolik vážně, že jste si koupil revolver.“

„Ano.“

„Dotklo by se vás příliš, pane Dufresne, kdybych vám řekl, že mi nepřípadáte jako sebevražedný typ?“

„Ne,“ řekl Andy, „ale vy na mě nepůsobíte jako příliš vnímavý typ a velice pochybuji, že kdybych skutečně měl sebevražedné úmysly, zrovna vy byste to poznal.“

Po téhle poznámce se v soudní síni rozhostilo napětí, ale u poroty Andy nijak nezabodoval.

„Ten večer desátého září jste s sebou tu osmatřicítku měl?“

„Ne, jak už jsem vypověděl –“

„Jistě,“ usmál se jízlivě okresní návladní. „Hodil jste ji do řeky, že? Do řeky Royal. Odpoledne devátého.“

„Ano, pane.“

„Den před vraždami.“

„Ano, pane.“

„Tak se vám to hodí, že?“

„Ani hodí, ani nehodí. Je to prostě pravda.“

„Slyšel jste patrně výpověď poručíka Minchera.“ Poručík Mincher vedl skupinu, která prohledala úsek řeky pod mostem Pond Road, odkud ji Andy do řeky údajně hodil. Policie ji nenašla.

„Ano, pane. Vy víte, že jsem ji slyšel.“

„Pak jste tedy slyšel, že žádnou zbraň nenašli, přestože ten úsek prohledávali tři dny. To se vám také hodí, že?“

„Příhodnost stranou, je prostě fakt, že tu zbraň nenašli,“ odpověděl Andy chladně. „Rád bych však poukázal na skutečnost, že most je velice blízko ústí řeky do Yarmouthského zálivu. Proud je tam silný, mohl odnést zbraň až do zálivu.“

„A tím pádem nemohlo být provedeno srovnání rýh na kulkách vytažených ze zkrvavělých mrtvol vaší ženy a pana Glenna Quentina s rýhami v hlavni vaší zbraně. Je to tak, že, pane Dufresne?“

„Ano.“

„To se vám také hodí, že?“

V tu chvíli Andy podle záznamů projevil jednu z mála citových reakcí, které si během celých šesti týdnů procesu dovolil. Hořce se pousmál.

„Vzhledem k tomu, že jsem nevinný, pane, a vzhledem k tomu, že pokud jde o vhození zbraně do řeky den před vraždami, mluvím pravdu, rozhodně se mi nehodí, že tu zbraň nenašli.“

Okresní návladní ho propíral dva dny. Znovu přečetl svědectví prodavače z Handy-Piku o těch utěrkách. Andy opakoval, že si nevzpomíná, že by je koupil, ale zároveň připustil, že si taky nevzpomíná, že by je nekoupil.

Je pravda, že Andy a Linda Dufresneovi uzavřeli počátkem roku 1947 sdruženou pojistku? Ano, to je pravda. A je pravda, že kdyby byl Andy zproštěn viny, vyplatila by mu pojišťovna padesát tisíc dolarů? Pravda. A není pravda, že do domu Glenna Quentina šel s úmyslem vraždit a že skutečně tu dvojnásobnou vraždu spáchal? Ne, to není pravda. Co si tedy v tom případě myslí, když se neobjevily žádné známky loupeže?

„Nemám si podle čeho utvořit názor,“ řekl Andy tiše.

Porota zasedla k posouzení případu jednoho sněžného středečního odpoledne v jednu hodinu. Dvanáct porotců a porotkyň se vrátilo v půl čtvrtý. Soudní sluha říkal, že by se byli vrátili dřív, ale že si ještě zaskočili na dobrý kuřátko k Bentleymu na účet okresu. Přišli mu vinu, a kdyby byl v Maine uzákoněnej trest smrti, tak by si zatančil v křesílku, ještě než by vystrčily hlavičky první krokusy.

Okresní návladní se ho zeptal, co se podle jeho názoru stalo, a Andy se vyhnul odpovědi – ale nějaký tušení měl a já ho z něj jednou pozdě večer v pětapadesátém dostal. Sedm let mi trvalo, než jsem se s Andym propracoval od letmejch pokejvnutí hlavou k poměrně blízkému přátelství – i když skutečně jsme se spřátelili až nějak v šedesátém a já věřím tomu, že jsem byl jedinej, kdo se mu takhle přiblížil. Oba jsme měli dlouhý pátky, byli jsme od začátku do konce na stejném bloku, i když jsme měli celý přes půl chodby daleko od sebe.

„Co si myslím?“ zasmál se, ale žádnéj humor v tom smíchu nebyl. „Myslím si, že ten večer vzduchem poletovalo strašně moc smůly. Víc, než se v takhle krátkém časovém úseku ještě kdy objeví. Myslím si, že to musel být úplně cizí člověk, který jen projížděl. Možná někdo, kdo píchl pneumatiku, když já už jsem odjel domů. Možná zloděj, možná psychopat. Zabil je, nic víc. A já jsem tady.“

Takhle jednoduchý to bylo. A on byl odsouzenej strávit zbytek života v Shawshanku – nebo aspoň jeho část, když by na to přišlo. Pět let nato začal chodit před komisi pro podmínečný propuštění, která mu žádost zamítla, i když byl příkladnej vězeň. Dostat propustku ze Shawshanku, když má člověk na vstupence štempl s nápisem vražda je zdlouhavá práce, stejně zdlouhavá, jako když řeka vyhlodává skálu. V komisi je sedm lidí, o dva víc než ve většině státních věznic, a každej z nich je tvrdej, jako byste ho vytáhli z minerálního zřídla. Ty lidi si nekoupíte, neukecáte je, nedojmete je. Pokud jde o tuhle komisi, tak prachy tady nehovořej a ven se nedostane nikdo. V Andyho případě tu hrály roli i jiný důvody... ale ty patřej až do pozdější fáze mýho příběhu.

Byl tam jeden chlápek, kterej měl úlevy za vzorný chování, nějaký Kendrick, a ten se u mě v padesátejch letech dost zadlužil a trvalo mu čtyři roky, než mi to celý splatil. Většinu úroků mi splácel informacema – v mý branži je člověk vyřízenej, když nenajde způsob, jak bejt neustále v obraze. Tenhle Kendrick měl kupříkladu přístup k záznamům, ke kterejm já bych se v životě nedostal, protože musím makat u razičky v tý zatracený dílně na výrobu značek.

Řekl mi, že komise v sedmapadesátým hlasovala 7–0 v neprospěch Andyho, v osmapadesátým 6–1, v devětapadesátým znovu 7–0 a v šedesátým 5–2. Pak už nevím, zato vím, že za dalších šestnáct let byl pořád na cele číslo 14 v pátým bloku. To bylo v pětasedmdesátým a Andymu bylo sedmapadesát. Počítám že by vyměkli a pustili ho tak kolem třiaosmdesátého. Daj vám doživotí a tak to taky dopadne – v celkovým výsledku určitě. Možná vás někdy pustěj, ale... poslouvejte: znal jsem jistýho Sherwooda Boltona, a ten měl na cele holuba. Nebyl to žádnej Ptáčník z Alcatrazu5, měl jen toho holuba. Pojmenoval ho Jake. Pustil Jakea den před svým vlastním propuštěním a Jake odlít tak svižně, jak jen si moh Sherwood přát. Jenže tejden po tom, co Sherwood opustil naši šťastnou rodinku, mě jeden kamarád zavolal do západního rohu věžeňského dvora, kde se obvykle zdržoval Sherwood. Pták tam ležel jako malinkatá hromádka špinavýho prádla. Byl strašně vyhublej. A ten kamarád povídá, „Není to Jake, Rede?“ A byl. Ten holub byl úplně tuhej.

Vzpomínám si, jak jsem se poprvé kvůli něčemu setkal s Andym; připadá mi to jako včera. Ale tehdy ještě nechtěl Ritu Hayworthovou, to přišlo až pozdějc. V létě osmačtyřicátého si přišel pro něco jinýho.

Většinu kšeftů dělám na věžeňským dvoře a u tohodle to nebylo jinak. Náš dvůr je velkej, větší než většina věžeňskejch dvorů. Je to dokonalej čtverec o straně devadesát yardů. Na severní straně je obvodová zeď se strážní věží na každým konci. Stráže maj dalekohledy a brokovnice s krátkou hlavní. V severní zdi je taky hlavní brána. Na jižní straně dvora jsou nákladový rampy. Je jich tam pět. V Shawshanku je v pracovní dny pěkně rušno – přijížděj dodávky, odjížděj dodávky. Máme tu dílnu na výrobu poznávacích značek a velkou prádelnu, která pere nejen pro věznic, ale i pro kitteryskej špitál a eliotský sanatorium. Je tu taky velká autoopravna, kde mechanikové z řad vězňů spravujou věžeňský, státní i městský auta – nemluvě o soukromejch autech šetřílků, úředníků... a při nejdny příležitosti i členů komise pro podmínečný propuštění.

Východní stranu dvora rámuje tlustá zeď se spoustou mrňavejch okýnek, za kterou jsou cely pátého bloku. Na východní straně je administrativní budova a věžeňská nemocnice. V Shawshanku nikdy nebylo tak přecpáno jako ve většině věznic a tenkrát v osmačtyřicátým byl zaplněnej jen ze dvou třetin, ale na dvoře mohlo bejt v kteroukoliv dobu od osmdesáti do sto dvaceti vězňů, který si házeli fotbalovým nebo baseballovým míčem, hráli kostky, kecali a dělali kšefty. V neděli tam bylo nejvíc lidí; v neděli by to tam vypadalo jako na venkově o nějakým svátku... kdyby tam byly nějaký ženský.

A právě v neděli za mnou Andy poprvně přišel. Právě jsem dokončil hovor o nějakým rádiu s Elmorem Armitagem, chlápem, co mi byl často užitečnej, a přišel ke mně Andy. Samozřejmě jsem věděl, kdo to je; měl pověst snoba a studenýho čumáka. Říkalo se, že umí dělat potíže. Jeden z těch, co to říkali, byl Bogs Diamond, ostrej hoch, kterýho nebylo radno si znepřátelit. Andy byl na cele sám a já už slyšel, že přesně tohle chtěl. Spousta lidí o něm říkala, že mu vlastní hovno nesmrdí tak, jako hovna ostatních. Jenže já nemám zapotřebí poslouchat pomluvy, když si názor můžu udělat sám.

„Ahoj,“ řekl, „já jsem Andy Dufresne.“ Podal mi ruku a já mu jí potřásl. Nebyl z těch, co ztrácej čas společenskejma kecama. „Vyrozuměl jsem, že umíš sehnat spoustu věcí.“

Připustil jsem, že čas od času dokážu určitou věc schrstit.

„A jak to děláš?“ zeptal se Andy.

„Někdy,“ řekl jsem, „mi věci tak nějak přijdou samy pod ruku. Neumím si to vysvětlit. Pokud to není tím, že jsem Ir.“

Tomu se pousmál. „Napadlo mě, jestli bys mi mohl sehnat geologický kladívko.“

„Jak to vypadá a k čemu to chceš?“

Andy se zatvářil překvapeně. „Ty potřebuješ k obchodu motivaci?“ Po těchhle slovech jsem pochopil, jak si vysloužil pověst snoba, chlápka, kterej se naporuje – ale v jeho otázce jsem zároveň vycítil lehkej humor.

„Tak já ti to řeknu,“ odpověděl jsem. „Kdybys chtěl zubní kartáček, na nic bych se tě neptal, jenom bych ti řekl cenu. Protože zubní kartáček není nebezpečný zboží.“

„Máš respekt před nebezpečným zbožím?“

„To si piš.“

V tu chvíli k nám letěl starý baseballový míček a on se bleskurychle otočil a chytil ho ve vzduchu. Byl to pohyb, na který by byl hrdej i Frank Malzone. Andy hodil míček tam, odkud přiletěl. Hodil ho rychlým a elegantním švihem zápěstí, ale v tom hodě byl i obrovský elán. Viděl jsem, že nás jedním okem pozoruje spousta lidí, který si šli zdánlivě za svým. Možná nás pozorovali i strážci na věžích. Nechci se vytahovat, ale v každý věznici jsou trestanci, který mají svou váhu, tak čtyři pět v malý, dva nebo tři tučty ve velký. V Shawshanku jsem byl jedním z nich a měl jsem za to, že Andy Dufresne k nim časem bude rozhodně patřit taky. On to zřejmě taky věděl, ale nepodbízel se mi ani mi nemazal med kolem huby a já si ho za to vážil.

„Tak dobře, řeknu ti, jak to vypadá a k čemu to chci. Geologické kladívko vypadá jako miniaturní krumpáč – asi takhle dlouhý. Roztáhl ruce asi stopu od sebe a já si poprvé všiml, jak má udržované nehty. „Na jednom konci má ostrou špičku a na druhém konci plochou hlavu. Chci ho, protože mám rád kameny.“

„Kameny,“ řekl jsem.

„Dřepni si na chvíli.“

Poslechl jsem ho. Skrčili jsme se na bobek jako Indiáni. Andy vzal hrst hlíny ze dvora a začal ji prosívat v rukou, až se sypala v jemném obláčku. V dlaních mu zůstaly kamínky, jeden nebo dva lesklý, ostatní mdlý a obyčejný. Jeden z těch mdlých byl křemen, ale byl mdlý jen do chvíle, dokud jste ho neočistili. Pak měl nádherně mlíčné lesk. Andy ho očistil a hodil mi ho. Já jsem ho chytil a pojmenoval.

„Jasně, že je to křemen,“ řekl. „A podívej. Slída. Břidlice. Zvětralá žula. Tady je kus vrstveného vápence z doby kdy tu kopali základy do svahu.“ Odhodil kamínky a oprášil si ruce. „Já jsem blázen do kamenů. Nebo jsem aspoň byl, ve starém životě. A v omezeném měřítku bych se jím rád zase stal.“

„Nedělní geologický expedice na dvůr?“ zeptal jsem se a vstal jsem. Byla to hloupost, ale přesto... při pohledu na ten křemínek mi trochu poskočilo srdce. Nevím přesně proč, snad pro tu spojitost s vnějším světem. Na takový věci člověk na vězeňském dvoře obvykle nemyslí. Křemen je něco, co vylovíte z divokého potůčku.

„Lepší nedělní expedice tady než vůbec žádné nedělní expedice,“ řekl.

„Věcí jako geologický kladívko bys mohl někoho vzít po hlavě.“

„Nemám tu žádné nepřátele,“ řekl tiše.

„Ne?“ usmál jsem se. „Tak chvíli počkej.“

„Pokud budou potíže, dokážu je zvládnout i bez geologického kladívka.“

„Třeba se chceš pokusit utýct. Podkopat se pod zdi. Protože jestli ti jde o tohle –“

Zdvořile se zasmál. Když jsem za tři neděle uviděl geologický kladívko, pochopil jsem proč.

„Hele,“ řekl jsem mu, „jestli tě s tím někdo uvidí, tak ti to vezmou. I kdyby tě viděli se lžící, tak ti ji vezmou. Co chceš dělat, sednout si tady na dvůr a začít kopat?“

„Ne, myslím, že si dokážu poradit mnohem líp.“

Přikývl jsem. Do toho už mi skutečně nic nebylo. Lidi využívají jejich služeb k tomu, abych jim něco sehnal. Je už jen jejich věc, jestli si to dokážou udržet nebo ne.

„Kolik taková věc stojí?“ zeptal jsem se. Začal se mi líbit jeho tichej odtažitý styl. Když člověk stráví deset rušnějších let jako já tehdy, můžou ho řvouni a tlučubové a bengálisti začít strašlivě unavovat. Jo, myslím, že můžu klidně přiznat, že se mi Andy líbil od samého začátku.

„Osm dolarů v každém specializovaném obchodě,“ řekl, „ale chápu, že ve své branži pracuješ s provizí –“

„Běžná provize je deset procent, ale u nebezpečnějších předmětů musím jít vejš. Na sehnání takového udělátka, o jakým mluvíš, potřebuju trochu víc husího sádla, abych roztočil kola. Řekněme deset dolarů.“

„Deset beru.“

Podíval jsem se na něj a pousmál se. „A máš těch deset dolarů?“

„Jistě,“ řekl tiše.

Mnohem později jsem zjistil, že má víc než pět set. Ty si přinesl s sebou. Když se zapíšete do tohoto hotelu, jeden z pikolíků je povinen vás ohnout a prohlédnout vám větrák, ale abych to moc nerozmazával, chlap, kterej je umanutej, může propašovat poměrně velký věci, když je uloží dost hluboko – tak hluboko, aby byly z dohledu, pokud ovšem pikolík zrovna nemá náladu vzít si na průzkum gumový rukavice.

„To je dobře,“ řekl jsem. „Měl bys vědět, co tě čeká, když tě chytej s tím, co ti seženu.“

„To bych asi měl,“ řekl a podle nepatrného záblesku v jeho šedejch očích jsem poznal, že ví přesně, co chci říct. To mu tam bleskl ten jeho zvláštní ironickéj humor.

„Když tě chytanou, řekneš, žeš to našel. To je asi tak všechno. Na tři nebo čtyři tejdny tě šoupnou do díry... navíc samozřejmě přijdeš o svou hračku a budeš mít černej puntík v záznamech. Když jim řekneš můj jméno, už spolu nikdy žádněj kšeft neuděláme. Nejvejš tak tkaničky do bot nebo pytlík tabáku. Navíc na tebe pošlu pár chlápků, aby tě srovnali. Nesnáším násilí, ale chápeš mou pozici. Nemůžu si dovolit, aby se o mně rozneslo, že se o sebe nedokážu postarat. To by mě oddělalo.“

„Jistě, to si dokážu představit. Chápu to a nemusíš se bát.“

„Já se nikdy nebojím,“ řekl jsem. „Tady si to nemůžu dovolit.“

Příkývln a odešel. Za tři dny se ke mně připojil na dvoře, když měli v prádelně přestávku. Nepromluvil, ani se na mě nepodíval, jen mi obratně jako kouzelník při karetním triku vtiskl do ruky obrázek ctihodného Alexandera Hamiltona. Patřil k lidem, který se rychle přizpůsoběj. Sehnal jsem mu geologický kladívko. Jednu noc jsem ho měl na svý cele a vypadalo přesně tak, jak mi ho popsal. Nebyl to žádněj nástroj vhodnej k útěku (říkal jsem si, že s tímhle kladívkem by člověku trvalo asi šest set let, než by se prokopal skrz zeď), ale pořád jsem měl pochybnosti. Kdyby to někomu zaťal do hlavy, tak ten už rozhodně Fibber McGee a Motty v rádiu neuslyší. A Andy už začal mít potíže se sestřičkama. Doufal jsem, že to kladívko nechce na ně.

Nakonec jsem uvěřil svému úsudku. Brzo ráno, dvacet minut před budíčkem, jsem geologický kladívko a karton camelek předal Erniemu, kterej v pátým bloku zametal chodby, než ho v šestapadesátým pustili. Ten si to beze slova strčil pod halenu a já to kladívko viděl až po devatenácti letech, a to už z něj skoro nic nezbejvalo.

Další neděli ke mně Andy znovu přišel na vězeňským dvoře. Ten den na něj nebyl moc hezkej pohled, to vám můžu říct. Spodní ret měl tak nateklej, že vypadal jako grilovací klobása, pravý oko měl kvůli otoku napůl přivřený a přes jednu tvář se mu táhl škrábanec od valchy. Měl sice problémy se sestřičkama, ale nikdy se o nich nezmiňoval. „Díky za ten nástroj,“ řekl a vzdálil se.

Se zájmem jsem ho pozoroval. Udělal pár kroků, uviděl něco na zemi, sehnul se a sebral to. Byl to kamínek. Vězeňský hadry, kromě těch, co nosej mechanici do práce, nemaj žádný kapsy, jenže to se dá vždycky obejít. Kamínek zmizel v Andyho rukávu a nevypadl. To jsem obdivoval.. . stejně jako jeho. I přes problémy, který měl, dokázal žít vlastní život. Tisíc dalších to neumí nebo nechce nebo nemůže a spousta z nich ani není ve vězení. A taky jsem si všiml, že i když jeho obličej vypadal, jako by ho přejela sekačka, ruce měl pořád upravený a čistý, nehty vzorně udržovanéj.

Příštího půl roku jsem ho moc nevidal; Andy trávil spoustu času o samotě.

###

Pár slov o sestřičkách.

Ve spoustě věznic se jim říká tetičky nebo vězeňský Zuzanky, v poslední době je v módě říkat jim bukvice. V Shawshanku to byly vždycky sestřičky. Nevím sice proč, ale na pojmenování nijak nezáleží. Dneska už většinu lidí nepřekvapí, že za vězeňskejma zdma bují homosexualita – možná kromě mlíčňáků, který maj tu smůlu, že jsou mladý, štíhlý, hezký a neopotřebovaný – ale homosexualita, stejně jako sex mezi chlapem a ženskou, má spoustu podob. Něktorej chlap nemůže bez sexu vydržet a přimkne se k jinýmu chlapovi, aby nezešílel. Tak se utvoří svazek dvou v podstatě heterosexuálních chlapů, i když mě někdy napadá, jestli budou tak heterosexuální, jak si o sobě mysleli, až se vrátěj domů ke svejm manželkám a holkám.

Pak jsou taky chlapi, který se v base „obrátej“. V současný hantýrce „zteplaj“ nebo „zružověj“. Většinou, ale ne vždycky, hrajou ženskou roli a o jejich přízeň se divoce soupeří.

A pak jsou tu sestřičky.

Ve vězeňské společnosti představují asi to, co představují ve společnosti venku sexuální násilníci. Mají obvykle velký pály za brutální zločiny. Jejich oběť je mladá, slabá a nezkušená... nebo, jako v případě Andyho Dufresnea, slabě vyhlížející. Jejich lovištěm bývají sprchy, úzký tunelovitý prostory za pračkama v prádelně, někdy vězeňská nemocnice. Při nejnepříjemnějších příležitostech došlo k znásilnění v malé promítací kabině za hledištěm. To, co si sestřičky často vynucují silou, by mohly mít i tak, kdyby to tak chtěly; ty „obrácený“ mají obvykle zálibu v jedny nebo druhý sestřičce, stejně jako mladý holky ve svejch Sinatrech a Presleyích a Redfordech. Jenže pro sestřičky je vždycky potěšením vzít si to násilím... a řekl bych, že vždycky bude.

Protože byl Andy malej a dobře vypadal (a možná taky kvůli tomu sebeovládání, který jsem u něj obdivoval), jely po něm sestřičky ode dne, kdy přišel. Kdyby tohle byla nějaká pohádka, řekl bych vám, že Andy statečně bojoval tak dlouho, dokud ho sestřičky nenechaly na pokoji. Přál bych si, abych to mohl říct, ale nemůžu. Vězení není žádná pohádková svět.

Poprvé ho vyzkoušely necelý tři dny po tom, co se stal členem naší šťastný shawshanský rodinky. Tentokrát šlo jen o poplácávání a lechtání, jak jsem vyrozuměl. Rádi si vás odhadnou, než na vás doopravdy vystartují, jako šakalové, který zjistí, jestli je kořist tak slabá a zmrzačená, jak vypadá.

Andy se ohnal a natrhl pysk velký ramenatý sestřičce, která se jmenovala Bugs Diamond – ani po těch letech nikdo neví, kde se to stalo. Než to mohlo zajít dál, zasáhl bachař, ale Bogs Andymu slíbil, že ho dostane – a dostal.

Podruhy to bylo za pračkama v prádelně. V té úzký prašný uličce se toho za ty léta stalo hodně; bachaři o tom vědějí a nechávají to bejt. Je tam příšeří a všude se povalují pytle s pracím a bělicím práškem, sudy s hexlitem, kterej je neškodnej jako sůl, pokud máte suchý ruce, ale nebezpečnej jako kyselina z baterie, když je máte mokry. Bachaři tam neradi choděj. Není tam prostor k manévrování a jedna z prvních věcí, který je učej, když nastoupěj do takovýhle věznice, je nedostat se nikdy mezi vězně v místech, kde nejde ustoupit.

Bogs tam ten den nebyl, ale Henley Backus, kterej vedl prádelnu od dvaadvacátýho roku, mi řekl, že tam byli čtyři jeho kámoši. Andy je chvíli držel v šachu kyblíkem s hexlitem, když jim vyhrožoval, že jim ho hodí do očí, jestli se přihlížej, ale zakopl, když pozadu obcházel hromadu pracovních kalhot. To jim stačilo. V tu ránu na něm byli.

Myslím, že výraz hromadný znásilnění se z generace na generaci nemění. Tak přesně tohle mu udělaly ty čtyři sestřičky. Ohnuli ho přes skříňku na náradí a jeden mu držel u spánku šroubovák, zatímco ostatní se na něm střídali. Trochu vás to natrhne, ale ne moc – mluvím z vlastní zkušenosti, ptáte se? – přál bych si, aby to tak nebylo. Chvíli krvácíte. Když nechcete, aby se vás nějaký šašek ptal, jestli jste začali menstruovat, tak si pod prádlo nacpete toaletní papír a počkáte, až to přejde. Ono se to skutečně podobá menstruačnímu krvácení; dva, možná tři dny to teče tenkým pramínkem a pak to přestane. Nedojde k žádný úhoně, pokud vám neudělaj něco ještě nepříroznějšiho. Myslím k žádný fyzický úhoně – ale znásilnění je znásilnění a nakonec se stejně na sebe musíte podívat do zrcadla a rozhodnout se, co se sebou udělat.

Andy si to prožil osaměle, stejně jako všechno ostatní tehdy. Musel dospět ke stejnému závěru jako ostatní před ním, tedy že jsou jen dva způsoby jednání se sestřičkami: bojovat s nima a schytat to, nebo to jenom schytat.

Rozhodl se bojovat. Když na něj tejdě po incidentu v prádelně vyrukoval Bogs a jeho dva kámoši („Slyšel jsem, že jsi zlobil,“ řekl Bogs podle Erniewo, kterej byl nablízku), Andy se do nich pustil. Zlomil nos jistýmu Roosterovi MacBrideovi, břichatýmu farmářovi, kterej seděl za to, že ubil nevlastní dceru k smrti. Rád dodávám, že Rooster ve vězení umřel.

Pak se na něm vystřídali, všichni tři. Když skončili, Rooster a ten druhej chlápek – mohl to bejt Pete Verness, ale nejsem si úplně jistej – donutili Andyho kleknout. Bogs Diamond se postavil před něj. Měl tenkrát břitvu s perleťovou rukojetí, na který bylo po obou stranách vyryto Diamondova perla. Otevřel ji a řekl, „Já si teď otevřu poklopec, pane, a ty spolkněš, to co ti dám spolknout. A až spolkněš moje, spolkněš i Roosterovo. Myslím, žeš mu zlomil nos, takže byš mu za to měl zaplatit.“

„O to, co mi strčíš do pusy, rozhodně přijdeš.“

Bogs se na Andyho podíval jako na šílence, říkal Ernie.

„Ne,“ řekl Andymu důrazně jako blbýmu dítěti. „Ty nerozumíš tomu, co říkám. Když něco takového uděláš, vrazím ti osm palců tyhle oceli do ucha. Chápeš to?“

„Já jsem ti rozuměl, ale myslím, že tys nerozuměl mně. To, co mi strčíš do pusy, ti ukousnu. Asi mi můžeš vrazit tu britvu do mozku, ale měl bys vědět, že náhlé poranění mozku způsobuje, že se oběť zároveň pomočí, pokálí... a stiskne zuby.“

Podíval se na Bogse s tím svým náznakem úsměvu, říkal Ernie, jako by s ním ty tři probírali akcie a dluhopisy, a ne mu tvrdě vyhrožovali. Jako by měl na sobě ten svůj bankéřskej oblek s vestou, a ne klečel na špinavý podlaze kamrlíku s košťatama s kalhotama u kotníků, a ještě mu po vnitřní straně stehů stýkala ve stružkách krev.

„Ve skutečnosti někdy dochází k tomu,“ pokračoval Andy, „že oběť stiskne čelisti tak silně, že jí je musí rozevřít páčidlem.“

Bogs ten večer na konci února v osmačtyřicátým Andymu nic do pusy nestrčil, stejně jako Rooster MacBride, a pokud vím, tak ani nikdy nikdo jinej. Ty tři pak skoro ubili Andyho k smrti a všichni čtyři skončili v díře. Andy a Rooster MacBride tam putovali rovnou z nemocnice.

Kolikrát ho tahle partička takhle dostala? Nevím. Myslím, že Roostera brzo přešla chuť – to se občas stane, když má někdo měsíc nos ve fixačních dlahách – a Bogse Diamonda to léto nečekaně přeložili.

Bylo to zvláštní. Bogse našli jednou ráno začátkem června v jeho cele šeredně zmláceného, když se nedostavil k předsnádaňovému počítání duší. Neřekl, kdo mu to udělal nebo jak se k němu dostali, ale v mý branži musím vědět, že bachař za prachy sežene skoro všechno, kromě zbraně pro vězně. Tehdy neměli velký platy a nemaj je ani teď. A tehdy taky neexistoval žádněj elektronicej zamykací systém, žádněj uzavřenej televizní obvod, žádný chytrý spínače, který by hlídaly celou věznici. V osmačtyřicátým měl každej blok cel svýho žalářníka, kterej se dal snadno podplatit, aby někoho – možná i dva tři chlapy – pustil do bloku a samozřejmě i do Diamondovj cely.

Takováhle služba stála pochopitelně řů peněz. Ale ne podle venkovních měřítek, to ne. Věžeňská ekonomika má skromnějši měřítka. Když tu člověk chvíli je, dolar v ruce mu připadá jako dvacka venku. Podle mýho odhadu to někoho stálo hezkejch pár drobnějch – řekněme patnáct pro žalářníka a tak dva tři dolary pro chlapece z bicího komanda.

Neříkám, že to byl Andy Dufresne, ale vím, že si s sebou přinesl pět set dolarů, když přišel, a že v normálním světě byl bankéř – chlápek, kterej rozumí líp než kdokoliv jinej způsobem, jakějma se prachy proměňujou v moc.

A taky vím tohle: po tom vejprasku – tři zlomený žebra, monokl pod okem, naražená páteř a vymknutej kyčelní kloub – nechal Bogs Diamond Andyho na pokoji. Vlastně nechal na pokoji všechny. Byl jako letní vítr – hrozil, ale nedělal škody. Vlastně by se dalo říct, že se z něj stala „krotká sestřička“.

To byl konec Bogse Diamond a, chlápka, kterej mohl nakonec Andyho klidně zabít, kdyby Andy neudělal preventivní opatření (pokud to byl on, kdo opatření udělal). Ale to ještě nebyl konec Andyho potíží se sestřičkama. Chvíli mu daly pokoj, ale pak to začalo znovu, i když ne tak tvrdě a ne tak často. Šakalové milujou snadnou kořist a kolem bylo spoustu snadnějšich úlovek než Andy Dufresne.

Pamatuju si to, že s nima pořád bojoval. Nejspíš věděl, že kdyby se třeba jen jednou vzdal bez boje, mnohem snadnějc by se pak vzdal bez boje i příště. A tak se Andy jednou za čas objevil s modřinama v obličejí a šest nebo osm měsíců po Diamondovj vejprasku měl dva zlomený prsty. A ano – někdy koncem devětačtyřicátého skončil v nemocnici s přeraženou lícní kostí, což byl patrně následek svižného úderu trubkou, která měla konec obalenej flanelem. Andy se nikdy nevzdal bez boje a následkem toho vždycky skončil v díře. Jenže samotka podle mě Andymu nevalila tolik, jako některějch chlapy. On uměl bejt sám.

Sestřičky pro něj byly něco, čemu se uzpůsobil – a pak, v padesátým roce, to skoro přestalo. Jenže k tomu se ve svým příběhu časem ještě dostanu.

Jednou na podzim osmačtyřicátého mě ráno Andy vyhledal na věžeňským dvoře a zeptal se mě, jestli bych mu nemoh opatřit půl tuctu šutrhadrů.

„Co to sakra je?“ zeptal jsem se.

Vysvětlil mi, že tak tomu říkají jen zasvěcenci; jsou to vlastně leštící a brusný hadry o velikosti utěrek. Jsou pořádně vypořádkované a mají hladkou a hrubou stranu – ta hladká je jako jemnější šmirgl, ta hrubá skoro jako ocelová drátěnka (těch měl Andy celou krabici ve své cele, ale neměl je ode mě – zřejmě si je opatřil v prádelně).

Řekl jsem mu, že podle mě tenhle kšeft nebude žádný problém, a nakonec jsem mu je sehnal v tom samém obchodě, kde jsem předtím koupil geologický kladívko. Tentokrát jsem Andymu účtoval obvyklých deset procent, žádnou další přírůžku. Na polstrovaných hadrech o rozměrech sedm na sedm palců jsem neviděl nic nebezpečného.

Asi pět měsíců nato mě Andy požádal, jestli bych mu nemohl sehnat Ritu Hayworthovou. Tenhle rozhovor se odehrál v hledišti kina během promítání. Dneska promítají filmy jednou dvakrát do týdne, ale tenkrát to bylo jednou za měsíc. Filmy mají obvykle nějaký morálně povznášející poselství a tenhle, Ztracený víkend, nebyl žádnou výjimkou. Vyplývalo z něj poučení, že chlastat je nebezpečný. V tom jsme mohli najít jistou útěchu.

Andy musel manévrovat, aby se dostal vedle mě, a asi v polovině filmu se ke mně trochu naklonil a zeptal se, jestli bych mu nemohl sehnat Ritu Hayworthovou. Popravdě řečeno mě to trochu pobavilo. Obvykle byl chladnější, klidnější a soustředěnější, ale ten večer byl nepokojnější, skoro zmatenější, jako by po mně chtěl, abych mu sehnal fůru cigár nebo takový to udělátko lemovaný ovčí kůží, který má „zvýšit vaše osamělé potěšení“, jak to píšou v časopisech. Připadal mi přetlakovanější, jako by mu měl každou chvíli bouchnout kotel.

„Já ti ji seženu,“ řekl jsem. „Žádný strach, buď v klidu. Chceš velkou nebo malou?“ V tu dobu byla Rita Hayworthová moje nejlepší holka (ještě před pár lety to byla Betty Grableová) a dělali ji ve dvou velikostech. Za dolar jste mohli mít malou Ritu, za dva padesát velkou Ritu, metr dvacet vysokou krásnou ženskou.

„Velkou,“ řekl, aniž se na mě podíval. Říkám vám, ten večer nebyl ve své kůži. Červenal se jako kluk, kterej se snaží dostat do hospody na průkaz staršího bráčky. „Seženeš ji?“

„Uklidni se, určitě. Není nic snadnějšího.“

Obecenstvo tleskalo a pískalo, když se štěnice vrhaly ze stěn na Raye Millanda, kterej měl ošklivý delirium tremens.

„Za jak dlouho?“

„Za týden, možná ani ne.“

„Tak dobře.“ Z jeho hlasu jsem ale vycítil zklamání, jako by doufal, že jednu Ritu mám nacpanou v nohavici. „Za kolik?“

Udal jsem mu velkoobchodní cenu. Mohl jsem si dovolit dát mu tohle bez provize; byl to dobrý zákazník, i přes to kladívko a hadry. A navíc to byl dobrý kluk – při nejnepříhodnější příležitosti, kdy měl potíže s Bogsem, Roosterem a ostatními, jsem přemýšlel, za jak dlouho tím kladívkem někomu rozbije bednu.

Plakáty tvořej značněj objem mejkých kšeftů, hned po chlupu a cigárech, a obvykle o chlup předstihují i tabák smíchaný s marjánkou. V šedesátých letech se tenhle obchod značně rozrostl; spousta chlapů chtěla fajnový muzikanty, jako je Jimi Hendrix nebo Bob Dylan, nebo ten plakát na Bezstarostnou jízdu. Většinou ale žádali holky; jednu pěknou holku za druhou.

Několik dní po našem rozhovoru s Andym mi prádelní řidič, s kterým jsem kšeftoval, přivezl přes šedesát plakátů, většinou Rity Hayworthové. Možná si tu fotku pamatujete; já rozhodně jo. Rita je oblečená – trochu – do plavek, jednu ruku za hlavou, oči přivřené, ty své plný vzdorovitý rudý rty pootvěřené. Byl tam nápis Rita Hayworthová, ale stejně dobře tak mohlo stát Růžná žena.

Vedení věznice o černém trhu ví, abyste se tomu nedivili. Jistěže ví. O mém byznysu toho ví nejspíš tolik, co já sám. Jsou s tím smířeni, protože věznice je jako velké tlakové hrnec, kde se občas musejí popustit ventily, aby uteklo trochu páry. Čas od času udělaj šňáru a já za ty léta seděl asi třikrát v díře, ale pokud jde o něco takového, jako jsou plakáty, tak přimhouřej oko. Žít a nechat žít. Takže když se u někoho v cele objevila velká Rita Hayworthová, předstíralo se, že přišla poštou od kamarádů nebo příbuzných. Balíčky od kamarádů nebo příbuzných se samozřejmě otvírají a jejich obsah se kontroluje a zapisuje, ale kdo by hledal ve starších záznamech něco tak neškodného, jako je plakát Rity

Hayworthový nebo Avy Gardnerový? V takovémhle papíňáku se naučíte žít a nechat žít, jinak vám někdo vyřízne nad ohryzkiem zbrusu novou hubu. Určitý věci se naučíte tolerovat.

Byl to zase Ernie, kdo přenesl plakát z mý cely číslo šest do Andyho čtrnáctky. A byl to taky Ernie, kterej mi přinesl zpátky vzkaz psanej Andyho pečlivým rukopisem. Bylo to jediný slovo: „Dík.“

O chvílku pozděj, když jsme odcházeli v zástupu na snídani, jsem nahlídl do jeho cely, kde už nad kavalcem visela Rita v celý svý plavkový nádheře, jednu ruku za hlavou, přivřený oči, měkký saténový rty pootevřený. Měl ji nad kavalcem, kde si ji moh prohlížet i po zhasnutí ve světle obloukovéjch lamp, který sem pronikalo z věžeňskýho dvora.

V ranním slunci jí ale obličej hyzdily temný jizvy – stíny mříží z jeho jedinýho malýho okýnka.

A teď vám budu vyprávět, co se stalo v polovině května padesátýho roku a co ukončilo Andyho tříletý šarvátky se sestřičkama. Byla to taky náhoda, co ho dostalo z prádelny do knihovny, kde pak pracoval, dokud letos neopustil naši šťastnou rodinku.

Možná jste si všimli, kolik toho, co jsem vám už napovídal, znám jenom z doslechu – někdo něco viděl a řekl mi to a já to říkám vám. V některých případech jsem skutečnost značně zjednodušil a předával jsem (nebo budu předávat) informace z čtvrtý pátý ruky. Tak to tady prostě chodí. Ty pověsti zněj velice věrohodně a musíte je využít, jestli chcete zůstat v obraze. Samozřejmě musíte umět oddělit zrnka pravdy od plev lží, pomluv a polopravd, dotvářenejch přáním informátora.

Mohlo vás taky napadnout, že popisuju někoho, kdo je víc legenda než člověk, a já musím souhlasit, že je na tom něco pravdy. Nám, co jsme tu nadlouho a co známe Andyho celý léta, připadal trochu přízračnej, skoro magickéj, jestli mi rozumíte. Jak jsem vám vyprávěl, že odmítl vykourit Bogse Diamonda, tak to je součást toho mýtu, stejně jako to, jak bojoval se sestřičkama a jak dostal práci v knihovně... i když tady je jeden důležitěj rozdíl: u tohodle jsem byl a viděl jsem, co se stalo, a přísahám na jméno svý matky, že je to pravda. Přísaha od usvědčenýho vraha asi za moc nestojí, ale věřte mi: já nelžu.

Měl jsem tehdy s Andym dobrý vztahy. Ten kluk mě fascinoval. Když se dívám zpět na tu epizodu s plakátem, zjišťuju, že jsem vám zapomněl říct jednu věc, kterou bych vám možná říct měl. Pět neděl potom, co si pověsil Ritu (to už jsem na plakát úplně zapomněl, měl jsem jiný kšefty), mi Ernie prostrčil skrz mříže celý malou bílou krabičku.

„Od Dufresnea,“ řekl tiše a jako vždycky mě šťouchl násadou smetáku.

„Dík, Ernie,“ podal jsem mu půl balíčku camelek. Přemejšlel jsem, co to k čertu asi je, a otevřel jsem víčko. Uvnitř bylo spoustu bílý vaty a pod ní...

Zíral jsem na ně strašně dlouho. Pár minut jsem myslel, že se jich vůbec neodvážím dotknout, jak byly nádherný. V lapáku je donebevolající nedostatek hezkejch věcí a nejhorší na tom je, že spoustě chlapů zřejmě vůbec nechyběj.

V tý krabičce byly dva kousky křemene, oba pečlivě vyleštěný. Byly zbroušený tak, že vypadaly jako kousky naplavenýho dřeva. Měly v sobě jiskřičky pyritu, který zářily jako zlatý zrnka. Kdyby nebyly tak těžký, mohly z nich bejt krásný manžetový knoflíčky – tak si byly podobný.

Kolik asi práce bylo uložený v těch dvou kouskách křemene? Hodiny a hodiny po zhasnutí, to jsem věděl. Nejdřív osekávání a tvarování, pak skoro nekonečný leštění těma speciálnima hadrama. Při pohledu na ně jsem cítil teplo, jaký cítí chlap nebo ženská, když se kouká na něco krásnýho, co někdo vytvořil – tímhle se podle mě skutečně odlišujeme od zvířat – ale cítil jsem ještě něco jinýho. Úžas nad jeho neuvěřitelnou vytrvalostí, i když až pozděj jsem poznal, že Andy Dufresne umí bejt vytrvalej ještě mnohem a mnohem víc.

V květnu padesátýho roku vedení usoudilo, že střecha dílny na značky potřebuje novej térovej nátěr. Chtěli to udělat, než začnou horka, a tak na tu práci sháněli dobrovolníky. Měla trvat asi tejdén. Přihlásilo se víc než sedmdesát chlapů, protože šlo o práci venku, a na tu je květen zatraceně příjemnej měsíc. Z čepice vytáhli devět nebo deset jmen, mezi kterejma bylo i moje a Andyho.

Následující tejdén nás vyváděli na věžeňskej dvůr hned po snídani –

dva bachaři vpředu, dva vzadu plus všichni strážný na věžích, který nás bedlivě sledovali polníma dalekohledama.

Při těchhle ranních pochodech nesli čtyři z nás dlouhý výsuvnej žebřík – vždycky mě pobavilo, jak mu Dickie Betts, kterej to většinou odskákal, říkal vyplazovací – a ty ho pak opřeli o stěnu toho nízkýho baráku s plochou střechou. Pak jsme udělali řetěz a začali si podávat horký kyblíky s dehtem až na střechu. Kdyby na sebe člověk ten sajrajt vylil, bude tancovat celou cestu do špitálu.

Střídalo se u nás šest bachařů, vybranejch na základě služebního postavení. Bylo to pro ně skoro jako tejdenní dovolená, protože místo aby se potili v prádelně nebo v dílně na značky nebo postávali nad bandou trestanců, který někde klestili roští, užívali si májovýho počasí na sluníčku, seděli si opřený o nízký parapet a kecali.

Navíc nás nemuseli sledovat ani jedním okem, protože stanoviště stráže na jižní zdi bylo tak blízko, že na nás strážný mohli klidně plivat, kdyby chtěli. Kdyby někdo z tyhle party udělal nějaký podezřelý pohyb, byl by do čtyř vteřin prošitej pětačtyřicítkou. Takže bachaři si tam v pohodě seděli a dávali si voraz. Pár kartonků pivka v drceným ledu a byli pánové tvorstva.

Jeden z nich byl nějaký Byron Hadley a v tom padesátým roce byl v Shawshanku dýl než já, vlastně už tu přežil dva správce věznice. Principál tohodle divadla v padesátým roce byl jistej George Dunahy, pedantickej typickej místní rodák, kterej vystudoval práva se specializací na vězeňství. Pokud vím, tak rádi ho měli asi jen ty, který ho jmenovali. Slyšel jsem, že ho zajímaj jen tři věci: sbírání statistik pro knihu (kterou pak vydalo malý novoanglický nakladatelství Light Side Press a kterému za to nejspíš musel ještě zaplatit), kdo vyhraje vězeňskej turnaj v baseballu, kterej se pořádal vždycky v září, a znovuzavedení trestu smrti v Maine. George Dunahy byl horlívej zastánce trestu smrti. Ve třiapadesátým ho vyhodili, když vyšlo najevo, že zneužíval vězeňskou autoopravnu k levnejm službám veřejnosti a o zisk se dělil s Byronem Hadleym a Gregem Stammašem. Hadley a Stammaš se z toho vyvlíkli – byli to zkušený borci, pokud jde o krytí vlastních prdelí – ale Dunahy šel. Nikomu ho nebylo líto, ale nikdo taky nebyl moc rád, když to za něj vzal Greg Stammaš. Byl to malej zarputilej a tvrdej chlápek s těma nejstudenejšima hnědejma očima, jaký jste kdy viděli. Pořád se tak divně šklebil, jako když se mu chce na záchod, ale nemůže. Za jeho správcování bylo v Shawshanku plno brutality, a i když na to nemám žádný důkaz, myslím, že v křoví za východní zdi se odehrálo hezkejch pár půlnočních pohřbů. Dunahy byl špatnej, ale Greg Stammaš byl nelidskej, podlej, chladnokrevnej parchant.

A kamarádil s Byronem Hadleym. George Dunahy byl jako správce věznice pouhá figurka; ve skutečnosti ji řídil Stammaš a jeho prostřednictvím Hadley.

Hadley byl vysoký pomalej chlápek s řídkějma zrzavejma vlasama. Na sluníčku se snadno spálil a hlasitě mluvil, a když člověk nebyl tak rychlej, aby to Hadleymu vyhovovalo, přetáhl ho pendrekem. Toho dne – byl to třetí den naší práce na střeše – se bavil s dalším bachařem, Mertem Entwhistlem.

Hadley dostal nějakou úžasně dobrou zprávu, a tak si musel postěžovat. To byl přesně jeho styl – byl to nevděčnej všivák, kterej neměl pro nikoho dobrý slovo a byl přesvědčenej, že celej svět je proti němu. Svět mu zkazil nejlepší léta života a svět bude víc než šťastnej, když mu zkazí i ten zbytek. Poznal jsem bachaře, který byli skoro svatý, a já si myslím, že vím proč – byli totiž schopný vidět rozdíl mezi vlastnima životama, jakkoliv ubohejma a upachtěnejma, a životama chlapů, nad kterejma za státní peníze bděli. Tyhle bachaři jsou schopný srovnání. Ty ostatní toho schopný nejsou, nebo srovnávat nechťej.

Pro Byrona Hadleyho žádný srovnávání neexistovalo. V pohodě a klidu se vyhříval na teplým májovým sluníčku a hledal si záminku k bédování, zatímco kousek od něj makalo, potilo se a o velký kýble s bublajícím dehtem si pánilo ruce pár chlapů, který byli běžně zvyklí na takovou rachotu, že tohle jim připadalo jako voraz. Možná si vzpomenete na tu starou otázku, kdy se podle odpovědi dá určit váš postoj k životu. Pro Byrona Hadleyho byla ta sklenice vždycky poloprázdná. Vždycky a navždycky, amen. Když jste mu dali sklenici chladnýho sajdrů, hned pomyslel na ocet. Když jste mu řekli, že jeho manželka je mu naprosto věrná, odpověděl, že je to jen proto, že je tak strašně ošklivá.

A tak tam seděl a kecal s Mertem Entwhistlem tak hlasitě, že jsme to všichni slyšeli. Široký bílý čelo už mu začínalo rudnout ze sluníčka.

Jednou rukou se opíral o nízký parapet, kterej lemoval střechu, druhou měl položenou na pažbě svý osmatřicítky.

A tak jsme si tu historku vyposlechli společně s Mertem. Hadleyho starší brácha odjel asi před čtrnácti lety do Texasu a rodina o tom parchantovi od té doby neslyšela. Všichni si mysleli, že je chválabožu

mrtvej. Asi před deseti dny volal Hadleyemu meziměstsky nějaký právník z Austinu. Hadleyho brácha před čtyřmi měsíci umřel jako relativně bohatý člověk („To je kurevsky neuvěřitelný, jakou kliku některý hajzlové maj,“ řekl ten pravzor vděčnosti na střeše dílny na značky). Ty prachy vydělal na ropě a bylo to skoro milion dolarů.

Ne, Hadley nebyl milionář – to by byl šťastnej dokonce i on, aspoň na chvíli – ale brácha celkem slušně odkázal po pětaticeti tisících dolarech každému žijícímu členovi své maineský rodiny, pokud byl k nalezení. To není zas tak špatný. Jako mít kliku a vyhrát na dostihách.

Jenže pro Byrona Hadleyho byla sklenice vždycky poloprázdná. Celý dopoledne si stěžoval Mertovi, kolik mu z toho vezme stát. „To, co mi nechaj, mi bude stačit tak na nový auto,“ špačkoval, „ale co dál? Za to auto budu muset platit daň a opravy a údržbu, ty zatracený parchanti budou pořád otravovat, že se chtěj svízt se staženou střechou –“

„A pak si ho půjčit, až budou dost starý,“ dodal Mert. Starej Mert Entwhistle věděl, na který straně je jeho krajíc namazanej, a tak neřekl to, co bylo jasný jemu i nám ostatním: Jestli tě ty prachy tak serou, Byrone, ty starej vopruze, tak já si je klidně vezmu. Koneckonců, od čeho jsou kámoši?

„Jasně, budou si ho chtít půjčovat, budou se chtít učit řídit, krucinál,“ oťrásl se Byron hnusem. „A k čemu pak dojde na konci roku? Jestli sis blbě spočítal daň a budeš muset doplácet, musíš sáhnout do vlastní kapsy, nebo si dokonce půjčit od nějaký tý židáčky lichvářský banky. A stejně si tě pak proklepnou, znáš to. Ale to už je jedno. Když ti udělaj kontrolu účetnictví, vždycky ještě na něco přijdou. Kdo by se pral se strejčkem Samem? Ten ti šáhne pod košili a štípne tě, až budeš mít modřinu. Na toho jseš prostě krátkej. Bože.“

Nasrané se odmlčel, aby mohl nerušené přemejšlet o tom, jakou měl strašnou smůlu, že zdědil pětaticet táců. Andy Dufresne roztíral dehet velkým smetákem asi pět metrů od něj. Najednou odložil smeták do kýble a zamířil k místu, kde seděli Mert a Hadley.

Všichni jsme ztuhli napětím a já si všiml, že dalšímu bachařovi, Timu Youngbloodovi, sklouzla ruka k pouzdru s pistolí. Jeden ze strážnejch na věži šouchl do svého parťáka a oba se otočili k nám. Jednu chvíli už jsem si myslel, že Andyho odprásknou nebo zmlátěj pendrekama nebo obojí.

Ten velice tiše řekl Hadleyemu: „Věříte své manželce?“

Hadley na něj jen zíral. Začal rudnout v obličejí a já věděl, že je to špatný znamení. Asi tak za tři vteřiny vytáhne pendrek a vrazí ho Andymu do solaru, kde je nervovej uzal. Dostatečně tvrdý úder do tohodle místa vás může i zabít, ale oni ho stejně vždycky použijou. Když vás nezabije, ochromí vás na tak dlouho, že zapomenete, co jste vlastně měli v úmyslu.

„Chlape,“ řekl Hadley, „dávám ti ještě jednu šanci, aby ses vrátil k tomu smetáku. Jinak poletíš z tyhle střechy po hlavě.“

Andy se na něj jen klidně a tiše podíval. Oči měl jako led. Vypadalo to, že neslyšel. A já jsem mu v tu chvíli strašně chtěl říct, jak to je, chtěl jsem mu dát kurs první pomoci. Základní zásady tohodle kursu jsou, že na sobě nikdy nedáte znát, že jste slyšeli, o čem si bachaři povídaj, a že nikdy nezasáhnete do jejich hovoru, pokud vás o to nepožádaj (a pak jim řeknete, co chtěj slyšet, a zase zavřete hubu). Černoch, běloch, rudoch, žluťas, v lochu je to fuk, protože jsme si tu svým způsobem všichni rovný – každěj trestanec je tu negr a musí si na to rychle zvyknout, jestli chce přežít chlapy jako Hadley a Greg Stamma, který vás skutečně chtěj zabít, hned jak se na vás podívaj. Když jste v lapáku, patříte státu, a jak na to zapomenete, běda vám. Znal jsem chlapy, který přišli o oči, o prsty na nohou i na rukou, znal jsem jednoho chlapa, kterej přišel o špičku ptáka, a považoval se za šťastnýho, že nepřišel o víc. Chtěl jsem říct Andymu, že už je moc pozdě. Mohl se vrátit a vzít svůj smeták, ale stejně by ho večer ve sprchách čekala pořádná nakládačka, po který by měl v nohách takový křeče, že by se svíjel na betonu. Takovou nakládačku mohl člověk schytat kvůli balíčku cigaret nebo kvůli třem čokoládovejím tyčinkám. Nejvíc ze všeho jsem mu chtěl říct, aby to nedělal ještě horší, než už to je.

Místo toho jsem ale dál roztíral dehet, jako by se vůbec nic nedělo. Stejně jako všichni ostatní jsem si v první řadě chránil vlastní prdel. Musel jsem. Už tak byla rozbitá a v Shawshanku se vždycky našel nějaký ten Hadley, kterej chtěl to dílo dokončit.

„Možná jsem se špatně vyjádřil,“ řekl Andy. „Jestli jí věříte nebo ne je nepodstatné. Problém spočívá v tom, jestli věříte tomu, že by nikdy nejednala za vašimi zády, jestli by vás nechtěla podrazit.“

Hadley vstal. Mert vstal. Tim Youngblood vstal. Hadley byl rudej jak krocan. „Tvůj jedinej problém spočívá v tom,“ řekl, „kolik kostí ti zůstane nezlámanejch. Spočítáš si to ve vězeňský nemocnici. Jdeme, Merte. Shodíme toho hajzla dolů.“

Tim Youngblood vytáhl bouchačku. My ostatní jsme roztírali dehet jak šílený. Sluníčko pánilo. Oni to udělaj, Mert a Hadley ho prostě shoděj dolů. Příšerná nehoda. Dufresne, vězeň 81433-SHNK, nesl dolů pár prázdných kyblíků a na žebříku mu uklouzla noha. Smůla.

Popadli ho, Mert zprava, Hadley zleva. Andy se nevzpouzel. Nespouštěl oči z Hadleyho rudýho koňskýho ksichtu. „Jestli ji máte pod palcem, pane Hadley,“ řekl tím samým klidným, vyrovnaným hlasem, „není důvod, proč byste ty peníze neměl dostat do posledního centu. Konečné skóre: pan Byron Hadley třicet pět tisíc, strýček Sam nula.“

Mert ho začal vlíct ke kraji střechy. Hadley tam jen tak stál. Na moment byl Andy mezi nima jako lano, o který se přetahujou. Pak Hadley řekl: „Počkej chvilku, Merte. Jak to myslíš, chlape?“

„Myslím to tak, že jestli máte ženu pod palcem, můžete jí to věnovat,“ odpověděl Andy.

„Radši to koukej vysvětlit, nebo letíš dolů.“

„Berňák vám umožňuje jednorázový dar vaší choti,“ řekl Andy. „A to až do výše šedesáti tisíc dolarů.“

Hadley koukal na Andyho, jako by ho omráčil sekerou. „Ne, to je blbost,“ zamumlal. „Nezdaněnejch?“

„Přesně tak,“ řekl Andy. „Nevezmou vám jediný cent.“

„Jak můžeš tohle vědět?“

„Dělal bankéře, Byrone,“ vmísil se do toho Tim Youngblood. Podle mě by moh – “

„Drž zobák, mladej,“ okřikl ho Hadley, aniž se na něj podíval. Tim Youngblood se začervenal a zavřel hubu. Hadley pořád koukal na Andyho. „Jo ty jseš ten chytrej bankéř, co odpráskl svou manželku. Proč bych měl uvěřit chytrákovi, jako jseš ty? Abych tu mohl lámat šutry po tvým boku? To by se ti líbilo, co?“

„Kdyby vás zavřeli za daňový únik,“ řekl Andy tiše, „šel byste do federální věznice, ne do Shawshanku. Jenže to vás nečeká. Nezdaněný dar manželce je naprosto zákonná skulina. Dělal jsem jich tucty... ne, stovky. Původně je to zamýšleno pro lidi, kteří chtějí udržet v chodu svůj menší podnik, pro lidi, kteří dostanou jednorázový dar. Jako vy.“

„Já myslím, že lžeš,“ řekl Hadley, ale nemyslel si to. Bylo na něm vidět, že si to nemyslí. Najednou měl takovej podivnej výraz, kterej v tom dlouhým ošklivým ksichtě s ustupujícím opáleným čelem působil až groteskně, u chlápka jako Byron Hadley skoro odporně. Byl to výraz naděje.

„Ne, já nelžu. Nicméně nemáte důvod mi věřit. Najměte si právníka – “

„To jsou odporný nechutný lupiči!“ zařval Hadley.

Andy pokrčil rameny. „Pak si zajděte na berňák. Tam vám to řeknou zadarmo. Mě v podstatě vůbec nepotřebujete. Tohle si můžete ověřit sám.“

„To si piš, že můžu. Nepotřebuju žádnýho chytrýho bankéřskýho vraha svý manželky, aby mi ukázal medvědí hovno v pohance.“

„Budete potřebovat daňového poradce nebo bankéře, kterej by vám to sepsal, a to vás bude něco stát,“ řekl Andy. „Nebo... pokud máte zájem, já to pro vás udělám rád skoro zadarmo. Cena bude tři piva pro každého mého spolupracovníka tady – “

„Spolupracovníka,“ zaržál Mert a plácl se do stehen. Starej Mert se s chutí plácal do stehen a já jen doufal, že chćipne na rakovinu střev někde, kde ještě neobjevili morfium. „Spolupracovníci, to je dobrý. Spolupracovníci? Ty nemáš žádný – “

„Zavři už tlamu,“ zavřel Hadley a Mert sklappnul. Hadley se znovu podíval na Andyho. „Cos to říkal?“

„Říkal jsem, že by mi jako honorář stačily tři piva pro každého mého spolupracovníka, pokud vám to připadá únosné,“ řekl Andy. „Myslím, že člověk si připadá víc jako člověk, když si může při práci venku na jaře dát láhev piva. To je můj názor. Určitě by jim udělalo dobře a nepochybně by vám byli vděční.“

Pozdějc jsem o tom mluvil s ostatníma chlapama, kterej u toho ten den byli – s Renniem Martinem, Loganem St. Pierrem a s Paulem Bonsaintem – a všichni jsme si všimli jedny věci... všichni jsme to cítili stejně. Najednou to byl Andy, kdo měl navrch. Hadley měl sice na prdeli zbraň a v ruce obušek, za sebou svýho kámoše Grega Stammase a za Stammasem celej personál věznice a za tím vším ještě veškerou státní moc, ale to v tom zlatým slunci najednou nehrálo žádnou roli a já cítil, jak mi srdce

poskočilo v hrudi, jako ještě nikdy od chvíle, co mě a čtyři další provezl v osmatřicátým anton branou věznice a já vystoupil na vězeňské dvůr.

Andy sledoval Hadleyho těma svejma chladnejma, čistejma a klidnejma očima a v tu chvíli nešlo jen o těch pětatřicet tisíc, na tom jsme se shodli všichni. Přehrával jsem si to v paměti pořád dokola a je mi to jasný. Byl to souboj chlapa proti chlapovi a Andy ho prostě položil, tak jako silnější chlap položí na stůl ruku slabšího při páce. Nebyl přece jedinej důvod, proč by Hadley nemoh pokejvnout na Merta a shodit Andyho po hlavě ze střechy, a přitom stejně přijmout jeho radu.

Nebyl jedinej důvod. Jenže on to neudělal.

„Kdybych chtěl, tak vám můžu stejně šoupnout pár piv,“ řekl Hadley. „Pivo při práci bodne.“ Ten kolosální čurák se dokonce snažil bejt velkorysej.

„Dám vám jen jednu radu, s kterou by se berňák neobtěžoval,“ řekl Andy a bez jedinýho mrknutí upíral pohled na Hadleyho. „Tenhle dar dejte ženě, jen pokud máte naprostou jistotu. Pokud máte byť jen stín pochybnosti, že by vás mohla podvést nebo podrazit, vymysleli bychom něco jiného –“

„Podvíst mě?“ zachroptěl Hadley. „Podvíst mě? Tak poslouchej, ty rychlopalnej bankéři, ta i kdyby sežrala kamion projímadel, stejně by se neodvážila vysrat, kdybych jí to nedovolil.“

Mert, Youngblood a ostatní bachaři se úslužně zasmáli. Andymu se nepohnul ani koutek.

„Vyplním vám potřebné formuláře,“ řekl. „Dostanete je na poště a já vám je vyplním k podpisu.“

To znělo přiměřeně důležitě a Hadley nadmul hrud'. Pak se podíval na nás ostatní a zařval: „Na co čumíte, skopový hlavy? Pohněte se, krucinál!“ Pak se znovu podíval na Andyho. „Pojd' sem ke mně, chytráku. Dobře mě poslouchej: jestli mě budeš chtít přechcat, tak budeš ještě do konce tohodle tejdne hledat hlavu ve sprše.“

„Ano, tomu rozumím,“ řekl Andy tiše.

A skutečně tomu rozuměl. Jak se ukázalo, rozuměl tomu mnohem víc než já – víc než my všichni.

###

A tak se stalo, že dva dny před ukončením práce trestanecký komando, který v padesátým roce térovalo střechu dílny na značky, zasedlo v deset hodin dopoledne do řady a popíjelo pívko od nejtvrďšího bachaře, kterej kdy prošel branou státní věznice Shawshank. To pivo bylo teplý jako chcanky, ale i tak to bylo nejlepší pivo mého života. Seděli jsme a popíjeli a na ramenou cítili teplý sluneční paprsky a ani napůl pobavenej, napůl pohrdlivej výraz Hadleyho ksichtu – jako by pozoroval pít pivo opice, a ne lidi – mi tu radost nemohl pokazit. Ta pivní přestávka trvala dvacet minut a těch dvacet minut jsme se cítili jako svobodný lidi. Klidně jsme mohli popíjet pivo a térovat střechu domu jednoho z nás.

Jen Andy nepil. O jeho picích návykách už jsem vám vyprávěl. Dřepěl si ve stínu, ruce mezi kolenama, a s nepatrným úsměvem nás pozoroval. Je neuvěřitelný, kolik chlapů si ho takhle pamatuje, stejně jako je neuvěřitelný, kolik chlapů tenkrát v tý pracovní četě bylo, když Andy Dufresne dostal Byrona Hadleyho. Myslel jsem, že nás bylo devět nebo deset, ale v pětapadesátým už to vypadalo tak na dvě stovky nebo víc... pokud člověk věřil tomu, co slyšel.

Takže jo – pokud po mně chcete přímou odpověď na otázku, jestli vám tu povídám o člověku nebo o legendě, která se kolem něj utvořila jako perla kolem zrníčka písku, pak musím říct, že odpověď je někde uprostřed. Jistě vím jen to, že Andy Dufresne nebyl ani trochu jako já nebo kdokoliv jinej, koho jsem znal od svýho příchodu do Shawshanku. Přinesl si s sebou pět set dolarů schovanejch ve vejfuku, ale tomu parchantovi se nějak podařilo propašovat s sebou i něco jinýho. Možná vědomí vlastní ceny nebo pocit, že vítězem bude nakonec stejně on... nebo možná jen tušení svobody, i uvnitř těch zatracenejch šedejch zdí. Nosil si s sebou nějaký vnitřní světlo. Jen jednou tohle světlo ztratil, a to taky patří do tohodle příběhu.

Po zahájení baseballový sezóny v padesátým – to bylo ten rok, co filadelfský Zázračný kluci7 prohráli čtyři zápasy v řadě, jak si jistě pamatujete – už Andy neměl se sestřičkama žádný trable. Stammas a Hadley rozhlásili po věznicích, že kdyby za někým z nich nebo za kterýmkoliv dalším bachařem z jejich kliky přišel Dufresne a ukázal jim jedinou kapku krve na spod'árech, každá sestřička v Shawshanku by ten večer šla spát s bolehlavem. Tomu se nikdo neodvážil vzepřít. Jak už jsem řekl, vždycky se našel

nějakej osmnáctiletý zlodějíček aut nebo žhář nebo nějakej chlápek, kterej měl rád malý děti. Po tom dnu na střeše dílny na značky si Andy šel svou cestou a sestřičky taky svou.

Od toho dne taky pracoval v knihovně pod starým ostříleným trestancem Brooksem Hatlenem. Hatlen dostal tu práci koncem dvacátých let, protože byl vysokoškolsky vzdělaný. ‘Vystudoval sice živočišnou výrobu, to je pravda, ale vysokoškolský vzdělání v tak nedovzdělaný instituci, jako je Shank, je tak vzácný, že by Brooksie musel bejt úplnej vůl, kdyby se do knihovny nedostal.

Ve dvaapadesátým byl Brooksie, kterej zabil svou ženu a dceru, když ho opustilo štěstí v pokeru ještě za Coolidgeova prezidentování, propuštěnej na podmínku. Stát ho jako obvykle ve svý nedozírný moudrosti propustil dlouho potom, co Brooksie ztratil veškerý šance zařadit se do společnosti. Když se v neforemným obleku a přízračnejch botách vypořádal z hlavní brány, bylo mu osmašedesát. V jedny ruce držel papír o podmíněčným propuštění, v druhý lístek na greyhonda. A brečel. Shawshank byl jeho svět a to, co leželo za jeho zdma, bylo pro Brooksieho tak strašný, jako byly západní moře pro pověřčivý námořníky patnáctýho století. V base měl Brooksie určitý postavení. Byl to knihovník, vzdělanec. Kdyby se ucházel o práci v knihovně v Kittery, nedali by mu ani čtenářskou kartičku. Slyšel jsem, že umřel v nějakým domově pro chudý starý lidi ve Freeportu někdy ve třiapadesátým, a to bylo tak o půl roku dýl, než jsem tipoval. Jo, myslím, že stát se na Brooksiem pěkně podepsal, to jo. Naučil ho mít lapák rád a pak ho odtud vykopl.

Andymu se podařilo získat Brooksieho práci a dělal knihovníka třiadvacet let. Pro blaho knihovny pracoval se stejnou úporností, s jakou tehdy dostal Byrona Hadleyho, takže jsem měl možnost sledovat, jak postupně mění jednu malou místnost (která pořád páchla terpentýnem, protože se v ní do dvaadvacátýho roku skladovaly barvy a nikdy se pořádně nevětrala) se zkrácenejma knihama od Reader’s Digestu a časopisama National Geographics v nejlepší vězeňskou knihovnu v Nový Anglii.

Postupoval systematicky, krok za krokem. Ke dveřím dal krabici na návrhy a vyřazoval takový pokusy o humor jako Víc pornoknich prosým a Úťek v 10 lekcích. Držel se toho, co vězňové zřejmě mysleli vážně.

Napsal do největších knižních klubů v New Yorku a u dvou z nich – Literárního cechu a Klubu knihy měsíce – se mu podařilo, že nám posílaly vydání svých nejdůležitějších výběrů za zvlášť nízkou cenu. Objevil hlad po informacích v oblasti drobných koníčků, jako je vyřezávání z mejdla, práce se dřevem, kouzla a pasiáns. O těchhle věcech sehnal všechny dostupný knížky. A pak taky všechno od Erlea Stanleyho Gardnera a Louise L’Amoura. Vězňové se nemohli nabažit příběhů ze soudní síně a přestřelek. Samozřejmě měl pod pultem pár pikantních knížtiček, který obezřetně půjčoval a dbal na to, aby se mu vracely zpátky. I tak byl každej novej přírůstek tohodle typu brzo učtenej na hadry.

Ve čtyřiapadesátým začal psát do maineského senátu v Auguste. Tehdy dělal správce věznic Stammas, kterej předstíral, že Andy je takovej její maskot. Věčně byl v knihovně a kecal s ním a občas ho dokonce otcovsky vzal kolem ramen a nebo ho přátelsky plácl, ale nikoho tím neoblbnul. Andy Dufresne nebyl ničí maskot.

Stammas taky řekl Andymu, že venku byl možná bankéř, ale tohle období jeho života rychle mizí v minulosti a že by si měl zvykat na vězeňskej život. Pokud jde o tu partu nadutejch republikánskejch rotariánů v Auguste, existujou jen tři schůdný způsoby, jak zužitkovat peníze daňovejch poplatníků na poli vězeňství. Za prvý víc zdí, za druhý víc mříží, za třetí víc bachařů. A pokud jde o senát, vysvětloval Stammas, lidi v Thomastonu a Shawshanku a Pittsfieldu a South Portlandu jsou pro ně jen odpad lidstva. Jsou tam, aby si odpykali trest, takže si ten trest taky zatraceně odpykaj. A pokud maj v chlebu pár obilních molů, co je na tom tak špatnýho?

Andy se vyrovnaně poušmál a zeptal se Stammase, co by se stalo s betonovým blokem, kdyby na něj milion let vždycky jednou za rok kápla voda. Stammas se zasmál a poplácal Andyho po zádech. ‘Jenže ty nemáš milion let, starý brachu, a i kdybys měl, pořád by ses takhle usmíval. Tak si klidně piš svý dopisy dál. Já ti je dokonce pošlu, když zaplatíš známky.’

Což Andy udělal. A taky se smál naposled, i když Stammas a Hadley u toho nebyli. Andyho požadavky na příspěvky na knihovnu pravidelně zamítali až do šedesátýho roku, kdy dostal šek na dvě stě dolarů – senát mu je patrně věnoval v naději, že už zavře hubu a vzdá to. Ta naděje byla marná. Andy vycejtil, že konečně dostal mezi dveře jednu nohu, a zdvojnásobil svý úsilí; místo jednoho dopisu tejdně

začal posílat dva. Ve dvašedesátém dostal čtyři sta dolarů a pak až do konce dekády pravidelně sedm set dolarů ročně. V jednášedesátém to stoupl na rovně tisíc. Asi nic moc ve srovnání s příspěvkem na průměrnou maloměstskou knihovnu, ale za tisíc dolarů nakoupíte spoustu antikvárních knížek s Perrym Masonem a westernů Jakea Logana. V době, kdy Andy odešel, jste mohli zajít do knihovny (rozšířený z původního skladu barev na tři místnosti) a vybrat si, na co jste měli chuť. A když jste to nenašli, byla tu velká šance, že vám to Andy sežene.

Ted' se nejspíš ptáte sami sebe, jestli to všechno bylo kvůli tomu, že Andy poradil Byronu Hadleymu, jak legálně nezdanit své nenadálý dědictví. Odpověď zní ano... i ne. Zřejmě si sami dokážete představit, co se stalo.

Rozkřiklo se, že Shawshank si chová vlastního finančního čaroděje. Koncem jara a v létě padesátého roku založil Andy dva svěrenecký fondy pro bachaře, který chtěli zajistit vysokoškolský vzdělání pro své děti, a poradil pár dalším, který si chtěli trochu zahrát na burze s menšíma rizikovejma investicema (a jak se ukázalo, vyšlo jim to zatraceně dobře; jednomu dokonce tak dobře, že dva roky nato mohl odejít předčasně do důchodu), a ať se propadnu, jestli neradil i samotnému správci věznice, starý Zakyslý tlamě Georgeovi Dunahymu, jak si vybudovat daňovej úkryt. To bylo ještě předtím, než Dunahy dostal padáka, a já mám takovej dojem, že v té době musel snít o milionech, který mu vydělá ta jeho knížka. V dubnu jednapadesátého dělal Andy daňový příznání půlce bachařů v Shawshanku a ve dvaapadesátém roce pak naprostý většině. Placenej byl nejcennější vězeňskou mincí: prostou dobrou vůlí.

Pozdějc, když správcovství věznice převzal Greg Stamma, se stal Andy ještě důležitější – ale pokud bych vám měl podrobnějc vyličit jak, jen bych hádal. Jsou věci, o kterejch vím, a věci, o kterejch se můžu jen dohadovat. Víam, že tam byli vězňové, který měli všechny možný výhody – rádia na celách, mimořádný návštěvy a podobně – a že některý lidi venku jim tyhle výsady platili. Takovej lidem říkali vězňové „andělé“. Někdo třeba zničehonic přestal dělat sobotní dopolední šichty v dílně na značky, takže jste hned věděli, že má anděla, kterej vyklopil pár peněz, aby mu to zajistil. Obvykle to probíhalo tak, že anděl podplatil nějakýho středně postavenýho bachaře a ten něco utrousil oběma směrama po hierarchickým žebříčku.

Pak tu byla ta levná autoopravna, která nakonec položila správce Dunahyho. Ta se na nějakou chvíli stáhla do podzemí, aby se koncem padesátých let vynořila ještě silnější, než byla předtím. Některý podnikatelé, co měli čas od času kšefty ve věznici, upláceli nejvyšší šéfký, tím jsem si celkem jistej, stejně jako jsem si tím skoro jistej u společností, který zařizovaly prádelnu a dílnu na značky a drtírnu odpadků, která se tu postavila ve třiašedesátém.

Koncem šedesátých let tu taky kvetly kšefty s pilulkama, na kterejch vydělávali ty samý dozorcí. To všechno byly přítoky poměrně velký řeky nezákonnejch příjmů. Nešlo o takový hromady doláčů, jaký se musej otáčet ve velkejch věznicích, jako je Attica nebo San Quentin, ale určitě to nebyly zanedbatelný prachy. A prachy samy o sobě se za chvíli stanou problémem. Nemůžete si je cpát do kešeně a pak, když se vám zachce zbudovat bazén nebo přístavek k baráku, prostě šáhnout a vytáhnout balík pomuchlanejch dvacek a desítek s oslíma ušima. Jakmile překročíte určitou hranici, musíte vysvětlovat, odkud ty prachy máte... a pokud vaše vysvětlení není dostatečně přesvědčivý, můžete skončit tak, že vám přidělej vězeňský číslo.

Proto byly Andyho služby tak potřebný. Vytáhli ho sice z prádelny a nasadili do knihovny, ale když se na to kouknete z jinýho úhlu, tak se vůbec z prádelny nedostal, jen začal prát místo špinavejch prostěradel špinavý prachy. Přelevjal je do akcií, dluhopisů, nedaněnejch veřejnejch dluhopisů, asi víte sami.

Tak deset let po tom dnu na střeše dílny na značky mi řekl, že v tom, co dělá, má naprosto jasno a že ho svědomí nijak netrápí. Tyhle podfuky by tu probíhaly i bez něj. Neprosil se jich, aby ho posílali do Shawshanku; je jen nevinná oběť kolosální smůly, žádněj misionář nebo idealistickěj reformátor.

„Kromě toho, Rede,“ řekl mi s tím svým pousmáním, „to, co dělám tady, se zas tolik neliší od toho, co jsem dělal venku. Uvedu ti celkem cynický axiom: množství odborné finanční pomoci, kterou jedinec nebo firma potřebuje, stoupá přímo úměrně s tím, kolik lidí ta osoba nebo obchodní společnost vyždíme.

Ti lidé, kteří to tu vedou, jsou z velké většiny obludně brutální hlupáci. Lidé, kteří vládnu venkovnímu světu, jsou taky obludní a brutální, ale nejsou tak úplně hloupí, protože standard způsobilosti venku je o

něco vyšší. Ne o moc, ale o trochu ano.“

„Nechci ti do toho mluvit,“ řekl jsem mu, „ale z těch pilulek jsem nervózní. Seconaly, amfetaminy, barbituráty, nembutaly – teď mají ještě to, čemu říkají čtvrtá fáze. V životě si nic takového nevezmu. Ani jsem si nevzal.“

Ne,“ pokračoval Andy, „pilulky prostě nemám rád. Nikdy jsem neměl. Víš, že moc nejsem ani na cigarety nebo na alkohol, ale pilulky prostě nikdy. Neobchoduju s pilulkami. Nepašuju je sem a ani je neprodávám, když už jsou tu. To většinou dělají bachaři.“

„Ale –“

„Ano, já vím. Ta hranice je velice tenká. Jde o to, Rede, že někteří lidé si odmítají ušpinit ruce vůbec. To jsou světci, kterým na ramenou přistávají holubi a kálejí jim na košile. Druhým extrémem jsou ti, kteří se koupou ve špíně a obchodují se vším možným, na čem se dá vydělat – se střelnými zbraněmi, vyhazovačům noži, heroinem, co já vím. Už k tobě někdy přišel nějaký vězeň a něco podobného po tobě chtěl?“

Přišel jsem. Za ty léta se mi to stalo mockrát. Byl jsem koneckonců chlap, co všechno sežene. A oni si myslí, že když jim seženu baterky do tranzistoráku nebo kartony luckies nebo marihuanový cigarety, že jim taky seženu kontakt na chlápka, kterému by se hodil nuž.

„Samozřejmě chtěl,“ souhlasil Andy. „Ale neuděláš to, Rede, protože lidé jako my vědí, že existuje třetí cesta, alternativa k svatosti a koupání ve špíně a slizu. Je to alternativa, kterou si vybírají dospělí lidé po celém světě. Cestu bažinou vážíš podle toho, co ti přinese. Vybereš si menší ze dvou zel a snažíš se tlačit před sebou dobré úmysly. A jestli si vedeš dobře, poznáš podle toho, jak dobře v noci spíš... a jaké máš sny.“

„Dobré úmysly,“ zasmál jsem se. „O těch vím úplně všechno, Andy. Po tyhle cestě se dokolíbáš až do pekla.“

„Nevěř tomu,“ řekl a zasmušil se. „Peklo je tady, přímo tady v Shanku. Prodávají tu pilulky a já jim říkám, co dělat s penězi. Ale taky tu vedu knihovnu a vím nejmíň o dvou tuctech chlápků, kteří tu za pomoci knih zvládli ekvivalent maturitní zkoušky. Kdyby odsud vyšli, možná by byli schopni probít se životem. Když jsme potřebovali druhou místnost, tak jsem ji v sedmapadesátém dostal, protože potřebujou, abych byl šťastný. Pracuju za málo peněz. To je výměnný obchod.“

„A máš svůj soukromej bejvák.“

„Jistě. Tak se mi to líbí.“

Počet obyvatel věznice během padesátých let pomalu vzrůstal a v šedesátých letech došlo skoro k populační explozi, protože každé americké vysokoškolač chtěl vyzkoušet drogy a za cigáro s marjánkou byly příšerný tresty. Přesto neměl Andy celou tu dobu na cele spolunocležníka, kromě jednoho velkého tichého Indiána, co se jmenoval Normaden (stejně jako všem Indiánům v Shanku se mu ale říkalo Náčelníku), ale ten tam dlouho nepobyl. Ostatní vězňové s dlouhým trestem si mysleli, že Andy je magor, ale on se jen usmíval. Bydlel sám a tak se mu to líbilo... a jak říkal, potřebovali ho mít šťastného. Pracoval za lacino.

Vězeňské čas se vleče, někdy byste řekli, že se zastavil, ale on běží. Běží. George Dunahy opustil scénu za hlaholu novinových titulků, který vyřvávaly SKANDÁL a SNÁŠENÍ NA HNÍZDO. Nahradil ho Stamma a dalších šest let byl Shawshank něco jako peklo. Za vlády Grega Stammase byly všechny lůžka ve vězeňské nemocnici a všechny samoty neustále plný.

Jednoho dne v osmapadesátém roce jsem se na sebe podíval do zrcátka na holení, který jsem měl v cele, a v něm jsem uviděl čtyřicetiletého chlápka. V osmatřicátém sem přišel kluk, kluk s hustejma mrkvově červenějma vlasama, napůl šílený výčitkami svědomí, s myšlenkami na sebevraždu. Ten kluk byl pryč. Zrzavý vlasy prošedly a začínaly řídnout. U očí měl ten chlapek vějířky vrásek. Tenkrát už jsem v něm uviděl starýho chlapa, kterej čeká, až mu vyprší čas. To mě vyděsilo. Nikdo nechce zestárnout v base.

Stamma odešel začátkem devětapadesátého. Čenichalo kolem toho pár investigativních reportérů a jeden z nich si šel pod smyšleným jménem dokonce na čtyři měsíce sednout za smyšlený zločin. Byli připravený na další SKANDÁL a SNÁŠENÍ NA HNÍZDO, ale než kladivo na Stammase dopadlo,

stačil utýct. To celkem chápu, ani nevíte jak. Kdyby ho soudili a usvědčili, mohl skončit přímo tady. Kdyby k tomu došlo, vydržel by tak pět hodin. Byron Hadley odešel před dvěma lety. Toho hajzla kleplo a odebral se do předčasnýho důchodu.

Andyho se Stamasova aféra nijak nedotkla. Začátkem devětapadesátýho jmenovali novýho správce a jeho novýho zástupce a novýho náčelníka bachařů. Dalších osm měsíců byl Andy zase normální vězeň.

A právě v tyhle době s ním bydlel na cele Normaden, ten velkej poloviční Passamaquoddy8. A pak začalo všechno znovu. Normadenu přestěhovali a Andy si znovu žil v nádherný samotě. Jména ve vedení se měněj, ale podvody nikdy.

Jednou jsem s Normadenem mluvil o Andym. „Dobrej chlap,“ řekl Normaden. Bylo těžký rozumět tomu, co říká, protože měl zaječí pysk a rozštěp patra, takže šišlal. „Líbilo se mi tam. Nikdy si nedělal srandu. Ale nechťel mě tam, to já poznal.“ Pokrčil mohutnejma ramenama. „Šel jsem rád. V tý cele byl strašnej průvan. Věčná zima. Na svý věci nenechal nikoho šáhnout. To je v pořádku. Dobrej člověk, nikdy si nedělal srandu. Ale velkej průvan.“

Rita Hayworthová visela v Andyho cele do pětapadesátýho, pokud si dobře vzpomínám. Pak ji vystřídala Marilyn Monroeová – byla to ta fotka ze Slaměného vdovce, kde stojí na mřížce v metru a teplej vzduch jí zdvihá sukni. Marilyn vydržela do šedesátýho, a když ji Andy vyměnil za Jayne Mansfieldovou, měla už značně potrhaný rohy. Jayne, to byly, promiňte mi ten výraz, jen kozy. Asi po roce ji nahradila jedna anglická herečka – tuším Hazel Courtová, ale nejsem si jistej. V šestašedesátým šla dolů a Andyho celu na rekordních šest let obsadila Raquel Welchová. Jako poslední tam visela hezká country-rocková zpěvačka Linda Ronstadtová.

Jednou jsem se ho zeptal, co pro něj ty plakáty znamenaj, a on se na mě zvláště, udiveně podíval. „Myslím, že pro mě znamenají totěž, co pro většinu vězňů,“ odpověděl. „Svobodu. Díváš se na ty krásné ženské a máš pocit, jako bys skoro mohl... ne úplně, ale skoro... projít tím plakátem a být vedle nich. Být svobodný. Proto jsem asi měl nejradši Raquel Welchovou. Nešlo jen o ni, šlo i o tu pláž, na které stála. Vypadala jako někde v Mexiku. Na nějakém tichém místě, kde by člověk slyšel vlastní myšlenky. Napadlo tě někdy něco podobného nad plakátem, Rede? Že bys jím skoro mohl projít?“

Řekl jsem, že takhle jsem o tom nikdy nepřemýšlel.

„Třeba někdy pochopíš, jak to myslím.“

Po letech jsem přesně věděl, jak to myslel... a když jsem to pochopil, okamžitě jsem si vzpomněl na Normadenu, jak říkal, že u Andyho v cele je pořád zima.

Koncem března nebo začátkem dubna třiašedesátýho roku se Andymu přihodila strašná věc. Už jsem vám říkal, že měl něco, co ostatní vězňové včetně mě postrádali. Dalo by se to nazvat duševní rovnováhou, pocitem vnitřního míru, nebo dokonce stálou a neochvějnou vírou, že tahle dlouhá noční můra jednou skončí. Ale ať tomu říkáte, jak chcete, Andy se vždycky choval vyrovnaně. Nebylo v něm žádný zapšklý zoufalství, který po čase dolehne na všechny odsouzence na doživotí; z něj jste nikdy necítili beznaděj. Až do konce zimy třiašedesátýho roku.

To už jsme měli dalšího správce věznice, jistýho Samuela Nortona. Cotton a Increase Matherové9 by se u něj cítili jako doma. Pokud vím, nikdo ho nikdy neviděl ani se pousmát. Měl odznak za třicetiletou příslušnost k baptistický adventní církvi v Eliotu. Jeho hlavní inovací v roli hlavy naší šťastný rodinky bylo zajistit, aby měl každej nově přichozí trestanec Novej zákon. Na psacím stole měl plaketku z týkového dřeva se zlatým nápisem KRISTUS JE MŮJ SPASITEL. Výšivka na zdi od jeho manželky hlásala: JEHO SOUD PŘIJDE, A TO BRZY. Tohle ovšem nechávalo většinu z nás v klidu. Věděli jsme, že soud už proběhl, a klidně jsme mohli dosvědčit, že skála nás neukryje, stejně jako nám neposkytne přístřeší uschlej strom. Měl biblickej citát pro každou příležitost, tenhle pan Sam Norton, a kdykoliv potkáte takovýho chlapa, tak vám radím hezky zeširoka se na něj usmát a oběma rukama si krejt koule.

Ve vězeňský nemocnici nebylo tolik případů jako za Grega Stammase a pokud vím, tajný pohřby ustaly úplně, ale to ještě neznamená, že by Norton nevěřil v působení trestu. Samotka byla vždycky solidně zalidněná. Chlapi přicházeli o zuby ne bitím, ale chlebovou a vodovou dietou.

Ten chlap byl nejhnusnější pokrytec, jakýho jsem kdy na vysokým postu viděl. Podvodům, o kterejch

jsem vám už vyprávěl, se dál velice dařilo, ale Sam Norton přidal pár vlastních nápadů. Andy o všech věděl, a protože jsme se časem dost skamarádili, některý mi prozradil. Když o nich Andy mluvil, měl v obličejí napůl pobavenej, napůl znechuceném výraz, jako by mi vyprávěl o nějakým ošklivým dravým hmyzu, kterej je tou svou ošklivostí a nenažraností spíš komickej než strašnej.

Právě správce Norton zřídil program „Zevniť ven“, o kterým jste tak před šestnácti sedmnácti lety možná četli; psali o něm dokonce v Newsweeku. V tisku vypadal jako skutečnej pokrok v praktickým vězeňství a nápravě. Některý vězni venku prořezávali lesy, jiný opravovali mosty a hráze, další pak budovali sklepy na brambory. Norton ten program sám nazval „Zevniť ven“ a na přednášky o něm ho zval málem každej Rotary a Kiwanis klub v Nový Anglii, zvlášť když otiskli jeho fotku v Newsweeku. Věžňové tomu říkali „silniční facha“, ale pokud vím, nikoho z nich nepozvali, aby vyjádřil svý názory před kiwaniánama nebo členama Čestnýho řádu losa10.

Norton byl u všeho i s tím svým odznakem za třicetiletou příslušnost; od prořezávání lesa po kopání odvodňovacích kanálů a pokládání novejš sítí pod státníma dálnicema; všude byl Norton, aby slízl smetanu. Mohl toho dosáhnout mnoha jinejma způsobama – měl lidi, materiál, co chtěl. Jenže on to udělal jinak. Stavební firmy v okolí se Nortonovýho programu „Zevniť ven“ bály, protože práce vězňů je práce otrocká a konkurovat se jí nedá. A tak Sam Norton, muž bible a držitel věrnostního církevního odznaku, dostal během svýho šestnáctiletýho úřadování ve funkci správce Shawshanku pod stolem spoustu tlustejch obálek, a když takovou obálku dostal, buď takovej projekt přelicitoval, nebo vůbec nelicitoval, nebo prohlásil, že jeho lidi jsou vázaný jinde. Vždycky mě udivovalo, že Nortona nikdy nenašli v kufru thunderbirdu, zaparkovanýho někde u dálnice v Massachusetts, s rukama svázanejma za zádama a tuctem kulek v hlavě. Ale jak se zpívá ve starý hospodský písni, Bože, jak se ty prachy koulely. Norton musel plně souhlasit se starým puritánským názorem, že Bůh rozděluje přízeň podle vejšky bankovních kont.

Andy Dufresne byl při tom všem jeho pravou rukou, jeho tichým společníkem. Vězeňská knihovna byla Andyho zárukou štěstí a Norton to věděl a využíval toho. Andy mi řekl, že jednou z oblíbených Nortonových průpovědek bylo Ruka ruku myje. A tak Andy dobře radil a dával podnětný návrhy. Nemůžu najisto říct, že vymyslel program „Zevniť ven“, ale naprosto jistě vím, že prachy z něj tomu pobožnůstkářskému zkurvysynovi ulejal. Dobře radil, podával užitečný návrhy, ulejal mu prachy a... ten všivák! Knihovna dostala nový příručky k opravám aut, nový Grolierovy encyklopedie, přípravný příručky ke školním závěrečnejm zkouškám a samozřejmě další knížky Erla Stanleyho Gardnera a Louise L'Amoura.

A já jsem přesvědčenej, že to, co se stalo, se stalo proto, že Norton nechtěl přijít o svou pravou ruku. A zajdu ještě dál: stalo se to proto, že se bál, co by se mohlo stát – co by Andy proti němu mohl říct, kdyby se někdy dostal ze státní věznice Shawshank.

Ten příběh jsem si skládal po kouskách celejch sedm let. Něco jsem měl od Andyho, ale ne všechno. O tomhle životním období nechtěl nikdy mluvit a já mu to nemám za zlý. Ty kousky jsem posbíral nejmiň z půltuctů různejch zdrojů. Už jsem řekl, že věžňové jsou pouhý otroci, a tak maj ten otrockej zvyk tvářit se přiblblé a mít nastražený uši. Skládal jsem si to z časově zpřeházenejch údajů, ale vám to povím od A do Z a pak možná pochopíte, proč ten kluk strávil asi deset měsíců v bezútěšným zoufalství. Víte, já si myslím, že pravdu poznal až ve třiašedesátým, po patnácti letech strávenejch v tyhle příšerný pekelný díře. Dokud nepoznal Tommyho Williamse, neměl podle mě tušení, kam až to může zajít.

Tommy Williams se začlenil do naší šťastný shawshanský rodinky v listopadu dvašedesát. Tommy se považoval za rodáka z Massachusetts, ale nebyl žádněj patriot – v sedmadvaceti letech už seděl snad ve všech státech Nový Anglie. Byl profesionální zloděj, a jak asi uhádnete, podle mýho názoru si měl vybrat jiný zaměstnání.

Byl ženatej a manželka za ním jezdila na návštěvu každej tejdén. Měla představu, že pro Tommyho – a následně pro jejich tříletýho synka i pro ni samotnou – by bylo všechno lepší, kdyby si dodělal střední školu. Přemluvila ho k tomu, a tak Tommy Williams začal pravidelně navštěvovat knihovnu.

Pro Andyho to bylo něco zcela běžnýho. Viděl, že Tommy si bere středoškolský testy. Tommy si nejdřív oprášil předměty, který měl na střední škole – těch moc nebylo – a pak si udělal testy. Přihlásil se

taky na spoustu korespondenčních kursů z předmětů, z kterých na škole propadl nebo na ně prostě nechodil.

Nebyl zřejmě nejlepším studentem, kterému kdy Andy pomáhal, a já nevím, jestli by to maturitní vysvědčení někdy dostal, ale to do mého příběhu nepatří. Důležitý je, že si Andyho Dufresnea velice oblíbil, stejně jako spousta lidí po nějakém čase.

Několikrát se Andyho ptal, co dělá takhle chytrý chlap v takový díře, což je podobná otázka, jako: „Co tady dělá taková hezká holka?“ Jenže Andy nebyl ten týpek, aby mu to vykládal; jen se usmál a změnil téma. Bylo zcela normální, že se tedy Tommy zeptal někoho jiného, a když se to dozvěděl, asi jím to při jeho mládí dost otřásl.

Chlap, kterýho se zeptal, byl jeho parťák z prádelny, kde spolu obsluhovali parní žehličku a skládačku. Byl to nebezpečnej stroj, kterej vás při troše nepozornosti mohl pěkně zmrzačit. Tommyho parťák se jmenoval Charlie Lathrop a seděl už asi dvanáct let za vraždu. Byl víc než rád, že mohl Tommymu přilíhát podrobnosti Andyho procesu; narušilo to jednotvárnost vytahování vyžehleného ložního prádla ze stroje a nakládání do koše. Právě se dostával k tomu, jak si porota ještě počkala na oběd, aby mohla vynést verdikt o vině, když se ozvala varovná píšťala a mašina se skřípavě zastavila. Vězňové na druhým konci do ní zakládali čerstvě vypraný prostěradla z eliotského sanatoria, který plivala na Tommyho a Charlieho konci v intervalu pěti vteřin. Oni je měli popadnout, přeložit a hodit do vozečku vyloženého čistým hnědým papírem.

Jenže Tommy Williams tam jen tak stál a se spodní čelistí spuštěnou až na prsa zíral na Charlieho Lathropa. Stál v hromadě prostěradel, který vypadly z mašiny čistý a teď nasávaly vlhkou špínu z podlahy – a že z prádla je spousta špíny. A tak se k němu rozběhl nažhavenej dozorčí prádelny Homer Jessup a řval jako kráva. Tommy si ho vůbec nevšímal. Dál mluvil s Charliem, jako by tam starej Homer, kterej nejspíš v životě rozbil víc hlav, než by dokázal spočítat, vůbec nebyl.

„Jak že se jmenoval ten golfovej profík?“

„Quentin,“ odpověděl Charlie, celej zmatenej a rozčilenej. Pozdějc říkal, že ten kluk byl bílej jako prapor příměří. „Myslím, že Glenn Quentin. Ale stejně něco takovýho –“

„Co je, co je?!“ řval Homer Jessup, krk rudej jak kohoutí hřebínek. „Hod’te ty hadry do studený vody! Rychle! Rychle, krucínál, vy –“

„Glenn Quentin, panebože,“ řekl Tommy Williams, a to bylo všechno, co stačil říct, protože Homer Jessup, kterej měl do mírumilovnosti hodně daleko, mu ji ubalil pěstí za ucho. Tommy dopadl na podlahu tak tvrdě, že si vyrazil tři přední zuby. Probudil se na samotce, kde ho čekal tejdén Nortonový chlebovovodový diety. Navíc mu do záznamu přibyl černej puntík.

To se stalo začátkem února ve třiašedesátým. Když Tommy Williams vylezl z díry, obešel si šest nebo sedm dalších vězňů s dlouhejma trestama a vyposlechl si od nich víceméně stejnej příběh. Já to vím, byl jsem jeden z nich. Když jsem se ho ale zeptal, proč to chce vědět, ani nevrk.

Pak jednou zašel do knihovny a vyliv na Andyho Dufresnea jedinou informaci, ale ta stála za to. A Andy poprvé a naposled ztratil glanc – aspoň od chvíle, kdy ke mně přišel kvůli plakátu Rity Hayworthový a vypadal jako kluk, kterej si kupuje svůj první balíček cigaret. Jenže tentokrát byl dočista rozhozenej.

Viděl jsem ho ještě ten den kvečeru a vypadal jako chlápek, kterej šlápl na hrábě a koupil ji přímo mezi očima. Ruce se mu třáslly, a když jsem na něj promluvil, neodpověděl mi. Ještě předtím, někdy po poledni, si našel vrchního bachaře Billyho Hanlona a přes něj se na druhý den objednal u správce věznice Nortona. Pozdějc mi řekl, že tu noc nezamhouřil oka; jen poslouchal vytí studeného zimního větru venku a pozoroval světla pátracích světlometů, který se míhaly sem a tam a vytvářely na betonovejch zdech pohyblivý stíny. Andy ležel v cele, který od prezidentování Harryho Trumana říkal domov, a snažil se všechno promyslet. Říkal, že to bylo, jako by Tommy vytáhl klíč, kterej pasoval do zámku klece někde hluboko v jeho mysli, klece, která vypadala jako jeho cela. Akorát že v tý kleci nebyl chlap, ale tygr, a ten tygr se jmenoval Naděje. Williams vytáhl klíč, kterej odemkl klec, a tygr byl chtěj nechtěj venku a potuloval se mu v mozku.

Čtyři roky předtím bručel Tommy na Rhode Islandu, protože ho chytili v kradeným autě plným

kradeného zboží. Tommy napráskal svého komplice, žalobce dodržel slovo a Tommy vyvázl s lehčím trestem, čtyřkou s možností v půlce vylízt, vazba započítaná. Jedenáct měsíců po nástupu trestu propustili jeho spoluvězně z cely a Tommy dostal nového, nějakého Elwooda Blatche. Blatche zavřeli za ozbrojenou loupež na dvanáct s možností v půlce požádat o propuštění.

„V životě jsem neviděl tak nervózního chlápka,“ řekl mi Tommy. „Ten se na lupiče vůbec nehodil, a zvláště ne s bouchačkou. Při sebemenším zvuku vyskakoval metr do vejšky... a když padal dolů, ještě řval. Jednou v noci mě málem uškrtl, protože nějaký chlápek na chodbě mlátil plecháčkem o mříže.

Seděl jsem s ním sedm měsíců, dokud mě nepustili. Něco jsem odsloužil a něco mi podmíněčně odložili, chápeš. Nemůžu říct, že jsme se bavili, protože s Elem Blatchem se bavit nedalo. To on se bavil s tebou. Pořád mluvil jen on, nezavřel hubu. Když ses snažil něco připodotknout, zahrozil ti pěstí a obrátil oči v sloup. Když tohle udělal, naskočila mi husí kůže. Byl to velkéj chlap, skoro plešatej, a měl hrozně hluboko zapadlý zelený oči. Bože, doufám, že už ho nevidím.

Každý večer to na mě chrlil. Kde vyrůstal, z kterejch past'áků zdrhl, co dělal, který ženský přeřiz, koho stáhl v kostkách. Nechával jsem ho vykecat. Můj ksicht není nic moc, ale nechtěl jsem, aby mi ho předělal.

Podle svého vyprávění udělal přes dvě stě vloupaček. Těžko se mi tomu věřilo u chlápka, kterej vylétí, když se někdo hlasitějc uprdne, ale přísahal, že je to pravda. A teď mě poslouvej, Rede. Já vím, že některý lidi si zpětně vymejšlej, ale ještě než jsem se dozvěděl o tom golfovém profíkovi, Quentinovi, tak mě napadlo, že kdyby El Blatch někdy vyloupil můj dům a já to pozdějc zjistil, musel bych se považovat za šťastlivce, že jsem to vůbec přežil. Dokážeš si ho představit, jak se v ložnici nějaký ženský hrabe v jejích šperkách a ona ze spaní zakašle a převrátí se? Jen při tomhle pomýšlení mi běhá mráz po zádech, přísahám při jménu své matky.

Říkal, že taky zabíjel. Lidi, který ho nasrali. Aspoň to říkal. A já mu věřil. Fakt vypadal jako chlap, kterej by mohl zabíjet. Byl tak kurevsky neurotickej! Připadal mi jak pistole s upilovaným úderníkem. Znal jsem chlápka, kterej měl Smith and Wesson Police Speciál s upilovaným úderníkem. Je to k ničemu, akorát se o tom dá žvanit. Ta bouchačka měla tak lehkou spoušť, že by vypálila, kdyby ten chlápek, Johnny Callahan se jmenoval, vyhulil gramofon na plný pecky a položil ji na jednu bednu. A přesně takovej byl El Blatch. Líp to vysvětlit neumím. Jen jsem nikdy nepochyboval, že pár lidí oddělal.

Jednou večer, aby řeč nestála, povídám: ‚Koho jsi zabil?‘ Jako fór, rozumíš. A on se zasmál a povídá: ‚Jeden člověk v Maine sedí za dva lidi, co jsem zabil. Chlápka a starou toho mouly, co za to sedí. Vloupal jsem se k nim a ten křapík měl nějaký námitky.‘

Nepamatuju si, jestli mi někdy řekl jméno ty ženský,“ pokračoval Tommy. „Možná, že jo, ale v Nový Anglii je Dufresne jako Smith nebo Jones všude jinde, protože je tam spousta žabožroutů. Dufresne, Lavesque, Ouelette, Poulin, kdo si má pamatovat ty žabožroutský jména? Ale jméno toho chlápka mi řekl. Přej se jmenoval Glenn Quentin a byl to vůl, bohatej vůl, golfovej profík. El si myslel, že může mít doma prachy, možná až pět tisíc dolarů. To bylo tenkrát spousta prachů, povídá mi. A já: ‚Kdy to bylo?‘ A on: ‚Po válce. Hned po válce.‘

A tak šel do toho baráku a vybil ho a oni se vzbudili a ten chlápek měl nějaký kecý. Tak to aspoň říkal El. Možná jen začal chrápat, to bych řek já. V každým případě byl podle Ela Quentin v posteli s ženou nějakého známého právníka, kterýho pak za to poslali do Shawshanku. A pak se strašlivě rozřehtal. – Panebože, v životě jsem nebyl št'astnější, než když mě tenkrát z tý basy pustili.“

Zřejmě si dovedete představit, proč Andyho tak rozhodilo, když mu Tommy vyklopil tuhle historku. Elwood Blatch seděl na dvanáct s možností po šesti a tohle Tommymu vykládal před čtyřma rokama. Když Andy tu historku ve třiašedesátým od Tommyho slyšel, mohl El čekat na propuštění... nebo už bejt venku. Takže tohle byly dva bodce rozně, na kterým se Andy pekl – pomýšlení, že Blatch je pořád k zastizení na konkrétním místě, a velice reálná možnost, že už se někam vypařil.

V Tommyho vyprávění byly určitý nesrovnalosti, ale nejsou snad ve skutečným životě? Blatch řekl Tommymu, že ten chlápek, kterýho zničil, byl zámej právník, zatímco Andy byl bankéř, ale tyhle profese si nevzdělaný lidi snadno spletou. A taky nesmíte zapomenout, že od chvíle, co Blatch četl v novinách o procesu, do chvíle, než to vyprávěl Tommymu Williamsovi, uplynulo dvanáct let. Taky řekl Tommymu, že z kuffíku ve skříní vzal Quentinovi víc než tisíc dolarů, i když poldové v Andyho procesu prohlásili, že

ne našli stopy po loupeži. K tomu mě napadá pár věcí. Za první, když někdo ukradne prachy a chlap, kterému patřily, je mrtvej, jak poznáte, že se něco ztratilo, pokud vám někdo jinej neřekne, že to tam bylo? Za druhý, kdo může říct, že Blatch zrovna v tomhle lže? Snad jedině, že by nechtěl přiznat úplně zbytečnou vraždu dvou lidí. Za třetí, třeba tam byly stopy po loupeži, ale poldové je buď přehlídli – oni uměj bejt pěkně tupý – nebo je schválně zakryli, aby nezakazili návladnímu obžalobu. Nezapomeňte, že kandidoval do sněmovny a potřeboval usvědčení, aby uspěl. Nevyřešená loupežná vražda by mu vůbec neprospěla.

Nejvíc z těchhle tří bodů se mi líbí ten prostřední. Za tu dobu v Shawshanku jsem poznal pár takovejch Elwoodů Blatchů – chlápku s šilenejma očima, co hned střílej. Chtěj, abyste si o nich mysleli, že si z každý akce odnesli něco jako diamant Hope 11, i když teď sedej za krádež timexek za dva dolary a devět dolarů v hotovosti.

A jedna věc v tom Tommyho vyprávění přesvědčila Andyho mimo jakoukoliv pochybnost. Blatch nepřepadl Quentina náhodně. Řekl o něm, že to byl „bohatej vůl“, a věděl, že byl golfovej profík. Andy se svou ženou jezdil do toho klubu na skleničku a na večeri jednou dvakrát tejdně hezkejch pár let a Andy tam taky toho dost vypil od doby, kdy se dozvěděl o manželčiny nevěře. U toho klubu byl soukromej přístav pro jachty a v sedmačtyřicátým tam pracoval na částečnej úvazek jako opravář a čerpadlár chlápek, kterej odpovídal Tommyho popisu Elwooda Blatche. Mohutnej vysokej chlap, skoro plešatej, se zapadlejma zelenejma očima. Chlap, kterej se na člověka nepříjemně koukal, jako by si ho odhadoval. Nebyl tam dlouho, říkal Andy. Buď odešel sám, nebo ho vyhodil Briggs, kterej měl ten přístav na starosti. V žádným případě to nebyl chlápek, na kterýho zapomenete. Na to byl moc nápadnej.

Ten den bylo deštivo a větrno. Oblohou nad šedejma zdma se hnaly velký šedý mraky a poslední sněh začínal odtávat a na loukách za věznicí odhalovat fleky loňský trávy. Ten den šel Andy za správcem Nortonem.

Správce měl velkou kancelář v administrativním křídle a za jeho psacím stolem byly dveře do kanceláře jeho zástupce. Ten byl zrovna pryč, ale byl tam jeden vězeň s úlevama za dobrý chovám, takovej napůl prošťáček. Jméno jsem zapomněl, ale všichni vězňové včetně mě mu říkali Chester, po parťákovi šerifa Dillona 12. Chester měl zalejvat kytky a voskovat podlahu, ale počítám, že kytky ten den zůstaly žíznivý a jediný, co bylo navoskovaný, byla klíčová dírka u spojovacích dveří, kterou Chester namastil svým špinavým uchem.

Slyšel, jak se otvíraj a zavíraj dveře správcovy kanceláře, a pak Nortonův hlas: „Dobrý den, Dufresne, co pro vás můžu udělat?“

„Pane správce,“ začal Andy a starej Chester nám říkal, že sotva poznal jeho hlas, jak byl změněnej.

„Pane správce, je tu něco... stalo se mi něco, co... je to tak... tak... Já nevím, kde mám začít.“

„Co kdybyste začal od začátku?“ řekl správce svým nejmilejším hlasem, jako by vybízel kongregaci, at si najde triadvacátý žalm a začne sborově číst. „To bývá obvykle nejlepší.“

A tak to Andy vzal z gruntu. Osvěžil Nortonovi podrobnosti zločinu, za kterej seděl. Pak mu přesně odvyprávěl všechno, co mu řekl Tommy Williams. Řekl i Tommyho jméno, což se vám ve světle příštích událostí nemusí zdát nejmoudřejší, ale já se vás zeptám, co jinýho měl dělat, když chtěl, aby byl jeho příběh aspoň trochu věrohodnej.

Když skončil, Norton nějakou chvíli mlčel. Jako bych ho viděl před sebou – nejspíš seděl opřenej pod fotkou guvernéra Reeda, ruce spojený špičkama prstů, svašťelý rty, na čele žebříček vrásek až k vlasům, matně se lesknoucí odznak za třicetiletou příslušnost k baptistický adventní církvi na hrudi.

„Ano,“ řekl nakonec. „To je ten nejzpropadenější příběh, jaký jsem kdy slyšel. Ale řeknu vám, co mě na něm překvapuje nejvíc, Dufresne.“

„Co, pane?“

„Že jste mu uvěřil.“

„Pane? Já nechápu, jak to myslíte.“ A Chester říkal, že Andy, kterej se před třinácti lety na střeše dílny na značky postavil tváří v tvář Byronu Hadleyemu, málem nenacházel slova.

„Víte,“ řekl Norton, „mně je celkem zřejmé, že jste na toho mladého Williamse udělal dojem, dokonce

značný dojem. Slyší váš strastiplný příběh a je celkem přirozené, že vás chce... řekněme rozveselit. To je zcela přirozené. Je to mladý chlapec, nijak zvlášť bystrý. Nepřekvapuje mě, že si neuvědomil, do jakého stavu vás tím dostane. Já bych teď navrhoval – “

„Myslíte, že mě tohle nenapadlo?“ zeptal se Andy. „Jenže já Tommymu nikdy neřekl o člověku, který pracoval v tom přístavu. Neřekl jsem to nikomu – ani mě to nenapadlo! Ale Tommyho popis jeho spoluvězně... tomu chlapovi přesně odpovídá!“

„Víte, vy se oddáváte poněkud selektivním představám,“ zasmál se Norton. Fráze jako „selektivní představy“ vtlučují lidem při studiu penologie do hlavy, takže je potom používají, jak můžou.

„Ale vůbec ne. Pane.“

„To je váš názor na věc,“ řekl Norton, „ale můj je odlišný. A nezapomeňme, že o takovém člověku, který v tom klubu tehdy pracoval, vím pouze od vás.“

„Ne, pane,“ namítl Andy, „ne, to není pravda. Protože – “

„V každém případě,“ skočil mu Norton panovačně a hlasitě do řeči, „podívejme se na to druhým koncem dalekohledu, ano? Předpokládejme – teď pouze předpokládejme – že nějaký Elwood Blotch skutečně existoval.“

„Blotch,“ vyhrkl Andy.

„Blotch, samozřejmě. A řekněme, že na Rhode Islandu skutečně seděl s Thomasem Williamsem na cele. Je velice pravděpodobné, že teď už je venku. Velice pravděpodobné. Vždyť ani nevíme, jak dlouho tam mohl sedět, než skončil na cele u Williamse, ne? Víme jen, že dostal dvanáct s možností po šesti.“

„Ne, nevíme, kolik měl odsezeno. Ale Tommy říkal, že byl špatný herec a neurotik. Myslím, že je tu slušná šance, že ještě sedí. I kdyby ho pustili, věznice bude mít jeho poslední známou adresu, jména příbuzných – “

„Což budou téměř jistě slepé uličky.“

Andy chvíli mlčel a pak vybuchl: „Ale je to šance, ne?“

„Ano, jistěže je. Na chvíli tedy předpokládejme, že Blotch existuje a že je stále ve státní věznici na Rhode Islandu. Co asi řekne, když na něj s tímhle vyrukujeme? Padne na kolena, zvrátí oči v sloup a řekne: „Já to udělal! Já to udělal! Dejte mi doživotí!““

„Jak můžete být takový tupec?“ řekl Andy tak tiše, že to Chester sotva slyšel. Zato správce slyšel výborně.

„Cože? Jak jste mě to nazval?“

„Tupec!“ zařval Andy. „To děláte schválně?“

„Dufresne, obral jste mě o pět minut času, ne, o sedm. Myslím, že můžeme považovat tuto schůzku za ukončenou a – “

„V tom klubu budou mít všechny staré pracovní karty, copak si to neuvědomujete?“ křičel Andy.

„Budou mít daňová přiznání, vyplněné formuláře od zaměstnavatelů, vyplněné formuláře podpory v nezaměstnanosti, všechno s jeho jménem! I teď tam budou zaměstnanci, kteří tam byli už tehdy, možná i Briggs sám! Je to patnáct let, ne věčnost! Budou si ho pamatovat! Blatche si budou pamatovat! Jestli mi Tommy dosvědčí, co mu Blatch říkal, a jestli Briggs dosvědčí, že Blatch v tom klubu skutečně pracoval, můžou mi obnovit proces! Můžou – “

„Stráž! Stráž! Odved'te toho chlapa!“

„Co je to s vámi?“ řekl Andy a podle Chestera už málem řval. „Je to můj život, moje šance na propuštění, copak to nechápete? To vám to nestojí ani zajeden meziměstský hovor, abyste si ověřil Tommyho tvrzení? Já vám ten telefon zaplatím! Já vám zaplatím za – “

Ozvaly se zvuky bití, jak ho bachaři popadli a vlekli ho ven.

„Samotku,“ řekl správce Norton úsečně. Zřejmě si při tom ohmatával odznak za třicetiletou příslušnost. „Chleba a vodu.“

Když ho vlekli pryč, Andy už se vůbec neovládal a řval na správce; podle Chestera ho bylo slyšet i přes zavřené dveře: „Je to můj život! Je to můj život, copak nechápete, že je to můj život?“

Andy dostal dvacet dní diety v díře. Byl to jeho druhý pobyt a ta hádka s Nortonem byla v podstatě

jeho prvním prohrěškem od chvíle, kdy se stal členem naší šťastné rodinky.

Když už jsme u toho, řeknu vám něco o shawshanský díře. Ta vám tak trochu připomene starý pionýrský časy v Maine v první polovině osmnáctého století. Tenkrát nikdo nemánil čas s nějakou „penologií“ a „nápravou“ a „selektivním vnímáním“. Tenkrát se o vás postarali naprosto černobíle. Buď jste byli vinný nebo neviný. Když jste byli vinný, tak vás buď pověsili, nebo šoupli do žaláře. A když vás odsoudili do žaláře, tak jste nešli do žádný instituce. Ne, vy jste si svůj žalář vlastnoručně vyhloubili rejčem, kterej vám zajistila provincie Maine. Měli jste ho tak širokej a hlubokej, jak jste si ho stihli udělat mezi východem a západem slunce. Pak vám dali pár kůží a kyblík a šli jste dolů. Pak vám žalárník položil na díru mříž, hodil vám dolů nějaký zrní nebo možná jednou nebo dvakrát tejdně kus masa prolezlýho červama a v neděli večer jste možná dostali naběračku kroupový polívky. Chcali jste do kyblíku, kterej jste měli i na vodu, když žalárník v šest ráno obcházel. Když přšelo, vylejvali jste tím kyblíkem vodu z cely... teda pokud jste se nechtěli utopit jako krysa v sudu na dešťovou vodu.

V „díře“, jak se tomu říkalo, nikdo dlouho nevydržel: třicet měsíců bylo nezvykle dlouho a co jsem slyšel, nejdýl tam vydržel vězeň, kterému se říkalo „Kluk z Durhamu“, čtrnáctiletý psychopat, kterej vymiškoval svýho spolužáka kusem rezavýho železa. Odseděl si sedm let, ale je jasný, že když šel sedět, byl mladěj a silnej.

Nesmíte zapomínat, že za zločin vážnějši než drobná krádež nebo rouhání nebo zapomenutí kapesníku o sabatu se věšelo. Za menší zločiny, jako byly ty, který jsem právě zmínil a jim podobný, se dávalo tři nebo šest nebo devět měsíců v díře. Lidi odtud vylejzali bílý jak rybí břicha, krčící se před nechráněným prostorem, poloslepý, se zubama vyviklanejma od kurděj a s nohama porostlejma plísni. Veselá byla provincie Maine. Johohó, ať teče rum.

Křídlo shawshanskejch samotek asi nebylo takhle zlý. Lidská zkušenost hodnotí věci na dobrý, špatný a příšerný. A když sestupujete do houstnoucí temnoty příšernýho, je čím dál tím těžší rozlišovat mezistupně.

Když jste dostali samotku, odvedli vás po třiadvaceti schodech do sklepa, kde jedinej zvuk vydávala kapající voda. Jediný světlo zajišťovaly volně zavěšený šedesátiwattový žárovky. Cely byly sudovité, podobně jako trezory, který si bohatý lidi nechávaj dělat za obrazárna. A stejně jako tyhle trezory maj pevný dveře, ne mříže. Větrání je stropní a žárovku vám zhasínaj v osm večer, hodinu předtím, než zhasnou ve zbytku věznice. Žárovka je naprosto nechráněná. Má se za to, že jestli chcete bejt ve tmě, můžete si klidně posloužit. Moc vězňů to nevyužívá, ale po osmý hodině to samozřejmě přijde nastejno. Kavalec je přišroubovanej ke zdi a kyblík nemá toaletní prkýnko. Máte tři možnosti, jak trávit čas: sedět, srát, nebo spát. Velkej výběr. Dvacet dní vám může připadat jako rok. Třicet dní jako dva roky a čtyřicet dní jako deset let. V odvětrávacím systému někdy slyšíte krysy. V takový situaci se mezistupně příšernýho vytrácej.

Jestli se vůbec dá říct něco ve prospěch samotky, tak jedinej to, že máte čas přemejšlet. Andy měl dvacet dní času při chlebový a vodový dietě, a když vylezl ven, požádal o další schůzku se správcem věznice. Žádost zamítnuta. Taková schůzka, řekl mu správce, by byla „kontraproduktivní“. To je další fráze, kterou musíte nacvičit, než nastoupíte do práce na poli vězeňství a nápravy.

Andy trpělivě požádal znovu. A znovu. A znovu. Změnil se, změnil, Andy Dufresne. Když všude kolem vypuklo ve třiašedesátým roce jaro, měl v obličejí vrásky a ve vlasech šedý pramínky. Ze rtů mu vymizel ten náznak úsměvu, kterej mu tam vždycky hrával. Častěj zíral doprázdna, a když člověk takhle zírá, počítá odsezený roky, měsíce, tejdny a dny.

Znovu a znovu podával žádost o setkání se správcem. Byl trpělivej. Čas bylo to jedinej, čeho měl dost. Nastalo léto. Prezident Kennedy ve Washingtonu sliboval další boj s chudobou a nápravu křivd v oblasti občanských práv – netušil, že mu zbejvá půl roku života. V Liverpoolu se začala v rámci britský muziky prosazovat skupina Beatles, ale hádám, že ve Státech o nich zatím nikdo nevěděl. Boston Red Sox se trápili na dně americký ligy a zbejvaly jim ještě čtyři roky, než dokázali takzvanej Zázrak sedmašedesátýho roku. Tohle všechno se dělo ve větším světě, kde se lidi pohybovali svobodně.

Norton ho přijal koncem června a o jejich rozhovoru mi vyprávěl sám Andy o sedm let později. „Pokud jde o mlčenlivost,“ řekl Nortonovi tiše, „nemusíte si dělat starosti. „Myslíte, že bych něco vyžvanil? To

bych si sám podřízl krk. Byl bych stejně žalovatelný jako – “

„Tak dost,“ přerušil ho Norton. Obličej měl dlouhý a chladnější jako břidlicový náhrobní kámen. Zaklonil se v kancelářské židli, až se málem dotkl výšivky s nápisem JEHO SOUD PŘIJDE, A TO BRZY.

„Ale – “

„Už přede mnou nikdy nemluvte o penězích,“ řekl Norton. „Ani v téhle kanceláři, ani nikde jinde. Pokud ovšem nechcete, abych vám z knihovny nechal udělat znovu sklad barev. Rozumíte?“

„Chtěl jsem vás jen uklidnit, nic víc.“

„Až budu potřebovat uklidnit od takového ubohého parchanta, jako jste vy, odejdu do důchodu. Souhlasil jsem s touhle schůzkou, protože mě unavilo vaše obtěžování, Dufresne. Chci, abyste s tím přestal. Jestli se chcete pustit do podobného nesmyslu, je to vaše věc. Mě do toho netahejte. Takové šílené historky bych tu mohl poslouchat dvakrát týdně, kdybych to připustil. Každý hříšník tady by se mi chodil vyplakat na rameno. Měl jsem o vás lepší mínění. Ale tímhle to končí. Končí, rozumíte tomu?“

„Ano,“ řekl Andy. „Ale najmu si právníka.“

„A k čemu, proboha?“

„Myslím, že bychom to mohli dát dohromady. S mým svědectvím a svědectvím Tommyho Williamse a podpůrným svědectvím pracovníků klubu a jejich záznamů bychom podle mě mohli sestavit žádost o revizi případu.“

„Tommy Williams už u nás není.“

„Cože?“

„Byl přeložen.“

„A kam?“

„Do Cashmanu.“

Po tomhle Andy oněměl. Byl to chytrý chlap, ale i naprostej blbeček by pochopil, že za tímhle vězí dohoda. Cashman je věznice s minimální ostrahou na severu Aroostockýho okresu. Vězni tam choděj sbírat brambory a to je těžká práce, ale dostávají za to slušný peníze a můžou za to chodit na přednášky do odborného technickýho institutu, pokud po tom zatoužej. Pro chlápka jako Tommy, kterej má manželku a dítě, je ještě důležitější, že v Cashmanu maj dovolenkovej program... takže vězeň může žít jako normální člověk, aspoň o víkendech. Může si lepit modely letadel a milovat se s manželkou nebo si třeba vyjet na piknik.

Norton skoro jistě tohle na Tommyho vybalil a dal mu jedinou podmínku. Už ani slovo o Elwoodu Blatchovi, ani teď, ani nikdy jindy. Jinak skončí v Thomastonu na malebný Routě 1, kde sedej skutečně tvrdý chlápci, a místo sexu s manželkou si bude užívat s nějakým starým drsným buzerantem.

„Ale proč?“ řekl Andy. „Proč by – “

„Prokázal jsem vám laskavost,“ přerušil ho Norton chladně, „a zavola jsem na Rhode Island. Býval tam vězeň Elwood Blatch, ale dostal PP – prozatímní podmínku v rámci dalšího šíleného liberálního programu, který posílá zločince do ulic. Zmizel neznámo kam.“

„A ten správce tam... je to váš přítel?“ zeptal se Andy.

Úsměv Sama Nortona byl chladnější jako jáhenův řetízek ke kapesním hodinkám. „Známe se,“ řekl.

„Proč?“ opakoval Andy. „Můžete mi říct, proč jste to udělal? Víte dobře, že bych nemluvil o... o žádné vaší záležitosti. To jste přece věděl. Tak proč?“

„Protože z lidí jako vyje mi nanič,“ řekl Norton s rozmyslem. „Já vás mám rád tady, pane Dufresne, a dokud budu správcem Shawshanku, tak tady zůstanete. Vy jste si myslel, že jste lepší než kdokoli jiný. Léty jsem se naučil vypořádat to lidem z obličeje. Na vás jsem to viděl, hned jak jsem poprvé vešel do knihovny. Jako byste to měl napsané na čele velkými písmeny. Teď už to ve vás není a to se mi moc líbí. Nejde o to, že jste tu užitečný, to si nemyslete. Jde jen o to, že lidé jako vy se musí naučit pokoře. Ano, chodil jste po vězeňském dvoře, jako by to byl obývací pokoj a vy jste v něm pořádal koktejlový večírek, kde si lidi vzájemně jedou po manželkách a manželích a ožírají se jak prasata. Takhle už tam nechodíte, ale já se budu pozorně dívat, jestli zase nezačínáte. Celá další léta vás budu s potěšením pozorovat. A teď vypadněte.“

„Dobře. Ale od nynějška přestávám s veškerými aktivitami nad rámec svých povinností, Nortone.“

Investiční poradenství, podvody, bezplatné daňové poradenství. To všechno přestává. Ať vám s daňovým přiznáním pomůže H&R Block.“

Správce Norton nejdřív zrudl jako krocán... a pak úplně zbledl. „Za tohle se vrátíte na samotku. Třicet dní. Chleba a vodu. Další černá tečka. A až tam budete, přemýšlejte o tomhle: jestli cokoli z toho, co se tu dělo, ustane, knihovna končí. Vezmu si za své, aby se vrátila do stavu před vašim příchodem. A udělám vám ze života... peklo. Budete to tu mít tak těžké, jak jen to je vůbec možné. Pro začátek přijdete o ten jednokavalcový pokoj v Hiltonu na pátém bloku, přijdete o ty své kameny na římse a přijdete o ochranu dozorců proti těm sodomitům. Přijdete... o všechno. Je to jasné?“

Myslím, že to bylo naprosto jasné.

Čas neustále běžel – předváděl nám to nejstarší, a možná jediný skutečný kouzlo na světě. Andy Dufresne se změnil. Stal se tvrdší. Neumím to jinak vyjádřit. Dál dělal špinavou práci pro správce Nortona a dál si držel knihovnu, takže navenek vypadalo všechno stejně. Dál si dával panáky na svý narozeniny a na konec roku a dál se dělil o zbytek lahve. Čas od času jsem mu nosil nový šutrhady a v sedmašedesátým jsem mu opatřil nový kladívko – to, který jsem mu přinesl před devatenácti lety, se opotřebilo, jak už jsem vám říkal. Devatenáct let! Tehdy to kladívko stálo deset dolarů, v sedmašedesátým už dvaadvacet. Oba jsme se nad tím smutně pousmáli.

Andy dál brousil a leštil šutry, který našel na dvoře, ale naleziště už bylo menší – ve dvašedesátým ho půlku vyasfaltovali. Vždycky, když Andy skončil práci na kamenu, uložil ho na římse okna, který bylo na východ. Říkal, že se na ně rád dívá ve slunci, na ty kousky naší planety, který zvedl z prachu a vytvaroval. Břidlice, křemen, žula. Srandovní sošky z kousků slídy, který k sobě lepil modelářským lepidlem. Různý varvity, který řezal a leštil tak, aby bylo vidět, proč jim říká „tisíciletý sendvič“ – byly to sedimenty z ledovcových jezer, který se na sebe dlouhodobě vrstvily.

Andy svý kameny a sošky čas od času rozdál, aby si udělal místo na nový. Mně jich dal myslím nejvíc – včetně těch, který vypadaly jako manžetový knoflíčky, těch jsem měl pět. Pak taky jednu slídivou sošku, o kterých jsem se zmiňoval – byl to chlápek, jak hází oštěpem – a dva ty varvity, který měly dohladka vyleštěnej příčné řez. Pořád je ještě mám a každou chvíli je vytáhnou a přemejšším, co člověk dokáže, když má spoustu času a vůli ho po chvilkách využít.

Takže aspoň navenek vypadalo všechno stejně. Jestli chtěl Norton zlomit Andyho tolik, jak říkal, musel by se kouknout pod povrch, aby tu změnu viděl. A kdyby pak uviděl, jak se Andy změnil za ty čtyři roky po tý srážce s ním, určitě by byl spokojenej.

Tehdy mu řekl, že chodí po dvoře, jako by byl na koktejlovém večírku. Já bych to tak sice nevyjádřil, ale vím, jak to myslel. Souviselo to s tím, jak jsem říkal, že Andy nosí svou svobodu jako neviditelnej kabát, že se z něj nikdy vlastně nestal opravdovej vězeň. V očích se mu nikdy neobjevil ten tupěj výraz. Nikdy se nenaučil chodit tak, jak choděj chlapi, když končí den a oni se vracěj do cel na další nekonečnou noc – unaveně, s nahrbenějma ramenama. Andy chodil vždycky vzpřímeně a lehce, jako by se vracel domů k dobrému jídlu a dobrý ženě, a ne k nechutný patlanině mazlavý zeleniny, hrudkovitý bramborový kaše a jednomu dvěma plátkům tlustý chrupavčitý hmoty, který vězni říkali záhadný maso... k tomu všemu a obrázku Raquel Welchovy na stěně.

Ale za ty čtyři roky, i když pořád nebyl úplně stejnej jako ostatní, se z Andyho stal tichej, uzavřenej a zahloubanej chlap. Kdo by mu to měl za zlý? Správce Norton tím byl možná potěšenej... aspoň nějakou dobu.

###

Jeho temná nálada se rozplynula v sedmašedesátým zhruba v době, kdy skončila světová série. Byl to snovej rok, rok, kdy Red Sox vyhráli, místo aby skončili devátý, jak předpovídali některý bukači. Když k tomu došlo – když vyhráli americkou ligu – celý věznice se zmocnilo nadšení. Chlapi měli takovej pocit, že když dokázali ožít mrtvý Sox, tak to může dokázat každej. Nedokážu teď ten pocit vysvětlit, stejně jako vám žádnej bejvalej vášnivěj fanda Beatles asi nevysvětlí, co to bylo tenkrát za šílenství. Ale probíhalo to. Jak si Red Sox klestili cestu ke konečným vítězství, všechny rádia v budově věznice byly naladěný na reportáže z jejich zápasů. Všichni byli úplně vedle, když Sox ke konci prohrávali v

Clevelandu, a málem se zbláznili radostí, když Rico Petrocelli hrozbu porážky zažehnal. A pak se rozhostil smutek, když to Lonborg v sedmém zápase série neustál a téměř naplněnej sen měl skončit. Nortona to nejspíš potěšilo, parchanta mizernýho. Byl nejradši, když jeho věznice truchlila.

Jenže Andy chmurám znovu nepropadl. Stejně nebyl žádněj baseballovej fanda, tak možná proto. Nicméně se svezl s tím proudem dobrý nálady, která ho nepustila ani po skončení série. Vytáhl ze skříně ten neviditelněj kabát a znovu si ho oblíkl.

Vzpomínám si najeden zářivej podzimní den koncem října, pár tejdnu po skončení světový série. Musela to bejt neděle, protože dvůr byl plnej chlapů, který se snažili „rozchodit“ uplynulej tejdén – házeli si lítajícima talířema nebo fotbalovým míčem a provozovali nezbytný výměnný kšefty. Další seděli u dlouhýho stolu v návštěvní hale pod bdělejma pohledama bachařů, kecali s příbuznejma, pokuřovali, zcela upřímně lhali a chodili si pro přehrabany balíčky.

Andy se po indiánsku opíral v dřepu o zeď a s obličejem vystaveným slunci k sobě tiskl dva šutry. Bylo překvapivě teplý, to slunce, na tuhle roční dobu.

„Ahoj, Rede,“ zavolal na mě. „Pojď se na chvilku posadit.“

A tak jsem se posadil.

„Chceš?“ zeptal se a podal mi jeden ze dvou pečlivě vyleštěnejch „tisíciletějch sendvičů“, o kterejch už jsem vám povídal.

„No jasně,“ řekl jsem. „Je moc hezkej. Děkuju.“

Pokrčil ramenama a změnil téma. „Příští rok tě čeká velký výročí.“

Pokejval jsem hlavou. Příští rok budu sedět třicet let. Šedesát procent života strávenýho v shawshanský věznici.

„Myslíš, že se někdy dostaneš ven?“

„Jasně. Až budu mít dlouhý bílý fousy a budu úplně vypatlaněj.“

Pousmál se a znovu nastavil obličej slunci. „To je příjemný.“

„To asi vždycky, když víš, že zima je za dveřma.“

Pokejval hlavou a chvíli jsme mlčeli.

„Až já se odsud dostanu,“ promluvil nakonec Andy, „odjedu tam, kde je pořád teplo.“ Mluvil s takovou jistotou, jako by mu zbejval odsedět tak měsíc. „Víš, kam pojedu, Rede?“

„Ne.“

„Do Zihuataneja.“ Poválel to slovo na jazyku jako víno. „To je v Mexiku, taková díra nějakých dvacet mil od Playa Azul a dálnice číslo třicet sedm. A sto mil severozápadně od Acapulca na pobřeží Tichýho oceánu. Víš, co říkaj o Pacifiku Mexičani?“

Řekl jsem, že nevím.

„Že nemá paměť. A tam já chci dožít, Rede. Na teplým místě, který nemá paměť.“

Při řeči sebral hrst oblázků a teď je jeden po druhým házel na baseballový vnitřní hřiště, který bude za chvíli pod sněhem.

„Zihuatanejo. Pořídím si tam hotýlek. Šest chatek u pláže a šest dalších kousek dál, u dálnice. Mám chlápka, který bude vozit hosty na ryby. Pro toho, kdo chytí největší rybu sezóny, bude nachystaná trofeje a jeho fotku pověším do recepce. Nebude to hotýlek pro rodinky, ale pro lidi v líbáncích... bez ohledu na oddací list.“

„A kde vezmeš peníze, aby sis ten báječnejš hotýlek moh pořídít?“ zeptal jsem se. „Ze svýho konta?“

Podíval se na mě a usmál se. „Nejsi zas tak daleko od pravdy,“ řekl. „Někdy mě překvapuješ, Rede.“

„Co to povídáš?“

„Když jde do tuhého, jsou jenom dva typy lidí,“ odpověděl Andy, zakryl si rozškrtnutou sirku dlaněma a zapálil si cigaretu. „Představ si dům plný vzácných obrazů a soch a starožitností, Rede. A představ si majitele domu, který se právě doslechl, že se na něj žene ničivý hurikán. Jeden ten typ lidí doufá v to nejlepší. Hurikán změni směr, říká si. Žádný rozumně uvažující hurikán by se neodvážil zničit všechny tyhle Rembrandty, mé dva Degasovy koně, mé Granty Woody a mé Bentony. A navíc by to Bůh nedopustil. A když dojde k nejhoršimu, mám je pojištěné. To je jeden typ lidí. Ten druhý předpokládá, že hurikán se přežene přímo prostředkem domu. Když meteorologové ohlásí, že hurikán změni směr, tenhle člověk usoudí, že ho změni znovu, jen aby mohl srovnat dům se zemí. Tenhle druhý typ ví, že není

od věci doufat v nejlepší, když jsi připravený na nejhorší.“

Zapálil jsem si taky cigaretu. „Ty mi tvrdíš, že jsi na tu možnost připravený?“

„Ano. já jsem se připravil na hurikán. Věděl jsem, že to vypadá zle. Neměl jsem moc času, ale v tom čase, který jsem měl, jsem jednal. Měl jsem přítele – byl to asi jediný člověk, který za mnou tenkrát stál – a ten pracoval pro investiční společnost v Portlandu. Zemřel před šesti lety.“

„To mě mrzí.“

„No jo.“ Andy si odsedí. „Měli jsme s Lindou asi čtrnáct tisíc dolarů. Žádný velký balík, ale sakra, byli jsme mladí a měli jsme celý život před sebou.“ Trochu se usklíbl a pak se zasmál. „Když se to stalo, začal jsem uklízet své Rembrandty z cesty hurikánu. Prodal jsem akcie a jako hodný chlapec zaplatil daň z kapitálového zisku. Všechno jsem přiznal. Nic jsem nezapřel.“

„Nezmrazili ti majetek?“

„Byl jsem obviněný z vraždy, Rede, ne mrtvý! Nemůžeš zmrazit majetek nevinného člověka – díky Bohu. A trvalo nějakou dobu, než sebrali dost odvahy, aby mě z toho zločinu vůbec obvinili. Jim – ten můj přítel – a já jsme měli trochu času. Já jsem párkrát narazil, když jsem musel takhle rychle všechno prodat. Odřel jsem si nos, ale tehdy jsem měl jiné starosti, než se zabývat malou odřeninou z akciového trhu.“

„Jo, tos asi měl.“

„Ale když jsem přišel do Shawshanku, bylo už všechno v suchu. A pořád je. Za těmihle zdmi, Rede, je člověk, kterého ještě nikdo nikdy neviděl. Má kartičku sociálního pojištění a řidičský průkaz vydaný státem Maine. Má i rodný list, jmenuje se Peter Stevens. Hezké anonymní jméno, ne?“

„Kdo je to?“ zeptal jsem se. Myslel jsem si, že vím, co odpoví, ale nechtělo se mi tomu věřit.

„Já.“

„Snad mi nechceš říct, že sis stačil pořídit falešnou totožnost, když tě honili poldové,“ řekl jsem, „nebo že jsi to dokázal, když tě soudili za –“

„Ne, to ti nechci říct. Falešnou identitu mi zařídil můj přítel Jim. Začal, když mi zamítli žádost o revizi, a nejdůležitější materiály k získání průkazu totožnosti měl v rukou na jaře v padesátém roce.“

„To musel bejt hodně dobrej kámoš,“ řekl jsem. Nebyl jsem si jistej, nakolik tomu věřím – jestli trochu, hodně nebo vůbec. Ale bylo teplo a svítilo sluníčko a ta historka byla setsakra dobrá. „Protože tohle všechno je stoprocentně protizákonný, takhle si pořídit falešnej průkaz totožnosti.“

„Byl to blízkej přítel,“ řekl Andy. „Byli jsme společně ve válce. Ve Francii a v Německu. Byl to dobrý přítel. Věděl, že je to nezákonné, ale věděl taky, že založit si falešnou identitu je v téhle zemi velice snadné a velice bezpečné. Vzal si moje peníze – zdaněné peníze, aby se o to nezačal zajímat daňový úřad – a investoval je jménem Petera Stevense. To dělal v průběhu padesátého a jednapadesátého roku. Dneska ta částka dosahuje tří set sedmdesáti tisíc plus nějaké drobné.“

Muselo to zadunět, když mi spadla spodní čelist na prsa, protože se usmál.

„Jen pomysli na všechny ty výhodné investice, které mohli lidé udělat od padesátého roku, a Peteru Stevensovi se dvě nebo tři povedly. Kdybych neskončil tady, patrně bych dneska měl sedm osm milionů. Jezdil bych rollsem... a měl bych vřed velikosti přenosného rádia.“ Nabral zem a začal prosívat další kamínky. Ruce se mu pohybovaly lehce a neúnavně.

„Musel jsem doufat v nejlepší a očekávat nejhorší. Falešné jméno mi mělo sloužit k udržení toho malého kapitálu, který jsem očistil. Bylo to odklizení obrazů z dosahu hurikánu. Jenže já neměl tušení, že ten hurikán... že může řídit takhle dlouho.“

Chvilí jsem nic neříkal. Nejspíš jsem se snažil vstřebat myšlenku, že tenhle střízlík vedle mě má víc prachů, než si správce Norton vydělá za zbytek svého prašivého života, i s těma jeho podfukama.

„Když jsi říkal, že sis mohl dovolit právníka, tak jsi určitě nekecal,“ řekl jsem nakonec. „Za tyhle prachy sis mohl najmout Clarence Darrowa, nebo kdo je dneska tak slavnej jako on. Proč jsi to neudělal, Andy? Bože! Mohls odsud vystřelit jako raketa.“

Usmál se. Byl to ten samej úsměv, kterej jsem u něj viděl, když mi vyprávěl, jak měli s manželkou celý život před sebou. „Ne,“ řekl.

„Dobrej právník by dostal toho Williamsovic kluka z Cashmanu, ať by chtěl nebo ne,“ řekl jsem. To už jsem se nechával trochu unášet. „Mohls mít novej proces, najmout si soukromý detektivy, který by našli

toho Blatche, a ještě zatrhnout tipec Nortonovi. Tak proč ne, Andy?“

„Protože jsem přechytračil sám sebe. Kdybych tady odsud vztáhl ruku na peníze Petera Stevense, přišel bych o každý cent. Můj přítel Jim by to byl mohl zařídit, jenže ten je mrtvý. Chápeš ten problém?“

Jistěže jsem ho pochopil. I když ty prachy mohly Andymu posloužit, mohly taky skutečně patřit jinému člověku. A svým způsobem patřily. A kdyby to s těma jeho investicema vzalo nějaký náhlejšpatnej obrat, Andy by na ten pád moh leda koukat, sledovat ho den po dni na stránkách se zprávama z burzy v Press Herald. A to je asi dost těžký nevytěknout.

„Něco ti řeknu, Rede. V Buxtonu je taková velká louka. Víš, kde je Buxton, ne?“

Odpověděl jsem, že vím. Leží hned vedle Scarborough.

„Správně. A na severním konci té louky je kamenná zídka, jako vystřižená z básně Roberta Frosta. A někde na zemi u té zídky je kámen, který nemá na maineské louce co dělat. Je to kus vulkanického skla, který jsem do sedmačtyřicátého používal jako těžítka na svém psacím stole. Pod tím kamenem je klíč od úschovni bezpečnostní schránky portlandské odbočky banky Casco.“

„Tak to máš fůru potíží,“ řekl jsem. „Když tvůj kámoš Jim umřel, bernák musel otevřít všechny jeho úschovni schránky. Samozřejmě v přítomnosti vykonavatele jeho poslední vůle.“

Andy se usmál a poklepal mi na hlavu. „To není špatné,“ řekl. „Nemáš tam jen piliny. Jenže možnost, že Jim zemře, až já budu ještě ve vězení, jsme zvažili. Schránka je na jméno Petera Stevense a firemní právníci, kteří sloužili jako vykonavatelé Jimovy poslední vůle, jednou ročně platí šekem úhradu za její pronájem.“

Peter Stevens jen čeká v té schránce, až ho někdo vypustí. Je tam jeho rodný list, karta sociálního pojištění a řidičský průkaz. Ten už je pravda šest let prošlý, protože Jim před šesti lety zemřel, ale za pětidolarový poplatek se dá bez problémů obnovit. Jsou tam taky jeho akciové certifikáty, nezdanitelné veřejné dluhopisy a asi osmnáct dluhopisů na doručitele v hodnotě po deseti tisících dolarech.“

Hvízdl jsem.

„Peter Stevens je zavřený v úschovni bezpečnostní schránce v bance Casco v Portlandu a Andy Dufresne je zavřený v úschovni bezpečnostní schránce v Shawshanku,“ řekl. „Něco za něco. A klíč k té schránce a k penězům na nový život je pod kusem černého skla na buxtonském poli. To už jsem ti říkal, Rede, a tak ti řeknu ještě něco jiného – posledních zhruba dvacet let sleduju s více než běžným zájmem zprávy o jakýchkoli stavebních projektech v Buxtonu. Mám utkvělou představu, že se brzy dočtu o chystané dálnici nebo o stavbě nové městské nemocnice nebo nákupního střediska. Že mi můj nový život pohřbí pod třemi metry betonu, nebo ho vyvezou někam do bažin.“

„Panebože, Andy,“ vyhrkl jsem, „jestli je to všechno pravda, jaktože se nezblázníš?“

Usmál se. „Zatím je na západní frontě klid.“

„Ale může trvat léta –“

„To může. Ale ne tak dlouho, jak si stát a správce Norton myslí. Já si prostě nemůžu dovolit tak dlouho čekat. Pořád myslím na Zihuatanejo a na ten hotýlek. To je všechno, co teď chci od života, Rede, a podle mě to zase není tolik. Nezabil jsem Glenna Quentina ani svou manželku a ten hotel... není zas tak neskromné přání. Koupat se a opalovat se a spát v pokoji při otevřených oknech, která vedou do prostoru... to není tak neskromné přání.“

Odhodil kamínky.

„Víš, Rede,“ řekl nepřítomně, „s tím hotelem... budu muset mít člověka, který se vyzná.“

Dlouho jsem nad tím přemýšlel. A nejhorší na tom mi nepřipadalo ani tak to, že si tu sníme na špinavém věžeňském dvoře a ze strážních věží na nás koukají ozbrojený strážce. „Já bych nemoh,“ řekl jsem. „Já už bych nemoh venku fungovat. Já už prostě patřím sem. Tady jsem chlap, kterej ti všechno sežene. Tam venku se stačí kouknout do zlatejch stránek, když chceš plakáty nebo geologický kladívka nebo určitou desku nebo stavebnici modelu lodě do flašky. Tady ty zasraný zlatý stránky zastupuju já. Nevěděl bych, jak začít. Nebo kde.“

„Ty se podceňuješ,“ řekl. „Jsi samouk a sám ses vypracoval. Podle mě jsi pozoruhodný člověk.“

„Krucinál, vždyť nemám ani maturitu.“

„To já vím,“ řekl. „Ale člověka nedělá jen kus papíru. Stejně jako ho nezlomí jen vězení.“

„Já bych to venku nezmák, Andy. Víím to.“

Vstal. „Přemýšlej o tom,“ řekl jakoby mimochodem a odlouдал se pryč, jako by to byl svobodnej chlap, kterej právě udělal nabídku jinýmu svobodnýmu chlapovi. A na chvilku mi to skutečně stačilo k tomu, abych se svobodnej cítil. Tohle Andy uměl. Uměl mě osvobodit od skutečnosti, že si oba kroutíme doživotí a jsme vydaný na milost a nemilost nějaký nelítostný komisi pro podmíněčný propuštění a správci věznic, kterej zpívá žalmy a líbí se mu mít Andyho Dufresnea tam, kde je. Andy pro něj koneckonců byl domácí čoklík, kterej mu dělá daňový příznání. Báječný zvířátko!

Ale večer už jsem se v cele znovu cítil jako vězeň. Celej ten nápad mi připadal absurdní a představa modrý vody a bílejš pláží spíš krutá než bláznivá – měl jsem ji zaseknutou v mozku jako rybářskej háček. Já si prostě nedokázal oblíct ten neviditelnej kabát jako Andy. Tu noc se mi zdálo o velkým černým skleněným šutru uprostřed louky; ten šutr měl tvar jako obrovská kovadlina. Pokoušel jsem se ho nadzvednout, abych se dostal ke klíči pod ním. Ani se nepohnul; byl prostě moc velkej.

A zpovzdálí jsem slyšel vytí bladhaundů, který se ale přibližovalo.

Což nás myslím zavádí k problematice útěků z vězení.

Jistě, čas od času k nim v naší šťastný rodince dochází. Neutíká se ovšem přes zeď, v Shawshanku ne, pokud je člověk chytřej. Pátrací světlo mety pročešávají celou noc otevřený prostranství za třema zdma věznic i páchnoucí mokřinu za tou čtvrtou. Přesto se trestanci občas pokoušej utýct přes zeď, ale světlo mety je skoro vždycky zachyťtej. A když ne, dostanou je, když se pokoušej stopovat na šestce nebo devětadevadesátce. Když se vydaj někam po svejch, uvidí je nějakej farmář a nahlásí do věznic, kde se zrovna nacházej. Trestanci, který utíkaj přes zeď, jsou hloupý trestanci. Shawshank není žádný Canon City 13, ale chlap, kterej utíká v šedejch pyžamovejch hadrech, je tu nápadnej jako šváb na svatebním dortu.

Když se za celý ty léta někomu útěk povedl – možná kupodivu, možná ani ne tak kupodivu – tak chlapům, který využili nečekaný příležitosti. Některý se zahrabali do vozejku s prádlem; dalo by se to nazvat zaječí sendvič s bílou. Když jsem přišel, bylo těch případů poměrně dost, ale létama tuhle díru víceméně uzavřeli.

Nortonův program „Zevnitř ven“ měl na útěkách taky svůj podíl. Některý chlapi usoudili, že tenhle program naznačuje správněj směr. Ale zase, ve většině případů se jednalo o náhodu. Trestanec zahodil svůj hřeben na borůvky a zmizel v křoví, když se jeden z bachařů šel napít do auta, nebo když se hádali o nějakým zápase Bostonskejch patriotů 14.

V devětašedesátým sbírali věžňové vybraný do programu brambory v Sabbatusu. Bylo třetího listopadu a práce se chýlila ke konci. Byl tam jeden bachař, jistej Henry Pugh – a že už není členem naší šťastný rodinky, to mi můžete věřit – seděl na nárazníku jednoho nákladáku, kterej odvážel brambory, a obědval s karabinou položenou na kolenou, když se z chladný popolední mlhy vynořil nádhernej desaterák. (Povídalo se, že nádhernej, ale v těchhle věcech se často přehání.) Pugh se za ním vydal s vidinou, jak se jeho paroží bude vyjímat pověšený v jeho vstupní hale, a mezitím mu zdrhli tři svěřenci. Dva chytili v kuželně v Lisbon Falls, třetí se dodneška nenašel.

Myslím, že nejslavnější případ byl Sid Nedeau. Utekl v osmapadesátým a podle mě už ho nikdo nikdy nepřekoná. Sid zrovna lajnoval hřiště na dvoře, když se ve tři ozvala siréna, která ohlašovala střídání směn bachařů. Hned za elektricky ovládanou hlavní bránou věznic je parkoviště. Ve tři hodiny se brána otvírá a dozorcí, který jdou na šichtu, a ty, který odcházej, se pomíchaj. Je u toho spousta plácání po zádech a drsnýho žertování, porovnávání bowlingovejch výsledků a starejch únavnejch fórů o různých menšinách.

Sid prostě projel s lajnovacím vozejkem přímo hlavní bránou a nechal za sebou třípalcovou bílou čáru od domácí mety na věžeňským dvoře až k příkopu na druhý straně silnice číslo šest, kde pak našli lajnovací vozejk převržený v hromádce vápna. Neptejte se mě, jak to udělal. Měl na sobě věžeňský hadry, měřil stoosmaosmdesát a nechával za sebou bílej oblak vápennýho prachu. Napadá mě jen to, že byl pátek odpoledne a dozorcí, který odcházeli, byli strašně šťastný, že odcházej, a ty, který přicházeli, byli strašně nasraný, že musej na šichtu, že ta první skupina měla hlavu v oblakách a ta druhá si zas koukala na špičky bot., a starej Sid Nedeau prostě mezi oběma proklouzl.

Pokud je mi známo, Sid je pořád na svobodě. Za celý ty léta jsme se tomuhle velkým útěku s Andym

mockrát zasmáli, a když jsme se pak doslechli o tom únosu letadla za výkupný, o tom, kdy ten chlápek vyskočil padákem ze zadních dveří toho letadla, Andy se zapřísahal, že pravý jméno D. B. Coopera musí být Sid Nedeau.

„A nepochybně měl v kapse pro štěstí trochu lajnovacího vápna,“ říkal Andy. „Ten parchant má prostě štěstí.“

Ale měli byste pochopit, že Sid Nedeau nebo ten chlápek, kterej utekl z bramborového pole u Sabbatusu, v podstatě vyhráli vězeňskou obdobu Irských dostihových sázek¹⁵. Jsou to prostě případy, kdy se sleje dohromady šest různých druhů štěstí v jednom jediným okamžiku. Slušňák jako Andy mohl čekat devadesát let a podobný příležitosti by se nedočkal.

Možná si vzpomenete, že už jsem se zmínil o jistým Henleym Backusovi, kterej vedl prádelnu. Přišel do Shawshanku ve dvaadvacátým roce a po jednatřiceti letech umřel ve vězeňské nemocnici. Strašně se zajímal o útěky a pokusy o útěk – možná proto, že se nikdy neodvážil zdrhnout sám. Mohl vám popsat sto různých plánů, jeden šilenější než druhý, a všechny uskutečněny v různých dobách jen v Shanku. Já měl oblíbený příběh Bobra Morrisona, kterej se pokusil postavit si kluzák z odpadu v suterénu dílny na značky. Pracoval podle plánu z knížky Průvodce moderního chlapce zábavou a dobrodružstvím, která pocházela si z roku 1900. Bobr kluzák nepozorovaně postavil – aspoň se to říká – aby pak zjistil, že v suterénu nejsou tak velká vrata, aby to zatracený letadlo dostal ven. Když Henley tuhle historku vyprávěl, mohli jste se potřhat smíchy, a to znal tucet – ne, dva tucty – skoro stejně srandovních.

Pokud šlo o statistiku shawshanských útěků, tu měl Henley v malíku. Jednou mi řekl, že za tu dobu, co sedí, došlo k dobru čtyřem stům pokusů o útěk, o kterých věděl. Jen se nad tím chvíli zamyslete, než jen pokejvete hlavou a budete číst dál. Čtyři sta pokusů o útěk. To je každoroční průměr 12,9 útěku za dobu, kdy Henley Backus seděl v Shawshanku a evidoval je. Mohli tu založit klub Útěk měsíce. Samozřejmě se většinou jednalo o břídičské pokusy, který končily tím, že bachař popadl za ruku nějakého nebohého dacana, kterej se snažil nenápadně vyplížit, a zavrčel: „Kam bys chtěl jít, ty všiváku?“

Podle Henleyho bylo vážnějších pokusů možná šedesát, a to počítal i hromadný útěk ze sedmatřicátého, rok před mým příchodem. Stavělo se nový administrativní křídlo a uteklo čtrnáct vězňů, který použili stavební nářadí ze špatně zajištěný kůlny. Celý jižní Maine propadlo panice ze čtrnácti „otřelých“ kriminálků, z kterých byla většina vyděšená k smrti a o cíli svého útěku měla asi stejnou představu jako zajíc, kterej strne na silnici ve světlech nákladáku. Ani jeden z těch čtrnácti si na svobodě dlouho nepobyl. Dva zastřelili občani – ne policajti nebo bachaři – ale neunikl žádný.

Kolika se asi podařilo utýct mezi osmatřicátým, kdy jsem přišel, a tím říjnovým dnem, kdy se mi Andy poprvé zmínil o Zihuataneju? Když si dám dohromady své a Henleyho informace, řekl bych tak deseti. Deseti se povedlo zmizet. A i když tohle není něco, co můžete vědět úplně jistě, hádal bych, že nejmíň polovina z těch deseti sedí v jiných nápravných zařízeních podobných Shanku. Případá mi to nevyhnutelný. Když vezmete člověku jeho svobodu a naučíte ho žít v cele, ztratí schopnost rozumného uvažování. Je jako ten zajíc, co strne ve světlech nákladáku, kterej mu veze smrt. A dost často se stává, že propuštěnej vězeň udělá schválně nějakou pitomost... a proč? Protože ho to přivede zpátky do lochu. Do světa, kterému rozumí.

Andy takovej nebyl, ale já jo. Pomyšlení, že uvidím Pacifik, bylo lákavý, ale já se bál, že kdybych se tam dostal, k smrti mě vyděsí ta jeho velikost.

V každým případě jsem ten den našeho rozhovoru o Mexiku a o panu Peteru Stevensovi začal věřit, že Andy má o útěku určitou představu. A doufal jsem, že pokud takovou představu má, bude opatrný, ale přesto bych si na jeho šance nevsadil. Správce Norton sledoval Andyho až příliš bedlivě. Andy pro něj nebyl jen figura s číslem; dalo by se říct, že spolu byli v pracovním vztahu. Andy měl taky rozum a srdce. Norton byl rozhodnutý to první využít a to druhý rozdrtit.

Stejně jako jsou venku poctivý politici – ty, který se nechaj koupit jen jednou – jsou i poctivý bachaři, a pokud jste dobrý znalci povah a pokud máte čím uplácet, je zřejmě možný koupit si pohled na druhou stranu, kterej vám umožní útěk. Já nejsem z těch, který by vám tvrdili, že k něčemu takovému nikdy nedošlo, ale Andy Dufresne zas není z těch, který by něco takového udělali. Tohle věděl Andy a věděli to

i bachaři.

Nebyl tu nikdo, kdo by Andyho zařadil do programu „Zevnitř ven“, aspoň pokud zařazení hodnotil správce věznice Norton. A Andy nebyl ani typ, kterej by se pokusil o náhodnej útěk jako Sid Nedeau.

Na jeho místě by mě myšlenky na ten klíč nekonečně trýznily. Byl bych rád, kdybych zamhouřil oko na dvě hodiny za celou noc. Buxton byl necelejch třicet mil od Shawshanku. Tak blízko, a přesto tak daleko.

Já si pořád myslel, že jeho nejlepší šanci je najmout si právníka a pokusit se o revizi případu. Cokoliv, jen aby se dostal z dosahu Nortona. Možná, že Tommymu Williamsovi zavřeli hubu pohodlným dovolenkovým programem, ale nebyl jsem si tím úplně jistej. Mohl ho zlomit starej dobrej ostřílenej mississippskej právník... a možná se nemusel ani tolik namáhat. Williams měl Andyho doopravdy rád. Každou chvíli to na Andyho vytáhnu, ale on se jen zakouká někam do dálky a usměje se a řekne, že o tom přemejšlel.

Je zřejmý, že přemejšlel i o spoustě dalších věcí.

V pětasedmdesátým Andy Dufresne utekl ze Shawshanku. Nechytili ho a myslím, že ho ani nechytěj. Vlastně si myslím, že žádnej Andy Dufresne už neexistuje. Ale taky si myslím, že v Mexiku, v Zihuataneju, žije nějakej Peter Stevens. Zřejmě tam má teď, Léta našeho Páně 1976, úplně nověj hotýlek.

Řeknu vám, co vím a co si myslím; to je všechno, co můžu, ne?

Dne 12. března 1975 se dveře cel na pátým bloku otevřely, jako se tu otevíraj každý ráno kromě neděle. A každej den kromě neděle věžňové z těch cel vystoupej do chodby, a když se za nima dveře zavřou, utvořej dvojstup. V tomhle útvaru pak dojdou k hlavním dveřím bloku, kde je dva dozorcí spočítaj a pošlou do jídelny na snídani, která se skládá z ovesný kaše, míchanějch vajíček a tlustý slaniny.

Až do počítání u dveří bloku všechno probíhalo podle zaběhaný rutiny. Věžňů mělo bejt sedmadvacet. Jenže jich bylo jen šestadvacet. Bachaři zavolali strážnímu kapitánovi a pak směl pátej blok na snídani.

Strážní kapitán Richard Gonyar, což nebyl zas tak špatnej chlap, a jeho pomocník, žoviální všivák Dave Burkes, se okamžitě dostavili na pátej blok. Gonyar znovu otevřel dveře cel a spolu s Burkesem procházel chodbou s tasenejma bouchačkama a mlátil obuškem do mříží. V takovýmhle případě se jedná většinou o vězně, kterému se v noci udělalo zle, tak zle, že ani nebyl schopnej vylízt ráno z cely. V řidších případech někdo umřel... nebo spáchal sebevraždu.

Tentokrát ale místo maroda nebo mrtvolý objevili záhadu. Žádnýho chlapa totiž nenašli. V pátým bloku bylo čtrnáct cel, sedm po každý straně. Všechny byly hezky uklizený – trestem za zabordelenou celu je v Shawshanku omezení návštěv – a všechny úplně prázdný.

Gonyar si nejdřív myslel, že jde o chybu při sčítání nebo o kanadskej žertík. Věžně z pátýho bloku proto poslali místo do práce zpátky na cely, kam se celý šťastný vrátili. Každý vybočení z běžný rutiny je tu vítaný.

Věžňové vešli otevřenejma dveřma do cel a dveře se za nima zavřely. Nějakej šprýmař zavolal: „Chci svýho právníka, chci svýho právníka, tady se se mnou zachází jako v nějakým zasraným vězení.“

Burkes: „Drž tam hubu, nebo si tě podám.“

Šprýmař: „Já si podal tvou ženu, Burkie.“

Gonyar: „Držte všichni huby, nebo tam zůstanete celej den.“

Gonyar s Burkesem znovu procházeli uličkou a počítali. Nemuseli chodit daleko.

„Kdo bydlí na tyhle cele?“ zeptal se Gonyar bachaře z noční směny.

„Andrew Dufresne,“ nahlásil bachař, a to stačilo. Tím rutina pomalu skončila.

Ve všech filmech z vězení, který jsem viděl, začne při zjištění útěku houkat siréna. V Shawshanku nikdy. Gonyar se nejdřív spojil se správcem věznice. Pak bachaři věznici prohledali a nakonec nahlásili státní policii ve Scarborough pravděpodobnej útěk.

To byla pořád rutina. Ta ovšem nepředeplisovala prohledat uprchlíkovu celu, a tak to nikdo neudělal. Tehdy ještě ne. A proč taky? Co by taky mohli najít v malý místnůstce se zamřížovaným oknem a mřížovejma zašupovacíma dveřma? Byl tam jen záchod a prázdněj kavalec. Pár hezkejch kamínků na

okenní římse.

A plakát, samozřejmě. Tenkrát to byla Linda Ronstadtová. Visela přímo nad jeho kavalcem. Na tom samým místě visel plakát celejch šestadvacet let. A když se za něj někdo podíval – nakonec to byl správce Norton sám; romantická spravedlnost, pokud taková existuje – utrpěl strašnej šok. Jenže k tomu došlo až v půl sedmý večer, skoro dvanáct hodin po nahlášení Andyho útěku, nejspíš tak dvacet hodin po tom, co skutečně zmizel.

Norton zuřil.

Vím to z důvěryhodnýho pramene – od Chestera, kterej ten den voskoval podlahu na chodbě administrativního křídla. Nemusel ani uchem leštit dveře kolem klíčový dírky; říkal, že správce bylo slyšet až do kartotéky, jak řval na Riche Gonyara.

„Jak to myslíte, „spokojený, že není na půdě věznice“? Co to znamená? To znamená, že jste ho nenašli! Tak ho najděte! Radši ho najděte, protože já ho chci! Slyšíte mě? Já ho chci!“

Gonyar něco řekl.

„Že se to nestalo na vaší směně? To tvrdíte vy! Pokud můžu soudit já, nikdo neví, kdy se to stalo. Nebo jak. Nebo jestli k tomu skutečně došlo. Ve tři hodiny odpoledne ho chci mít ve své kanceláři, nebo budou padat hlavy. To vám můžu slíbit, a já vždycky držím svůj slib.“

Gonyar namítl něco, co vyprovokovalo Nortona k ještě většímu běsnění.

„Ne? Tak se podívejte na tohle! Jen se podívejte! Poznáváte to? Záznam z včerejší večerní kontroly na pátém bloku. Nikdo nechyběl! Dufresnea zamkli v devět, takže je nemožné, aby teď chyběl! Je to nemožné! Tak ho najděte!“

Jenže ve tři odpoledne byl Andy pořád nezvěstnej. Norton se osobně přičítal na pátý blok až za pár hodin. My všichni jsme tam zůstali zavřený celej den. Jestli nás vyslychali? Většinu toho dlouhýho dne nás neúnavně vyslychali bachaři, který cejtili na krku dračí dech. Všichni jsme vypovídali to samý: nic jsme neviděli, nic jsme neslyšeli. A pokud vím, všichni jsme mluvili pravdu. Já teda určitě. Mohli jsme říct jen tolik, že v době zamykání byl Andy ve svý cele, stejně jako hodinu nato, když se zhasínalo.

Jeden vtípálek soudil, že Andy se protáhl klíčovou dírkou. Tenhle fórek mu vynesl čtyři dni v díře. Bachaři byli nervózní.

A pak přišel – přidusál – sám Norton. Sjížděl nás modrejma očima, který byly tak tvrdý, že mohly klidně vykřesat jiskry z tvrzených mříží našich cel. Koukal na nás, jako by věřil, že v tom jedem všichni. A možná tomu opravdu věřil.

Zašel do Andyho cely a rozhlídl se. Byla v tom stavu, v jakým ji Andy opustil. Na kavalci byla odhrnutá deka, ale nevypadalo to, že by tam někdo spal. Na okenní římse byly kameny... ale ne všechny. Svý nejoblíbenější si vzal s sebou.

„Šutry,“ zasyčel Norton a smetl je z okenní římsy, až zarachotily na podlaze. Gonyar, kterej už přetahoval šichtu, sebou trhl, ale neřekl nic.

Norton spočinul pohledem na plakátě s Lindou Ronstadtovou. Linda se ohlížela přes rameno a ruce měla zastrčený v zadních kapsách obepnutejch žlutohnědejch kalhot. Nahoře měla jen podprsenku od plavek a byla kalifornsky opálená. Ten plakát musel hluboce urážet Nortonovo baptistický citění. Když jsem viděl, jak na něj zírá, vzpomněl jsem si, jak se mi kdysi Andy svěřil s pocitem, že skoro může projít tím plakátem a bejt s tou holkou.

A přesně tohle taky udělal – jak Norton za pár vteřin taky zjistil.

„Svinstvo!“ zařval a jediným pohybem strhl plakát ze zdi.

A v betonu uviděl zející díru.

Gonyar do ní nevlézl.

Norton mu to rozkázal – Bože, ten rozkaz vlízt do díry musel bejt slyšet po celý věznici – a Gonyar rozhodně odmítl rozkaz uposlechnout.

„Za tohle vás vyhodím!“ zaječel Norton. Byl hysterickej jako ženská v menopauze. Úplně vyvedenej z míry. Zrudl mu krk a na čele mu vystoupily dvě pulsující žíly. „Na to se můžete spolehnout, vy...“

Francouzi! Vyhodím vás a postarám se, abyste nedostal práci v žádný věznici v Nový Anglii!“

Gonyar beze slova podal Nortonovi svou služební pistoli, pažbou napřed. Měl toho dost. Byl tam dvě hodiny přesčas a měl toho dost. Vypadalo to, jako by Andyho útěk z naší šťastný rodinky dostal Nortona za hranici do nějakýho absurdního soukromýho světa, kterej tam byl už dávno... ten večer se rozhodně choval jako šílenec.

Samozřejmě nevím, jakej soukromej absurdní svět to byl. Zato vím, že šestadvacet vězňů poslouchalo spor Nortona s Riche Gonyarem, když skomíralo poslední světlo na chmurný zimní obloze, a nás šestadvacet trestanců, běžců na dlouhý tratě, který viděli přicházet a odcházet různý správce, tvrdý i měkký, nás šestadvacet vědělo, že správce Samuel Norton právě překročil hranici toho, čemu technici s oblibou říkaj mezní napětí.

A jako že je Bůh nade mnou, skoro se mi zazdalo, že odněkud slyším Andyho smích.

Norton nakonec přiměl jednoho vyzáblýho bachaře z noční směny vlízt do díry, kterou předtím zakrejval Andyho plakat Lindy Ronstadtovy. Ten hubenej bachař se jmenoval Rory Tremont a rozhodně to nebyl žádný intelektuální atlet. Možná si myslel, že za to dostane bronzovou hvězdu nebo něco. Jak se ukázalo, byla klika, že tam Norton poslal někoho, kdo byl přibližně stejně velkej a stavěnej jako Andy; kdyby tam poslal nějakýho prdelatýho chlapa – a to byla většina bachařů – zasekl by se tam tak jistě, jako že Bůh stvořil zelenou trávu... a byl by tam možná dodneška.

Tremont tam vlezl a kolem pasu měl ovázaný nylonový lano, který někdo našel v kufru svýho auta. V jedny ruce držel velkou šestičláňkovou baterku. V tu chvíli přinesl Gonyar, kterej si to s tím odchodem rozmyslel a kterej byl zřejmě jedinej schopnej rozumně uvažovat, nějaký plánky. Moc dobře jsem věděl, co na nich je. Zeď, která v průřezu vypadala jako sendvič. Byla tři metry tlustá. Vnitřní a vnější vrstva byly přes metr tlustý. Mezi nima bylo něco přes půl metru prostoru pro potrubí, takže je jasný, že to byla podstata věci.

Tremontův hlas z díry zněl dutě a mrtvě. „Něco tu příšerně smrdí, pane.“

„Nevšímejte si toho! Lezte dál.“

V díře zmizely lejtka. Za chvíli už nebylo vidět ani boty. Světlo baterky komíhalo sem a tam.

„Pane, tady už to smrdí úplně strašně.“

„Řekl jsem, abyste si toho nevšímal!“ zařval Norton.

Z díry se ozval Tremontův zoufalej hlas: „To smrdí jako hovno. Bože, vždyť to taky je, jsou to hovna, panebože, vyved' mě odsud, nebo se mi obrátí kufr, kurva, jsou to hovna, panebože –“ A pak se ozval nezaměnitelnej zvuk, jak Rory Tremont vyhazoval poslední zbytky jídel.

To mě dostalo. Nemohl jsem se ovládnout. Dolehl na mě celej den – ne, posledních třicet let – a já se rozesmál tak, jako jsem se naposled smál na svobodě, tak, jak bych uvnitř těchhle šedejch zdí nikdy nečekal. A krucinál, byl to báječnej pocit.

„Ať ten chlap vypadne!“ ječel Norton a já se řehtal tak, že jsem ani nevěděl, jestli myslí mě nebo Tremonta. Jen jsem řval smíchy a kopal nohama a držel se za břicho. Byl bych nedokázal přestat, ani kdyby mi Norton vyhrožoval, že mě na místě zastřelí. „Ať VYPADNE!“

Nakonec šlo přece jen o mě. Vypadl jsem přímo do díry a zůstal jsem tam patnáct dní. To byla dlouhá dávka. Ale často jsem si tam vzpomněl na chudáka starýho přiblýho Roryho Tremonta a vzápětí na Andyho Dufresnea, jak jede ve svým voze na jih, oblečenej v parádních hadrech, a musel jsem se smát. Celejch těch patnáct dní v díře jsem prakticky prořehtal. Možná proto, že jsem byl napůl s Andym Dufresnem, s Andym Dufresnem, kterej se brodil ve sračkách a na druhý straně vylez čistej, s Andym Dufresnem, kterej mířil k Pacifiku.

To, co se dělo zbytek noci, jsem slyšel asi z pultuctů zdrojů. Stejně toho už moc nebylo. Rory Tremont zřejmě usoudil, že už nemá co ztratit, když přišel o oběd a večeři, protože lezl dál. Nehrozilo žádný nebezpečí, že spadne do díry mezi vnitřní a vnější zdí – byl to tak úzkej prostor, že se Tremont dolů musel doslova soukat. Pozdějc vyprávěl, že se nemohl ani pořádně nadechnout a že pochopil, jaký to je bejt pohřbenej zaživa.

Na dně šachty pak našel odpadní potrubí, který sloužilo čtrnácti záchodům na pátým bloku. Byla to

porcelánová roura, kterou položili před třiatřiceti rokama, a byla proražená. Vedle nepravidelný díry našel Tremont Andyho geologický kladívko.

Andy se dostal na svobodu, ale nebylo to snadný. Roura byla ještě užší než šachta, kterou Tremont právě sestoupil. Rory Tremont do ní nevlezl, a pokud vím, tak ani nikdo jinej. Muselo to bejt něco nevýslovného. Když Rory Tremont zkoumal díru a kladívko, vyskočila na něj krysa, a jak se pozdějc zapřísahal, byla velká jak štěně kokršpaněla. Jako cvičená opice se vrátil stejnou cestou do Andyho cely.

Andy do tý roury vlezl. Možná věděl, že vede do potoka, kterej tekł asi půl kilometru za věznicí na západní bažinatý straně. Myslím, že to věděl. Plánky věznice tu byly a Andy si určitě dokázal najít způsob, jak se do nich podívat. Byl to metodickéj človíček. Věděl nebo zjistil, že odpadní potrubí z pátýho bloku je poslední v Shawshanku, který není napojený na novou kanalizaci, a věděl taky, že to musí udělat v první půlce pětasedmdesátýho roku nebo nikdy, protože v létě nás na tu novou kanalizaci měli taky napojit.

Půl kiláku. Pět fotbalovejch hřišť. Celou tu vzdálenost proplazil, možná s tužkovou baterkou v ruce, možná jen s pár balíččkama sirek. Plazil se ve svinstvech, který si buď neumím, nebo nechci představit. Krysy před ním možná prchaly, ale možná po něm taky šly, jak to dělaj zvířata, který se ve tmě stávají odvážný. Musel mít tak akorát prostor na to, aby vůbec mohl pohybovat ramenama, a v místech spojů těch rour se musel nějak propasírovat. Já na jeho místě bych desetkrát zešílel z klaustrofobie. Ale on to dokázal.

U konce roury našli v bahně stopy, který vycházely z línýho špinavýho potoka, do kterýho ta roura vedla. O hezkej kus dál našla pátrací četa jeho věžeňský hadry – to bylo až další den.

Útěk pěkně rozmázly noviny, jak si asi dovedete představit, ale nikdo v okruhu pětadvaceti kiláku od věznice nenahlásil ukradený auto, ukradený šaty, ani nahýho chlapa, kterej utíká v měsíčním světle. Na žádný farmě ani nezaštěkal pes. Andy vylezl z odpadní roury a zmizel jako dým.

Já se ale vsadím, že zmizel směrem na Buxton.

Tři měsíce po tom památným dnu to správce Norton zabalil. S potěšením musím říct, že jako zlomenej člověk. Z jeho kroku se vytratila pružnost. Poslední den se vyšoural ven jako starej trestanec, kterej si jde do věžeňský nemocnice pro kodeinový pilulky. Správcovství věznice po něm převzal Gonyar, to musela bejt pro Nortona ta největší rána. Pokud je mi známo, Sam Norton teď žije v Eliotu, každou neděli chodí na bohoslužby do baptistickýho kostela a přemejšlí o tom, jak ho sakra mohl Andy Dufresne takhle přelstít.

Klidně bych mu to mohl říct; odpověď na tuhle otázku je prostota sama. Někdo to v sobě má, Same, a někdo zas nemá a mít nebude.

###

Tolik vím; a teď vám řeknu, co si myslím. V některejch podružnostech se můžu mejlit, ale vsadil bych hodinky i s řetízkem, že v celkovejch obrysech vím, jak to bylo. Protože při tom, jakej Andy byl, je jen jedna nebo dvě možnosti, jak to doopravdy mohlo bejt. A tu a tam, když o tom přemejším, si vzpomenu na Normadena, toho pološílenýho Indiána. „Dobrej chlap,“ prohlásil Normaden po osmi měsících pobytu na cele s Andym. „Ale nechtěl mě tam, to já poznal. Šel jsem rád. V tý cele byl strašnej průvan. Věčná zima. Na svý věci nenechal nikoho šáhnout. To je v pořádku. Dobrej člověk, nikdy si nedělal srandu. Ale velkej průvan.“

Chudák bláznivej Normaden. Věděl víc než my ostatní a věděl to dřív. A Andymu trvalo dlouhejch osm měsíců, než ho z cely dostal a měl ji zase sám pro sebe. Nebejt těch osmi měsíců s Normadenem po Nortonovým příchodu do věznice, skutečně věřím, že Andy by byl na svobodě ještě před Nixonovou rezignací.

Teď už věřím tomu, že to všechno začalo už v devětačtyřicátým – ne tím geologickým kladívkem, ale tím plakátem s Ritou Hayworthovou. Vyprávěl jsem vám, jak byl nervózní, když mě o něj prosil, nervózní a tak nějak skrytě vzrušenej. Tenkrát jsem si myslel, že je jen rozpačitej, že je to typ chlápka, kterej nechce, aby někdo věděl, že je měkkej a chce ženskou... zvlášť když to byla snová ženská. Jenže teď si myslím, že jsem se pletl. Andy byl vzrušenej z něčeho úplně jinýho.

Čemu vděčila za svou existenci ta díra, co nakonec našel správce Norton za plakátem dívky, která ještě ani nebyla na světě, když se Rita Hayworthová nechávala fotografovat na svůj plakát? Vytrvalosti a tvrdý práci Andyho Dufresnea, jistě. Nic z toho mu nechci upřít. Jenže v té rovnici byly další dvě předem neznámý: spousta štěstí a technologie výroby betonu vypracovaná Úřadem pro technologické rozvoj.

Pojem štěstí vám asi vysvětlovat nemusím. Po tom betonu jsem se trochu pídil. Věnoval jsem tomu nějaký čas a napsal jsem na katedru historie Maineský univerzity a následně na adresu jednoho člověka, na kterýho mě nasměrovali. Ten chlápek dělal mistra na stavbě přísně střeženého křídla věznice Shawshank.

To křídlo, který zahrnuje třetí, čtvrtý a pátý blok, se stavělo v letech 1934-1937. Většina lidí teď o cementu a betonu neuvažuje jako o technologických vymoženostech, podobně jako u aut, starých pecí nebo raketových lodí, ale technologické vymoženosti to skutečně jsou. Až do doby kolem roku 1870 neexistoval žádný moderní cement a moderní beton se začal používat až na přelomu století. Vyrobit betonovou směs je stejný umění jako zadělat na chleba. Může být moc řídká nebo moc hustá a to samý platí o směsi s pískem nebo se šterkem. A ve čtyřiatřicátým se toho o směsích nevědělo zdaleka tolik jako dneska.

Zdi pátého bloku byly dostatečně pevný, ale nebyly tak úplně suchý a vyzrálý. V podstatě byly a jsou pěkně vlhký. Po dlouhým vlhkým období se potějí a někdy z nich i teče. Objevují se pukliny, někdy až tři centimetry hluboký. Běžně se zamazávají maltou.

Takže Andy Dufresne přijde na pátý blok. Má vystudovanou obchodní fakultu Maineský univerzity, ale absolvoval taky pár geologických kursů. Geologie se ve skutečnosti stala jeho hlavním zájmem. Myslím, že naprosto vyhovovala jeho trpělivý puntičkářský povaze. Tu deset tisíc let doby ledový, tu milion let utváření hor. Hluboko pod povrchem Země se o sebe tisíciletí třou litosférický desky. Tlak. Andy mi jednou řekl, že geologie je věda, která pojednává o tlaku.

A samozřejmě o času.

Měl čas prozkoumat ty zdi. Spoustu času. Když se za váma přibouchnou dveře cely a zhasnou světla, nemáte co jinýho zkoumat.

Nováčci si obvykle těžko zvykají na omezení, který s sebou nese vězeňský život. Mají vítr z bachařů. Někdy se musejí dotáhnout do vězeňský nemocnice a párkrát nacpat sedativama, než se dostanou do čajky. Není nic neobvyklýho slyšet nějakýho novýho člena naší šťastný rodinky, jak mlátí na mřížce své cely a řve, aby ho pustili ven... a zanedlouho se pak ozve skandování: „Bažant, bažant, bažant, je tu nový bažant!“

Andy takhle netrojčil, když přišel v osmačtyřicátým do Shanku, ale to ještě neznamená, že spoustu těchto věcí nevnímal. Mohl se dostat na okraj šílenství: některý se dostanou na okraj, jiný sklouznou až za něj. Starý život zmizí v jediným okamžiku a člověka čeká neurčitě dlouhý zlej sen, dlouhý pobyt v pekle.

Co teda Andy dělal, ptám se vás? Úpěnlivě hledal něco, čím by rozptýlil svou nepokojnou mysl. Je spousta způsobů, jak se zabavit, dokonce i ve vězení; připadá mi, že člověk zná nekonečný množství možností, pokud jde o rozptýlení. Říkal jsem vám o tom sochaři, co vytesal Tři podoby Ježíše. Byli tu sběratelé mincí, kterejm jejich sbírky vždycky někdo ukrad, byl tu jeden chlápek, kterej měl pohlednice z pětatřiceti zemí – a musím vám říct, že by vás zabil, kdyby vás přistihl, jak si s nima hraje.

Andy se zajímal o šutry. A o zdi své cely.

Myslím, že původně měl v úmyslu jen vyškrábat své iniciály do zdi na místo, kam se chystal pověsit plakát s Ritou Hayworthovou. Svý iniciály nebo pár veršů nějaký básně. A místo toho objevil zajímavě chudej beton. Možná začal škrábat iniciály a vypadl na něj kus zdi. Představuju si ho, jak leží na svém kavalci, zírá na ten kus betonu a obrací ho v dlaních. Zapomene na zkažený život, zapomene na to, že ho do tyhle díry dopravil vlak plný smůly. Zapomene na to a prohlíží si ten kus betonu.

Po několika měsících ho mohlo napadnout, že by bylo docela zábavný zjistit, kolik tý zdi dokáže vydolovat. Jenže nemůžete jen tak začít kopat díru do zdi a pak při tejdenní prohlídce (nebo při přepadovce, která vždycky odhalí zajímavý úkryty chlastu, drog, pornografických fotek a zbraní) říct bachařovi: „Tohle? To si jen kopy takovou malou díru do zdi své cely. Žádný obavy, dobrý muž.“

Ne, takhle to nešlo. Proto Andy přišel za mnou a požádal mě, abych mu sehnal plakát s Ritou

Hayworthovou. Ne malej, ale velkej.

A pak měl samozřejmě to kladívko. Vzpomínám si, že když jsem mu ho v osmačtyřicátým dával, napadlo mě, že by člověku trvalo tak šest set let, než by se tím prokopal skrz zeď. To je možná pravda. Jenže Andy se potřeboval dostat jen přes půl zdi, a i když byl beton měkkej, trvalo mu to sedmadvacet let a oddělal dvě kladívka.

Samozřejmě ztratil většinu jednoho roku s Normadenem a mohl pracovat jen v noci, nejlíp pozdě v noci, kdy skoro všichni spali – včetně bachařů z noční směny. Nejvíc ho ale podle mě muselo zdržovat vynášení odpadu. Zvuk kladívka mohl ztlumit tím, že mu obalil hlavu do leštících hadrů, ale co dělat s práškovým betonem a příležitostně kusama, který vypadly celý?

Nejspíš musel ty kusy rozmlátit na menší kousky a...

Vzpomínám si na jednu neděli po tom, co jsem mu přinesl to geologický kladívko. Pozoroval jsem, jak jde přes věžeňské dvůr, tvář opuchlou od posledního střetu se sestřičkami. Viděl jsem, jak se sehnul, sebral kamínek... a ten mu zmizel v rukávu. Kapsa v rukávu je starej věžeňskéj trik. Dobrej úkryt je taky v manžetě nohavice. A pak mám ještě jednu vzpomínku, silnou, ale rozostřenou. Možná jsem to viděl víckrát. Andy Dufresne jde přes věžeňskéj dvůr za horkýho letního dne, kdy se nepohne vzduch. A přeče... jako by nějakej slabej vánek vířil písek u Andyho nohou.

Možná měl v kalhotách pod kolenama takový vycpávky. Ty naplnil a pak se jen loudal s rukama v kapsách, a když měl pocit, že na něj nikdo nekouká, tak škulb kapsama, který měl samozřejmě přivázaný provázkem nebo silnou nití k vycpávkám. Jejich obsah pak vypadával nohavicema ven. Stejně to dělávali zajatci za druhý světový, když si kopali tajnej tunel na svobodu.

Roky ubíhaly a Andy si hrst po hrsti vynášel svou zeď na věžeňskéj dvůr. Hrál špinavou hru s jedním správcem za druhým a oni si mysleli, že to dělá kvůli rozšíření knihovny. Nepochybuju o tom, že to byl jeden z důvodů, ale hlavním důvodem bylo to, že si chtěl udržet celou číslu čtrnáct na pátým bloku sám pro sebe.

Pochybuju, že si dělal nějaký reálný plány nebo naděje na útěk, určitě ne na začátku. Zřejmě předpokládal, že i kdyby tu třímetrovou betonovou zeď prorazil, ocitne se deset metrů nad věžeňským dvorem. Ale jak říkám, myslím si, že si s prokopáním zdi nedělal velkou hlavu. Mohl uvažovat asi takhle: každých sedm let vyhloubím něco kolem třiceti centimetrů, takže skrz bych se dostal za sedmdesát let; to by mi bylo sto jedna.

Já na Andyho místě bych uvažoval dál: že mě nakonec chytej a že strávím spoustu času v díře, nehledě na to, že budu mít v záznamech hodně velkej černej puntík. Byly tu koneckonců pravidelný tejdenní prohlídky a zhruba každých čtrnáct dní přepadovky – obvykle v noci. Musel si myslet, že to takhle nemůže pokračovat moc dlouho. Dřív nebo pozděj napadne nějakýho bachaře podívat se za Ritu Hayworthovou, jestli tam Andy neschovává nabroušenou rukojeť od lžice nebo nějakou marihuanovou cigaretu přilepenou ke zdi lepicí páskou.

A na tuhle úvahu musel reagovat K čertu s tím. Možná si z toho dokonce udělal hru. Jak daleko se můžu dostat, než to zjistěj? Vězení je dost nudný a možnost, že ho překvapěj při přepadovce uprostřed noci, když má odlepenej plakát, mu v prvních letech musela zpestřovat život.

A já skutečně věřím, že nebylo možný, aby mu to donekonečna se štěstím procházelo. Určitě ne sedmadvacet let. Nicméně musím věřit, že první dva roky – do poloviny května padesátýho roku, kdy pomohl Byronu Hadleyemu vyvlíct se z daně z nečekánýho dědictví – mu to skutečně se štěstím procházelo.

Nebo to možná i tehdy bylo víc než pouhý štěstí. Měl prachy a možná jednou tejdenně někomu něco šoupl, aby ho moc neotravoval. Většina bachařů na to přistoupí, když je cena přiměřená; on má v kapse peníze a vězeň si může nechat prasácký fotky nebo cigára. Kromě toho byl Andy vzornej vězeň – tichej, zdvořilej, uctívej, žádnej násilník. To jen magorům a plašanům zpřevracej nejmíň jednou za půl roku celý, porozpínaj matrace, vezmou polštáře k prozkoumání a pečlivě prohlídnou odpadní potrubí jejich záchodu.

V padesátým roce se stal Andy něčím víc než jen vzorným vězněm. V padesátým roce se stal žádaným artiklem, vrahem, kterej dokázal udělat daňový příznání líp než H&R Block 16. Zdarma rozdával rady ohledně nemovitostí, zřizoval daňový úkryty, vyplňoval žádosti o půjčky (někdy velice tvůrčím

způsobem). Pamatuju si ho za psacím stolem v knihovně, jak pečlivě, odstavec za odstavcem pročítá smlouvu na půjčku s bachařem, kterej si chtěl koupit ojetý DeSoto, jak mu říká, co je na tý smlouvě dobrýho a co je na ní špatnýho, jak ho odrazuje od finančních společností, který byly v tý době někdy jen o málo lepší než lichváři. Když Andy skončil, bachař už už začal vytažovat ruku z kapsy... a pak se rychle zarazil. Na okamžik zapomněl, že jedná s maskotem, ne s člověkem.

Andy neustále sledoval daňový zákony a dění na akciový burze, takže jeho použitelnost nekončila, když byl chvíli u ledu. Začal získávat peníze pro svou knihovnu, jeho válka se sestřičkama skončila a jeho celou nikdo pořádně neprohledával. Byl to dobrej dřič.

Pak se jednoho dne, dost pozdě ve sledu událostí – zřejmě někdy kolem října 1967 – změnil dlouhodobý koníček v něco jiného. V noci, když byl Andy v díře až po pás a na zadek mu visela Raquel Welchová, se mu hrot kladívka musel najednou zabořit do betonu až po topůrko.

Několik větších kusů betonu možná vyškrábl, ale slyšel, jak další padaj s rachotem do šachty a zvonějí o potrubí. Věděl už tenkrát, že tu šachtu využije, nebo byl dočista překvapenej? To nevím. Mohl už bejt obeznámenej s plávkama věznic, ale taky nemusel. Ale jestli nebyl, tak si můžete bejt jistý, že zanedlouho si k nim cestu našel.

Zčistajasna si musel uvědomit, že tady začíná vysoká hra... v jeho životě a budoucnosti ta nejvyšší. Ani tehdy si nemohl bejt úplně jistej, ale už musel mít docela slušnou představu, protože někdy tou dobou mi poprvně řekl o Zihuataneju. Ta blbá díra ve zdi přestala bejt hračkou a stala se hlavním smyslem jeho života – jestli věděl o ty odpadní rouře na dně a o tom, že vede pod zdi věznic, tak určitě.

Jeho hlavní starostí za celý ty léta byl klíč pod kamenem u Buxtonu. Teď se musel začít bát, jestli nějakýho horlivýho novýho bachaře nenapadne podívat se pod plakát, nebo jestli nedostane někoho na celou, nebo jestli ho po těch letech nepřeložej. Tyhle věci ho musely trápit dalších osm let. Já můžu říct jen tolik, že to musel bejt jeden z nejchladnokrevnějších chlápků, co kdy žili. Já na jeho místě bych se za chvíli zbláznil, kdybych měl žít v takový nejistotě. Jenže Andy pokračoval v rozehraný partii.

Možnost odhalení musel nýst celejch dalších osm let – dalo by se říct pravděpodobnost, protože bez ohledu na to, jak pečlivě si namíchal karty ve svůj prospěch, jako vězeň ve státní věznicí těch příznivejch karet zas tolik neměl... a bohové při něm stáli už hodně dlouho, nějakých devatenáct let.

Nejděsivější ironií osudu by bylo, kdyby mu nabídli propuštění na podmínku. Tři dny předtím, než vězně propustěj, je přemístěnej na křídlo s lehčí ostrahou, aby se podrobil celkový tělesný prohlídce a řadě odbornějch vyšetření. V jeho starý cele mezitím provedli celkovéj úklid. A Andy místo na svobodu putoval nadlouho dolů na samotku a na další dlouhou dobu zas nahoru... ale do jiný cely.

Jestli se proboural do šachty už v sedmašedesátým, jaktože útek až v pětasedmdesátým?

Jistě to nevím, ale můžu nabídnout pár celkem dobrejch odhadů.

Za prvý, začal bejt mnohem opatrnější. Byl moc chytrej, než aby se do útěku zbrkle pustil za osm nebo za osmnáct měsíců. Musel díru postupně rozšiřovat. Řekněme, že když si ten rok dával silvestrovskýho panáka, byla široká jako čajovej šálek. Když si dával v osmašedesátým panáka na svý narozeniny, měla už průměr talíře. A když v devětašedesátým začala baseballová sezóna, vešel by se do ní servírovací podnos. Nějakou dobu jsem si myslel, že mu to muselo jít rychlejc, než mu to ve skutečnosti šlo – myslím po tom probourání. Napadlo mě, že místo rozměňování vykopanýho odpadu a jeho odnášení ve vycpávkách, jak jsem to popsal, ho mohl prostě házet do šachty. Jenže podle toho, jak dlouho mu to trvalo, soudím, že toho se neodvážil. Možná si myslel, že ten rachot by mohl vzbudit něčí podezření. Nebo, pokud věděl o ty odpadní rouře – a já věřím, že věděl – se bál, že padající kus betonu ji rozbije ještě předtím, než bude připravenej, tím se podělá celej odpadní systém bloku a bude se pátrat po příčině. A tohle pátrání povede k nevyhnutelnýmu zmaru.

Pořád bych ale hádal, že v době, kdy Nixon skládal přísahu na druhý volební období, byla už díra dost široká, aby se jí prosoukal... a možná ještě dřív. Andy byl drobnej chlápek.

Proč teda nešel už tenkrát?

Tady mi ovšem chytrý úvahy došly; od tyhle chvíle budou mý dohady poněkud divočejší. Jedna možnost je, že v šachtě bylo plno svinstva a Andy ji musel vyčistit. Jenže to by mu netrvalo tak dlouho. Tak co to bylo?

Já si myslím, že se Andy začal bát. Už jsem vám říkal, jak si člověk na vězení zvykne. Ze začátku ty čtyři zdi nemůže ani vystát, pak je začne snášet, pak je přijme za své a nakonec se jeho tělo i mysl i duch natolik přizpůsobí vězeňskému životu, že si ho zamiluje. Řeknou vám, kdy je čas jíst, kdy můžete psát dopisy, kdy můžete kouřit. Když pracujete v prádelně nebo v dílně na značky, každou hodinu si můžete na pět minut odskočit, a po pětatřiceti letech jsem nikdy jindy než za pět minut půl malou nebo velkou potřebu nepocejtil. A když jsem si z nějakého důvodu odskočit nemohl, v půl mě potřeba přešla a vrátila se za pět půl další hodinu.

Myslím, že Andy s tímhle tygrem, s tímhle vězeňským syndromem možná zápolil stejně jako se vzrůstajícím strachem, že to všechno je možná nanic.

Kolik nocí musel probdít na kavalci pod svým plakátem, myslet na tu odpadní rouru a na to, že bude mít jednu jedinou šanci? Z plánek možná vyčetl průměr roury, ale nemohl z nich vyčíst nic o jejím vnitřku – jestli v ní bude schopnej dechat a nedusit se, jestli krysy nebudou tak velký a zlý, že místo úprku zaútočej... a nemohl se z nich dozvědět, co najde na konci té roury, když a pokud se tam dostane. Tady je ještě větší fór než podmíněčný propuštění: Andy se probourá do roury, proplazí a prodává se tím půlkilákem smradlavý tmy a na konci narazí na těžký síto. Haha, to je sranda.

Tohle všechno se mu muselo honit hlavou. A až ta dlouho očekávaná chvíle nastane a on vyleze ven, bude schopnej sehnat nějaký civilní šaty a dostat se nepozorovaně z blízkosti věznice? A nakonec, co když vyleze z roury, dostane se z blízkosti Shawshanku, než spustěj poplach, dostane se do Buxtonu, obrátí patřičnej kámen... a nic tam nenajde? Nemusí jít o nic tak dramatického, že přijde k té louce a zjistí, že tam postavili obytný domy nebo že je na jejím místě parkoviště supermarketu. Stačí, když si nějaký malý dítě se zálibou v šutrech všimne kusu vulkanického skla, obrátí ho, uvidí klíč od úschovny schránky a spolu s šutrem si ho odnese do svého pokoje jako suvenýry. Nebo o něj zakopne nějaký listopadovej lovec a odkryje klíč a nějaká veverka nebo straka si ho odnese. Nebo tam jeden rok možná došlo k jamním záplavám, který klíč někam odnesly. Mohlo se stát cokoliv.

A tak si myslím – bez ohledu na to, jak divokej to je dohad – že Andy nějakou chvíli ustrnul na místě. Koneckonců když nesázíte, nemůžete prohrát. Jenže co on mohl prohrát, ptáte se? Za prvé svou knihovnu. Za druhý poklid vězeňského života. A nakonec jakoukoliv budoucí možnost převzít svou nachystanou bezpečnou identitu.

Ale jak už jsem říkal, nakonec to přece jen udělal. Zkusil to... a Bože! Nepovedl se mu parádní kousek? No to mi povídejte!

A jestli se skutečně dostal pryč, ptáte se? Co se stalo pak? Co se stalo, když se dostal na tu louku a převrátil ten kámen... za předpokladu, že tam ten kámen pořád byl?

Tuhle scénu vám popsat nemůžu, protože jako vězeň, kterej trpí vězeňským syndromem, jsem pořád ve vězení a čekám, že tam budu ještě další léta.

Ale jedno vám řeknu. Koncem léta v pětasedmdesátém roce, patnáctýho září, abych byl přesnej, jsem dostal pohlednici poslanou z malého texaskýho městečka McNary. Je to na americký straně hranice, za kterou je už El Porvenir. Zadní strana pohlednice byla úplně prázdná. Ale mě to bylo jasný. Bylo mi to stejně jasný jako to, že jednou všichni umřem. Hranici překročil v McNary. V McNary, v Texasu.

Tak to je můj příběh. Nikdy bych nevěřil, jak dlouho mi bude trvat jeho sepsání a kolik stránek zabere. Začal jsem ho psát hned potom, co jsem dostal tu pohlednici, a končím teprve teď, čtrnáctýho ledna 1976. Vypsal jsem tři tužky a popsal celej blok. Jednotlivý papíry jsem pečlivě schovával... i když můj škrabopis by stejně skoro nikdo nepřečet.

To psaní ve mně rozvířilo mnohem víc vzpomínek, než bych byl věřil. Psát o sobě je jako strčit klacek do čistý říční vody a zvířit bahno na dně.

Ale vždyť jsi nepsal o sobě, slyším nějaký hlas z druhý galerie. Psal jsi o Andym Dufresneovi. Ty jsi v tom příběhu jen vedlejší postava. Jenže víte, ono to tak není. Ten příběh je o mně, každý jeho slovo. Andy byl tou částí mé osobnosti, kterou nikdy nemohli zavřít, tou částí mé osobnosti, která zajásá, až se přede mnou konečně otevře brána věznice a já vyjdu v lacinejch hadrech, v kapse dvacet dolarů k volnému použití. Tahle část bude jásat, bez ohledu na to, jak starej a zlomenej a vyděšenej bude ten

zbytek. Já myslím, že Andy tohohle měl víc než já a líp to použil.

Jsou tu i další jako já, který vzpomíná na Andyho. Jsme rádi, že je pryč, ale zároveň jsme z toho trochu smutný. Některý ptáci nejsou předurčený k pobytu v kleci, nic víc. Jejich peří je příliš pestrý a jejich písňe příliš krásný a divoký. A tak je buď pustíte, nebo vám uletěj, když otevřete klec a chcete je nakrmit. A tak ta svobodomyšlná část vaší osobnosti, která věděla od začátku, že je nesprávný je věznit, zajásá, ale váš příbytek bude po jejich odletu šedej a prázdněj.

Jsem rád, že jsem vám ten příběh mohl vyprávět, i když je trochu bezvýhodnej a i když z některejch vzpomínek, který tužka rozvířila (jako ten klacek to říční bahno), jsem trochu smutnej a připadám si starší, než ve skutečnosti jsem. Dík, že jste naslouchali. A Andy, jestli jseš opravdu tam na jihu, a já věřím tomu, že jseš, koukni se za mě hned po západu slunce na hvězdy a sáhni za mě na písek a brouzdej se vodou a buď svobodnej.

###

Nikdy bych nevěřil, že se k tomu vyprávění vrátím, ale sedím tady a před sebou na psacím stole mám pomačkaný stránky s oslíma ušima. Jsem tu, abych do novýho bloku připsal ještě tři čtyři stránky. Do novýho bloku, kterej jsem koupil v obchodě – právě jsem se vrátil z obchodu na portlandský Congress Street, kde jsem si ho koupil.

Myslel jsem si, že jsem svůj příběh dokončil v shawshanský vězeňský cele za ponurýho lednovýho dne v šestasedmdesátým roce. Teď je květen sedmasedmdesátýho a já sedím v malým pokoji lacinýho hotýlku Brewster v Portlandu a píšu tenhle dodatek.

Mám otevřený okno a zvuky dopravního ruchu mi připadaj hlučný, vzrušující a děsivý. Pořád na to okno musím koukat a ujišťovat se, že v něm nejsou žádný mříže. V noci špatně spím, protože postel v tomhle pokoji, stejně laciná jako pokoj sám, mi připadá moc velká a přepychová. Každý ráno se budím přesně v půl sedmý a jsem celej zpitomělej a vyděšeněj. Mám ošklivý sny. Mám šíleněj pocit, že prožívám volnej pád. Ten pocit je stejně úděsněj jako opojnej.

Co se to stalo s mým životem? Uhádli byste? Podmínečně mě propustili. Po osmatřiceti letech rutinních slyšení a rutinních zamítnutí (za těch osmatřicet let mi zemřeli tři advokáti) jsem dostal podmínečný propuštění. Nejspíš usoudili, že v osmapadesáti už jsem dostatečně opotřebovaněj a nebudu škodit.

To, co teď dočítáte, už jsem málem spálil. Vězně propuštěný na podmínku prohledávaj stejně pečlivě jako přichozí bažanty. Kromě toho, že v tomhle materiálu je dost dynamitu na to, aby mě okamžitě vrátil zpátky a zajistil mi dalších šest nebo osm let v base, obsahovaly mů „memoáry“ ještě něco jinýho: jméno města, kde je podle mýho soudu Andy Dufresne. Mexická policie ochotně spolupracuje s americkou a já nechtěl, aby má svoboda – nebo nechuť vzdát se příběhu, kterej jsem tak dlouho a lopotně sepisoval – stála Andyho tu jeho.

Pak jsem si vzpomněl, jak si Andy tenkrát v osmačtyřicátým přinesl těch pět set dolarů, a tak jsem ten jeho příběh pojednal stejně. Kvůli bezpečnosti jsem pečlivě přepsal každou stránku, kde jsem se zmiňoval o Zihuataneju. Kdyby mi ten rukopis našli při „výstupní kontrole“, jak tomu říkaj v Shanku, sice bych šel okamžitě zpátky, ale poldové by hledali Andyho v peruánským pobřežním městě Las Intrudres.

Komise pro podmínečný propuštění mi našla práci pomocnýho skladníka v supermarketu Spruce Mali FoodWay v South Portlandu – takže jsem se stal stárnoucím poskokem. Jsou jen dva druhy poskoků: starý a mladý. Společný maj to, že se na ně nikdo nikdy nepodívá. Jestli jste někdy nakupovali ve Spruce Mali FoodWay, možná jsem vám odnášel nákup do auta, ale to byste tam museli nakupovat v březnu nebo v dubnu sedmasedmdesátýho roku, protože dyl jsem tam nepracoval.

Nejdřív jsem si myslel, že to venku vůbec nezmáknou. Popisoval jsem vězeňskou společnost jako zmenšenej model venkovního světa, ale neměl jsem představu, jak rychle) je život venku, jak šíleně rychle se tam lidi pohybujou. Oni dokonce rychlejc mluvěj. I hlasitěj.

V životě jsem se nemusel tak rychle přizpůsobovat. A to s tím ještě nejsem hotovej... ani zdaleka ne. Například ženský. Po čtyřiceti letech, kdy jsem si sotva uvědomoval, že tvořej polovinu lidstva, jich najednou bylo kolem mě ve skladu plno. Starý ženský, těhotný ženský s tričkama, na kterejch šipka ukazovala dolů na nápis TADY JE DÍTĚ, hubený ženský, kterejm pod blůzkama trčely bradavky – kdyby si tohle dovolila nějaká ženská v době, kdy jsem šel do basy, tak by ji zatkli a poslali na psychiatrický vyšetření – ženský všech tvarů a velikostí. A tak jsem zjistil, že mi pořád tak napůl stojí, a

proklínal jsem se, že jsem takovej starej chlívák.

Jiná věc byla chození na záchod. Když to na mě přišlo (a bylo to vždycky za pět minut půl), musel jsem bojovat s neodbytnou potřebou dovolit se u šéfa. Vědomí, že v tomhle až moc pestrém venkovním světě můžu prostě jít a udělat to, byla jedna věc, ale přizpůsobit se tomu, že po všech těch letech, kdy jsem se buď dovolil, nebo jsem zapomněl a vyfás jsem dva dny v díře... to bylo něco úplně jiného.

Můj šéf mě neměl rád. Byl to mladej kluk, šestá – nebo sedmadvacet, a já viděl, že se mu tak trochu hnusím, tak jako se člověku hnusí podlízavej starej pes, kterej se plazí po bříše, jen aby si vyškemral drbání. Bože, vždyť já se hnusil i sám sobě. Jenže... nedalo se s tím nic dělat. Chtěl jsem mu říct: Takhle to prostě v lapáku chodí, chlapče. Na jedny straně barikády tam jsou pánové a na tý druhý jejich psi. Třeba víš, že ses stal psem, i ve vězení, ale protože každěj, kdo chodí v šedým, je taky pes, patrně ti to moc nevadí. Ale venku jo. Jenže klukovi jeho typu se to říct nedalo. Nikdy by to nepochopil, stejně jako můj sociální kurátor, velkej drsnej bejvalej námořník s mohutným zrzavým plnovousem a obrovskou zásobou vtípů o Polákách. Chodil jsem k němu každěj tejdenn na pět minut. „Chceš zůstat venku, Rede?“ ptal se mě, když mu došly polský vtipy. Řek jsem, že jo, a měl jsem zase tejdenn pokoj.

Hudba v rádiu. Když mě zavřeli, začínaly zrovna big bandy. Teď mi připadá, že se v každý písničce zpívá o šukání. Tolik aut. Zezačátku jsem měl pocit, že pokaždý, když přecházím ulici, nasazuju život.

A další věci – všechno bylo zvláštní a úděsný – ale asi víte, o čem mluvím, nebo to aspoň tušíte. Začal jsem přemejšlet o tom, že něco vyvedu, abych se dostal zpátky. Když jste venku na podmínce, stačí málo. Stydím se to říct, ale začal jsem přemejšlet, že ukradnu nějaký prachy nebo ukradnu něco ve Food Wayi, cokoliv, jen abych se dostal tam, kde je klid a kde člověk ví o všem, co se ten den bude dít.

Kdybych byl nepoznal Andyho, nejspíš bych to udělal. Ale pořád jsem na něj myslel, jak celý ty léta trpělivě kutal beton tím geologickým kladívkem, aby se dostal na svobodu. Myslel jsem na něj a zastyděl jsem se a tu myšlenku jsem zavrhl. Jasně, můžete říct, že měl lepší důvod než já dostat se na svobodu – měl novou identitu a spoustu peněz. Jenže to není tak docela pravda, protože on nevěděl jistě, jestli tam tu novou identitu pořád ještě má, a bez ní by se k penězům nedostal. Ne, on prostě potřeboval jen svobodu, a kdybych já ji teď zahodil, jako bych plívl na všechno, na čem on tak těžce pracoval.

A tak jsem začal jezdit stopem do Buxtonu. Bylo to začátkem dubna v sedmasedmdesátým, sníh na polích už tál, vzduch se začal oteplovat, baseballový mančafy jezdily na sever, aby zahájily novou sezónu jediný hry, kterou Pámbu podle mě schvaluje. Na tyhle cesty jsem si s sebou brával do kapsy kompas. V Buxtonu je taková velká louka, řekl tenkrát Andy, a na severním konci té louky je kamenná zídka, jako vystřižená z básně Roberta Frosta. A někde na zemi u té zídky je kámen, který nemá na maineské louce co dělat.

Je to bláznovství, řeknete. Kolik takovejch luk je asi u malýho městečka, jako je Buxton? Padesát? Sto? Podle vlastní zkušenosti jsem odhadoval ještě víc, když připočtu pole, který mohli z těch luk nadělat od doby, kdy tam byl Andy. A i kdybych našel tu pravou, nejspíš bych ji nepoznal, protože bych mohl klidně přehlédnout ten černej kus vulkanickýho skla, nebo, což bylo ještě pravděpodobnější, si ho moh Andy strčit do kapsy a odnýst ho s sebou.

Takže bych s vámi souhlasil. Je to bláznovství, o tom není pochyb. A co je ještě horší, pro člověka na podmínce nebezpečný bláznovství, protože na některých loukách jsou cedule ZÁKAZ VSTUPU. A jak jsem řekl, oni jsou víc než šťastný, když vás můžou šoupnout zpátky do lochu, pokud vybočíte z řady. Bláznovství... ale to bylo sedmadvacetiletý kutání betonu taky. Když už nejste člověk, kterýho by něco čekalo, ale jenom starej poskok, je dobrý mít koníčka, při kterým se na tyhle věci zapomene. A já si koníčka udělal z hledání Andyho šutru.

A tak jsem stopem jezdil do Buxtonu a tam chodil po cestách. Poslouchal jsem cvrlikání ptáků, zurčení vody ve stružkách, zkoumal jsem flašky, který odhalil tající sníh – k mé lítosti všechny nevratný; od té doby, co mě zavřeli, se svět stal příšerně marnotratnej – a prohlížel louky.

Většinu jsem mohl rovnou vyloučit. Nebyly na nich žádný kamenný zídky. Na jinejch byly, ale podle kompasu umístěný jinak, než měly. Ale stejně jsem se kolem nich prošel. Bylo to uklidňující a měl jsem při tom pocit svobody. Jednu sobotu se ke mně připojil nějakěj starej pes. A jednou jsem zas viděl zimou vyhublýho jelena.

Pak přišel třiadvacátěj duben, den, na kterej nezapomenu, i kdybych žil dalších osmapadesát let. Bylo

poklidný sobotní odpoledne a já šel po Starý Smithově cestě, jak mi prozradil klučina, kterej tam chytal ryby z můstku. V hnědým pytlíku z Food Waye jsem měl oběd, kterej jsem spořádal vsedě na balvanu u cesty. Když jsem skončil, pečlivě jsem zahrabal odpadky, jak mě to naučil táta před svou smrtí, když jsem byl ještě malej fakan, asi jako ten rybář, kterej mi řekl jméno tý cesty.

Kolem druhý hodiny jsem uhnul na louku vlevo od cesty. Na jejím vzdáleným konci byla kamenná zídka a bylo to přibližně severozápadním směrem. Došel jsem tam a po rozčvachtaný zemi se vydal podél zídky. Z koruny blízkyho dubu mě peskovala veverka.

Ve třech čtvrtinách cesty jsem uviděl ten kámen. Nemohl jsem se mejlit. Bylo to černý sklo, hladký jako hedvábí. Šutr, kterej na maineský louce nemá co dělat. Dlouho jsem na něj jen zíral s pocitem, že se z nějakýho důvodu rozbřečím. Veverka mě sledovala a pořád pyskovala. Srdce mi divoce bušilo.

Když jsem nabyl dojmu, že už se dokážu ovládnout, došel jsem k tomu šutru, dřep si vedle něj – kolenní klouby zapraskaly jak výstřely z dvouhlavňový brokovnice – a sáhl si na něj. Byl skutečnej. Nezvedl jsem ho proto, že jsem si myslel, že pod ním může bejt cokoliv; mohl jsem klidně odejít, aniž bych zjistil, co pod ním vlastně je. Rozhodně jsem neměl v úmyslu brát si ho s sebou – měl jsem pocit, že odnesení toho šutru z louky by bylo horší než krádež. Ne, jen jsem ho zvedl, abych ho líp cejtil, abych si ho mohl potěžkat a nejspíš taky proto, abych se dotykem svý kůže jeho saténovýho povrchu ujistil o jeho existenci.

Na to, co bylo pod ním, jsem zíral hezky dlouho. Oči to viděly, ale trvalo chvíli, než to zpracovala hlava. Byla to obálka, pečlivě zabalená v igelitový pytlíku, aby nenavlhla. Na ní bylo Andyho úhledným rukopisem napsaný mý jméno.

Vytáhl jsem obálku a položil kámen na místo, kam ho položil i Andy a před ním jeho přítel.

Milý Rede,

jestli teď tohle čteš, tak už jsi venku. A jestli už ses dostal takhle daleko, možná se budeš chtít dostat ještě o kousek dál. Předpokládám, že si pamatuješ jméno toho města, ne? Potřeboval bych tu schopného člověka, který by mi pomohl uskutečnit mé plány.

Zatím si na mě dej panáka – a všechno si důkladně promysli. Já tě budu pozorně sledovat. Nezapomeň, že naděje je dobrá věc, Rede, možná úplně ta nejlepší, a dobré věci nikdy neumírají. Budu doufat, že si tě tenhle dopis najde a že tě najde ve správném rozpoložení.

Tvůj přítel

Peter Stevens

Ten dopis jsem nečetl na tom poli. Padla tam na mě nějaká hrůza, potřeba vypadnout, než mě tam někdo uvidí. Připadalo by mi jako špatnej vtíp, kdyby mě teď znovu zabásli.

Vrátil jsem se do svýho pokoje a dopis si přečetl až tam. Po schodišti se ke mně vplížil pach večeri starejch lidí – bifaróny, rejzoróny, nudloróny. Můžete se klidně vsadit, že cokoliv večerej starý lidi v Americe, ty, který žili z pevnýho platu, tak končí na róny.

Otevřel jsem obálku, přečetl si dopis a pak jsem zabořil hlavu do dlaní a rozbřečel se. V dopise bylo dvacet novejch padesátidolarovek.

###

A tak tady sedím v hotelu Brewster, v podstatě znovu uprchlík před spravedlností – mým zločinem je porušení podmínky. Hádám, že kvůli chycení takovýho zločince nebudou policajti uzavírat silnice – a přemejšlím, co mám dělat.

Mám tenhle rukopis. Mám tašku velkou jako doktorskej kufřík, kde mám veškerej svuj majetek. Mám devatenáct padesátidolarovek, čtyři desetidolarovky, jednu pětidolarovku, tři dolarovky a různý drobný mince. Jednu padesátku jsem rozměnil, když jsem si kupoval tenhle blok a balíček cigár.

Přemejším, co mám dělat.

V podstatě to není opravdovej problém. Existujou jen dvě možnosti. Hnout sebou a žít nebo hnout sebou a umřít.

Nejdřív uložím tenhle rukopis do tašky. Pak ji zapnu, vezmu si kabát, sejdu dolů a odhlásím se z

tohohle blešince. Pak si zajdu do hospody a před hospodským položím pět dolarovku a požádám ho o dva poctivý panáky Jacka Daniela – jednoho za sebe a jednoho za Andyho Dufresnea. Kromě jednoho dvou piv to bude první alkohol od osmatřicátého roku, kterej okusím jako svobodnej člověk. Pak dám hospodskému dolar tuzéra a vlídně mu poděkuju. Vyjdu z hospody a půjdu po Spring Street na konečnou greyhoundů, kde si koupím lístek na autobus do El Pasa přes New York City. Až se dostanu do El Pasa, koupím si lístek do McNary. Hádám, že budu mít možnost zjistit, jestli si takovej starej kořen jako já dokáže najít způsob, jak přeplavat přes hranici do Mexika.

Jasně, že si pamatuju to jméno. Zihuatanejo. To je moc hezký jméno na to, aby se dalo zapomenout.

Zjišťuju, že jsem vzrušeněj, tak vzrušeněj, že v rozklepaný ruce sotva udržím tužku. Myslím, že takový vzrušení může pocejtit jen svobodnej člověk, jen svobodnej člověk, kterej se vydává na dlouhou cestu s nejistým koncem.

Doufám, že tam Andy bude.

Doufám, že to zvládnou přes hranici.

Doufám, že svého přítele uvidím a potřesu mu rukou.

Doufám, že Pacifik je tak modřej, jako bejval v mejch snech.

Doufám.

NADANÝ ŽÁK

?

Příběh o zkaženosti

Věnováno Elaine Kosterové a Herbertu Schnallovi

1

Byl to typický americký kluk, když si to tak šlapal na skládacím schwinnu s vysokými řídky ulicí ve vilovém předměstí; přesně takový byl: Todd Bowden, třináct let, sto sedmdesát centimetrů a pětadesát kilogramů zdravých svalů a kostí, vlasy barvy dozrálé kukuřice, modré oči, souměrné bílé zuby a lehce opálená pleť, nepokažená ještě ani prvním náznakem pubertální trudoviny.

S letním prázdninovým úsměvem na tváři si to šlapal sluncem a stínem nedaleko od domova. Vypadal na kluka, který možná rozváží noviny, a po pravdě řečeno také tomu tak bylo – rozvážel santodonatský Clarion. Vypadal také na kluka, který třeba za odměnu prodává pohlednice, a tohle on také dělal. Byly to skládací pohlednice, co mají uvnitř vytištěné jméno – JACK A MARY BURKEOVI nebo DON A SALLY nebo MANŽELÉ MURCHISONOVI. Vypadal na kluka, který si nejspíš při práci píská, a to také často dělal. Dokonce pískal docela slušně. Jeho táta byl inženýr architekt a vydělával čtyřicet tisíc dolarů ročně. Máma vystudovala na vysoké škole francouzštinu a s Toddovým otcem se seznámila v době, kdy zoufale sháněl někoho na doučování. Ve volném čase opisovala na stroji. Pečlivě ukládala všechna Toddova školní vysvědčení. Nejraději měla jeho závěrečné vysvědčení ze čtvrté třídy, na které paní Upshawová připsala: „Todd je neobyčejně nadaný žák.“ To také byl. Pořád byl jen samá áčka a béčka. Kdyby měl ještě lepší známky – třeba jen samá áčka – kamarádi by si o něm nejspíš začali myslet, že není normální.

Todd zabrzdil před domem číslo 963 v Claremont Street a seskočil z kola. Byl to malý přízemní domek postavený diskretně na zadní části pozemku. Byl bílý, se zelenými okenicemi a zelenými rámy. Vpředu měl živý plot. Plot byl dobře zaléváný a stříhaný.

Todd si odhrnul blondáté vlasy z očí a vedl schwinn po betonové cestičce ke schodům. Stále se usmíval a jeho úsměv byl upřímný, krásný a plný naděje. Nohou obutou v běžecké botě Nike vysunul opěrku kola a pak zdvihl z dolního schodu složené noviny. Nebyl to Clarion, byly to Los Angeles Times. Stočil

noviny do podpaží a stoupal po schodech. Nahoře za zamčenou mříží se nacházely těžké dřevěné dveře bez okénka. Na rámu dveří vpravo byl zvonek a pod zvonkem dvě drobné tabulky, obě pečlivě přišroubované do dřeva a pokryté ochrannou fólií, aby se nerozmočily nebo nezežloutly. Německá důkladnost, napadlo Todda a jeho úsměv se maličko rozšířil. Byla to dospělácká myšlenka a Todd si vždycky v duchu pogrataloval, když ho něco takového napadlo.

Na horní tabulce stálo ARTHUR DENKER.

Spodní odrazovala POJIŠŤOVACÍ AGENTI A PODOMNÍ OBCHODNÍCI NEŽÁDOUCÍ.

Stále se usmívající Todd zazvonil.

Tlumené bzučení zvonku kdesi hluboko uvnitř domu bylo sotva slyšet. Todd sundal prst z tlačítka a nastavil ucho, zda nezaslechne kroky. Nic. Pohlédl na své hodinky Timex (jedna z odměn, které dostával za prodej pohlednic) a viděl, že je dvanáct minut po desáté. Ten člověk by už měl být vzhůru! Todd sám vstával vždycky nejpozději v půl osmé, a to i o letních prázdninách. Ranní ptáče dál doskáče.

Naslouchal ještě třicet vteřin, a když se z domu nic neozývalo, opřel se o tlačítko zvonku a sledoval přitom vteřinovou ručičku na timexech. Mačkal zvonek přesně jednasedmdesát vteřin, než konečně zaslechl šouravé kroky. Trepky, odvodil z měkkého, pleskavého zvuku. Todd rád dedukoval. Jeho současnou ctižádostí bylo stát se soukromým detektivem, ovšem až vyroste.

„No jo! No jo! „ozval se nevrlý hlas muže, jenž předstíral, že je Arthur Denker. „Už jdu! Nechte toho! Už jdu!“

Todd přestal mačkat tlačítko zvonku.

Na vnitřní straně dveří zarachotil řetěz a zámek. Pak se dveře otevřely.

Za mříží stál stařec oblečený v županu. Mezi prsty mu doutnala cigareta. Todda napadlo, že ten muž vypadá jako cosi mezi Albertem Einsteinem a Borisem Karloffem. Dlouhé bílé vlasy mu začínaly nehezky žloutnout a připomínaly spíš barvu nikotinu než slonoviny. Vrásčitou tvář měl pomačkanou od spánku, a jak si Todd znechuceně všiml, posledních pár dní se muž ani nenamáhal s holením. Toddův otec rád říkával: „Hladce oholen, dobře naladěn“. Toddův otec se holil každý den, ať už musel jít do práce nebo ne.

Oči zírající na Todda byly pozorné, ale hluboko zapadlé a protkané červenými žilkami. Todda se na okamžik zmocnilo hluboké zklamání. Ten chlap opravdu vypadal trochu jako Albert Einstein a opravdu vypadal trochu jako Boris Karloff, ale nejvíc ze všeho se podobal některému z těch starých pobudů, co se poplakuji kolem seřadiště nákladních vlaků.

Todd si ale hned připomněl, že ten muž zrovna vstal z postele. Už viděl Denкера mnohokrát předtím (i když si dával moc dobrý pozor, aby Denker neviděl jeho, ani náhodou, ty bláho), a na veřejnosti vypadal Denker jako ze škatulky, řekli byste si důstojník na penzi každým coulem, přestože je mu šestasedmdesát, pokud ty články, které Todd četl v knihovně, uvádějí datum jeho narození správně. Ve dnech, kdy ho Todd sledoval na cestě do obchodního střediska, kde Denker obvykle nakupoval, nebo do některého ze tří kin podél autobusové linky – Denker neměl auto – měl vždy na sobě jeden ze tří pečlivě udržovaných obleků, ať bylo sebevětší horko. Když to vypadalo na déšť, nosil pod paží složený deštník a připomínal oficíra s vycházkovou hůlkou. Někdy nosil i měkký plstěný klobouk. A vždy, když šel ven, byl Denker bezvadně oholen a bílý knír (který měl zakrýt nedokonale odstraněný rozštěp) měl pečlivě přistřížený.

„Chlapec,“ zabručel teď Denker. Hlas měl zastřený a ospalý. Todd si s novým zklamáním všiml, že má vyšisovaný a nemoderní župan. Zakulacený okraj klopky se v opilém úhlu vzpínal k starcově vrásčitému krku. Na druhé klopě měl skvrnu od kečupu nebo ještě spíš od steakové omáčky A-1 a páchl cigaretami a zvětralým pivem.

„Chlapec,“ opakoval. „Nic nepotřebuju, chlapče. Přečti si to. Umíš přece číst! Ovšemže umíš. Všichni američtí chlapi umějí číst. A neobtěžuj, chlapče. Sbohem.“

Dveře se začaly zavírat.

Právě tehdy jsem toho mohl nechat, napadlo Todda mnohem později za jedné z těch nocí, kdy spánek nepřicházel. Snad to bylo způsobeno zklamáním z prvního blízkého setkání s tím mužem, když ho spatřil bez masky určené pro veřejnost – dalo by se říct, že tato maska visela odložená v šatníku někde vedle deštníku a plstěného klobouku. V tu chvíli mohlo všechno skončit a tichounkým, bezvýznamným

cvaknutím zámku mohlo být stejně čistě jako nůžkami odstříženo vše, co následovalo později. Jak ale muž sám poznamenal, Todd byl americký chlapec, a jako takový byl vychován k tomu, že vytrvalost je ctnost.

„Nezapomeňte na noviny, pane Dussandere,“ připomněl muži Todd a zdvořile mu podal Times.

Dveře se ve svém pohybu rázem zarazily, jen několik centimetrů od zárubně. Tváří Kurta Dussandera se mihl napjatý a pozorný výraz a hned zase zmizel. V tom výrazu mohl být strach. To, jak nechal výraz zmizet, bylo dobré, ale Todd byl zklamán potřetí. Nečekal, že Dussander bude dobrý, čekal, že Dussander bude fantastický.

Ty bláho, povzdechl si Todd v duchu znechuceně. Ty bláho bláhovej.

Muž dveře opět otevřel. Artrózou pokroucená ruka odemkla mříž. Pak mříž pootevřela, jen natolik, aby se mohla prosoukat jako pavouk, a chňapla po novinách, které jí Todd podával. Znechucený chlapec si všiml, že stařec má dlouhé, žluté a zrohovatělé nehty. Byla to ruka, která většinu času mimo dobu spánku držela jednu cigaretu za druhou. Todd považoval kouření za odporný a nebezpečný zlozvyk, jemuž by on sám nikdy nepodleh. Je opravdu div, že Dussander žil tak dlouho.

Stařec zatáhl za noviny. „Dej to sem.“

„Zajistě, pane Dussandere.“ Todd noviny pustil. Pavouci ruka je vsoukala dovnitř. Mříž se zavřela.

„Jmenuji se Denker,“ poznamenal stařec. „Žádný Du-Zander. Zřejmě neumíš číst. To je škoda. Sbohem.“

Dveře se opět začaly přivírat. Todd promluvil rychle do zužující se škvíry. „Bergen-Belsen, leden 1943 až červen 1943. Auschwitz, červen 1943 až červen 1944, Unterkommandant. Patin –“

Dveře se znovu zarazily. Starcova pomačkaná a pobledlá tvář visela ve škvíře jako splasklý, polovypuštěný balón. Todd se usmál.

„Odešel jste z Patinu těsně před příchodem Rusů. Dostal jste se do Buenos Aires. Podle některých lidí jste tam zbohatl, když jste zlato, které jste si odvezl z Německa, investoval do obchodu s drogami. Ať už to bylo jakkoli, v letech 1950 až 1952 jste byl v Mexico City. Potom –“

„Straší ti ve věži, chlapče.“ Jedním z artrózních prstů si poklepal na čelo. Ale bezzubá ústa se nejspíše a panicky chvěla.

„O období 1952 až 1958 nic nevím,“ pokračoval Todd a jeho úsměv se ještě prohloubil. „Řekl bych, že o něm neví nikdo nebo o tom aspoň nikdo nemluví. Ale jeden izraelský agent vás spatřil na Kubě, kde jste pracoval v recepci velkého hotelu, těsně předtím, než se Castro dostal k moci. Ztratili vás, když povstalci vstoupili do Havany. V roce 1965 jste se objevil v Západním Berlíně. Málem vás dostali.“ Poslední slovo na něj téměř vystřelil. Zároveň k sobě přitiskl obě dlaně a krouživým pohybem naznačil neúprosně svírající lis. Dussander stočil zrak na ty pěkně tvarované a dobře živené americké ruce, ruce, jež byly stvořeny ke stavění dětských motokár či lodních modelů. Todd dělal obojí. Před rokem dokonce postavili s tátou model Titaniku. Trvalo jim to skoro čtyři měsíce a Toddův otec má teď model v kanceláři.

„Nemám ponětí, co to plácáš,“ zamumlal Dussander. Bez zubní protézy zněla jeho slova šišlavě a to se Toddovi nelíbilo. Neznělo to... prostě to neznělo věrohodně. To plukovník Klink v Hoganových hrdinech mluvil spíš jako nacista. Ale ve své době to musel být kanón. V článku o koncentračních táborech v časopisu Men's Action se o něm píše jako o krvavé bestii z Patinu. „Vypadni, chlapče. Než zavolám policii.“

„Fajn, tak jim raději zavolejte, pane Dussandere. Nebo Herr Dussander, jestli se vám to líbí víc.“ Nepřestával se usmívat a ukazoval přitom dokonalé zuby, které dostávaly fluór od samého počátku Toddova života a které byly téměř stejně dlouho třikrát denně omývány v pěnlivé zubní pastě Crest. „Po roce 1965 vás už nikdo nespattřil... až jsem vás uviděl já, před dvěma měsíci v autobusu do centra.“

„Jsi blázen.“

„Tak jestli chcete, zavolejte policii,“ vyzval ho Todd s úsměvem, „jen do toho! Já počkám za dveřmi. Ale jestli je nechcete zavolat, co kdybych šel dál? Promluvíme si spolu.“

Stařec se dlouze zahleděl na usměvavého chlapce. Na stromech švitořili ptáci. Někde v sousedství hlučela elektrická sekačka a v dálce na rušnějších ulicích vytrubovaly klaksony svůj vlastní rytmus života a obchodu.

Navzdory všemu pocítil Todd záchvěv pochybností. Ale přece se nemůže mýlit! Udělal snad nějakou chybu? Nemyslel si to, ale tohle není školní cvičení. Tohle je skutečný život. A tak ho zalila vlna úlevy (mírné úlevy, jak se později ujistil), když Dussander ustoupil: „Jestli chceš, můžeš jít na chvíli dál. Ale jen proto, že ti nechci způsobit potíže, jasné?“

„Jasný, pane Dussandere,“ odpověděl Todd. Otevřel mříž a vstoupil do předsíně. Dussander zabouchnutím dveří odstříhl zářivý den za nimi.

Dům čpěl alkoholem. Tentýž zápach znal Todd i z domova, když rodiče někdy pořádali večírek a matka pak nestihla do rána vyvětrat. Tenhle zápach byl ale horší. Nasákl úplně do všeho. Byl to alkohol, přepálený olej, cukroví, staré šatstvo a nějaká čpavá medicína, jako Vick's nebo tygří mast. V předsíni byla tma a Dussander stál těsně u Todda. Hlava mu třela z límce županu jako hlava supa, čekajícího, až se zraněný živočich vzdá vši naděje. V tu chvíli, navzdory neoholenému strništi a ochablé, svaštělé pokožce, Todd spatřil onoho muže, který chodíval v černé uniformě SS, mnohem jasněji než kdykoli předtím na ulici. A v břišní krajině ucítil náhlé bodnutí strachu. Mírného strachu, upřesnil později.

„Měl bych vás upozornit, že kdyby se mi něco stalo –“ začal Todd, ale Dussander se už za zvuku pleskajících trepek prošoural kolem něj do obývacího pokoje. Mávl na Todda pohrdavě rukou a Todd ucítil, jak mu do hrdla a do tváří prudce stoupá krev.

Todd ho následoval a poprvé se mu vytratil úsměv. Nepředstavoval si, že by se to mohlo odehrát právě takhle. Ale půjde to. Všechno se zase srovná. Samozřejmě že se to srovná. Všechno se vždycky nějak setřepe. Když vstoupil do obývacího pokoje, už se zase začínal usmívat.

Bylo to další zklamání – a jaké! – ale zklamání, na jaké měl být připraven. Pochopitelně, že tu nebyl žádný portrét Hitlera s patkou do čela a s očima, které by vás pořád sledovaly. Žádné krabičky s medailemi, na zdi žádný ceremoniální mečik, na krbové římsce žádný luger nebo PPK Walther (nebyla tu totiž ani žádná krbová římsa). No jistě, řekl si v duchu Todd, ten chlap by musel být blázen, kdyby něco z těch věcí vystavil lidem na oči. Stejně je ale těžké pustit z hlavy všechno, co člověk vidí v kině nebo v televizi. Vypadalo to zde jako v obývacím pokoji kteréhokoli starého mužského, který žije sám a z nevelké penze. Falešný krb byl olemován falešnými cihlami. Nad ním visely pendlovky. Na podstavci stála černobílá televize a konce bytové antény byly zabaleny do kovové fólie, aby se zlepšil příjem. Na podlaze ležel šedý koberec, místy skoro prošlapaný. V polici na časopisy vedle pohovky se povalovaly výtisky National Geographic, Reader's Digest a Los Angeles Times. Místo Hitlera nebo ceremoniálního mečíku visel na zdi zarámované osvědčení o státním občanství a obrázek ženy v legračním klobouku. Dussander mu později vysvětlil, že takovému klobouku se říkalo zvonek a že býval velice populární ve dvacátých a třicátých letech.

„Moje žena,“ prohodil Dussander sentimentálně. „Zemřela v roce 1955 na plíce. Tou dobou jsem pracoval v automobilce Menschler v Essenu. Úplně mě to zničilo.“

Todd se pořád usmíval. Prošel pokojem, jako by se chtěl lépe podívat na ženu na fotografii. Místo obdivování fotografie však ukázal prstem na stínítko stolní lampičky.

„Nech toho!“ vyštěkl ostře Dussander. Todd nepatrně odskočil.

„To bylo dobrý,“ prohlásil upřímně. „Znělo to opravdu velitelsky. To Use Kochová si nechávala dělat stínítka na lampy z lidské kůže, že jo? A taky dělala ty triky se zkumavkami.“

„Nevím, co to žvaníš,“ osekl Dussander. Na televizi ležela krabička mentolek bez filtru. Nabídl Toddovi. „Cigaretu?“ zeptal se s úšklebkem. Jeho škleb byl odporný.

„Ne. Je z toho rakovina plic. Táta dřív kouřil, ale nechal toho. Dal se k nekuřákům.“

„No ne.“ Dussander vytáhl z kapsy županu dřevěnou zápalku a bezmyšlenkovitě jí škrtl o plastickou skříňku televize. Vyfoukl dým a zeptal se: „Můžeš mi udat jediný důvod, proč bych neměl zavolat policii a povědět jim o těch obłudných obviněních, která jsi právě vznesl? Jediný důvod? Mluv rychle, chlapče. Telefon je hned v předsíni. Řekl bych, že ti otec nařeže. Aspoň týden budeš sedat u večere na polštáři; tak co?“

„Mí rodiče nevěří v žádné mlácení. Tělesné tresty působí víc problémů, než kolik jich odstraní.“ Toddovi se náhle rozzářily oči. „Mlátí jste je? Ženy? Svlékal jste je a –“

Dussander s tlumeným výkřikem vykročil k telefonu.

Todd chladně poznamenal: „Raději byste to neměl dělat.“

Dussander se otočil. Odměřeným tónem, který kazilo jen to, že neměl nasazenou zubní protézu, prohlásil: „Říkám ti to teď jednou provždy, chlapče. Jmenuji se Arthur Denker. Nikdy jsem se jinak nejmenoval, ani jsem si jméno nepoameričtil. Jméno Arthur mi totiž dal otec, který velice obdivoval příběhy Arthura Conana Doylea. Nikdy jsem se nejmenoval Du-Zander, ani Himmler, ani děda Mráz. Za války jsem byl poručíkem v záloze. Nikdy jsem nebyl v nacistické straně. Tři týdny jsem bojoval v bitvě o Berlín. Připouštím, že koncem třicátých let, když jsem se poprvé oženil, jsem podporoval Hitlera. Hitler skoncoval s hospodářským poklesem a vrátil nám trochu hrdosti, kterou jsme ztratili v důsledku té ohavné Versailleské smlouvy. Myslím, že jsem ho podporoval hlavně proto, že jsem dostal práci a že byl k maní zase tabák a já už se nemusel hrabat v odpadkových koších, když jsem si potřeboval zakouřit. Ale nakonec se zbláznil a velel armádám přeludů podle rozmarů astrologa. Dokonce dal smrtící tabletu i svému psu Blondimu. To byl čin šilence; ke konci byli už všichni šílení, zpívali Horst Wessel Lied a cpali své děti jedem. Druhého května 1945 se můj pluk vzdal Američanům. Pamatuji si, že vojín jménem Hackermeyer mi dal tabulku čokolády. A já jsem se rozbrečel. Nebylo proč dál bojovat; bylo po válce a bylo po ní vlastně už od února. Internovali mě v Essenu a zacházeli se mnou slušně. V rádiu jsme sledovali norimberský proces, a když Goering spáchal sebevraždu, vyměnil jsem čtrnáct amerických cigaret za půl láhve šnapsu a opil jsem se. Když mě pak pustili, montoval jsem volanty do vozů v essenské automobilce až do roku 1963, kdy jsem šel do penze. Později jsem emigroval do Spojených států. Celý život jsem toužil dostat se sem. V roce 1967 jsem dostal státní občanství. Jsem Američan. Mám volební právo. Žádné Buenos Aires. Žádné obchodování s drogami. Žádný Berlín. Žádná Kuba.“ Vyslovil to Kchú-ba. „A teď, jestli neodejdeš, zavolám policii.“

Pozoroval Todda, ale ten se nehýbal. Muž prošel předsíní a zdvihl sluchátko. Todd pořád stál v obývacím pokoji u stolu s lampičkou.

Dussander začal vytáčet číslo. Todd z něj nespouštěl oči a srdce mu tlouklo stále rychleji, až mu v hrudi úplně bubnovalo. Po čtvrtém čísle se Dussander otočil a pohlédl na něj. Ramena mu poklesla. Zavěsil.

„Chlapec,“ vydechl. „Chlapec.“

Todd se usmíval zešířoka, ale dosti skromně.

„Jak jsi na to přišel?“

„Troška štěstí a spousta dřiny,“ odpověděl Todd. „Mám jednoho kamaráda, jmenuje se Harold Pegler, jenže všichni kluci mu říkají Lišák. Dělá v našem mužstvu nadhazovače. Jeho otec má v garáži všechny tyhle časopisy. Strašnou spoustu. Válečné časopisy. Jsou ale staré. Sháněl jsem nějaké novější, ale jeden chlápek, co má novinový stánek naproti škole, říká, že už většinou nevycházejí. Ve spoustě z nich jsou obrázky Němčourů – teda německých vojáků – a Japonců, jak mučí ženy. A články o koncentračních táborech. To je fakt věc, všechno o těch koncentracích.“

„To je... věc?“ Dussander na něj užasle zíral, rukou si jezdil po tváři nahoru a dolů, až bylo slyšet tichý šelest, jako by jezdil prstem po smirkovém papíru, „No věc. Chápete. Já to prostě žeru. Zajímá mě to.“

Pamatoval si ten den v Lišákově garáži jasněji než cokoli jiného v životě. Pamatoval se taky, jak v páté třídě, před Dnem povolání, paní učitelka Andersonová (všichni kluci jí říkali Králice, protože měla velké přední zuby) jim vyprávěla o tom, čemu říkala najít SVŮJ VELKÝ ZÁJEM.

„Přijde to úplně zničehonic,“ rozplývala se Králice Andersonová. „Spatříte něco poprvé v životě a v tu ránu je vám jasné, že jste našli SVŮJ VELKÝ ZÁJEM. Je to, jako když se otočí klíč v zámku. Nebo když se člověk poprvé zamiluje. Proto je Den povolání tak důležitý, děti – může to být den, kdy najdete SVŮJ VELKÝ ZÁJEM.“ A pak jim vyprávěla o svém vlastním VELKÉM ZÁJMU, z něhož se kupodivu nevyklubalo vyučování v páté třídě, ale sbírání pohlednic z devatenáctého století.

Todd si tehdy myslel, že paní Andersonová jenom tak žvaní, ale toho dne v Lišákově garáži si na její slova vzpomněl a napadlo ho, jestli nakonec neměla pravdu.

Toho dne foukal studený vítr a na východě hořely křovinaté porosty. Pamatoval si i ten zápach spáleniny, horký a mastný. Pamatoval si Lišákovu ostříhanou hlavu i pomádu v jeho vlasech. Pamatoval si všechno.

„Někde tady musejí být obrázkový seriály,“ tvrdil Lišák. Jeho matka měla kocovinu a vyhodila je z domu, že tam dělají moc velký rámus. „Docela slušný. Většinou jsou to westerny, ale je tu i Turok, syn skály a –“

„Co je tohle za časopisy?“ zeptal se Todd a ukázal na napěchovanou kartónovou krabici pod schody.
„Ty – ty nejsou k ničemu,“ odfrkl si Lišák. „Většinou pravdivý příběhy z války. Nuda.“
„Můžu se na ně mrknout?“
„Jasně. Já najdu ty seriály.“

Když je tlustý Lišák Pegler konečně objevil, Todd už dávno neměl zájem. Byl ztracen. Naprosto ztracen.

Je to, jako když se otočí klíč v zámku. Nebo když se člověk poprvé zamiluje.

Bylo to takové. O válce samozřejmě už něco věděl – ne o té slabomyslné, co právě probíhá a co v ní Američani dostávají na frak od hrstky rákosníků v černých pyžamech – ale o druhé světové válce. Věděl, že Američani nosili kulaté přilby se síťkou a Němčouři měli přilby spíš hranaté. Věděl, že Američani většinu bitev vyhráli a že Němci ke konci vynalezli rakety a vystřelovali je z Německa na Londýn. Dokonce věděl i něco o koncentračních táborech.

Rozdíl mezi tím vším a tím, co našel v časopisech pod schody v Lišákově garáži, byl asi jako rozdíl mezi tím, když vám někdo vypráví o bakteriích – a když je pak skutečně spatříte pod mikroskopem, živé a pohyblivé.

Tady byla Use Kochová. Tady byla krematoria s otevřenými dveřmi, zavěšenými na začouzených pantech. Tady byli důstojníci v uniformách SS a vězni v pruhovaných mundúrech. Zápach starého novinového papíru připomínal zápach z křovin, které nekontrolované vzplály východně od Santo Donata. Todd cítil, jak se mu starý papír rozpadá pod prsty, a listoval stránkami, už ne v Lišákově garáži, ale chycen kdesi uprostřed času, a pokoušel se vyrovnat s myšlenkou, že oni tohle skutečně dělali, že někdo tohle skutečně dělal a že někdo dovolil, aby to dělali. Z náporu ošklivosti a vzrušení ho rozbolela hlava a začaly ho pálit oči, ale Todd četl dál a z tiskového sloupce pod obrázkem hromady mrtvol v jakémsi místě jménem Dachau na něho vyskočilo toto číslo:

6 000 000

A napadlo ho: tady někdo zazmatkoval, někdo přidal jednu nebo dvě nuly, vždyť je to dvakrát tolik lidí, než kolik jich žije v Los Angeles! Ale potom, v jiném časopisu (na jeho obálce byla žena přikovaná ke zdi a právě k ní přistupoval rozšklebený chlap v nacistické uniformě s pohrabáčem v ruce) to uviděl znovu:

6 000 000

Hlava ho rozbolela ještě víc. V ústech mu vyschlo. Nejasně, jako z velké dálky zaslechl Lišáka, jak mu oznamuje, že musí jít na večeri. Todd se zeptal, jestli může zůstat v garáži a číst si, než se Lišák navečeří. Lišák na něj pohlédl trochu udiveně, ale pokrčil rameny a přisvědčil, že jasně. A Todd četl, ponořený do krabic starých, opravdických válečných časopisů, dokud nezatelefonovala matka s dotazem, jestli se někdy hodlá vrátit domů.

Jako když se otočí klíč v zámku.

Ve všech těch časopisech stálo, že to, co se stalo, bylo špatné. Ale všechny příběhy pokračovaly na zadních stránkách časopisu a slova o tom, jak to bylo špatné, byla obklopena inzeráty, které nabízely německé nože, opasky a přilby, stejně jako zázračné kýlní pásy či zaručené vodičky na růst vlasů. Tyto inzeráty nabízely německé vlajky s hákovým křížem, nacistické lugery a hru zvanou Tankový útok, různé dálkové kurzy a návody, jak zbohatnout prodejem bot s vysokým podpatkem malým mužům. Říkaly, že to bylo špatné, ale zdálo se, že spouště lidí je to šumafuk.

Jako když se člověk zamiluje.

Ano, ano, na ten den se pamatoval moc dobře. Pamatoval si i všechno kolem – žlutnoucí trhací kalendář z předchozího roku na zadní stěně, olejovou skvrnu na betonové podlaze i to, jak byly časopisy převázané oranžovým provázkem. Pamatoval si, jak ho hlava rozbolela o trochu víc vždy, kdy pomyslel na to neuvěřitelné číslo

6 000 000

Pamatoval si, jak ho napadlo: Chci vědět všechno, co se tam dělo. Všechno. A chci vědět, co je pravdivější – ta slova nebo ty inzeráty vedle nich.

Když konečně zastrkával krabice zpátky pod schody, vzpomněl si na Králici Andersonovou a uvědomil si: Měla pravdu. Našel jsem si SVŮJ VELKÝ ZÁJEM.

Dussander na Todda dlouho hleděl. Pak přešel obývací pokoj a těžce usedl do rozvrzaného křesla. Znovu pohlédl na Todda, neschopen vyznat se v trochu zasněném a trochu nostalgickém výrazu chlapecky tváře.

„Jo. Ty časopisy probudily můj zájem, ale měl jsem dojem, že spousta věcí z toho byly – prostě – jen key. Tak jsem si zašel do knihovny a tam jsem toho objevil mnohem víc. Leccos bylo ještě daleko lepší. Všivák knihovnik mi nejdřív nechtěl žádnou z těch knih půjčit, protože byly v části pro dospělé, ale já mu namluvil, že to potřebuju do školy. Stejně zavolal tátovi.“ Todd posměšně obrátil oči v sloup. „Jako by si myslel, že táta neví, co dělám.“

„A věděl to?“

„Jistě. Táta si myslí, že děti by měly vědět o životě co nejdřív – to dobré i to špatné. Pak na to budou připravené. Říká, že život je tygr, kterého musíte popadnout za ocas, a když neznáte povahu té šelmy, tak vás sežere.“

„Hmmm,“ zabručel Dussander.

„Máma si to myslí taky.“

„Hmmm.“ Dussander vypadal jako omámený, jako by ani nevěděl, kde je.

„Ale stejně,“ pokračoval Todd, „ty věci z knihovny byly fakt dobrý. Jen v naší knihovně v Santo Donatu mají aspoň stovku knih o nacistických koncentračních táborech. Spoustě lidí se to čtení musí líbit. Není tam tolik fotek jako v časopisech Lišákova otce, ale to ostatní je fakt senza. Židle s bodci na sedadlech. Vytrhávání zlatých zubů kleštěmi. Jedovatý plyn ze sprch.“

„Senza,“ vydechl ztěžka Dussander.

„Já jsem to opravdu zpracoval do školy a víte, co jsem za to dostal? A-plus. Ovšem musel jsem být opatrný. Tyhle věci musíte psát určitým způsobem. Musíte být při tom opatrný.“

„Opatrný?“ opakoval Dussander. Roztřesenou rukou si vzal další cigaretu.

„No jistě. Všechny ty knihy hovoří určitým způsobem. Jako by se jejich autorům dělalo zle z toho, o čem píšou.“ Todd se mračil, jak usilovně zápasil, aby vyjádřil svou myšlenku. Bylo to o to těžší, že jeho slovník ještě neobsahoval slovo tón ve vztahu k psaní. „Všichni píšou, jako když kvůli tomu nemůžou ani spát. Jak musíme dávat pozor, aby se už nikdy nic takového nestalo. Takhle jsem napsal ten referát a myslím, že mi učitel dal áčko jen proto, že jsem dokázal prostudovat prameny, aniž jsem se pozvracel.“ Todd se ještě jednou vítězně usmál.

Dussander mohutně nasál kouř z mentolky bez filtru. Její konec se lehce chvěl. Vypustil dým nosem a stařecky si odchrchlal. „Tehle rozhovor se mi jenom zdá,“ zapochyboval nakonec. Naklonil se kupředu a upřeně se na Todda zahleděl. „Slyšel jsi, chlapče, někdy slovo ‚existencialismus‘?“

Todd otázku ignoroval. „Setkal jste se někdy s Use Kochovou?“

„S Use Kochovou?“ opakoval Dussander téměř neslyšně. „Ano, setkal.“

„Byla krásná?“ vyptával se Todd dychtivě. „Myslím jako...“ opsal rukama ve vzduchu tvar přesýpacích hodin.

„Ty jsi přece musel vidět její fotografii, ne?“ opáčil Dussander. „Takový aficionado jako ty!“

„Co je af... afic...“

„Aficionado,“ vysvětlil Dussander, „je člověk, který je do něčeho blázen. Kdo... něčemu fandí?“

„Jo. Dobrý.“ Toddův úšklebek, na chvílku zmatený a slabý, opět triumfálně zazářil. „Jistě, její fotku jsem viděl. Ale sám přece víte, jaké fotografie v těch knihách jsou.“ Mluvil, jako by je Dussander všechny měl. „Černobílé, rozmazané... jen momentky. Nikdo z těch lidí nevěděl, že dělá snímky pro – no prostě pro historii. Byla hodně vysoká?“

„Byla tlustá, podsaditá a měla špatnou plet,“ odvětil krátce Dussander. Zamáčkkl zpola vykouřenou

cigaretu na talířku se zbytky jídla a se spoustou nedopalků.

„Páni!“ Toddovi poklesla brada.

„Jen náhoda,“ Dussander se zamyšleně zahleděl na Todda. „Viděl jsi mou fotografii v některém časopisu s válečnými příběhy a náhodou jsi jel vedle mě v autobuse. To snad není pravda!“ Lehce udeřil pěstí o opěradlo křesla.

„Ne, ne, pane Dussandere. To bylo složitější. Mnohem složitější!“ zdůraznil vážně Todd a naklonil se dopředu.

„Opravdu?“ Huňaté obočí se zvedlo a naznačilo zdvořilou nevíru.

„Fakt, tedy vaše fotky, co mám v sešitě s výstřížky z časopisů, jsou všechny nejmíň třicet let staré. Máme přece rok 1974.“

„Ty si lepíš vystříhané fotografie do sešitu?“

„No právě! A mám jich spoustu. Stovky fotek. Jednou vám to ukážu. Budete zírat.“

V Dussanderově tváři se objevil výraz vnitřního odporu, ale neřekl na to nic.

„Při několika prvních setkáních s vámi jsem si vůbec nebyl jistý. Pak jste jednou nastoupil do autobusu, když přišlo, a měl jste na sobě ten lesklý černý přšiplášť –“

„Tak takhle,“ vydechl Dussander.

„Přesně. V jednom z těch časopisů v garáži u Lišáka byla vaše fotka v takovém plášti. Taky v jedné knize z knihovny jste na snímku v dlouhém šedém plášti SS. A když jsem vás toho dne uviděl, tak jsem si jen řekl: ‚To je tutovka. Je to Kurt Dussander,‘ No a od té chvíle jsem se na vás pověsil –“

„Co že ses na mě?“

„Pověsil. Začal jsem vás sledovat. Chci se stát soukromým detektivem, jako je Sam Spade v knížkách nebo Mannix v televizi. V každém případě jsem byl děsně opatrný. Nechtěl jsem vás vyplašit. Nechcete se podívat na nějaké fotky?“

Todd vytáhl ze zadní kapsy složenou obálku. Její chlopeč se potem téměř přilepila. Todd ji pečlivě odloupl. Oči mu zářily jako chlupci, který myslí na své narozeniny, na Vánoce nebo na to, jak bude 4. července odpalovat rachejtle.

„Tys mě fotografoval?“

„To bych prosil. Mám takový malý aparát. Kodak. Je malý a úzký a vejde se akorát do dlaně. Když se ten grif jednou naučíte, můžete fotit, co chcete, jen tak z dlaně; stačí roztáhnout trochu prsty, aby nezakrývaly čočku. Pak zmáčknete spoušť palcem.“ Todd se skromně zasmál. „Ten grif jsem se naučil, ale stejně jsem měl ze začátku na spoustě snímků jen prsty. Byl jsem ale vytrvalý. Myslím, že člověk dokáže všechno, pokud se dost snaží. Je to sice otřepaný, ale je to tak.“

Kurt Dussander byl bílý jako stěna a zdálo se, že se v županu úplně ztrácí. „Ty sis ty snímky nechal vyvolat a zvětšit v nějakém servisu, chlapče?“

„Cože?“ Todda to úplně ohromilo a naplnilo ho to opovržením. „Ne! Myslíte si snad, že jsem padlej na hlavu? Táta má temnou komoru. Od devíti let si vyvolávám filmy a dělám fotky sám.“

Dussander neřekl nic, ale trochu se uvolnil a do tváře se mu začala vracet barva.

Todd mu podal několik lesklých fotografií, jejichž okraje prozrazovaly, že je vyvolával amatér. Zachmuřený Dussander si je prohlížel beze slova. Tady sedí vzpřímeně u okna autobusu do centra města, v ruce výtisk posledního románu Jamese Michenera. Tady je na autobusové zastávce Devon Avenue, deštník v podpaží a hlava zakloněná v úhlu připomínajícím De Gaulla v jeho nejmajestátnějším postoji. Tady stojí ve frontě před kinem Majestic, rovný jako pravítko a důstojný, tolik nápadný svou výškou a držení těla mezi nedbale pokroucenými mladíky a ženami z domácnosti, tupě civícími s natáčkami na hlavách. A konečně tady, jak nakukuje do své schránky na dopisy.

„Při téhle jsem měl strach, že mě uvidíte,“ přiznal se Todd. „Bylo to riziko, s kterým jsem počítal. Byl jsem přímo přes ulici. Jo, kdybych si tak mohl dovolit minoltu s teleobjektivem! Snad jednou...“ Todd měl v tváři toužebný výraz.

„Určitě jsi měl po ruce nějakou historku, pro každý případ.“

„Byl bych se vás zeptal, jestli jste neviděl mého psa. No a když jsem filmy vyvolal, srovnával jsem snímky s tímhle.“

Podal Dussanderovi tři oxeroxované fotografie. Dussander je všechny už dříve mnohokrát viděl. Na

první byl ve své kanceláři v koncentračním táboře v Patinu; fotografie byla vystřižená tak, že ukazovala jen jeho a nacistickou vlajku na stojanu vedle psacího stolu. Druhý snímek byl ze dne, kdy narukoval. Na třetím si potřásl rukou s Heinrichem Gluchsem, který byl podřízený jen Himmlerovi osobně.

„Byl jsem si tehdy už docela jistý, ale kvůli tomu vašemu kníru jsem si nemohl ověřit, jestli máte rozštěp. A abych měl jistotu, opatřil jsem si tohle.“

Podal mu poslední papír ze své obálky. Byl mnohokrát přeložený a pěkně ušmudlaný. Rohy byly zohýbané a otřepané – tak jak tomu bývá u papírů, které se nadlouho ocitnou v kapsách kluků, kteří toho mají tolik na práci a na šmejdem. Byla to kopie izraelské vyhlášky o pátrání po Kurtu Dussanderovi. Když ji Dussander vzal do ruky, vzpomněl si na vyprávění o nepokojných mrtvolách, které odmítají zůstat pod zemí.

„Sejmul jsem vám otisky prstů,“ pousmál se Todd. „A pak jsem je srovnal s otisky na vyhlášce o pátrání.“

Dussander zalapal po dechu a pak ze sebe vyrazil: „Scheisse! Tos neudělal!“

„Ovšemže udělal. Rodiče mi dali loni k Vánocům soupravu na snímání otisků. Opravdovou, žádnou hračku. Je v ní hliníkový prášek, tři štětečky na tři různé povrchy a daktyloskopická fólie na snímání. Naši vědí, že chci být soukromým detektivem, až budu velký. Pochopitelně si myslí, že z toho vyrostu.“ Lhostejně pokrčil rameny a tyto úvahy opustil. „Příručka k tomu vysvětluje všechno o papírných liniích a daktyloskopických obrazcích a znacích. Říká se jim specifické znaky. Aby soud otisk prstů přijal, potřebuje osm znaků.

No a tak jednou, když jste byl v kině, přišel jsem sem, poprášil vaši schránku na dopisy a kliku u dveří a sejmul z nich všechny otisky. Dost mazaný, ne?“

Dussander neodpověděl. Svíral opěradla křesla a bezzubá, propadlá ústa se mu chvěla. To se Toddovi nelíbilo. Dussander přitom vypadal, jako by se chtěl užuž rozbřečet. To bylo ovšem směšné. Krvavá bestie z Patinu v slzách? To byste mohli stejně dobře čekat, že zkrachuje Chevrolet nebo že McDonald's přestane prodávat hamburgery a vrhne se na lanýže a kaviár.

„Získal jsem dvě sady otisků,“ pokračoval Todd. „Jedna se vůbec nepodobala otiskům na vyhlášce. Usoudil jsem, že patří listonoši. Ostatní byly vaše. Našel jsem víc než osm znaků. Našel jsem dobrých čtrnáct!“ Zasmál se. „Tak takhle jsem to udělal.“

„Ty malej parchante,“ procedil Dussander mezi rty a oči se mu na okamžik nebezpečně zaleskly. Todd ucítil drobné bodnutí strachu, jako předtím v předsíni. Pak se Dussander zase sesunul.

„Komu jsi to řekl?“

„Nikomu.“

„Ani tomu kamarádovi? Té Lišce Peglerovi?“

„Lišák. Lišák Pegler. Ne, to je slepičí prdýlka. Neřekl jsem to nikomu. Tak moc zas nikomu nevěřím.“

„Co chceš? Peníze? Obávám se, že tu žádné nejsou. V Jižní Americe jsem něco měl, i když ne z něčeho tak romantického nebo nebezpečného, jako je obchod s drogami. V Brazílii, Paraguayi a Santo Domingu je – byla – síť starých kamarádů. Válečných uprchlíků. Stal jsem se součástí jejich okruhu a jakžtakž jsem se živil obchodováním s rudami – cín, měď, bauxit. Pak přišly změny. Nacionalismus, antiamerikanismus. Mohl jsem ty změny nějak vydržet, ale tou dobou zachytili mou stopu Wiesenthalovi lidé. A na mě se začala lepit smůla za smůlou. Dvakrát mě málem dostali; jednou jsem ty židáky slyšel v sousedním pokoji.

Pověsili Eichmanna,“ zašeptal. Jednu ruku zvedl k hrdlu a vyřeštil oči jako dítě, které naslouchá nejchmurnější části hrůzostrašného příběhu – třeba O Modrovousovi nebo O perníkové chaloupce. „Byl to stařec, pro nikoho už nebyl nebezpečný. O politiku se nestaral. A stejně ho pověsili.“

Todd přikývl.

„Nakonec jsem šel k jediným lidem, kteří mi mohli pomoci. Pomohli už dřív jiným a já už nedokázal utíkat.“

„Obrátil jste se na Odessu?“ zeptal se Todd dychtivě.

„Na Siciliány,“ odpověděl suše Dussander a Toddovi opět klesla brada. „Všechno se zařídilo. Falešné doklady, falešná minulost. Nechceš něco k pití, chlapče?“

„To jo. Máte kolu?“

„Ne, kolu ne.“ Vyslovil to kola.

„Mléko?“

„Mléko.“ Dussander zašel do kuchyně. Za otevřenými dvířky chladničky se probudilo k životu zářivé světýlko. „Teď žiju z cenných papírů,“ ozval se Dussanderův hlas. „Ty akcie jsem si obstaral po válce ještě pod jiným jménem. Prostřednictvím jedné banky ve státě Maine. Ten bankéř, co mi je koupil, šel přesně rok nato do vězení za vraždu své ženy... život je někdy divný, chlapče.“

Dvířka chladničky se zavřela.

„Ti sicilští šakalové o těch cenných papírech nevěděli, to se rozumí,“ pokračoval Dussander. „Dneska jsou Siciliani všude, ale tenkrát býval Boston nejsevernější místo, kde je bylo možné najít. Kdyby byli o těch papírech věděli, určitě by mi je sebrali. Obrali by mě dohola a pak by mě poslali do Ameriky hladovět ze sociálních příspěvků a potravinových lístků.“

Todd zaslechl, jak se otvírají dvířka kredence; pak uslyšel nalévání tekutiny do sklenice.

„Pár General Motors, pár American Telephone and Telegraph, sto padesát akcií Revlonu. Všechno podle výběru toho bankéře. Dufresne se jmenoval – pamatuju si to, protože to zní trochu jako moje jméno. Při vraždění ženy zřejmě nebyl tak šikovný jako při výběru dobrých akcií. Crime passionel, chlapče. To je potvrzuje, že všichni muži jsou oslové, kteří se naučili číst.“

Šouravým krokem se vrátil do pokoje. V ruku držel dvě zelené sklenice z umělé hmoty, jaké se někdy rozdávají při zahájení provozu nové benzinové pumpy. Naplníte si nádrž a jako prémii dostanete zdarma sklenici. Dussander jednu sklenici přistrčil k Toddovi.

„Prvních pět let, co jsem byl tady, jsem žil docela slušně z toho balíku akcií od Dufresneho. Pak jsem ale prodal akcie Diamond Match, abych si mohl koupit tenhle domek a malou chatku na pobřeží. A přišla inflace. Hospodářský pokles. Chatku jsem prodal a pak jsem prodával jednu akcii za druhou, většinou tedy s obrovským ziskem. Jen kdybych jich býval nakoupil víc! Ale zase jsem byl dobře chráněný v jiném směru; a koneckonců, cenné papíry, to je vždycky riziková investice...“ Bezzubými ústy vydal sykavý zvuk a luskl prsty.

Todda to nudilo. Nepřišel sem, aby poslouchal Dussanderovo fňukání o penězích a brebtání o akciích. Myšlenka na vydírání nepřišla Toddovi nikdy na mysl. Peníze? Co by s nimi dělal? Má své kapesné, má rozvážku novin. Kdyby potřeboval víc peněz, než kolik dá každý týden dohromady, vždycky se přece najde někdo, kdo potřebuje posekat trávník.

Todd zdvihl sklenici s mlékem k ústům a pak zaváhal. Opět zazářil jeho úsměv – obdivný úsměv. Podal prémiovou sklenici od benzinové pumpy Dussanderovi.

„Ochutnejte to,“ vyzval ho vychytrale.

Dussander na něj chvíli nechápavě koukal, potom zakoulel zarudlýma očima. „Grüss Gott!“ Vzal sklenici, dvakrát si lokl a podal mu ji zpátky. „Žádné lapání po dechu, žádné svírání hrdla, žádná vůně hořkých mandlí. To je mléko, chlapče. Mléko. Z mlékárny. Na kartonu je obrázek rozchechtané krásy.“

Todd ho chvíli znepokojeně pozoroval a pak se malinko napil. Ano, chutná to jako mléko, ale nějak už vůbec nemá žízeň. Odložil sklenici na stůl. Dussander pokrčil rameny, zdvihl svou sklenici, dal si pořádný doušek a pak si pomlaskl.

„Šnaps?“ zeptal se Todd.

„Whisky. Ancient Age. Moc dobrá. A levná.“

Toddovy prsty jezdily po švech na džínách.

„Takže,“ prohlásil Dussander, „Jestli ses rozhodl pro ‚rizikovou investici‘, měl bys vědět, že sis vybral bezcenné papíry.“

„Ehm?“

„Vydírání,“ upřesnil Dussander. „Neříká se tomu tak v detektivkách? Jestli jsi měl na mysli –“

Ale Todd se smál – jako malý kluk. Zavrtěl hlavou, pokoušel se něco říct, ale nešlo to, a tak se jen dál smál.

„Ne,“ hlesl Dussander a náhle vypadal daleko šedivější a daleko vystrašenější. Znovu si mohutně zavdal, ušklíbl se a pokrčil rameny. „Koukám, že asi nejde o... vydírání peněz. Ale i když se směješ, nějaké vydírání v tom stejně tuším. O co ti jde? Proč jsi sem přišel, proč rozčiluješ starého člověka? Kdysi jsem třeba byl, jak říkáš, nacista. Dokonce esesák. Teď už jsem ale jenom starý, a když chci jít na

záchod, musím si vzít projímadlo. Tak co chceš?“

Todd se opět uklidnil. Hleděl na Dussandera s otevřenou a bezelstnou upřímností. „Proč... Chci o tom slyšet. Nic víc. Nic víc nechci. Opravdu.“

„Slyšet o tom?“ opakoval Dussander jako ozvěna. Vypadal naprosto zmateně.

Todd se předklonil, opálené lokty na kolenou v džínách. „Přesně. O popravčích četách. Plynových komorách. Pecích. O lidech, co si museli vykopat vlastní hrob a pak se postavit na kraj, aby do něj spadli. O...“ zvlhl si jazykem rty. „O vyslýchání. O pokusech. O všem. O všech těch přesnejch věcech.“

Dussander na něj civěl vyřeštěně a s jakýmsi udiveným odstupem, asi tak, jak by se díval veterinář na kočku rodící dvouhlavá koťata. „Ty jsi zrůda,“ pronesl tiše.

Todd si odfrkl. „Podle knih, které jsem četl kvůli svému referátu, jste zrůda vy, pane Dussandere. Ne já. Vy jste posílal lidi do pecí, ne já. V Patinu to byly dva tisíce denně, než jste přišel vy, po vašem příchodu to byly tři tisíce a tři tisíce pět set, než dorazili Rusové a než tomu učinili přítrž. Himmler vás nazval výkonným odborníkem a dal vám vyznamenání. A vy teď budete říkat, že já jsem zrůda. To mě podrž!“

„To všechno je svinská americká lež,“ vyskočil popuzený Dussander. Praštil sklenicí o stůl, až mu whisky vyšplouchla na ruku. „Já si to ani nevymyslel, ani jsem o tom nerozhodoval. Dostával jsem rozkazy a směrnice a těmi jsem se řídil.“

Toddův úsměv se rozšířil do samolibého úšklebku.

„Já vím, jak to Američani všechno pokroutili,“ brebtl Dussander. „Ale proti vašim vlastním politikům vypadá náš doktor Goebbels jako dítě, které si hraje na písku s bábovičkami. Mají plnou hubu morálky a přitom koupou děti a staré ženy v hořícím napalmu. Ti, kdo odmítají povolávací rozkaz, jsou nazýváni zbabělci. Kdo odmítne rozkaz plnit, toho buď zavřou do vězení, nebo ho vyženou ze země. Když někdo demonstruje proti nešťastnému asijskému dobrodružství téhle země, zmlátí ho na ulici pendrekem. Vojáci, co zabíjejí nevinné, dostávají od prezidenta metály, a když se od spálených nemocnic a probodaných dětí vracejí domů, vítají je s jásotem a vlajkoslávou. Pořádají se pro ně slavnostní obědy, dostávají klíče od městských bran a volňasky na první ligu.“ Pozdvihl sklenici jako k přípitku. „Jen ti, kdo prohrají, jsou za plnění rozkazů a směrnic souzeni jako váleční zločinci.“ Napil se a vzápětí dostal záchvat kašle, při němž se mu do tváři vrátilo trochu barvy.

S Toddem to celou dobu šilo, jako když poslouchával hovory svých rodičů při večerních zprávách televize. Dussanderovy politické názory ho zajímaly asi tak málo jako Dussanderovy akcie. Podle jeho vlastního mínění vynalezli lidé politiku, aby si mohli dělat, co chtějí. Jako loni, když chtěl sáhnout Sharon Ackermannové pod sukni. Sharon tvrdila, že něco takového je ošklivé, i když z tónu jejího hlasu bylo zřejmé, že ji ten nápad docela nadchl. Tak jí namluvil, že se chce stát doktorem, až bude velký, a ona mu to pak dovolila. To byla politika. Chtěl slyšet o německých lékařích, kteří zkoušeli pářit psy se ženami a dávali do ledniček identická dvojčata, aby zjistili, jestli umřou v tutéž dobu nebo jestli jedno z nich bude žít déle, o léčbě elektrickými šoky, o operacích bez anestetik a o německých vojácích, znásilňujících každou ženu, kterou chtěli. To ostatní byly jen nudné kecy, které měly zakrýt všechny ty senza věci potom, co někdo přišel a všechno stopnul.

„Kdybych býval neplnil rozkazy, tak už bych byl dávno mrtvý.“ Dussander ztěžka dýchal a kýval trupem dopředu dozadu, až křeslo skřípalo. Kolem se šířil obláček alkoholických výparů. „Pořád tu byla ruská fronta, nicht wahr? Naši vůdci byli šílenci, to je jasné, ale copak se dá se šílenci diskutovat... zvlášť když ten nejšilenejší z nich měl úplně ďábelské štěstí! O centimetry unikl skvěle připravenému pokusu o atentát. Spiklence pomalu uškrtili klavírní strunou. Jejich smrtelné křeče nafilmovali pro poučení elity –“

„Páni! To je věc!“ vykřikl Todd impulzivně. „Viděl jste ten film?“

„Ano. Viděl. Všichni jsme viděli, co se stalo těm, kdo chtěli utéct před víchrem. Co jsme tenkrát dělali, bylo správné. Vzhledem k době a místu to bylo správné. Udělal bych to zase. Ale...“

Obrátil zrak ke sklenici. Byla prázdná.

„... ale nechci o tom mluvit, dokonce ani na to myslet. Co jsme dělali, bylo motivované jen přežitím a na přežití není nic pěkného. Míval jsem sny...“ Pomalu vytáhl cigaretu z krabičky na televizi. „Ano. Celá léta jsem je míval. Tma a zvuky ve tmě. Traktorové motory. Buldozerové motory. Pažby pušek bušící do

něčeho, co může být stejně dobře zmrzlá zem jako lidské lebky. Pískání, sirény, výstřely z pistolí, výkřiky. Dveře dobytčích vagónů, otevírající se s rachotem za studených zimních podvečerů.

Potom v mých snech všechny zvuky ustaly – a ve tmě se otevřely oči, planoucí jako oči zvířat v deštném pralese. Celá léta jsem žil na okraji džungle, proto jsem asi také v těch snech vždycky cítil džungli. Když jsem se ze sna probouzel, býval jsem celý propoceny, srdce mi v hrudi bušilo a ruku jsem měl vraženou do úst, abych udusil výkřiky hrůzy. A bylo mi jasné: Ten sen je pravdivý. Brazílie, Paraguay, Kuba... to všechno se mi jen zdá. Ve skutečnosti jsem pořád v Patinu. Rusové jsou dneska zase blíž než včera. Někteří z nich si pamatují, jak v třiačtyřicátém museli jíst zmrzlé německé mrtvolky, aby přežili. Teď se touží napít horké německé krve. Říkalo se, chlapče, že po přechodu německých hranic někteří právě tohle dělali: prořízli zajatcům hrdlo a pili jejich krev z holínky. Budil jsem se a uvažoval: Práce musí pokračovat, když pro nic jiného, tak proto, aby nezůstalo žádné svědectví o tom, co jsme tady dělali, nebo jen tak málo, že svět, který tomu nechce uvěřit, tomu nebude muset uvěřit. Uvažoval jsem: Práce musí pokračovat, jestli máme přežít.“

Todd mu nyní naslouchal pozorně a s velkým zájmem. Tohle bylo dost dobré, ale v příštích dnech se určitě objeví ještě leccos lepšího. Dussander potřebuje jen trošku popíchnout. Panebože, to je klika! Spousty lidí v jeho věku jsou už úplně senilní.

Dussander opět mohutně zadýmal z cigarety. „Později, když ty sny přestaly, jsem míval dny, kdy jsem si myslel, že vidím někoho z Patinu. Nikdy ne strážce a důstojníky, vždycky vězně. Pamatuju si jedno odpoledne v západním Německu před deseti lety. Na autobahnu došlo k dopravní nehodě. Provoz ve všech jízdnicích se zastavil. Seděl jsem ve svém Morrisu, poslouchal jsem rádio a čekal, až se to zase rozjede. Ohlídl jsem se napravo. Ve vedlejším pruhu byla hodně stará simca a za volantem seděl muž, který se na mě díval. Bylo mu asi padesát a nevypadal zdravě. Na tváři měl jizvu. Vlasy měl bílé, krátké, špatně ostříhané. Odvrátil jsem se. Minuty mýjely a pořád se nic ani nehnu. Začal jsem po muži v simce kradmo pokukovat. Pokaždé jsem viděl, že ze mě nespouští oči. Tvář měl mrtvolně nehybnou, oči zapadlé v důlkách. Byl jsem přesvědčen, že ten člověk byl v Patinu. Byl tam a poznal mě.“

Dussander si protřel rukou oči.

„Bylo to v zimě. Ten muž měl na sobě plášť. Ale já jsem byl přesvědčený, že kdybych vystoupil z vozu, šel k němu, svlékl mu kabát a vyhrnul rukáv, uviděl bych na jeho paži vytetované číslo.“

Konečně se vozy daly do pohybu a já se mohl od té simky vzdálit. Kdyby byla ta zácpa trvala ještě deset minut, byl bych vylezl z vozu, vytáhl toho chlapa ven a zmlátil ho, tetování netetování. Zmlátil bych ho za to, jak se na mě díval.

Krátce nato jsem z Německa odjel navždy.“

„Ke svému štěstí,“ poznamenal Todd.

Dussander pokrčil rameny. „Všude to bylo stejné. Havana, Mexico City, Řím. Víš, byl jsem tři roky v Římě. Každou chvíli jsem viděl nějakého muže, jak na mě civí v kavárně přes své cappuccino... ženu v hotelové hale, která se zřejmě zajímá víc o mě než o svůj časopis... číšníka v restauraci, který ze mě nespouští oči, bez ohledu na to, koho zrovna obsluhuje. Začal jsem být přesvědčený, že mě ti lidé zkoumají, a za takových nocí se dostavoval ten sen – zvuky, džungle, oči.“

Když jsem ale přijel do Ameriky, pustil jsem to z hlavy. Chodím do kina, jednou týdně někde na večeri – vždycky do některé té nablýskané a báječně osvětlené restaurace rychlého občerstvení. Tady doma luštím křížovky, většinou mizerné, a koukám se na televizi. Večer piju, dokud neusnu. Ty sny se mi už nevracejí. Když vidím, že si mě v obchodním domě, v knihovně nebo u trafikanta někdo prohlíží, pomyslí si, že mu nejspíš připomínám dědečka... nebo starého učitele... nebo souseda z města, kde před lety bydlíval.“ Zavrtěl na Todda hlavou. „Ať už se v Patinu stalo cokoli, stalo se to jinému člověku. Ne mně.“

„Senzace!“ vykřikl Todd. „Chci o tom slyšet všechno.“

Dussander prudce zavřel oči a pak je zase pomalu otevřel. „Nic nechápeš. Já o tom mluvit nechci.“

„Ale budete. A jestli nebudete, povím každému, kdo jste.“

Dussander na něj zíral, popelavý v obličejí. „Věděl jsem,“ zamumlal, „že na vydírání dřív nebo později stejně narazím.“

„Dneska chci slyšet o plynových komorách,“ požádal Todd. „A o tom, jak jste je pekli, když byli“

mrtví.“ Jeho široký úsměv zářil a jásal. „Ale než začnete, tak si nasad'te zuby. Vypadáte s nimi líp.“

Dussander učinil, jak mu bylo řečeno. Vyprávěl o plynových komorách, dokud Todd nemusel jít domů na oběd. Pokaždé, když se pokusil sklouznout k nějakým všeobecnostem, Todd se přísně zamračil a přesnými otázkami ho vrátil k tématu. Dussander při vyprávění hodně pil. Neusmíval se. Todd se umíval. Todd se usmíval tolik, že to stačilo za oba dva.

2

Srpen 1974

Seděli na Dussanderově zadní verandě pod bezmračným, usměvavým nebem. Todd měl na sobě džíny, tenisky a sportovní tričko. Dussander byl navlečený do volné šedé košile a sloních khaki kalhot s kšandami – do vandrácových kalhot, pomyslel si s vnitřní nevolí Todd: kalhoty vypadaly, jako by pocházely přímo z balíku, zasláného na adresu Armády spásy dole ve městě. Bude opravdu muset něco udělat s tím, jak se Dussander obléká, když je doma. Úplně to kazí náladu.

Oba jedli velké hamburgery, které Todd přivezl v košíku na kole; šlapal ostošest, aby nevystydly. Todd srkal kolu brčkem z umělé hmoty. Dussander měl sklenici whisky.

Jeho stařecký hlas stoupal a klesal, rozřesený, váhavý, někdy téměř neslyšný. Světle modré oči, protkané obvyklými rudými žilkami, nebyly ani chvíli klidné. Pozorovatel mohl ty dva považovat za dědečka a vnuka ve chvíli, kdy vnuk zřejmě prochází jakýmsi zasvěcovacím obřadem.

„A to je všechno, na co si vzpomínám,“ skončil zrovna Dussander a zakousl se do sendviče s hamburgerem. McDonaldův speciální kečup mu stekl na bradu.

„Však vy si ještě na něco vzpomenete,“ vybídl ho lehce Todd.

Dussander si dal pořádný lok whisky. „Vězeňské mundúry se vyráběly z papíru,“ zavrčel nakonec vztekle. „Když vězeň umřel, šaty se předávaly dál, dokud se daly nosit. Někdy se v jednom papírovém mundúru vystřídalo až čtyřicet vězňů. Dostával jsem vysoké hodnocení za hospodárnost.“

„Od Glückse?“

„Od Himmlera.“

„Ale v Patinu byl závod na výrobu konfekce. Říkal jste mi to minulý týden. Proč jste si nenechávali šít vojenské mundúry tam? Mohli je dělat vězňové sami.“

„Úkolem závodu v Patinu bylo vyrábět uniformy pro německé vojáky. A pokud šlo o nás...“

Dussanderovi selhal hlas, ale po chvíli se opět přiměl k pokračování. „My jsme nebyli žádné rekreační zařízení,“ dokončil s námahou.

Todd se rozzářil.

„Pro dnešek stačí? Prosím tě. Bolí mě už v krku.“

„Tak byste neměl tolik kouřit,“ odpověděl mu usmívající se Todd. „Povězte mi ještě něco o oblečení.“

„Koho? Vězňů, nebo SS?“ Dussanderův hlas zněl rezignovaně.

Todd s úsměvem upřesnil: „Těch i těch.“

3

Září 1974

Todd byl doma v kuchyni a mazal si chleba arašídovou pomazánkou a džemem. Kuchyň tvořil vyvýšený prostor, blyštící se chromém a nerezavějící ocelí, do kterého se vystupuje po šesti sekvojových schodech. Matčin elektrický psací stroj běžel nepřetržitě od té doby, co se Todd vrátil ze školy. Přepisovala diplomovou práci jedné studentce. Ta studentka měla krátké vlasy, nosila silné brýle a podle Toddova skromného mínění vypadala trochu jako mimozemšťan. Diplomka se zabývala rozšířením octomilky v Salinas Valley po druhé světové válce nebo nějakou podobnou ptákovinou. Teď se stroj zastavil a matka vyšla z pracovny.

„Toddíčku,“ pozdravila syna.

„Moničko,“ odpověděl Todd roztomile.

Na šestatřicet let je matka docela pěkná kočka, napadlo Todda; plavé vlasy, protkané tu a tam stříbrnými pramínky, vysoká, s pěknou postavou, teď právě oblečená do červených šortek a zlatohnědé blůzy – její cípy byly pod prsy svázané a bylo vidět štíhlé, hladké břicho. Ve vlasech, nedbale sepnutých tyrkysovou sponou, měla zastrčenou popisovací tužku.

„Tak co škola?“ zeptala se na schodech do kuchyně. Letmo ho políbila a pak vklouzla na židli u pultíku,

kde snídávali.

„Normálka.“

„Bude zase vyznamenání?“

„To je hotovka.“ Po pravdě ho napadlo, že teď v prvním čtvrtletí možná nebudou známky jako obvykle. Momentálně tráví spoustu času s Dussanderem, a i když zrovna s tím starým Němčourem není, stejně pořád přemýšlí o tom, co mu Dussander vyprávěl. Jednou nebo dvakrát se mu dokonce o těch věcech zdálo. Ale s tím se nedá nic dělat.

„Nadaný žák,“ prohodila matka a pohládila ho po střapatých vlasech. „Jaký je ten chleba?“

„Jde to,“ usoudil Todd.

„Namaž mi, prosím tě, taky jeden a přines mi ho do pokoje.“

„Nemůžu,“ odmítl Todd a vstal. „Slíbil jsem panu Denkerovi, že k němu zajdu a budu mu hodinku číst.“

„Pořád čtete Robinsona Crusoe?“

„Ne.“ Ukázal jí hřbet tlusté knihy, kterou koupil za dvacet centů v antikvariátu. „Toma Jonese.“

„No to mě podrž! To budeš číst celý školní rok, Toddíčku. Nemůžeš aspoň sehnat nějaké zkrácené vydání, jako byl ten Robinson?“

„To bych mohl, ale on to chce slyšet celé. Říkal to.“

„Hm.“ Chvilí se na něj dívala, pak ho objala. Nebývala často tak spontánní, a Todd se cítil trochu nespokojený. „Jsi zlato, že obětuješ tolik svého volna, jen abys mu předčítal. Myslíme si s otcem, že to je prostě... prostě něco úplně výjimečného.“

Todd skromně sklopil oči.

„A nechť o tom nikomu ani říct!“ pokračovala matka. „Tajit svůj dobrý skutek.“

„Ale kluci by si mysleli, že mi nejspíš straší ve věži,“ vysvětlil Todd a skromně se usmíval s očima k podlaze. „Znáš ty kecý.“

„Takhle nemluv,“ napomenula ho nepřítomně a pak se zeptala: „Myslíš, že by pan Denker nechtěl zajít k nám někdy na večeři?“

„Třeba jo,“ připustil Todd nezávazně. „Teď už sebou ale musím fakt hodit.“

„Dobrá. Večeře bude v půl sedmé. Nezapomeň.“

„To víš, že ne.“

„Otec musí dneska pracovat tak dlouho, takže budeme zase večeřet jen my dva spolu.“

„To neva, Moničko.“

S hrdým úsměvem sledovala Todda, jak odchází, a doufala, že v Tomu Jonesovi není nic, co by snad neměl číst: je mu teprve třináct. Nic závadného nepředpokládala. Todd vyrůstal ve společnosti, kde časopisy jako Penthouse jsou dostupné každému, kdo má v kapse dolar a čtvrt, stejně tak jako každému klukovi, který dosáhne na horní polici stánku s časopisy a stihne se na něco mrknout, dřív než ho prodavač okřikne, aby to koukal dát zpátky a zmizel. Ve společnosti, která zřejmě ze všeho nejvíce vyznává víru v násilí a sex, není přece možné najít v knize dvě stě let staré nic moc, co by Toddovi popletlo hlavu – a přitom pro toho starého pána to může být zážitek. A jak Richard rád říkával, pro kluka je celý svět laboratoř. Musíte děti nechat, ať si vše samy osahají. A jestli má takové dítě zdravý domov a milující rodiče, může projít různými úskalími a nakonec ze všeho vyjde ještě silnější.

A nejjednodušší dítě, které znala, si to zatím už šlapalo na svém schwinnu předměstskou ulicí. Moc dobře toho kluka vychováváme, pomyslela si a začala si mazat chleba. To teda sakra jo.

4

Říjen 1974

Dussander zhubl. Seděli v kuchyni, umolousaný výtisk Toma Jonese mezi sebou na ubrusu z voskovaného plátna (Todd se snažil, aby nikdy nic neopomenul, a tak zakoupil z kapesného Cliffův rozbor knihy a pozorně přečetl celý zkrácený obsah díla, aby byl připravený na případné dotazy rodičů). Todd právě jedl velikou palačinku s čokoládou, kterou koupil na trhu. Koupil jednu i pro Dussandera, ale ten se jí ani nedotkl. Občas na ni rozmrzele pohlédl a dál upíjel whisky. Todd nesnášel pomýšlení, že by něco tak dobrého mělo přijít nazmar. Jestli se Dussander do palačinky hezky rychle nepustí, požádá ho, jestli si ji smí vzít.

„Tak jak se to svinstvo do Patinu dováželo?“ zeptal se Dussandera.

„V železničních vagónech,“ odpověděl Dussander. „V železničních vagónech s označením ZDRAVOTNICKÝ MATERIÁL. Přicházelo to v dlouhých bednách, které vypadaly jako rakve. To sedí, co? Věžňové bedny vyložili a naskládali je na ošetřovnu. Později je naši muži přemístili do skladu. Dělali to v noci. Sklad byl za sprchami.“

„Byl to vždycky Zyklon-B?“

„Ne, občas poslali něco jiného. Pokusné plyny. Vrchní velitelství se pořád zajímalo o zvyšování účinnosti. Jednou nám poslali plyn pod krycím názvem PEGASUS. Nervový plyn. Díkybohu, už ho víckrát neposlali. Ten plyn“ – Dussander viděl, jak se Todd předklonil a jak se mu zostřil pohled; odmíchl se a jen tak si pohrával s prémiovou sklenicí od benzinové pumpy. „Nefungoval moc dobře,“ dodal nakonec. „Byla to otrava.“

Ale Todd se nedal ošálit, ani trochu. „Jak ten plyn působil?“

„Zabil je – co si myslíš, jak asi působil, že je naučil chodit po vodě? Zabil je, nic víc.“

„Povídejte.“

„Ne,“ odmítl Dussander, teď už neschopen zakrýt hrůzu, která se ho zmocnila. Na PEGASUS si už nevzpomněl... jak dlouho? Deset let? Dvacet? „Nic ti neřeknu! Odmítám!“

„Povídejte,“ opakoval Todd a olizoval si z prstů čokoládovou polevu. „Povídejte – nebo víte co.“

Ano, pomyslel si Dussander. Vím to. Opravdu to vím, ty prašivá malá zrůdo.

„Způsobil, že se roztancovali,“ řekl neochotně.

„Oni tancovali?“

„Stejně jako Zyklon-B se tenhle plyn pouštěl ze sprch. A oni... začali poskakovat. Někteří nařikali. Většina z nich se smála. Začali zvracet a... bezmocně vyprazdňovat střeva.“

„No teda,“ nadýchl se Todd. „Oni se posrali?“ Ukázal na Dussanderovu palačinku. Sám svou už dojedl. „Budete to chtít?“

Dussander neodpověděl. Oči měl zamžené vzpomínkami. Jeho tvář byla vzdálená a chladná jako odvrácená strana planety, která se nikdy neotáčí. V mysli pocíťoval tu nejpodivnější směsici zhnusení a – je to možné? – nostalgie?

„Začali se zmítat a z hrdla vyráželi zvláštní vysoké zvuky. Moji muži... nazývali PEGASUS ‚jódlovací plyn‘. Nakonec se všichni zhroutili a jen leželi na podlaze ve vlastních výkalech, leželi tam, ano, leželi tam na betonu a nařikali a jódlovali a z nosu jim tekla krev. Ale já ti lhal, chlapče. Ten plyn je nezabil, buď nebyl dost silný nebo my jsme se nevydrželi dívat tak dlouho. Myslím, že šlo spíš o to druhé. Lidi v tom stavu by nedokázali dlouho žít. Nakonec jsem poslal dovnitř pět mužů s puškami, aby ty jejich smrtelné křeče ukončili. Kdyby se na to bylo přišlo, odrazilo by se to moc špatně na mém hodnocení, o tom vůbec nepochybuju – bylo by to označeno za mrhání náboji, a to v době, kdy Führer označil každý náboj za národní majetek. Těm pěti mužům jsem ale věřil. Bývaly doby, chlapče, kdy jsem si myslel, že na ty zvuky nikdy nezapomenu. Na to jódlování. Smích.“

„To si teda myslím,“ připustil Todd. Dussanderova palačinka v něm zmizela na dvě skousnutí. Kdo šetří, má za tři, říkávala při jídle Toddova matka, když si Todd výjimečně stěžoval, že už nemůže. „To byl pěkný příběh, pane Dussandere. Vy pokaždé moc pěkně vyprávíte, když už se do toho konečně dáte.“

Todd se na něj usmál. Ač to zní neuvěřitelně – určitě ne, že by chtěl – Dussander zjistil, že se usmívá také.

5

Listopad 1974

Dick Bowden, Toddův otec, se pozoruhodně podobal televiznímu herci jménem Lloyd Bochner. Bylo mu – Bowdenovi, ne Bochnerovi – osmatřicet. Byl to štíhlý až hubený muž, který rád nosil sportovní košile a obleky solidní, většinou tmavé barvy. Když se pohyboval po staveništi, nosil khaki oblek a na hlavě ochrannou přilbu, památku na doby, kdy s Mírovými sbory pomáhal projektovat a stavět dvě přehrady v Africe. Když pracoval doma ve svém pokoji, nosil brýle, které mívaly ve zvyku sklouzávat mu ke špičce nosu, takže vypadal jako děkan nějaké fakulty. Právě teď měl ty brýle na nose a rukou nervózně tiskl synovo čtvrtletní vysvědčení na lesklou skleněnou desku psacího stolu.

„Jedno B. Čtyři C. Jedno D. Sakra, D! Todde, matka to na sobě nedává znát, ale je opravdu hrozně zklamaná.“

Todd sklopil oči. Neusmíval se. Když otec sakruje, nevěstí to nic dobrého.

„Bože můj, takové vysvědčení jsi ještě nikdy neměl. D ze základů algebry? Co to znamená?“

„Nevím, tati.“ Koukal se pokorně na kolena.

„Myslíme si s matkou, že třeba trávíš trochu moc času s panem Denkerem. Nevěnuješ se dost učení. Myslíme si, že bys to měl omezit jen na víkendy. Aspoň do doby, než uvidíme zlepšení...“

Todd zvedl oči a Bowdenovi se zdálo, že v nich na okamžik zahlédl divoký, zsinálý hněv. Vlastní oči se mu rozšířily, prsty sevřely nažloutlý papír Toddova vysvědčení... a v tu chvíli to byl zase jen Todd, hledící na něj upřímně a spíš dost nešťastně. Byl tam opravdu ten hněv? Určitě ne. Ale ta chvilka ho vyvedla z míry natolik, že najednou nevěděl, jak dál. Todd nebyl blázen a Dick Bowden z něj žádného blázna také dělat nechce. Jsou se synem přátelé, vždycky přátelé byli a Dick si přál, aby všechno zůstalo při starém. Neměli před sebou žádné tajemství (s výjimkou faktu, že Dick Bowden býval občas nevěrný se svou sekretářkou, ale to nepatří přesně k těm věcem, které sdělujeme třináctiletému synovi... a kromě toho to nemělo naprosto žádný vliv na jeho domácí život, na jeho rodinný život). Tak to také má být, dokonce musí být, ve světě, kde vrahové zůstávají nepotrestáni, středoškoláci si píchají heroin a kluci v Toddově věku si léčí pohlavní nemoci.

„Ne, tati, prosím tě, to nedělejte. Tedy, netrestejte pana Denkera za mou chybu. Úplně by ho to zničilo. Já se polepším. Opravdu. Ta algebra... fakt mě to vzalo. Už jsem byl párkrát u Bena Tremaina a stačilo pár dní, co jsme se společně učili, a já to začínám chápat. Ze začátku jsem to... bral jsem to trochu hákem.“

„Myslím, že s ním trávíš moc času,“ trval na svém Bowden, ale už ne tak důrazně. Bylo těžké Toddovi něco odmítnout, bylo těžké ho zklamat a to, co říkal o potrestání starého pána za Toddovo selhání... sakra, na tom také něco je.

„Pan učitel Storman, co ho máme na algebru, je fakt strašně přísný,“ vysvětloval Todd. „Spousta kluků má děčko. A tři nebo čtyři mají dokonce efko.“

Bowden zamyšleně přikývl.

„Nebudu už chodit v úterý. Dokud si nezlepším známky.“ Zkoumal otcův pohled. „A místo courání budu každý den zůstat po vyučování ve škole a budu se učit. Slibuju.“

„Ty máš toho starýho chlapíka opravdu tak rád?“

„On je fakt bezva,“ odpověděl Todd upřímně.

„No tak dobře. Zkusíme to, jak říkáš, ty flinku jeden. Ale na lednovém vysvědčení chci vidět pořádné zlepšení známek, doufám, že mi rozumíš. Myslím na tvou budoucnost. Třeba si myslíš, že v osmé třídě je na to ještě dost času, ale chyba lávky.“ Stejně jako matka ráda říkala Kdo šetří, má za tři, tak otec rád říkal Chyba lávky.

„Rozumím, tati,“ přikývl Todd vážně. Byl to rozhovor mezi muži.

„Teď běž, vem si knihy a makej.“ Postrčil si brýle na nose a poklepal Toddovi po rameni.

Toddovi se po tváři rozlil zářivý úsměv. „Už letím, tati!“

Bowden sledoval s hrdým úsměvem odcházejícího Todda. Miliónovej kluk! A to v jeho tváři, to nebyl žádný hněv. Stoprocentně. Možná raněná pýcha, kdoví... ale určitě ne tak silná emoce, kterou se mu nejdřív zdálo, že tam vidí. Kdyby byl Todd takový blázen, už by to musel dávno vědět; syna má přece přečteného skrz naskrz. Odjakživa.

Po splnění otcovských povinností si Dick Bowden začal pískat; rozbalil roli výkresů a sklonil se nad nimi.

6

Prosinec 1974

Tvář, která se objevila na Toddovo vytrvalé zvonění, byla vyzáblá a žlutavá. Vlasy, v červenci ještě tak bujné, teď začínaly ustupovat z kostnatého čela; ztrácely lesk a lámaly se. Dussanderovo tělo, vždy štíhlé, bylo teď vyhublé... i když, jak Todda napadlo, zdaleka ne tak, jako těla vězňů, kteří se mu kdysi dostali do rukou.

Když se Dussander došoural ke dveřím, Todd měl levou ruku schovanou za zády. Teď ji vytáhl a podal Dussanderovi balík ovázaný stužkou. „Veselé Vánoce!“ vybafl na starého muže.

Dussander nejprve ucukl, pak si ale balíček vzal, aniž dal najevo potěšení nebo překvapení. Zacházel s

ním tak opatrně, jako kdyby v něm mohla být výbušnina. Venku přšelo. Poprchávalo už skoro týden a Todd přinesl dárek pod kabátem. Zabalil ho do křiklavě červeného papíru.

„Co to je?“ zeptal se Dussander bez nadšení cestou do kuchyně.

„Rozbalte to a uvidíte.“

Todd vyndal z kapsy saka láhev koly a položil ji na červenobílý kostkovaný ubrus z voskovaného plátna, který pokrýval kuchyňský stůl. „Raději zatahněte závěsy,“ doporučil důvěrně.

V Dussanderově tváři se ihned objevila nedůvěra. „Cože? Proč?“

„No... nikdy nevíte, kdo se může koukat,“ usmál se Todd. „Nechoval jste se tak snad celá léta? Že jste viděl lidi, kteří vás mohli hledat, dřív než vás zahlédli?“

Dussander zatahl závěsy na oknech v kuchyni. Pak si nalil sklenici whisky. Potom rozvázal stužku na balíku. Todd ho zabalil tak, jak často balí vánoční dárky chlapci – chlapci, kteří mají v hlavě daleko důležitější věci, třeba fotbal, hokejový zápas s kluky z vedlejší ulice a sobotní televizní seriál, na který se koukají s kamarádem pozvaným na víkend, zabalení do jedné deky a namačkání na kraji gauče, tváře od ucha k uchu. Balík se vyznačoval množstvím potřhaných rohů, spoustou neohrabaně přeložených konců papíru a zejména spoustou použité lepicí pásky. Vypovídal o nedostatku trpělivosti s takovou ženskou záležitostí.

Dussander byl sám sobě navzdory trochu dojatý. A později, když už hrůza trochu polevila, si pomyslel: Že mě to nenapadlo!

Byla to uniforma. Uniforma SS. Kompletní, i s holínkami.

Otupěle zvedl zrak od obsahu balíku a pohlédl na kartónovou krabici: KVALITNÍ ODĚVY FIRMY PETER‘S – NA STEJNÉ ADRESE OD ROKU 1951!

„Ne,“ hlesl tiše. „Tohle si neobléknu. Tady to končí, chlapče. Raději umřu, než bych si to vzal na sebe.“

„Vzpomeňte si, co udělali s Eichmannem,“ upozornil ho ponuře Todd. „Byl to starý člověk a o politiku se nezajímal. Neříkal jste to snad? Kromě toho jsem na to šetřil celý podzim. Stálo to, i s botama, přes osmdesát dolarů. V roce 1944 vám taky nevadilo, že to nosíte. Ani trochu.“

„Ty malej parchante!“ Dussander zvedl pěst nad hlavu. Todd se ani nepohnul. Stál na místě jako přikovaný a oči mu svítily.

„Jo,“ vydechl tiše. „Jen pojďte a uhoďte si. Dotknete se mě jen jednou.“

Dussanderovi klesla paže. Rty se mu chvěly. „Jsi pekelná stvůra,“ zamumlal.

„Oblékněte si to,“ vyzval ho Todd.

Dussander zvedl ruce k hrdlu a těžce dýchal. Prosící ovčí oči se upíraly na Todda. „Prosím tě,“ žadonil. „Jsem starý člověk. Už ne.“

Todd pomalu, ale rozhodně zavrtěl hlavou. Oči mu stále svítily. Líbilo se mu, když Dussander prosil. Tak jako oni museli kdysi prosit jeho. Vězni v Patinu.

Dussander nechal spadnout župan na podlahu. Až na trepky a boxerské trenýrky stál úplně nahý. Hrudník měl propadlý, břicho mímě vypouklé. Stařecké paže byly kost a kůže. Ale ta uniforma, pomyslel si Todd. V té uniformě to bude hned jiné.

Dussander pomalu vytáhl z krabice blůzu a začal si ji oblékat.

###

O deset minut později už stál celý oblečený v uniformě SS. Čepici měl trochu nakřivo, ramena pokleslá, ale znak s bílou lebkou byl zcela zřetelný. Dussander měl nyní zlověstnou důstojnost – aspoň v Toddových očích – kterou dříve nemíval. Navzdory jeho seschlé postavě, navzdory křivým nohám byl Todd spokojen. Dussander poprvé připadal Toddovi takový, jaký by podle něj měl být. Starší, to ano. Poražený, ano. Ale opět v uniformě. Nikoli stařec, trávící čas čekáním na smrt před umatlanou černobílou televizí s pokojovou anténou obalenou kovovou fólií, ale Kurt Dussander, Krvavá bestie z Patinu.

Pokud jde o Dussandera, ten se cítil nesvůj, zhnusený... ale náhle si uvědomil i mírný pocit úlevy. Na tento pocit měl později trochu vztek, neboť ho napadlo, že to je zatím nejpřesvědčivější důkaz chlapcovy psychologické nadvlády nad ním. Byl chlapcovým vězňem a pokaždé, když měl podstoupit další nedůstojnost, pocítil mírnou úlevu, zatímco chlapcova moc rostla. Ale jemu se přesto ulevilo. Vždyť je to jenom látka, knoflíky a patentky... a navíc jen napodobenina. Zip na poklopce – tam přece mají být

knoflíky! Označení hodnosti je chybné, krejčovská práce humpolácká, boty z levné kožené imitace. Když se to vezme kolem a kolem, je to jen operetní uniforma a z té se tedy zrovna nezblázní. Ne. To tedy –

„Upravte si čapku!“ vyštěkl Todd.

Dussander na něj udiveně zamrkal.

„Upravte si čapku, vojáku!“

Dussander uposlechl a podvědomě dal čepici poslední povýšenecký dotyk, tak typický pro někdejší oberleutnanty; smutné na tom bylo, že toto byla navíc oberleutnantská uniforma.

„Stoj přímý!“

Dussander zvučně sklapl podpatky; učinil tak zcela bezmyšlenkovitě, jako by všechna ta minulé léta zmizela zároveň se županem.

„Achtung!“

Vypjal se do pozoru a Todd se na chvilku vyděsil – skutečně vyděsil. Měl pocit jaký má čarodějův učeň, který probudil duchy a teď je nedokáže zastavit. Stařec žijící v lesklé bídě zmizel. Stál zde Dussander.

Toddův strach vzápětí vystřídal vzrušující pocit moci.

„Čelem vzad!“

Dussander provedl přesný obrat a zapomněl přitom na whisky i na utrpení posledních čtyř měsíců. Uslyšel opět cvaknutí svých podpatků a stál před zamaštěným sporákem. Za ním spatřil prašný execírák vojenské akademie, kde se učil vojenskému řemeslu.

„Čelem vzad!“

Opět se otočil, tentokrát však neprovedl povel zcela přesně a trochu ztratil rovnováhu. Kdysi by to bylo znamenalo přísné pokárání; hrot důstojnické hůlky vražené do břicha by mu byl bolestivě vyrazil dech. V duchu se pousmál. Ten kluk nezná ani zdaleka všechny triky. Kdepak.

„Pochodééem vchod!“ zavelel Todd. Oči mu žhavě planuly.

Z Dussanderových ramen se rázem vytratil vojáčky postoj a celá postava se opět sesula. „Ne,“ špitl. „Prosím tě –“

„Pochodovat! Řekl jsem pochodovat!“

Dussander zachrčel a jeho boty začaly zvysoka dopadat na vybledlé linoleum kuchyňské podlahy. Provedl vpravo v bok, aby se vyhnul stolu, a znovu vpravo v bok, když se přiblížil ke zdi. Bezvýrazný pohled směřoval mímě vzhůru. Nohy se před ním vymršťovaly a dupání roztřáslo laciné hrnky v polici nad dřezem. Ruce se míhaly v krátkých kmitech.

Toddovi opět vytanula představa kráčejších duchů a s ní se vrátil strach. Náhle si uvědomil, že nechce, aby Dussandera cokoli z toho bavilo, a že nejspíš chce, aby Dussander vypadal směšně, a ne opravdově. Avšak ten muž, navzdory svému stáří i navzdory vetešnickému zařízení kuchyně, nevypadal ani za mák směšně. Šel z něj strach. Mrtvoly z jam a krematorií připadaly Toddovi poprvé reálné. Fotografie propletených paží, nohou a trupů, bělajících se ve studeném dešti jarního Německa, nebyly ničím nainscenovaným jako ve filmovém hororu – hromada těl z figurín získaných z výloh obchodního domu, které po natočení scény rekvizitáři zase odnesou – ale prostě reálný fakt, ohromující, nevysvětlitelný a zlý. Na okamžik se mu zdálo, že cítí neurčitý, lehce kouřový zápach rozkladu.

Hrůza ho vzpamatovala.

„Stát!“ vykřikl.

Dussander s prázdným, nepřítomným pohledem pochodoval dál. Hlavu měl ještě více vzpřímenou, vychrtlé kuřecí šlachy na krku se napjaly a brada trčela v arogantním úhlu. Nad ní čněla oplzle do prostoru skoba nosu.

Todd ucítil v podpaží čůrky potu. „Halt!“ zaječel.

Dussander se zastavil; pravá noha vpředu, levá nahoru a pak jediným pohybem jako píst dolů vedle pravé. Jeho tvář si podržela ještě chvíli chladnou bezvýraznost nemyslíciho robota – a pak ji vystřídal zmatek. Zmatek, za nímž následovala porážka. Dussander se opět sesul.

Todd si tiše oddechl úlevou a na okamžik se rozzlobil sám na sebe. Tak kdo tady rozkazuje? Znovu ho zaplavila vlna sebedůvěry. Já, aby bylo jasno. A on ať na to raději nezapomíná.

Začal se opět usmívat. „Docela dobrý. Ale myslím, že při troše cviku budete daleko lepší.“

Dussander stál se svěšenou hlavou, stál beze slova a jen lapal po dechu.

„Teď se můžete převlíknout,“ povolil mu Todd velkomyslně... a napadlo ho, zda vůbec chce, aby si to Dussander ještě někdy oblékl. Na pár vteřin –

7

Leden 1975

Todd odešel ze školy hned po posledním zvonění, sedl na kolo a zajel do parku. Našel si opuštěnou lavičku, postavil schwinna na opěrku a ze zadní kapsy kalhot vytáhl vysvědčení. Rozhlédl se kolem sebe, zda tu není někdo známý, ale v dohledu byl jen nějaký kluk s kamarádkou, kteří se muchlali u jezírka, a pak ještě dva přiopilí pobudové, přemítající nad papírovým pytle. Zastraný pobudové, ulevil si v duchu, ale nebyli to oni, co mu kazilo náladu. Rozevřel vysvědčení.

Angličtina: C. Americké dějiny: C. Přírodopis: D. Naše společnost: B. Základy francouzštiny: F. Základy algebr: F.

Nevěřicně zíral na známky. Věděl, že to bude špatné, ale tohle byla katastrofa.

Třeba je to takhle nejlepší, promluvil náhle vnitřní hlas. Třeba jsi to udělal schválně, protože část tvého já s tím chce skoncovat. Potřebuje s tím skoncovat. Než se stane něco hrozného.

Rázně tu myšlenku zapudil. Nic hrozného se nemůže stát. Dussandera má pevně pod palcem. Úplně pod palcem. Stařík si myslí, že jeden z Toddových kamarádů má dopis, ale neví, který kluk by to mohl být.

Kdyby se Toddovi něco stalo – cokoli – ten dopis skončí na policii. Kdysi míval pocit, že by to Dussander přesto mohl zkusit; teď už byl na takový závod příliš starý, nešel by do něj, i kdyby dostal fóra.

„Mám ho v hrsti,“ zašeptal Todd a udeřil se do stehna, až mu na svaly naskočila boule. Povídat si nahlas je nenormální – to dělají cvoci. Získal ten zlozvyk v posledních asi šesti týdnech a vypadalo to, že se ho nedokáže zbavit. Přistihl několik lidí, jak si ho kvůli tomu už několikrát divně prohlíželi. Pár z nich byli učitelé. A ten vylízanec Bernie Everson se ho rovnou zeptal, jestli mu nestraší na majáku. Todd už málem, málem vrazil tomu hajzlíkovi jednu do zubů a přitom tyhle věci – rvačky, tahanice a vůbec všechny potyčky – to není nic dobrého. Při nich se vždycky dostanete do špatného světla. Mluvit nahlas je zlé, to je fakt, ale –

„Sny jsou taky zlé,“ zašeptal. Tentokrát se nepřistihl.

Teprve úplně nedávno začal mít velice ošklivé sny. Ve snu měl na sobě vždycky uniformu, i když její typ se lišil. Někdy to byl papírový mundúr a Todd stál v řadě mezi stovkami vyzábělých mužů; ve vzduchu byla cítit spálenina a zaléhal sem hluk buldozerových motorů. Pak před řadu předstoupil Dussander a namátkou ukázal na toho či onoho. Ti zůstali na místě. Ostatní byli odvezeni ke spalovně. Někteří z nich zápasili a kopali kolem sebe, ale většinou byli příliš podvyživení, příliš vyčerpaní. Potom stanul Dussander před Toddem. Jejich oči se setkaly na dlouhou, ochromující chvíli a pak Dussander ukázal na Todda vybledlým deštěm.

„Toho vezměte do laboratoře,“ přikázal Dussander ve snu. Ohrnul ret a odhalil falešné zuby. „Toho amerického chlapce.“

V jiném snu byl oblečený do uniformy SS. Naleštěné holínky se blyštily jako zrcadlo. Znaky lebky a zalomených blesků se třpytily. Ale Todd stál uprostřed hlavní třídy v Santo Donatu a všichni se na něj dívali. Začali si ukazovat prstem. Někteří se začali smát. Jiní vypadali šokovaně, rozzlobeně nebo pobouřeně. Ve snu u něj zastavilo se skřípěním staré auto a z něj se vyklonil Dussander. Vypadal na dvě stě let a se svou žlutavou, svaštělou kůží se podobal mumii.

„Znám vás!“ prohlásil rezavým hlasem snový Dussander. Podíval se na přihlížející a pak znovu na Todda. „Byl jste velitelem Patinu. Všichni se podívejte! Tohle je Krvavá bestie z Patinu! Himmlerův výkonný expert! Odhalil jsem tě, ty řezníku! Odhalil jsem tě, vrahu nemluvnat! Odhalil jsem tě!“

V dalším snu měl na sobě pruhovanou vězeňskou uniformu a dva strážci, podobní Toddovým rodičům, ho odváděli chodbou, sevřenou kamennými zdmi. Oba strážci měli na pažích zřetelně viditelné žluté pásky s Davidovou hvězdou. Za nimi kráčel kněz a předčítal z páté knihy Mojžíšovy. Todd se ohlédl přes rameno a viděl, že kněz je Dussander a že má na sobě černé sako důstojníka SS.

Na konci kamenné chodby se otvíraly dvojité dveře do osmiúhelníkové prosklené místnosti. Za skleněnými stěnami stály řady zmrzačených mužů a žen, všichni nazí, všichni se stejným, záhadně bezvýrazným pohledem. Na každé paži měli modré číslo.

„Je to v pořádku,“ zašeptal si Todd sám pro sebe. „Všechno je ve figuře, všechno máme pevně v ruce.“

Mladý pár, který se opodál pořád cical, po něm vrhal kradmé pohledy. Todd se na ně podíval tak divoce, že se neodvážili ani pípnout. Nakonec se odvrátili na druhou stranu. Nešklebil se ten kluk?

Todd vstal, nacpal vysvědčení do zadní kapsy kalhot a sedl na kolo. Asi o dva bloky dál byla drogerie. Koupil si lahvičku zmizíku a plnicí pero s modrou náplní. Vrátil se do parku (mladý pár už byl pryč, ale pobudové tam zasmrádali dál) a přepsal známku z angličtiny na B, americké dějiny na A, přírodopis na B, základy francouzštiny na C a základy algebry na B. U předmětu „naše společnost“ známku vymazal a pak ji napsal znovu, aby vysvědčení vypadalo jednotně.

„A je to,“ zašeptal. „Tohle je zdrží. Tohle je určitě zdrží.“

Jedné noci koncem měsíce, bylo po druhé hodině k ránu, se Kurt Dussander probudil s naříkavým šípáním uprostřed rvačky s vlastním prostěradlem; vytřeštil oči do svíravé a děsivé tmy. Byl napůl udušený a zcela ochromený strachem. Měl pocit, že mu na prsou leží těžký kámen a napadlo ho, zda to není infarkt. Těžce šmátral ve tmě po stolní lampičce, a když rozsvěcoval, málem ji shodil.

Jsem ve svém pokoji, uvažoval, ve vlastní ložnici, tady v Santo Donatu, jsem v Kalifornii, v Americe. Podívej, to jsou tytéž hnědé závěsy na týchž oknech, tytéž police s knížkami za pěták z knihkupectví na Soren Street, tentýž šedivý koberec, tytéž modré tapety. Žádný infarkt. Žádná džungle. Žádné oči.

Hruža se ho ale držela jako klíště a srdce mu bušilo o závod. Vrátil se mu ten sen. Věděl, že se to dříve či později stane, jestli toho ten kluk nenechá. Toho mu byl čert dlužen. Napadlo ho, pochopitelně, že chlapcův ochranný dopis je jen bluf a navíc dost špatný – nejspíš okoukaný z televizních detektivek. Jakému kamarádovi by ten kluk mohl věřit, že neotevře tak důležitý dopis? Žádnému, to dá rozum. Takhle uvažoval. Jen kdyby mohl mít jistotu –

Sevřel dlaně, ucítil známou artrózní bolest a zase je pomalu rozevřel.

Vzal ze stolku krabičku cigaret, dřevěnou sirkou škrtl o pelest a zapálil si. Hodiny ukazovaly 2:41. Dnes v noci už neusne. Vdechl kouř a pak ho v sérii trýznivých křečí vykašlal. Teď už neusne, pokud se nepřemůže, nesejde dolů a nedá si jednu či dvě sklenky. Nebo tři. Ale za těch posledních šest týdnů už toho vypil víc než dost. Dávno už nebyl mladíkem, který by do sebe mohl házet jednu za druhou, tak jako tenkrát v devětatřicátém, kdy byl jako důstojník na dovolené v Berlíně; ve vzduchu visela vůně vítězství a všude jste slyšeli führerův hlas a viděli jeho planoucí, panovačné oči –

Ten kluk... ten zatracenej kluk!

„Vzpamatuj se,“ promluvil nahlas a leknutím ze zvuku vlastního hlasu v tichém pokoji maličko nadskočil. Neměl ve zvyku povídat si nahlas, ale nebylo to ani poprvé, co se mu to stalo. Pamatoval se, že to občas dělával během několika posledních týdnů v Patinu, kdy se kolem nich všechno hroutilo a ruské hromobití bylo stále silnější, ze začátku každým dnem, později každou hodinou. Tenkrát bylo dost přirozené povídat si sám pro sebe. Byl ve stresu a lidé ve stresu se často chovají podivně – dlaní v kapse u kalhot si přikrývají varlata, cvakají zubama... Wolff báječně cvakal zubama. Přitom se šklebil. Hoffmannovi se třásl prsty a klepal se mu zadek; vytvářel přitom rychlý, složitý rytmus, jehož si zřejmě vůbec nebyl vědom. On, Kurt Dussander, si někdy povídal sám pro sebe. Ale teď –

„Jsi zase ve stresu,“ pronesl nahlas. Uvědomil si, že mluví německy. Nemluvil německy už celá léta, ale teď mu ten jazyk připadal vřelý a konejšivý. Uklidňoval ho, ukolébával. Byl sladký a tajuplný.

„Ano, jsi ve stresu. Kvůli tomu klukovi. Ale buď čestný sám k sobě. Na lhaní je příliš brzo ráno. Tak moc zase toho povídání nelituješ. Nejdříve tě děsilo, že ten kluk nedokáže nebo nebude chtít zachovat tajemství. Pová to kamarádovi, ten dalšímu, který to vyzvoní dvěma jiným. Jestli to ale udržel takhle dlouho, udrží to dál. Když mě seberou, ztratí svou... svou mluvící knihu. Tohle pro něho jsem? Řekl bych, že ano.“

Odmlčel se, ale myšlenky šly dál. Je sám a je mu smutno – nikdo se nikdy nedozví, jak moc byl osamělý. Bývaly doby, kdy téměř vážně uvažoval o sebevraždě. Nebyl dobrým poustevníkem. Hlasy,

které slychal, se ozývaly jen z rádia. Byl starý, a i když měl strach ze smrti, větší strach měl z osamělého stáří.

Občas ho zradil měchýř. Býval v půli cesty na záchod, když se mu na kalhotách rozšířila tmavá skvrna. Za vlhkého počasí se mu nejdřív rozklepou a pak rozpláchnou klouby; bývaly dny, kdy od svítání do soumraku spolykal celou tubu prášků proti artrózním bolestem... a bolesti přitom zahnal vždycky jen aspirin. I takové činnosti, jako je zvednutí knížky z police nebo zapnutí televize, se stávaly cvičeními v bolesti. Zrak má špatný; občas něco převrhne, narazí si holeň nebo se praští do hlavy. Žil v hrůze, že si zlomí nohu a nedokáže se dobelhat k telefonu, a žil v hrůze, že se k němu dobelhá a sežene nějakého doktora, který odhalí jeho skutečnou minulost, až neexistující lékařská dokumentace pana Denkera vzbudí jeho podezření.

Ten kluk něco z toho zmínil. Když je tady, Dussander si může přivolávat staré časy. Pamatuje se na ty dny s perverzní přesností; chrlí ze sebe téměř nekonečný přehled jmen a událostí, i počasí toho kterého dne. Vzpomínal na vojína Henreida, který stál u kulometu na severovýchodní věži, a na výrůstek, který měl vojín Henreid mezi očima. Někteří kamarádi mu říkali Třetí oko nebo Starý Kyklop. Vzpomínal na Kessela, který měl fotografii své dívky, jak leží nahá na gauči s rukama za hlavou. Za ukázání fotky vybíral Kessel poplatek. Pamatoval si jména lékařů i jejich pokusy – práh bolesti, mozkové vlny umírajících mužů a žen, fyziologická retardace, účinky různých druhů ozáření a desítky dalších. Stovky dalších.

Měl pocit, že chlapeci vypráví tak, jak staří lidé vyprávějí, ale zároveň si uvědomoval, že má mnohem větší štěstí než většina starců, jejichž posluchači jsou netrpěliví, bez zájmu nebo vysloveně hrubí. Jeho posluchač byl naprosto fascinován.

Je snad za to pár ošklivých snů příliš vysoká cena?

Zamáčkl cigaretu, chvíli zůstal ležet a hleděl do stropu, pak spustil nohy na podlahu. Pomyslel si, jak jsou oba s chlapcem odporní, jeden žije z druhého... navzájem se požirají. Jestliže jeho samotného někdy rozbolí břicho po té ponuré, ale vydatné stravě, kterou si dopřávají v jeho odpolední kuchyni, jak asi bývá chlapeci? Spí dobře? Asi sotva. Poslední dobou mu chlapec připadal hodně pobledlý a hubenější, než když vstoupil poprvé do Dussanderova života.

Přešel ložnici a otevřel skříň. Shrnul ramínka napravo, sáhl dovnitř a vytáhl falešnou uniformu. Visela mu v ruce jako kůže mrchožrouta. Dotkl se jí druhou rukou. Dotkl se jí... a vzápětí ji pohladil.

Po dlouhé době ji sundal z ramínka a pomalu, pomalu si ji oblékal; nepodíval se přitom do zrcadla, dokud nebyly všechny knoflíky uniformy zapnuté, řemení upevněné (a falešný poklopec zavřený na zip).

Teprve pak se na sebe podíval do zrcadla a přikývl.

Zalehl opět do postele a vykouřil další cigaretu. Když dokouřil, cítil se zase ospalý. Zhasl noční lampičku a pořád nevěřil, že by to mohlo být tak snadné. O pět minut později však již spal a jeho spánek byl tentokrát bezesný.

8

Únor 1975

Po večeri vytáhl Dick Bowden láhev koňaku, který Dussander osobně považoval za hrozný. Zešíroka se ovšem usmíval a velmi ho chválil. Bowdenova žena dala chlapci kakao. Chlapec byl po celou večeri nezvykle klidný. Není ve své kůži? Ano. Zdálo se, že je z nějakého důvodu celý nesvůj.

Dussander okouznil Dicka a Moniku Bowdenovy již ve chvíli, kdy s chlapcem přišel. Chlapec namluvil rodičům, že zrak pana Denkera je mnohem horší, než tomu ve skutečnosti bylo (což by měl být důvod, aby si pan Denker opatřil slepeckého psa, pomyslel si Dussander suše), neboť tím by se vysvětlovalo všechno to chlapcovo údajné předčítání. Dussander byl ohledně toho velice opatrný a měl dojem, že nikde nic neuklouzlo.

Měl na sobě svůj nejlepší oblek, a přestože večer byl vlhký, jeho artróza se chovala až na ojedinělá píchnutí pozoruhodně klidně. Chlapec z nějakého nesmyslného důvodu chtěl, aby nechal deštník doma, ale Dussander na něm trval. Celkem vzato strávil příjemný a docela vzrušující večer. Ať už byl ten koňak hrozný nebo ne, Dussander nebyl u nikoho na večeri už devět let.

Při jídle vyprávěl o essenské automobilce, o výstavbě poválečného Německa – Bowden mu k tomu položil několik inteligentních dotazů a zdálo se, že Dussanderovy odpovědi v něm zanechaly silný dojem

– a o německých spisovatelích. Monika Bowdenová se ho zeptala, jak se to stalo, že v tom poměrně vyšším věku odešel do Ameriky; Dussander zaujal správný postoj lítostivé krátkozrakosti a vyprávěl o smrti své fiktivní manželky. Monika Bowdenová se rozplývala účastí.

A pak, při tom neuvěřitelně mizerném koňaku, Dick Bowden prohodil: „Jestli to je příliš osobní, pane Denkere, prosím neodpovídejte... ale pořád přemýšlím, co jste asi dělal za války.“

Chlapec mírně ztuhl.

Dussander se usmál a zašmátral po cigaretách. Viděl je naprosto dokonale, ale bylo důležité neuklouznout ani v nejmenším. Monika mu je vložila do dlaně.

„Děkuji vám, milostivá paní. Ta večere byla báječná. Jste skvělá kuchařka. Ani moje vlastní žena nevařila lépe.“

Monika mu poděkovala a vypadala polichocně. Todd na ni podrážděně pohlédl.

„Vůbec nic osobního na tom není,“ pokračoval Dussander a se zapálenou cigaretou se obrátil k Bowdenovi. „Od roku 1943 jsem byl v záloze jako všichni zdravotně schopní muži, kteří byli na aktivní službu příliš staří. V té době už platilo mene tekel pro třetí říši i pro šilence, kteří ji vytvořili. Ovšem pro jednoho šilence zejména.“

Dussander sfoukl dohořívající zápalku a vypadal působivě.

„Velká úleva byla, když se věci obrátily proti Hitlerovi. Velká úleva. Pochopitelně,“ a teď Bowdena odzbrojil slovy muže k muži: „Člověk musel být opatrný, aby takové pocity nedal najevo. Nahlas ne.“

„Také si myslím,“ přikývl Dick Bowden uctivě.

„Nahlas ne,“ opakoval Dussander vážně. „Vzpomínám na jeden večer, kdy jsme se – čtyři nebo pět nás bylo, samí přátelé – zastavili po práci na skleničku v místním Ratskeller – tehdy nebýval vřdycky šnaps, dokonce ani pivo ne, ale toho večera bylo náhodou obojí. Všichni jsme se vzájemně znali téměř dvacet let. Jeden z nás, Hans Hassler, se mimochodem zmínil o tom, že si führer nechal špatně poradit s otevřením fronty proti Rusům. Já mu řekl: ‚Hansi, dávej si proboha pozor na to, co říkáš!‘ Ubohý Hans zbledl a ihned změnil předmět hovoru. A za tři dny byl stejně pryč. Nikdy jsem ho už nespátřil, a pokud vím, nespátřil ho ani nikdo jiný z těch, co toho večera seděli u našeho stolu.“

„To je strašné!“ zašeptala bez dechu Monika. „Dáte si ještě koňak, pane Denkere?“

„Ne, děkuji.“ Usmál se na ni. „Manželka se naučila od své matky jedno úsloví: ‚Člověk si nesmí zahrávat s osudem!‘“

Toddovo podmračené čelo se svažilo ještě víc.

„Myslíte si, že ho poslali do nějakého toho tábora?“ chtěl vědět Dick. „Vašeho přítele Hesslera?“

„Hasslera,“ opravil ho jemně Dussander. Zvážněl. „Bylo jich spousta. Ty tábory... budou hanbou německého národa ještě tisíc let. Takové dědictví nám zůstalo po Hitlerovi.“

„Ale prosím vás, to je snad příliš kruté!“ namítl Bowden. Zapálil si dýmku a vyfoukl dusivý obláček lulkového tabáku Chány Blend. „Podle toho, co jsem četl, neměla většina německého národa ani ponětí, co se tam děje. Místní obyvatelé v okolí Osvětimi se domnívali, že to je továrna na uzenyiny.“

„Brr, to je hrozné,“ otrásla se Monika a vyslala k manželovi varovný pohled ve smyslu tak-to-by-už-snad-stačilo. Pak se s úsměvem obrátila k Dussanderovi. „Já přímo zbožňuju kouř z dýmky, vy ne, pane Denkere?“

„Já také, milostivá,“ přisvědčil Dussander. Zrovna se mu podařilo zadržet skoro nepřekonatelné nutkání kýchnout.

Bowden se náhle naklonil přes stůl a poklepal synovi na rameno. Todd vyskočil. „Jsi dneska nějak nezvykle tichý, synku. Není ti něco?“

Todd vyloudil na tváři podivný úsměv, jakoby rozdělený mezi otce a Dussandera. „Je mi fajn. Nezapomeň, že jsem většinu toho vyprávění slyšel už dřív.“

„Todde!“ okřikla ho matka. „To snad není důvod –“

„Chlapec je jenom upřímný,“ zastal se ho Dussander. „Výsada chlapců, které se muži často musejí vzdát. Nemám pravdu, pane Bowdene?“

Dick se smíchem přitakal.

„Třeba by mě Todd mohl teď doprovodit domů,“ navrhl Dussander. „Určitě už má úkoly do školy hotové.“

„Todd je velmi nadaný žák,“ poznamenala Monika, ale mluvila téměř automaticky a zmateně přitom hleděla na Todda. „Obyčejně má samá A a B. V tomhle čtvrtletí dostal jedno C, ale slíbil, že si francouzštinu zlepšit tak, aby se to na březnovém vysvědčení už neobjevilo. Je to tak, Toddíčku?“

Todd vyloudil na tváři opět ten podivný úsměv a přikývl.

„Co byste chodil pěšky,“ nabídl se Dick. „Rád vás hodím domů autem.“

„Rád chodím kvůli vzduchu a pohybu,“ odmítla nabídku Dussander. „Rozhodně půjdu pěšky... tedy pokud by to Toddovi nevadilo.“

„Ale vůbec ne, já se taky rád projdu,“ odpověděl Todd a matka s otcem na něj pohlédli s pyšným obdivem.

Byli už téměř na rohu u Dussandera, když Dussander přerušil mlčení. Mírně mžilo a Dussander nad nimi rozevřel deštník. Jeho artróza zůstávala v klidu, odpočívala. Bylo to neuvěřitelné.

„Jsi jako moje artróza,“ prohodil.

Todd pozvedl hlavu. „Cože?“

„Oba jste se dnes večer skoro neozvali. Co se stalo? Spolknul sis jazyk?“

„Nic se nestalo,“ zamumlal Todd. Odbočili do Dussanderovy ulice.

„Tak já budu hádat,“ nadhodil poněkud zlomyslně Dussander. „Když jsi pro mě přišel, měl jsi strach, že se můžu proreknout... že mi něco vyletí z pusy. Přitom jsi byl rozhodnutý risknout tu večeri, protože ti už všechny výmluvy pro rodiče došly. A teď tě vyvedlo z míry, že všechno proběhlo tak hladce. Nemám pravdu?“

„A co má být?“ Todd rozmrzele pokrčil rameny.

„Proč by to nemělo proběhnout hladce?“ zeptal se Dussander. „Já se uměl přetvařovat dřív, než tys přišel na svět. Ty umíš zachovat tajemství, to se musí nechat. To ti přiznávám s největší radostí. Ale vidíš mě dneska? Já je okouzlit. Okouzlit jsem je!“

Todd náhle vybuchl: „To jste nemusel!“

Dussander se zastavil a nechápavě pohlédl na Todda.

„Nemusel? Ne? Myslel jsem, že právě tohle chceš, chlapče! Teď určitě nebudou nic namítat, když budeš dál docházet a předčítat mi.“

„Vy jste hned se všim hotový!“ rozpálil se Todd. „Třeba jsem se od vás dozvěděl už všechno, co jsem chtěl. Myslíte si, že mě někdo nutí, abych chodil do toho vašeho zahnojeného baráku a díval se na to, jak chlastáte jako ti ožrali pobudové, co se poflakují u nádraží? To si myslíte?“ Zvýšil hlas a začal ječet tenkým, hysterickým tónem. „Protože mě nikdo k ničemu nenutí. Když se mi chce, přijdu, když ne, nepříjdu.“

„Mluv tišeji. Uslyší tě někdo.“

„A co má být?“ odsekl Todd, ale zase vykročil. Tentokrát vyšel úmyslně zpod deštníku.

„Ne, nikdo tě nenutí, abys ke mně chodil,“ potvrdil Dussander. A pak vypočítavě střelil do tmy: „Bylo by vlastně prima, kdybys už nechodil. Věř mi, chlapče, mně vůbec nevadí, když piju sám. Ani za mák.“

Todd po něm střelil opovržlivým pohledem. „To by se vám líbilo, že jo?“

Dussander se jen nezávazně usmál.

„Tak s tím nepočítejte.“ Došli k betonové cestičce před Dussanderovou verandou. Dussander zašmátral v kapse po klíči. V kloubech prstů mu protivně zaplála artróza, pak ustoupila a vyčkávala. Dussandera napadlo, že je mu jasné, na co čeká: až bude zase sám. Pak vyleze.

„Něco vám povím,“ rozohnil se Todd. Promluvil jako bez dechu. „Kdyby věděli, co jste zač, kdybych jim to řekl, tak by vám plivli do ksichtu a pak by vás nakopli do zadku.“

Dussander se v zamžené tmě zadíval z těsné blízkosti na Todda. Chlapcova tvář byla obrácená vyzývavě vzhůru, ale byla bledá, s tmavými kruhy pod očima – tvář někoho, kdo usilovně přemýšlí, zatímco ostatní spí.

„Vím, že by vůči mně cítili jen zhnusení,“ přisvědčil Dussander, i když ho v duchu napadlo, že starší Bowden by své zhnusení dokázal zadržet tak dlouho, než by mu stačil položit tolik otázek jako předtím syn. „Jen zhnusení. Ale co by cítili k tobě, chlapče, až bych jim pověděl, že mě znáš už osm měsíců... a neřekl jsi ani slovo?“

Todd na něj ve tmě beze slova zíral.

„Přijď mě navštívit, když se ti bude chtít,“ vyzval ho Dussander lhostejně, „a zůstaň doma, když se ti chtít nebude. Dobrou noc, chlapče.“

Odcházel po cestičce ke dveřím a nechal Todda stát v silícím dešti. Todd za Dussanderem zíral s pootvřenými ústy, dokud nezmizel.

###

Příštího rána Monika u snídaně prohodila: „Tatínkovi se pan Denker moc líbil, Todde. Říkal, že mu připomíná tvého dědečka.“

Todd s plnou pusou zamumlal něco nesrozumitelného. Monika se na syna zadívala a napadlo ji, jestli dobře spal. Vypadal bledý. A známky na jeho vysvědčení se tak nepochopitelně zhoršily! Todd nikdy nedostával C.

„Todde, není ti poslední dobou nic?“

Chvilí na ni hleděl, pak se mu na tváři objevil zářivý úsměv, který ji okouzлил... a uklidnil. Na bradě měl flíček od jahodové marmelády. „Je mi úplně fajn.“

„Toddíčku,“ zašeptala matka.

„Moničko,“ odpověděl Todd a oba se rozesmáli.

9

Březen 1975

„Čičí,“ zavolal Dussander. „Čičí, tady. Čičí? Čičí?“ Seděl na zadní verandě, u nohou růžovou misku z umělé hmoty. Miska byla plná mléka. Bylo půl druhé odpoledne a bylo horko a dusno. Hořící křovinaté porosty západně od města plnily ovzduší podzimní vůní, která se tak podivně rozcházela s kalendářem. Jestli chlapec přijde, bude tady nejdřív za hodinu. Teď už ale nechodil každý den. Místo sedmkrát se tu objevil také jen čtyřikrát či pětkrát do týdne. Pozvolna, ale čím dál tím silněji pociťoval, že chlapec má své vlastní problémy.

„Čičí, čičí,“ vemlouval se Dussander. Na druhém konci dvorku byla mourovatá kočka; seděla mezi zbytky plevele u Dussanderova plotu. Byl to vlastně kocour a vypadal stejně zpustle jako plevel, v němž seděl. Pokaždé, když Dussander promluvil, se kocour podíval dopředu. Oči nespouštěl z růžové misky s mlékem.

Dussandera napadlo, že chlapec má třeba problémy s učením. Nebo má ošklivé sny. Nebo obojí.

To ho maličko rozesmálo.

„Čičí, čičí,“ lákal ho něžně. Kocouří oči se opět stočily dopředu. Kocour se nehýbal, alespoň zatím, ale nadále zkoumal mléko.

Dussandera dost sužovaly jeho vlastní problémy. Už asi tři týdny chodil spát v uniformě SS jako v nějakém groteskním pyžamu a uniforma zaháněla nespavost a ošklivé sny. Spal – znovu – jako dřevorubec. Pak se sny vrátily, nikoli postupně, ale naráz, a byly horší než kdy předtím. Sny, v nichž před něčím prchal, i sny o očích. Útěk vlhkou, neviditelnou džunglí, kde ho těžké listí a mokré kapradí šlehá do obličejů a zanechává na něm kapky připomínající mízu... nebo krev. Utíká a utíká, svítící oči všude kolem, nelitostně ho pozorují, až dorazí na mýtinu. Ve tmě spíš cítí, než vidí prudký svah, který začíná na druhé straně mýtiny. Nahoře na kopci je Patin s nízkými betonovými baráky a s dvory, oplocenými ostnatým drátem a drátem pod elektrickým proudem, se strážními věžemi podobnými marťanským bitevním korábům z Války světů. A uprostřed obrovské komíny chrlí k nebi kouř; pod těmi cihlovými sloupy jsou pece, naložené a připravené k provozu a zářící do noci jako oči divokých démonů. Lidem v okolí namluvili, že věžňové v Patinu vyrábějí oděvy a svíčky, a místní obyvatelé tomu nevěřili o nic víc, než lidé z okolí Osvětlení věřili tomu, že tamější tábor je továrna na uzeny. Na tom nezáleželo.

Když se ve snu ohlédl přes rameno, viděl je konečně vycházet z úkrytu, ty nepokojné mrtvoly, ty Judeny; potácejí se k němu, modrá čísla jim žhnou z živého masa napřažených paží, ruce zkroucené do pařátů a tváře už nikoli bezvýrazné, ale oživlé nenávistí a vražednou pomstychtivostí. A převládajícím výrazem ve všech tvářích je zoufalství.

Zoufalství? Ano. Protože ve snu věděl (a oni to věděli také), že jestli se vyšplhá na kopec, bude zachráněn. Tady dole, v mokré a bažinaté nížině, v džungli, v níž noční rostliny pouštějí krev místo mízy, on sám je jen štvaným zvířetem... kořistí. Ale tam nahoře je pánem. Jestli tohle je džungle, pak tábor na

vršku kopce je zoologická zahrada, všechna divoká zvířata jsou v bezpečných klecích a on je hlavní dozorce, jenž má za úkol rozhodovat, které zvíře dostane nažrat, které bude žít, které půjde na vivisekci a které odvezou do rasovny.

Rozběhne se do kopce a běží s veškerou pomalostí zlého snu. Cítí, jak se mu po hrdle sápu první kostlivecké ruce, cítí sladký a páchnoucí dech, puch rozkladu, slyší vítězné výkřiky podobné ptačím trylkům – a již ho strhávají k zemi; záchrana je přitom nejen na dohled, ale téměř na dosah – „Čičí, čičí,“ přivolával kocoura Dussander. „Mlíčko. Pojď na mlíčko.“

Kocour konečně vstal. Přeběhl do pŭlky zadního dvorku a opět si sedl, ale opatrně a neklidně mrskal ocasem. Nevěřil Dussanderovi; ne. Dussander to věděl, ale kocour ucítil mléko, a tak neztrácel naději. Dřív nebo později přijde.

V Patinu nikdy nebyly problémy s pašovanými věcmi. Někteří vězni přicházeli s cennostmi, které si v malých semišových pytlíčcích nastrkali do zadku (a jak často vyšlo najevo, že jejich cennosti vůbec žádnou cenu nemají – fotografie, prstýnky vlasů, bižuterie), často je klacikem postrkovali nahoru, dokud je nedostali tak vysoko, že tam nedosáhly ani dlouhé prsty důvěryhodných vyvolenců, zvaných Smrduté palce. Vzpomínal, jak jedna žena měla malý diamant, ukázalo se, že skutečně kazový, bezcenný – ale byl v její rodině po šest generací a matka jej vždy předávala mladší dceři (aspoň tak to říkala, byla to ovšem Židovka a všichni Židi lžou). Než vstoupila do Patinu, diamant spolkla. Když z ní ve stolici vyšel, spolkla ho znovu. Tohle stále opakovala, i když jí diamant nakonec začal prořezávat vnitřnosti a ona krvácela.

Existovaly i jiné triky, ale většinou se týkaly takových věcí, jako je paklík tabáku nebo stužka do vlasů. Na tom nezáleželo. V místnosti, kterou Dussander používal k výslechům vězňů, byl vařič a domácí kuchyňský stůl s červeným kostkovaným ubrusem, podobným tomu, který má ve své kuchyni teď. Na vařiči stále probublával a voněl kastrol s dušeným jehněčím. Když vzniklo podezření na nějaký kontraband, zavedli jednoho člena podezřelé skupiny do této místnosti. Dussander ho nechal stát u vařiče, kde to nejvíc vonělo. Tiše se ho zeptal kdo. Kdo skrývá zlato? Kdo skrývá šperky? Kdo má tabák? Kdo dal té ženské prášek pro dítě? Kdo? Nikdy jim jídlo výslovně neslibil, ale vůně nakonec vždycky jazyk rozvázala. Hůl nebo hlaveň pistole vražená do břicha by pochopitelně udělaly totéž, ale jehněčí bylo... bylo elegantnější. Ano.

„Čičí, čičí,“ lákal kocoura Dussander. Kocouří uši se vychýlily dopředu. Kocour napůl vstal, pak si trochu připomněl nějaký dávný kopanec nebo možná sirku, která mu spálila vousy a opět se posadil. Brzy ale přijde.

Dussander objevil způsob, jak uchláholit noční můry. Nebylo to vlastně nic jiného než nošení uniformy SS... ale celé to bylo povýšené na jinou úroveň. Dussander byl sám se sebou spokojen, litoval jen, že na to nepřišel dřív. Pomyslel si, že by měl chlapi poděkovat za tuto novou metodu sebezklidnění, za to, že mu ukázal, že klíč k hrůzám minulosti nespočívá v odmítnutí, ale v rozjímání a dokonce v něčem, jako je přátelské objetí. Je pravda, že předtím, než se chlapec loni v létě tak nečekaně objevil, nemíval už dlouho zlé sny, ale teď si uvědomoval, že to způsobilo zbabělé vyrovnání se s minulostí. Byl nucen vzdát se části vlastního já. Teď ji získal zpátky.

„Čičí, čičí,“ lákal kocoura Dussander a po tváři se mu rozlil úsměv, laskavý a uklidňující úsměv, úsměv starců, kteří nějak propluli krutými úskalími života na bezpečné místo, stále poměrně nedotčeni a přinejmenším s trochou moudrosti.

Kocour se zvedl, jen chvilíčku zaváhal a pak si to s pružnou elegancí vykročil přes zbytek dvorku. Vyběhl po schodech, vrhl na Dussandera poslední nedůvěřivý pohled a stáhl potřhané a strupaté uši dozadu; pak se pustil do mléka.

„Mlíčko,“ předl Dussander a natahoval si playtexové gumové rukavice, které měl po celou dobu na klíně. „Mlíčko pro kočičku.“ Rukavice koupil v samoobsluze a několik starších žen na něj přitom hledělo s uznáním. Ty rukavice inzerovali v televizi. Mají manžety. Jsou tak pružné, že v nich zvednete i pět'ák. Zeleným prstem pohládl kocoura po zádech a konejšivě k němu promlouval. Kocour začal v rytmu hlazení hrbít hrbet.

Těsně předtím, než byla miska prázdná, Dussander kocoura popadl.

V jeho svírajících rukách kocour ožil jako úhoř, kroutil se a škubal sebou, a drápky šel po rukavicích. Jeho tělíčko se zmítalo semtam a Dussander nepochyboval, že dostane-li se mu kocour drápem nebo

zuby k ruce, vyjde z toho jako vítěz. Byl to starý bojovník.

Takové my známe, pomyslel si Dussander a ušklíbl se.

Podržel kocoura opatrně od těla, ale stejně stáhl bolesti tvář; pak kopnutím otevřel zadní dveře a vešel do kuchyně. Kocour mňoukal, vriskal, svíjel se a drápal po rukavicích. Jeho trojúhelníková šelmí hlava sjela dolů a zachytila jeden zelený palec.

„Ošklivá kočička,“ vyjekl vyčítavě Dussander.

Dvířka trouby byla otevřená. Dussander vhodil kocoura dovnitř. Když se jeho dráčky uvolňovaly z rukavic, ozval se trhavý zvuk. Dussander přirazil dvířka kolenem, čímž si přivolal bolestivé bodnutí artrózy. Ale na tváři mu zůstal spokojený škleb. Těžce dýchal, skoro hekal; na chvíli se opřel o sporák a svěsil hlavu. Byl to plynový sporák. Málokdy ho používal na něco nápaditějšího, než je ohřívání polotovarů a zabíjení toulavých koček.

Z trouby bylo slyšet škrábání a mňoukání kocoura, dožadujícího se otevření trouby.

Dussander nastavil troubu na 250°. Ozvalo se slyšitelné cvaknutí, jak stálý plamínek zapálil dvě dvojité řady syčícího plynu. Kocour přestal mňoukat a začal vriskat. Zněl to... ano... téměř jako pláč malého chlapce. Malý chlapec ve strašné bolesti. To pomyšlení vyvolalo na Dussanderově tváři ještě širší úsměv. Srdce mu v hrudi bilo jako zvon. Kocour v troubě škrábal, svíjel se jako šílený a stále vřeštěl.

Zakrátko začal z trouby unikat do kuchyně strašlivý smrad spáleniny.

O půl hodiny později vyškrábal z trouby zbytky kocoura dlouhou grilovací vidličkou, kterou získal za dva dolary a devadesátosm centů v Grantově nákupním středisku, vzdáleném odtud necelé dva kilometry.

Kocourovu spálenou mrtvolku vložil do prázdného pytlíku od mouky. Pytlík odnesl do sklepa. Podlaha ve sklepe nebyla betonová. Po chvíli se Dussander vrátil nahoru. Vystříkal kuchyni sprejem, až čpěla umělou lesní vůní. Otevřel všechna okna. Umyl grilovací vidličku a pověsil ji na věšáček na zdi. Pak se posadil a čekal, zda nepřijde chlapec. Stále se usmíval.

Todd přišel asi pět minut poté, co Dussander jeho návštěvu pro tohle odpoledne již vzdal. Měl na sobě oteplovací bundu se znakem školy; na hlavě měl čapku baseballového týmu San Diego Padres. Pod paží nesl učebnice.

„Fuj tajbl,“ pokrčil nosem, když vstoupil do kuchyně. „Co je to tu za smrad? To je hrůza.“

„Zkoušel jsem troubu,“ odpověděl Dussander a zapálil si cigaretu. „Bohužel jsem připálil večeři. Musel jsem to vyhodit.“

Jednoho dne, koncem toho měsíce, přišel chlapec mnohem dříve než obvykle, dokonce mnohem dříve než obvykle končí vyučování. Dussander seděl v kuchyni a popíjel whisky Ancient Age z otřískaného hrnku s nápisem KAFÍČKO PRO MOJE ZLATÍČKO. Přenesl si do kuchyně houpací křeslo a teď jen pil a houpal se, houpal se a pil a podupával trepkou na vybledlém linoleu. Byl v báječné náladě. Už neměl žádné zlé sny. Až do včerejška. Od toho dne s kocourem. Zato včerejší noc byla obzvlášť hrozná. To je bez debat. Stáhli ho dolů, když už byl v půlce cesty na kopec, a začali mu dělat nevyslovitelné věci, než se dokázal probudit. Navzdory počátečnímu horečnatému návratu do reálného světa byl teď pln důvěry do budoucna. Může s těmi sny skoncovat, kdykoli se mu zachce. Možná, že mu kočka tentokrát nebude stačit. Pořád je tu ale útulek pro zatoulané psy. Ano. Útulek pro psy.

Todd třískl dveřmi do kuchyně; bledý obličej se mu leskl a zračilo se v něm napětí. Dost zhubl, pomyslel si Dussander. A v očích měl podivný, prázdný pohled, který se Dussanderovi vůbec nelíbil.

„Teď mi hezky pomůžete,“ vybafl na něj Todd bez okolků a vyzývavě.

„Skutečně?“ odpověděl mírně Dussander, ale náhle se ho mocnila zlá předtucha. Když Todd hodil vztekle učebnice na stůl, nehnul ani brvou. Jedna z nich sjela po voskovaném plátně ubrusu a přistála na zemi u Dussanderovy nohy.

„Ano, na to můžete vzít jed!“ odsekl suše Todd. „To si teda pište! Protože to je vaše vina! Jen vaše vina!“ Na tvářích mu vyrazily červené skvrny. „A vy mi teď pomůžete, abych se z toho dostal, protože vás mám v hrsti! Udělám si s váma, co budu chtít!“

„Pomůžu ti, jak budu moct,“ odpověděl Dussander klidně. Uvědomil si, že si zcela bezmyšlenkovitě

založil paže na prsou – stejně jako kdysi. Předklonil se v houpacím křesle, až měl bradu přímo nad založenýma rukama – stejně jako kdysi. Tvář měl klidnou, přátelskou a zvědavou; nic z rostoucího zlého tušení nedával najevo. Když takhle seděl, dokázal si téměř představit, jak na sporáku za ním probublává kastrol s dušeným jehněčím. „Tak povídej, co tě trápí.“

„Tohle mě štve!“ vyštěkl Todd zlostně a hodil po Dussanderovi obálku. Odrazila se mu od hrudi a spadla mu do klína. Dussandera na okamžik překvapila intenzita hněvu, který se v něm zdvihl; nutkání vstát a vrazit tomu klukovi pár facek. Podržel si však mírný výraz v tváři. Bylo to chlapcovo vysvědčení, směšně nazvané „Čtvrtletní zpráva o prospěchu“. Dussander cosi zabrblal a vysvědčení rozevřel. Vypadl z něj krátký dopis psaný na stroji. Položil ho stranou k pozdějšímu prostudování a nejprve obrátil pozornost k chlapcovým známám.

„Zdá se, že jsi prohrál ligu, chlapče,“ prohodil dost potěšené Dussander. Chlapec prospěl pouze z angličtiny a z amerických dějin. Ze všeho ostatního měl F.

„To není moje vina,“ zasyčel Todd jedovatě. „Je to vaše vina. Všechny ty vaše řeči. Mám potom hrozné sny, abyste věděl. Sednu si, otevřu učebnici a začnu myslet na to, co jste mi toho dne vykládal, a pak už jen slyším, jak mi matka říká, že je načase jít spát. Není to moje vina! Není! Slyšíte? Není!“

„Slyším tě velice dobře,“ odvětil Dussander a pustil se do čtení strojem psaného dopisu, který byl vložený do Toddova vysvědčení.

Vážený manželé Bowdenovi,

dovoluji si Vám navrhnout, abychom se sešli ke společnému projednání Toddova prospěchu za první a druhé čtvrtletí. Vzhledem k předchozím dobrým výsledkům naznačují Toddovy současné známky, že hoch má nějaký specifický problém, jenž zřejmě působí velice škodlivě na jeho prospěch. Takový problém lze často vyřešit upřímným a otevřeným pohovorem.

Chtěl bych zdůraznit, že Todd sice v pololetí prospěl, ale v některých předmětech se mohou jeho známky na závěrečném vysvědčení ještě zhoršit, pokud se ovšem ve čtvrtém čtvrtletí jeho práce radikálně nezmění. Další zhoršení prospěchu by znamenalo letní školu, aby se zabránilo ještě vážnějšímu skluzu při opakování ročníku.

Musím rovněž připomenout, že Todd navštěvuje třídu orientovanou k přípravě na vysokou školu a že jeho dosavadní práce v letošním roce je hluboko pod úroveň požadovanou k přijetí na vysokoškolské studium.

Ujistí uji Vás, že se rád přizpůsobím Vaším časovým možnostem, abychom se mohli sejít. V případě, jako je tento, obvykle platí, že čím dříve, tím lépe.

Se srdečným pozdravem

Edward French

„Kdo je to ten Edward French?“ zeptal se Dussander a zasunul dopis zpátky do složeného vysvědčení (zčásti stále ještě žasl nad tím, jak si Američani potrpí na žvanění; takový líbesbríf, aby rodičům sdělil, že klukovi hrozí vyhazov ze školy!) a pak si opět založil paže. Jeho neblahé tušení katastrofy bylo silnější než kdykoli dříve, ale odmítal se mu poddat. Před rokem by to byl vzdal; před rokem byl na katastrofu připravený.

Teď na ni připravený nebyl, ale zdálo se, že ten zatracený kluk mu ji stejně přivodil. „To je tvůj třídní?“

„Gumák Ed? To by tak ještě scházelo! To je výchovný poradce.“

„Výchovný poradce? Co to je?“

„To vám snad dojde,“ odsekl Todd. Byl skoro hysterický. „Četl jste přece ten pitoměj dopis, ne?“ Začal rychle přecházet po místnosti a střílel přitom po Dussanderovi ostrými, rychlými pohledy. „Aby bylo jasno. Tohle svinstvo nikomu neukážu. Prostě neukážu. Do žádný letní školy nejdu. Táta s mámou jedou v létě na Havaj a já jedu s nima.“ Ukázal na vysvědčení na stole. „Víte, co táta udělá, jestli tohle uvidí?“

Dussander zavrtěl hlavou.

„Všechno ze mě dostane. Všechno. Dozví se, že jste to byl vy. Nic jiného to nemůže být, protože nic

jiného se nezměnilo. Bude do toho vrtat a šťourat tak dlouho, až to vyčmuchá. A pak... pak... pak budu odrovnanej.“

Vyčítavě hleděl na Dussandera.

„Budou mě pozorovat. Možná mě pošlou k doktorovi. Nevím. Jak to mám vědět? Ale já se odrovnat nenechám. A do žádný pitomý letní školy nepůjdu.“

„Nebo do polepšovny,“ doplnil ho Dussander. Pronesl to velmi klidně.

Todd přestal kroužit po kuchyni. Tvář mu znehybněla. Bledé tváře a čelo mu ještě více zbělaly. Zíral na Dussandera a teprve napodruhé se mu podařilo promluvit: „Cože? Co jste to řekl?“

„Milý chlapče,“ odvětil Dussander a tvářil se, jako by měl obrovskou trpělivost, „už pět minut tě poslouchám, jak tu fňukáš a kňouráš a ze všeho tvého fňukání a kňourání vyplývá jen jedno. Ty jsi v průšvihů. Tebe můžou odhalit. Ty se můžeš dostat do špatné situace.“ Když viděl, že získal veškerou chlapcovu pozornost, Dussander konečně zamyšleně upil z hrnku.

„Chlapče,“ pokračoval, „tvůj postoj je velice nebezpečný. Pro tebe i pro mě. Případné riziko je daleko větší pro mě. Ty se bojíš kvůli vysvědčení. Pchá! Vysvědčení?“

Zažloutlým prstem cvrnkl do vysvědčení, až spadlo ze stolu na zem.

„Já se bojím o život!“

Todd neodpověděl; prostě jen koukal dál na Dussandera tím bledým, poněkud vyjeveným pohledem.

„Izraelci si nebudou dělat žádné skrupule z toho, že mi je šestasedmdesát. Trest smrti je tam stále ve velké oblibě, jak asi víš, zvláště když je souzen nacistický válečný zločinec ve spojitosti s koncentračními tábory.“

„Vy jste občan Spojených států,“ namítl Todd. „Amerika by jim nedovolila, aby vás sebrali. Četl jsem o tom. A –“

„Čteš, ale neposloucháš! Já nejsem občan Spojených států. Moje papíry dodala la cosa nostra. Vypověděli by mě ze země a agenti Mossadu by si na mě počkali hned u letadla.“

„Přál bych si, aby vás pověsili,“ zahuhlal Todd a prohlížel si ruce sevřené v pěst. „Byl jsem blázen, že jsem se s vámi vůbec zapletl.“

„Bezpochyby,“ přisvědčil Dussander a pousmál se. „Ale zapletl ses se mnou. Musíme žít v současnosti, chlapče, a nehonit pozdě bycha. Musíš uznat, že tvůj i můj osud jsou teď neoddělitelně propletené. Jestliže mě ‚potopíš‘, jak říkáte, myslíš, že budu váhat, abych tě také nepotopil? V Patinu zemřelo sedm set tisíc lidí. Pro svět jsem zločinec, zrůda, dokonce řezník, jak by to rozmázly ty vaše skandalizující plátky. A ty se v tom všem vezeš, chlapče. Věděl jsi o zločinné minulosti cizince, který nezákonně pobývá v zemi, ale nic jsi neohlásil. A jestli mě chytanou, povím o tobě všechno. Až mi reportéři strčí před obličej mikrofony, budu stále a znovu opakovat celému světu tvoje jméno. „Todd Bowden, ano, tak se jmenuje... jak dlouho? Téměř rok. Chtěl všechno vědět... všechny ty senza věci. Ano, tak to říkal: ‚Všechny ty senza věci.‘“

Todd přestal dýchat. Pleť mu zprůsvitněla. Dussander se na něj usmíval. Upíjel whisky.

„Myslím, že tě zavřou. Můžou tomu říkat polepšovna nebo nápravné zařízení pro mladistvé – může se to jmenovat nějak jinak legračně, jako tahle ‚Čtvrtletní zpráva o prospěchu‘ – ohrnul ret – „ale ať už tomu budou říkat jak chtějí, na oknech tam budou mříže.“

Todd si zvlhčil rty. „Řeknu jim, že jste lhář. Řeknu jim, že jsem na to přišel teprve teď. Budou věřit mně, ne vám. Na to byste neměl zapomínat.“

Dussanderův úsměv nezmizel. „Myslel jsem, žeš mi říkal, že by z tebe otec všechno dostal.“

Todd mluvil pomalu jako člověk, který si uvědomuje, co se děje, a zároveň formuluje věty. „Třeba ne. Třeba tentokrát ne. Tohle není, jako když se rozbije kamenem okno.“

Dussander sebou v duchu trhl. Uvědomil si, že chlapcova úvaha je správná – když je toho v sázce tolik, mohl by opravdu dokázat otce přesvědčit. Nehledě na to, že který otec by se nechtěl nechat přesvědčit, když by stál před tak nepříjemnou pravdou?

„Možná. Možná ne. Ale jak vysvětlíš všechny ty knihy, které jsi mi musel číst, protože ubohý pan Denker je napůl slepý? Moje oči už nejsou to, co bývaly, ale s brýlemi pořád ještě přečtu i drobný tisk. To svedu.“

„Řeknu, že jste mě oklamal!“

„Ale, ale. A jaký důvod budeš moct uvést pro své klamání?“

„Kvůli... kvůli přátelství. Že jste byl osamělý.“

Dussander věděl, že to je natolik pravděpodobné, že se tomu dá uvěřit. A někdy v počátcích by to byl chlapec také nejspíš zvládl. Teď ale byl naprosto rozervaný; teď byl rozcupovaný na nitky jako kabát, který dospěl ke konci své užitečné služby. Jestli teď na druhé straně ulice vystřelí děcko z kapslíkové pistolky, vyskočí metr vysoko a bude ječet jako malá holka.

„Pomůže mi i tvoje vysvědčení,“ upozornil ho Dussander. Robinson Crusoe přece není příčinou tak špatných známek ve škole, chlapče, nebo se snad pletu?“

„Držte hubu! O tom držte zobák!“

„Ne,“ odmítl Dussander. „O tom nebudu držet zobák.“ Škrtl dřevěnou zápalkou o dvířka plynové trouby a zapálil si cigaretu. „Tak dlouho, dokud nepochopíš prostou pravdu. Jsme na jedné lodi.“ Díval se na Todda skrz obláčky kouře; jeho stará svrastělá tvář plaza byla bez úsměvu. „Stáhnu tě s sebou, chlapče. To ti slibuju. Jestli něco vyjde najevo, vyjde najevo všechno. Tenhle slib ti dávám.“

Todd na něj nevráživě zíral a neodpovídal.

„Tak a teď,“ promluvil Dussander rázně jako člověk, který se vyrovnal s nepříjemnou nezbytností, „otázka zní, co s tím uděláme. Máš nějaký nápad?“

„Tímhle se správi vysvědčení,“ odpověděl Todd a z kapsy saka vytáhl lahvičku zmizíku. „Co s tím pitomým dopisem, to nevím.“

Na zmizík Dussander souhlasně přikývl. Sám už svého času pár zpráv zfalšoval, když kvóty stoupaly k hranici fantazie... a pak ji vysoko, vysoko překonávaly. A... to byly situace podobné této – stejně jako vyčíslování válečné kořisti. Každý týden kontroloval bedny s cennostmi, které se odesílaly do Berlína zvláštními železničními vagóny, které vypadaly jako nedobytné pokladny na kolech. Ke každé bedně patřila obálka a v ní byl ověřený seznam obsahu bedny. Samé prsteny, náhrdelníky, perly, zlato. Dussander však měl svou vlastní bednu s cennostmi, jejichž hodnota nebyla nijak mimořádná, ale zároveň nebyla ani zcela bezvýznamná. Nefrity. Turmalíny. Opály. Pár kazových perel. Průmyslové diamanty. A když zahlédl na seznamech pro Berlín nějakou položku, která ho zvlášť zaujala, dotyčný předmět vyndal a nahradil ho něčím z vlastní krabice. Pomocí zmizíku pak v seznamu nahradil původní položku položkou novou. Stal se z něj docela slušný odborník na padělání listin... po válce mu tyto schopnosti najednou přišly velice vhod.

„Dobrá,“ řekl Toddovi. „Pokud jde o tu druhou záležitost...“ Začal se zase houpat a usrkával přitom z hrnku. Todd přistavil ke stolu židli a dal se do práce na vysvědčení, které beze slova zdvihl ze země. Dussanderův neotřesitelný klid na něj zapůsobil, a tak teď tiše pracoval, pozorně sehnutý nad vysvědčením jako kterýkoli jiný americký chlapec, který se rozhodl odvést svou práci jak nejlíp umí, ať už jde o setí kukuřice, hru na levém křídle či falšování známek na vysvědčení.

Dussander se mu zahleděl na šíji, lehce opálenou a jasně se rýsující mezi zastřiženými vlasy a kulatým límečkem sportovního trička. Zdvihl zrak a stočil pohled k horní zásuvce kuchyňské linky, kde měl uložené řeznické nože. Jedno rychlé bodnutí – věděl přesně kam – a chlapcova mícha je přetřata. To by mu zavřelo ústa navždy. Dussander se lítostivě usmál. Kdyby chlapec zmizel, vynořily by se otázky. Moc otázek. Některé by kladli jemu. I kdyby žádný dopis u kamaráda neexistoval, podrobné vyšetřování je něco, co si nemůže dovolit. To je bída.

„Tenhle French,“ prohodil a poklepal na dopis. „Zná tvoje rodiče osobně?“

„Ten?“ v Toddově hlase zaznělo znatelné opovržení. „Máma s tátou nechodí nikam, kde by se mohl objevit.“

„Nesetkal se s nimi ani ve škole? Nikdy s nimi nic neprojednával?“

„Ne. Vždycky jsem patřil k nejlepším ve třídě. Až doteď.“

„Tak co o nich vlastně ví?“ zeptal se Dussander a zasněně se zahleděl do svého hrnku, který byl už téměř prázdný. „Víš o tobě. Má bezpochyby veškerou dokumentaci. Až po záznamy o pranicích na písčičku v mateřské škole. Ale co ví o nich?“

Todd odstrčil pero a lahvičku se zmizíkem. „No, ví, jak se jmenujou. To je jasný. A kolik jim je let. Ví, že jsou metodisti. Ta rubrika v dotazníku se nemusí vyplňovat, ale naši ji pokaždé vyplní. Moc do kostela nechodíme, ale tohle o nás ví. Určitě ví, jaké má táta zaměstnání; to je v dotaznících taky. Tohle všechno

se musí vyplňovat každý rok. A řekl bych, že víc toho nejspíš neví.“

„Věděl by, kdyby měli rodiče mezi sebou nějaké neshody?“

„Co to má znamenat?“

Dussander do sebe obrátil zbytek whisky z hrnku. „Hádky. Rvačky. Otec, který spí na gauči v obýváku. Matka, která moc pije.“ Oči mu planuly. „Rozvod za dveřmi.“

Todd rozhořčeně namítl: „Nic takovýho se neděje! Ani náhodou!“

„Nikdy jsem netvrdil, že se něco takového děje. Ale přemýšlej, chlapče. Dejme tomu, že mezi rodiči to jde od desíti k pěti.“

Todd se na něj jenom mračil.

„Ty bys měl o ně obavy,“ pokračoval Dussander. „Velké obavy. Ztratil bys chuť k jídlu. Špatně bys spal. A co je nejmudnější, doplatilo by na to i tvoje učení. Je to tak? Děti z rozvrácených rodin, to je moc smutné.“

Toddovi začalo svítat – a začal pocítovat tichou vděčnost. Dussander byl omilostněn.

„Ano, to je nešťastná situace, když se rodina potácí na pokraji zkázy,“ dodal vznešeně Dussander a nalil si ještě whisky. Už byl dost opilý. „Televizní seriály to ukazují naprosto jasně. Je tu zatrpklost. Pomluvy a lži. Nejvíce ze všeho je bolesti. Ano, bolesti, chlapče. Nemáš ani ponětí o tom pekle, kterým rodiče procházejí. Jsou tak zahlceni vlastními problémy, že na syna mají jen moc málo času. Jeho problémy se ve srovnání s jejich vlastními zdají být nicotné, nemám pravdu? Jednou, až se jizvy začnou hojit, najdou v sobě nepochybně zase větší zájem o vlastní dítě. Ale jediné, co teď mohou udělat, je to, že pošlou za panem Frenchem chlapcova hodného dědečka.“

Toddovy oči zářily víc a víc, až začaly téměř horečnatě žhnout. „To by mohlo zabrat, to by mohlo, mohlo –“ Náhle se odmlčel. Oči mu opět potemněly. „Ne. Nejde to. Vy se mi nepodobáte, ani trochu. Gumák Ed tomu nebude věřit.“

„Himmel! Gott im Himmel!“ Dussander vykřikl, vstal a poněkud vrávoravě přešel kuchyň. Otevřel dveře do sklepa a vytáhl odtud novou láhev Ancient Age. Odšrouboval uzávěr a pořádně si nalil.

„Takový chytrý chlapec a takový Dummkopf. Odkdy dědové vypadají jako vnuci? Co? Já mám bílé vlasy. Máš snad ty bílé vlasy?“

Když se zase vrátil ke stolu, chytil s nečekanou prudkostí Todda za vlasy a prudce škulbl.

„Nechte toho!“ vyjekl Todd, ale usmál se.

„Kromě toho,“ pokračoval Dussander a usadil se opět do houpacího křesla, „máš plavé vlasy a modré oči. Moje oči jsou také modré a vlasy, než mi zbělaly, bývaly také plavé. Pěkně mi povíš všechno o vaší rodině. O strýcích a tetách. O lidech, s kterými pracuje otec. O matčiných zálibách. Já si to zapamatuju. Za pár dní to zase všechno zapomenou – mám teď paměť hrozně děravou – ale tak dlouho, jak bude zapotřebí, si to určitě pamatovat budu.“ Chmurně se pousmál. „Svého času jsem unikl Wiesenthalovi a věšel jsem bulíky na nos samotnému Himmlerovi. Jestli nedokážu oblafnout jednoho amerického učitýlka, zabalím se do lajntuchu a odplížím se do hrobu.“

„Možná,“ připustil pomalu Todd a Dussander viděl, že s tím už souhlasí. Oči mu svítily úlevou.

„Ne – nabeton!“ zvolal Dussander.

Začal se zajíkat smíchy a rozhoupal rozvrzané křeslo. Todd se na něj zmateně a trochu vystrašeně díval, ale po chvíli se rozesmál také. Smáli se a smáli v Dussanderově kuchyni, Dussander u otevřeného okna, jímž dovnitř proudil vlahý kalifornský větřík, a Todd na židli zvrácené na zadní nohy tak, že se opírala o dvířka trouby; bílý smalt trouby byl počmáraný tmavými, uhlovými škrtačkami od Dussanderových dřevěných zápalek.

Gumák Ed French (jeho přezdívka, jak Todd vysvětlil Dussanderovi, se odvozovala od gumových galoší, které za špatného počasí nosil vždycky přes tenisky) byl štíhlý muž, jehož zálibou bylo chodit do školy stále v teniskách. Byl to náznak neformálnosti, který, jak doufal, ho přiblíží sto šesti dětem ve věku od dvanácti do patnácti let, tvořícím jeho poradenský úvazek. Měl pět párů tenisek v barvách od sivomodré po řhavě žlutou a neměl ani potuchy, že mu za zády říkají nejen Gumák Ed, ale rovněž Tenisový Pete nebo Velká kecka. Ještě za studií na fakultě mu přezdívali Vyžle a French by se byl cítil strašně ponížen, kdyby zjistil, že tato ostudná věc nějak vešla ve známost.

Jen zřídka nosil vázanku, dával přednost rolákům ke krku. Dělal to už od poloviny šedesátých let, kdy je zpopularizoval David McCallum. Vystudoval psychologii vzdělávání a osobně se považoval za jediného dobrého výchovného poradce, kterého kdy viděl. Má s dětmi skutečnou vazbu. Kluci ho žerou, on se s nimi totiž dokáže nejen vyrvat na hřišti, ale dokáže je také tiše pochopit, když si potřebují trochu víc zaběhčit, a pak je případně i vytáhnout z hnoje. Je kámoš, protože dobře ví, co je to za průšvih, když je člověku třináct a přitom ho pořád považují za cucáka.

Problém byl v tom, že mu dalo sakra práci vzpomenout si, jaké to bylo ve třinácti.

Teď, když do jeho pracovny vstupoval dědeček Todda Bowdena a pevně za sebou zavíral skleněné dveře, Gumák Ed uctivě vstal, ale dával si pozor, aby zůstal za psacím stolem a nešel starému pánovi vstříc. Uvědomoval si, že má na nohou tenisky. Dříve narození někdy nechápou, že tenisky jsou psychologická pomůcka pro práci s kluky, kteří jsou vůči snahám učitelů o jakýkoli kontakt neprůstřední; některým starším lidem je výchovný poradce v teniskách prostě proti srsti.

Je to docela prima strejda, pomyslel si Gumák Ed. Starý pán měl bílé vlasy pečlivě sčesané dozadu. Oblek s vestou byl bezvadně čistý. Na světlešedé kravatě se skvěl dokonalý uzel. V levé ruce držel stařec složený deštník (venku už od neděle mírně poprchávalo) způsobem téměř vojenským. Před několika lety se Gumák Ed s manželkou zamilovali do Dorothy Sayersové a přečetli od této vážené dámy všechno, co se jim dostalo do rukou. Napadlo ho teď, že před ním stojí její duchovní dítě lord Peter Wimsey. Byl to Wimsey v pětasedmdesáti, léta poté, co Bunter i Harrieta Vaneová navěky usnuli. Udělal si v duchu poznámku, že o tom musí povědět Sondře, hned jak se vrátí domů.

„Dobrý den, pane Bowdene,“ pozdravil zdvořile a podal mu ruku.

„Velmi mě těší,“ odvětil Bowden a stiskl učiteli pravici. Gumák Ed si dal pozor, aby hostovi nestiskl ruku tak pevně a nekompromisně, jako to dělává přicházejícím otcům; dědula mu totiž podával ruku tak nesměle, že v ní má určitě artrózu.

„Moc mě těší, pane Frenchi,“ opakoval Bowden; posadil se a pečlivě si povytáhl puky na kolenou. Deštník si zapíchl mezi chodidla a opřel se o něj. Vypadal jako obstarožní, neobyčejně uhlazený sup, který přišel do pracovny Gumáka Eda hřadovat. Má velice lehký cizí přízvuk, napadlo Gumáka Eda, ale není to přerývaná intonace britské vyšší třídy, jakou by měl Wimsey; starcova výslovnost byla širší, evropštější. Podobnost s Toddem byla však v každém případě zarážející. Zvláště ten nos a oči.

„Jsem rád, že jste přišel,“ usmál se Gumák Ed a opět se posadil, „i když v takových případech žákova matka nebo otec –“

To byl samozřejmě otevírací gambit. Téměř desetiletá praxe v poradenství ho naučila, že kdykoli se objeví strýc, teta nebo prarodiče, znamená to obvykle průšvih v rodině – takový, že se z něj neomylně vyklube jádro žákova problému. Gumák Ed to přijal skoro s úlevou. Domácí problémy jsou zlé, ale pro chlapce Toddovy inteligence by vážnější přičuchnutí k drogám bylo mnohem, mnohem horší.

„Ano, ovšem,“ přitakal Bowden a snažil se vypadat lítostivě a rozhněvaně zároveň. „Syn a jeho žena mě požádali, abych za vámi zašel a projednal s vámi politováníhodnou záležitost, pane Frenchi. Věřte mi, je to dobrý chlapec. Ty potíže se známkami jsou pouze přechodné.“

„V to také všichni doufáme, nemám pravdu, pane Bowdene? Zapalte si, máte-li chuť. Ve škole se to sice nesmí, ale já to nikomu nepovím.“

„Děkuji vám.“

Pan Bowden vytáhl z náprsní kapsy pomačkanou krabičku camelek, jednu ze dvou posledních cigaret vložil do úst, našel po kapsách jednu obyčejnou sirku, škrtl jí o černý podpatek a zapálil si. Po prvním vdechnutí stařecky zachrchlal, mávnutím sirku uhasil a její ohořelý zbytek odložil do popelníku, který mu Gumák Ed podal. Gumák Ed sledoval tento rituál, který vypadal téměř stejně formálně jako starcovy černé boty, s naprostým okouzlením.

„Kde začít,“ zauvažoval nahlas Bowden a starostlivým pohledem pozoroval Gumáka Eda skrz stoupající obláčky cigaretového kouře.

„Abych řekl pravdu,“ pravil laskavě Gumák Ed, „již sám fakt, že jste tady vy místo Toddových rodičů, o něčem vypovídá.“

„Ano, také si to myslím. Dobrá.“ Založil si paže na prsou. Camelka mu čouhala mezi ukazovákem a prostředníkem pravé ruky. Napřímil se v zádech a zvedl bradu. Je v tom něco málem průšáckého,

napadlo Gumáka Eda, úplně mu to připomnělo všechny ty válečné filmy, na které jako kluk chodil.

„Syn a snacha mají doma jisté problémy,“ navázal Bowden s pečlivým důrazem na každé slovo.

„Obávám se, že dosti vážné.“ Jeho staré, ale překvapivě jasné oči sledovaly, jak Gumák Ed otvírá složku ležící před ním na psacím stole. Bylo v ní pár listů papíru, nijak mnoho.

„A vy se domníváte, že tyto problémy mají vliv na Toddovo učení?“

Bowden se naklonil aspoň o patnáct centimetrů kupředu. Modré oči nespustil ani na okamžik z hnědých očí Gumáka Eda. Po významné odmlce mu Bowden oznámil: „Matka pije.“

A již opět seděl, jako když spolkne pravítko.

„Ale ne,“ vydechl Gumák Ed.

„Ano,“ potvrdil Bowden a chmurně přikývl. „Chlapec mi přiznal, že ji našel dvakrát po návratu domů ležet úplně bezvládně na kuchyňském stole. Protože ví, jak se můj syn na její pití dívá, udělal si chlapec vždycky oběd sám a matku přinutil vypít spoustu černé kávy, až se nakonec probrala ještě před Richardovým příchodem.“

„To je zlé,“ přisvědčil Gumák Ed, i když už slyšel o horších případech – matky propadlé heroinu, otcové, kteří si najednou vezmou do hlavy, že začnou souložit s dcerami... nebo se syny. „Neuvažovala paní Bowdenová o vyhledání profesionální pomoci?“

„Chlapec se ji snažil přesvědčit, že by to bylo nejlepší. Myslím si ale, že ona se moc stydí. Kdyby dostala trochu času...“ Pohnul cigaretou, a ta zanechala ve vzduchu rozpouštějící se kroužek dýmu. „Rozumíte mi?“

„Ano, ovšem.“ Gumák Ed přikývl a v duchu obdivoval pohyb, po němž zůstal ve vzduchu viset kroužek dýmu. „Váš syn... Toddův otec...“

„Ten není bez viny,“ přerušil ho přísně Bowden. „Těch hodin, co pracuje, těch večerů, co nestihl, těch nocí, kdy musel náhle odjet... řeknu vám, pane Frenchi, ten se oženil víc se svou prací než s Monikou. Mě doma učili, že rodina musí být pro muže na prvním místě. Nebylo to u vás také tak?“

„Zajisté,“ odpověděl Gumák Ed nadšeně. Jeho otec býval nočním hlídačem ve velkém losangelském obchodním domě, takže ho skutečně vídal jen o víkendech a o prázdninách.

„To je druhá strana problému,“ pokračoval Bowden.

Gumák Ed přitakal a na chvíli se zamyslel. „A co váš druhý syn, pane Bowdene? Ehm...“ Pohlédl do složky před sebou. „Harold. Toddův strýc.“

„Harry a Deborah jsou nyní v Minnesotě,“ vysvětlil Bowden zcela popravdě. „Má tam dobré postavení na lékařské fakultě. Těžko by to tam mohl opustit a nebylo by ani správné žádat ho o to.“ Zatvářil se počestně. „Harry a jeho žena mají docela šťastné manželství.“

„Chápu.“ Gumák Ed se opět na okamžik zahleděl do papírů a pak složku zavřel. „Pane Bowdene, cením si vaší otevřenosti. Budu k vám stejně otevřený.“

„Děkuji vám,“ přikývl Bowden poněkud upjatě.

„V poradenské oblasti nedokážeme udělat pro studenty vše, co bychom si přáli. Je nás tady jen šest poradců na celé škole a každý máme na krku přes sto studentů. Můj nejmladší kolega Hepburn jich má sto patnáct. A v naší společnosti potřebují pomoc prakticky všechny děti v tomto věku.“

„Pochopitelně.“ Bowden surově zamáčkl cigaretu do popelníku a opět si založil ruce na prsou.

„Některé problémy nám unikají. Nejčastěji to bývají rodinné záležitosti a drogy. Todd se aspoň nezapletl do ničeho s drogami.“

„Bůh chraň.“

„Někdy,“ pokračoval Gumák Ed, „prostě nemůžeme nic dělat. Je to deprimující, ale je to tak. Z té mašiny, kterou tady roztláčujeme, obvykle nejdřív vypadnou problémové typy, trucovité, nesdílné děti, které se nechtějí ani trochu snažit. Jsou to většinou ti, kdo prostě čekají, že je školní soustava sama prožene všemi zkouškami, nebo čekají, až dosáhnou věku, kdy budou moct odejít ze školy bez souhlasu rodičů a vstoupit do armády, sehnat si práci při mytí automobilů nebo se provdat za kámoše. Rozumíte mi? Naše školní soustava má k dokonalosti hodně daleko.“

„Cením si vaší upřímnosti.“

„Je ale bolestné, když vidíte, jak ta mašina začíná drtit někoho, jako je Todd. Za loňský rok dosáhl průměru dvaadevadesáti bodů, což je v procentech pětadevadesát. Průměr z angličtiny má ještě lepší.“

Projevuje talent k psaní, což je něco ojedinělého v generaci dětí, které si myslí, že kultura začíná před televizí a končí v sousedním kině. Mluvil jsem s jednou Toddovou učitelkou. Říkala, že Todd loni odevzdal nejlepší slohovou práci, jakou viděla za dvacet let učitelské praxe. Byla o německých vyhlazovacích táborech za druhé světové války. Dostal od té učitelky jediné A plus, které kdy někomu za kompozici dala.“

„Četl jsem tu práci,“ poznamenal Bowden. „Je velmi pěkná.“

„Prokázal také nadprůměrné nadání v přírodních a společenských vědách, a i když z něj žádný matematický génius dvacátého století nebude, všechny údaje, které mám k dispozici, ukazují, že se i v tomto předmětu poctivě snažil. Až do letoška. To je v kostce celý případ.“

„Ano.“

„Strašně mi vadí, pane Bowdene, když vidím, jak se Todd potápí. A letní škola... podívejte, řekl jsem, že budu upřímný. Letní škola takovému chlapci, jako je Todd, často spíš uškodí než pomůže. Jsou tam samí oslové a pro Todda by to byla moc špatná společnost.“

„To určitě.“

„Tak co kdybychom se do toho pustili konkrétně? Navrhuji zahájit pravidelné návštěvy pana a paní Bowdenových v psychologické poradně. Samozřejmě, vše naprosto důvěrně. Šéf poradny Harry Ackerman je můj dobrý přítel. A myslím, že by to neměl být Todd, kdo s nimi za tím nápadem půjde; podle mě byste to měl být vy.“ Gumák Ed se zeširoka usmál. „A v červnu už třeba můžeme zase mít všechny na správné cestě. Není to nemožné.“

Zdálo se však, že Bowdena tato myšlenka značně znepokojila.

„Obávám se, že by to mohli mít chlapci za zlé, kdybych za nimi teď přišel s tímto návrhem,“ namítl Bowden. „Všechno je to velice delikátní. Může se to zvrtnout kamkoli. Chlapec mi slíbil, že se bude mnohem víc učit. Ten zhoršený prospěch mu dal co proto.“ Pousmál se, ale tak, že Ed French nevěděl, co si o tom má myslet. „Daleko víc, než si umíte představit.“

„Ale –“

„A měli by to za zlé mně,“ zdůraznil rychle Bowden. „Pámbuví, že by mi to neodpustili. Monika se už teď na mě dívá, jako že se pletu do věcí, po kterých mi nic není. Snažím se to nedělat, ale sám vidíte, jak to vypadá. Mám pocit, že tyhle věci je nejlíp nechat být... aspoň teď.“

„Mám s těmito záležitostmi dost velké zkušenosti,“ namítl Gumák Ed. Položil ruce na Toddovu složku a vážně se zahleděl na starého pána. „Opravdu si myslím, že odborná porada je v tomto případě namístě. Chápete jistě, že můj zájem o manželské problémy vašeho syna a snachy začíná a končí tam, kde to má nepříznivý vliv na Todda... a ten je právě teď dost značný,“

„Dovolte mi protinávrh,“ požádal Bowden. „Předpokládám, že máte nějaký systém, jak rodičům signalizovat zhoršení prospěchu, je to tak?“

„Ano,“ připustil Gumák Ed opatrně. „Informační prospěchové karty – IPK. Děti jim říkají rup-karty. Dostávají je, když jejich prospěch v daném předmětu klesne pod sedmdesát osm bodů. Jinými slovy, IPK dáváme žákům, kterým hrozí z určitého předmětu prospěchový stupeň D nebo F.“

„Výborně,“ zaradoval se Bowden. „Pak vám navrhuji toto: jestli chlapec dostane jednu tuto kartu... jednu jedinou“ – zdvihl zkroucený prst – „zajdu za synem a jeho ženou s vaším návrhem ohledně poradny. A ještě něco. Jestli chlapec dostane nějakou rup-kartu v dubnu –“

„Dáváme je až v květnu.“

„Ano? Tak jestli ji dostane, ručím vám za to, že návrh na tu poradnu přijmou. Na synovi jim moc záleží, pane Frenchi. Teď jsou ale tak zapleteni do vlastního problému, že...“ Pokrčil rameny.

„Chápu.“

„Dejme jim tedy tento čas, aby si sami vyřešili své problémy. Chytří jsou na to dost – a ostatně: komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí.“

„Hm,“ vydal ze sebe Gumák Ed po chvilce přemýšlení... a po rychlém mrknutí na hodinky, které mu napověděly, že za pět minut má další návštěvu, „dobrá, souhlasím.“

Vstal a Bowden vstal s ním. Znovu si potrásl rukama a Gumák Ed přitom znovu dával úzkostlivý pozor na artrózu starého pána.

„Ale s veškerou upřímností vám musím sdělit, že jen moc málo studentů dokáže během čtyř týdnů

dohonit to, co zameškali za osmnáct týdnů. To představuje obrovskou práci – skutečně obrovskou. Obávám se, že na vaši záruku stejně dojde, pane Bowdene.“

Bowden k němu vyslal slabý úsměv, který ho opět trochu vyvedl z rovnováhy a utrousil pouze: „Myslíte?“

Po celou dobu návštěvy Gumáka Eda cosi zneklidňovalo; přišel na to až při obědě ve školní jídelně, víc než hodinu poté, co „lord Peter“ odešel s deštníkem opět pěkně v podpaží.

Rozhovor s Toddovým dědečkem trval nejméně patnáct minut, spíš dvacet, a Ed si uvědomil, že starý pán ani jednou nevyslovil vnukovo jméno.

###

Todd se zadržným dechem projel ulicí k Dussanderovi a postavil kolo na opěrku. Ze školy vyrazil před pouhými patnácti minutami. Jedním skokem překonal schody, vlastním klíčem si otevřel dveře do domu a proběhl chodbou do sluncem zalité kuchyně. V tváři se mu mísilo nadějně slunko a chmurná mračna. Zastavil se ve dveřích kuchyně, žaludek a hrdlo sevřené, a sledoval Dussandera, který se pohupoval s hrnkem whisky na klíně. Byl stále ještě ve svátečním, jen si o pár centimetrů povolil kravatu a rozeplnul si knoflíček u krku. Jeho přivřeně ještěrčí oči hleděly bezvýrazně na Todda.

„Tak co?“ vyrazil ze sebe konečně Todd.

Dussander ho chvíli nechával v nejistotě; Toddovi se zdálo, že ta chvíle trvá aspoň deset let. Potom Dussander uvážlivě odložil hrnek na stůl vedle láhve Ancient Age a řekl:

„Ten trouba to všechno spolkl.“

Todd s úlevou vypustil zadržovaný dech.

Než se stačil znovu nadechnout, Dussander dodal: „Chtěl, aby tví ubozí a utrápení rodiče začali docházet k jeho příteli do psychologické poradny. Velice na tom trval.“

„Ježíšmarjá! A vy jste... jak jste... co jste mu řekl?“

„Uvažoval jsem rychle,“ odpověděl Dussander. „Rychle si vymýšlet, to dost umím. Slíbil jsem mu, že rodiče půjdou do poradny, pokud dostaneš jen jednu jedinou rup-kartu, až se budou v květnu rozdávat.“

Toddovi zmizela krev z tváří.

„Co jste to provedl?“ téměř zajechel. „Od začátku známkovacího období jsem už dostal dvě koule z algebry a další z dějepisu!“ Vběhl do místnosti a bledá tvář se mu začínala lesknout vyrážejícím potem. „Dneska odpoledne byl test z francouzštiny a já si zase ani neškrt... To je další. Nedokázal jsem myslet na nic než na toho pitomýho Gumáka Eda a na to, jestli s ním něco svedete. A že jste teda sved,“ dokončil hořce. „Ani jednu rup-kartu? Dostanu jich aspoň pět nebo šest!“

„Nic lepšího jsem udělat nemohl, když jsem nechtěl vzbudit podezření,“ pokračoval Dussander. „ten French, i když to je trouba, dělá jen svou práci. Teď budeš dělat svou práci ty.“

„Co to jako má znamenat?“ Toddova tvář zošklivěla a hlas měl plný jedu.

„Budeš pracovat. Příští čtyři týdny budeš pracovat víc, než jsi zatím kdy pracoval. Kromě toho zajdeš v pondělí za každým učitelem a omluvíš se za dosavadní mizerné výsledky. Budeš –“

„Vyloučeno,“ odmítl Todd. „Člověče, vy to vůbec nechápete. To je vyloučený! V přírodopisu a v dějepisu jsem nejmíň pět týdnů pozadu. V algebře aspoň deset.“

„Přesto,“ řekl Dussander. Nalil si další whisky.

„Myslíte si asi, že jste moc chytrý, že jo!“ vyštěkl na něj Todd. „Jenže já od vás žádné rozkazy neberu. Doby, kdy jste rozkazoval, jsou už dávno v nenávratnu. Jasný?“ Náhle ztišil hlas. „Nejnebezpečnější věc, kterou v tomhle domě asi tak máte, je mucholapka. Nejste nic jiného než plesnivěj dědek, co se každou chvíli podělá! Vsadil bych se, že si močíte i do postele.“

„Poslouchej mě, ty usmrkanče,“ odpověděl klidně Dussander.

Todd při těch slovech vztekale trhl hlavou.

„Do dnešního dne,“ pravil pomalu a důrazně Dussander, „bylo možné, i když stěží, žes mě mohl udat a vyjít z toho čistý. Osobně si nemyslím, že bys to v současném nervovém stavu dokázal, ale to je jedno. Technicky by to možné bylo. Dneska jsem ztělesnil tvého dědečka, jistého Victora Bowdena. Nikdo nemůže ani trochu zapochybovat, že jsem to udělal s tvým vědomím. Jestli to teď praskne, budeš v tom až po uši. A nebudeš mít na obranu vůbec nic. O to jsem se dneska postaral.“

„Přál bych si –“

„Přál by sis! Přál by sis!“ zařval na něj Dussander. „Na tom houby sejde, co by sis přál, z tvých přání se mi zvedá žaludek, tvoje přání nejsou nic než psi hovínka u strouhy! Já chci jen vědět, jestli chápeš, v jaké situaci jsme!“

„Chápu to,“ zamumlal Todd. Když na něj Dussander křičel, sevřel pěsti – nebyl zvyklý, aby na něj někdo řval. Teď ruce rozevřel a tupě civěl na krvavé pŕlměsíčky, které si vyryl do dlaní. Napadlo ho, že krve mohlo být ještě víc, kdyby si v posledních čtyřech měsících nezvykl okusovat si nehty.

„Dobrá. Takže se všem líbezně omluvíš a začneš se učit. Budeš se učit o přestávkách ve škole. Budeš se učit v době oběda. Po škole budeš chodit sem a budeš dělat totéž a ještě víc.“

„Tady ne,“ odmítl rychle Todd. „Doma.“

„Ne. Doma se budeš flákat a čumět do prázdna, jako jsi to dělal doted. Když budeš tady, budu nad tebou stát a dohlížet, jestli to bude třeba. Budu tak hájit i své vlastní zájmy. Můžu tě zkoušet. Můžu poslouchat, jak se učíš.“

„Když sem nebudu chtít chodit, tak mě stejně nedonutíte.“

Dussander se napil. „To je pravda. Věci potom půjdou samospádem. Propadneš. Ten poradce French bude čekat, že splním svůj slib. Když to neudělám, zavolá si rodiče. Zjistí, že ten laskavý pan Denker si na tvou žádost zahrál na dědečka. Přijdou na zfalšovaná vysvědčení. Zjistí –“

„Držte zobák. Budu sem chodit.“

„Už jsi tady. Začni s algebrou.“

„Ani nápad! Je pátek odpoledne!“

„Odted se budeš učit každé odpoledne,“ prohlásil Dussander klidně. „Začni s algebrou.“

Todd se na něj upřeně zadíval – jen chvíli než sklopil oči a vyhrabal z tašky učebnici algebry – a Dussander spatřil v chlapcových očích vraždu. Ne nějakou pomyslnou; doslovnou vraždu. Už léta neviděl ten temně planoucí, hloubavý pohled, ale nikdy ho nezapomněl. Měl pocit, že kdyby měl po ruce zrcadlo toho dne, kdy se díval na chlapcovu bílou a bezbrannou šíji, spatřil by totéž ve vlastních očích.

Musím se chránit, napadlo ho s jistým údivem. Podcenit cokoliv znamená riskovat.

Upíjel whisky, pohupoval se v křesle a sledoval, jak se chlapec učí.

Bylo skoro pět hodin, když Todd sedl na kolo a vrátil se domů. Cítil se jako vyždímaný, vysátý, oči ho pálily a měl bezmocný vztek. Pokaždé, když mu oči sklouzly od potištené stránky – od toho praštěného, nesrozumitelného, idiotského světa množin, podmnožin, uspořádaných dvojic a kartézských souřadnic – ozval se Dussanderův rezavý, stařecký hlas. Jinak byl stále zticha... až na to šílené mlaskání trepek o podlahu a vrzání houpacího křesla. Seděl tam jako sup, který čeká, až jeho kořist zdechne. Proč se vůbec do téhle situace dostal? Jak se do ní dostal? Je to blázinec, strašlivý blázinec. Něco málo se dneska odpoledne naučil – něco o teorii množin, která ho tak šeredně vyvedla z konceptu těsně předtím, než spadly vánoční prázdniny s téměř slyšitelným bouchnutím – bylo však nemyslitelné, že by toho mohl zvládnout tolik, aby příští týden prolezl při testu z algebry aspoň za D.

Do konce světa zbývaly čtyři týdny.

Na rohu ulice spatřil sojku, která ležela na chodníku a pomalu otvírala a zavírala zobáček. Marně se snažila postavit na nohy a odhopkat. Měla zlámané křídlo a Todd usoudil, že ji asi zasáhlo kolemjedoucí auto a odhodilo ji na chodník. Jedno její korálkové očko se upíralo nahoru na chlapce.

Todd si ji dlouho prohlížel a lehce přitom přidržoval rukojeti řidítek. Kvečeru se už začínalo ochlazovat a vzduch byl skoro mrazivý. Kluci nejspíš strávili odpoledne na hřišti ve Walnut Street a dali si pěkný baseballový mač, ale spíš jenom trénovali. V téhle roční době se s baseballem začíná už naplno. Mezi klukama se mluvilo o tom, že by mohli letos sestavit mužstvo, které by se zúčastnilo neoficiální městské ligy; bylo tady dost otců ochotných pomáhat s tréninkem. Todd by samozřejmě hrál jako nadhazovač. Byl hvězdou malé ligy až do loňského roku, kdy překročil stanovený věk. Hrál by.

A co? Bude jim muset říct ne. Bude jim muset říct: Bejkové, já se zaplet s tím válečným zločincem. Pěkně jsem ho přimáčk ke zdi a pak – chachá, to byste se pominuli – pak koukám, že mě mačká ke zdi stejně jako já jeho. Začal jsem mít srandovní sny a vždycky jsem se při nich zpotil jak futra od chliva. Učení šlo k čertu, přepisoval jsem známky na vysvědčení, aby se naši nic nedozvěděli, a teď musím poprvé v životě dřepět nad knihama a dřít jak hovado. Nebojím se, že prolitnu. Bojím se pošťáka. A proto s váma nemůžu letos hrát. Tak vidíte, jak to chodí, bejkové.

Na rtech se mu objevil drobný úsměv, mnohem podobnější Dussanderovu úsměvu a vůbec ne tomu širokému od ucha k uchu, který míval dřív. Nebylo v něm žádné slunce; byl to ponurý úsměv. Nebylo v něm nic veselého, nešla z něj důvěra. Říkal jen: Tak vidíte, jak to chodí, bejkové.

Neobyčejně pomalu přejížděl přes sojku a poslouchal šustot peříček a praskot lámaných kostiček. Vrátil se a přešel sojku znovu. Ještě se zmítala. Přešel ji znovu; na přední kolo se mu přilepilo zkrvavené pírkó a točilo se nahoru dolů, nahoru dolů. To už se pták přestal hýbat, pták už natáhl bačkory, pták už to vzdal, pták se odebral do nebeské voliéry, ale Todd přesto jezdil dál sem a tam přes jeho rozmašírované tělíčko.

Dělal to téměř pět minut a ten drobný úsměv mu nemizel z tváře. Tak vidíte, jak to chodí, bejkové.

10

Duben 1975

Starý pán se zastavil v půli cesty mezi řadami výběhů a zešíroka se usmíval na Dava Klingermana, který mu šel vstříc. Bláznivý štěkot ozývající se ze všech stran mu nevadil ani v nejmenším; nevadil mu ani zápach srsti a moče, ani stovka zatoulaných psů, kteří se rozčílivali a vyli v klecích, divoce se zmítali a skákali na mříže. Klingerman odhadl starého pána okamžitě na milovníka psů. Měl tak laskavý a příjemný úsměv! Podal Davovi opatrně zkroucenou artrózní ruku a Klingerman ji stejně opatrně stiskl.

„Dobrý den, pane!“ pozdravil hlasitě. „Je tady rámus jak v židovský škole, že jo?“

„Mně to nevadí,“ odpověděl starý pán. „Ani trošku. Jmenuji se Arthur Denker.“

„Klingerman. Dave Klingerman.“

„Jsem rád, že vás poznávám, pane Klingermane. Četl jsem v novinách – nemohl jsem tomu uvěřit – že zde darujete psy. Možná jsem to špatně pochopil. Myslím si vlastně, že jsem to určitě pochopil špatně.“

„Ne, my tady skutečně dáváme psy zadarmo,“ potvrdil Dave. „Když je nerozdáme, musíme je utratit. Šedesát dní, víc nám stát nedá. Je to ostuda. Pojd'te sem do kanceláře. Je tam menší kravál. A taky to miň smrdí.“

V kanceláři Dave vyslechl příběh, který byl svým způsobem tuctový, ale přesto působivý: Arthur Denker byl sedmdesátník. Přistěhoval se do Kalifornie po smrti své ženy. Není bohatý, ale o to, co má, se velice pečlivě stará. Je osamělý. Jeho jediným přítelem je malý chlapec, který mu občas chodí domů předčítat. V Německu míval krásného bernardýna. Teď má v Santo Donatu domek s pěkným dvorkem vzadu. Ten dvorek je oplocený. A přečetl si v novinách... bylo by možné, aby...

„Bohužel, žádnýho bernardýna tu nemáme,“ odpověděl Dave. „Ti jdou rychle na odbyt, protože jsou moc hodný k dětem –“

„Samozřejmě, chápu. Nemyslel jsem, že –“

„– ale mám tady mladýho ovčáka. Co byste tomu říkal?“

Panu Denkerovi se rozzářily oči, jako by se málem chtěl rozplakat. „Skvělé,“ vydechl. „To by bylo skvělé.“

„Pes sám je zadarmo, ale je tu pár jiných poplatků. Očkování proti psince a vzteklině. Městský poplatek ze psa. Dohromady to dělá pro většinu lidí pětadvacet babek, ale když je vám přes pětadesát, stát polovinu zaplatí – je to součást kalifornskýho programu Šťastné stáří.“

„Šťastný stařec... to jako mám být i já?“ zeptal se pan Denker a zasmál se. Na malý okamžik – byla to hloupost – Dava nějak zamrazilo.

„Ehm... řekl bych, že jo, pane.“

„To je velice rozumné.“

„Jistě, myslíme si to taky. Ten pes by vás v obchodě přišel na sto dvacet dolarů. Ale lidi jdou radši tam než sem. Platěj, samozřejmě, za papíry, ne za psa.“ Dave zavrtěl hlavou. „Kdyby si jenom uvědomili, kolik krásných zvířat zůstane každý rok opuštěných.“

„A když pro ně nenajdete do šedesáti dnů vhodný domov, tak je utratíte?“

„Ano, uspíme je.“

„Uspíte...? Promiňte, moje angličtina –“

„To je nařízení pánů z radnice,“ vysvětlil Dave. „Nechtějí, aby jim po ulicích běhaly smečky psů.“

„A vy je střílíte.“

„Ne, používáme plyn. Je to opravdu humánní. Vůbec o ničem nevědí.“

„Nevědí,“ opakoval pan Denker. „Jsem si jistý, že nevědí vůbec o ničem.“

V hodinách algebry seděl Todd u čtvrtého stolu v druhé řadě. Seděl tam a snažil se tvářit jakoby nic, zatímco pan Storrman rozdával opravené testy. Jeho okousané nehty se však znovu zarývaly do dlaní a po celém těle mu pozvolna vyrážel lepkavý pot.

Nedělej si naděje. Nebud' takový idiot. Je vyloučené, abys to udělal. Víš, že jsi to neudělal.

Navzdory tomu se bláhové naděje nedokázal zcela vzdát. Po mnoha týdnech to byl první test z algebry, který pro něj nebyl úplně jako španělská vesnice. Byl si jist, že ve své nervóze (nervóza? ne, nazývejme to pravým jménem: vyslovená hrůza) neudělal test dobře, ale třeba... kdyby to byl kdokoli jiný, jen ne Storrman, který má kamenné srdce...

PŘESTAŇ! Okřikl sám sebe a chvíli, mrazivě hrůznou chvíli, byl naprosto přesvědčen, že to slovo vykřikl ve třídě nahlas. Propadls, víš dobře, že jsi propadl a nic na světě to nezmění.

Storrman mu bez mrknutí oka podal jeho práci a přešel dál. Todd položil papír popsanou stranou na desku stolu s vyrytými iniciálami. Okamžik si myslel, že nemá dost síly, aby papír obrátil a pohlédl pravdě do očí. Nakonec ho popadl s tak křečovitou prudkostí, že papír roztrhl. Vytřeštěně zíral a jazyk se mu lepil na patro. Srdce jako by se mu na chvíli zastavilo.

V pravém horním rohu papíru bylo zakroužkované číslo 83. Pod ním byla známky: C+. Pod známkou krátká poznámka: Dobré zlepšení! Myslím, že se mi ulevilo dvakrát víc, než by se mělo tobě. Zkontroluj si pečlivě chyby. Nejméně ve třech případech jde spíš o chybný aritmetický výpočet než o chybný postup.

Srdce mu začalo opět bušit, tentokrát třikrát rychleji. Rozlila se v něm úleva, ale nebyla chladivá – byla horká, složitá a podivná. Zavřel oči a neslyšel bzučení třídy nad výsledky testu ani zahájení předem stanoveného boje o nějaký ten bod navíc. Todd měl rudo před očima. Pulzovalo to jako proudící krev v rytmu úderů jeho srdce. V té chvíli nenáviděl Dussandera víc než kdykoli předtím. Sevřel ruce v pěst a přál si, usilovně si přál, aby v nich svíral Dussanderův vychrtlý kuřecí krk.

Dick a Monika měli postele v ložnici oddělené nočním stolkem, na němž stála vkusná napodobenina Tiffanyho lampy. Jejich pokoj byl z kvalitní borovice a kolem stěn byly volně narovnané knihy. Na druhé straně pokoje, mezi dvěma slonovinovými záložkami na knihy (sloni stáli na zadních nohách), byl kulatý televizní přijímač Sony. Dick se sluchátkem na uchu sledoval Johnnyho Carsona a Monika si četla nového Michaela Crichtona, kterého dopoledne dostala z klubu čtenářů.

„Dicku?“ Vložila do Crichtona záložku (stálo na ní: TADY JSEM USNUL) a knihu zavřela.

V televizi Buddy Hackett právě všechny rozparádil. Dick se usmíval. „Dicku?“ promluvila hlasitěji.

Dick odložil sluchátko. „Co je?“

„Myslíš si, že je Todd v pořádku?“

Na okamžik na ni pohlédl, zamračil se a pak maličko zavrtěl hlavou.

„Je ne comprends pas, chérie.“ Dickova nanicovatá francouzština byla zdrojem jejich společného vtípkování. Otec mu poslal kdysi dvě stě dolarů, aby si opatřil soukromého učitele, když mu hrozilo propadnutí z francouzštiny. Na vývěsce s nabídkami si namátkou vybral jméno Monika Darrowová. O Vánocích už nosila jeho prstýnek... a on udělal francouzštinu na C.

„No... zhubl.“

„Vypadá trochu vychrtle, to je fakt,“ připustil Dick. Položil sluchátko na klín, odkud vydávalo tichounké skřípání. „Začíná pořádně růst, Moniko.“

„Tak brzy?“ zeptala se celá nesvá.

Dick se zasmál. „Tak brzy. Já jsem vystřelil ze sto šedesáti centimetrů ve svých dvanácti na krásných sto osmdesát centimetrů svaloviny, které mám od devatenácti let dodneška. Matka říkala, že když mi bylo čtrnáct, bylo v noci slyšet, jak roštu.“

„Ještě že ti tolik nenarostlo všechno.“

„To závisí na tom, jak se to používá.“

„Nechceš to dneska použít?“

„Ta holka je čím dál nestydatější,“ povzdechl si Dick Bowden a odhodil sluchátko na zem.

Když potom Dick uléhal ke spánku, poznamenala:

„Dicku, má taky ošklivé sny.“

„Noční můry?“ zamumlal.

„Noční můry. Dvakrát nebo třikrát jsem ho slyšela naříkat ze spaní, když jsem šla v noci dolů na záchod. Nechtěla jsem ho budit. Asi je to hloupost, ale babička říkávala, že se člověk může pomást, když ho probudíš uprostřed zlého snu.“

„Tak proč nechodíš na záchod nahore?“ Před dvěma roky ho sám instaloval.

„Víš dobře, že tě každé spláchnutí vzbudí,“ vysvětlila Monika.

„Tak nesplachuj.“

„Dicku, nezlob.“

Dick si povzdechl.

„Když k němu někdy zajdu, je vidět, že se potí. Povlečení má celé mokré.“

Dick se ve tmě ušklíbl. „To bych se vsadil.“

„Co jako?... Ale!“ Lehce ho plácla. „Zase zlobíš. Kromě toho je mu teprve třináct.“

„Příští měsíc čtrnáct. Není zase tak malý. Možná trochu předčasně vyspělý, ale nijak malý už není.“

„Kolik bylo tobě?“

„Čtrnáct nebo patnáct. Nepamatuju se přesně. Ale pamatuju se, jak jsem se probudil a myslel jsem, že jsem umřel a přišel do nebe.“

„Ale byl jsi starší, než je Todd teď.“

„Všechno se to teď urychluje. Může za to buď mlíko... nebo fluor. Víš, že v té škole, co jsme loni stavěli v Jackson Parku, mají na všech dívčích záchodech automaty na dámské vložky? A to je škola, kde je průměrný věk v šesté třídě pouhých jedenáct. Kolik bylo tobě, když ti to začalo?“

„Nepamatuju se,“ odpověděla. „Vím jen, že Toddovy sny nevypadají, jako když... umírá a přichází do nebe.“

„Ptala ses ho na ně?“

„Jednou. Asi před šesti týdny. Byl jsi tenkrát na golfu a tím příšerným Erniem Jacobsem.“

„Ten příšerný Ernie Jacobs ze mě udělá do roku 1977 plnoprávného partnera, pokud se do té doby neousouží k smrti s tou svou odbarvenou sekretářkou. Kromě toho vždycky zaplatí pronájem hřiště. Co ti Todd řekl?“

„Že si nevzpomíná. Ale přes obličej mu přeletěl... takový stín. Řekla bych, že si ten sen pamatoval.“

„Moniko, ze svého dávno pohřbeného mládí si zdaleka nepamatuju všechno, ale moc dobře se pamatuju, že sny doprovázené polucí nejsou vždycky příjemné. Ve skutečnosti můžou být přímo nepříjemné.“

„Jak je to možné?“

„Vina. Různé pocity viny. Některé se můžou datovat už z útlého dětství, kdy mu bylo dáno jasně na srozuměnou, že počurávat se v postýlce je špatné. Pak je tady sex. Kdo ví, co vyvolává sny s polucí? Mačkanice v autobusu? Pohled pod dívčí sukni ve studovně? Nevím. Jediný takový sen, který si opravdu pamatuju, byl o tom, jak skáču z vysokého můstku na plovárně YMCA a při dopadu do vody ztrácím plavky.“

„A to ti stačilo?“ zahihňala se Monika.

„Jo. Takže, když s tebou kluk nechce mluvit o svých intimních problémech, nenut' ho k tomu.“

„Vždyť jsme dělali, co jsme mohli, abychom ho vychovali bez těch zbytečných pocitů viny.“

„Těm neunikneš. Přinese si je domů ze školy, jako si nosil v prvních letech angíny. Nachytá je od kamarádů nebo z toho, jak někteří učitelé přešlapují kolem jistých otázek. Něco má možná i od mého táty. ‚Nesahej si v noci na to, Todde, nebo ti ruce porostou chlupama, oslepneš, začneš ztrácet paměť a za chvíli ti to zčerná a upadne. Tak buď opatrný, Todde.‘“

„Dicku Bowdene! Tvůj otec by nikdy –“

„Že nikdy? On to sakra dělal! Stejně jako ta tvoje babička říkala, že když někoho probudíš z ošklivého snu, tak se zblázní. Říkal mi taky, abych si na cizím záchodě vždycky otřel prkýnko, protože bych mohl nachytat ‚cizí bakterie‘. Mám dojem, že tohle byl jeho způsob, jak vyjádřit syfilis. Vsadím se, že ti to

babička taky vykládala.“

„Ne, matka,“ odvětila duchem nepřítomně. „A říkala mi, že mám vždycky splachovat. Proto chodím dolů.“

„Stejně mě to budí,“ zabručel Dick.

„Cože?“

„Nic.“

Když znovu vyslovila jeho jméno, už skutečně napůl spal.

„Co je?“ zeptal se trochu nevrle.

„Nemyslíš, že... ale to je jedno. Spi dál.“

„Ne, pokračuj, jen to řekni. Už jsem zase vzhůru. Co jestli si nemyslím?“

„Ten starý pán, pan Denker. Nemyslíš, že s ním Todd tráví trochu moc času? Třeba... no, já nevím... plete Toddovi hlavu spoustou historek.“

„Opravdu těžkými horory,“ ušklíbl se Dick. „O dnu, kdy essenská automobilka nesplnila plán.“ Zařehotal se.

„Jen mě to tak napadlo,“ pronesla trochu upjatě. Pokrývka zašustila, jak se Monika otočila na druhý bok. „Promiň, že jsem tě obtěžovala.“

Položil jí ruku na holé rameno. „Něco ti povím, miláčku,“ zvažněl Dick, pak se na chvíli odmlčel a pozorně volil správná slova. „Já taky někdy mívám o Todda strach. Ne snad kvůli těm věcem jako ty, ale když se bojím, tak se bojím.“

Monika se k němu znovu obrátila. „Kvůli čemu?“

„Víš, já vyrůstal úplně jinak než on. Táta měl krám. Všichni mu říkali Hokynář Vic. Měl takovou knížku, kam si zapisoval jména lidí, kteří mu dlužili a kolik mu dlužili. Víš, jak té knížce říkal?“

„Ne.“ Dick mluvil o svých klukovských letech jen málokdy; vždycky si myslela, že na ně nerad vzpomíná. Teď pozorně poslouchala.

„Nazýval ji Kniha levé ruky. Říkal, že pravá ruka je kšeft, ale že pravá ruka by nikdy neměla vědět, co dělá levá. Říkal, že kdyby to pravá ruka opravdu věděla, nejspíš by popadla sekáček na maso a tu levou hned usekla.“

„Tos mi nikdy nevyprávěl.“

„Sama víš, že tenkrát, když jsme se brali, jsem tátu zvláště moc nemiloval, a abych řekl pravdu, dodneška se to příliš nezměnilo. Nechápal jsem, proč mám nosit kalhoty z dobročinné sbírky, zatímco paní Mazursky dostává na dluh šunku za pořad stejnou otřepanou historku o tom, jak se její manžel příští týden vrátí do práce. Přitom jediná práce, kterou ten somrák Bill Mazursky kdy dělal, bylo to, že pevně držel flašku nějakýho chlastu za dvanáct centů, aby se mu náhodou nezakutálela.

V těch dobách jsem si nepřál nic jiného, než dostat se z toho prostředí, zmizet z otcova života. Tak jsem se začal učit a dělat sporty, které mě vůbec nebavily, a nakonec jsem dostal štípko na Kalifornskou univerzitu. A dával jsem si majzla, abych byl pořad mezi deseti procenty nejlepších studentů, protože jediná Kniha levé ruky, kterou tenkrát na vysokých školách vedli, byla výhradně pro vojáky z Vietnamu. Táta mi posílal peníze na učebnice, ale jediné další prachy jsem od něj vzal, když mi tenkrát selhaly nervy a já napsal domů kvůli té francouzštině. Potkal jsem tebe. A až o moc později jsem se dozvěděl od pana Hallecka z vedlejšího bloku, že táta dal do frcu auto, aby schrastle těch dvě stě dolarů.

A teď mám tebe a spolu máme Todda. Vždycky jsem byl přesvědčený, že to je senzační kluk, a snažil jsem se dělat všechno pro to, aby mu nic nechybělo... nic, co by mu pomohlo, aby z něj vyrostl fajn chlap. Vždycky jsem se pochechtával té staré písničce o tom, jak člověk chce mít syna lepšího, než je on sám, ale čím jsem starší, tím mi to připadá míň legrační a víc pravdivé. Nikdy bych nechtěl, aby Todd musel nosit kalhoty z dobročinné sbírky proto, že žena nějakého somráka dostává šunku na dluh. Rozumiš mi?“

„Ano, jistěže ti rozumím,“ odpověděla tiše.

„A pak, asi před deseti lety, těsně předtím, než tátu definitivně utahaly spory ohledně plánované městské asanace a on odešel do penze, dostal menší infarkt. Deset dní byl v nemocnici. A lidi ze sousedství, Němčouři, Taliáni a dokonce i pár negrů, co se tam začali stěhovat kolem pětapadesátého roku... zaplatili účet v nemocnici. Do posledního centu. Nemohl jsem tomu uvěřit. A taky nechali krám

otevřený. Fiona Castellanová sehnala čtyři nebo pět přátel, co byli bez práce, a ti se tam na směny střídali. Když se táta vrátil, účetní knihy seděly na cent.“

„Panejo,“ vydechla velice tiše Monika.

„Víš, co mi řekl? Táta? Že měl vždycky strach ze stáří – že ho bude všechno bolet, že bude pořád vyděšený a že zůstane jako kůl v plotě. Že bude muset do nemocnice a bude chudý jako kostelní myš. Strach z umírání. A taky mi řekl, že po tom infarktu ho to přešlo. Začal si myslet, že může umřít dobře. ‚Myslíš tím umřít šťastný, táto?‘ zeptal jsem se ho. ‚Ne,‘ povídá, ‚myslím, že nikdo neumírá šťastný, Dickie.‘ Vždycky mi říkal Dickie, dělá to dodnes a to je další věc, kterou strašně nesnáším. Povídal, že si myslí, že nikdo neumírá šťastný, ale že lze umírat dobře. Na to nemůžu zapomenout.“

Dick se dlouze zamyslel.

„Teprve posledních pět nebo šest let jsem schopen dívat se na tátu nějak reálněji. Třeba je to tím, že je až v San Remu, tedy dost z ruky. Začal jsem uvažovat o tom, že Kniha levé ruky není tak úplně hloupý nápad. Bylo to v době, kdy jsem začal mít obavy o Todda. Pořád jsem mu chtěl nějak říct, že od života může čekat víc než jen to, že vás všechny vezmu na měsíc na Havaj nebo že mu můžu kupovat kalhoty, které nejsou cítit kuličkami proti molům jako kalhoty z dobročinné sbírky. Nikdy jsem nevěděl, jak mu to mám říct. Ale teď si myslím, že to asi ví. A tím se mi taky ulevilo.“

„Myslíš tím, jak předcítá panu Denkerovi?“

„Ano. Nic za to nemá. Denker mu nemůže platit. Máš tady starce, tisíce kilometrů od přátel a příbuzných, kteří by snad ještě mohli být naživu, člověka, který ztělesňuje všechno, čeho se můj otec bál. A je tady Todd.“

„Takhle jsem o tom nikdy neuvažovala.“

„Všimla sis někdy Todda, když s ním mluvíme o tom starém člověku?“

„Vždycky nápadně ztichne.“

„Ovšem. Jazyk má jak svázaný, je celý v rozpacích, jako kdyby dělal něco špatného. Úplně stejně jako táta, když se mu někdo snažil poděkovat, že dává na dluh. Jsme prostě Toddova pravá ruka, tak je to. Ty, já a všechno ostatní – dům, lyžování na Tahoe, thunderbird v garáži, jeho barevný televizor. To všechno je jeho pravá ruka. A on nechce, abychom viděli, co dělá jeho levá ruka.“

„Nemyslíš si tedy, že s Denkerem tráví moc času?“

„Miláčku, podívej se, jaké má známky! Kdyby se zhoršoval, já bych byl první, kdo by mu řekl: čeho je moc, toho je příliš, bude se končit. Známky jsou to první místo, kde by se projevil každý průšvih. A jaké jsou?“

„Stejně dobré jako vždycky, až na to počáteční uklouznutí.“

„Tak o čem mluvíme? Poslechni, miláčku, v devět mám radu. Jestli se trochu nevyspím, budu hrozně utahaný.“

„To víš, že jo, spi,“ přisvědčila chápavě, a když se obrátil, políbila ho zlehka na rameno. „Miluju tě.“

„Já tebe taky,“ odpověděl spokojeně a zavřel oči. „Všechno je v pořádku, Moniko. Děláš si zbytečné starosti.“

„Já vím, že jo. Dobrou noc.“

Usnuli.

„Přestaň čumět z okna!“ okřikl ho Dussander. „Není tam nic, co by tě mělo zajímat.“

Todd na něj nevráživě pohlédl. Na stole měl otevřenou učebnici dějepisu s barevným obrázkem Teddyho Roosevelta, zdolávajícího vrchol San Juan. Bezmocní Kubánci padají pod kopyty Teddyho koně. Teddy má v tváři široký americký úsměv, úsměv muže, jenž ví, že Bůh spočívá na nebesích a všechno je skvělé. Todd Bowden se neusmíval.

„Vám se líbí dělat otrokáře, že jo?“ zeptal se.

„Líbí se mi být svobodný člověk,“ odpověděl Dussander. „Uč se.“

„Polibte mi šos.“

„V tvém věku,“ poznamenal Dussander, „by mi byli za taková slova vypláchli pusou louhem.“

„Časy se mění.“

„Skutečně?“ Dussander si usrkl whisky. „Uč se.“

Todd hleděl upřeně na Dussandera. „Jste úplně normální ochlasta. Je vám to jasný?“

„Uč se.“

„Držte klapajznu!“ Todd praštil knihou. Kuchyní se to rozlehlo jako výstřel z pušky. „Stejně to nemůžu stihnout. Do písemky nikdy. Zbývá mi ještě padesát stran těchhle keců, až do první světové války. Zítra si ve studovně napíšu tahák.“

Dussander ho ostře okřikl: „Nic takového neuděláš!“

„Proč ne? Kdo mi v tom zabrání? Vy snad?“

„Chlapče, ještě pořád ti dá moc práce pochopit, o jakou sázku bojujeme. Myslíš si snad, že mě nějak baví strkat pořád takovému usmrkanci nos do knih?“ Zvýšený hlas zněl jako práskání biče, panovačné a nesmlouvavé. „Myslíš si, že mě baví poslouchat to tvoje vztekání a ukňourané nadávky? Polibte mi šos,“ parodoval Dussander chlapce vysokou fistulí a Todd temně zrudl. „Polibte mi šos, co má být, zítra to stejně udělám, polibte mi šos!“

„Tohle se vám líbí!“ zaječel Todd. „Ano, vám se to líbí! Jedině když mě můžete komandovat, tak si přestanete připadat jako blbec! Vlezte mi na záda a dejte mi aspoň chvíli pokoj, ať si odpočinu!“

„Jestli tě chytanou s tahákem, co si myslíš, že se stane? Komu to nejdřív oznámí?“

Todd hleděl na své ruce s okousanými nehty a mlčel.

„Komu?“

„Bože můj, vždyť víte. Gumáku Edovi. Potom nejspíš našim.“

Dussander přikývl. „Já si myslím totéž. Uč se. Tahák si ulož do hlavy, kam patří.“

„Já vás nenávídím,“ pronesl Todd otupěle. „Opravdu nenávídím.“ Ale otevřel znovu učebnici a z ní se na něj usmál Teddy Roosevelt; Teddy cválající do dvacátého století s šavlí v ruce a Kubánci, ustupující před ním v naprostém zmatku – patrně před jeho nelibostným americkým úsměvem.

Dussander se opět začal houpat. V ruce držel hrnek s whisky. „Hodný chlapeček,“ pravil téměř něžně.

Poslední dubnové noci měl Todd první sen doprovázený polucí; probudil se za zvuku deště, který tiše šuměl v listí a větvích stromů za oknem.

Ve snu se nacházel v jedné laboratoři v Patinu. Stál na konci dlouhého, nízkého stolu. Ke stolu byla pouty připevněna štíhlá dívka podivuhodné krásy. Dussander mu asistoval. Dussander měl na sobě bílou řeznickou zástěru a nic jiného. Když se otočil, aby zapojil záznamovou aparaturu, Todd spatřil jeho vychrtlé hýždě, které se o sebe třely jak otřískané bílé kameny.

Podal Toddovi cosi, co on ihned poznal, i když to nikdy předtím neviděl. Byl to umělý penis. Jeho konec byl z naleštěného kovu a ve světle stropních reflektorů se blýskal jako bezcitný chróm. Byl dutý. Vycházel z něj černý elektrický kabel, který končil v červené gumové baňce.

„Do toho,“ vyzval ho Dussander. „Führer říká, že je to v pořádku. Prý je to tvoje odměna za učení.“

Todd pohlédl dolů na sebe a viděl, že je nahý. Svůj malý penis měl zcela ztopořený, vztyčený z řídkého chomáčku ochlupení. Vklouzl do umělého penisu. Byl mu těsný, ale bylo v něm nějaké mazivo. Tření bylo příjemné. Ne; bylo to víc než příjemné. Bylo to nádherné.

Pohlédl na dívku pod sebou a ucítil zvláštní posun v myšlenkách... jako by zapadaly do přesných kolejí. Všechno se náhle zdálo být v pořádku. Dveře byly otevřené. Může jít dál. Do levé ruky uchopil červenou baňku, klekl si na stůl a na chvíli se zastavil; zvažoval úhel, zatímco jeho germánský pyj vytvářel svůj vlastní úhel ke štíhlému chlapeckému tělu.

Z velké dálky slyšel nejasně Dussandera slova: „Test číslo osmdesát čtyři. Elektřina, sexuální stimul, metabolismus. Založeno na Thyssenově teorii negativního posílení reakce. Subjekt je mladá Židovka, přibližně šestnáct let, žádné jizvy, žádné poznávací znamení, žádná zjevná nezpůsobnost –“

Vykřikla, když se jí dotkla špička umělého penisu. Todd shledal její pláč a křik příjemným, stejně jako její marný zápas, aby se osvobodila nebo aby aspoň sevřela nohy.

Tohle nemůžou v těch časopisech o válce ukazovat, uvažoval, ale stejně je to tak.

Náhle se vrhl vpřed a nemilosrdně ji rozevřel. Zaječela jako siréna.

Po počátečním zmitání a snahách vypudit ho ležela dokonale klidně, trpělivě. Kluzký vnitřek umělého penisu se pohyboval sem a tam proti Toddovu překrvenému údu. Nádherné. Božské. Prsty si pohrával s gumovou baňkou v levé ruce.

Kdesi daleko Dussander nahlas odčítal pulz, krevní tlak, dýchání, vlny alfa, vlny beta, srdeční činnost.

Když se přiblížilo vyvrcholení, Todd se úplně zklidnil a zmáčkl baňku. Dívčiny zavřené oči se prudce rozevřely a vytřeštily. Jazyk se jí chvěl v růžové prohlubni úst. Její paže a nohy rytmicky vibrovaly. To hlavní se však dělo v jejím trupu, kde se každý sval chvějivě napínal a povoloval

(každý sval každý sval pohyb stah sevření každý)

každý sval a pocit vyvrcholení je

(extáze)

oj to je, to je

(venku hřmí konec světa)

Za tohoto zvuku a za zvuku deště se Todd probudil. Ležel schoulený na boku do tmavé kuličky a srdce mu bušilo jako sprinterovi. Podbřišek měl zvlhlý od nějaké teplé, lepkavé tekutiny. Na okamžik ho zachvátila panická hrůza, že může vykrvácet... a pak si uvědomil, co to skutečně je, a málem se mu zvedl žaludek. Semeno. V hlavě se mu vynořila slova, jimiž bývají popsány dřevěné ploty, plechové skříňky v šatnách a zdi záchodů u benzinových pump. Všechno mu to mohlo být ukradené.

Ruce se mu bezmocně sevřely v pěst. Snové vyvrcholení se mu znovu vrátilo, teď však bezbarvé, nesmyslné, děsivé. Nervy se stále chvějí a jen pomalu povolují své napětí. Závěrečná scéna, nyní už vybledlá, byla nechutná a zároveň jaksi nutkavá, jako bezelstné kousnutí do tropického ovoce, při němž si uvědomíme (žel až o vteřinu později), že chutná tak báječně jen proto, že je shnilé.

Pak mu to došlo. Co bude muset udělat.

K tomu, aby se stal zase tím, čím býval, je jen jediná cesta. Bude muset Dussandera zabít. To je jediná cesta. Hraní skončilo; čas slov je pryč. Teď jde o přežití.

„Zabiješ ho a všechno to skončí,“ šeptal do tmy, zatímco ve stromech venku šuměl déšť a na břicho mu zasychalo semeno. Šepot tomu dodával zdání skutečnosti.

Dussander měl stále v zásobě tři nebo čtyři láhve Ancient Age v polici nad příkrými schody do sklípku. Vždycky dojde k dvířkům, otevře je (obvykle je už podnapilý) a sestoupí o dva schody níž. Pak se nakloní, jednou rukou se opře o polici a druhou uchopí hrdlo nové láhve. Podlaha ve sklípku není dlážděná, ale špína je vždycky smetená; Dussander ji se strojovou důkladností, kterou Todd nyní považoval spíš za prušáckou než německou, pravidelně každé dva měsíce natíral olejem, aby se tam nelíhl žádný hmyz. Beton nebeton, staré kosti se lámou snadno. A starci mívají nešťastné úrazy. Úmrtí zpráva zaznamenaná, že „pan Denker“ byl namazaný jak zákon káže, když „spadl“.

Co se stalo, Todde?

Nešel mi otevřít, tak jsem si otevřel sám klíčem, který mi kdysi dal. Někdy totiž spí jak dřevo. Šel jsem do kuchyně a vidím, že dvířka do sklepa jsou otevřená. Sestoupil jsem po schodech a on... a on...

Pak, pochopitelně, slzy.

To vyjde.

Zase bude tím, čím býval.

Zcela probuzený Todd ležel dlouho ve tmě a naslouchal bouři, ustupující na západ nad Tichý oceán, naslouchal tajemným zvukům deště. Myslel si, že už do rána neusne, že o tom bude přemýšlet pořád dokola. Ale o chvíli později už spal bezesným spánkem, s pěstí pod bradou. Prvního máje se probudil zcela odpočatý – poprvé po mnoha měsících.

11

Květen 1975

Ten pátek připadal Toddovi jako nejdelší den jeho života. Seděl ve třídě hodinu za hodinou, nic neslyšel a čekal jen na posledních pět minut, kdy učitel či učitelka vytáhli štůsek rup-karet a začali je rozdávat. Pokaždé, když se učitel s tímto štůskem přiblížil k Toddově lavici, chlapec ztuhl. Pokaždé, když ho bez zastavení minuli, zaplavily ho vlny závratí a polohysterie.

Nejhorší byla algebra. Storrmann se přiblížil... zaváhal... a právě když Todd začínal být přesvědčen, že ho mine, položil mu učitel na stůl obrácenou rup-kartu. Todd na ni chladně hleděl a nic přitom necítil. Tak a je to tady, pomyslel si. Bod, hra, set a zápas. Pokud si Dussander nedokáže něco vymyslet. A o tom pochybuju.

Bez zvláštního zájmu otočil rup-kartu, aby se podíval, o kolik mu uteklo C. Muselo to být těsně, ale

věřte Storrmannovi, že vám něco promine. Viděl, že kolonka na známky byla zcela prázdná. V rubrice POZNÁMKY stálo: Jsem moc rád, že ti ji nemusím dát doopravdy! Chas. Storrmann.

Znovu se o něj začala pokoušet závrat', tentokrát to bylo mnohem prudší, hučelo mu v hlavě, až mu připadala jako balon naplněný vodíkem. Zachytil se co nejpevněji stolu a v duchu si posedle opakoval jedinou myšlenku: Neomdliš, neomdliš, neomdliš. Vlny závratí pomalu odezněly a Todd pak musel ovládnout naléhavé nutkání, aby nevyběhl uličkou mezi lavicemi za Storrmannem, neotočil ho a nevypíchal mu oči čerstvě ořezanou tužkou, kterou držel v ruce. Po celou tu dobu zůstala jeho tvář bez jakéhokoli výrazu. Jedinou známkou, že se v jeho hlavě něco děje, byl mírný tik v jednom očním víčku.

O patnáct minut později skončilo pro ten týden vyučování. Todd pomalu obešel budovu ke stojanům na bicykly; hlavu měl sklopenou, ruce v kapsách, učebnice pod pravou paží a vůbec nevnímal pobíhající a pokřikující spolužáky. Učebnice hodil do košíku na nosiči, odemkl schwinna a rozjel se pryč. K Dussanderovi.

Dneska, pomyslel si. Dneska je tvůj den, starej.

„Takže,“ uvítal ho Dussander s hrnkem whisky v ruce, když Todd vešel do kuchyně, „obžalovaný se vrací od soudu. Jaký vynesli rozsudek?“ Byl v županu a na nohou měl teplé vlněné ponožky do půli lýtek. V takových ponožkách, napadlo Todda, se snadno uklouzne. Pohlédl na láhev Ancient Age, na které Dussander právě pracoval. Zbývalo v ní na tři prsty.

„Žádné D, žádné F, žádná rup-karta,“ vychrtil ze sebe Todd. „V červnu si budu muset opravit některé známky, ale nic moc. Jestli vydržím, dostanu v tomhle čtvrtletí jen áčka a béčka.“

„To víš, že vydržíš,“ ujistil ho Dussander. „Na to už dohlédneme.“ Napil se a pak si přilil do hrnku další whisky. „To je důvod k oslavě.“ Měl už trochu těžký jazyk – bylo to sotva znatelné, ale Todd věděl, že ten otrapa je nalitý jak dělo. Ano, dnes. Bude se to muset stát dnes.

Ale zachoval klid.

„Tady je prdlajs co oslavovat,“ namítl Dussanderovi.

„Obávám se, že služebnictvo ještě nevychladilo šampaňské a kaviár,“ ignoroval ho Dussander. „Ty lidi jsou dneska strašně nespolehliví. Co takhle dát si zatím kus chleba se sýrem?“

„Prima,“ souhlasil Todd. „Mně je to buřt.“

Dussander vstal (kolenem vrazil do stolu, až poskočil) a přešel k ledničce. Vyndal z ní sýr, ze zásuvky vzal nůž, z police talíř a z krabice na chleba pár sucharů.

„Všechno pečlivě otrávené prušáckou kyselinou,“ poznamenal, když pokládal sýr a suchary na stůl. Zašklebil se a Todd viděl, že si Dussander dnes zase nenasadil umělý chrup. Přesto se na něj usmál.

„Jsi dneska nějak klidný!“ zvolal Dussander. „Čekal bych, že cestou ze školy budeš metat salta.“ Vylil obsah láhve do hrnku, pomlaskl si a oťel si rty.

„Jsem z toho ještě teď jak praštěný,“ vysvětlil Todd. Zakousl se do sucharu. Už dávno přestal odmítat Dussanderovo jídlo. Dussander si myslí, že u některého Toddova kamaráda je dopis – samozřejmě, že žádný není; Todd má kamarády, ale žádného takového, jemuž by mohl tolik důvěřovat. Předpokládal, že to Dussander už dávno tuší, ale bylo mu jasné, že Dussander by se nikdy neodvážil ověřit si své tušení tak extrémním testem, jako je vražda.

„O čem si budeme povídat dnes?“ zeptal se Dussander a obrátil do sebe poslední kapku. „Dám ti den volna od učení, co tomu říkáš? No? No?“ Když pil, měl vždycky těžší přízvuk. Todd ten přízvuk začínal nenávidět. Dnes mu nevadil; dnes mu nevadilo vůbec nic. Cítil se velice klidný. Pohlédl na své ruce, na ruce, které do něj strčí, ale vypadaly jako obyčejně. Netřásl se, byly úplně klidné.

„Mně je to buřt,“ odpověděl. „O čem chcete.“

„Mám ti vyprávět o speciálním mýdle, které jsme vyráběli? O pokusech s vnucenou homosexualitou? Nebo bys raději slyšel o tom, jak jsem unikl z Berlína, když jsem se tam předtím jako blázen vrátil? Bylo to o chlup, to ti tedy povím.“ Pantomimicky napodobil ušmíknutí chlupu a hlasitě se zasmál.

„O čem chcete,“ opakoval Todd. „Fakt.“ Sledoval Dussandera, jak zkoumá prázdnou láhev a pak s ní vstává z houpacího křesla. Dussander odnesl láhev ke koši na odpadky a vyhodil ji.

„Ne, raději nic takového,“ zauvažoval Dussander nahlas. „Nejsi zřejmě v náladě.“ Zamyšleně chvilku postál u odpadkového koše a pak přešel přes kuchyň směrem k dvířkům do sklepa. Vlněné ponožky

šustily po rozpraskaném linoleu. „Myslím, že ti dneska místo toho budu vyprávět příběh o starci, který měl strach.“

Dussander otevřel sklepní dvířka. Stál teď zády ke stolu. Todd tiše vstal.

„Měl strach,“ pokračoval Dussander, „z jistého chlapce, který byl – zvláštním způsobem – jeho přítelem. Chytrý kluk. Matka o něm mluvila jako o ‚nadaném žákovi‘, a stařec sám poznal, že to opravdu nadaný žák je... i když asi jinak, než si matka představuje.“

Dussanderovy zkřivené a nemotorné prsty zápolily se starým vypínačem na zdi ve snaze rozsvítit. Todd přešel po linoleu – téměř se vznášel – aniž šlápl na některé vzrající místo. Znal už tuhle kuchyň jako své boty. Možná ještě lépe.

„Zpočátku ten chlapec nebyl starcovým přítelem,“ vyprávěl Dussander. Konečně se mu podařilo rozsvítit. Našlápl na první schod s opatností starého opilce. „Zpočátku ho stařec hodně nenáviděl. Potom se mu chlapcova společnost postupně zalíbila, i když tady pořád zůstávala dost značná antipatie.“ Díval se na polici, ale stále se ještě držel zábradlí. Todd si klidně – ne, naprosto chladnokrevně – stoupl za starce a odhadoval šance, jak jedním úderem srazit Dussandera od zábradlí. Rozhodl se vyčkat, až se Dussander předkloní.

„Část starcova potěšení pocházela z pocitu rovnosti,“ pokračoval zamyšleně Dussander. „Viš, stařec a chlapec měli jeden druhého v hrsti. Každý věděl něco, co ten druhý chtěl utajit. A pak... pak začalo být starci zřejmé, že se věci mění. Ano. Ztrácel své sevření – částečně až úplně, podle toho, jak zoufalý nebo jak chytrý by chlapec mohl být. Jedné dlouhé bezesné noci starce napadlo, že by bylo dobré chlapce nějak nově zmáčknot. Kvůli své vlastní bezpečnosti.“

Dussander se teď pustil zábradlí a naklonil se nad příkré schody do sklípka, ale Todd zůstal zcela nehybný. Mrazivý chlad se v něm rozpouštěl a vystřídal ho rudý nával vzteku a zmatku. Jakmile Dussander popadl novou láhev, Todda ve zlosti napadlo, že stařec má ten nejsmrdučejší sklep ve městě, ať ho natírá olejem sebevíc. Ze sklepa to páchlo, jako když tam něco zdechlo.

„A tak stařec vstal rovnýma nohama z postele. Vždyť co znamená spánek pro starce? Skoro nic. A posadil se ke stolečku a přemítal o tom, jak chytře zapletl chlapce do stejných zločinů, kvůli kterým ho chlapec držel v hrsti. Posadil se a přemýšlel o tom, jak se chlapec pilně učil, jak velice pilně pracoval, aby si zase zlepšil známky ve škole. A o tom, jak chlapec – až bude mít zase dobré známky – už vůbec nebude potřebovat, aby stařec dále žil. A jestli bude stařec mrtvý, chlapec bude svobodný.“

Teď se otočil s láhví Ancient Age v ruce.

„Viš, já tě slyšel,“ pronesl téměř něžně. „Od chvíle, kdy jsi odstrčil židli a vstal. Nejsi tak tichý, jak si představuješ, chlapče. Aspoň zatím ne.“

Todd mlčel.

„Tak!“ zvolal Dussander, vrátil se do kuchyně a pevně za sebou zavřel sklepní dvířka. „Stařec všechno sepsal, nicht wahr? Od prvního do posledního slova to sepsal. Když byl konečně hotov, už skoro svítalo a ruka mu úpěla od artrózy – verdammte artróza – ale poprvé po mnoha týdnech mu bylo dobře. Cítil se bezpečný. Vlezl si zase do postele a spal až do odpoledne. Kdyby byl totiž spal ještě déle, byl by propásl svůj oblíbený televizní seriál Všeobecná nemocnice.“

Vrátil se k houpacímu křeslu. Posadil se, vzal starý zavírák se stěnkou ze slonoviny a začal namáhavě odřezávat pečeť na hrdle láhve s whisky.

„Příštího dne se stařec oblékl do svátečního obleku a odebral se do banky, kde má své malé úspory a běžný účet. Promluvil si s jedním bankovním úředníkem, který všechny starcovy otázky zodpověděl velice uspokojivě. Pronajal si bezpečnostní schránku. Bankovní úředník starci vysvětlil, že jeden klíč bude mít stařec a jeden banka. Aby se skříňka dala otevřít, bude zapotřebí obou klíčů. Bez podepsaného a notářsky ověřeného povolení nemůže starcův klíč použít nikdo jiný než on sám. S jedinou výjimkou.“

Dussander se bezzubě usmál do bílé, napjaté tváře Todda Bowdena.

„Výjimka platí pro případ úmrtí držitele schránky,“ doplnil na vysvětlenou. Nespustil z Todda oči a ani se nepřestal usmívat, zastrčil zavírák zpátky do kapsy županu, odšrouboval zátku láhve a nalil si do hrnku řádnou dávku whisky.

„Co se stane potom?“ zeptal se Todd chraplavě.

„Potom se schránka otevře za přítomnosti bankovního úředníka a zástupce daňového úřadu. Obsah schránky se zkontroluje. V tomto případě najdou jen dvanáctistránkový dokument. Nezdánitelný... ale vysoce zajímavý.“

Prsty Toddových rukou se k sobě přiblížily a vzájemně se propletly. „To nemůžete udělat,“ vydechl užaslým a nevěřícím hlasem. Byl to hlas člověka, který se dívá, jak někdo chodí po stropě. „To nemůžete... nemůžete to udělat.“

„Chlapče,“ ujistil ho Dussander laskavě, „udělal jsem to.“

„Ale... já... vy...“ Hlas mu náhle stoupl do zoufalého zakvílení. „Vždyť jste starý! Vy nevíte, že jste starý? Můžete umřít. Můžete kdykoliv umřít!“

Dussander vstal. Došel ke kuchyňské polici a vzal odtud malou skleničku. Kdysi v ní byl džem. Byla pomalovaná tančícími postavkami. Vedle Sněhurky Todd poznával jednotlivé trpaslíky. Sledoval Dussandera, jak téměř slavnostně vytírá skleničku od džemu utěrkou na nádobí. Sledoval Dussandera, jak staví skleničku před něj. Sledoval Dussandera, jak do ní nalévá na prst whisky.

„K čemu to je?“ zamumlal Todd. „Já nepiju. Pití je pro takové ochlasty, jako jste vy.“

„Zdvihni sklenku, chlapče. Tohle je zvláštní příležitost. Dneska se napij.“

Todd se na něj dlouze zahleděl a pak se chopil sklenice. Dussander si s ním vesele přít'ukl svým laciným porcelánovým hrnkem.

„Na zdraví, chlapče – ať žijem! Ať žijem oba dva! Prosit!“ Obrátil do sebe hrnek jedním lokem a začal se smát. Rozesmátý se pohupoval v křesle, nohou v ponožce se odrazil od podlahy a Todda napadlo, že se ještě nikdy tolik nepodobal supovi, supovi v županu, odpornému mrchožroutovi.

„Nenávidím vás,“ uniklo mu ze rtů a Dussander se začal dusit smíchy. Tvář mu cihlově zčervenala; znělo to jako kašel, smích a skrčení zároveň. Vyděšený Todd vyskočil a začal bušit do Dussanderových zad, dokud záchvat kašle nepolevil.

„Danke schön,“ poděkoval Dussander. „Vypij to. Udělá ti to dobře.“

Todd sklenku vypil. Chutnalo to jako velmi ošklivý lék proti nachlazení a útroby měl v jednom plameni.

„Nechápu, jak můžete to svinstvo pořád pít,“ otrásl se a odložil sklenku na stůl. „Měl byste s tím přestat. Přestat s pitím a kouřením.“

„Tvůj zájem o mé zdraví je dojemný,“ vyjádřil se Dussander uznale. Z kapsy županu, v které předtím zmizel zavírák, vytáhl pomuchlanou krabičku cigaret. „A já mám stejnou starost o tebe, chlapče. Téměř denně čtu v novinách zprávy o cyklistech zabitých na silnicích. Měl bys toho kola nechat. A chodit pěšky. Nebo jezdit autobusem jako já.“

„Proč mě pořád serete?“ vybuchl Todd.

„Chlapče,“ odpověděl Dussander, přilil si whisky a opět se rozesmál, „my se sereme navzájem, copak to nevíš?“

###

Asi týden nato seděl Todd na nepoužívané nakládací rampě za bývalým nádražím. Házel kousky škváry na zarezlé a plevelem zarostlé kolejnice.

Proč ho vlastně nezabiju?

Protože uvažoval logicky, napadla ho nejdřív logická odpověď. Není vůbec žádný důvod, proč to neudělat. Dussander dřív nebo později umře a s ohledem na jeho zlozvyky to bude spíš dřív. Ať starce zabije nebo ať Dussander zemře ve vaně na infarkt, všechno pak stejně vyjde najevo. Aspoň by měl to potěšení zakroutit tomu starému supovi krkem.

Dřív nebo později – ta věta se vzpírá logice.

Třeba to bude později, uvažoval Todd. Bez ohledu na cigarety a chlast, ten dědek má kořen. Vydržel už tak dlouho... může vydržet ještě déle.

Zesponu se ozvalo opilecké zachrápání.

Todd vyskočil na nohy a z dlaně mu vypadla hrst škváry. Chrápání se ozvalo znovu.

Chlapec ztuhl, připraven okamžitě utéct, ale už se nic neozvalo. O necelý kilometr dál nad tímto beznadějným Zapadákovem s jeho opuštěnými budovami, zrezivělými ploty a otřískanými a propadlými nástupišti ubíhala po obzoru osmiproudá dálnice. Automobily na dálnici bzučely v slunci jako exotičtí brouci s tvrdými krovkami. Tam osmiproudý dopravní ruch, tady nic než Todd a pár ptáků... a to

chrápání. S rukama na kolenou se opatrně předklonil a pohlédl pod nakládací rampu. Mezi zažloutlým plevellem, prázdnými plechovkami a zaprášenými starými láhvemi se rozvaloval pobuda. Jeho stáří nebylo možné určit, Todd ho odhadoval na třicet až čtyři sta let. Měl na sobě pruhované tričko se stopami zaschlých zvratků, zelené kalhoty, které mu byly moc velké, a pracovní boty ze šedé kůže, roztrhané na cimprcampr. Praskliny na botách se doširoka rozvíraly jako ústa člověka v posledním tažení. Todd si uvědomil, že ten chlap smrdí jako Dussanderův sklep.

Pobudovy zarudlé oči se zvolna pootevřely a zahleděly se na Todda s tupou lhostejností. Todd si přitom vzpomněl na švýcarský armádní nůž, který měl v kapse. Byl to rybářský model a koupil ho téměř před rokem v obchodě se sportovními potřebami na pláži v Redonu. V duchu jako by slyšel prodavačova slova: Lepší nůž sis nemohl vybrat, hochu – takový nůž ti jednou může zachránit život. Každý rok prodáme patnáct set švýcarských nožů.

Patnáct set ročně.

Strčil ruku do kapsy a nůž sevřel. V duchu viděl Dussanderův zavírák, jak pracuje na hrdle láhve Ancient Age a zvolna odřezává pečeť. O chvíli později si uvědomil, že má erekci.

Popadla ho hrůza.

Pobuda si otřel rukou okoralé rty a pak je olízl; jazyk měl od nikotinu trvale zahnědlý. „Nemáš deseták, kámo?“

Toddův výraz mu nic nenapověděl.

„Musím do L. A. Potřebuju ještě deseták na autobus. Mám tam jednání. Nabízej mi bezva džob. Takovej fajnověj kámoš musí mít deseták. Možná máš čtvrtoláč.“

„Zajisté, vážený, takovým nožem vykucháš mořského okouna, jen to fikne... co povídám, ten ti stačí na mečouna, když na to přijde. Prodáme jich patnáct set ročně. Dostanou se v každém obchodě se sportovními potřebami a ve výprodeji armádní výstroje po celých Státech; a jestli se s ním rozhodneš vykuchat nějakého smradlavého pobudu, nikdo nenajde žádnou stopu, která by k tobě vedla, absolutně NIKDO.“

Pobuda ztišil hlas; změnil se v důvěrný, zastřený šepot. „Za doláč ti ho vykourím, žes to ještě nezažil. Ručím ti za to, že se z toho úplně pomineš, úplně –“

Todd vytáhl ruku z kapsy. Nevěděl, co v ní má, dokud ji neotevřel. Dva čtvrtolary. Dva nikláky. Pár centů. Hodil to na pobudu a utekl.

12

Červen 1975

Todd Bowden, teď už čtrnáctiletý, přibrzdil u cestičky k Dussanderovu domku a postavil kolo na opěrku. Na spodním schodu ležely Los Angeles Times; chlapec je zvedl. Podíval se na zvonek, pod nímž byly stále na svých místech úhledné cedulky ARTHUR DENKER a POJIŠŤOVACÍ AGENTI A PODOMNÍ OBCHODNÍCI NEŽÁDOUCÍ. Dnes už se, samozřejmě, se zvonkem neobtěžoval; měl vlastní klíč.

Odněkud ze sousedství sem zaléhalo skytání sekačky na trávu. Chlapec pohlédl na Dussanderův trávník a viděl, že by potřeboval posekat; bude muset starému říct, aby sehnal nějakého kluka se sekačkou. Dussander na takové drobnosti nyní zapomínal čím dál častěji. Možná je to senilita; možná je to ničivý důsledek Ancient Age na jeho mozek. Na čtrnáctiletého chlapce to byla velice dospělácká úvaha, ale takové myšlenky už Todda dávno neudivovaly nějakou výjimečností. Má teď spoustu dospěláckých myšlenek. Většinou to nic slavného není.

Otevřel si dveře.

Při vstupu do kuchyně zažil obvyklý okamžik hrůzy; spatřil Dussandera sesutého k jednomu opěradlu houpacího křesla, hrnek na stole, poloprázdná láhev whisky vedle něj. Celá cigareta dohořela na šedý krajkový popel ve víčku od sklenice majonézy, kde už bylo několik zamáčknutých nedopalků. Dussander měl ústa dokořán. Tvář měl zažloutlou. Dlouhé paže mu ochable visely přes opěradla. Zdálo se, že nedýchá.

„Dussandere,“ zavolal dosti ostře. „Vztyk a usmívat se!“

Pocítil vlnu úlevy, když sebou stařec trhl, zamrkal a nakonec se pořádně posadil.

„To jsi ty? A tak brzy?“

„Poslední den školy nás pustili dřív,“ vysvětlil Todd. Ukázal na zbytky cigarety ve víčku od majonézy. „Jednou takhle vypálíte celý dům.“

„Možná,“ připustil Dussander neurčitě. Vyštrachal cigarety, jednu vyklepl z krabičky (a jen taktak ji zachytil, aby nespadla ze stolu) a nakonec si zapálil. Následoval dlouhý záchvat kašle; Todd sebou přitom znechuceně škubl. Když to starce opravdu chytlo, Todd téměř vždycky čekal, že začne plivat na stůl šedočerné kusy plic... a že se přitom nejspíš bude křenit.

Konečně kašel povolil natolik, že se Dussander mohl zeptat: „Co to tam máš?“

„Vysvědčení.“

Dussander si ho vzal, rozevřel ho a přidržel na vzdálenost natažené paže, aby viděl na čtení.

„Angličtina... A. Americké dějiny... A. Přírodopis... B-plus. Naše společnost... A. Základy francouzštiny... B-minus. Základy algebry... B.“ Odložil vysvědčení stranou. „Velmi dobře. Jak se to říká? Zachránili jsme ti kůži, chlapče. Budeš muset něco změnit?“

„Snad jen francouzštinu a algebru a myslím, že se na to nikdy nepříjde. Myslím taky, že za to vděčím vám. Nejsem na to nijak hrdý, ale taková je skutečnost. Takže díky.“

„To je ale dojemná řeč,“ komentoval jeho slova Dussander a opět se rozkašlal.

„Mám dojem, že vás odteďka už nebudu moc často vídat,“ prohodil Todd a Dussander náhle přestal kašlat.

„Ne?“ otázal se zdvořile.

„Ne,“ potvrdil Todd. „Pětadvacátého června odjíždíme na měsíc na Havaj. V září začnu chodit do školy na druhém konci města. To je kvůli té integraci s černošskými žáky ve školách.“

„Ano, ano, ty Schwarzen,“ přitakal Dussander a netečně pozoroval mouchu, přelézající červené a bílé čtverečky na voskovaném plátně. „Tahle země si už dvacet let dělá starosti a fňuká kvůli těm Schwarzen. My ale známe řešení... nemám pravdu, chlapče?“ Bezzubě se na Todda usmál a Todd sklopil oči; v žaludku ucítil známý zvědavý pohyb. Hrůza, nenávist a přání udělat něco tak strašného, o čem uvažoval nanejvýš ve snu.

„Podívejte, pokud to náhodou nevíte, chci jít na vysokou,“ pokračoval Todd. „Vím, že na to mám ještě dost času, ale uvažuji o tom. Dokonce vím, co bych chtěl studovat. Historii.“

„Obdivuhodné. Ten, kdo se nepoučí z minulosti, je –“

„Nechte těch žvástů!“ okřikl ho Todd.

Dussander dost ochotně uposlechl. Věděl, že chlapec ještě neskončil... ještě ne. Seděl se založenýma rukama a pozoroval ho.

„Můžu od kamaráda dostat ten dopis zpátky,“ vyhrkl náhle Todd. „Rozumíte? Můžu vám ho dát přečíst a pak ho před vámi spálit. Jestli ovšem –“

„– jestli ovšem já odstráním z bezpečnostní schránky jistý dokument.“

„No... jo.“

Dussander vyrazil dlouhý, hvízdavý a žalostný povzdech. „Chlapče,“ řekl. „Ty pořád nechápeš situaci. Nechápal jsi ji nikdy, od samého začátku. Zčásti proto, že jsi ještě chlapec, ale taky ne tak úplně... i na samém začátku jsi byl velmi starý chlapec. Hlavním viníkem je tvoje nesmyslné americké sebevědomí, které ti nedovolilo uvážit možné důsledky toho, co děláš... a které ti to nedovoluje dodnes.“

Todd chtěl něco říct, ale Dussander zvedl neoblomně paži a vypadal najednou jako nejstarší dopravní strážník na světě.

„Ne, nehádej se. Je to pravda. Dělej, co chceš. Odejdi, zmiz, nikdy se nevracej. Můžu ti v tom zabránit? Nemůžu. Samozřejmě že ne. Užívej si na Havaji, zatímco já budu sedět v téhle rozpálené, smradlavé kuchyni a čekat, jestli se Schwarzen letos zase rozhodnou zabíjet policajty a vypalovat své zahnojené kvartýry. Nemůžu ti v tom zabránit, stejně jako nemůžu zabránit tomu, že jsem den za dnem starší.“

Hleděl upřeně na Todda, tak upřeně, že Todd odvrátil oči.

„Hluboko uvnitř cítím, že tě nemám rád. Nic mě nemůže přimět, abych tě měl rád. Ty ses mi vnutil. V mém domě jsi nežádoucím hostem. Přinutils mě otevřít hrobky, které měly raději zůstat zavřené, protože jsem zjistil, že některá těla byla pohřbena zaživa a že některá mají dodnes jiskru života.“

Sám ses do toho zapletl, a já tě mám za to litovat? Gott im Himmel! Sám sis ustlal, a já tě mám snad

litovat, když budeš špatně spát? Ne... já tě nelituju a nemám tě rád, ale začal jsem tě trochu respektovat. Tak nepokoušej moji trpělivost a nežádej mě, abych ti to vysvětloval podruhé. Můžeme dostat zpátky své dokumenty a můžeme je tady v kuchyni zničit. Stejně to ale neskončí. Ve skutečnosti na tom nebudeme ani o chlup líp než v této chvíli.“

„Já vám nerozumím.“

„Ne, protože tys nikdy neuvažoval o důsledcích toho, cos uvedl do pohybu. Ale uvědom si, chlapče, když tady spálíme své dopisy, tady v tom víčku od sklenice, jak budu vědět, žes neudělal kopii? Či dvě? Nebo tři? V knihovně mají xerox, za pár supů si tam každý může udělat fotokopie. Za dolar uděláš tolik fotokopii výzvy k mému zadržení, že to bude stačit na každé nároží u dvaceti bloků. Uvažuj o tom, chlapče! Můžeš mi snad říct, jak poznám, žes nic takového neudělal?“

„Já... no, já... já...“ Todd si uvědomil, že něco koktá, a nechal toho. Zčistajasna ucítil velké teplo na pokožce a zcela bez příčiny si vzpomněl na něco, co se stalo, když mu bylo sedm či osm. S jedním kamarádem se plazili podzemním vedením pro kabely, které hned za městem procházelo pod silničním objezdem pro nákladovou dopravu. Kamarád, štíhlejší než Todd, žádný problém neměl... ale Todd uvízl. Náhle si představil všechno to kamení a zeminu nad hlavou, všechnu tu temnou váhu, a když nahoře přešel těžký kolos směrem na Los Angeles a roztrásl zem a rozvibroval potrubí z vlnitého plechu, takže začalo ponuře hučet, Todd se rozbrečel a začal sebou bezhlavě mlátit, kopal nohama, aby se dostal kupředu, a ječel o pomoc. Nakonec zase začal lézt dál, a když se vysoukal z potrubí, omdlel.

Dussander právě předvedl tak ukázkovou licoměrnost, jaká Toddovi nepřišla na mysl ani ve snu. Cítil, jak se mu pokožka stále více rozpaluje, a myslel jen na jediné: Nesmím se rozbrečet.

„A jak ty poznáš, že jsem neuložil do bezpečnostní schránky dvě kopie... že jsem jednu spálil a tu druhou tam nechal?“

Chycený. Jsem chycený jako tenkrát v tom potrubí a koho teď mám volat o pomoc?

Srdce se mu v hrudi rozbušilo. Ucítil, jak mu vyrazil pot na rukou a vzadu na šíji. Vzpomněl si, jaké to bylo v tom potrubí, zápach zkažené vody, dotyk chladného žebrovaného kovu, otřesy způsobené přejíždějícím těžkým nákladním vozem nad hlavou. Vzpomněl si na tehdejší horké a zoufalé slzy.

„I kdyby tu byla nějaká třetí nezaujatá strana, na kterou bychom se mohli obrátit, vždycky by zůstaly pochybnosti. Ten problém je neřešitelný, chlapče. Věř tomu.“

Chycený. Chycený v potrubí. Z toho tady se ale nelze dostat.

Zdalo se mu, že svět zešedl. Nesmíš brečet. Nesmíš omdlít. Přinutil se zachovat klid.

Dussander se zhluboka napil a pohlédl na Todda přes okraj hrnku.

„Teď ti povím ještě dvě věci. Za prvé, jestli vyjde najevo tvoje úloha v tom všem, tvůj trest bude docela malý. Dokonce je možné – ne, víc než to, je pravděpodobné – že se to nikdy neobjeví v novinách. Jednou jsem tě strašil polepšovnou, když jsem se moc polekal, že by ses mohl složit a všechno vybrebtat. Ale tomu přece sám nevěřím! Ne – použil jsem to tak jako otec klekánici, když chce postrašit dítě, aby se po setmění necouralo venku. Nevěřím, že by tě tam poslali, ne v téhle zemi, kde vrahům poklepou po rameni a pošlou je znovu do ulic vraždit, a to poté, co strávili dva roky u barevné televize v ‚nápravném zařízení‘.

Ale život by ti to stejně mohlo zničit. Zůstanou tady záznamy... a lidi povídají. Pořád povídají. Takový šťavnatý skandál nesmí vyprchat; ten se zazátkuje, jako víno. Pochopitelně, jak budou léta plynout, tvoje provinění poroste. Tvoje mlčení tě bude stále více usvědčovat. Kdyby pravda vyšla najevo dnes, lidi by namítli: Vždyť je to jen dítě!... protože nevědí, na rozdíl ode mě, jak staré dítě jsi. Co by ale řekli, chlapče, kdyby pravda o mně, spolu se skutečností, že jsi o mně věděl už v roce 1974 a nic jsi neoznámil, vyšla najevo, až budeš mít před maturitou? To by bylo zlé.

A kdyby to prasklo, až budeš na vysoké, to by byla katastrofa. Až budeš jako mladý muž začínat svou kariéru... konec světa. Rozumíš téhle první věci?“

Todd mlčel, ale Dussander byl zřejmě spokojený. Souhlasně pokýval hlavou.

Pak dodal: „Za druhé, nevěřím, že vůbec nějaký dopis máš.“

Todd se snažil zachovat ledovou tvář hráče pokeru, ale měl hrozný strach, že v tom šoku vytřeští oči. Dussander ho pozorně zkoumal a Todd si náhle, ve vši nahosti uvědomil, že tento stařec vyslyšel stovky, možná tisíce lidí. Byl to expert. Todd cítil, že se mu lebka změnila v zasklenou výlohu, z níž

všechno vyzařuje velkými písmeny ven.

„Říkal jsem si, komu asi bys tak mohl věřit. Kdo jsou tví přátelé... s kým se kamarádíš? Na koho se tenhle chlapec, tenhle nadutý, chladnokrevný chlapeček, obrátí se svou důvěrou? Odpověď zní: na nikoho.“

Dussanderovy oči se žlutavě zablýskly.

„Mnohokrát jsem tě zkoumal a zvažoval pro a proti. Znáám tě a vím toho dost o tvém charakteru – ne, všechno ne, protože žádná lidská bytost nemůže vědět, co se skrývá v srdci jiné lidské bytosti – ale vím jen moc málo o tom, co děláš a s kým se stýkáš mimo tento dům. Proto si říkám: „Dussandere, existuje možnost, že se mýlíš. Chceš se po všech těch letech nechat chytit a možná pověsit jen proto, že jsi špatně odhadl malého kluka?“ Kdybych byl mladší, nejspíš bych to riskl, protože ta šance je značná. Víš, připadá mi to hrozně zvláštní – čím je člověk starší, tím má méně co ztratit v otázkách života a smrti... a přesto se stává čím dál tím konzervativnějším.“

Pohlédl Toddovi pevně do tváře.

„Ještě ti řeknu jedno a pak můžeš jít, kdy se ti zachce. Musím ti totiž sdělit, že i když já pochybuji o existenci tvého dopisu, ty nikdy nepochybuješ, že můj dopis existuje. Dokument, který jsem ti popsal, existuje. Jestli zemřu dnes... zítra... všechno vyjde najevo. Všechno.“

„Potom mi nezbyvá žádná naděje,“ ušklíbl se Todd omámeně. „Copak to nechápete?“

„Ale zbývá! Léta budou ubíhat. A jak poplynou, budeš mít v hrsti stále méně, protože bez ohledu na to, jak důležité pro mě pořád bude život a svoboda, Američani – ano, dokonce Izraelci – budou mít stále menší zájem mě o ně připravit.“

„Jo? Tak proč nepustí Hesse?“

„Kdyby ho věznili jenom Američani – Američani, kteří propouštějí vrahy s poklepáním na rameno – tak by ho pustili,“ odvětil Dussander. „Dovolí Američani vydat Izraelcům osmdesátiletého starce, aby ho pověsili jako Eichmanna? Myslím, že ne. Ne v zemi, kde na titulních stránkách novin tisknou fotografie hasičů, jak zachraňují ze stromů kořata.“

Ne, ty mě budeš mít v hrsti čím dál míň a já tebe čím dál víc. Žádná situace není statická. A pak přijde čas – jestli se ho dožiju – kdy usoudím, že na tom, co víš, už nesejde. Potom ten dokument zničím.“

„Mezitím se vám toho ale může tolik stát! Nehody, úrazy, nemoci –“

Dussander pokrčil rameny. „Když pánbůh dopustí, i motyka spustí. Co se stane, to nezávisí na nás.“

Todd se dlouze, velmi dlouze zahleděl na starce. V Dussanderových argumentech musí být nějaká trhlina. Nějaké východisko, úniková cesta buď pro oba, nebo aspoň pro Todda. Nějak to odpískat – pro zranění, kluci, udělal jsem si něco s nohou, končím. Chmurná přestávka příštích let se mu chvěla kdesi za očima; úplně ji tam cítil, jak čeká, aby se zrodila jako vědomá myšlenka. Kamkoli půjde, cokoli bude dělat –

Vzpomněl si na postavičku z kreslených seriálů, které visel nad hlavou buchar. Až bude maturovat, Dussanderovi bude osmdesát jedna a to nebude konec; až skončí vysokou, Dussanderovi bude osmdesát pět a pořád si bude myslet, že ještě není dost starý, může dopsat dizertaci a udělat doktorát v roce, kdy Dussander dosáhne osmdesáti sedmi let... a Dussander se pořád ještě nebude muset cítit v bezpečí.

„Ne,“ vyrazil ze sebe ztěžka Todd. „Co říkáte... s tím nemůžu souhlasit.“

„Chlapče můj,“ usmál se laskavě Dussander a Todd poprvé a s probouzející se hrůzou zaslechl lehký důraz, který stařec položil na druhé slovo. „Chlapče můj... musíš.“

Todd na něj stále zíral, jazyk mu v ústech rostl a bobtnal, až se zdálo, že mu úplně ucpal hrdlo a udusí ho. Pak se vypoťácel z domu.

Dussander to vše pozoroval, aniž hnul brvou; když práskly dveře a utichly chlapcovy kroky na schodech, což znamenalo, že sedl na kolo, Dussander si zapálil cigaretu. Samozřejmě, že žádná bezpečnostní schránka ani žádný dokument neexistovaly. Ale chlapec uvěřil, že existují; zcela tomu uvěřil. Je v bezpečí. Všechno skončilo.

Jenže neskončilo.

Té noci oba snili o vraždě a oba se probudili se smíšenými pocity hrůzy a rozjařenosti.

Todd se probudil s nyní již povědomou lepkavostí na podbřišku. Dussander, který byl na takové věci již příliš starý, si oblékl uniformu SS, znovu si lehl a čekal, až se mu rozbušené srdce uklidní. Uniforma byla z laciného materiálu a už se začínala thlat.

Dussander ve svém snu konečně dorazil do tábora na vrcholku kopce. Široká vrata na ocelových pantech se před ním rozevřela, a když byl uvnitř, lomozně se za ním zabouchla. Vrata i oplocení kolem tábora byly pod elektrickým napětím. Jeho vyzábílí, nazí pronásledovatelé se vrhali ve vlnách proti drátěnému plotu; Dussander se na ně smál, naparoval se jako páv, hrud' vypjatou a čapku nasazenou v přesně správném úhlu. Pronikavý, opojný zápach spáleného masa se šířil pošmourným ovzduším a Dussander se probudil v jižní Kalifornii s myšlenkou na upíry.

Dva dny před plánovaným odletem Bowdenových na Havaj se Todd vrátil na opuštěné nádraží, kde lidé kdysi nasedali do vlaků do San Franciska, Seattlu a Las Vegas; kde jiní, starší, kdysi nasedali na tramvaj do Los Angeles.

Když tam dorazil, už se téměř stmívalo. V zatáčce dálnice o kilometr dál měla už většina aut zapnutá potkávací světla. Ačkoli bylo teplo, Todd měl na sobě lehké sako. Pod ním, za opaskem, měl zastrčený řeznický nůž, zabalený do starého ručníku. Nůž koupil ve velkém nákupním středisku, obklopeném ze všech stran rozlehlým parkovištěm.

Podíval se pod rampu, kde se před měsícem válel pobuda. Usilovně se snažil přemýšlet, ale nic ho nenapadalo; v tu chvíli v něm bylo všechno černočerné.

Byl to buď tentýž pobuda, nebo možná jiný; všichni jako by si z oka vypadli.

„Haló!“ zavolal Todd. „Haló! Chcete nějaké peníze?“

Pobuda se otočil a zamrkal. Spatřil Toddův zářivý úsměv a začal se usmívat také. O chvíli později se zablýskl chromově bílý řeznický nůž a hladce projel pravou tvář, porostlou strniskem vousů. Vystříkla krev. Todd zahlédl ostří v pobudových pootevřených ústech a... a pak se špička nože objevila v pravém koutku rtů a roztáhla mu ústa do šíleného, vytrěštěného šklebu. Nůž pak vykrajoval pobudu jako meloun.

Todd bodl pobudu sedmatřicetkrát. Počítal to. Sedmatřicet včetně prvního bodnutí, které projelo pobudovou tvář a proměnilo jeho pokus o úsměv ve velký hrůzostrašný škleb. Po čtvrté ráně přestal pobuda křičet. Po šesté se už nesnažil nikam odplížit. Potom se Todd protáhl pod rampu a své dílo dokončil.

Cestou domů odhodil nůž do řeky. Měl zakrvácené kalhoty. Hodil je do pračky a zapnul program na studenou vodu. Když je vyndal, byly na nich ještě slabé skvrny, ale to Toddovi nevadilo. Začas vyblednou. Druhý den téměř nemohl zvednout pravou ruku nad hlavu. Otcí řekl, že si ji namohl, když s klukama házeli v parku kamením.

„To se na Havaji spraví,“ ujistil ho Dick Bowden a počechral mu vlasy. A také se to spravilo; když se vrátil domů, byla ruka zase jako nová.

13

Byl znovu červenec.

Dussander, pečlivě oblečený v jednom ze svých tří obleků (ne v tom nejlepším), stál na zastávce autobusu a čekal na poslední místní spoj, aby se dostal domů. Bylo 22.45 hodin. Byl v kině na lehké, jalové komedii, která se mu moc líbila. Měl ostatně výbornou náladu již od chvíle, kdy přišla ranní pošta. Dostal od chlapce pohlednici, lesklou barevnou fotografii pláže Waikiki s vysokými sněhobílými hotely v pozadí. Na zadní straně bylo pár slov.

Milý pane Denkere,

tohle je tedy věc. Chodím každý den plavat. Táta chytil velkou rybu a máma chytá bronz (vtip). Zítra sejdem podívat k jícnu sopky. Dám pozor, abych tam nespád. Doufám, že jste v pořádku.

Bud'te hodně zdrav Todd

Ještě se lehce usmíval nad významem poslední věty, když se jakási ruka dotkla jeho lokte. „Pane?“

„Ano?“

Otočil se, ve střehu – ani v Santo Donatu nejsou lupiči něčím neznámým – a pak sebou trhl při závanu podivného oděru. Vypadalo to jako směsice piva, zápachu z úst, zaschlého potu a vyjetého oleje. Ožrala v hasstrošských kalhotách. Mělo to na sobě flanelovou košili a prastaré sandály, které teď držely pohromadě jen díky usmoleným proužkům lepicí pásky. Tvář, která se vznášela nad tímto šaškovským kostýmem, připomínala umučení Páně.

„Nemaj náhodou deseták, pane? Nutně musím do L. A. Nabízej mi tam fajnověj džob. Chybí mi akorát deseták na autobus. Neříkal bych si o něj, ale je to pro mě tutová šance.“

Dussander se nejdřív trochu zamračil, ale vzápětí se mu opět rozlil po tváři úsměv.

„Chcete se opravdu svézt autobusem?“

Pobuda se přihloupě, nechápavě usmál.

„Dejme tomu, že se svezete autobusem ke mně domů,“ navrhl Dussander. „Můžu vám nabídnout něco k pití, k jídlu, koupel a postel. Na oplátku si s vámi chci trochu popovídat. Jsem starý člověk. Žiju sám. Občas moc postrádám společnost.“

Opilcův úsměv se náhle vyjasnil, tak jak se vyjasnila celá situace. Je to zazobanej starej buzík, kterej si chce užít něco extra.

„Úplně sám! To je na draka, co?“

Dussander reagoval na široký obviňující úšklebek zdvořilým úsměvem. „Jen vás žádám, abyste si ke mně v autobuse nesedal. Dost silně zapácháte.“

„Tak to třeba nebudete chtít, abych vám to doma zasmrděl,“ prohodil pobuda s náhlou, poněkud podnapilou důstojností.

„Jen pojďte, autobus tady bude každou chvíli. Vystoupíte jednu stanicí po mně a vrátíte se o dva bloky zpátky. Počkám na vás na rohu. Ráno se ukáže, kolik můžu postrádat. Třeba dva dolary.“

„Možná dokonce pět,“ navrhl žádostivě opilec. Důstojnost, ať už podnapilá či jiná, byla tatam.

„Možná, možná,“ potvrdil Dussander netrpělivě. Slyšel už hluboký zvuk naftového motoru příjíždějícího autobusu. Vtiskl do ožralovy umouněné dlaně čtvrt dolar, přesnou výši jízdného, a bez ohlednutí pár kroku poodešel.

Pobuda stál nerozhodně; objevila se světla autobusu. Starý buzík nastoupil, aniž se ohlédl, a on pořád stál a mračil se na čtvrt dolar. Nakonec se dal na ústup a pak – v poslední vteřině – změnil směr a vskočil do autobusu těsně předtím, než se dveře zavřely. Vhodil čtvrt dolar do automatu na jízdenky s výrazem člověka, který vyhazuje oknem stolarovku. Prošel kolem Dussandera, jen na něj netečně pohlédl, a posadil se na zadní sedadlo. Chvilku si zdříml, a když se probudil, bohatý buzík byl pryč. Na příští zastávce vystoupil, aniž věděl, jestli je to ta pravá či ne, a bylo mu to dost jedno.

Vrátil se o dva bloky zpátky a pod lucernou zahlédl nejasnou postavu. Byl to ten starej buzík, zaplat' pámbu. Buzík se díval, jak přichází, a stál přitom jak v pozoru.

Pobudu na okamžik zamrazila zlá předtucha, nutkání otočit se a na všechno zapomenout.

Pak už mu stařec svíral paži... a to sevření bylo překvapivě pevné.

„Dobrá,“ promluvil stařec. „Jsem velmi rád, že jste přišel. Bydlím tamhle. Je to kousek.“

„Možná dokonce deset,“ rozvíjel pobuda svou úvahu a nechal se přitom vést.

„Možná dokonce deset,“ souhlasil starý buzík a pak se zasmál. „Kdoví?“

14

Přiblížilo se dvousté výročí získání nezávislosti.

Od návratu z Havaje v létě 1975 navštívil Todd Dussandera asi pětkrát či šestkrát; pak zase odjel s rodiči na výlet do Říma, právě v době, kdy se všechno to bubnování a vlajkoslávy blížily ke svému vrcholu.

Tyto návštěvy byly poklidné a nijak nepříjemné; oba zjistili, že ten čas lze strávit docela zdvořile. Mluvili víc v pomlkách než ve slovech a veškerá jejich konverzace by agenta FBI nejspíš uspala. Todd vyprávěl starci, že se občas schází s dívkou jménem Angela Farrowová. Není do ní žádný blázen; je to dcera jedné matčiny přítelkyně. Stařec na oplátku Toddovi sdělil, že se dal na háčkování předložek, neboť se dočetl, že taková činnost je prospěšná na artrózu. Ukázal Toddovi několik vzorků své práce a Todd se jim rádně obdivoval.

Že chlapec o kus vyrostl? (No, tak o pět čísel.) Nepřestal Dussander kouřit? (Ne, ale musel to omezit; moc po cigaretách kašle.) A co škola? (Dá zabrat, ale fakt ho docela baví; dostal samá áčka a béčka, postoupil do celostátního finále soutěže ve fyzice s prací o solární energii a uvažuje o tom, že by na vysoké studoval spíš antropologii než historii.) Kdo letos sekal Dussanderovi trávník? (Randy Chambers odnaproti – hodný kluk, ale moc tlustý a pomalý.)

Během toho roku Dussander v kuchyni zlikvidoval tři pobudy. Na autobusové zastávce byl osloven asi dvacetkrát, nabídka drink-jídlo-koupele-postel padla sedmkrát. Dvakrát ho odmítli a ve dvou dalších případech pobudové jednoduše odešli se čtvrtdolary, které jim Dussander dal na autobus. Pojistě úvaze tento problém obešel; zakoupil prostě jízdenky předem. Stály ho dva dolary a padesát centů, platily na patnáct jízd a nebyly směnitelné v místních nálevnách.

Za nedávných velice teplých dní si Dussander povšiml nepříjemného zápachu, který stoupal ze sklípku. V takových dnech nechával dveře a okna pevně zavřená.

Todd Bowden objevil pobudu, který si to vyspával v opuštěném drenážním kanálu za volnými parcelami u silnice na Cienaga – to bylo v prosinci, o vánočních prázdninách. Stál tam snad věčnost, ruce v kapsách, díval se na pobudu a celý se chvěl. Vrátil se na to místo v pěti týdnech ještě šestkrát, vždycky v lehké bundě, kterou měl do půlky zapnutou na zip, aby nebylo vidět kladivo vetknuté za opaskem. Konečně na toho pobudu zase kápl – buď na něj, nebo na nějakého jiného, na tom houby sejde – bylo to prvního březnového dne. Začal kovovým koncem kladiva a pak v jisté chvíli (vůbec si nepamatoval kdy, všechno plavalo v rudém oparu) úplně vygumoval vandrákův obličej dřevěným topůrkem.

Pro Kurta Dussandera byli pobudové polocynickou obětí bohům, které konečně začal uznávat... nebo znovu uznávat. A ti pobudové byli fajn. Úplně přitom ožil. Začínal cítit, že léta strávená v Santo Donatu – ta léta, než se u jeho dveří objevil chlapec s velkýma modrýma očima a širokým americkým úsměvem – byla léta strávená v předčasném stáří. Když sem přijel, bylo mu něco málo přes pětadesát. A dnes se cítil mnohem mladší.

Myšlenka obětování bohům by Todda nejspíš udivila – ale klidně by se mu mohla i zalíbit. Poté, co ubodal pobudu pod nádražní rampou, očekával, že noční můry ještě zesílí – aby ho třeba přivedly do blázince. Očekával vlny ochromující viny, které by mohly skončit překotným přiznáním nebo sebevraždou.

Místo toho odjel s rodiči na Havaj a užil si nejkrásnější prázdniny v životě.

V září začal chodit na střední školu a cítil se tak zvláště nový a svěží, jako když do kůže Todda Bowdena vskočil někdo úplně jiný. Věci, které na něj od útlého dětství nedělaly žádný zvláštní dojem – slunce těsně přes svítání, pohled na oceán z rybářského mola, lidé spěchající ulicemi v centru města ve chvíli, kdy začíná soumrak a rozsvěčují se pouliční lampy – takové věci se mu nyní vtiskávaly do mysli v řadě průzračně jasných medailonků, v obrazech tak zřetelných, jako by byly elektricky pokovené. Vychutnával život na jazyku jako doušek vína přímo z láhve.

Poté, co uviděl toho pobudu v trativodu, ale jen do doby, než ho zabil, dolehly na něj opět noční můry.

Nejčastěji to býval sen o pobudovi, kterého ubodal na opuštěném nádraží. V tom snu se vrací ze školy domů a vpadne do dveří s veselým Ahoj, Moničko! na rtech. Úsměv mu odumře, jakmile spatří mrtvého pobudu v koutě, kde snídává. Sedí tam zhroucený na malém stolku, v pozvracených, páchnoucích kalhotách a košili. Na světlé, vykachličkované podlaze jsou cákance krve; krev zasychá i na pultech z nerezavějící oceli. Na policích z přírodní borovice je vidět stopy zakrvácených rukou.

V poznámkovém bloku na lednici je vzkaz od matky: Todde – šla jsem nakupovat. Vráť se kolem půl čtvrté. Ručičky stylových hodin na stěně ukazují 15.20, opilec tady leží jak mokvající ostatek ze sklepa nějakého vetešnictví a všude je krev; Todd se to snaží uklidit, otírá všechny krvavé skvrny a celou dobu řve na mrtvého, že musí jít, musí ho nechat samotného, a pobuda se jen válí a je pořád mrtvý, šklebí se do stropu a z bodných ran v jeho špinavé kůži stále crčí krev. Todd popadne na záchodě mokrý mop a začne s ním zběsile jezdit po podlaze; uvědomuje si, že ve skutečnosti žádnou krev neodstraňuje, jen ji ředí a rozmazává kolem dokola a přitom není schopný s tím přestat. A právě ve chvíli, kdy zaslechne přijíždět matčina kombík, zjistí, že ten pobuda je Dussander. Probouzel se z toho snu vždycky celý propocený a bez dechu a oběma rukama křečovitě svíral ložní prádlo.

Avšak potom, co konečně v kanálu objevil pobudu a použil na něj kladivo, hrůzné sny zmizely.

Napadlo ho, že bude možná muset zabíjet znovu a možná víc než jednou. Bylo to hrozné, ale doba užitečnosti pobudů jako lidských bytostí byla samozřejmě už dávno pryč. Pochopitelně s výjimkou jejich užitečnosti pro Todda. A Todd, stejně jako všichni lidé, které znal, jen přizpůsoboval svůj životní styl svým zvláštním potřebám, měnícím se s věkem. Opravdu se od nikoho nelišil. Ve světě si člověk musí najít vlastní cestu; jestli se chce někam dostat, musí se o to přičinit sám.

15

Na podzim svého juniorského roku byl Todd úspěšným hráčem vnějšího pole za Santodonatské Pumpy a byl vybrán do první studentské ligy. A v druhém čtvrtletí toho roku, ve čtvrtletí, které končilo 31. ledna 1977, vyhrál v soutěži Americké ligy o nejlepší vlastenecký esej. Soutěž byla určena pro všechny žáky středních škol, kteří si zvolili předmět americké dějiny. Toddova práce se nazývala „Odpovědnost Američana“. V baseballové sezóně byl toho roku nejlepším nadhazovačem školy, zvítězil čtyřikrát, neprohrál ani jednou. Při udílení cen v červnu byl jmenován sportovcem roku a trenér Haines mu předal medaili (trenér Haines, který si ho kdysi vzal stranou a doporučil mu, aby trénoval nadhoz, „protože žádný z těch negrů nedokáže odpálit rotovaný míč, Bowdene, žádný z nich“). Monice Bowdenové vytryskly slzy, když jí Todd zavolal ze školy a oznámil jí, že dostane cenu. Dick Bowden chodil dva týdny po slavnosti po své kanceláři jako páv a měl co dělat, aby nepukl. Toho léta si pronajali chatu na Big Sur a zůstali tam dva týdny; Todd se zbláznil do potápění tak, že málem chodil se šnorchem i spát. Během téhož roku zabil Todd čtyři zchátralce. Dva z nich ubodal a dva utloukl kladivem. Na své lovecké výpravě, jak tomu začal v duchu říkat, si teď brával dvoje kalhoty. Občas jezdil městskými autobusy a vyhlížel si vhodná místa. Dvě nejlepší, která našel, byla Santodonatská mise pro chudé na Douglas Street a pak nádvoří u Armády spásy na Euclidu. Obě tato místa pomalu procházel a vyčkával, až ho nějaký žebrák osloví. Když se tak stalo, Todd mu odpověděl, že on, Todd, chce láhev whisky, a jestli mu ji pobuda koupí, Todd se s ním rozdělí.

Namluvil mu, že ví o místě, kam mohou jít. Pokaždé to bylo samozřejmě jiné místo. Nikdy nepodlehł naléhavému nutkání, aby se vrátil buď na nádraží, nebo k trativodu u té opuštěné parcely na silnici do Cienaga. Vracet se na scénu předchozího zločinu by nebylo moudré.

Během toho roku Dussander střídavě kouřil, pil Ancient Age a díval se na televizi. Todd k němu občas zašel, ale jejich rozhovory byly čím dál nezáživnější. Jejich životy se od sebe vzdalovaly. Dussander oslavil v tom roce sedmdesáté deváté narozeniny a Todd šestnácté. Dussander poznamenal, že šestnáct je nejlepší věk v životě mladíka, jednačtyřicet v životě muže středních let a devětasedmdesát v životě starce. Todd zdvořile přikývl. Dussander byl úplně opilý a žvanil tak, že se z toho Toddovi dělalo vysloveně zle.

V průběhu Toddova školního roku 1976-77 Dussander odpravil dva pobudy. Druhý z nich byl živější, než jak vypadal; dokonce i poté, co ho Dussander šeredně opil, muž klopýtal po kuchyni s rukojetí řeznického nože, která mu trčela vzadu za krkem, a chrlil na košili a na podlahu krev. Po dvou klopýtavých okruzích po kuchyni pobuda znovu objevil předsín a málem unikl z domu.

Dussander stál v kuchyni, oči vytřeštěné v nevěřicném šoku, a pozoroval pobudu, jak tápe ke dveřím a přitom se potácí ode zdi ke zdi a sráží na zem kalendářové barvotisky. Vzpomatoval se, až když pobuda už doslova šmátral po klice. Pak se Dussander vrhl přes kuchyň, vytrhl šuple s příbory a zmocnil se dlouhé grilovací vidličky. Proběhl předsíní s vidličkou v ruce a vrazil jí pobudovi do zad.

Stál nad pobudou, hekal a srdce mu bušilo tak, že z toho dostával strach... bušilo mu jako srdce oběti infarktu v sobotní televizní hře Zvláštní případ, co se mu tak líbila. Nakonec se bušení zpomalilo do normálního rytmu a Dussander poznal, že všechno bude zase v pořádku.

Bylo třeba uklidit spoustu krve.

To se stalo před čtyřmi měsíci a od té doby svou nabídku na zastávce autobusu již neopakoval. Byl vyděšený z toho, jak posledně málem všecko zpackal... když si pak ale vybavil, jak to na poslední chvíli zvládl, pocítil v srdci hrdost. Ten pobuda se nakonec stejně ze dveří nedostal a to bylo nejdůležitější.

16

Na podzim 1977, v prvním čtvrtletí školního roku, vstoupil Todd do střeleckého klubu. Do června 1978 se vypracoval mezi výborné střelce. Dostal se opět do výběrového ragbyového mužstva, vyhrál pět a prohrál jediné utkání v celé baseballové sezóně a získal třetí nejlepší ohodnocení pro čestné stipendium

v dějinách školy. Podal si přihlášku na Berkeley a byl ihned přijat. V dubnu už bylo jasné, že Todd ukončí školu buď jako nejlepší nebo jako druhý nejlepší žák. Strašně si přál být první.

V druhé polovině roku posedlo Todda zvláštní nutkání, které mu připadalo zcela iracionální a zároveň ho děsilo. Bylo zřejmé, že to nutkání má pevně v rukou a přinejmenším tohle ho uklidňovalo, avšak pomyšlení, že vůbec k něčemu takovému lze dospět, mu nahánělo strach. Todd si již dávno uspořádal život. Všechno měl promyšlené. Jeho život se velice podobal matčině zářivé a slunné kuchyni, kde je všechno na povrchu z chrómu, umakartu či nerezavějící oceli; místu, kde všechno funguje na zmáčknutí knoflíku. V té kuchyni jsou sice hluboké a tmavé skříňky, ale do nich lze uložit spoustu věcí a pak zavřít dvířka.

Toto nové nutkání mu připomnělo sen, v němž přijde domů a najde v matčině čisté, světlé kuchyni mrtvého, zakrváceného pobudu. V Toddově jasném a pečlivém uspořádání, v té kuchyni jeho hlavy, kde všechno mělo své místo a všechno bylo na svém místě, se potácel a belhal temný, krvavý narušitel, hledající místo, kde by co možná nejnápudněji zemřel...

Čtvrt kilometru od domu Bowdenových byla široká osmiproudá dálnice. Svažovala se k ní příkrá křovinatá stráň. Na svahu byla spousta dobrých úkrytů. Otec mu dal k Vánocům winchestrovku s dalekohledem. V době dopravní špičky, kdy jsou všechny jízdny pruhy téměř ucpané, by si mohl na té stráni najít nějaké místo a... no, mohl by lehce...

Udělat co?

Spáchat sebevraždu?

Zničit všechno, oč poslední čtyři roky usiluje?

Řekněte, co?

Ne, vážení, ani nápad.

To je, jak se říká, k smíchu.

Ovšem, že je... ale to nutkání zůstávalo.

###

Jednou v sobotu, pár týdnů před maturitou, Todd pečlivě zkontroloval, že v pušce není žádný náboj, a uložil ji do pouzdra. Pak položil pušku na zadní sedadlo otcovy nové hračky – ojetého porsche. Dojel k místu, kde křovinatý svah prudce klesá k dálnici. Matka s otcem si vzali kombíka a odjeli na víkend do Los Angeles. Dick, teď už plnoprávný spolujednatel firmy, bude jednat s lidmi od Hyatta o novém hotelu v Renu.

Když kráčet po svahu s pouzdrem v ruce, bušilo mu srdce a ústa měl plná nakyslých slin. Došel k padlému stromu a posadil se za ním se zkříženýma nohama. Z pouzdra vyňal pušku a položil ji na hladký kmen padlého stromu. Silná větev tvořila ideální opěrku hlavně. Patku pažby vsunul pod pravé rameno a pohlédl do dalekohledu.

Taková blbost! Zaúpěl jeho vlastní rozum. Človče, to je ale fakt strašná blbost! Jestli tě někdo uvidí, nebude záležet na tom, jestli je zbraň nabitá nebo ne! Dostaneš se do průšvihů jak hrom a nakonec po tobě může ještě nějaký idiot klidně začít střílet!

Bylo dopoledne a sobotní provoz byl ještě mírný. Zaměřil křížek v dalekohledu na ženu za volantem modré toyoty. Žena měla napůl stažené okénko a kulatý límeček její blůzky bez rukávů se třepotal ve větru. Todd jí zamířil na spánek a naprázdno vystřelil. Pro úderník to nebylo dobré, ale na to se kašle.

„Pjú,“ udělal Todd, když toyota zmizela v podjezdu asi půl kilometru od svahu, kde seděl.

Teď přijíždí muž za volantem nákladního kamionu Subaru Brat. Muž měl šedivé vousy a na hlavě baseballovou čapku San Diego Padres.

„Ty jedna... špinavá kryso... špinavá kryso, která mi oddělala bráchu,“ zašeptal Todd, malinko se zachichotal a opět naprázdno vypálil.

Střelil po pěti dalších a bezmocné cvaknutí úderníku mu vždy zkazilo dojem ze „zastřelení“. Potom uložil pušku zpátky do pouzdra. Vynesl ji opět do kopce a přitom se příkrčoval, aby ho nikdo nezahlédl. Položil ji na zadní sedadlo porsche. Ve spáncích mu horce pulzovala krev. Odjel domů. Sel do svého pokoje. Masturboval.

17

Otrhanec měl na sobě neobyčejně ušmudlaný a vytahaný svetr s norským vzorem, který byl tak

výstřední, že tady v jižní Kalifornii vypadal téměř surrealisticky. Dále měl námořnické džínsy s dírami na kolenou, kde prosvítala bělavá chlupatá kůže se zaschlými strupy. Pozvedl sklenku od džemu – Sněhurka a trpaslíci tančili kolem okraje v jakémsi groteskním zasvěcovacím rituálu – a jedním pohybem zápěstí do sebe zvrátil dvojitou Ancient Age.

„To bodlo, šéfe. To teda jo.“

„Večer si vždycky dám rád skleničku,“ přisvědčil zezadu Dussander a vzápětí vrazil pobudovi do krku řeznický nůž. Ozvalo se zapraskání, jako když někdo s nadšením trhá stehno od právě upečeného kuřete. Sklenice od džemu vypadla muži z ruky na stůl. Kutálela se ke kraji a její pohyb vyvolával iluzi, že namalované postavičky skutečně tančí.

Otrhanec zvrátil hlavu a snažil se vykřiknout. Z úst mu vyšlo je odporné zasípání. Oči se mu rozšiřovaly, rozšiřovaly... a pak mu hlava malátně sklesla na červenobílé voskované plátno, pokrývající Dussanderův kuchyňský stůl. Pobudův umělý chrup vyklouzl napůl z úst a vypadal jako šklebící se maska.

Dussander vytrhl nůž – musel k tomu použít obě ruce – a šel k dřezu na nádobí. Byl plný špinavých talířů a horké vody s citrónovým čisticím prostředkem na nádobí. Nůž zmizel v chuchvalcích citrusově vonící pěny jako velice malá stíhačka, nořící se do oblak.

Vrátil se opět ke stolu a na chvíli se zastavil s rukou na rameni mrtvého muže, protože jím zalomcoval záchvat kašle. Vytáhl kapesník a vyplivl do něj žlutohnědý hlen. Poslední dobou moc kouří. Vždycky moc kouřil, když se rozhodoval, že oddělá dalšího. Tenhle šel ale hladce; skutečně velmi hladce. Po tom povyku, co nadělal ten chlap posledně, měl docela strach, že by další pokus mohl být nebezpečným zahráváním s osudem.

Když teď sebou hodí, stihne ještě v televizi druhý díl Lawrence Welka.

Pospíšil si ke sklepním dveřím, otevřel je a rozsvítil světlo. Vrátil se ke dřezu a ze skříňky pod ním vytáhl balík zelených igelitových pytlů na odpadky. Jeden pytel vytřepal a přešel s ním k mrtvole. Po voskovaném plátně se na všechny strany rozlévala krev. Stékala mrtvému do klína a na zvrásněné, vybledlé linoleum. Na židli bude také, ale to se všechno vyčistí.

Dussander popadl pobudu na vlasy a trhnutím mu zvedl hlavu. Šlo to lehce, jako by neměl ani kosti, a vzápětí se muž zaklonil jako při mytí hlavy u holiče. Dussander mu natáhl pytel přes hlavu, ramena a paže až k loktům. Dál do něšlo. Rozepnul svému pozdnímu hostu opasek a vytáhl ho z poutek u kalhot. Pak jím ovázal pytel pár centimetrů nad lokty a pevně ho stáhl. Igelit šustil. Dussander si začal tichounce pobroukávat.

Pobuda měl na nohou ošmajdané a špinavé tenisky. Když Dussander uchopil opasek a začal mrtvolu táhnout ke sklepu, tenisky vytvořily na podlaze kulhavé V. Z igelitového pytle vypadlo na podlahu něco bílého. Dussander viděl, že to je mužova horní zubní protéza. Sebral ji a zastrčil ji pobudovi do kapsy u kalhot.

Položil mrtvolu do dveří ke sklepu, takže mužova hlava padala dozadu na druhý schod. Dussander se protáhl zpátky kolem těla a pak mu uštedřil tři pořádné kopance. První dva mrtvolou maličko pohnuly a teprve třetí kopanec ji poslal klouzavě ze schodů. V půlce schodů vylétly mrtvole nohy nad hlavu, takže provedla téměř akrobatický přemet. S mohutným žuchnutím pak pobudovo tělo dopadlo na hromadu svinstva na podlaze. Jedna teniska odlétla a Dussander si v duchu poznamenal, že ji pak musí sebrat.

Sestoupil po schodech dolů, obešel mrtvolu a přistoupil ke skříni s náradím. Vlevo od skříně, pěkně opřené o zeď, stály vedle sebe rýč, hrábě a motyka. Dussander sáhl po rýči. Trocha tělocviku starému člověku jen prospěje. Trochou tělocviku člověk úplně omládne.

Ve sklepe to moc nevonělo, ale Dussanderovi to nevadilo. Jednou měsíčně tady všechno bílil vápnem (a vždycky když „sejmul“ nějakého pobudu, bílil potom každý třetí den); nahoře měl elektrický větrák, který za velmi teplých dnů bránil pronikání zápachu do domu. Vzpomínal, jak Josef Kramer s oblibou říkával, že mrtví mluví, ale slyšíme je nosem.

Dussander si vybral místo v severním koutě sklepa a pustil se do práce. Rozměry hrobu byly zhruba pětasedmdesát krát sto osmdesát centimetrů. Dostal se do hloubky kolem pětasedmdesáti centimetrů, tedy dost hluboko, když ho jako rána z pistole zasáhla ochromující bolest na prsou. Narovnal se a vytréštil oči. Pak mu bolest začala putovat paží... nevýslovná bolest, jako by mu nějaká neviditelná ruka zmáčkla všechny cévy a táhla je ven. Viděl, jak rýč spadl stranou, ucítil slabost v kolenou.

Jednu hrůzostrašnou chvíli si byl zcela jist, že do toho hrobu spadne sám.

Nějak se odpotácel tři kroky zpátky a těžce dosedl na pracovní stůl. Ve tváři měl výraz přihlouplého údivu – úplně to cítil a napadlo ho, že určitě vypadá jako jeden z těch herců z éry němého filmu, který právě dostal dveřmi do nosu nebo šlápl do kravince. Sklonil hlavu nad kolena a těžce sípal.

Uplynulo nekonečných patnáct minut. Bolest začala poněkud polevovat, ale Dussander nevěřil, že si dokáže stoupnout. Poprvé si uvědomil holou pravdu stáří, které byl dosud ušetřen. Byl tak vyděšený, že téměř skučel. V tomhle zatuchlém, páchnoucím sklepe se ho dotkla smrt; dotkla se ho lemem svého závoje. Ještě se pro něj může vrátit. Tady dole ale nezemře; jestli to jen trochu půjde, tak tady ne.

Vstal, s rukama stále zkříženýma na prsou, jako by chtěl to křehké soustrojí udržet pohromadě. Překlopýtal vzdálenost mezi stolem a schody. Levou nohou přitom zakopl o pobudovu vystrčenou nohu a se záupněm spadl na kolena. Hrudí mu projela rezavá bolest. Pohlédl nahoru na schody – na příkré, příkré schody. Dvanáct jich je. Obdélník světla nahoře se mu vysmíval svou vzdáleností.

„Ein,“ odpočítal Kurt Dussander a úporně se vytahoval na první schod. „Zwei, drei, vier.“

Trvalo mu dvacet minut, než se dostal k linoleu kuchyňské podlahy. Ještě na schodech mu bolest dvakrát pohrozila, že se vrátí, a Dussander pokaždé se zavřenýma očima vyčkával, co se bude dít; naprosto jasně si uvědomoval, že jestli se vrátí s takovou silou, s jakou zaútočila dole, tak nejspíš umře. V obou případech bolest opět pominula.

Přepřel se po podlaze ke kuchyňskému stolu; vyhýbal se přitom kalužím a cákancům krve, která se už pozvolna srážela. Uchopil láhev Ancient Age, loknul si a zavřel oči. Zdálo se, že pevné sevření na prsou poněkud zesláblo. Bolest začínala polevovat. Po dalších pěti minutách se pokusil pomaličku dostat do předsíně. Na malém stolku v předsíni byl telefon.

Bylo čtvrt na deset, když u Bowdenů zazvonil telefon. Todd seděl se zkříženýma nohama na gauči a připravoval se ze svých poznámek na závěrečnou zkoušku z trigonometrie. Trigonometrie představovala pro Todda pěkně nepříjemnou záležitost, ostatně jako matematika vůbec. Otec seděl na druhé straně pokoje a s mírně nevěřícím výrazem v tváři procházel sloupce čísel na malém počítači v klíně. Monika, sedící nejbliž u telefonu, sledovala film s Jamesem Bondem, který Todd před dvěma dny přetočil na video.

„Haló?“ naslouchala. Tváří se jí mihl náznak znepokojení. Podala sluchátko Toddovi. „Pan Denker. Asi ho něco rozrušilo. Nebo navztekal.“

Toddovi se sevřelo srdce úzkostí, ale tvářil se jakoby nic. „Vážně?“ přešel k telefonu a chopil se sluchátka. „Zdravím, pane Denkere.“

Dussanderův hlas byl chraplavý a úsečný. „Ihned sem přijď, chlapče. Dostal jsem infarkt. Myslím, že dost ošklivý.“

„Páni,“ vydechl Todd a snažil se uspořádat těkající myšlenky, aby překonal horu strachu, která mu vyvěřela v hlavě. „To je zajímavé, opravdu, ale je už dost pozdě a zrovna jsem se učil –“

„Vím, že nemůžeš mluvit,“ přerušil ho Dussander tím hrubým, téměř štěkavým hlasem. „Poslouchat ale můžeš. Já nemůžu zavolat sanitku ani policii... teď ještě ne. Potřebuju pomoc... a to znamená, že potřebuješ pomoc i ty.“

„No... když je to takhle...“ Toddovo srdce bušilo rychlostí sto dvaceti úderů za minutu, ale tvář měl klidnou, téměř vážnou. Nevěděl snad, že jednou taková noc přijde? Samozřejmě že to věděl.

„Rodičům řekni, že jsem dostal dopis,“ radil mu Dussander. „Důležitý dopis. Chápeš?“

„Ano, jasně,“ odpověděl Todd.

„Teď se ukáže, chlapče. Teď se ukáže, z jakého jsi těsta.“

„Ovšem,“ přitakal Todd. Náhle si uvědomil, že matka se nedívá na film, ale na něj, a zatvářil se upjatě. „Sbohem.“

Dussander ještě něco povídal, ale Todd zavěsil.

„Jdu na chvíli k panu Denkerovi,“ oznámil oběma rodičům, ale díval se přitom na matku – ten náznak znepokojení jí dosud z tváře nezmizel. „Nemám cestou něco koupit?“

„Mně balíček tabáku a matce balíček finanční zodpovědnosti,“ požádal Dick.

„Nesmírně vtipné,“ poznamenala Monika. „Todde, je pan Denker –“

„Cos to proboha koupila u Fieldinga?“ přerušil ji Dick.

„Tu poličku na suvenýry. Říkala jsem ti to. Není panu Denkerovi nic, že ne, Todde? Mluvil trochu divně.“

„To opravdu existuje něco takového, jako jsou police na suvenýry? Myslel jsem si, že to vynalezly ty praštěné autorky anglických detektivek, aby měly vždycky po ruce místo, kde vrah najde tupý předmět.“

„Dicku, pustíš mě taky ke slovu?“

„Jistě. Posluž si. Ale na suvenýry?“

„Řekl bych, že je v pořádku,“ odpověděl Todd. Vzal si bundu a zatáhl zip. „Je ale rozrušený. Dostal dopis od synovce z Hamburku nebo Dusseldorfu, prostě odtamtud. Léta už o nikom z příbuzných neslyšel, teď dostal ten dopis a nevidí na to.“

„To je tedy hrůza,“ prohlásil Dick. „Běž, Todde. Utíkej tam, ať se tomu člověku uleví.“

„Myslela jsem, že na čtení někoho má,“ namítla Monika. „Nějakého nového chlapce.“

„Má,“ potvrdil Todd a náhle matku nenáviděl, nenáviděl tu napůl vědoucí intuici, kterou jí viděl v očích. „Bud' není doma nebo třeba tak pozdě nemůže přijít.“

„Hm. Dobrá... tak běž. Ale dávej pozor.“

„Dám. Z obchodu fakt nic nechcete?“

„Ne. Jak jsi na tom s učením na zkoušky?“

„Dělám trigonometrii,“ odpověděl Todd. „Jde to. Pro dnešek jsem už stejně chtěl skončit.“ To byla lež jako věž.

„Nechceš si vzít porsche?“ zeptal se Dick.

„Ne. Zajedu tam na kole.“ Potřeboval těch pět minut navíc, aby si to v hlavě srovnal a aby ovládl své emoce – nebo aby se o to aspoň pokusil. V současném stavu by s porsche nejspíš vrazil do prvního telefonního sloupu.

„Přidělej si na koleno odrazové sklíčko,“ připomněla mu Monika, „a pana Denkera od nás pozdravuj.“

„Dobře.“

Matka měla v očích stále ještě pochyby, ale ne už tak zřetelné. Todd jí dal pusu a odešel do garáže, kde měl kolo – italský závodní bicykl, již dávno ne schwinna. Srdce mu v hrudi stále bušilo a Todd cítil silné nutkání vrátit se s puškou domů, zastřelit rodiče a pak jít na svah nad dálnicí. Už žádné starosti s Dussanderem. Už žádné strašné sny, žádní pobudové. Jen by střílel, střílel, střílel... a jednu kulku by si schoval nakonec.

Pak se mu vrátil rozum a Todd se rozjel k Dussanderovi; odrazové sklíčko těsně nad kolenem se pohybovalo nahoru a dolů a dlouhé plavé vlasy mu vlály na všechny strany.

„Panebože!“ Todd málem vykřikl.

Stál ve dveřích do kuchyně. Dussander ležel na zemi opřený o lokty, mezi nimi porcelánový hrnek s whisky. Na čele měl velké kapky potu. Todd ale nezíral na Dussandera. Zíral na tratoliště krve. Vypadalo to, že krev je úplně všude – na stole, na prázdné kuchyňské židli, na podlaze.

„Z čeho krvácíte?“ zahulákal Todd, když se mu ztuhlé nohy konečně zase pohnuly – zdálo se mu, že stál ve dveřích aspoň tisíc let. To je konec, uvažoval, to je naprostý konec všeho. Všechno je pryč, sbohem a šáteček. Zároveň si ale dával pozor, aby do krve nešlápl. „Myslel jsem, že jste říkal něco o infarktu!“

„To není moje krev,“ zahuhlal Dussander.

„Cože?“ Todd se zastavil. „Co jste říkal?“

„Seběhni dolů. Uvidíš, co je třeba udělat.“

„Co je tohle zase za blbost?“ rozčilil se Todd. A náhle mu blesklo hlavou něco hrozného.

„Neztrácej náš čas, chlapče. Řekl bych, že tě moc nepřekvapí, co tam dole najdeš. Myslím, že s takovými věcmi, jako je ta ve sklepě, už nějakou zkušenost máš. Zkušenost z první ruky.“

Todd na něj ještě chvíli nevěřícně civěl a pak se vrhl ke sklepu. Bral schody po dvou; v mdlém, žlutavém světle jediné žárovky se mu na první pohled zdálo, že sem Dussander hodil pytel s odpadky. Pak zahlédl vystrčené nohy a špinavé ruce stažené ze stran opaskem.

„Panebože,“ opakoval, ale jeho hlas neměl tentokrát žádnou sílu – ozvalo se jen slabounké zašeptání.

Přítiskl si hřbet pravé ruky ke rtům, které byly vyprahlé jak Sahara. Na okamžik zavřel oči... a když je opět otevřel, cítil, že se zase zcela ovládá.

Pustil se do práce.

Z mělké jámy ve vzdáleném koutě čouhala násada rýče a Todd rázem pochopil, co Dussander dělal, když dostal záchvat. O chvíli později již plně vnímal smrdutý zápach sklepa, připomínající shnilá rajčata. Cítil to už kdysi dříve, ale nahoře byl zápach mnohem slabší – a samozřejmě, v posledních pár letech tady moc často nepobýval. Nyní přesně pochopil, co ten zápach znamená, a hezkou chvíli měl co dělat se svým žaludkem. Přítiskl si ruku na ústa a nos a snažil se potlačit dávení.

Pozvolna se opět ovládl.

Popadl pobudu za nohy a odtáhl ho k okraji jámy. Pustil nohy na zem, levým zápěstím si otřel pot z čela a na chvíli se úplně zklidnil; přemýšlel tak usilovně, jako nikdy v životě.

Pak se chopil rýče a začal hloubit jámu. Když byla hluboká půl druhého metru, Todd z ní vyskočil a mrtvolu skopl nohou dolů. Postavil se na okraj hrobu a pohlédl dolů. Roztrhané džínsy. Špinavé ruce plné strupů. Byl to trhan jaksepatří. Ta ironie byla téměř legrační. Tak legrační, že by člověk řval smíchy.

Vyběhl po schodech nahoru.

„Jak vám je?“ zeptal se Dussandera.

„Já budu v pořádku. Postaral ses o to?“

„Pracuje se na tom.“

„Pospěš si. Ještě je toho spousta tady nahoře.“

„Nejraději bych vás hodil prasatům,“ odpověděl Todd a vrátil se do sklepa, než stihl Dussander něco říct.

Už pobudu skoro zasypal, když ho napadlo, že něco nehraje. Koukal do hrobu a v ruce svíral násadu rýče. Pobudovi částečně čouhaly ze země nohy a špičky chodidel – jedna stará bota, asi teniska, a jedna špinavá sportovní ponožka, která mohla být snad bílá tak v době, kdy byl prezidentem Truman.

Jedna teniska? Jedna?

Todd proběhl kolem kotle ústředního topení zpátky ke schodům. Divoce se rozhlížel kolem. Ve spáncích se mu začínala ozývat bolest, tupé klovaní, snažící se proniknout ven. Starou tenisku zahlédl asi půl druhého metru stranou, ve stínu jakési nepoužívané police. Todd ji popadl, vrátil se k hrobu a hodil ji do něj. Pak pokračoval v zasypávání. Zasypal botu, nohy, všechno.

Když byla všechna vykopaná zemina opět v jámě, udeřil několikrát rýčem o zem, aby ho očistil. Potom vzal hrábě a pečlivým hrabáním se pokoušel zakrýt skutečnost, že tady nedávno někdo ryl v zemi. Moc platné to nebylo; čerstvě vykopaná a vzápětí zasypaná díra bez dobrého maskování vždycky vypadá jako čerstvě vykopaná a pak zasypaná díra. Ale nikdo přece nebude mít možnost sejít sem dolů. Budou muset s Dussanderem sakra doufat, že sem nikdo nevkročí.

Todd vyběhl po schodech nahoru. Začínal lapat po dechu.

Dussanderovi se rozjely lokty a hlava mu klesla na stůl. Oči měl zavřené, víčka purpurově lesklá jako astry.

„Dussandere!“ zařval Todd. V ústech cítil horkou, šťavnatou pachut' – chut' strachu, namíchanou z adrenalinu a pulzující horké krve. neodvažujte se mi umřít, vy idiote!“

„Neřvi,“ okřikl ho Dussander, aniž otevřel oči. „Nebo se seběhnou lidi z celé ulice.“

„Kde máte něco na mytí podlahy? Nějaký saponát... něco takového. A hadry. Potřebuju hadry.“

„Všechno je pod dřezem.“

Spousta krve byla už zaschlá. Dussander zvedl hlavu a pozoroval Todda, jak se plazí po podlaze a snaží se odstranit nejprve kaluže na linoleu a pak zaschlé kapky na nohou židle, na níž pobuda seděl. Chlapec se nutkavě kousal do rtů, chňapal po nich skoro jako kuň po uzdě. Konečně byl hotov. Místnost se naplnila pronikavou vůní čisticího prostředku.

„Pod schody je krabice se starými hadry,“ instruoval ho Dussander. „Ty od krve dej až na dno. A nezapomeň si umýt ruce.“

„Svoje rady si strčte za klobouk. Do tohohle jste mě dostal vy.“

„Opravdu? Musím uznat, že ses držel.“ Na okamžik zazněl v Dussanderově hlase starý výsměch, ale vzápětí se mu obličej zkroutil do hořké grimasy. „Pospěš si.“

Todd se postaral o hadry a pak naposled vyběhl schody ze sklepa. Chvilíčku se nervózně zadíval ze schodů, pak otočil vypínačem a zavřel dveře. Přistoupil k dřezu, vytáhl si rukávy a umyl se v tak horké vodě, jakou snesl. Ponořil ruce do napěněné vody se špinavým nádobím... a vytáhl řeznický nůž, který Dussander před nedávným použil.

„Chtěl bych vám s ním proříznout chřtán,“ konstatoval ponuře Todd.

„Ano, a pak mě hodit prasatům. Vůbec o tom nepochybuju.“

Todd opláchl nůž, otřel ho a odložil. Rychle opláchl zbytek nádobí, vypustil vodu a vymyl dřez. Když si utíral ruce, pohlédl na hodiny a viděl, že je za deset minut půl jedenácté.

Šel k telefonu v předsíni, zvedl sluchátko a zamyšleně se na něj zadíval. V hlavě mu nepříjemně vrtala myšlenka, že na něco zapomněl – na něco potenciálně tak nebezpečného, jako byla pobudova bota. Co to ale je? Nevěděl. Kdyby ho nebolela hlava, určitě by na to přišel. Tříkrát zatracená bolest hlavy. Zapomínat na cokoli, to se mu vůbec nepodobalo, a proto z toho šla hrůza.

Vytočil tři dvojky a po prvním zazvonění se ozval hlas: „Tady santodonatská lékařská pohotovost. Máte nějaký zdravotní problém?“

„Jmenuji se Todd Bowden. Jsem v čísle 963 na Claremont Street. Potřebuji sanitku.“

„Oč jde, synku?“

„Můj přítel, pan D – “ Kousl se do rtů tak silně, že mu vytryskla krev a na okamžik byl ztracen a jen se topil v návalech bolesti, které mu vystřelovaly z hlavy. Dussander. Málem anonymnímu hlasu z pohotovosti udal Dussanderovo pravé jméno.

„Uklidni se, synku,“ vyzval ho hlas. „Jen pomalu a všechno bude v pořádku.“

„Můj přítel pan Denker,“ opakoval Todd, „dostal zřejmě infarkt.“

„Jaké má příznaky?“

Todd je začal vypočítávat, ale hlasu stačilo, když uslyšel Toddův popis bolesti na prsou, která se přesunula do levé paže. Oznamil Toddovi, že sanitka přijede za deset až dvacet minut, podle stupně dopravního provozu. Todd zavěsil a přitiskl si dlaně na oči.

„Dovolal ses?“ ozval se slabě Dussander.

„Ano,“ zaječel Todd. „Ano, dovolal. Ano, ano, ano! Jenom už držte zobák!“

Přitiskl si dlaně na oči ještě silněji, až se mu začaly dělat nesmyslné světelné mžitky a pak všechno zářivě zrudlo. Vzpamatuj se, Toddíčku. To chce klid. Žádný vzrůšo. Jen klídek, klídek.

Otevřel oči a znovu zvedl sluchátko. Teď to bude těžší. Teď je třeba zavolat domů.

„Haló?“ Uslyšel Moničin jasný, kultivovaný hlas. Na okamžik – jen na okamžik – spatřil sám sebe, jak jí vráží do nosu hlaveň pušky a mačká spoušť, dokud se neobjeví první pramínky krve.

„To jsem já, mami. Dej mi, prosím tě, tátu. Rychle.“

Už dávno jí neřekl mami. Věděl, že ten signál pochopí rychleji než co jiného, a také ho pochopila. „Co se děje? Stalo se něco, Todde?“

„Prosím tě, dej mi ho!“

„Ale co – “

V telefonu to zachrastilo. Slyšel, jak matka něco říká otci. Todd se přichystal.

„Pan Denker, tati. Má... vypadá to na infarkt. Řekl bych, že je to jisté.“

„Panebože!“ Otcův hlas se na chvíli vzdálil a Todd uslyšel, jak tu informaci opakuje ženě. Pak se vrátil. „Žije ještě? Aspoň pokud to můžeš poznat?“

„Žije. Je při vědomí.“

„Aspoň to, zaplat' pánbůh. Zavolej sanitku.“

„Právě jsem ji zavolal.“

„Dva-dva-dva?“

„Ano.“

„Moc dobře, Todde. Jak zlé to s ním je, poznáš to?“

„Nevím, tati. Sanitka tady prý bude brzy, ale... mám trochu strach. Mohl bys přijet a počkat tu se mnou?“

„Že se ptáš! Za čtyři minuty jsem tam.“

Todd slyšel, jak matka ještě něco říká, ale otec zavěsil a přerušil spojení. Todd zavěsil také.

Čtyři minuty.

Má čtyři minuty na to, aby udělal všechno, co ještě neudělal. Čtyři minuty, aby si vzpomněl na to, co zapomněl. Zapomněl vůbec něco? Třeba jsou to jen nervy. Panebože, kéž by byl raději otce nevolal! Ale bylo to přece úplně přirozené, nebo snad ne? Určitě ano. Ale není tu něco přirozeného, co neudělal? Něco –?

„Ty makovice pitomá!“ zaúpěl náhle a vrhl se zpátky do kuchyně. Dussanderova hlava s pootevřenýma očima ležela netečně na stole.

„Dussandere!“ zařval Todd. Drsně s ním zatřepal a stařec zanaříkal. „Probud'te se! Probud' se, ty smradlavej dědku!“

„Co je? Je tu sanitka?“

„Ten dopis! Jede sem otec, bude tady v tu ránu. Kde je ten zasranej dopis?“

„Co... jaký dopis?“

„Vymyslel jste si, abych jim namluvil, že jste dostal důležitý dopis. Řekl jsem...“ Srdce mu kleslo. „Řekl jsem, že přišel ze zámoří... z Německa. Kristepane!“ Todd se chytil za hlavu.

„Dopis.“ Dussander pomalu a s obtížemi zvedl hlavu. Jeho vrásčitý obličej měl nezdravou žlutobílou barvu, rty měl promodralé. „Od Williho, myslím. Willi Frankel. Milý... milý Willi.“

Todd pohlédl na hodinky a viděl, že od chvíle, kdy zavěsil, už uplynuly dvě minuty. Za čtyři minuty to otec nemůže, prostě nemůže z domova k Dussanderovi stihnout, ale porsche to může udělat sakra rychle. Rychle, ano. Všechno ubíhá hrozně rychle. A ještě něco tady nehraje, cítí to. Teď ale není čas se zastavit a hledat zakopaného psa.

„Ano, dobrá. Četl jsem vám ho, vy jste se rozrušil a dostal jste infarkt. Dobrá. Kde je?“

Dussander na něj tupě zíral.

„Ten dopis. Kde je?“

„Jaký dopis?“ zeptal se nepřítomně Dussander a Toddova svrběly ruce a měl co dělat, aby tu opilou starou zrůdu nezaškrtil.

„Ten, co jsem vám četl! Ten od Williho! Kde je?“

Oba koukali na stůl, jako by čekali, že se ten dopis zhmotní.

„Nahoře,“ vyrazil ze sebe konečně Dussander. „Podívej se do prádelníku. Třetí šuple. Vzadu v tom šupletí je malá dřevěná krabička. Budeš ji muset vypáčit. Už dávno jsem ztratil klíč. Je tam pár hodně starých dopisů od jednoho přítele. Nepodepsaných. Nedatovaných. Všechny německy. Jedna či dvě stránky budou stačit. Když si pospíšíš –“

„Zbláznil jste se?“ zuřil Todd. „Vždyť neumím německy! Jak bych asi mohl číst německy psaný dopis, idiote!“

„Proč by mi Willi psal anglicky?“ opáčil unaveně Dussander. „Jestli mi ten německý dopis přečteš, budu mu rozumět, i když ty nepochopíš nic. Samozřejmě, tvoje výslovnost bude příšerná, ale stejně, i tak budu –“

Dussander měl pravdu – zase pravdu a Todd už na nic nečekal. I po infarktu byl stařec stále o krok napřed. Todd proběhl předsíní ke schodům a u domovních dveří se zastavil jen na tak dlouho, aby se ujistil, že otcův porsche ještě nepřijíždí. Nepřijížděl, ale pohled na hodinky Toddovi prozradil, jak je to všechno napjaté; právě uplynula pátá minuta.

Vzal schody po dvou a vpadl do Dussanderovy ložnice. Nikdy předtím tady nebyl, vůbec na to nebyl zvědavý a teď se chvíliku zběsile rozhlížel po neznámém území. Pak spatřil prádelník, laciný křáp ve stylu, kterému otec říkal „úvěrová moderna“. Padl na kolena a vytrhl třetí šuple. Zásuvka se vysunula do polovičky a pak se vzpříčila, že s ní nešlo ani hnout.

„Do pytle,“ zašeptal. Obličej měl mrtvolně bílý s výjimkou krvavě tmavých skvrn na obou tvářích a modrých očí, které byly temné jak bouřkové mraky nad Atlantikem. „Do pytle, polez ven, ty svině!“

Trhl s ní tak silně, že se celý prádelník zakymácel a málem na něj spadl, než se zase rozhodl usadit. Šuple vyletělo a přistálo Toddovi na klíně. Kolem dokola se rozsypaly Dussanderovy ponožky, spodky a kapesníky. Todd hrábl do zbytku nevysypaného prádla a vytáhl dřevěnou krabičku asi třicet centimetrů dlouhou a deset centimetrů širokou. Zkusil otevřít víčko. Nic. Krabička byla zamčená, přesně jak Dussander říkal. Dneska nic nešlo hladce.

Nacpal rozházené prádlo zpátky do šuplete a pak se ho snažil zastrčit na místo. Opět se vzpříčilo. Todd s ním cloumal sem tam, aby ho uvolnil, a po tváři se mu přitom řinul pot. Konečně šuple zastrčil. Sebral krabičku a vstal. Kolik už uběhlo času?

Dussanderova postel měla dřevěné pelesti a Todd o jednu z nich vši silou praštil s krabičkou otočenou tak, aby rána zasáhla zámek. V rukou mu zavibrovala bolest a rozlila se až k lokti. Podíval se na zámek. Byl trochu vyhnutý, ale jinak nic. Bez ohledu na bolest praštil krabičkou ještě silněji. Tentokrát se z pelesti odštípl kousek dřeva, ale zámek se stále nevzdával. Todd ze sebe vyrazil jakési zachechtání a vzal krabičku k druhé pelesti. Zvedl ji vysoko nad hlavu a pak vši silou udeřil. Tentokrát zámek nevydržel.

Ve chvíli, kdy Todd otvíral víčko, přejela přes Dussanderovo okno světla reflektorů.

Todd divoce zašmátral v krabičce. Pohlednice. Medailonek. Pomačkaná fotografie ženy, která má na sobě jen ozdobné černé podvazky. Stará peněženka. Několik osobních průkazů. Prázdné kožené pouzdro na cestovní pas. Na dně byly dopisy.

Světla byla stále jasnější a teď už slyšel výrazný chod motoru porsche. Zesiloval... a pak ztichl.

Todd popadl tři listy leteckého dopisního papíru, hustě popsané po obou stranách německým textem, a vyběhl z ložnice. Byl už skoro u schodů, když si uvědomil, že nechal vypáčenou krabičku ležet na Dussanderově posteli. Utíkal zpátky, krabičku chňapl a otevřel třetí šuple.

Opět se vzpříčilo, tentokrát s pronikavým skřípěním dřeva o dřevo.

Před domem bylo slyšet zatažení ruční brzdy auta, otvírání bočních dveří a přibouchnutí.

Todd zaslechl své vlastní tiché zaúpění. Zastrčil krabičku do zkřížené zásuvky, vstal a kopl do ní. Krásně se zavřela. Chvíli stál a zíral na ni a pak vyrazil ke dveřím. Sbíhal ze schodů, a když byl vpůli, uslyšel rychlý dupot otcových bot na cestičce k domu. Todd přeskočil zábradlí, měkce dopadl na zem a vběhl do kuchyně s třepetajícími se dopisními papíry v ruce.

Klepání na dveře. „Todde? Todde, to jsem já!“

Zároveň Todd v dálce uslyšel houkání sirény blížící se sanitky. Dussander znovu upadl do částečného bezvědomí.

„Už jdu, tati!“ vykřikl Todd.

Pohodil dopisy na stůl, trochu je rozložil, jako kdyby je někdo ve spěchu odložil, pak vešel do předsíně a otevřel otcí.

„Kde je?“ zeptal se Dick Bowden a protáhl se kolem Todda dovnitř.

„V kuchyni.“

„Všechno jsi udělal úplně správně, Todde,“ pochválil ho otec a neobratně, rozpačitě syna objal.

„Jen doufám, že jsem na nic nezapomněl,“ odpověděl skromně Todd a následoval otce předsíní do kuchyně.

V tom zmatku kolem vynášení Dussandera z domu si dopisu nikdo téměř ani nevšiml. Toddův otec ho vzal krátce do ruky, ale sotva přišli zřízenci s nosítky, hned ho zase odložil. Todd s otcem jeli za sanitkou a lékař, který Dussandera přijímal, neměl k Toddovu vysvětlení celého případu vůbec žádný dotaz. Koneckonců, „pan Denker“ byl osmdesátník a jeho návyky rozhodně nepatřily k nejzdravějším. Doktor také Todda stručně pochválil za rychlé uvažování a jednání. Todd mu vyčerpaně poděkoval a pak se zeptal otce, jestli nemohou jet domů.

Cestou zpátky mu Dick zopakoval, jak je na něj hrdý. Todd ho skoro neslyšel. Přemýšlel znovu o své pušce.

18

Stalo se to téhož dne, kdy si Morris Heisel zlomil páteř. Morris vůbec neměl v úmyslu přerazit si hřbet; měl v úmyslu jen přitlouct konec okapu na západní straně svého domku. Přerazit si hřbet, to bylo to poslední, co by ho napadlo, měl i bez toho v životě už dost trápení, děkuju pěkně. První žena mu umřela ve věku pětadvaceti let a obě dcery už byly také po smrti. Bratr se zabil roku 1971 při tragické dopravní nehodě nedaleko Disneylandu. Morrisovi táhlo na šedesátku a měl předčasnou artrózu, která se rychle zhoršovala. Na obou rukou měl také bradavice a ty rostly skoro tak rychle, že mu je doktor nestačil vypalovat. Dále měl sklon k migrénám a ten potzer Rogan odvedle mu v posledních letech začal říkat „Fajnovka Morris“. Morris rozprávěl před Lydií, svou druhou ženou, úvahy, jak by se asi Roganovi

líbilo, kdyby mu Morris začal říkat „Hemoroid Rogan“.

„Nech toho, Morrisi,“ okřikovala ho při těchto příležitostech Lydie. „Vůbec nerozumíš legraci, nikdy jsi legraci nerozuměl, vůbec nechápu, jak jsem si mohla vzít člověka, co vůbec nemá smysl pro humor. Jedeme do Las Vegas,“ povídá Lydie, jako kdyby v prázdné kuchyni oslovovala neviditelný dav diváků, které vidí jen ona“ jdeme na Buddyho Hacketta a Morris se nezasměje ani jednou.“

Kromě artrózy, bradavic a migrén má Morris také Lydie, ze které, pánbůh jí to odpusť, se v posledních tak pěti letech stala úplná megera... hned potom, co jí udělali hysterektomii. Takže má dost trápení a dost problémů i bez přeraženého hřbetu.

„Morrisi!“ vykřikla Lydie; zrovna vycházela ze zadních dveří a do utěrky na nádobí si otírala mýdlovou pěnu z rukou. „Morrisi, okamžitě slezeš z toho žebříku!“

„Cože?“ otočil hlavu, aby na ni lépe viděl. Byl téměř na konci hliníkového žebříku. Pod nohama měl žlutou nálepkou s varováním: POZOR, NEBEZPEČÍ. NAD TOUTO PŘÍČKOU SE SNADNO ZTRÁCÍ ROVNOVÁHA! Morris měl truhlářskou zástěru se širokými kapsami, jednu plnou hřebíků a druhou s velkými skobami. Zem pod žebříkem byla poněkud nerovná, a kdykoli se Morris pohnul, žebřík se lehce zakýval. Bolel ho krk jako nemilá předehra k migréně. Měl po náladě. „Co zas?“

„Povídám, abys slez, než si přerazíš hřbet!“

„Už to mám skoro hotový.“

„Houpeš se na tom žebříku jak na člunu, Morrisi. Slez dolů.“

„Slezu, až budu hotovej!“ odsekl rozzlobeně. „Dej mi pokoj!“

„Přerazíš si hřbet,“ opakovala žalostně a zašla do domu.

Deset minut nato, zrovna když přitloukal do okapu poslední hřebík, zakloněný jen taktak že nepřepadl, zaslechl vráskot kočky a pak divoký štěkot.

„Co to sakra –?“

Ohlédl se a žebřík se nebezpečně zakýval. V tu chvíli se jejich kočka – jmenovala se Miláček – s naježeným kožichem a planoucícma zelenýma očima objevila na rohu u garáže. V patách za ní běžela Roganova mladá kolie s vyplazeným jazykem a vodítkem, které táhla po zemi za sebou.

Miláček nebyl zřejmě vůbec pověřivý, a tak vběhl pod žebřík. Kolie za ním.

„Pozor, ty čokle pitomá!“ zařval Morris.

Žebřík se zakymácel. Pes do něj narazil bokem. Žebřík se nahnul a Morris s ním. Vyděšeně zaječel a z truhlářské zástěry mu vyletěly hřebíky i skoby. Půlkou těla dopadl na betonový vjezd a ze zad mu vyšlehla obrovská bolest. Páteř prasknout neslyšel, spíš cítil, co se stalo. Pak se mu svět na chvíli rozplynul v šedi.

Když se mu zase začal zaostřovat zrak, stále ještě ležel půlkou těla na betonovém vjezdu ve změti hřebíků a skob. Lydie klečela nad ním a plakala. Rogan odvedle tam byl také, tvář bílou jako křída.

„Já ti to říkala!“ brebtala Lydie. „Říkala jsem ti, že máš z toho žebříku slízt! Ted' se podívej. Jen se na to podívej!“

Morris vůbec netoužil na něco se dívat. Přes bedra ho sevřel škrtivý a bodavý pás bolesti; to bylo zlé, ale cosi bylo mnohem horšího; pod tím pásem bolesti necítil nic – vůbec nic.

„Fňukat můžeš potom,“ řekl chraplavě. „Ted' zavolej doktora.“

„Já ho zavolám,“ nabídl se Rogan a odběhl zpátky domů.

„Lydie,“ zasípal Morris. Olízl si rty.

„Co je? Copak, Morrisi?“ Naklonila se nad něj a Morrisovi skanula na tvář slza. Je to dojemné, napadlo ho, ale jemu se chtělo ucuknout a bolest se tím ještě zvětšila.

„Lydie, mám taky migrénu.“

„Ubožáčku můj! Ubohý Morrisi! Já ti ale říkala –“

„Rozbolela mě hlava, protože ten potzer Roganův pes štěkal celou noc a já jsem nezamhouřil oka. Dneska ten pes honí moji kočku, srazí mi žebřík a já mám nejspíš zlomenou páteř.“

Lydie zakvílela. Morrisovi ten zvuk rozvibroval hlavu.

„Lydie,“ zachraplal a znovu si olízl rty.

„Copak, drahý?“

„Celý léta mi bylo něco podezřelý. Ted' už mám jistotu.“

„Ubožáčku Morrisi! A co?“

„Bůh není,“ odpověděl Morris a omdlel.

Odvezli ho do Santo Donata a lékař mu – zhruba v té době, kdy by normálně seděl u Lydiiny mizerné večeře – oznámil, že už nikdy nebude chodit. To už byl celý v sádře. Předtím mu odebrali vzorky krve a moče. Dr. Kemmelman mu vyšetřil zrak a pak mu malým gumovým kladívkem tůukal do kolen – žádné reflexní stažení nohy se však neobjevilo. A za každým rohem stála Lydie; slzy jí tekly proudem, a tak spotřebovávala jeden kapesník za druhým. Lydie, která se doma chovala jako žena Jobova, chodila všude s dostatečnou zásobou krajkových šnuptychlů, pro případ, že by se jí naskytla mimořádná šichta jako plačce. Zavolala matce a matka tady bude za chvíli. („To je od ní hezké, Lydie“ – přestože jestli Morris na světě někoho upřímně nenáviděl, byla to Lydiina matka.) Zavolala také rabinovi a rabin tady bude taky za chvíli („To je od něj hezké, Lydie“ – přestože Morris do synagogy nev kročil nejméně pět let a vlastně ani nevěděl, jak se rabin jmenuje.) Zavolala Morrisovu šéfovi, a i když ten tady za chvíli nebude, vyjádřil mu upřímnou soustrast a sympatie. („To je od něj hezké, Lydie“ – i když jestli se někdo Lydiině matce vyrovná, je to ten věčně nalitej putz Frank Haskell.) Nakonec dali Morrisovi valium a Lydii odvedli. Krátce nato se Morris rozplynul – žádné starosti, žádné migrény, prostě nic. Kdyby mu dávali tyhle malé modré pilulky pořád, byla jeho poslední myšlenka, vylezl by znovu na ten žebřík a znovu by si přerazil hřbet.

Když se probudil – nebo spíš když se mu znovu vrátilo vědomí – právě svítalo a v nemocnici bylo ticho jako v hrobě. Morris se cítil klidný, téměř slavnostně vážný. Nic ho nebolelo; cítil, že zafačované tělo je lehounké jak pírkó. Kolem postele měl nějakou vymyšlenost, připomínající klec na veverka – z ocelových prutů, přídržných lanek a kladek. Nohy měl zavěšené na lankách, připojených k té opičárně. Zdálo se, že záda má prohnutá nějakou podložkou, ale těžko říct – mohl soudit jenom podle úhlu pohledu.

Jiní jsou na tom hůř, uvažoval. Na celém světě jsou na tom jiní hůř. V Izraeli Palestinci zabíjejí celé autobusy vesničanů, kteří spáchali politický zločin tím, že jeli do města do biografu. Izraelci se s touto nespravedlností vyrovnávají házením bomb na Palestince a zabíjením dětí spolu se všemi teroristy, kteří by se tam mohli vyskytnout. Jiní jsou na tom hůř než já... což neznamená, že tohle je dobré, to vás nesmí ani napadnout, ale jiní jsou na tom hůř.

S námahou zvedl ruku – někde v těle se ukrývala bolest, ale jen velmi slabá – a před očima jí sevřel v bezmocnou pěst. Tak. Ruce jsou v pořádku. Celé paže jsou v pořádku. Necítí tedy nic od pasu dolů, a co má být? Na celém světě jsou lidé ochrnutí od hlavy až k patě. Jsou lidé s leprou. Lidé umírající na syfilis. Právě teď třeba někde jdou po letištní ploše lidé do letadla, které spadne. Ne, tohle není dobré, ale na světě jsou horší věci.

A jednou, dávno, pradávno, se na světě děly věci neskonale horší.

Zvedl levou paži. Zdálo se, že ruka se před očima vznáší, jako by vůbec nebyla spojená s tělem – vyhublá paže starého člověka s ochablými svaly. Měl na sobě nemocniční košili, ale měla krátké rukávy, a tak mohl na předloktí přečíst čísla vytetovaná vybledlým modrým inkoustem. P499965214. Horší věci, ano, horší věci, než je spadnout na předměstí ze žebříku, přerazit si hřbet, být odvezen do čisté a sterilní městské nemocnice a dostávat valium, které zaručeně odfoukne všechny starosti.

Byly sprchy, to bylo horší. Jeho první žena, Ruth, zemřela v takových svinských sprchách. Byly jámy, které se proměnily v hroby – mohl zavřít oči, a přesto stále viděl lidi, stojící u vykopaných jam; pořád slyšel salvy z pušek, pořád si pamatoval, jak padali do země jako špatně udělané loutky. Byla krematoria, ta byla taky horší, krematoria, která vytrvale plnila vzduch nasládlým zápachem Židů planoucích jako pochodně, které nikdo neviděl. Vyděšené tváře starých přátel a příbuzných... tváře, které se vytrácely jako dohořívající svíčky, tváře, které se člověku vytrácely přímo před očima – slabé, slabší, nejslabší. Potom jednoho dne zmizely úplně. Kam? Kam mizí plamen pochodně, když ho odnese studený vítr? Do nebe? Do pekla? Světla v temnotách, svíce ve větru. Když se Job konečně zhroutil a zapochyboval, Bůh se ho zeptal: Kde jsi byl, když jsem tvořil svět? Kdyby byl Morris Heisel býval Jobem, byl by mu odpověděl: Kde jsi byl Ty, když moje Ruth umírala, Ty potzer, Ty? Koukal ses na fotbálek? Když nedokážeš dávat na vlastní věci větší pozor, zmiz mi z očí.

Ano, byly horší věci než přerazit si hřbet, vůbec o tom nepochyboval. Co je to ale za Boha, který dovolí, aby si zlomil páteř a nadosmrti ochrnl, poté co viděl umírat vlastní ženu, dcery a přátele?

To není žádný Bůh, tak to je.

Z koutku oka mu vytryskla slza a pomalu mu stékala k uchu. Kdesi mimo nemocniční pokoj slabě zazvonil zvonek. Chodbou prošla sestra a její bílé boty s podrážkou ze surové gumy mírně zavržaly. Dveře pokoje byly pootevřené a na stěně venkovní chodby viděl písmena NTENZIVNÍ PÉ; došlo mu, že celý nápis musí znít INTENZIVNÍ PÉČE.

V pokoji bylo slyšet nějaký pohyb – zašustění pokrývky.

Morris se velmi opatrně pohnul a otočil hlavu napravo, od dveří. Spatřil noční stolek se sklenicí vody. Na stolku byla dvě přivolávací tlačítka. Za stolkem stálo další lůžko a na něm ležel muž, který vypadal ještě starší a nemocnější, než jak se cítil Morris. Nebyl zavěšený do žádného obrovského otáčivého kola pro veverka jako Morris, ale u jeho lůžka stála aparatura pro nitrožilní výživu a v nohách měl jakýsi monitorovací přístroj. Muž měl ochablou a zažloutlou pleť. Kolem úst a očí měl hluboké vrásky. Vlasy měl žlutobílé, suché a neživé. Oční víčka byla podlitá a lesklá a na velkém nose zahlédl Morris popraskané žilky notorického pijáka.

Morris se odvrátil... a pak zase otočil hlavu zpátky. Jak přibývalo ranního světla a nemocnice se pozvolna probouzela, začínal se ho zmocňovat strašně podivný pocit, že svého spolupacienta zná. Je to možné? Ten muž vypadá tak na pětasedmdesát až osmdesát a Morris přece nikoho tak starého snad ani nezná – kromě Lydiiny matky; Morrise někdy napadalo, že ta příšera musí být starší než sfinga, které se ostatně ohromně podobá.

Možná toho člověka znával kdysi dávno, možná dokonce dřív, než Morris sám přišel do Ameriky. Možná. Možná ne. A proč by na tom právě teď mělo záležet? A zrovna tak, proč se mu dneska v noci tak najednou vyrojily všechny vzpomínky na koncentrák, na Patin, když se vždycky snažil – a většinou se mu to i dařilo – nechávat ty věci pohřbené?

Náhle mu naskočila husí kůže, jako kdyby vstoupil do nějakého vymyšleného strašidelného domu, ve kterém bloudí duchové a kostlivci nenacházející klid. Cožpak je to vůbec možné, dokonce i teď a tady, v té čisté nemocnici, třicet let potom, co ta temná doba skončila?

Odvrátil se od starce na druhém lůžku a za chvíli opět pocítil ospalost.

To jen tvá mysl si s tebou zahrává, že se ti ten muž zdá povědomý. Jen tvá mysl, baví tě, jak nejlíp umí, baví tě, jak se tě snaživala bavit v –

Na to ale myslet nechtěl. Na to by si ani myslet nedovolil.

Upadal do spánku a přitom vzpomínal, jak se před Ruth vytahoval (nikdy však před Lydií; vytahovat se před Lydií se nevyplácelo; ta nebyla jako Ruth, která se na jeho chlubení a chvástání vždycky jen sladce usmívala): nikdy nezapomenu žádný obličej. Teď měl příležitost ověřit si, zda to ještě platí. Jestli toho muže na druhém lůžku skutečně někdy znal, možná si vzpomene kdy... a kde.

Když už už usínal a opět se vracel přes práh spánku, napadlo ho: Třeba jsem ho poznal v lágru.

To by byla opravdová ironie – „žertík Boží“.

Žertík jakého Boha? Morris Heisel se zeptal znovu sám sebe a usnul.

19

Todd odmaturoval jako druhý nejlepší ve třídě, nejspíš právě jen kvůli špatné známce při závěrečné zkoušce z trigonometrie, na kterou se učil té noci, kdy Dussander dostal infarkt.

Týden po maturitě šli Bowdenovi navštívit pana Denkera do místní všeobecné nemocnice. Todd nervózně přestál patnáct minut banalit, děkování a zdvořilého vypytování a byl vděčný za přestávku, když ho muž z vedlejšího lůžka požádal, jestli by k němu na okamžik nešel.

„Odpusťte, prosím,“ omlouval se druhý muž. Byl celý v sádře a z nějakého důvodu byl připevněn na soustavu kladek a lanek nad lůžkem. „Jmenuju se Morris Heisel. Mám přeražený záda.“

„To je moc zlé,“ přikývl vážně Todd.

„Oj, on říká moc zlé! Ten hoch se ale umí vyjadřovat zdrženlivě!“

Todd se začal omlouvat, ale Heisel zdvihl ruku a pousmál se. Tvář měl bledou a unavenou, byla to tvář kteréhokoli starého člověka v nemocnici, kterého čeká život plný prudkých změn – a dozajista jen málo z

nich bude k lepšímu. Todda napadlo, že v tomto ohledu jsou si s Dussanderem podobní, „Není třeba,“ přerušil ho Morris. „Na hrubou poznámku není třeba odpovídat. Vy jste cizí člověk. Potřebuje snad někdo cizí, abych se na něj věšel se svými problémama?“

„Žádný člověk není ostrov sám pro sebe; každý je kus nějakého kontinentu, část nějaké –“ spustil Todd a Morris se rozesmál.

„John Donne, on na mě jde s citáty! Chytrý mládenec! Tamhle váš přítel – je na tom moc špatně?“

„Doktoři říkají, že si vede dobře, s ohledem na svůj věk. Je mu osmdesát.“

„Tak starý!“ zvolal Morris. „Víte, on se mnou moc nemluví. Ale podle toho, co říká, si myslím, že se sem přistěhoval a dostal americký občanství. Jako já. Já jsem Polák, víte. Myslím jako původem. Z Radomi.“

„Ano?“ poznamenal zdvořile Todd.

„Je váš přítel taky cizího původu?“

„Ano, ano,“ přisvědčil Todd. „Je z Německa. Z Essenu. Znáte to město?“

„Ne,“ odpověděl Morris, „ale já byl v Německu jenom jednou. Jestlipak byl ve válce?“

„To opravdu nevím.“ Toddův pohled se vytratil do dále.

„Ne? No, to je fuk. Válka, ta už je moc dávno za náma. Za tři roky budou v tyhle zemi do funkce prezidenta – prezidenta! – podle Ústavy volitelní lidi narození po válce. Těm musí připadat, že mezi Dunkirkem a Hannibalovým přechodem Alp na slonech není žádný rozdíl.“

„Vy jste byl ve válce?“ zeptal se Todd.

„Řekl bych, že svým způsobem ano. Jste hodný mladík, že navštěvujete takovýho starce... dva starce, včetně mě.“

Todd se skromně pousmál.

„Jsem už unavený,“ povzdechl si Morris. „Asi usnu.“

„Doufám, že vám brzo bude líp,“ rozloučil se Todd.

Morris přikývl, usmál se a zavřel oči. Todd se vrátil k Dussanderovu lůžku, kde se rodiče právě chystali k odchodu – otec stále koukal na hodinky a s předstíranou srdečností vykřikoval, jak už se připozdívá.

###

O dva dny později se Todd do nemocnice vypravil znovu, tentokrát sám. Morris Heisel, zadržovaný v sádře, toho dne hluboce spal.

„Činil ses dobře,“ pochválil ho tiše Dussander. „Ještě ses tam vrátil?“

„Ano. Spálil jsem ten pitoměj dopis. Myslím, že se o něj stejně nikdo moc nezajímal a já se bál... ani nevím.“ Pokrčil rameny, neschopen přiznat Dussanderovi, že se toho dopisu přímo pověřivě bál – bál se, že do domu přijde třeba někdo, kdo umí německy a mohl by si všimnout, že v dopise jsou odkazy možná deset až dvacet let staré.

„Až sem půjdeš příště, propašuj mi sem něco k pití,“ požádal Dussander. „Kouření nijak nepostrádám, ale –“

„Už sem nepřijdu,“ přerušil ho rozhodně Todd. „Nikdy. Tohle je konec. Jsme si kvit.“

„Kvit.“ Dussander si založil ruce na prsou a usmál se. Nebyl to laskavý úsměv... ale možná mu byl tak blízko, jak jen Dussander dokázal. „Myslel jsem, že tohle se říká jen o kartách. Z tohohle hřbitova mě pustí příští týden... aspoň mi to slibují. Doktor říká, že mám v kostech ještě pár roků. Když se ho zeptám kolik, tak se jen chechtá. Obávám se, že to neznamená víc než tři, možná jen dva. Stejně ho ale ještě můžu překvapit.“

Todd nic neříkal.

„Ale mezi námi, chlapče, už se skoro vzdávám naděje, že uvidím konec století.“

„Chci se vás na něco zeptat,“ požádal Todd s pohledem upřeným na Dussandera. „Proto jsem sem dnes přišel. Chci se zeptat na něco, co jste jednou řekl.“

Todd se ohlédl přes rameno na muže na druhém lůžku a pak si přitáhl židli blíže k Dussanderovi. Cítil Dussanderův pach, suchý jak egyptské oddělení v muzeu.

„Tak se ptej.“

„Ten pobuda. Řekl jste něco o tom, že mám zkušenost. Zkušenost z první ruky. Co to mělo znamenat?“ Dussanderův úsměv se maličko rozšířil. „Čtu noviny, chlapče. Starci pořád čtou noviny, ale ne tolik

jako mladší lidi. Víš třeba, že na některých letištních ranvejích v Jižní Americe se houfují kánata, když hrozí nebezpečný boční vítr? Takhle čte noviny starý člověk. Před měsícem byl v nedělníku takový článek. Nebyl to článek na titulní stranu, nikdo se o pobudy a alkoholiky nezajímá natolik, aby se o nich psalo na prvních stránkách. Byl to ale hlavní článek jedné rubriky uvnitř listu. JDE NĚKDO V SANTO DONATU PO SPODINĚ? – tak se to jmenovalo. Kruté. Bulvární žurnalistika. Vy, Američani, jste tím proslulí.“

Todd svíral ruce v pěst, takže okousané nehty nebylo vidět. Nedělník nechte nikdy, ví, jak lépe trávit čas. Samozřejmě, nejméně celý týden po každém svém malém dobrodružství sledoval pravidelně noviny a žádný z jeho pobudů se nikdy nedostal před třetí stránku. Myšlenka, že někdo ty případy za jeho zády spojuje, ho doháněla k zuřivosti.

„Ten článek se zmiňoval o několika vraždách, neobyčejně brutálních vraždách. Ubodání, umlácení. ‚Nelidská brutalita‘, tak to označil autor, znáš ale novináře. Autor toho truchlivého článku připouštěl, že mezi těmito nešťastníky je všeobecně vysoká úmrtnost a že i nuzáci v Santo Donatu tuto statistiku již dlouhá léta potvrzují. V žádném roce neumírají všichni tito lidé jen přirozenou smrtí nebo v důsledku svých špatných návyků. Vyskytují se tu i četné vraždy. Ve většině případů je však vrahem obyčejně jeden z nebožtíkových kamarádů, přičemž motivem bývá hádka při šestákovém pokeru nebo rvačka o flašku ovocného vína. Vrah se pak obvykle celý šťastný přiznává. Trápí ho totiž výčitky svědomí.

Ale ty nedávné vraždy objasněny nebyly. A co je ještě zlověstnější – podle toho bulvárního mozečku je v posledních několika letech mezi těmito lidmi vysoký počet pohřešovaných. Autor samozřejmě opět připouští, že tito lidé nejsou mnohdy nic než moderní tuláci. Přicházejí a odcházejí. Někteří z nich ale odešli a ani si nevyzvedli sociální podporu nebo šeky za jednodenní práci, které se vydávají pouze v pátek. A bulvární novinář se ptá, zda se někteří z nich nestali obětmi jeho údajného vraha pobudů! Obětmi, které dosud nebyly nalezeny? Pchá!“

Dussander mávl rukou, jako kdyby odháněl tu vyloženou novinářskou nezodpovědnost.

„Pochopitelně, je to jen trocha vzrušení pro čtenáře. Poskytnout mu v neděli ráno příjemné mrazení v zádech. Autor vyvolává bubáky, otřepané, ale pořád použitelné – jako je clevelandský Rozparovač, Zodiac, záhadný Pan X, který zavraždil Černou Dahlii, Pérák Jack a podobné žvásty. Já o tom ale přemýšlím. Co zbývá starému člověku než přemýšlet, když už ho přátelé přestanou navštěvovat?“

Todd pokrčil rameny.

„Uvažoval jsem: ‚Kdybych tomu nechutnému bulvárnímu pisálkovi chtěl pomoci, což zajisté nechci, mohl bych pár těch případů pohřešovaných vysvětlit. Ne snad ty mrtvoly, které byly nalezeny ubodané a utlučené kladivem, ty ne, pánbůh opatruj jejich uchlastané duše, ale těch pár zmizení ano. Protože přinejmenším několik z těch pohřešovaných pobudů je u mě ve sklepě.‘ „

„Kolik jich tam je?“ zeptal se tiše Todd.

„Šest,“ odpověděl klidně Dussander. „Včetně toho, kterého jsi mi pomohl odklidit, šest.“

„Vy jste opravdu cvok,“ vydechl Todd. Pleť pod očima měl bílou a lesklou. „V jednu chvíli jste prostě úplně zmagořil.“

„Zmagořil.‘ To je krásně řečeno! Možná máš pravdu! Pak jsem si ale pomyslel: Jen pisálek by nejraději přišel zavražděné i pohřešované osoby jednomu a témuž člověku – hypotetickému vrahovi pobudů.‘ Já si ale myslím, že tak to vůbec nebylo.

Potom jsem si řekl: ‚Neznáš někoho, kdo by byl něčeho takového schopen? Někoho, kdo žil několik posledních let v takovém napětí jako ty? Někoho, kdo taky naslouchal, jak stará strašidla rachotí svými řetězy?‘ A odpověď zněla ano. Znáš tebe, chlapče.“

„Nikdy jsem nikoho nezabil.“

Představa, která se mu vybavila, se netýkala pobudů; to nebyli lidé, to vůbec nebyli skuteční lidé. Představil si sám sebe, jak se přikrčuje za padlým kmenem stromu a dívá se dalekohledem své pušky; křížek dalekohledu zaměřený na spánek muže s rozčuchanými vousy za volantem kamionu.

„Třeba ne,“ souhlasil docela přátelsky Dussander. „Přesto ses té noci držel velice dobře. Byl jsi překvapený a řekl bych, že jsi měl hlavně vztek, když ses kvůli stařecké vetčnosti dostal do tak nebezpečného postavení. Nemám pravdu?“

„Ano, máte,“ potvrdil Todd. „Měl jsem vás plný zuby a pořád ještě mám. Uklidil jsem to za vás,

protože máte v trezoru něco, co by mi mohlo zničit život.“

„Ne. Nemám.“

„Cože? Co to povídáte?“

„Byl to stejný bluf, jako tvůj ‚dopis u kamaráda‘. Ty jsi nikdy žádný takový dopis nenapsal, žádný tvůj kamarád nikdy neexistoval a já nikdy nenapsal ani slovo o našem... přátelském svazku, jestli to tak mám nazvat. Teď pokládám karty na stůl. Zachránil jsi mi život. Nezáleží na tom, že jsi jednal jen na svou vlastní ochranu, to nemění nic na tom, jak rychle a účinně jsi jednal. Nemůžu ti ublížit, chlapče. Říkám ti to dobrovolně. Pohlédl jsem smrti do tváře a to mě děsí, ale ne zas tak moc, jak jsem si myslíval. Žádný dokument neexistuje. Je to tak, jak říkáš: jsme si kvit.“

Todd se usmál; bylo to spíš zatrpklé ohnutí rtů. V očích mu zaplápal podivný, výsměšný plamének.

„Herr Dussander,“ zašeptal, „jen kdybych tomu mohl věřit.“

Večer zamířil Todd ke stráni nad dálnicí, sestoupil k padlému stromu a posadil se na něj. Bylo těsně po soumraku. Večer byl teplý. Reflektory automobilů protínaly tmou dlouhými žlutavými řetězci.

Žádný dokument neexistuje.

Až do rozhovoru, který pak následoval, si Todd neuvědomoval, jak je celá situace bezvýchoďná.

Dussander navrhl, aby Todd prohledal celý dům, a když nenajde žádný klíč od trezoru, bude to důkaz, že žádná bezpečnostní schránka neexistuje, a tudíž neexistuje ani žádný dokument. Jenže klíč může být ukrytý kdekoliv – Dussander ho mohl vložit do plechovky od kakaa a pak ji zakopat, nebo ji dal do krabičky od sirek a tu pak strčil pod prkno v podlaze; mohl dokonce odjet autobusem do San Diega a šoupnout ho za nějaký kámen v dekorativní kamenné zdi kolem medvědího areálu. Konečně, pokračoval Todd, Dussander mohl klíč klidně zahodit. Vždyť ho potřeboval jen jednou, aby tam uložil sepsaný dokument. Jestli zemře, vyndá ho někdo jiný.

Dussander mu váhavě přisvědčil, ale po krátkém přemýšlení mu předložil jiný návrh. Až se zotaví natolik, že se bude moct vrátit domů, nechá chlapce obvolat všechny banky v Santo Donatu. Každému bankovnímu úředníkovi by řekl, že volá za svého dědečka. Řekl by mu, že ubohý dědeček je v posledních dvou letech žalostně senilní a že teď nemůže najít klíč od bezpečnostní schránky. A co je ještě horší, nemůže si ani vzpomenout, v které bance ji vůbec má. Mohli by se laskavě podívat do záznamů na jméno Arthur Denker? A pokud v žádné bance nic neobjeví –

Todd už opět vrtěl hlavou. Za prvé, taková historka by téměř určitě vyvolala podezření. Je to moc okaté. Určitě by zavětrili, že se někdo chystá ošidit důvěřivého člověka, a vyrozuměli by policii. Dokonce i kdyby všechny ty historky spolkli, nebylo by to k ničemu. Kdyby žádná z téměř stovky bank v Santo Donatu neměla bezpečnostní schránku na jméno Denker, vůbec by to neznamenovalo, že si ji Dussander nepronajal v San Diegu, Los Angeles nebo v kterémkoli jiném městě mezi nimi.

Dussander to nakonec vzdal.

„Ty máš odpověď na všechno, chlapče. Na všechno, s výjimkou jedné věci. Co bych získal tím, že ti budu lhát? Vymyslel jsem si to, abych se před tebou ochránil – to je motiv. Nyní se to snažím zlikvidovat. Co si myslíš, že bych z toho měl?“

Dussander se namáhavě opřel o loket.

„Koneckonců, proč bych v této chvíli nějaký dokument vůbec potřeboval? Kdybych opravdu chtěl, můžu ti zničit život hned tady z nemocničního lůžka. Mohl bych otevřít ústa před prvním doktorem, který půjde kolem, všichni jsou to Židi, všichni by věděli, kdo jsem nebo přinejmenším čím jsem byl. Proč bych to ale dělal? Jsi výborný student. Máš před sebou skvělou kariéru... pokud nebudeš neopatrný s těmi pobudy.“

Toddovi ztuhla tvář. „Říkal jsem vám –“

„Já vím. Nikdy jsi o nich neslyšel, nikdy jsi jim nezkřivil ani vlasek na těch jejich zavšivených palicích, dobrá, dobrá, dobrá. Už o tom neřeknu ani slovo. Jen mi pověz, chlapče: proč bych měl lhát? Jsme si kvit, říkáš. Ale já ti povídám, že si můžeme být kvit, jen když si budeme vzájemně věřit.“

Když teď seděl za padlým stromem na stráni u dálnice a díval se na všechna ta anonymní světla nekonečně mizející jako pomalé světelné střely, uvědomil si velice dobře, čeho se bojí.

Dussander mluvící o důvěře. Z toho má strach.

Má strach také z pomýšlení, že Dussander chová hluboko v srdci malý, ale jasný plamének nenávisti. Návisti vůči Toddovi Bowdenovi, který je mladý a má hladkou pleť bez vrásek; vůči Toddovi Bowdenovi, který je nadaným žákem s celým zářivým životem před sebou.

Nejvíce se bál Dussanderova odmítání používat jeho jméno.

Todd. Co je na tom tak těžkého, i pro starého Němčoura, který má většinu zubů falešných? Todd. Jedna slabika. Vysloví se snadno. Opřete jazyk o horní patro, trochu spustíte zuby, vrátíte jazyk a hotovo. A přesto mu Dussander vždycky říkal „chlapče“. Jen takhle. Pohrdavě. Anonymní. Ano, je to anonymní. Anonymní jako vytetované číslo z koncentračního tábora.

Třeba Dussander říká skutečně pravdu. Ne, nejen třeba; pravděpodobně. Strach ale pořád zůstává... nejhorší ze všeho je, že mu Dussander odmítá říkat jménem.

A u kořeně toho všeho je vlastní neschopnost učinit hrdé a definitivní rozhodnutí. U kořene toho všeho je žalostná pravda: ani po čtyřech letech návštěv u Dussandera neví, co se ve starcově hlavě děje. Třeba vůbec není tak nadaným žákem.

Auta, auta, auta. Prsty ho svrběly po pušce. Kolik by jich sundal? Tři? Šest? Rovný tučet?

Neklidně sebou zavrtěl.

Celá pravda může vyjít najevo jen Dussanderovou smrtí, pomyslel si Todd. Tak do pěti let, možná dokonce dřív. Tři až pět let... zní to, jako když někoho pošlou do kriminálu. Todde Bowdene, soud vás tímto odsuzuje k třem až pěti letům za spolčování se známým válečným zločincem. K třem až pěti letům těžkých snů a studeného potu.

Dříve nebo později Dussander prostě dožije. Pak nastane čekání. Sevření žaludku při každém zazvonění telefonu nebo zvonku u domovních dveří.

Nebyl si jist, zda to vydrží.

Prsty ho svrběly po pušce, a tak je sevřel v pěst a obě pěsti si vrazil do rozkroku. Ošklivá bolest mu zachvátila břicho a chvíli nato ležel Todd v klubičku na zemi, rty stažené v tichém výkřiku. Bolest byla hrozná, ale překryla nekonečný tok myšlenek.

Aspoň na chvíli.

20

Ta neděle byla pro Morrise Heisela dnem zázraků. Jeho oblíbený baseballový tým Atlanta Braves smetl dosud všemocné Cincinnati Reds poměrem 7:1 a 8:1. Lydie, která se samolibě vyťahovala, že si dokáže vždycky dát pozor, aby se jí nic nestalo, a jejímž oblíbeným úslovím bylo „opatrnost matka moudrosti“, uklouzla na mokré podlaze v kuchyni své přítelkyně Janet a narazila si kyčel. Ležela doma v posteli. Nebylo to nic vážného, to vůbec ne, a díky Bohu (jakému Bohu) za to, ale znamenalo to, že za ním nebude moct přijít na návštěvu nejméně dva nebo možná až čtyři dny.

Čtyři dny bez Lydie! Čtyři dny, kdy nebude muset poslouchat její řeči o tom, jak mu vždycky říkala, že to Roganovic štěně jim něco provede, vždycky Miláčka takhle honilo. Čtyři dny bez Lydie a jejích dotazů, jestli teď není rád, že ho tenkrát donutila uzavřít tu pojistku, protože nebýt toho, tak by teď určitě byli na nejlepší cestě do chudobince. Čtyři dny bez Lydie, která by mu vyprávěla, že mnoho lidí prožívá naprosto normální život – nebo spíš skoro normální – i když jsou od pasu dolů ochrnutí; proč, protože každé muzeum a galerie ve městě má bezbariérové rampy i schodiště pro kolečková křesla a existují tu i speciální autobusy. Po této poznámce se Lydie pokaždé statečně usměje a pak se nevyhnutelně rozbřečí.

Morris upadl do spokojeného odpoledního spánku.

Když se probudil, bylo už půl šesté. Jeho společník na druhém lůžku spal. Morris ještě stále Denkera nikam nezařadil, ale přesto pocíťoval jistotu, že toho muže kdysi znal! Začal se Denkera oklikou vyptávat, zkusil to jednou – dvakrát, ale pak mu cosi zabránilo, aby se s tím mužem pouštěl dál než jen k nejbanálnější konverzaci – o počasí, o posledním zemětřesení, o příštím zemětřesení; ano, v Kulturním přehledu ohlašují na příští týden opakování té senzační show.

Morris si v duchu uložil, že se bude držet zpátky, protože tím získal možnost duševní hry; když je člověk od ramenou až po hýždě v sádře, duševní hry jsou moc fajn. Když se pustíte do maličké duševní soutěže, nemusíte strávit tolik času přemýšlením o tom, jak budete po zbytek života močit tenkou rourkou.

Kdyby na to šel přímo a Denker se zeptal, duševní hra by zřejmě dospěla k rychlému a neuspokojivému závěru. Oba by zúžili svou minulost na nějaký společný zážitek – cestu vlakem, výlet na člunu, možná i koncentrák. Denker mohl být v Patinu; byla tam spousta německých Židů.

Na druhou stranu, jedna sestra mu řekla, že Denker půjde za jeden až dva týdny domů. Jestli na to Morris do té doby nepřijde, prohlásí v duchu hru za prohranou a zeptá se toho člověka přímo: Poslyšte, já mám pocit, že vás odněkud znám –

Sám si ale přiznával, že v tom je cosi víc. V jeho pocitech zazníval ošklivý spodní tón, který mu připomínal příběh „Opičí pracka“, kde bylo splněno každé přání za cenu zlého obratu osudu. Staří manželé, do jejichž vlastnictví se pracka dostala, si přáli sto dolarů a dostali je jako výsledek sbírky spolupracovníků jejich syna, který se zabil nešťastnou náhodou v továrně. Pak si matka přála, aby se jim syn vrátil. Krátce nato uslyšeli kroky na schodech a klepání na dveře. Matka, šílená radostí, utíká ke dveřím, aby svému jedinému dítěti otevřela. Otec, šílený strachem, šmátrá ve tmě po opičí pracke, najde ji a přeje si, aby byl syn opět mrtvý. Okamžik nato matka otevře dveře dokořán, ale za nimi není nic než závan nočního větru.

Morris nějak cítil, že ví, kde se s Denkerem setkal, ale že se to vědění podobá synovi starých manželů z toho příběhu – vrátil se z hrobu, ale ne tak, jak si ho matka uchovala v paměti; místo toho se vrátil k nepoznání znetvořený pádem do rozjetého ozubeného soukolí. Cítil, že to, jak Denkeru zná, může být záležitost podvědomí, které klepe na dveře mezi touto oblastí jeho mozku a oblastí racionálního chápání a domáhá se vstupu... a že ta druhá oblast jeho já zoufale hledá opičí pracku nebo její psychologický ekvivalent; talisman, který by to vědění navždy vymazal z hlavy.

Ted' se zamračeně díval na Denkeru.

Denker, Denker, odkud já tě jenom znám, Denkere? Z Patinu? Není tohle důvod, proč to nechci vědět? Ale vždyť dva lidi, kteří přežili společné hrůzy, se nemusejí jeden druhého bát! Pokud ovšem...

Zamračil se. Náhle měl pocit, že je velmi blízko, ale v chodidlech se ozvala palčivá bolest a k jeho rozmrzelosti ho vyrušila ze soustředění. Brnělo to, asi jako když jste si ve spánku přeleželi nohu a teď v ní zase začíná proudit krev. Kdyby neměl tu zatracenou sádku, mohl by se posadit a drbat se na chodidle, dokud by to brnění nepřešlo. Mohl by –

Morris vytřeštil oči.

Dlouho ležel naprosto nehnutě, zapomněl na Lydii, zapomněl na Denkeru, zapomněl na Patin, zapomněl na všechno a uvědomoval si jen to bolestivé brnění v chodidlech. Ano, v obou chodidlech, ale v pravém to bylo silnější. Při takové bolesti si říkáte: Noha mi usnula.

Ale ve skutečnosti tím samozřejmě myslíte: Noha se mi probudila.

Morris zatápal rukou po zvonku. Mačkal ho znovu a znovu, dokud sestra nepřišla.

Sestra se tím vůbec nechtěla zabývat – pacienty plné naděje už zažila mnohokrát. Jeho ošetřující lékař není v budově a sestra mu nechce volat domů. Dr. Kimmelman je proslulý svými špatnými náladami... zvláště když se mu volá domů. Morris však nedovolil, aby ho sestra jen tak odbyla. Byl to mírný člověk, ale teď byl připravený ztropit víc než povyk; byl připravený spustit kravál na celou nemocnici, pokud to bude třeba. Jeho klub vyhrál, Lydie si pohmoždila nohu. Každý ví, že teď musí přijít něco á la do třetice všeho dobrého.

Sestra se nakonec dostavila s mladým internistou, dr. Timpnellem, který vypadal, jako když si stříhá vlasy elektrickou sekačkou na trávu s hodně tupým nožem. Dr. Timpnell vytáhl z kapsy kalhot švýcarský kapesní nůž, nastavil šroubováček a přešel Morrisovi po pravém chodidle od prstů až k patě. Chodidlo se nezkroutilo, ale prsty sebou zacukaly – bylo to tak zřetelné škubnutí, že nebylo možné si ho nevnímat. Morrisovi vyhrkly slzy.

Timpnell vypadal dost omráčeně; posadil se vedle Morrise na lůžko a hladil mu ruku.

„Takové věci se občas stávají,“ vysvětlil Morrisovi (patně na základě své bohaté praxe, která mohla být už téměř půlroční). „Tohle žádný doktor nepředpovídá, ale přesto se to stává. A zřejmě se to stalo vám.“

Morris v slzách přikývl.

„Zřejmě nejste úplně ochrnutý.“ Timpnell mu stále hladil ruku. „Ale neodvážil bych se předpovídat, zda vaše uzdravení bude mírné, částečné či úplné. Myslím, že vám to neprozradí ani doktor Kimmelman.“

Nejspíš budete muset podstoupit spousty rehabilitačních cvičení a to nebude vždycky příjemné. Ale bude to rozhodně příjemnější než... však víte.“

„Ano?“ přisvědčil Morris v slzách. „Já vím. Díky Bohu!“ Vzpomněl si, jak říkal Lydii, že žádný Bůh není, a ucítil nával krve v obličeji.

„Zařídím, aby byl doktor Kemmelman informován,“ dodal Timpnell, naposledy poplácal Morrise po ruce a vstal.

„Mohl byste zavolat mé ženě?“ poprosil Morris. Protože bez ohledu na její kvílivé nářky a zalamování rukou k ní něco cítil. Možná to byla dokonce láska, cit, který zdánlivě nemá příliš společného s občasnou chutí zakroutit někomu krkem.

„Ano, zařídím to. Sestro, budete tak laskavá –?“

„Ovšem, pane doktore,“ přikývla sestra a Timpnell měl co dělat, aby se nezakřenil.

„Děkuju vám,“ zajíkal se Morris a oťrel si oči papírovým kapesníčkem z krabice na nočním stolku.

„Mockrát vám děkuju.“

Timpnell odešel. Během jejich rozhovoru se probudil Denker. Morrise napadlo, že by se měl omluvit za všechny ten hluk nebo třeba za své slzy, ale pak usoudil, že žádné omluvy není třeba.

„Mám dojem, že vám můžu gratulovat,“ poznamenal Denker.

„Uvidíme,“ odpověděl Morris, ale stejně jako Timpnell stěží potlačil úsměv. „Uvidíme.“

„Všechno chce svůj čas,“ odpověděl neurčitě Denker a pak zapnul dálkovým ovladačem televizi. Bylo tři čtvrtě na šest a dávali poslední díl seriálu pro děti. Poté následovaly večerní zprávy. Nezaměstnanost vzrostla. Inlace není tak vysoká. Billy Carter uvažuje o své účasti na výrobě a prodeji piva. Nový Gallupův výzkum veřejného mínění ukazuje, že kdyby se volby konaly v současné době, Billyho bratra Jimmyho by mohli porazit čtyři republikánští kandidáti. A po zavraždění černošského chlapce v Miami vypukly rasové nepokoje. „Noc násilí“, tak to označil hlasatel. A pokud jde o zprávy z blízkého okolí, v sadu u dálnice 46 byl nalezen zatím neznámý muž, ubodaný a utlučený kladivem.

Lydie se ozvala těsně před sedmou. Dr. Kemmelman jí volal a – na základě zprávy mladého internisty – byl opatrně optimistický. Lydie byla opatrně veselá. Slavnostně slíbila, že příštího dne přijde, i kdyby ji to mělo zabít. Morris jí řekl, že ji miluje. Dnes večer miloval každého – Lydii, dr. Timpnella s jeho sestříhem sekačkou na trávu, pana Denkera, dokonce i to děvče, které přineslo podnosy s večeří, právě když Morris zavěšoval telefon.

K večeři byly karbanátky s bramborovou kaší, dušená mrkev s hráškem a jako moučník malá porce zmrzliny. Barevně pruhované stvoření, které to roznášelo, byla Felice, plachá, asi dvacetiletá blondýnka. I ona měla dobré zprávy – její přítel sehnal zaměstnání jako počítačový programátor u IBM a požádal ji oficiálně o ruku.

Pan Denker, z něhož vyzařovalo jisté zdvořilé kouzlo, na které reagují všechny mladé dámy, vyjádřil velké potěšení. „To je opravdu skvělé. Musíte se posadit a všechno nám říct. Povězte nám všechno. Na nic nezapomeňte.“

Felice zčervenala, usmála se a omluvila se, že nemůže. „Ještě máme před sebou zbytek pavilonu B a potom pavilon C. A podívejte, už je půl sedmé!“

„Tak ale určitě zítra. Na tom trváme... je to tak, pane Heisele?“

„Ano, jistě,“ zamumlal Morris, ale v duchu byl miliony kilometrů odtud.

(musíte se posadit a všechno nám říct)

Slova pronesená naprosto stejným žertovným tónem. Morris je už určitě někdy slyšel; o tom není pochyb. Byl to ale Denker, kdo je kdysi pronesl? Byl to on?

(povězte nám všechno)

Hlas uhlazeného člověka. Kultivovaného člověka. V tom hlase byla ale hrozba. Železná ruka v hedvábné rukavičce. Ano.

Kde?

(povězte nám všechno, nic nevynechte.)

(?PATIN?)

Morris Heisel pohlédl na svou večeří. Pan Denker se už s chutí pustil do jídla. Setkání s Felice mu zvedlo náladu – takhle mu bývalo po návštěvách plavovlasého chlapce.

„Milé děvče,“ poznamenal Denker s ústy plnými mrkve a hrášku.

„To ano –“

(musíte se posadit)

„– jestli myslíte Felice. Je opravdu“

(a všechno nám říct.)

„moc roztomilá.“

(povězte nám všechno, nic nevynechte.)

Morris se podíval na svou večeři a náhle si vzpomněl, jaké to bylo po krátké době v lágru. Pro ždibec masa, třeba plný červů či hnědně zelený, by byl člověk vraždil. Ale po delším čase ten šílený hlad zmizel a břicho vám připadalo jako šedý kámen. Měli jste pocit, že už nikdy nebudete mít hlad.

Dokud vám někdo neukázal jídlo.

(„povězte nám všechno, přáteli, nic nevynechte. musíte se posadit a VŠÉÉÉCIČKO nám říct“)

Hlavním chodem na Morrisově nemocničním podnosu z umělé hmoty byl karbanátek. Proč mu to najednou připomnělo jehněčí? Nikoli skopové, ani žebírka – skopové bývá často houževnaté, žebírka tuhá; člověka, jemuž zuby vyhnily jako staré pařezy, by takové jídlo třeba příliš nesvádělo. Ne, teď myslel na šťavnatě dušené jehněčí se spoustou zeleniny. Měkoučké, chutné zeleniny. Proč přemýšlí o dušeném jehněčím? Proč, jestli –

Dveře se rozléty. Stála v nich Lydie s tváří zružovělou úsměvy. V podpaží se opírala o hliníkovou francouzskou hůl a kráčela jak Chester, přítel maršála Dillona. „Morrisi!“ zacvrlikala. V patách ji následovala a stejně rozehvěle se tvářila sousedka Emma Roganová.

Pan Denker překvapením upustil vidličku. Tiše zaklel a prudkým pohybem ji sebral z podlahy.

„To je ÚŽASNÝ!“ Lydie téměř vyla nadšením. „Zavolala jsem Emmu a povídám, abychom sem zašly už dneska večer místo zítra. Už jsem měla berličky a povídám: ‚Emčo‘, povídám jí, jestli tu šílenou bolest kvůli Morrisovi nevydržím, tak jakápak jsem to manželka?“ Takhle, přesně takhle to povídám, vid’ Emmo?“

Emma Roganová, která si zřejmě vzpomněla, že aspoň část těch patálií zapříčinila jejich mladá kolie, horlivě přikývla.

„Tak jsem zavolala do nemocnice,“ pokračovala Lydie; shodila kabát z ramen a uvelebila se k pořádně dlouhé návštěvě, „a oni mi sdělili, že je sice po návštěvních hodinách, ale v mém případě že udělají výjimku, ale že tady nesmíme zůstat moc dlouho, abychom neobtěžovali pana Denkera. My vás ale neobtěžujeme, vid’te, pane Denker?“

„Ne, vážená,“ rezignoval pan Denker.

„Sedni si, Emmo, vem si židli pana Denkera, teď ji stejně nepotřebuje. A ty, Morrisi, dej pryč tu zmrzlinu, vždyť to po sobě kecáš jak dítě. Nevadí, za chvíličku tě dáme zase do pořádku. Dej to sem, nakrmím tě. Ták, pěkně hamihami. Otevři pořádně... ták a hezky polykat... kuk, žaludečku! – už je to tam!... Ticho, ani slovo. Maminka to ví nejlíp. Jen se na něj koukni, Emmo. Na hlavě mu nezůstal skoro ani vlas a já se ani nedivím; jen považ, to pomýšlení, že už třeba nebude nikdy chodit. To je zásah Boží. Říkala jsem mu, že se ten žebřík kejve. Povídám: ‚Morrisi‘, povídám mu, ‚okamžitě slez, než –““

Nakrmila ho zmrzlinou a ještě hodinu tlachala. Ve chvíli, kdy odcházela – ostentativně se kymácela na francouzské holi a Emma ji z druhé strany podpírala – ozvala se v Morrisovi po letech ozvěna hlasů spojená s vůní dušeného jehněčího. Byla to jeho poslední myšlenka. Cítil se zcela vyčerpaný. Říct, že měl perný den, to je hodně slabý výraz. Morris upadl do hlubokého spánku.

Probudil se mezi třetí a čtvrtou ranní s výkřikem, který mu na rtech odumřel.

Teď už to ví. Ví přesně, kde a kdy se seznámil s mužem na vedlejším lůžku. Až na to, že tehdy se nejmenoval Denker. Ne, ne, to určitě ne.

Probudil se z nejstrašnějšího snu, jaký se mu kdy zdál. Někdo dal jemu a Lydii opičí pracku a oni si přáli peníze. Pak se nějak ocitli v pokoji s mladým listonošem v uniformě hitlerjugend. Chlapec podal Morrisovi telegram s tímto textem: S LITOSTI OZNAMUJI ZE OBE DCERY MRTVE STOP KONCENTRACNI TABOR PATIN STOP NEJHLUBSI SOUSTRAST S TIMTO KONECNYM RESENIM STOP DOPIS VELITELE NASLEDUJE STOP REKNE VAM VSECHNO A NIC

NEVYNECHA STOP PRIJMETE PROSIM SEK NA 100 RISSKYCH MAREK ZASLANY NA VAS BANKOVNI UCET STOP PODEPSAN ADOLF HITLER KANCLER.

Lydie hlasitě nařikala, a i když Morrisovy dcery nikdy nespátřila, zvedla opičí pracku nad hlavu a přála si, aby obě obživly. V místnosti se setmělo. A náhle se zvenku ozvaly šoupavé, potácivé kroky.

Ve tmě, v níž byl cítit zápach kouře, plynu a smrti, Morris klečel na kolenou a rukama šmátral kolem sebe. Hledal pracku. Zbývalo jedno přání. Jestli pracku najde, může si přát, aby ten hrozný sen zmizel. Ušetřilo by ho to pohledu na dcery, vyhublé jak hadroši, na jejich hluboké rány místo očí, na čísla planoucí na zbytečcích svalů jejich paží.

Klepání na dveře.

Hledání pracky se v hrůzostrašném snu stalo ještě zoufalejší, ale nepřinášelo žádné ovoce. Jako by to mělo trvat léta. A pak se za jeho zády rozlétly dveře dokořán. Ne, přemýšlel horečně, nepodívám se. Zavřu oči. Vyrvu si je z hlavy, když budu muset, ale dívat se nebudu.

Ale podíval se. Musel se podívat. Ve snu to vypadalo, že mu nějaké obrovské ruce uchopily hlavu a otočily ji dozadu.

Ve dveřích nestály dcery; stál tam Denker. Mnohem mladší Denker; Denker, který měl na sobě uniformu SS, čapku se smrtihlavem frajersky nasazenou na stranu. Knoflíky mu bezcítěně zářily, boty měl nablýskané do vražedného lesku.

V rukou třímal veliký a zvolna bublající kastrol s dušeným jehněčím.

A snový Denker s pomalým a nasládlým úsměvem pravil: Musíte se posadit a všechno nám říct – jako mezi přáteli! Slyšeli jsme, že je někde schované zlato. Že někdo ukrývá spoustu tabáku. Že se Schneibel předevčírem neotrávil zkaženým jídlem, ale že mu někdo nasypal do večere skelný prach. Nesmíte nás urážet předstíráním, že nic nevíte. Vy víte VŠECHNO. Tak nám o tom povězte. Nic nevynechte.

A v té tmě, jak čichal to k zbláznění vonící dušené maso, jim vyklopil všechno. Žaludek, který byl až dosud malým šedým kamínkem, se proměnil v hladového tygra. Slova se mu bezmocně odvíjela ze rtů. Prýštila z něj v nesmyslném kázání šilence, pravda i lež, páté přes deváté.

Brodin má matčin snubní prsten přilepený pod přirozením!

(„musíte se posadit“)

Laslo a Herman Dorksyovi mluvili o tom, že přepadnou stráž na třetí věži!

(„a všechno nám povědět!“)

Muž Rachel Tannenbaumové má tabák, trochu ho dal strážci, který střídá Zeickerta, co se mu říká Polykač holubů, protože si pořád strká prsty do nosu a pak si je dává do úst, Tannenbaum dal trochu toho tabáku polykači holubů, aby nevzal jeho ženě perlové náušnice!

(„ale to přece nedává smysl, vůbec žádný smysl, spletl jste nejspíš dohromady dvě věci, ale to je v pořádku, úplně v pořádku, raději když spletete dohromady dvě věci, než když jednu úplně vynecháte, nesmíte vynechat NIC!“)

Je tady muž, který hlásí jméno svého zemřelého syna, aby dostal dvě porce!

(„povězte nám, jak se jmenuje“)

Nevím, ale můžu vám ho prosím ukázat, ano, můžu vám ho ukázat, ukážu, ukážu, ukážu

(„řekněte nám všechno, co víte“)

řeknu řeknu řeknu řeknu řeknu řeknu řeknu

Až vplul do vědomí s výkřikem pálicím v hrdle jako oheň.

Neovladatelně se třásl a hleděl na spící postavu na vedlejším lůžku. Uvědomil si, že zírá zejména na svraštělá, propadlá ústa. Bezzubý starý tygr. Starý a zlý slon-samotář s jedním klem vypadlým a druhým vyhnívajícím. Senilní zrůda.

„Můj Bože,“ zašeptal Morris Heisel. Měl vysoký a slabý hlas, který neslyšel nikdo jiný než on sám. Po tvářích mu k uším stékaly slzy. „Můj Bože, člověk, který mi zavraždil ženu a dcery, spí se mnou v jednom pokoji, můj Bože, Bože, Bože, on je teď tady se mnou v tomhle pokoji.“

Slzy mu tekly proudem – slzy hněvu a hrůzy, žhavé, spalující líce.

Chvěl se a čekal na ráno a ráno nepřicházelo celé věky.

21

Příštího dne, v pondělí, vstal Todd už v šest hodin ráno a bez zájmu se šťoural v míchaném vejci, které

si sám udělal, když do kuchyně vešel otec, ještě v županu s monogramem a v trepkách.

„Čau,“ prohodil k Toddovi a vzal si z ledničky plechovku pomerančového džusu.

Todd cosi zamručel a ani nezvedl hlavu od rozečtené knihy, další ze záhad v 87. policejním revíru. Měl štěstí, že sehnal na prázdniny práci u jedné firmy v Pasadeně, která se zabývá zahradní architekturou. Na pravidelné dojíždění by to sice bylo dost daleko, i kdyby mu některý z rodičů byl ochoten půjčit na léto auto (nebyl), ale otec pracuje na stavbě nedaleko odtamtud a může Todda cestou vyložit na zastávce autobusu a zase ho na stejném místě naložit při cestě zpátky. Todd nebyl nijak zvláště nadšený; nelíbilo se mu jezdit z práce domů s otcem a naprosto nenáviděl pomýšlení na jízdu s ním ráno do práce. Právě ráno se vždycky cítil nejvíce obnažený, když stěna mezi tím, čím je a čím by mohl být, se zdála nejtenčí. Po noci plné osklivých snů to bývalo horší, ale bylo to špatné, i když se mu nezdálo nic. Jednoho rána si s leknutím uvědomil, že vážně přemýšlí o tom, jak se natáhne přes otcovu aktovku, popadne volant, pošle je napříč do dvou expresních pruhů a způsobí ničivou spoušť mezi protijedoucími vozidly. „Chceš ještě jedno vejce, Toddíku?“

„Ne, děkuju, tati.“ Dick Bowden jí vejce smažená. Jak vůbec někdo může jíst smažená vejce? Dvě minuty v infragrilu, pak obrátit. To, co nakonec dostanete na talíř, vypadá jako obrovské mrtvé oko se zákalem, které bude oranžově krvácet, až do něj bodnete vidličkou.

Todd odstrčil míchané vajíčko. Téměř se ho ani nedotkl.

Venku pleskly o schod ranní noviny.

Otec dovařil, vypnul gril a přistoupil ke stolu. „Ty dneska nemáš hlad, Toddíku?“

Ještě jednou mi tak řekni a vrazím ti kudlu rovnou do ksichtu... tatíku.

„Nemám moc velkou chuť.“

Dick se na syna vřele usmál; na chlapcově pravém uchu byl ještě zbyteček krému po holení. „Podle mě ti vzala chuť Betty Trasková.“

„Jo, možná je to tím.“ Zmohl se na náznak úsměvu, který zmizel hned, jak otec vstal od snídaně, aby si došel pro noviny. Probudilo by se, kdybych ti prozradil, jaká je to čůza, tatíku? Co kdybych tak řekl ‚Jo, mimochodem, to víš, že dcera vaší dobré přítelkyně Ray Traskové patří k největším děvkám v Santo Donatu? Kdyby měla gumový klouby, tak by si ji sama lízala, tatíku. Na nic jinýho nemyslí. Čůzička smradlavá. Dvě kokakoly a je tvoje na celou noc. A kdybys náhodou žádnou kolu neměl, stejně je tvoje na celou noc. Rozdala by si to i se psem, kdyby nesehnala mužskýho.‘ Tohle by tě snad probudilo, tatíku, ne? Dostal bys správněj rozlet do novýho dne?

Vztekle ty myšlenky zahnal, ale bylo mu jasné, že se zase vynoří.

Otec přinesl noviny. Todd zahlédl titulek: EXPERTI: RAKETOPLÁN NEPOLETÍ.

Dick se posadil. „Betty je hezké děvče,“ prohodil. „Připomíná mi tvou matku v době, kdy jsem se s ní poprvé setkal.“

„Fakt?“

„Hezká... mladá... svěží...“ Oči Dicka Bowdena se zahleděly do prázdna. Teď se opět zaostřily a téměř úzkostlivě se soustředily na Todda. „Ne že by tvá matka nebyla pořád hezká. Ale děvče v tom věku má takový... žár, tak by se to dalo nazvat. Trvá to jen chvíli a pak je to pryč.“ Pokrčil rameny a otevřel si noviny. „Cest la vie.“

Je to háravá čubka. Třeba je ten žár z toho.

„Chováš se k ní slušně, vid', Toddíku?“ Otec prováděl svůj obvyklý úprk novinami ke sportovním stránkám. „Nejsi moc hr?“

„Všechno v normě, tati.“

(jestli s tím hezky rychle nepřestane, já něco provedu, zařvu, chrstnu mu kafe do ksichtu. cokoliv.)

„Ray tě považuje za fajn kluka,“ pokračoval nepřítomně Dick. Konečně se prolisoval ke sportu. Zcela se pohroužil do čtení. U stolu zavládlo kýžené ticho.

Betty Trasková mu od první schůzky vytrvale nadbíhala. Todd ji po kině odvedl do místní uličky milenců, protože věděl, že se to od nich očekává; tam si dobrou půlhodinu vzájemně vyměňovali sliny, čímž získali téma k vyprávění pro své přátele. Betty mohla obracet oči v sloup a vykládat o tom, jak odrážela jeho útoky – kluci jsou tak únavní, fakt, a ona nikdy s nikým na první schůzce nespí, ona prostě taková není. Její kamarádky souhlasily a pak se všechny vecpaly na dívčí záchod a dělaly tam všechno

možné, co se tam dělává – dělaly si nový make-up, kouřily a vůbec.

A pokud jde o kluky... ti se musejí předvádět. Musíte se dostat nejméně k druhé překážce a pak se pokusit o třetí. Protože pověst může být všelijaká. Todd neusiloval o pověst kance; chtěl jen, aby se o něm říkalo, že je normální. Když se ale aspoň nepokusíte, začnou se šířit řeči. Lidi začnou přemýšlet, jestli je s vámi všechno v pořádku.

A tak je Todd vodil na Jane's Hill, mačkal jim prsa, a když mu to dovolily, šel ještě o kousek dál. Pak ho děvče obvykle zarazilo, on se s ním chvíli dobromyslně přel a potom dívku odvezl domů. Žádný strach z toho, co se může příštího dne říkat na dívčím záchodě. Žádný strach, že by někoho napadlo, že by Todd Bowden neměl být normální. Až na to –

Až na to, že Betty Trasková byla dívka, která se vyspí s klukem hned na první schůzce. Na každé schůzce. A mezi schůzkami.

První schůzku měli asi měsíc předtím, než ten nácek jeden pitomá dostal infarkt, a Todd se domníval, že na panice se činil velice slušně... možná ze stejného důvodu se činí mladý nadhazovač, když ho neočekávaně vyberou k účasti v největším zápase roku. Na žádné napětí prostě nebyl čas.

Todd předtím vždycky dokázal rozpoznat chvíli, kdy se dívka rozhodla, že na příští schůzce podlehne. Todd si byl vědom toho, že je pohledný a že jak jeho vzezření, tak jeho vyhlídky jsou dobré. Že je typ chlapce, jakého vyčurané matky děvčat považovaly za „dobrý úlovek“. A když cítil, že fyzická kapitulace je na spadnutí, začal chodit s jinou dívkou. Ať to vypovídá o jeho povaze cokoliv, Todd si byl schopen připustit, že kdyby někdy začal chodit s opravdu frigidní dívkou, nejspíš by s ní hrozně rád chodil celá léta. A třeba by se s ní i oženil.

Poprvé to ale s Betty proběhlo dost dobře – ona nebyla panna, i když Todd byl panic. Pomohla mu, aby se do ní dostal, ale zdálo se, že to bere jako samozřejmost. A uprostřed samotného aktu zahrnila z deky, na které leželi: „Já to šoustání prostě miluju!“ Vyslovila to takovým tónem, jaký děvče použije, aby vyjádřilo svůj vztah k jahodové zmrzlině.

Další schůzky – bylo jich pět (pět a půl, napadlo ho, jestli chcete počítat včerejší večer) – už tak dobré nebyly. Vlastně byly čím dál horší, zhoršovaly se úplně geometrickou řadou... přestože ani teď nevěřil, že by si to Betty uvědomovala (přinejmenším do včerejšího večera). Dokonce přímo naopak. Betty zřejmě věřila, že našla bejčka svých snů.

Todd v takových chvílích nepocit'oval nic z toho, co se čekalo, že bude cítit. Líbat jí rty bylo jako líbat teplá, ale nevařená játra. Když měl v ústech její jazyk, přemýšlel jen o tom, jaké jsou na něm asi bakterie; někdy se mu zdálo, že cítí její plomby – nepříjemný kovový pach, jako pach chrómu. Její prsa, to byly pytlíky masa. Nic víc.

V době před Dussanderovým infarktem to s ní Todd dělal ještě dvakrát. Pokaždé měl větší a větší potíže s erekcí. V obou případech se mu to nakonec podařilo s pomocí fantazie. Stála svlečená do nahá před všemi jejich přáteli. Brečela. Todd ji nutil, aby před nimi chodila sem a tam a přitom na ni křičel: Ukaž kozy! Ať všichni viděj jakou máš píču, ty děvko! Rozhod' stehna! Tak je to dobře, teď se ohni a roztáhni si ji rukama!

Bettyino ocenění nebylo vůbec překvapivé. Todd byl dobrým milencem, nikoli navzdory svým problémům, ale díky nim. Erekcce, to je jen první krok. Jestliže jednou dosáhnete erekce, musíte mít orgasmus. Když to dělali počtvrté – bylo to asi tři dny po Dussanderově infarktu – bušil do ní přes deset minut. Betty Trasková cítila, že umřela a že se dostala do nebe; měla tři orgasmy a na čtvrtý se chystala, když si Todd vyvolal jednu starou představu... byla to vlastně představa úplně první. Děvče na stole, připoutané a bezmocné. Obrovský umělý penis. Mačkáci gumový balónek. Teprve teď, kdy byl zoufalý, upocený a téměř šílený touhou skončit to a mít tu hrůzu za sebou, změnila se tvář děvčete na stole v tvář Betty. To vyvolalo neradostnou křeč, která, jak se domníval, byla aspoň technicky orgasmem. Okamžik nato mu Betty šeptala do ucha žhavým dechem, vonícím po ovocné žvýkačce: „Miláčku, můžeš mě mít, kdy se ti zachce. Jen zavolej.“

Todd málem nahlas zaúpěl.

Jádrem jeho dilematu bylo: neutrpí jeho pověst, jestliže přestane chodit s dívkou, která se mu tak očividně nabízí? Nebudou se lidi divit proč? Zčásti soudil, že nebudou. Vzpomněl si, jak v prvním roce na škole šel po chodbě za dvěma staršími chlapci a slyšel, jak jeden druhému vypráví, že se rozešel se

svou dívkou. Druhý chtěl vědět proč. „Už jsem ji úplně vyšoustal,“ odpověděl první a oba se rozřehtali jak koně.

Jestli se mě někdo zeptá, proč jsem ji nechal, řeknu jen, že už jsem ji úplně vyšoustal Ale co když ona řekne, že jsme to dělali jen pětkrát? Je to dost? Co?... Kolikrát?... Kdo o tom bude mluvit?... Co řeknou?

Myšlenky mu neklidně pobíhaly jako hladová krysa v bezvýhodném bludišti. Matně si uvědomoval, že z malého problému dělá velký a že právě neschopnost problém vyřešit vypovídá o tom, jak se stal labilním. I když to věděl, nedodávalo mu to žádnou čerstvou sílu k tomu, aby své chování změnil, a Todd upadal do hluboké sklíčenosti.

Vysoká škola. Vysoká škola byla řešení. Vysoká škola poskytovala takovou omluvu pro přerušení styků s Betty, jakou nikdo nemohl zpochybnit. Jenže září se zdálo tak daleko!

Popáté mu trvalo téměř dvacet minut, než dosáhl erekce, ale Betty prohlásila, že ten zážitek stál za tu trochu čekání. A pak, včera večer, se nedokázal vzchopit vůbec.

„Co je to s tebou?“ zeptala se Betty nedůtklivě. Asi po dvaceti minutách manipulování s jeho lhotejným penisem byla zmatena a ztratila trpělivost. „Nepatříš náhodou k těm podobojí?“

Málem ji namísto uškrtil. A kdyby měl po ruce svou pušku –

„No tohle, teď mě lidi sežerou! Gratuluju, synku!“

„Ehm?“ Todd zvedl hlavu a probral se ze svých chmurných úvah.

„Dostal ses do baseballového výběru jihokaliifornských středních škol!“ Otec se křenil potěšením a pýchou.

„Fakticky?“ V první chvíli ani nevěděl, o čem otec vlastně mluví; musel tápat po smyslu slov. „No jo, trenér Haines mi o tom koncem roku něco říkal. Že do výběru navrhuje mě a Billyho DeLyonse. Vůbec jsem nepočítal, že to vyjde.“

„Ježíšmarjá, tebe to snad ani nevyvedlo z míry?“

„Snažím se

(co na takový blbosti sejde?)

tomu přivyknout.“ S nesmírným úsilím se mu podařilo vyloudit na tváři úsměv.

„Můžu se na ten článek podívat?“

Otec podal Toddovi noviny přes stůl a vstal. „Jdu vzbudit Moniku. Musí si to přečíst, než pojedem.“

Bože, jen to ne – oba bych je dneska ráno nesnesl.

„Prosím tě, ne. Víš, že už neusne, když ji jednou vzbudíš. Necháme jí to na stole.“

„Jo, to bychom mohli. Jsi ohleduplný kluk, Todde.“ Poplácal Todda po zádech a ten pevně zavřel oči. Zároveň pohnul rameny, jako by chtěl, aby už otec nechal těch hloupostí, a Dick se rozesmál. Todd opět oči otevřel a pohlédl do novin.

4 CHLAPCI ZAŘAZENI DO JIHOKALIFORNSKÉHO VÝBĚRU hlásal titulek. Dole byly jejich fotografie – chytač a hráč levého pole ze školy ve Fairviewu, spojka z Mountfordu a úplně vpravo se pod štítkem baseballové čapky smál na celý svět Todd. Přečetl si článek a zjistil, že Billy DeLyons se dostal do druhého mužstva. Konečně něco, z čeho může být člověk šťastný. DeLyons může prohlašovat, že je metodista, dokud mu huba neupadne, když mu to dělá dobře, ale Todda neoblafne. On ví naprosto jistě, co je Billy DeLyons zač. Třeba by ho měl seznámit s Betty Traskovou, to je další židě. Dlouho o tom přemýšlel a včera večer dospěl k jednoznačnému závěru. Traskovi se vydávali za bílé. Stačí se podívat na její frňák a na tu olivovou pleť – její fotr je ještě horší – a všechno je jasné. Proto se mu taky ani nepostavil. Bylo to jednoduché: jeho přirození poznalo ten rozdíl dřív než jeho mozek. Koho si myslí, že oblafnou, když si budou říkat Traskovi?

„Ještě jednou gratuluju, synku.“

Zvedl zrak a nejprve spatřil otcovu nataženou ruku a pak bláznivě nadšenou otcovu tvář.

Váš kámoš Trask je icík! Slyšel se, jak ječí otci do tváře. Proto jsem byl včera večer impotentní s tou jeho čubčí dcerou! Proto! Vzápětí se hluboko v něm ozval chladný hlas, který někdy v takových chvílích přicházel, a zarazil rostoucí příval iracionality, jako když

(OKAMŽITĚ SE VZPAMATUJ)

přibouchne ocelová vrata.

Uchopil otcovu ruku a potřásl jí. Bezelstně se usmál do otcovy hrdé tváře a pronesl: „No tak díky, tati.“ Složili noviny tou stránkou navrch a nechali Monice vzkaz. Dick trval na tom, aby vzkaz napsal Todd a aby se podepsal Tvůj syn-hvězda Todd.

22

Ed French alias Teniskový Pete alias Velká kecka alias Gumák Ed se nacházel v malém a malebném přímořském letovisku San Remo na konferenci výchovných poradců. Byla to naprostá ztráta času – to, na čem se výchovní poradci dokázali dohodnout, nestálo vůbec za žádné dohadování – a Ed French byl za jediný den plný referátů, seminářů a diskusí dokonale unuděn. V půlce druhého dne zjistil, že ho nudí i San Remo a že ze tří přídavných jmen malé, malebné a přímořské je zřejmě klíčovým adjektivem malé. Jestliže pomineme nádherné výhledy a sekvoje, v San Remu není kino ani kuželník a do jediného tamějšího baru Ed jít nechtěl – bylo u něj špinavé parkoviště plné nákladních automobilů a většina nákladňáků byla na rezatých náraznících a bočnicích vyšňořena reaganovskými nálepkami. Nebál se, že ho tam někdo obere, ale nechtěl trávit večer koukáním na muže v kovbojských kloboucích a posloucháním Loretty Lynnové z hracího automatu.

Takže tady trávil třetí den konference, která se protáhla na neuvěřitelné čtyři dny; on tady, v pokoji 217 Holiday Innu, žena a dcera doma, televize rozbitá, na záchodě nepřijemný smrad. Měli tu bazén, ale Edův ekzém byl letos v létě tak ohavný, že by se nesvlékl do plavek ani zanic. Od holení dolů to vypadalo, jako když má lepru. Do začátku dalšího semináře (Pomoc dětem se sníženou schopností řeči – tím měli na mysli, že se má dělat něco pro děti s rozštěpem patra nebo pro koktavé, ale my to nemůžeme říct takhle na rovinu, bože uchovej, někdo by nám mohl snížit platy) zbývala hodina, Ed už poobědval v jediné místní restauraci, na šlofika neměl chuť a jediná televizní stanice vysílala opakování starého seriálu.

Sedl si tedy s telefonním seznamem v ruce a začal jím bezmyšlenkovitě listovat. Ani si příliš neuvědomoval, co dělá, a nepřítomně přemítal, jestli nezná někoho, kdo by tak šílel po něčem malém, malebném nebo přímořském, že by se usadil v San Remu. Byl přesvědčen, že tohle nakonec dělají všichni znudění lidé ve všech Holiday Innech na celém světě – hledají zapomenutého přítele či příbuzného, kterému by zatelefonovali. Zbývalo tohle, televizní seriál nebo Bible Gideonů v nočním stolku. A když náhodou někoho seženete, co mu proboha řeknete?“

„Franku! Jak se sakra máš? A mimochodem, co v tom vlastně bylo – malé, malebné, nebo přímořské?“ Jasně. To je ono. Nabídnout tomu člověku doutník a pak ho upálit.

Ale přesto, jak ležel na posteli a listoval zažloutlými stránkami tenkého místního telefonního seznamu, zdálo se mu, že někoho ze San Rema přece jen znal. Kdo to ale byl? Nějaký obchodník s knihami? Někdo ze zástupů Sondřiných synovců a neteří? Parták od karetního stolku z koleje? Příbuzný některého studenta? Tady se mu zdálo, že přihořívá, ale Ed to upřesnit nedokázal.

Listoval dál a byl čím dál ospalejší. Už téměř usínal, když mu to došlo, a znovu se prudce posadil.

Lord Peter!

Nedávno v televizi opakovali příběhy Petera Wimseye – Mraky svědků, Vražda potřebuje reklamu a Devět krejčích. Sondra i Ed jim zcela propadli. Wimseye hrál muž jménem Ian Carmichael a Sondra byla do něj celá blázen. Byla tak zblázněná, že Ed, který byl přesvědčený, že se Carmichael Wimseyovi vůbec nepodobá, začínal být pěkně naštvaný.

„Sandy, vždyť má úplně nemožný obličej. A, proboha, falešné zuby!“

„Pchá,“ odbyla ho ledabyly Sondra a stočila se na gauči do klubička. „Jen žárlíš. On je tak pěkný.“

„Táta žárlí, táta žárlí,“ propěvovala si malá Norma a poskakovala v kanafasovém pyžámku po pokoji.

„Mělas být už před hodinou v posteli,“ zlobil se na ni Ed. „A jestli tě ještě uvidím tady, nejspíš si vzpomenu, že nejsi tam!“

Normička byla na okamžik umlčena a Ed se opět obrátil k Sondře.

„Vzpomínám, jak za mnou tak asi před třemi nebo čtyřmi lety přišel na poradu dědeček jednoho žáka – Todda Bowdena. Tak ten vypadal jako Wimsey. Velmi starý Wimsey, ale měl správný obličej a –“

„Vim-zi, Vim-zi, Dim-zi, Čim-zi,“ propěvovala si malá Norma. „Vim-zi, Bim-zi, tydlí – tá –“

„Psst, oba dva,“ usměnila je Sondra. „Podle mě je to ten nejkrásnější muž.“ Z ní by se člověk zcvokl.

Nešel ale dědeček Todda Bowdena na penzi do San Rema? Určitě. Bylo to v osobních dotaznících.

Todd patřil k nejchytřejším žákům ve třídě. Pak, zčistajasna, to s ním začalo jít z kopce. Přišel starý pán,

vyložil známou historku o manželských problémech a přesvědčil Eda, aby nechal všechno ještě chvíli běžet, že se to třeba samo srovná. Ed zastával názor, že staré laissez-faire nefunguje – když někomu v pubertě řeknete: zobej, kanárku, nebo chcípni, obyčejně chcípne. Starý pán ale naléhal s téměř děsivou urputností (možná to bylo tou podobou s Wimseyem) a Ed nakonec dal souhlas až do příštích rup-karet. A ať si ho Todd nepřeje vidět, jestli ty známky nevytáhne. Eda napadlo, že starý pán musel asi pořádně provětrat faldy celé rodině. Vypadal na člověka, který to nejen dokáže, ale který z toho může mít i jakési zarputilé potěšení. A předevčírem viděl Ed v novinách Toddovu fotografii – dostal se do baseballového výběru jihokaliifornských středních škol. Není to zrovna maličkost, když se uváží, že každé jaro je do výběru navrhováno kolem pěti set chlapců. Ed by si byl na dědečkovu jméno v životě nevzpomněl, kdyby byl nezahlédl Toddovu fotografii.

Teď už listoval stránkami seznamu velmi pozorně, prstem projel sloupec drobného tisku – a tady to je. BOWDEN, VICTOR s. 403 Ridge Lane. Ed vytočil číslo a na druhém konci to několikrát zazvonilo. Málem už zavěsil, když se starý pán ozval. „Haló?“

„Dobrý den, pane Bowdene. Tady je Ed French, santodonatská střední škola.“

„Prosím?“ Zdvořilost, nic víc. Rozhodně si nevzpomíná. Ostatně, vždyť staříkovi přibyly od té doby tři roky (přibyly nám všem) a z hlavy mu bezpochyby občas něco vypadne.

„Vzpomínáte si na mě, pane Bowdene?“

„Měl bych?“ Bowdenův hlas byl opatrný a Ed se usmál. Stařec zřejmě zapomíná, ale snaží se, aby to nikdo nepoznal. Edův otec se choval podobně, když začal ztrácet sluch.

„Býval jsem výchovným poradcem ve třídě vašeho vnuka. Volám, abych vám pogrataloval. Ve škole byl vždycky baseballová jednička. A teď to završil nominací do jihokaliifornského výběru. Panejo!“

„Todd!“ zvolal stařec a hlas se mu rázem zjasnil. „Ano, opravdu se činil, vidíte? A navíc je druhý nejlepší žák ve třídě! A to děvče, co bylo před ním, se přihlásilo na nějakou obchodní nástavbu.“ Ve starcově hlase zazněl náznak opovržení. „Syn mi volal, že mě odveze na slavnostní závěr školního roku, ale já se teď už pohybuju jen na vozičku. V lednu jsem si zlomil nohu v kyčli. S vozičkem jsem tam chodit nechtěl. Ale maturitní fotografii mám hned v hale! Todd udělal rodičům velikou radost. A mně taky, samozřejmě.“

„Ano, je vidět, že jsme mu přece jenom pomohli vyhrabat se z toho průšvihů,“ poznamenal Ed. Usmíval se přitom, ale byl to trochu zmatený úsměv – Toddův dědeček zřejmě nereagoval. Vždyť to ale bylo už tak dávno!

„Průšvih? Jaký průšvih?“

„Mluvili jsme přece tenkrát spolu. Jak měl Todd ty problémy se známkami. V deváté třídě.“

„Já vám nerozumím,“ odvětil pomalu starý pán. „V životě bych si netroufl plést se do školních záležitostí Richardova syna. Z toho by mohly vzniknout velké problémy... ne, ne, vůbec nemáte potuchy, jak velké problémy by z toho vznikly. To jste se spletl, mladý příteli.“

„Ale –“

„Nějaký omyl. Nejspíš jste si to popletl s jiným studentem a jiným dědečkem.“

Ed byl jako opařený. Jako málokdy v životě, nenapadlo ho teď vůbec nic, co by řekl. Jestli tady někdo něco plete, tak Ed to rozhodně není.

„V každém případě,“ pokračoval pan Bowden s pochybností v hlase, „je od vás hezké, že jste mi zavolal, pane –“

Edovi se vrátila řeč. „Jsem tady ve městě, pane Bowdene. Máme tady konferenci. Pedagogické poradenství. Končíme zítra kolem desáté dopoledne, hned po schválení závěrečné zprávy. Mohl bych přijít do...“ Opět nahlédl do telefonního seznamu. „... do Ridge Lane a na pár minut vás navštívit?“

„Proboha proč?“

„Nějspíš ze zvědavosti. Teď už to všechno odnesl čas. Ale asi před třemi lety se Todd dostal s prospěchem do naprosté krize. Měl tak špatné známky, že jsem mu k vysvědčení připojil dopis pro rodiče a požádal jsem je, aby někdo z nich za mnou přišel, nejlépe ovšem oba. Dostavil se však jeho dědeček, velice příjemný pán jménem Victor Bowden.“

„Ale já už jsem vám říkal –“

„Ano. Já vím. Přesto jsem mluvil s někým, kdo se vydával za Toddova dědečka. Teď už na tom stejně

moc nesejde, ale člověk dokud neuvidí, neuvěří. Zdržel bych vás jen pár minut. Víc stejně nemůžu, protože doma mě čekají na oběd.“

„Čas je to jediné, co mám,“ poznamenal poněkud lítostivě pan Bowden. „Budu tady celý den. Rád vás uvidím.“

Ed mu poděkoval a zavěsil. Posadil se na okraj postele a zamyšleně hleděl na telefon. Po chvíli vstal a z kapsy sportovní bundy, přehozené přes opěradlo židle u psacího stolu, vytáhl krabičku Phillip Morris. Bude muset jít; začíná seminář, a kdyby tam nebyl, budou ho postrádat. Zapálil si morrisku holidayinnovou zápalkou a ohořelý zbytek zápalky odhodil do holidayinnového popelníku. Přešel k holidayinnovému oknu a tupě zíral do holidayinnového dvora.

Ted' už na tom stejně moc nesejde, tvrdil Bowdenovi, ale přesto mu na tom záleželo. Nebyl zvyklý, aby ho žáci tahali za nos, a toto neočekávané zjištění ho zlobilo. Technicky nelze ještě vyloučit, že by mohlo jít o stařeckou demenci, ale Victor Bowden nemluvil jako někdo, kdo nesmyslně plácá. A – kruci – ten hlas se mu vůbec nepodobal.

Že by ho byl Todd Bowden napálil?

Usoudil, že se to mohlo stát. Alespoň teoreticky. Zvláště když šlo o tak bystrého chlapce, jako je Todd. Ten by mohl napálit kdekoho, nejen Eda Frenche. Klidně mohl zfalšovat matčin nebo otcův podpis na rup-kartách, které v tom svém špatném období dostával. Nejedno dítě v sobě objevilo skrytý padělatelský talent, když dostalo rup-kartu. Na vysvědčení za druhé a třetí čtvrtletí mohl použít zmizík, změnit pro rodiče známky a pak to zase opravit do původního stavu, takže třídní učitel by si při zběžném pohledu na vrácené vysvědčení ničeho divného nevšiml. Dvojího použití zmizíku by si mohl všimnout jen ten, kdo by si to prohlížel opravdu důkladně, ale třídní učitelé mají na starosti až šedesát žáků. Jsou rádi, když od nich vůbec stihnou vysvědčení vybrat, natož aby podrobně kontrolovali a hledali, jestli někdo něco nezfalšoval.

Pokud jde o Toddovy závěrečné výsledky, ovlivnilo by je to možná nejvýše o tři body – dvoje špatné známky z celkového počtu dvanácti známkovacích období. Ostatní známkování bylo vždy tak jednoznačně dobré, že se všechno vyrovnalo. A kolik rodičů se zastaví ve škole, aby se podívali na žákovská vysvědčení, uložená v archivu kalifornských školských úřadů? Zejména pokud jde o rodiče tak nadaných žáků, jako je Todd Bowden?

Na Frenchově obvykle hladkém čele se objevily vrásky.

Ted' už na tom stejně moc nesejde. To je pravda pravdoucí. Toddova práce na střední škole byla skutečně příkladná; způsob, jak zfalšovat 94 procent, prostě neexistuje. Podle novinového článku půjde Todd na univerzitu Berkeley a Edovi bylo jasné, že rodiče jsou na něj pořádně hrdí – na což mají ostatně plné právo. Edovi se čím dál tím víc zdálo, že líc amerického života má zlověstný rub – šikmou plochu oportunistu, protekcionářství, snadno dostupných drog, snadno dostupného sexu a rok od roku horší morálky. Když tím dítě projde tak vynikajícím způsobem jako Todd, mohou být rodiče právem hrdí.

Ted' už na tom stejně moc nesejde – ale kdo byl ten zatracený dědek?

Tohle ho zneklidňovalo. Ano, kdo? Zašel snad Todd do místní odbočky svazu filmových herců a připíchl tam na vývěsku inzerát? Mladý muž S POTÍŽEMI VE ŠKOLE HLEDÁ STARŠÍHO PÁNA, NEJLÉPE 70-80 LET STARÉHO, K SEHRÁNÍ ROLE DĚDEČKA, HONORÁŘ PODLE PLATNÉ SAZBY? Ani ve snu, ty bláho! A který dospělý by přistoupil na takovou bláznivou habad'uru – a z jakého důvodu?

Ed French alias Tenisový Pete alias Velká kecka alias Gumák Ed to prostě nevěděl. A protože na tom opravdu už moc málo záleželo, zamáčkł morrisku a šel na seminář. Ale pozornost měl velmi nesoustředěnou.

Příštího dne dopoledne zajel do Rodge Lane a měl dlouhý rozhovor s Victorem Bowdenem. Povíдали si o hroznovém vínu; povíдали si o drobném podnikání a o tom, jak velké firmy vytlačují malé; povíдали si o politickém klimatu v jižní Kalifornii. Pan Bowden nabídl Edovi sklenku vína. Ed ji s potěšením přijal, přestože bylo teprve tři čtvrtě na jedenáct. Victor Bowden se podobal Petru Wimseyovi jako dubový klacek samopalu. Victor Bowden neměl ani stopu toho lehkého přízvuku, který si Ed pamatoval, a navíc byl pěkně při těle. Muž, který se vydával za Toddova dědečka, byl štíhlý jako prut.

Před odchodem Ed požádal: „Byl bych rád, kdybyste o tom neřikal vašemu synovi ani snaše. Pro

všechno může být zcela rozumné vysvětlení... a i kdyby ne, patří to už dávno minulosti.“

„Někdy,“ podotkl pan Bowden a zdvihl přitom sklenici proti slunci, aby mohl lépe vychutnat sytě tmavou barvu vína, „minulost neodpočívá příliš v pokoji. Proč jinak by lidi studovali historii?“

Ed se rozpačitě usmál a neříkal nic.

„Ale nedělejte si starosti. Nikdy se nepletu do Richardových záležitostí. A Todd je fajn kluk. Nemám pravdu?“

„Jako že je slunce na nebi,“ odpověděl srdečně Ed French a požádal ještě o sklenku vína.

23

Dussander měl neklidný spánek, plný ošklivých snů. Rozbijeli oplocení. Byly jich tisíce, možná miliony. Vybíhali z džungle a vrhali se do ostnatých drátů nabitých elektrickým proudem a plot se začínal nebezpečně naklánět dovnitř. Některé dráty už povolily; teď se neuspořádaně svíjely na udusané ploše apelplacu a modře jiskřily. A jich pořád nebylo konce, nebylo konce. Führer je blázen, jak tvrdil Rommel, jestli si myslí – jestli vůbec kdy myslel – že tento problém může mít konečné řešení. Jsou jich miliardy; je jich plný vesmír; a všichni jdou po něm.

„Starej. Vstávat, starej. Dussandere. Vstávat, starej, vstávat.“

Nejdřív si myslel, že je to hlas ze snu.

Mluvil německy; musel být ze snu. Proto byl ten hlas také tak hrozivý. Když se probudí, tak mu unikne, a proto vyplaval nahoru...

Na židli s obráceným opěradlem seděl u jeho lůžka nějaký muž – skutečný muž. „Vstávejte, starej,“ říkal návštěvník. Byl mladý, nejvýše třicetiletý. Za obyčejnými brýlemi s kovovými obroučkami hleděly tmavé, zkoumavé oči. Měl delší hnědé vlasy až k límci a zmatený Dussander si v první chvíli pomyslel, že to je chlapec v převleku. Ale ten chlapík v poněkud nemoderním modrém obleku, příliš teplém na kalifornské podnebí, nebyl Todd. Na klopě saka měl malý stříbrný odznak. Stříbro – kov, používaný k zabíjení upírů a vlkodlaků. Byla to židovská hvězda.

„Mluvíte se mnou?“ zeptal se Dussander německy.

„S kým jiným? Váš společník z pokoje je už pryč.“

„Heisel? Ano. Včera šel domů.“

„Už jste se probral?“

„Ovšem. Ale vy jste si mě zřejmě spletl s někým jiným. Jmenuji se Arthur Denker. Asi jste ve špatném pokoji.“

„Já se jmenuju Weisskopf. A vy se jmenujete Kurt Dussander.“

Dussander si chtěl olíznout rty, ale neudělal to. Možná je to pořád jen součást snu – nová fáze, nic víc. Přiveď mi sem pobudu a přines řeznický nůž, pane Židovská hvězdo na klopě, a já vás oba zhasnu jak svíčku.

„Žádného Dussandera neznám,“ odpověděl mladému muži. „Nerozumím vám. Mám zazvonit na sestru?“

„Rozumíte mi,“ ujistil ho Weisskopf. Změnil trochu pozici a odhrnul si vlasy z čela.

Všednost toho pohybu zbavila Dussandera poslední naděje.

„Heisel,“ pokračoval Weisskopf a ukázal na prázdné lůžko.

„Heisel, Dussander, Weisskopf – žádné z těch jmen mi nic neříká.“

„Heisel spadl ze žebříku, když přibíjel na střechu svého domku nový okap,“ vysvětlil mu Weisskopf. „Zlomil si páteř. Možná už nebude nikdy chodit. Smůla. Ale to nebyla jediná tragédie v jeho životě. Byl vězněm v koncentračním táboře Patin, kde ztratil ženu a dcery. V Patinu, kde jste vy byl velitelem.“

„Myslím, že nejste normální,“ ohradil se Dussander. „Jmenuji se Arthur Denker. Do této země jsem přišel po smrti své ženy. Předtím jsem byl –“

„Ušetřete mě těch výmyslů,“ přerušil ho Weisskopf a zdvihl ruku. „Nezapomněl vaši tvář. Tuto tvář.“

Weisskopf jako při nějakém karetním triku vykouznil Dussanderovi přímo před očima fotografii. Byla to jedna z těch fotografií, které mu před lety ukázal chlapec. Mladý Dussander se švihácky nasazenou čapkou SS sedící u psacího stolu.

Dussander mluvil pomalu, nyní anglicky, a pečlivě vyslovoval.

„Za války jsem pracoval ve strojírenském závodě. Dohlížel jsem na výrobu volantů a převodovek pro

obrněné transportéry a nákladní vozy. Později jsem pracoval na montáži tanků Tiger. Mou záložní jednotku povolali v době bitvy o Berlín a já jsem bojoval čestně, i když krátce. Po válce jsem pracoval v Essenu, v automobilce Menschler, až do –“

„– až do chvíle, kdy jste musel zmizet do Jižní Ameriky. Se svým zlatem, které pocházelo ze židovských zubů, se stříbrem z židovských šperků a s kontem ve švýcarské bance. Víte, pan Heisel se vrátil domů jako šťastný člověk. Byla to pro něj zlá chvíle, když se ve tmě probudil a uvědomil si, s kým je ve společném pokoji. Teď už se ale cítí lépe. Má pocit, že mu Bůh poskytl zvláštní privilegium, aby si zlomil páteř, a tak pomohl chytit jednoho z největších řezníků lidských bytostí, jaký kdy žil.“

Dussander mluvil pomalu a pečlivě vyslovoval.

„Za války jsem pracoval ve strojírenském závodě –“

„Co kdybyste toho nechal? Vaše doklady nevydrží důkladnější prověření. Vím to já a vy to víte taky. Jste odhalen.“

„Dohlížel jsem na výrobu –“

„Mrtvol! Ať tak či onak, do konce roku jste v Tel Avivu. Úřady s námi tentokrát spolupracují, Dussandere. Američani nám chtějí dělat radost a vy jste jedna z věcí, které nám radost udělají.“

„– na výrobu volantů a převodovek pro obrněné transportéry a nákladní vozy. Později jsem pracoval na montáži tanků Tiger.“

„Proč se unavovat? Proč to protahovat?“

„Mou záložní jednotku povolali –“

„Tak tedy dobrá. Uvidíte mě zas. Brzy.“

Weisskopf vstal. Odešel z pokoje. Jeho stín se mihl po stěně a zmizel též. Dussander zavřel oči. Přemýšlel, zda Weisskopf říkal pravdu, když mluvil o americké spolupráci. Před třemi lety, když byla v Americe napjatá situace s ropou, by tomu byl nevěřil. Ale současný vývoj v Íránu může americkou podporu Izraele upevnit. To možné je. A co na tom sejde? Tak či onak, legálně či ilegálně, Weisskopf a jeho kolegové ho dostanou. Pokud jde o nacisty, jsou nesmiřitelní, a pokud jde o koncentrační tábory, jsou šílení.

Dussander se celý třásl. Ale věděl, co teď musí udělat.

24

Vysvědčení žáků, kteří chodili na santodonatskou střední školu, byla uložena ve starém, rozlehlém skladišti na severu města. Bylo to nedaleko bývalého nádraží. Skladiště bylo tmavé, všechno se v něm rozléhalo a páchlo to tu leštidly, pastami na podlahu a saponátovými čistidly – byl zde zároveň sklad odboru údržby školních budov.

Ed French, s Normou v závěsu, se tam dostal kolem čtvrté odpoledne. Vrátný je vpustil dovnitř a Edovi vysvětlil, že to, co hledá, je ve čtvrtém patře; dovedl je také ke skřipavému a rozvrzanému výtahu, který Normu vystrašil až k netypickému mlčení.

Vzpamatovala se až ve čtvrtém patře, kde začala opět poskakovat a prozpěvovat si v ponurých chodbičkách plných krabic a svázaných desek, zatímco Ed hledal a nakonec našel složky, obsahující vysvědčení od roku 1975. Vytáhl druhý svazek a začal hledat písmeno B. BORK. BOSTWICK. BOSWELL. BOWDEN, TODD. Vytáhl vysvědčení, ve špatném osvětlení nad ním zavrtěl netrpělivě hlavou a odnesl si ho k vysokému, zaprášenému oknu.

„Nelítej tady, zlatíčko,“ zavolal přes rameno.

„Proč, tati?“

„Protože by tě popadla klekánice,“ vysvětlil jí Ed a přidržel si Toddovo vysvědčení proti světlu.

Spatřil to ihned. Tohle vysvědčení, uložené už před třemi roky ve zdejším archivu, bylo pečlivě, téměř profesionálně zfalšováno.

„Kristepane,“ zamumlal Ed French.

„Klekánice, klekánice, klekánice!“ prozpěvovala si rozjásaně Norma a poletovala chodbičkami sem tam.

25

Dussander opatrně kráčel nemocniční chodbou. Nohy měl stále ještě trochu vratké. Přes bílou ústavní košili měl oblečený svůj modrý župan. Bylo právě po osmé hodině večer a sestry se střídaly ve službě.

Příští půlhodina bude zmatená – už dříve si všiml, že při každém střídání směn vládnou zmatky. Je to doba, kdy se na pokoji sester popíjí káva, vyřizují se vzkazy a sdělují klípky; jejich pokoj je hned za rohem, když se přejde kolem fontánky s pitnou vodou. To, co Dussander potřeboval, bylo přímo naproti fontánce. Na široké chodbě, která mu v tuto hodinu připomínala dlouhé, rozlehlé nástupiště pár minut před odjezdem vlaku, mu nikdo nevěnoval pozornost. V obou směrech zvolna chodili pacienti, někteří oblečení podobně jako on, jiní si přidržovali jen rozevláté anděličky. Z pultůctů různých tranzistorových rádií v pultůctů různých pokojů se linula nesourodá hudba. Přicházely a odcházely návštěvy. V jednom pokoji se někdo smál a z druhé strany chodby jako by se ozýval čísi pláč. Kolem přešel nějaký doktor s nosem v rozečteném románu.

Dussander došel k fontánce, napil se, otřel si ústa hřbetem ruky a pohlédl na zavřené dveře naproti. Ty dveře byly vždy zamčené – tedy měly by být. Dussander si ale již dříve povšiml, že občas bývají nezamčené a bez dozoru. Nejčastěji tomu tak bývá v oné chaotické půlhodině, kdy se mění služby a sestry jsou shromážděné za rohem. Pozoroval to vše cvičeným a obezřelým zrakem člověka, který se už dlouho, velice dlouho chystá ke skoku. Jen si přál, aby mohl ty neoznačené dveře pozorovat ještě aspoň týden, aby postihl případné nebezpečí nepravidelnosti časového rytmu – bude mít totiž jen jedinou šanci. Ale další týden už nemá. Jeho status hostujícího nácka nemusí vejít ve známost ještě pár dní, ale zrovna tak se to může stát už zítra. Neodvažoval se čekat. Až se to provalí, budou ho trvale hlídat.

Ještě jednou se maličko napil, otřel si ústa a rozhlédl se na obě strany. Pak, zcela ledabyle, bez sebemenší snahy o utajení, přešel přes chodbu, stiskl kliku a vstoupil do skladu léků. Jestliže by sestra konající službu už seděla u svého stolu, byl by krátkozrakým panem Denkerem. Velice se omlouvám, sestřičko, myslel jsem, že to je WC. Jsem to ale trouba.

Sklad léků byl však prázdný.

Přejel očima po horní polici vlevo. Jen oční a ušní kapky. Druhá police: projímadla, čípky. Na třetí spatřil Seconal a Veronal. Zastrčil si do kapsy županu krabičku Seconalu. Pak se vrátil ke dveřím a bez ohlednutí vyšel ven. Ve tváři měl zmatený úsměv – tohle přece není WC! To je támhle, hned vedle fontánky. Jsem to ale trouba!

Došel ke dveřím označeným MUŽI, vstoupil dovnitř a umyl si ruce. Potom se vrátil přes celou chodbu do dvoulůžkového pokoje, který byl nyní, od odjezdu velectěného pana Heisela, zcela privátní. Na stolku mezi lůžky stála sklenice a karafa s vodou. Škoda že tu nemá žádnou whisky; to je opravdu ostudné. Prášky ho ale ukolébají stejně, ať už je spláchne čímkoli.

„Morrisi Heisele, salud,“ pronesl s lehkým úsměvem a nalil si sklenici vody. Po všech těch letech uskakování do stínu, kdy na lavičkách v parcích, v restauracích či na zastávkách autobusů vídal tváře, které mu připadaly známé, ho nakonec poznal a udal muž, jehož by si v životě ani nevšiml. Bylo to skoro legrační. Heiselovi věnoval sotva dva pohledy, Heiselovi a jeho přeražené páteři od Boha. Při dalším zamyšlení mu to nepřipadalo skoro legrační; připadalo mu to moc legrační.

Vložil si do úst tři prášky, zapil je vodou, vzal si další tři a pak ještě tři. V pokoji přes chodbu viděl dva staré pány, shrbené nad nočním stolkem a zabrané do pokeru. Jeden z nich měl kýlu. To Dussander věděl. Ale co ten druhý? Žlučnickové kameny? Ledvinové kameny? Nádor? Prostatu? Trampoty stáří. Je jich nespočet.

Dolil si do sklenice vodu, ale zatím si žádný další prášek nebral. Příliš mnoho prášků by mohlo zhatit jeho záměr. Mohl by je vyzvracet, pak by mu vypumpovali ze žaludku zbytek a zachránili by ho pro všechno pokořování, jaké si jen Američani a Izraelci dokážou vymyslet. Rozhodně nezamýšlel vzít si život stupidně, jako nějaká ubrečená a opilá Hausfrau. Až začne malátnět, spolkně ještě pár dalších prášků.

Zalehl k němu rozechvěle triumfující hlas jednoho z pokerových hráčů: „Pěkej pár... a k němu terč... plná ručka, kamaráde. Co ty na to?“

„Bez obav,“ odvětil stařec s kýlou. „Moje karta stojí za starou bačkoru.“

Stojí za starou bačkoru, pomyslel si ospalý Dussander. Příhodné rčení – co jen jich lidi nevymyslí. Může mi být ukradený, hod' kostrou a vypadni, strč si to za klobouk, natáhnout bačkory. Úžasná rčení.

Oni si myslí, že ho mají, ale on jim přímo před očima natáhne bačkory.

Uvědomil si, že má absurdní přání, a to zanechat chlapci vzkaz. Přání vzkázat mu, aby byl velmi

opatrný. Aby naslouchal starci, který nakonec překonal sám sebe. Přál si, aby mohl chlapci říct, že on, Dussander, ho nakonec začal respektovat, i když ho nikdy nemohl mít rád, a že rozhovory s ním byly lepší než naslouchat jen vlastním myšlenkám. Ale jakýkoli vzkaz, byť sebenevinnější, by mohl na chlapce vrhnout podezření a to Dussander nechtěl. Chlapec bude mít stejně pár ošklivých měsíců, kdy bude čekat, že se ukáže nějaký vládní agent s otázkami o jistém dokumentu, který byl nalezen v bezpečnostní schránce pronajaté Kurtu Dussanderovi alias Arthuru Denkerovi... ale po nějaké době začne chlapec věřit, že Dussander mluvil pravdu. Vůbec není zapotřebí, aby se to vše chlapce nějak dotklo, pokud si sám zachová chladnou hlavu.

Dussander natáhl ruku, která jako by se prodlužovala na celé kilometry daleko, zmocnil se sklenice s vodou a zapil další tři prášky. Odložil sklenici, zavřel oči a uložil se hlouběji do měkkého, měkoučkého polštáře. Ještě nikdy se mu nechtělo tolik spát a jeho spánek bude dlouhý. Bude klidný.

Pokud nebude mít sny.

Ta myšlenka jím otřásla. Sny? Bože, prosím tě, ne. Ty sny ne. Ne navěky, ne; ne, když jakákoli možnost probuzení je pryč. Ne –

V náhlé hrůze se snažil proboujet do bdělého stavu. Zdálo se, že z lůžka se chtivě natahují ruce, aby ho popadly, ruce s hladovými prsty.

(!NE!)

Jeho myšlenky se přerušily ve strmé spirále tmy a on sjížděl po té spirále dolů jako namydlený blesk, dolů a dolů, ať už ho tam čekají jakékoli sny.

Jeho předávkování bylo zjištěno v 1:35 ráno a o patnáct minut později byla konstatována smrt. Sestra, která měla právě službu, byla mladá a citlivě reagovala na lehce ironickou uhlazenost starého pana Denkera. Propukla v pláč. Byla katolička a nedokázala pochopit, jak takový báječný stařeček, jehož stav se zlepšoval, mohl udělat takovou věc a odsoudit svou nesmrtelnou duši do pekel.

26

V sobotu ráno doma u Bowdenů nikdy nikdo nevstal před devátou. Tohoto rána v půl desáté si Todd s otcem četli u stolu a Monika, která se probouzela obzvláště pozdě, jim připravovala míchaná vejce, džus a kávu; nemluvila, stále ještě napůl pohroužená do svých snů.

Todd četl jakýsi vědeckofantastický román a Dick se plně věnoval časopisu Architectural Digest, když se za dveřmi ozvalo plesknutí novin.

„Chceš, abych ti je přinesl, tatí?“

„Skočím tam sám.“

Dick přinesl noviny, začal usrkávat horkou kávu a pak se zakuckal při pohledu na titulní stranu.

Dick vykašlával kávu, která mu vnikla do nesprávného otvoru, a zatímco mírně udivený Todd na něj koukal přes rozečtenou knihu, Monika ho začala bouchat do zad. Při třetím bouchnutí jí oči sklouzly na hlavní titulek v novinách a Monika se zarazila v rozprahu, jako kdyby si hrála na sochu. Oči se jí rozšiřovaly, až se zdálo, že by jí skutečně mohly vypadnout na stůl.

„Panebože na nebesích!“ vydechl Dick Bowden příškrčeným hlasem.

„Není to... nemůžu tomu uvěřit...“ koktala Monika a pak umlkla. Pohlédla na Todda. „Zlatíčko moje –“ Otec na něj zíral také.

Znepokojený Todd obešel stůl. „Co se děje?“

„Pan Denker,“ hlesl Dick – to bylo vše, co svedl.

Todd si přečetl titulek a rázem mu bylo vše jasné. Tmavá písmena hlásala: SEBEVRAŽDA UPRCHLÉHO NACISTY V SANTODONATSKÉ NEMOCNICI. Dole byly dvě fotografie. Jedna ukazovala Arthura Denkera, o šest let mladšího a svižnějšího. Todd věděl, že ji udělal pouliční fotograf a že ji stařec koupil, aby náhodou nepadla do nesprávných rukou. Druhá fotografie představovala důstojníka SS jménem Kurt Dussander, sedícího u psacího stolu v Patinu s čapkou nasazenou ke straně. Jestliže mají fotografii od pouličního fotografa, byli v jeho domě.

Todd letmo přeletěl očima článek a v hlavě mu to zatím usilovně pracovalo. O pobudech ani zmínka. Mrtvoly ale najdou a až se to stane, budou mít světový materiál. VELITEL PATINU NIKDY NEZTRATIL SVŮJ STYL. HRŮZA V NACISTOVĚ SKLEPĚ. NIKDY NEPŘESTAL VRAŽDIT. Todd Bowden zavrával.

Zdaleka, jako ozvěnu, zaslechl matčin výkřik: „Chyt' ho, Dicku! Omdlel!“

Slovo

(omdlelomdlelomdlel)

se stále a stále opakovalo. Todd nejasně cítil, jak ho uchopily otcovy ruce a pak na chvíli necítil nic, neslyšel nic.

27

Ed French snídal koblihu, když rozevřel noviny. Zakašlal, vydal podivný dáivý zvuk a vyprskl rozžvýkaný moučník na stůl.

„Eddie!“ zvolala znepokojeně Sondra Frenchová. „Jsi v pořádku?“

„Táta kucká, táta kucká,“ prohlásila s nejistou veselostí malá Normička a pak se celá šťastná přidala k mamince a začala také bouchat Eda do zad. Ed rány sotva cítil. Vytřeštěný zrak nemohl odtrhnout od novin.

„Co se děje, Eddie?“ zeptala se znovu Sondra.

„To je on! On!“ vykřikl Ed a bodl prstem do novin tak prudce, že nehtem protrhl několik stran. „Ten chlap! Lord Peter!“

„O čem to proboha mlu –“

„Tohle je dědeček Todda Bowdena!“

„Cože? Ten válečný zločinec? Eddie, to je nesmysl!“

„Ale je to on,“ Ed skoro nařikal. „Bože všemohoucí, to je on!“

Sondra Frenchová se dlouze a upřeně zahleděla na fotografii.

„Ten vůbec nevypadá jako Peter Wimsey,“ rozhodla nakonec.

28

Todd, bílý jako stěna, seděl na gauči mezi matkou a otcem. Proti nim seděl prošedivělý, zdvořilý policejní detektiv Richler. Toddův otec se nabídl, že zavolá na policii, ale Todd to udělal sám; hlas mu přitom přeskakoval, jako když mu bylo čtrnáct.

Skončil své vyprávění. Netrvalo dlouho. Mluvil s mechanickou bezbarvostí, která Moniku krajně vyděsila. Je mu sedmnáct, to je pravda, ale v tolika ohledech je to pořád ještě jen chlapec. Tohle ho navždy poznamená.

„Četl jsem mu... bože, já už nevím. Torna Jonese. Na větrné hůrce. Byla to nuda. Myslím, že jsme to ani nedočeti. Pár povídek od Hawthorna – vzpomínám si, že se mu zvláště líbila Velká kamenná tvář a ‚Mladý Goodman Brown‘. Začali jsme Pickwickovce, ale jemu se to nelíbilo. Říkal, že Dickens je jen legrační, když se tváří vážně, a Pickwickovci že jsou čtení pro děti. Takhle to řekl, čtení pro děti. Nejlepší nám to šlo s Tomem Jonesem. To se nám oběma líbilo.“

„A to bylo před třemi lety,“ poznamenal Richler.

„Ano. Navštěvoval jsem ho dál, když to šlo, ale když jsem přešel na střední školu, tak nás do ní svázeli autobusem přes celé město... sestavili jsme s klukama baseballový tým... bylo víc domácích úkolů... víte... bylo toho prostě moc.“

„Měl jsi méně času.“

„Méně času, to je pravda. Učení na střední škole je mnohem těžší... musíte mít dobrý prospěch, abyste se dostal na vysokou.“

„Todd je ale velmi nadaný žák,“ pronesla téměř automaticky Monika. „Maturoval jako druhý nejlepší ve třídě. Byli jsme na něj pyšní.“

„To si umím představit,“ přisvědčil Richler a vše se usmál. „Mám dva kluky ve Fairviewu, je to odtud pěkný kus cesty, ale oba si hledí víc míče než učení.“ Opět se obrátil k Toddovi. „Když jsi začal chodit na střední, už jsi mu žádné knihy nečetl?“

„Ne. Občas jsem mu předčítal noviny. Když jsem k němu přišel, obvykle chtěl přečíst titulky. Zajímal se o Watergate, když ta aféra propukla. Vždycky chtěl vědět, jak to vypadá na burze a drobný tisk na té stránce ho děsně nasíral – promiň, mami.“

Monika mu pohládila ruku.

„Vůbec nevím, proč se zajímal o cenné papíry, ale byl tím úplně posedlý.“

„Měl pár akcií,“ nadhodil Richler. „Byl to jeho jediný zdroj příjmů. Také měl po domě poschovávané

paterý osobní doklady na různá jména. Byl práskaný, jen co je pravda.“

„Ty akcie měl zřejmě v nějaké bezpečnostní schránce v bance,“ poznamenal Todd.

„Prosím?“ Richler zvedl obočí.

„Svoje cenné papíry,“ opakoval Todd. Otec, který vypadal také zmateně, nyní kývl hlavou na Richlera.

„Těch pár zbylých akcií měl v malém kufříku pod postelí,“ odpověděl Richler, „i s tou fotkou, co je na ní jako Denker. On snad měl nějakou bezpečnostní schránku, synku? Zmínil se někdy, že něco takového má?“

Todd se zamyslel a pak zavrtěl hlavou. „Jen jsem si myslel, že se akcie takhle ukládají. Nevím. Tohle... tohle všechno... víte... strašně to se mnou zamávalo.“ Zavrtěl omámeně hlavou, nic nepředstíral. Byl opravdu jako ve snách. Přesto začínal pomalu cítit, jak se v něm ozývá pud sebezáchovy. Uvědomil si rostoucí ostražitost a první záchvěvy naděje. Jestli si Dussander skutečně obstaral bezpečnostní schránku na uložení svého jistího dokumentu, proč by tam taky neuložil zbytek akcií? A tu fotografii?

„Pracujeme na tom s Izraelci,“ poznamenal Richler. „Velice neoficiálně. Byl bych vděčný, kdybyste se o tom nezmiňovali, pokud se rozhodnete mluvit s lidmi od novin. Ti Izraelci jsou skuteční profesionálové. Jeden z nich, jmenuje se Weisskopf, by s tebou chtěl zítra mluvit, Todde. Jestli s tím budeš souhlasit, ty i rodiče.“

„Myslím, že ano,“ přisvědčil Todd, ale ucítil dotek atavistického strachu při pomýšlení, že ho bude očmukávat táž smečka psů, která honila Dussandera druhou polovinu jeho života. Dussander měl před nimi řádný respekt a Toddovi bylo jasné, že udělá dobře, když to bude mít na paměti.

„Pane Bowdene, paní Bowdenová? Máte nějaké námítky proti setkání Todda s panem Weisskopfm?“

„Ne, pokud nic nenamítá Todd,“ odpověděl Dick Bowden. „Stejně bych ale u toho chtěl být. Četl jsem o těch lidech z Mosadu –“

„Weisskopf není z Mosadu. Je z toho, čemu Izraelci říkají speciální operativa. Ve skutečnosti vyučuje anglickou mluvnici a literaturu psanou jidiš. Napsal také dva romány.“ Richler se usmál.

Dick pozvedl odmítavě ruku. „Ať je, co je, nedovolím, aby Todda nějak trápil. Podle toho, co jsem četl, dokážou být tihle hoši až moc velcí profesionálové. Ten Weisskopf je třeba v pořádku. Ale stejně chci, abyste vy i on pamatovali na to, že Todd se tomu starci snažil pomáhat. Denker se plavil pod falešnou vlajkou, jenže to Todd nevěděl.“

„To je v pořádku, tati,“ pousmál se chabě Todd.

„Chci jen, abys nám pomohl, co bude v tvých silách,“ požádal ho Richler. „Chápu vaši starost, pane Bowdene. Myslím, že sám poznáte, že ten Weisskopf je příjemný chlapík, žádný násilník. Já jsem se svými otázkami už skončil, ale ještě vám řeknu, co nejvíc zajímá Izraelce. Todd byl s Dussanderem, když dostal ten infarkt, který ho přivedl do nemocnice –“

„Požádal mě, abych k němu zašel a přečetl mu nějaký dopis,“ přerušil ho Todd.

„To víme.“ Richler se předklonil s lokty na kolenou, takže mu vyklouzla kravata a visela k podlaze jako olovnice. „Izraelci se chtějí dozvědět něco o tom dopisu. Dussander byl velká ryba, ale nebyla to poslední ryba v rybníku – aspoň tak to říká Sam Weisskopf a já mu věřím. Domnívají se, že Dussander mohl vědět o spouště dalších ryb. Většina z těch, kteří jsou ještě naživu, je patrně v Jižní Americe, ale další můžou být v mnoha zemích... včetně Spojených států. Víte, že jednoho bývalého Unterkommandanta z Buchenwaldu odhalili v hotelové hale v Tel Avivu?“

„Skutečně?“ vydechla Monika s vytřeštěnými očima.

„Skutečně,“ potvrdil Richler. „Před dvěma lety. Jde o to, že podle Izraelců ten dopis, který Dussander chtěl, aby mu Todd přečetl, by mohl být od některé další ryby. Možná mají pravdu, možná se mylí. V každém případě si to chtějí ověřit.“

Todd, který se dávno předtím vrátil k Dussanderovi domů a dopis spálil, namítl: „Já bych vám rád pomohl – nebo tomu Weisskopfovi – kdybych mohl, pane poručíku, jenže ten dopis byl německy. Umíte si představit, jak jsem ho asi četl. Připadal jsem si jak blázen. Pan Denker... Dussander... Byl čím dál rozčilenější a chtěl, abych hláskoval slova, kterým nerozuměl kvůli mé, však víte, výslovnosti. Řekl bych, že tomu ale rozuměl docela dobře. Vzpomínám si, že se v jednu chvíli zasmál a řekl: „Jo jo, to by se ti líbilo, vid’?“ pak zabrebtal něco německy. Bylo to tak dvě tři minuty předtím, než dostal infarkt. Bylo tam něco jako Dummkopf. Myslím, že to německy znamená hlupák.“

Nejistě se zadíval na Richlera; vnitřně byl s tou lží docela spokojený.

Richler souhlasně pokyvoval hlavou. „Ano, víme, že ten dopis byl německy. Doktor na příjmu pacientů v nemocnici to od tebe slyšel a uvedl to ve své výpovědi. Ale ten dopis sám, Todde... nepamatuješ se, co se s ním stalo?“

A je to tady, napadlo Todda. Teď to praskne.

„Mám dojem, že pořád ležel na stole, ještě když přijela sanitka. Když jsme všichni odcházeli. Nemohl bych to přísežně prohlásit před soudem, ale –“

„Mám dojem, že na stole nějaký dopis byl,“ přidal se Dick. „Něco jsem sebral a podíval se na to. Letecký dopisní papír, ale nevšiml jsem si, že je to psané německy.“

„Potom by tam pořád měl být,“ pokračoval Richler. „A to je to, co nám nejde do figury.“

„On tam není?“ podivil se Dick. „Chci říct, ten dopis tam nebyl?“

„Nebyl a není.“

„Třeba se tam někdo vloupal,“ nadhodila Monika.

„Nebylo třeba se tam vloupávat,“ ujistil ji Richler. „V tom zmatku s jeho odvozem zůstal dům nezamčený. Dussandera zřejmě ani nenapadlo někoho požádat, aby zamkl. Když zemřel, měl patentní klíč od domu v kapse kalhot. Dům byl odemčený od chvíle, kdy ho zřízcenci záchranky vynesli na nosítkách až do půl třetí dnešního rána, kdy jsme dům zapečetili.“

„No, pak je to jasné,“ usoudil Dick.

„Ne,“ namítl Todd. „Já vím, co poručíku Richlerovi vrtá hlavou.“ Ano, věděl to moc dobře. Člověk by musel být slepý, aby si toho nevšiml. „Proč by zloděj neukradl nic jiného než dopis? Zvláště když je psaný německy? To nesedí. U pana Denkera toho moc k ukradení nebylo, ale ten, kdo by se tam jednou dostal, by mohl určitě najít něco lepšího než tohle.“

„Trefils to přesně,“ přikývl Richler. „To byla dobrá úvaha!“

„Todd se kdysi chtěl stát detektivem, až bude velký,“ prozradila Monika a počechrala Toddovi vlasy. Od té doby, co vyrostl, to příliš nesnášel, ale právě teď mu to patrně nevadilo. Bože, Monika nemůže snést pohled na to, jak je bledý. „Ale pokud vím, změnil teď své rozhodnutí a chce se zabývat historií.“

„Historie je dobrý obor,“ podotkl Richler. „I v historii můžeš pátrat. Četl jsi něco od Josephiny Teyové?“

„Ne. Nečetl.“

„To nevadí. Jen bych si přál, aby ti moji kluci měli trochu větší ambice než vidět Angels v čele letošní tabulky.“

Todd se chabě usmál a mlčel.

Richler opět zvažněl. „Stejně ti povím, o čem uvažujeme. Myslíme si, že někdo, pravděpodobně přímo tady v Santo Donatu, věděl, co byl Dussander zač.“

„Vážně?“ podivil se Dick.

„Ano. Někdo znal pravdu. Možná nějaký další skrývající se nacist. Víme, že to zní trochu jako špatná detektivka, ale koho by napadlo, že se na takovém klidném malém předměstí skrývá jeden jediný nacist? A když Dussandera odvezli do nemocnice, myslíme si, že si pan X pospíšil k němu domů a ten inkriminovaný dopis sebral. A že ho už dávno spálil a popel pěkně spláchl do záchodu.“

„To ale taky nedává moc smyslu,“ usoudil Todd.

„Proč ne, Todde?“

„No, jestli pan Den... jestli Dussander měl nějakého starého kámoše z koncentráku nebo prostě nějakého bývalého nácka, proč by se byl namáhal a sháněl mě, abych mu ten dopis přečetl? Vždyť kdybyste ho slyšeli, jak mě opravuje... ten starý nácek, o kterém mluvíte, by aspoň uměl německy.“

„To beru. Až na to, že ten další chlap je třeba chromý nebo slepý. Podle toho, co víme, by to mohl být sám Bormann a ten se neodvažuje ani vytáhnout paty a ukázat se venku.“

„Slepí a vozíčkáři obvykle nevyunikají v kradení dopisů,“ poznamenal Todd.

Richler na něj pohlédl s obdivem. „Máš pravdu. Ale i slepec může ukrást dopis, přestože si ho nemůže přečíst. Nebo si na to může někoho sehnat.“

Todd zauvažoval a přikývl – ale zároveň pokrčil rameny, aby ukázal, jak nepravděpodobné mu to připadá. Richler už pokročil od špatné detektivky do oblasti báchorek. Ať už to je ale pravděpodobné

nebo ne, přece na tom houby sejde. Jde o to, že ten Richler pořád čmučá... a ten icík Weisskopf čmučá taky. Ten dopis, ten zatracenej dopis! Dussanderův nejpitomější nápad! A náhle si vzpomněl na svou pušku, jak odpočívá v pouzdru na polici v chladné, tmavé garáži. Rychle se od toho pomyslení odpoutal. Dlaně rukou mu zvlhly.

„Měl Dussander nějaké přátele, o kterých jsi věděl?“ zeptal se Richler.

„Přátele? Ne. Chodívala tam paní na úklid, ale pak se odstěhovala a on se nenamáhal shánět jinou. V létě vždycky zaplatil nějakému klukovi, aby mu posekal trávník, ale myslím, že letos ani to neudělal. Tráva je tam pěkně vysoká.“

„Ano. Zvonil jsem na spoustu dveří a nezdálo se, že by o to někoho požádal. Telefonoval mu někdo?“

„Jistě,“ potvrdil Todd bez rozmyslu... tady problesklo světýlko, možná nouzový východ, relativně bezpečný. Dussanderův telefon ve skutečnosti zazvonil jen párkrát za celou dobu, co ho Todd znal – obchodní agentí, výzkum veřejného mínění („co má nejraději k snídani“), zbytek omyly. Měl telefon jen pro případ, že by onemocněl... což se nakonec také stalo, ať se jeho duše smaží v pekle. „Každý týden ho někdo občas volal.“

„Mluvil v těch případech německy?“ vystřelil na něj Richler. Zdálo se, že je napjatý.

„Ne,“ odpověděl Todd, náhle obezřelý. Richlerovo vzrušení se mu nelíbilo – něco v tom nehrálo, něco nebezpečného. Cítil to naprosto jistě a náhle se musel zuby nehty držet, aby se nezpotil hrůzou. „On vůbec moc nemluvil. Vzpomínám si, že několikrát poznamenal třeba: ‚Právě tu mám toho chlapce, co mi čte. Zavolám později.‘“

„Vsadím se, že to byl ten chlap!“ zvolal Richler a plácl se dlaněmi do steh. „Na to můžeme vzít jed!“ Zaklapl poznámkový blok (pokud Todd viděl, jen si do něj bezmyšlenkovitě čmáral) a vstal. „Chci vám poděkovat za čas, který jste mi věnovali. Tobě zvlášť, Todde. Víím, že to pro tebe musel být pořádný šok, ale to za chvíli přejde. Dneska odpoledne obrátíme ten dům vzhůru nohama – od sklepa a na půdu a zase zpátky. Máme na to speciální týmy. Třeba ještě najdeme nějakou stopu po tom Dussanderově telefonickém partnerovi.“

„To doufám,“ přikývl Todd.

Richler potřásl všem rukou a odešel. Dick se zeptal Todda, jestli si nechce jít ještě před obědem zahrát badminton. Todd odpověděl, že nemá chuť na badminton ani na oběd a odešel po schodech nahoru se svěřenou hlavou a pokleslými rameny. Rodiče si vyměnili soucitné, utrápené pohledy. Todd uleh na postel, zíral do stropu a přemýšlel o své pušce. Viděl ji v duchu zcela jasně. Představoval si, jak vráží namodralou ocelovou hlaveň do oslizlého židovského podbřišku Betty Traskové – přesně to, co potřebuje, pyj, který nikdy nezměkne. Jak se ti to líbí, Betty? Slyšel říkat sám sebe. Jen mi pověz, až budeš mít dost, ano? Představoval si její nárek. A nakonec se mu ve tváři objevil strašlivý, prázdný úsměv. Jasně, jen mi řekni, ty děvko... ano? Ano? Ano?...

„Tak co myslíš?“ zeptal se Weisskopf, když ho Richler naložil do chevroletu Nova u malého bistra tři bloky od místa, kde bydlí Bowdenovi.

„No, myslím si, že v tom ten kluk nějak jede,“ odpověděl Richler. „Nějak, jakýmsi způsobem, do určité míry. Ale jestli je chladnokrevný? Řekl bych, že mu do pusy můžeš nalít horkou vodu a on ti vyplivne kostky ledu. Hodil jsem mu pár chytáků, ale nemám nic, co bych mohl použít před soudem. Kdybych šel ještě dál, tak by ho z toho šikovný advokát vysekal. U soudu se na něj budou koukat jako na nezletilce – tomu klukovi je teprve sedmnáct. Řekl bych ale, že v některém ohledu nebyl nezletilý už možná v osmi letech. Člověče, jde z něj hrůza.“

„Kde ujel?“

„U telefonátů. To je nejpodstatnější. Když jsem mu tu myšlenku předhodil, viděl jsem, jak mu oči zasvítily jako žárovky.“ Richler odbočil vlevo a najel na nájezd k dálnici. Dvě stě metrů vpravo byl svah s padlým stromem, od něhož Todd nedávno puškou naprázdno ostřeloval auta na dálnici.

„Říká si v duchu: Tenhle polda je vedle jak ta jedle, jestli si myslí, že Dussander měl tady ve městě nějakého přítele – nacistu, ale když si to fakt myslí, pak jsem z toho venku i s chlupama!’ A tak povídá jo, Dussanderovi jednou dvakrát týdně někdo volal. Velmi záhadný. ‚Nemůžu teď mluvit, Z-pětka, volám později‘ – tyhle ptákoviny. Ale Dussander dostával posledních sedm let zvláštní sazbu za ‚tichý

telefon'. Neměl skoro vůbec žádné hovory, ani jedno meziměsto. Jednou či dvakrát týdně mu nikdo nevolal.“

„Co ještě?“

„Okamžitě dospěl k závěru, že zmizel jen dopis a nic jiného. Věděl, že nic jiného nechybí, protože to on se vrátil a dopis sebral.“

Richler zamáčkl cigaretu v popelníku.

„My si myslíme, že s tím dopisem to bylo fingované. Myslíme si, že Dussander dostal infarkt, když se snažil pohrbit toho mrtvého – posledního mrtvého. Na botách a na záložkách kalhot měl špínu, takže se to dá dost dobře předpokládat. Znamená to, že toho kluka zavolał až potom, co dostal infarkt, nikoli předtím. Vyplazí se po schodech nahoru a zatelefonuje chlapci. Ten reaguje bleskově, tak jako vždycky, a bez dlouhého uvažování navrhne historku s dopisem. Není to nic moc, ale tak špatné to zase taky není... když uvážíš okolnosti. Jde tam a uklidí ten svinčik za Dussandera. Teď se ten kluk dostává do časového presu. Přijíždí sanitka, přijíždí otec a on potřebuje dopis, aby to zamaskoval. Vyběhne nahoru, vypáčí krabici –“

„Máš to ověřené?“ zeptal se Weisskopf a zapálil si cigaretu. Byla to playerka bez filtru a Richlerovi páchla jako koňský trus. Žádný div, že britské impérium padlo, pomyslel si, když začali kouřit takovéhle cigarety.

„Ano, máme to ověřené,“ přisvědčil Richler. „Na krabici jsou otisky prstů shodné s otisky v jeho školních záznamech. Jeho otisky jsou ale skoro na všem v tom příšerném domě!“

„Ale stejně, až ho budeš s tím vším konfrontovat, tak to s ním zamává,“ namítl Weisskopf.

„Poslyš, nevíš, co povídáš. Ty toho kluka neznáš. Když jsem říkal, že je chladnokrevný, myslel jsem to vážně. Klidně by ti řekl, že ho Dussander párkrát požádal, aby mu tu krabici přinesl, protože do ní chce něco uložit nebo si z ní chce něco vzít.“

„Jeho otisky jsou na lopatě.“

„Řekne ti, že ji použil při sázení růžového keře vzadu za domem.“ Richler vytáhl cigarety, ale krabička byla prázdná. Weisskopf mu nabídl playerku. Richler jednou vdechl kouř a rozkašlal se. „Chutnají stejně mizerně jako páchnou,“ prohlásil příškrčeným hlasem.

„Jako ty hamburgery, co jsme měli včera k obědu,“ zasmál se Weisskopf. „Ty Macburgery.“

„Ty teda byly!“ přisvědčil se smíchem Richler. „Je vidět, že naše vzájemné kulturní obohacování nemusí vždycky fungovat.“ Úsměv se mu vytratil. „Víš, on vypadá tak čistě, upraveně.“

„Ano.“

„To není žádný fet'ák s vlasy až pod zadek a s řetězy na kanadách.“

„Ne.“ Weisskopf zíral na okolní provoz a byl moc rád, že neřídí. „Je to jen kluk. Bílý kluk z dobré rodiny. A mně je zatěžko uvěřit, že –“

„Já myslel, že vy je učíte zacházet s puškou už v osmnácti. V Izraeli.“

„Ano. Ale jemu bylo čtrnáct, když to všechno začalo. Proč by se měl čtrnáctiletý kluk zaplétat s takovým člověkem, jako je Dussander? Moc a moc jsem se to snažil pochopit, ale pořád mi to nejde.“

„Fuj tajfl,“ ulevil si Richler a vyhodil cigaretu z okna. Dělal se mu z ní zle.

„Možná, jestli s tomu opravdu došlo, to byla jen náhoda. Osudová náhoda. Já věřím, že existuje vrozená klika a vrozený pech.“

„Nechápu, o čem mluvíš,“ podotkl zachmuřeně Richler. „Já jenom vím, že z toho kluka člověku naskakuje husí kůže.“

„Co říkám, je prosté. Každý jiný kluk by to s největší radostí oznámil rodičům nebo policii. Řekl by: ‚Poznal jsem hledaného muže. Bydlí na této adrese. Ano, jsem si tím jistý.‘ A pak by nechal úřady, aby se toho ujaly. Nebo si myslíš, že se plētu?“

„Ne, nemyslím. Takový kluk by se ocitl na pár dní ve světle pozornosti. Většina kluků by to brala. Fotografie v novinách, rozhovor ve večerním televizním zpravodajství, patrně školní vyznamenání za občanskou příkladnost,“ Richler se zachechtal. „S takovým klukem by nejspíš natočili šot i do programu Opravdoví lidé.“

„Co to je?“

„To máš fuk,“ odbyl ho Richler. Musel poněkud zvýšit hlas, neboť po obou stranách je předjížděly

těžké nákladní automobily. Weisskopf nervózně kroutil hlavou ze strany na stranu. „Ani to nechtěj vědět. Ale máš pravdu, o většině dětí to platí. O většině.“

„O tomhle klukovi ale ne,“ připustil Weisskopf. „Ten chlapec možná jen pitomou náhodou odhalí Dussanderovou masku. A místo aby s tím šel za rodiči nebo na policii... jde za Dussanderem. Proč? Povídáš, že je ti to buřt, ale já si myslím, že ti to stejně vrtá hlavou. Řekl bych, že tě to straší stejně jako mě.“

„Nejde o vydírání,“ podotkl Richler. „To je jisté. Ten kluk má všechno, co si kluk může přát. V garáži mají terénní fáro, nemluvě o pušce na slony, která visí na stěně. A i kdyby chtěl Dussandera skřípnout jen tak pro vzrušení, Dussander nebyl prakticky k ničemu. Vždyť kromě těch pár akcí neměl už snad ani nočník.“

„Víš určitě, že ten kluk neví, že jste našli ty mrtvolky?“

„Sto procentně. Možná se ještě odpoledne vrátím a udeřím s tím na něj. V téhle chvíli je to zřejmě náš nejlepší trumf.“ Richler lehce bouchl do volantu. „Kdyby se to všechno bývalo provalilo o jediný den dřív, nejspíš bych byl usiloval o povolení k domovní prohlídce.“

„Oblečení, které měl kluk tu noc na sobě?“

„Jo. Kdyby se nám bylo podařilo najít na jeho šatech vzorky zeminy odpovídající tomu svinstvu z Dussanderova sklepa, tak si myslím, že bychom ho nejspíš zlomili. Ale všechno, co měl tu noc na sobě, bylo od té doby patrně šestkrát v pračce.“

„A co ti mrtví pobudové? Ti, které vaše policejní oddělení nachází kolem města?“

„To patří Danu Bozemanovi. Myslím, že tu stejně není žádná spojitost. Dussander jednoduše nebyl natolik silný... a navíc, měl už svou zaběhanou metodu. Slíbil jim pár panáků a večeri, odvezl je domů městským autobusem – pitomým autobusem! – a zlikvidoval je přímo v kuchyni.“

Weisskopf tiše poznamenal: „Já jsem nemyslel Dussandera. 11

„Co tím chceš – “ začal Richler a pak náhle sklapl ústa. Rozhostilo se dlouhé, neuvěřitelně dlouhé ticho, rušené jen dopravním hlukem všude kolem. Pak Richler tiše promluvil: „Počkej. Tak moment. Jak tě to sakra – “

„Jako agent své vlády se o Bowdena zajímám jen do té míry, že by mohl vědět o Dussanderových zbylých kontaktech s nacistickým podzemím. Ale jako lidská bytost se začínám o toho chlapce zajímat čím dál víc. Rád bych věděl, co ho vlastně motivuje. Chci vědět proč. A jak se na tu otázku snažím uspokojivě odpovědět, tak zjišťuju, že se pořád víc sám sebe ptám A co ještě.“

„Ale – “

„Řekl bys, ptám se sám sebe, že základ jakési přitažlivosti mezi nimi utvářela právě zvěrstva, na kterých se Dussander podílel? A hned si odpovídám, že je to děsný nápad. Z toho, co se v koncentracích dělo, se nám ještě dnes dělá špatně od žaludku. Sám mívám ten pocit, i když jediný blízký příbuzný, kterého jsem v koncentráku měl, byl dědeček; a ten umřel, když mi byly tři roky. Ale třeba na tom, co Němci dělali, je cosi, co nás smrtelně fascinuje – cosi, co otvírá katakomby představivosti. Třeba má část našich úzkostí a děsů původ v utajeném vědomí, že za určitých okolností bychom byli my sami ochotni takové tábory budovat a zásobovat je lidmi. Zlá osudovost. Třeba víme, že za určitých okolností by se to, co v těch katakombách žije, s radostí vyplazilo ven. A jak si myslíš, že to bude vypadat? Jako šílení führerové s patkami do čela a nakrémovanými kníry, kteří kolem dokola hajlujou? Jako rudí d'áblové, démoni nebo jako smrdutý létající drak?“

„Nevím,“ pokrčil rameny Richler.

„Já myslím, že by většinou vypadali jako obyčejní účetní,“ pokračoval Weisskopf. „Omezení lidé s grafy, tabulkami a elektronickými kalkulačkami, všichni připravení propočítávat optimální koeficienty zabíjení, aby příště dokázali zabít třeba dvacet nebo třicet milionů místo pouhých šesti. A někteří z nich můžou vypadat jako Todd Bowden.“

„Vzhledem k tomu, co z něj zrovna čiší, bych řekl, že jsi sakra blízko,“ připustil Richler.

Weisskopf přikývl. „Člověku z toho všeho běhá mráz po zádech. Z těch mrtvol zvířat a lidí v Dussanderově sklepe jde hrůza. Nenapadlo tě někdy, že ten kluk mohl začít třeba jen s obyčejným zájmem o koncentrační tábory? S takovým zájmem, který se moc neliší od klukovských zájmů, jako je sbírání minerálů či známek, nebo čtení o desperádech z Divokého západu? A že šel za Dussanderem,

aby získal informace z první ruky?“

„Člověče, tady se dá věřit skoro všemu.“

„Možná,“ zamumlal Weisskopf. Jeho hlas téměř zanikl v řevu dalšího nákladního vleku, který je předjížděl. Na boku měl metrovémi písmeny napsáno BUDWEISER. TO je tedy země, pomyslel si Weisskopf a zapálil si další cigaretu. Nechápu, jak můžeme žít obklopeni položenými Araby, ale kdybych žil dva roky tady, tak mám nervy v kýblu. „Možná. A možná nelze existovat blízko hromady vražd a zůstat tím nedotčený.“

29

Pomenší chlapík, který vstoupil do služebny, s sebou přinesl odporný puch. Páchl jako shnilé banány, kravince a vnitřek městského popelářského vozu koncem perné ranní šichty dohromady. Měl na sobě obstarožní kalhoty s proučkem, šedou potřhanou košili od Armády spásy a vybledlou (původně modrou) oteplovací bundu, jejíž volně visící zip připomínal šňůrku s navlečenými zoubky trpaslíků. Svršky bot spojovala s podrážkou růžová leukoplast. Hlavu mu zdobil jedovatě zelený klobouk.

„Bože můj, vypadni!“ zařval službu konající seržant. „Nejsi zatčen, Hape! Přisahám bohu! Přisahám na svou matku! Vypadni! Chci se zas nadechnout.“

„Chci mluvit s poručíkem Bozemanem.“

„Umřel, Hape. Stalo se to včera. Všechny nás to šíleně vzalo. Tak vypadni a nech nás v klidu truchlit.“

„Chci mluvit s poručíkem Bozemanem!“ opakoval hlasitěji Hap. Z úst se mu linula silná vůně: šťavnatá, kvasící směs pizzy, Hallových zdravotních mentolek a dezertního červeného vína.

„Odjel na služební cestu do Siamu, Hape. Tak proč nevypadneš? Běž někam a sežer tam žárovku!“

„Já chci mluvit s poručíkem Bozemanem a neodejdu, dokud s ním nepromluví!“

Službu konající seržant uprchl z místnosti. Asi za pět minut se vrátil s Bozemanem, štíhlým, poněkud přihřbeným mužem kolem padesátky.

„Vezmeš si ho do své kanceláře, Dane, že jo?“ žadonil seržant. „To bude vyloženě nejlepší.“

„Pojď, Hape,“ vyzval muže Bozeman a za minutu již byli v trojúhelníkové kóji, která byla Bozemanovou kancelář. Bozeman obezřetně otevřel své jediné okno a zapnul ventilátor; teprve pak se posadil. „Co pro tebe můžu udělat, Hape?“

„Máte pořád na starosti ty vraždy, pane poručík?“

„Ty pobudý? Jo, mám dojem, že mi to pořád patří.“

„Tak já vím, kdo je sejmul.“

„Fakticky, Hape?“ zeptal se Bozeman. Spěšně si zapaloval dýmku. Kouřil ji jen zřídkakdy, ale ventilátor ani otevřené okno nedokázaly překonat Hapův zápach. Lak na okně začínal prskat; za chvíli se sloupne, napadlo Bozeman. Povzdechl si.

„Pamatujete si, jak jsem vám říkal, že Poley s někým mluvil akorát den předtím, než ho našli ubodaného v tom kanálu? Pamatujete se na to, pane poručík?“

„Pamatuju.“ Několik pobudů, kteří se potloukali kolem střediska Armády spásy a nedaleké vývažovny polévek, mu skutečně vykládalo něco takového v souvislosti s dvěma zavražděnými – Charlesem „Sonny“ Brackettem a Peterem „Poley“ Smithem. Viděli poblíž nějakého mladíka, který si pak se Sonnym a Poleyem povídal. Nikdo nevěděl jistě, jestli Sonny s tím mladíkem odešel, ale Hap a další dva tvrdili, že s ním viděli odcházet Poleye Smithe. Měli dojem, že ten „chlápek“ byl nezletilý a byl ochotný zatáhnout flašku vizoura a šábnout se o ni, když ji někdo koupí. Několik dalších pobudů prohlašovalo, že se tam takový „chlápek“ motal. Popis toho „chlápka“ byl skvostný, vzhledem k tomu, že byl určený, aby obstál u soudu; zvláště když pocházel z tak stoprocentně spolehlivých zdrojů. Mladý, plavovlasý a bílý. Co víc potřebujete, abyste se zesměšlili?

„Tak teda, dneska v noci jsem byl v parku,“ spustil Hap, „a úplnou náhodou mi přišly do rukou tadyhle ty starý noviny –“

„V tomhle městě platí zákon o potulce, Hape.“

„Zrovna jsem tam sbíral starý papíry,“ vysvětloval počestně Hap. „To je hrůza, jak lidi nasviněj. Uklízel jsem veřejný prostranství, pane poručík. Zaneřádaný veřejný prostranství! Některý ty noviny byly už tejdén starý.“

„Jistě, Hape,“ přisvědčil mechanicky Bozeman. Nejasně si vzpomínal, že měl docela hlad a hrozně se

těšil na oběd. Teď mu to připadalo už hrozně dávno.

„No tak teda, když jsem se probudil, jedny ty noviny mi vlítly rovnou do ksichtu a já vám koukám přímo na toho chlápka. Vyskočil jsem dva metry do vejšky, to si teda pište. Koukněte se. To je on. Tady ten vpravo.“

Hap vytáhl z bundy pomačkané, zažloutlé a opršelé noviny a rozevřel je. Bozeman, teď už s mírným zájmem, se předklonil. Hap mu položil noviny na stůl, takže mohl přečíst titulky: 4 CHLAPCI ZAŘAZENI DO JIHO-KALIFORNSKÉHO VÝBĚRU. Pod ním byly čtyři fotografie.

„Který, Hape?“

Hap položil ušmudlaný prst na fotografii úplně vpravo. „To je on. Píší, že se jmenuje Todd Bowden.“

Bozeman stočil zrak z obrázku na Hapa a uvažoval, kolik mozkových buněk Hapovi ještě neodumřelo a zachovalo si jakousi funkční schopnost i po dvaceti letech jejich systematického promývání bublavým roztokem z laciného vína, ochuceného občasnou sklenkou něčeho tvrdého.

„Jak si tím můžeš být tak jistý, Hape? Na obrázku má baseballovou čepici. Já z toho nepoznám, jestli je plavovlasý nebo ne.“

„Ten rozšklebený úsměv,“ odpověděl Hap. „To jak se usmívá. Zrovna takhle se šklebil na Poleye – jako by říkal ‚Copak život není tutovej?‘ – když spolu odcházeli. Ten úsměv nezapomenu ani za milion let. To je on, to je ten chlápek.“

Bozeman poslední slova už téměř neslyšel; přemýšlel, usilovně přemýšlel. Todd Bowden. Na tom jménu bylo něco velice povědomého. Něco, co ho znepokojovalo daleko víc než pomyslení, že místní středoškolský hrdina obchází kolem a odrovnává tuláky. Napadlo ho, že to jméno zaslechl právě dneska ráno v nějakém rozhovoru. Snažil se vzpomenout si kdy a celý se přitom mračil.

Hap už byl pryč a Dan Bozeman se tomu stále ještě snažil přijít na kloub, když vešel Richler s Weisskopfem... a při zvuku jejich hlasů u kávy v místnosti mužstva se mu konečně rozsvítilo v hlavě.

„Kristepane,“ zamumlal poručík Bozeman a vyskočil ze židle.

Oba rodiče se nabídli, že zruší svůj odpolední program – Monika nákupy na trhu a Dick golf s nějakými obchodními partnery – a zůstanou s ním doma, ale Todd jen oznámil, že by byl raději sám. Napadlo ho, že si vyčistí pušku a trochu si všechno promyslí. Zkusí si to všechno v hlavě srovnat.

„Todde,“ začal Dick a náhle zjistil, že nemá co dodat. Kdyby byl svým vlastním otcem, nejspíš by v tuto chvíli doporučil modlitbu. Ale generace se vyměnily a dnešní Bowdenové se tomuhle příliš nevěnují.

„Takové věci se někdy stávají,“ dodal nakonec nepřesvědčivě, protože Todd na něj pořád ještě hleděl.

„Snaž se o tom moc nepřemýšlet.“

„To bude v pořádku,“ ujistil ho Todd.

Když odešli, vzal si pár hadrů a lahvičku puškového oleje Alpaca a usedl s tím na lavičku u růží. Po chvíli se vrátil do garáže a sňal pušku ze zdi. Přinesl ji na lavičku a tam ji rozebral; nasládlá vůně květin ho příjemně šimrala v nose. Důkladně pušku vyčistil. Broukal si přitom jakousi melodii a chvílemi si pískal. Pak pušku opět složil. Dokázal by to stejně snadno udělat i ve tmě. Mysl se mu úplně uvolnila. Když se o pět minut později zase soustředil, všiml si, že mezitím pušku nabil. Pomyslení na střelbu do terče ho příliš nelákalo, dnes ne, ale přesto pušku nabil. V duchu si řekl, že neví proč.

Ovšemže víš, Toddíčku. Čas, takříkajíc, nadešel.

A právě v tu chvíli se u příjezdu k domu objevil zářivě žlutý saab. Muž, který z něj vystoupil, byl Toddovi vzdáleně povědomý, ale poznal ho, až když zabouchl dveře a vykročil k němu; Todd zahlédl tenisky – světlemodré polokecky. Závan minulosti; po příjezdové cestě k Bowdenům se blížil Gumák Ed French, Velká kecka.

„Ahoj, Todde. To je doba, co jsme se neviděli.“

Todd opřel pušku o lavičku a vyslal na Gumáka Eda široký a podmanivý úsměv. „Zdravím, pane Frenchi. Co vás přivádí do zdejší pustiny?“

„Vaši jsou doma?“

„Kdepak, nejsou. Chtěl jste jim něco?“

„Ne,“ zavrtěl hlavou Ed French po delším zamyšlení. „Ne, myslím že ne. Třeba bude lepší, když si promluvíme jen my dva. Aspoň pro začátek. Možná mi všechno docela rozumně vysvětlíš. I když pánbůh

ví, že o tom pochybuju.“

Sáhl do zadní kapsy kalhot a vytáhl výstřížek z novin. Todd věděl, co to je, dřív než mu to Gumák Ed podal; toho dne už podruhé hleděl na Dussanderův dvojportrét. Fotka, kterou udělal pouliční fotograf, byla zakroužkovaná černým inkoustem. Toddovi bylo dostatečně jasné, co to znamená. French poznal Toddova „dědečka“. A teď o tom chce všechno vykládat celému světu. Chce se stát poslem dobrých zpráv. Staroušek Gumák Ed se svými rádoby studentskými řečičkami a ukoptěnýma teniskama.

Policii by to moc zajímalo – ale ono ji to vlastně už zajímá! Teď už to věděl. Pocit klesání se objevil asi třicet minut do Richlerově odchodu. Do té doby jako by létal v balonu naplněném štěstím. Pak chladný ocelový šíp balon protrhl a od té chvíle nepřetržitě klesal.

Ty telefonní hovory, to byl chyták. Richler ho ze sebe vyplivl jako třešňovou pecku. Ovšem, řekl a v podstatě si srazil vaz, jak spěchal do pasti. Každý týden ho někdo občas volal. Ať se plahočí po celé jižní Kalifornii a hledají geriatrické exnacisty. Bezva. Až na to, že od telefonní společnosti mohli slyšet jinou historku. Todd nevěděl, jestli telefonní společnost může mít informace o tom, jak moc se telefon používá... ale Richler měl v očích takový pohled...

Potom tady byl ten dopis. Neuváženě vykládal Richlerovi, že dům nebyl vykraden, a Richlera muselo bezpochyby napadnout, že Todd to může vědět jen proto, že se do domu vrátil... což se skutečně stalo, a nejen jednou, ale třikrát, poprvé pro dopis a pak ještě dvakrát, aby odstranil všechno, co by na něj případně mohlo vrhnout podezření. Nebylo tam nic; dokonce i uniforma SS byla pryč, Dussander ji zřejmě během posledních čtyř let zlikvidoval.

A pak tu byly ty mrtvoly. Richler se o mrtvolách vůbec nezmínil.

Todd si nejprve pomyslel, že je to dobře. Ať se honí trochu déle, zatímco on si to srovná v hlavě, aby všechno hrálo. Špína, která se mu dostala na šaty, když mrtvolu zakopával, nebyla důvodem k obavám; všechno bylo vyčištěno ještě téže noci. Sám vypral celé oblečení v automatické pračce, neboť si byl až moc dobře vědom toho, že Dussander může umřít a pak může všechno vyjít najevo. Člověk není nikdy dost opatrný, chlapče, jak by řekl Dussander.

Potom si začal pomalu uvědomovat, že to není dobře. Bylo teplo a v teplém počasí sklep vždycky páchl; při poslední návštěvě cítil v Dussanderově domě vysloveně smrad. Policie se o ten zápach jistě zajímala a jistě se snažila najít jeho zdroj. Tak proč si Richler nechával tu informaci pro sebe? Šetřil si ji na později? Šetřil si ji na nějaké šeredné překvapení? A jestli Richler chystal šeredné překvapení, mohlo to znamenat jen tolik, že Todda podezírá.

Todd zvedl oči od výstřížku a viděl, že Gumák Ed se od něj napůl odvrátil. Díval se na ulici, i když se tam nic zvláštního nedělo. Richler může mít podezření, ale nic víc.

Dokud tu není nějaký konkrétní důkaz, spojující Todda se starcem.

Přesně takový důkaz, jaký by mohl poskytnout Gumák Ed French.

Směšný člověk ve směšných teniskách. Takový směšný člověk si sotva zaslouží žít. Todd se dotkl hlavně pušky.

Ano, Gumák Ed je pojítka, které nemají. Nikdy by nemohli dokázat, že Todd je spolupachatelem jedné Dussanderovy vraždy. Ovšem na základě svědectví Gumáka Eda by mohli dokázat úmyslnou mlčenlivost. A skončilo by to vůbec tímhle? Kdepak! Pak by si vzali jeho maturitní fotografii a začali by ji ukazovat všem pobudům ve městě. Trochu zdlouhavé, ale Richler by si nemohl dovolit to opominout. Když mu nemůžeme přišít jednu hromadu vandráků, třeba ho dostaneme na tu druhou.

Co potom? Potom soud.

Samozřejmě, otec by mu opatřil báječné advokáty. A samozřejmě, advokáty by ho z toho dostali. Příliš mnoho nepřímých důkazů. Todd by udělal na porotu neobyčejně příznivý dojem. V té době by ale jeho život byl stejně zničený, přesně jak říkal Dussander. Všechno by to vláčeli novinami a vyhrabávali na světlo, tak jako tlející mrtvoly z Dussanderova sklepa.

„Muž na té fotografii je člověk, který mě navštívil, když jsi chodil do deváté třídy,“ pravil příkře Ed, opět obrácený k Toddovi. „Vydával se za tvého dědečka. Teď se ukazuje, že to byl hledaný válečný zločinec.“

„Ano,“ přisvědčil Todd. Tvář měl podivně bezvýraznou. Byla to tvář figuríny za výlohou. Všechno zdraví, život a energie z něj vyprchaly. Zbývala děsivá prázdnota.

„Jak k tomu došlo?“ zeptal se Ed a možná svou otázku zamýšlel jako zdrcující obvinění; vyznělo to ale téměř naříkavě, jako když ho někdo šidí. „Jak k tomu došlo, Todde?“

„Ále, prostě to šlo jedno za druhým,“ odpověděl Todd a chopil se pušky. „Tak k tomu došlo. Prostě... šlo to jedno... za druhým.“ Odjistil palcem pušku a namířil ji na Gumáka Eda. „Zní to sice hloupě, ale přesně tak k tomu došlo. Přesně tak.“

„Todde,“ hlesl Ed a vytřeštil oči. Ustoupil o krok zpátky. „Todde, nechceš... prosím tě, Todde. Můžeme si o tom promluvit. Můžeme to projed –“

„Projednej si to s tím pitomým Němčourem v pekle,“ přerušil ho Todd a zmáčkl spoušť.

V horkém a bezvětřném odpoledním klidu zaburácel výstřel. Eda Frenche to odhodilo na saab. Zatápal rukou za zády a utrl stěrač předního skla. Přihloupě na něj zíral, zatímco modrým rolákem začala prosakovat krev; pak stěrač upustil a pohlédl na Todda.

„Normo,“ zašeptal.

„Dobrá,“ pronesl Todd. „Cokoliv si přeješ, kanóne.“ Znovu vystřelil na Gumáka Eda a tomu zmizela téměř půlka hlavy v krvavé tříšti kostí.

Ed se opile obrátil a začal šmátrat po dveřích vozu; přiškrceným a selhávajícím hlasem neustále opakoval jméno dcerky. Todd střelil znovu, tentokrát mířil na konec páteře, a Ed klesl k zemi. Krátce zabubnoval chodidly do šterku a pak se rozhostilo ticho.

Na výchovného poradce zemřel dost drsně, napadlo Todda a ze rtů mu uniklo krátké zasmání. V té chvíli mu projela mozkiem bolest ostrá jak sekáček na led, a Todd zavřel oči.

Když je zase otevřel, cítil se lépe než kdykoli za celé měsíce – možná za celá léta. Všechno bylo báječné. Všechno klapalo. Prázdnota z tváře mu zmizela a nahradila ji jakási divoká krása.

Vrátil se do garáže a sebral všechny náboje, které měl, bylo jich přes čtyři sta kusů. Vsunul je do starého ruksaku a ten si hodil na záda. Když zase vyšel na slunce, vzrušeně se usmíval a oči mu tančily – takhle se chlapi usmívají o narozeninách, o Vánocích, o svátku 4. července. Byl to úsměv, který předznamenává rachejtle, pozorovatelný ve větvích stromů, tajná znamení a tajné úkryty, slavné vítězné zápasy, po kterých jsou hráči odnášeni ze stadionů do města na ramenou rozjásaných obdivovatelů. Nadšený úsměv kučeravých chlapců, krácejících do války s kastroly na hlavě.

„Jsem pán světa!“ vykřikl mohutným hlasem do vysokého nebe a na chvíli zdvihl oběma rukama pušku nad hlavou. Pak si ji přehodil do pravé ruky a vykročil k místu na dálnici, kde se svažoval terén a kde mu padlý strom poskytne úkryt.

Teprve o pět hodin později, když už se skoro setmělo, ho umlčeli.

TĚLO

?

Příběh o nevinosti

Věnováno Georgeovi McLeodovi

1

Nejdůležitější věci se nejhůře vyjadřují. Stydíte se je vyslovit, protože slova umenšují jejich skutečný význam, jejich bezbřehá obrovitost se vyslovením scvrkává na pouhou životní velikost. Je v tom však ještě něco, že? Nejdůležitější věci jsou skryty příliš blízko místa, kde leží vaše tajné myšlenky, podobně jako znamení vedoucí k pokladu, který by vám rádi ukradli vaši nepřátelé. A nejhorší na tom je, že můžete učinit bůhvíjaké objevy a sklidíte jen výsměšné pohledy lidí, kteří vůbec nerozumějí tomu, co říkáte a proč téměř křičíte, když to říkáte. A tajemství zůstane tajemstvím, neboť nenalezne srozuměnou

duši.

Šlo mi třináctý rok, když jsem poprvé viděl mrtvou lidskou bytost. Stalo se to dávno, v roce 1960... ačkoli někdy se mi to tak dávno nezdá. Zvláště za nocí, kdy se probouzím ze snů, v nichž do otevřených očí mrtvého padají bílé kroupy.

2

Měli jsme bunkr v koruně jilmu, který se tyčil nad prázdnou parcelou v městečku Castle Rock. Na té parcele dneska sídlí spediterská firma a po jilmu není památka; doby se mění. Byl to takový společenský klub, i když neměl jméno. Bylo nás pět nebo šest stálých hostů a pár smrkáčů, kteří se na nás přilípili. Nechávali jsme je vylézt nahoru, když jsme hráli karty a potřebovali jsme čerstvou krev. Hráli jsme obvykle oko o pence, niklák strop. Ale když měl někdo oko z pěti karet, výhra se dvojnásobila, a z šesti pak trojnásobila, ačkoli jen Teddy měl v sobě dostatek bláznovství, aby do toho šel.

Stěny bunkru byly z prken posbíraných na smetišti za Mackeyho stavebninami na Carbine Road. Prkna byla hrubě opracovaná. Po sucích v nich zůstaly díry, které jsme ucpávali toaletním papírem nebo papírovými ručníky. Střecha byla z vlnitého plechu, který jsme ukradli na skládce. Celou dobu jsme se ostražitě rozhlíželi, protože o hlídačově psovi šla jedna řeč, jaký je to lidožrout. Téhož dne jsme tam našli síťové dveře. Byly sice muchotěsné, ale rezavé – a když říkám rezavé, myslím hodně rezavé. Ať jste se skrz ně podívali v kteroukoli denní dobu, měli jste dojem, že je západ slunce.

Kromě hraní karet byl klub dobrý také k pokecání při cigaretě nebo k prohlížení pánských časopisů. Bylo tu půl tuctu otlučených plechových popelníků s reklamou na camelky, na hrubých stěnách byly napíchané plakáty z časopisů, bylo tu dvacet nebo třicet balíčků ohraných Bikeových karet se zohýbanými růžky (Teddy je dostal od svého strýce, který měl v Castle Rocku papírmictví – když se strejda Teddyho jednoho dne zeptal, co že to tam hraje, Teddy mu nakukal, že pořádáme turnaje v cribbage, což strejdu nadchlo), dále tu byla sada umělohmotných pokerových žetonů a hromada staříčkových vydání časopisu Mistr detektiv, jimiž jsme listovali, pokud se zrovna k něčemu neschylovalo. Pod podlahou jsme si vybudovali skrýš dvanáct na deset palců, kam se daly schovat podezřelé materiály pro případ, že by někoho z otců napadlo přijít a vést řeči typu „Jste přece kamarádi, ne?“. Za deště připomínalo sezení v klubu pobyt v jamajském ocelovém bubnu... ale toho léta nepršelo.

Panovala největší sucha a vedra od roku 1907 – aspoň to psali v novinách – a ten pátek, který předcházel prvnímu zářijovému pondělku, kdy se slaví Svátek práce a začátek nového školního roku, vypadal i zlatobýl na lukách a v příkopech podél silnic sežehlý a ubohý. Žádná zahrádka toho roku nenadělala moc parády. Železářství v Castle Rocku bylo výstavištěm neprodaného zahradnického náčiní, na něž sedal prach. Toho léta nebylo co zavářet ani vyrábět, snad s výjimkou pampeliškového vína.

V pátek ráno jsem byl s Teddym a s Chrisem v klubu. V předzvěsti nadcházejícího školního roku jsme si vyměňovali truchlivé pohledy, hráli karty a občas utrousili vtípek o obchodním cestujícím nebo o Francouzovi. Jak poznáte, že váš dvorek navštívil Francouz? No, popelnice jsou prázdné a fena je v tom. Teddy se pokoušel vypadat dotčeně, ale byl to on, kdo s tím fórem přišel první, jen ho vyprávěl o Polákovi.

Jilm poskytoval příjemný stín, ale my už jsme měli košile svlečené, abychom je moc nepropotili. Hráli jsme třicetový scat, nejpitomějši hru, jakou kdy kdo vymyslel, ale bylo příliš horko na to, abychom mohli uvažovat o nějaké složitější zábavě. Do poloviny srpna jsme měli celkem slušné, všelijak posháněné baseballové mužstvo, ale pak se spousta kluků rozprchla. Bylo moc vedro.

Byl jsem v háji i se svými pikami. Začal jsem s třinácti, pak mi přišla osma do jednadvaceti a od té doby se nic nepříhodilo. Chris zavíral. Naposledy jsem lízl a nic jsem nedostal.

„Dvacet devět,“ řekl Chris a položil káry.

„Dvaadvacet,“ prohlásil zhnuseně Teddy.

„Jděte se vysrat,“ mrskl jsem kartami o stůl.

„Gordie je venku, může si sebrat báglik a jít se klouzat,“ vyřvával Teddy a pak začal hýkat patentovaným smíchem značky Teddy Duchamp – hýýý – ííí – ííí, jako když taháte zrezivělý hřebík ze ztrouchnivělého trámu. Byl to cvok, to jsme věděli všichni. Bylo mu skoro třináct jako nám ostatním, ale silné brýle a naslouchátka, která někdy nosil, z něj dělaly starého chlapa. Kluci na něm na ulici pořád loudili cigára, ale kapsička jeho košile se vzdouvala díky baterii k naslouchátkům.

Ani s brýlemi a červenými knoflíky zaraženými do uší toho Teddy moc neviděl a často nerozuměl, co mu lidé říkají. Při baseballu jsme ho v poli museli nechávat úplně vzadu, až za Chrisem nalevo a Billym Greerem napravo. Museli jsme doufat, že to nikdo tak daleko nenapálí, protože Teddy by za tím neochvějně šel bez ohledu na to, jestli míč vidí nebo ne. Občas ji pěknou koupil. Jednou to v plném běhu napálil do plotu u našeho jilmu. Zůstal tam ležet s očima v sloup skoro pět minut, až jsem se bál. Pak se probral a obcházel nás se zakrváceným nosem a obrovskou boulí, která mu vyrůstala na čele, a snažil se nás přesvědčit, že to byl špatný odpal.

Zrak měl špatný od přírody, ale na tom, co se mu přihodilo s ušima, nic přirozeného nebylo. Tehdy bylo v módě chodit ostříhaný tak, že vám uši trčely jak plácačky, a Teddy měl v Castle Rocku první beatlovský sestřih – čtyři roky před tím, než se Amerika o nějakých Beatles vůbec doslechla. Zakrýval jím uši, protože vypadaly jako dvě koule rozehrátého vosku.

Když mu bylo osm, jeho fotr se na něj nasral za rozbitý talíř. Matka dělala ve fabrice na boty v South Paris, a když zjistila, co se stalo, bylo už pozdě.

Fotr odtáhl Teddyho k velkým kuchyňským kamnům na dříví a přimáčkl mu hlavu k rozpálené plotýnce. Podržel mu ji tam asi deset vteřin. Pak ho za vlasy zvedl a udělal mu druhou stranu. Nakonec zavolal na pohotovost a řekl jim, ať si přijedou pro jeho kluka. Pak zavěsil sluchátko a odebral se do komory, kde si vzal svou čtyřistadesítku, a nato se usadil k dennímu televiznímu vysílání, pušku na kolenou. Když se sousedka paní Burroughsová přišla zeptat, jestli Teddyho něco není – slyšela ho křičet – Teddyho fotr na ni namířil pušku. Paní Burroughsová vypadla z Duchampova domu rychlostí světla, zamkla se doma a zavolala policii. Když přijela pohotovostní sanitka, pan Duchamp nechal sanitáře vejít a pak vyšel na verandu, aby dohlédl na to, jak Teddyho na nosítkách nakládají do starého buicku s kulatými okénky. Teddyho fotr vysvětlil sanit'ákům, že i když ti prašiví lampasáci tvrdí, že kolem dokola nikdo není, je tu všude plno skopčáckých ostřelovačů. Jeden ze sanit'áků se Teddyho fotra zeptal, jestli si myslí, že se udrží. Teddyho fotr se vypjatě usmál a řekl sanit'ákovi, že se udrží do doby, než v pekle zřídí obchodní zastoupení výrobců ledniček, jestli to bude zapotřebí. Sanit'ák zasalutoval na rozloučenou a Teddyho fotr to do něj zezadu napálil. Pár minut poté, co odjela sanitka, přijela státní policie a zbavila Normana Duchampa strážní služby.

Už přes rok vyváděl podivné věci – střílel kočky a rozdělával ohně v poštovních schránkách. Po onom zvěrstvu, které provedl svému synovi, ho krátce vyslechli a poslali do veteránské nemocnice Togus, kam se dostal každý, kdo byl propuštěn z armády podle paragrafu osm, tedy každý vojenský cvok. Teddyho fotr se zúčastnil vylození v Normandii, jak vždycky vyprávěl Teddy. Byl na svého fotříka pyšný i přesto, co mu fotřík provedl, a jezdil ho s mámou každý týden navštěvovat.

Teddy byl nejzabedněnější kluk, s kterým jsme kamarádili, a řekl bych, že byl na hlavu. Dělal ty nejsílenější kousky, jaké si dokážete představit, a vždycky vyvázl. Svůj parádní kousek nazýval tanec mezi náklad'áky. Vrhla se mezi ně na silnici číslo 196 a někdy vyvázl jen o vlas. Jen Bůh ví, kolik srdečních záchvatů způsobil. Řehtal se, když mu vzdušné proudy od projíždějících náklad'áků rvaly šaty. Děsilo nás to, protože měl tak mizerné oči, ať už byla skla jeho brýlí jako dna lahví od koly nebo ne. Bylo zřejmě jen otázkou času, než se splete v odhadu. Člověk musel být opatrný, co si k němu může dovolit, protože Teddy byl schopen udělat cokoli naschvál.

„Gordie je venku, hýýý – ííí – ííí.“

„Vole,“ řekl jsem a vzal si Mistra detektiva, že si budu číst, než to dohrají. Nalistoval jsem si „Ušlapal krásnou studentku k smrti v kabině uvízlého výtahu“ a ponořil se do toho.

Teddy zdvihl své karty a věnoval jim krátký pohled. „Zavírám,“ řekl.

„Ty čtyřvokej všiváku,“ zařval Chris.

„Všivák má tisíc vočí,“ řekl Teddy chmurně. Mohli jsme se s Chrisem potřhat. Teddy na nás lehce podmračeně zíral, jako by se divil, co nás rozesmálo. To bylo na tom volovi úžasné, že vždycky vyrukoval s něčím jako „Všivák má tisíc vočí“ a člověk nikdy nevěděl, jestli to myslí jako legraci, nebo mu to prostě jen tak vypadlo. Vždycky takhle lehce podmračeně zíral na lidi, kteří se smáli, jako by chtěl říct: Bože, co zas máte?

Teddy měl čistou čtyřicítku – kluka, dámu a krále v křížích. Chris měl jen šestnáct a šel se klouzat.

Teddy neobratně míchal karty a já se zrovna dostával k nejnapínavější části zabijácké historky, v níž

onen vyšinutý námořník z New Orleansu v klidu rajtuje po té studentce z Bryn Mawr, protože nesnese pobyt v uzavřených místech, když jsme zaslechli někoho rychle přicházet po žebříku, který byl připevněn hřeby ke kmeni jilmu. Na spodní rám sít'ových dveří zabušila pěst.

„Kdo je?“ zaječel Chris.

„Vern!“ ozval se vzrušený hlas, sotva popadající dech.

Šel jsem ke dveřím a odstrčil závoru. Dveře se rozlétly a dovnitř vpadl Vern Tessio, jeden ze štamgastů. Potil se jako kůň a vlasy, obvykle vzorně upravené podle jeho rokenrolového idolu Bobbyho Rydella, měl teď připlácnuté k protáhlé hlavě v chomáčích a provázcích.

„Bacha, volové,“ zalapal po dechu. „Teď něco uslyšíte.“

„A co?“ zeptal jsem se.

„Nechte mě vydechnout. Utíkám celou cestu z domova.“

„Letím celou cestu domů,“ zazpíval Teddy příšerným falzetem, „jen abych se omluvil.“

„Vyser se na to, vole,“ řekl Vern.

„V řít' se řít',“ odsekl mu Teddy.

„Tak ty jsi běžel až z domova?“ zeptal se nevěřičně Chris. Vern bydlel dvě míle odsud na Grand Street. „Venku musí být přes třicet.“

„Tohle za to stojí,“ řekl Vern. „Kristepane, tomuhle nebudete věřit, fakt.“ Plácl se do zpoceného čela, aby dal najevo, jak vážně to myslí. „Tak to vybal,“ řekl Chris.

„Pustí vás večer stanovat?“ podíval se na nás Vern. Jeho pohled byl vážný a vzrušený, oči jako hrozinky plovoucí v tmavých jezírkách potu. „Kdybyste doma řekli, že rozbijem ležení u nás na zahradě?“

„Jo, já bych asi mohl,“ řekl Chris, sebral rozdané karty a zahleděl se do nich. „Jenže fotr v tom zase lítá. Držka v louži, znáte to.“

„Měl bys, vole,“ řekl Vern. „Vážně. Tomuhle nebudete věřit. A co ty, Gordie?“

„Snad jo.“

Tohle jsem většinou mohl – ostatně to léto jsem byl doma za Neviditelného. V dubnu se můj starší brácha, Dennis, zabil v džípu. Stalo se to ve Fort Benningu v Georgii, kde byl na vojně. Jeli ještě s jedním klukem do army a ze strany to do nich napálil vojenský náklad'ák. Dennis byl na místě mrtvý a jeho spolujezdec je dodneška v bezvědomí. Koncem onoho týdne by Dennisovi bylo dvaadvacet. Už jsem mu vybral přání v Dahlieově obchodě v Castle Green.

Když jsem se to dozvěděl, rozbrečel jsem se, a ještě víc jsem brečel na pohřbu; nemohl jsem uvěřit, že Dennis už není, že někdo, kdo mě fackoval nebo strašil gumovým pavoukem, dokud jsem se nerozeřval, nebo mi dokázal dát pusku, když jsem upadl a odřel si obě kolena do krve, a šeptat mi do ucha „No tak, přestaň brečet, ty poseroutko,“ že ten, který se mě dotýkal, by mohl být mrtvý. Hrozně to na mě zapůsobilo a děsilo mě, že by mohl být po smrti... ale rodiče to úplně porazilo. Pro mě byl Dennis jen jako někdo známý. Byl o deset let starší než já, jestli mi rozumíte, a měl své vlastní přátele a spolužáky. Jídávali jsme dlouhá léta u jednoho stolu a on mi byl někdy přítelem, někdy učitelem, ale většinou to pro mě byl starší kluk. Když umřel, byl už rok z domova, až na pár opušť'áků. Dokonce jsme si ani nebyli podobní. Teprve za nějaký čas po tom létě jsem pochopil, že většina těch slzí patřila mámě a tátovi. Dělal jim to moc dobře a mně taky.

„Tak o čem to tu blekotáš, drahý Verne?“ zeptal se Teddy.

„Zavírám,“ řekl Chris.

„Cože?“ zařval Teddy a okamžitě zapomněl na Verna. „Ty zatracenej lháři! Vždyť v tý pazouře nic nemáš. Ode mě jsi nedostal ani hovno!“

Chris se zašklebil. „Ještě si lízni, sračko.“

Teddy položil ruku na vrchní kartu balíku. Chris si sáhl pro winstonky na policičku za sebou. Já jsem se sehnul pro svůj časopis.

Vern Tessio řekl: „Chcete, chlapi, vidět mrtvolu?“ Úplně jsme ztuhli.

3

Všichni jsme to samozřejmě slyšeli v rádiu. Stará kraksna značky Philco, kterou jsme taky ukořistili na skládce, celou tu dobu hrála. Měli jsme ji naladěnou na stanici WALM z Lewistonu, která chrllila

superhity současnosti i minulosti: „What in the World’s Come Over You“ od Jacka Scotta a „This Time“ od Troye Shondella a „King Creole“ od Elvise a „Only the Lonely“ od Roye Orbisona. Když vysílali zprávy, obvykle jsme vypínali svůj vnitřní příjem. Byly to samé bláboly, Kennedy, Nixon, Quemoy, Matsu, díra po raketě, Castro, z kterého se po tom všem vyklubal totální blb. Ale když mluvili o Royi Browerovi, všichni jsme zbystřili, protože to byl kluk našeho věku.

Pocházel z Chamberlainu, města čtyřicet mil východně od Castle Rocku. Tři dny před tím, než se Vern vřítíl do bunkru po dvoumilovém běhu z Grand Street, se Ray Brower vydal s jedním matčíným hrcem na borůvky. Když padla tma a on ještě nebyl zpátky, Browerovi zavolali okresního šerifa a ten rozjel pátrání – nejdřív kolem domu, kde chlapec bydlel, a pak postupně až v okolních městech Mottonu, Durhamu a Pownalu. Zapojili se všichni – policajti, zástupci šerifa, revírníci, dobrovolníci. Jenže po třech dnech byl chlapec stále nezvěstný. Člověk by při poslechu rádia řekl, že toho ubožáka už nikdy nenajdou živého; nakonec pátrání zvolna ustalo. Mohl být zasypaný v hromadě štěrku nebo utopený v potoce, a teprve za deset let najde nějaký lovec jeho kosti. Prohledávali už chamberlainské rybníky i mottonskou nádrž.

Nic podobného už by se na jihozápadě státu Maine dneska nemohlo stát; téměř celá oblast je osídlená a kolem Portlandu a Lewistonu se rozrostla obydlí jako chapadla obrovských olihní. Lesy se tu udržely, ale zpustly, jak poznáte při cestě na západ k White Mountains, ale pokud dokážete pět mil udržet směr, určitě narazíte na dvouproudovou asfaltku. Jenže v šedesátém roce byla celá oblast mezi Chamberlainem a Castle Rockem nezastavěná a byla tu dokonce místa, kterých se od druhé světové války nedotkla sekýra. Tehdy bylo ještě možné zajít do lesa, zabloudit a umřít tam.

4

Vern Tessio toho rána kopal pod verandou. My všichni jsme věděli, o co šlo, ale vám to asi budu muset stručně objasnit. Teddy Duchamp byl napůl slabomyslný, ale Vern Tessio by si neškrtn ani v televizní soutěži. Jeho brácha Billy na tom byl ještě hůř, jak uvidíte. Nejdřív vám musím říct, proč Vern kopal pod verandou.

Před čtyřmi lety, když mu bylo osm, zakopal Vern litrový hrnec naplněný mincemi pod dlouhou přední verandu. Vern tomu temnému místu říkal „moje jeskyně“. Hrál si na piráty a hrnec s mincemi byl jeho zakopaný poklad – jenže kdybyste si hráli na piráty s Vernem, museli byste tomu říkat kořist. A tak vykopal jámu, dal do ní hrnec a přilhnul hlínou smíchanou se starým listím, které se tam po léta kupilo. Nakreslil si mapu a strčil ji ve svém pokoji mezi další poklady. Asi za měsíc na celou věc zapomněl. Když pak neměl na kino nebo na něco, vzpomněl si na poklad a jal se hledat mapu. Jenže od té doby mu matka v pokoji dvakrát nebo třikrát uklízela a sebrala mu všechny papíry se starými domácími úkoly, obaly od bonbónů, komiksové časopisy i knížky s vtipy. Spálila je v kamnech, když ráno rozdělávala oheň, a tak Vernova mapa se zakresleným pokladem vylítla komínem.

Aspoň on si to myslel.

Snažil se najít místo po paměti a začal kopat. Bez výsledku. Napravo i nalevo od domnělého místa. Stále nic. Toho dne už to vzdal, ale od té doby to stále zkoušel. Čtyři roky, vážení. Čtyři roky. Není to pitomec? Člověk neví, jestli se má smát nebo brečet.

Byla to úplná posedlost. Tessiova veranda se táhla po celé šířce domu, byla asi dvanáct metrů dlouhá a přes dva metry široká. Překopal tam téměř každou píd', a poklad pořád nikde. Hodnota zakopaných mincí v jeho mysli stále narůstala. Když nám o tom s Chrisem říkal poprvé, mluvil o třech dolarech. O rok později už byl na pěti a pak ba to pohybovalo kolem deseti dolarů s drobnými odchylkami podle toho, nakolik byl zrovna na mizině.

Pokaždé jsme se mu snažili vysvětlit, co nám bylo jasné už dávno – že Billy o hrci věděl a vykopal ho pro sebe. Jenže tomu Vern odmítal věřit, přestože nenáviděl Billyho jako Arab Žida a patrně by pro něj odhlasoval trest smrti za krádež v obchodě, kdyby se mu naskytla taková příležitost. Taky odmítal zeptat se Billyho přímo. Nejspíš se bál, že se mu Billy vysměje a řekne: „Jasně že je mám, blbečku, a bylo tam dvacet vdolků, který jsem bouchnul do posledního centu.“ Místo toho Vern vždycky šel a začal kopat, když se to v něm hnulo (a když Billy nebyl poblíže). Zpod verandy vždycky vylézal se špinavými džínami, listím ve vlasech a prázdnými rukama. Zlomyslně jsme si ho proto dobírali a podle ukrytých drobných jsme mu dali přezdívku Penny Tessio. Myslím, že se s tou novinkou přiřítíl do klubu tak rychle

ani ne tak proto, aby nám ji zateplá sdělil, ale spíš proto, aby nám dokázal, že z jeho honby za pokladem vzešlo něco užitečného.

Ráno vstal před ostatními, snědl si své vložky, vyběhl ven a házel míčem koše na starou obruč upevněnou na garáži. Jinak nebylo do čeho píchnout, nebyl tu nikdo, s kým by si hrál na strašidla nebo na něco jiného, a tak se rozhodl, že si trochu zakope. Byl zrovna pod verandou, když se nad ním otevřely dveře. Ztuhl a nevydal ani hlásku. Kdyby to byl otec, vylezl by Vern klidně ven, kdyby to byl Billy a jeho delikventní kumpán Charlie Hogan, počkal by, až oba zmizí.

Vern uslyšel dvojí krok. Pak řekl Charlie Hogan osobně roztřeseným, plačtivým hlasem: „Ježíšmarjá Billy, co budeme dělat?“

Vern říkal, že už jen ten brečlavý hlas Charlieho, který patřil k nejostřejším hochům ve městě, ho přinutil nastražit uši. Charlie totiž kamarádil s Esem Merillem a Bulvou Chambersem, a pokud kamarádíte s takovými grázly, musíte být ostří.

„Nic,“ řekl Billy. „To je všechno, co uděláme. Nic.“

„Ale musíme něco udělat,“ řekl Charlie a oba se posadili na verandu poblíž místa, kde pod nimi dřepěl Vern. „Tys ho viděl?“

Vern využil příležitosti a popolezl trochu blíž ke schodům. Slintal zvědavostí. V té chvíli si myslel, že si Billy s Charliem zakalili choboty a někoho přejeli. Vern si dával pozor, aby pod ním nezašustil nějaký list, když se plazil k nim. Kdyby ti dva zjistili, že je pod verandou poslouchal, mohli byste klidně nastrkat jeho případné ostatky do prázdné psí konzervy.

„To se nás neteješ,“ řekl Billy Tessio. „A ten kluk je mrtvej, takže se ho to taky neteješ. Koho to zajímá, jestli ho někdy najdou? Mě ne.“

„Je to ten kluk, co o něm mluvili v rádiu,“ řekl Charlie. „To je jasný jako facka. Brouker, Brower, Flowers nebo tak nějak. Musel ho srazit ten zsranej vlak.“

„To je,“ řekl Billy. Vern uslyšel škrtnutí sirky, uviděl, jak letí do příkopu, a ucítil cigaretový kouř. „Tím jsem si jistej. A ty ses poblil.“

Žádná odezva, ale Vern cítil, jak Charlie Hogan vyzařuje vlny své potupy.

„Ale holky to neviděly,“ řekl Billy po chvíli. „Máš kliku,“ poplácal Charlieho po zádech, aby ho povzbudil. „Ty by to vykecaly až v Portlandu. Taky jsme odtud pěkně rychle vycouvali. Myslíš, že si něčeho všimly?“

„Ne,“ řekl Charlie. „A Marie stejně nerada jezdí po té silnici podél hřbitova. Bojí se strašidel. Ta už tam nepojede.“ A pak zase tím vyděšeným dětinským hláskem: „Ježíš, kéž bysme si to auto nikdy nevypučili! Proč jsme jen nešli do bijáku, jak jsme chtěli?“

Charlie a Billy chodili s dvěma feťáčkami, Marií Doughertyovou a Beverly Thomasovou; v životě jste neviděli tak odporný párek buchet, snad jen na maškarním bále. Bed'ary, kníry a tak. Někdy ti čtyři – nebo taky šest nebo osm, když se připojili Chlupáč Bracowicz nebo Eso Merrill s těmi svými – šlohlí auto z lewistonského parkoviště a vyjeli si, vyzbrojeni dvěma nebo třemi lahvemi růžového vína a kartonem s šesti plechovkami zázvorového piva. Vyvezli holky někam na Castle View nebo do Harlow nebo do Shiloh, popili a poklátíli a pak odvezli auto někam poblíž bydliště. Hodně blbá zábava, jak jednou poznamenal Chris. Nikdy je při tom nechytíli, ale Vern nepřestával doufat. Úplně se opájel tou představou, že bude Billyho po nedělích navštěvovat v polepšovně.

„Kdybysme to řekli poldům, budou se vyptávat, jak jsme se sakra dostali do Harlow,“ řekl Billy.

„Nikdo z nás dvou nemá fáro. Bude lepší, když budeme držet hubu. Pak na nás nemůžou.“

„Mohli bysme tam anonymně zavolat,“ řekl Charlie.

„Tyhle hovory oni sledujou,“ řekl Billy zlověštně. „Viděl jsem to v Dálniční hlídce. A taky v Zátahu.“

„To máš recht,“ přisvědčil Charlie malomyslně. „Panebože. Kdyby tam tak byl Eso s náma. Mohli jsme říct poldům, že jsme tam byli jeho autem.“

„Jenže on tam nebyl.“

„To ne,“ vzdychl Charlie. „Asi máš pravdu.“ Vajgl letěl do cesty. „Taky jsme se mohli procházet a chcát u kolejí, ne? Jinudy jsme jít nemohli, ne? A já si poblil nový tenisky.“ Trochu ztišil hlas. „Ten kluk tam ležel, víš to? Viděls toho parchanta, Billy?“

„Jo, viděl,“ řekl Billy a druhý vajgl letěl na cestu za prvním. „Mrknem se, jestli už je Eso vzhůru. Dal

bych si trochu do zobáku.“

„Řeknem mu to?“

„Charlie, tohle neřeknem nikomu. Nikdy a nikomu. Rozumíš?“

„Rozumím,“ řekl Charlie. „Ježíšikriste, my toho zasranýho dodge neměli krást.“

„Zavři hubu a pojď.“

Dva páry nohou v úzkých vyrudlých džínách a kanadách sešly ze schodů. Vern strnul na všech čtyřech (,Kulky mi vystoupily až někam do břicha, když jsem si pomyslel, že by se mohli vrátit,“ řekl nám později) a klepal se, že ho brácha pod verandou vyčmucha, vytáhne ven a zabije – byli by mu s Charliem Hoganem schopni vyrazit z hlavy ušima ten kousíček mozku, co mu pámbu nadělil, a pak zašlapat do země kanadami. Jenže oni šli dál, a když si byl Vern jistý, že jsou pryč, vylezl zpod verandy a přiběhl sem.

5

„Tos měl teda kliku,“ řekl jsem. „Byli by tě zabili.“ Teddy řekl: „Já to tam na Back Harlow Road znám. Ta silnice vede k slepému říčnímu ramenu. Chodili jsme tam na ryby.“ Chris přikývl. „Bejval tam most, ale pak ho vzala povodeň. To už je léta. Teď už je tam jen železniční.“

„A dokáže dítě ujít takovou štreku z Chamberlainu až do Harlow?“ Zeptal jsem se Chrise. „Vždyť je to dvacet nebo třicet mil.“

„Myslím, že jo. Asi se ocit na kolejích a pak už šel po nich. Třeba si myslel, že ho někam dovedou, nebo si třeba myslel, že si stopne vlak, když to bude zapotřebí. Jenže touhle trasou jezdí už jen nákladní vlaky GS&WM do Derry a Brownsvillu – a to ještě jen pár. Byl by musel dojít po kolejích až do Castle Rocku. Jenže po setmění si to asi konečně přihasil vlak... a finito.“

Chris si pravou pěstí udeřil do levé dlaně. Vydalo to mlaskavý zvuk.

Teddy, veterán mnoha těsných střetů s nebezpečnými nákladňáky projíždějícími po silnici číslo 196, vypadal skoro potěšené. Mně bylo málem špatně, když jsem si představil toho kluka daleko od domova, k smrti vyděšeného, jak přesto zarytě šlape po kolejích a skáče po pražcích, protože odevšad se ozývají noční zvuky – z převislých korun stromů a keřů... a snad i z odvodňovacích kanálů pod tratí. A najednou je tu vlak a velké čelní světlo ho hypnotizuje natolik, že už nemá čas uskočit. Nebo leží na kolejích zemdlý hladem, když se přirítí vlak. Ať tak či tak, Chris to vystihl. Finito – konec. Je po klukovi.

„Tak jak, chcete to vidět?“ zeptal se Vern. Kroutil se, jako by musel na záchod, tak byl vzrušený.

Chvilí jsme se na něj všichni dívali, nikdo nic neřikal. Pak Chris položil karty a řekl: „Jasně! A já vám povídám, že budem vyfocený v novinách!“

„Cože?“ řekl Vern.

„Fakt?“ šklebil se Teddy, jako když uskakuje před nákladňákem.

„Poslouchejte,“ řekl Chris a naklonil se přes odrbaný karetní stůl. „Můžeme najít to tělo a ohlásit to. Budeme v novinách!“

„Já nevím,“ couval Vern, „Billymu bude jasný, odkud to mám. Spráská mě jak psa.“

„Ale nespráská,“ řekl jsem, „protože to budeme my, pánové, kdo najde toho kluka, a ne Billy a Charlie Hogan v ukradeném autě. Oni pak už budou bez starostí. Ještě ti nejspíš připíchnou medaili, Penny.“

„Fakt?“ zašklebil se Vern, ukazuje chatrné zuby. Šklebil se, jako by byl omráčený, jako by pouhé pomýšlení na to, že Billymu způsobil něčím radost, účinkovalo jako tvrdý úder na bradu. „Myslíš, že jo?“

Teddy se taky šklebil. Pak se zamračil a zavzdychal.

„Co je?“ zeptal se Vern. Začal se znovu kroutit v obavě, že Teddyho napadla nějaká myšlenka – nebo co Teddyho vůbec mohlo napadnout – kterou by se postavil proti akci.

„A co rodiče?“ řekl Teddy. „Když zejtra najdem mrtvého kluka v South Harlow, poznaj, že jsme nestanovali u Verna na zahradě.“

„To jo,“ řekl Chris. „To pak budou vědět, že jsme šli hledat toho kluka.“

„Ale nebudou,“ řekl jsem. Cítil jsem se podivně – byl jsem vzrušený i vystrašený, protože jsem věděl, že to můžeme dokázat a přitom uniknout následkům. Ze směsice pocitů mě polévalo horko a bolela hlava. Vzal jsem balíček karet, abych nějak zaměstnal ruce, a začal jsem je míchat. Míchání a cribbage bylo všechno, co jsem pochytil od Dennise. Ostatní kluci mi tu obratnost záviděli a skoro každý, koho jsem znal, se to chtěl ode mě naučit... každý kromě Chrise. Chris zřejmě tušil, že kdybych to někoho učil,

dám mu tím ze sebe kousek Dennise, a já ho v sobě zas tolik neměl, abych si mohl dovolit rozdávat jeho kousky.

„Prostě jim sdělíme,“ řekl jsem, „že nás znudilo stanování u Verna na zahradě, poněvadž už jsme tam stanovali mockrát. A tak jsme se rozhodli, že stopnem nákladák a rozbijem tábor v lesích. Možná s tím ani nebudeme muset vyrukovat, protože všichni budou vyplešklí z toho, co jsme našli.“

„Mě fotr stejně ztříská,“ řekl Chris. „Má fakt příšernou štreku.“ Vzpurně potřásl hlavou. „Do prdele, ale stojí to za to.“

„Oukej,“ řekl Teddy a vstal. Pořád se tak šíleně šklebil a každou chvíli jsme mohli čekat jeho vysoký, kuckavý smích. „Sejdeme se všichni po obědě u Verna. Ale co jim řeknem o večeři?“

„Ty, já a Gordie můžeme říct, že večeříme u Verna,“ navrhl Chris.

„A já nakukám mámě, že se najím u Chris,“ řekl Vern.

To by mohlo projít, pokud by nenastal nějaký poplach, který bychom nemohli ovlivnit, nebo pokud by se naši rodiče nepotkali. Ani Vernovi ani Chrisovi rodiče neměli telefon. Tehdy ještě mnoho rodin, zvláště těch obyčejnějších, považovalo telefon za zbytečný přepych. A ke smetánce nepatřil nikdo z nás.

Můj otec byl důchodce. Vernův dělal ve fabrice a jezdil pořád v DeSotu z dvaapadesátého roku.

Teddyho máma měla dům na Damberry Street a brala si nájemníka, pokud nějakého sehnala. Toho léta nikoho neměla, cedule „Zařízený pokoj k pronajmutí“ visela v okně obýváku už od června. A Chrisův táta byl pořád v lihu, víc nebo míň; byl to ochlasta, který žil většinou ze sociální podpory a který trávil většinu času v Sukeyho hospodě s Merillem seniorem, otcem Esa Merilla, a s dalšími místními rumovými nádeníky.

Chris o svém otci moc nemluvil, ale všichni jsme věděli, že ho příšerně nenávidí. Chris byl přibližně každých čtrnáct dní pěkně zmalovaný, měl modřiny na tvářích a na krku nebo nateklé oko barevné jak západ slunce, a jednou přišel do školy s obrovskou neforemnou bandáží na temeni hlavy. Jindy nepřišel do školy vůbec. Jeho matka ho nechávala doma, protože byl příliš zchromlý. Chris byl chytrý, opravdu chytrý, ale často chodil za školu a městský úředník pro otázky záškoláctví pan Halliburton vždycky předjel před Chrisův dům svým starým černým chevroletem s nálepkou „Neberu stopaře“ na předním skle. Pokud byl Chris za školou a Bertie (jak jsme mu říkali – za jeho zády, pochopitelně) ho zastihl, dopravil ho do školy a dohlédl na to, aby byl týden po škole. Když ale Bertie zjistil, že Chris zůstal doma, protože ho fotr zmlátil, ani necekl a odporoučel se. Dalších dvacet let mě nikdy nenapadlo zkoumat, jaký zájem svým postupem vůbec sledoval.

Před rokem byl Chris na tři dny vyloučen ze školy. Ztratily se peníze na mléko a Chris měl zrovna službu a vybíral je; a protože byl Chambers z rodu oněch bezvýznamných Chambersů, zůstalo to na něm, i když vždycky přísahal, že ty peníze neukradl. Tentokrát pan Chambers poslal Chrisa přes noc do nemocnice, protože když se dozvěděl o Chrisově vyloučení, přerazil mu nos a zlomil pravé zápěstí. Chris pocházel ze špatných poměrů, to ano, a všichni si mysleli, že z něj nevyroste nic dobrého... včetně jeho samotného. Jeho bratři si podle obecného očekávání vedli obdivuhodně. Nejstarší Frank utekl v sedmnácti z domova, dal se k námořnictvu a skončil v Portsmouthu s dlouholetým trestem za znásilnění a násilné napadení. Další v řadě, Richard (podle vykuleného a těkavého pravého oka všeobecně přezdívaný Bulva), vylítl ze střední školy v desátém ročníku a sčuchl se s Charliem a Billym Tessiem a dalšími mladými kriminálníky.

„Myslím, že to půjde,“ řekl jsem Chrisovi. „A co John a Marty?“ John a Marty DeSpainovi byli další stálí členové naší party.

„Jsou ještě pryč,“ řekl Chris. „Přijedou nejdřív v pondělí.“

„To je blbý.“

„Tak jsme dohodnutý?“ zeptal se Vern, který se nepřestával vrtět. Nechtěl, aby se konverzace byť jen na chvíli odchýlila od tématu.

„Myslím, že jo,“ řekl Chris. „Dá si ještě někdo kartičky?“

Nikdo už nechtěl hrát. Na to jsme byli příliš rozrušení. Slezli jsme dolů ze stromu, přelezli plot na opuštěnou parcelu a chvíli hráli Vernovým odřeným baseballovým míčkem „Třikrát vzduchem, šestkrát po zemi“, ale ani to nás nebavilo. Mohli jsme myslet jen na toho kluka Browerovic, kterého srazil vlak, a na to, jak se půjdeme podívat na něj nebo na to, co z něj zbylo. Kolem desáté jsme se rozešli, abychom

si to zařídili doma.

6

Domů jsem se dostal ve čtvrt na jedenáct, když jsem se před tím ještě zastavil v dragstóru prohlédnout si knížky. Stavoval jsem se tam vždycky po několika dnech, abych se podíval, jestli nemají nějakého nového Johna D. MacDonalda. Měl jsem čtvrt dolar a myslel jsem si, že bych si ho rovnou mohl koupit. Měli jen staré tituly a některé z nich jsem četl nejmíň šestkrát.

Když jsem přišel domů, auto bylo pryč. Vzpomněl jsem si, že máma a pár dalších z té její babské party odjely do Bostonu na koncert. Matka byla stará návštěvnice koncertů. A proč ne? Její jediné dítě bylo mrtvé a ona musela něco dělat, aby na to nemusela myslet. Zní to trochu hořce, ale myslím, že byste to pochopili, kdybyste byli u toho.

Otec byl vzadu a jemně ostříkoval hadicí svou zpustlou zahradu. Jestli jste v něm nepoznali ztracený případ podle otráveného obličejce, museli jste to poznat podle jeho zanedbané zahrady. Místo půdy tam měl světle šedý prach. Všechno tam bylo mrtvé, až na obilí, které nikdy nezplodilo jediný jedlý klas. Táta říkal, že nikdy neví, jak zalévat; buď to za něj udělá matka příroda, nebo nikdo. Jedno místo ulil, takže vegetaci utopil, jinde rostlinstvo padalo žízni. Nikdy nedokázal najít zlatou střední cestu. Ale moc často o tom nemluvil. V dubnu ztratil syna a v srpnu zahradu. A jestli o ničem z toho nechtěl mluvit, měl na to podle mě právo. Mě jen rozčilovalo, že se odmítá bavit i o čemkoli jiném. Tohle už bylo na moje chápání demokracie trochu moc.

„Ahoj tati,“ řekl jsem a postavil se vedle něho. Nabídl jsem mu bonbóny, které jsem koupil v dragstóru. „Dáš si?“

„Ahoj, Gordone. Ne, díky.“ Pokračoval v zalévání beznadějně šedé půdy.

„Neměl bys nic proti tomu, kdybych šel s pár klukama večer stanovat k Tessiovým na zahradu?“

„S kým vším?“

„S Vernem. S Teddym Duchampem. Možná s Chrisem.“

Myslel jsem, že po Chrisovi vystartuje – jaká je to špatná společnost, shnilé jablko ze dna sudu, zloděj, kriminálníký učedník.

Otec však jen vzdychl. „Proč ne,“ řekl.

„Bezva! Díky!“

Obrátil jsem se a chtěl jsem zaplout do domu, abych se mrkl, co je v bedně, ale zarazil mě. „To je jediná společnost, která ti sedí, co, Gordone?“

Ohlédl jsem se na něj, připravený k hádce, ale on se toho rána hádat nechtěl. Myslím, že by bylo lepší, kdyby chtěl. Měl povislá ramena a sklesle se díval na zuboženou zahradu, ne na mě. V očích měl nepřírozený třpyt, možná to byly slzy.

„Ale tati, to jsou dobrý kluci –“

„Přirozeně. Jeden zloděj a dva blbečkové. Skvělá společnost pro mého syna.“

„Vern Tessio není blbeček,“ řekl jsem. Obhajoba Teddyho by byla příliš složitá.

„Dvanáctiletý kluk a stále v páté třídě,“ řekl můj otec. „Je opožděný. Když přijdou nedělní noviny, půldruhé hodiny čte zábavnou přílohu.“

Tohle mě přivádělo k šílenství, protože podle mého nehrál čistou hru. Posuzoval Verna podle stejných měřítek, podle jakých posuzoval všechny mé kamarády, podle povrchního pohledu, a to ještě nejspíš pohledu na to, jak vcházel do domu a vycházel ven. Mýlil se v nich. A když nazval Chrise zlodějem, vždycky jsem viděl rudě, protože o něm vůbec nic nevěděl. Chtěl jsem mu to říct, ale mohl se naštvat a nechat mě doma. Nebyl ve skutečnosti šílený, jen někdy u večere řečnil tak nahlas, že nikdo nechtěl jít. Ted' vypadal sklesle a unaveně a opotřebovaně. Bylo mu třiašedesát; mohl být klidně mým dědečkem.

Matce bylo pětapadesát – taky žádná mladice. Když se vzali, pokusili se okamžitě o rodinu. Matka otěhotněla a potratila. Potratila ještě dvakrát a doktor jí řekl, že nikdy nebude schopná donosit dítě. Byl jsem o tom podrobně informován, kdykoli mi jeden z nich dával kázání. Chtěli, abych se považoval za mimořádný dar od Boha, zatímco já jsem patřičně nedoceňoval skutečnost, že mě počali, když bylo matce dvaadvacet a začala šedivět. A stejně jsem patřičně nedoceňoval její strašlivou bolest a oběti.

Pět let poté, co doktor řekl mámě, že nebude mít děti, přišla do jiného stavu. Nosila Dennise osm měsíců, pak z ní skoro vypadl. Měl bezmála čtyři kila a otec říkal, že kdyby byl donošený, mohl to

dotáhnout na sedm. Doktor řekl: „To víte, příroda si s námi někdy zahrává, ale tohle dítě bude jediné. Poděkujte za ně Bohu a buďte spokojená.“ O deset let později přišla do jiného stavu znovu. A nejenže mě donosila, doktor mi musel pomáhat ven kleštěmi. Slyšeli jste někdy o takové povedené rodině? Přišel jsem na svět jako dítě dvou dýchavičných gerontů, abych to neprotahoval, a než jsem se vyhrabal z plenek, můj jediný bratr už hrál závodně baseball.

Co se mámy a táty týče, asi by jim jeden dar od Boha stačil. Nemůžu říct, že by se mnou zacházeli špatně, rozhodně mě nikdy nebili, ale byl jsem pro ně setsakramentským překvapením, a po čtyřicítce přece jen člověk není tak příznivě nakloněn překvapením jako ve dvaceti. Po mém narození se matka podrobila operaci, která jí na sto procent zajistila, že už se nedočká žádných božích darů. Až na univerzitě jsem zjistil, že jsem se s největší pravděpodobností mohl narodit retardovaný... ačkoli myslím, že otec měl o mém intelektu své pochybnosti, zvláště když viděl mého přítele Verna, jak deset minut louská dialog v Beetle Baily 17.

Pokud jde o to s ignorováním: Nedošlo mi to až do chvíle, kdy jsem na střední škole dělal referát o té knize Neviditelný. Když jsem se uvolil ten referát pro slečnu Hardyovou vypracovat, myslel jsem, že půjde o science fiction o chlapíkovi v obvazech a tmavých brýlích, jakého hrál ve filmu Claude Rains. Když jsem přišel na to, že se jedná o něco jiného, pokoušel jsem se knihu vrátit, ale slečna Hardyová už mě nepustila z háčku. Nakonec jsem byl rád. Román Neviditelný je o černochovi. Nikdo si ho nevšímá, i kdyby se stavěl na hlavu. Lidé se dívají skrz něj. Když mluví, nikdo mu neodpovídá. Je jako černý duch. Jak jsem se do toho dostal, zhltl jsem tu knížku, jako by to byl John D. MacDonald, protože ten chlápek, Ralph Ellison, psal o mně. Při večeři to bylo samé „Denny, kolik jsi udělal přeběhů“ a „Denny, kdo tě pozval na taneční večírek Sadie Hopkinsové“ a „Denny, rád bych si s tebou promluvil jako chlap s chlapem o tom voze, který jsme si prohlíželi“. A já povídám: „Podejte mi máslo,“ a otec na to: „Denny, jsi přesvědčený o tom, že armáda je pro tebe to pravé?“ A já povídám: „Podejte mi někdo máslo, jo?“ a máma se nato zeptá Dennyho, jestli by nechtěl, aby mu ve výprodeji ve městě vybrala košili, a já se nakonec pro máslo musím natáhnout sám. Jednou večer, když mi bylo devět, jsem řekl, abych věděl, co to udělá: „Podejte mi ty zasraný brambory.“ A matka řekla: „Denny, volala teta Grace a ptala se po tobě a po Gordonovi.“

Když Dennis s vyznamenáním odmaturoval na střední škole v Castle Rocku, simuloval jsem nemoc a zůstal jsem doma. Poslal jsem si nejstaršího brácha Stevieho Darabonta pro láhev růžového vína, půlku jsem jí vypil a uprostřed noci jsem pak zvrátil v posteli.

V rodinné situaci, jako byla u nás, můžete staršího bratra buď nenávidět, nebo si z něj udělat idol, aspoň tak se to učí ve středoškolské psychologii. Kecy, co? Pokud do toho můžu promluvit, k Dennisovi jsem nic takového necítil. Hádali jsme se málokdy a nikdy jsme se nepopřáli. To by bylo směšné. Dokážete si představit čtyřletého bratra? A rodiče jím byli příliš okouzlení, než aby ho zatěžovali péčí o mrňavého brášku, takže ke mně necítil žádný odpor, jaký získávají starší děti ke svým sourozencům. Když mě Denny někam vzal s sebou, udělal to ze své vlastní vůle, a to byly vůbec ty nejkrásnější chvíle, jaké pamatuju.

„Ty, Lachanci, kdo to je, kurva?“

„To je můj malej bráška a ty by sis měl dát pozor na hubu, Davisi. Ten by tě rozcupoval. Je to ostřej hoch.“

Na chvílku se kolem mě shlukují, mohutní, neuvěřitelně vysocí, chvílka zájmu jako dotek slunce. Jsou tak velcí a tak staří.

„Tak co, mrňousi, tenhle vocas je vážně tvůj velkej bráška?“

Plaše přikývnu.

„Je to ale sráč, co, mrňousi?“

Kývám znovu a všichni včetně Dennise se rozeřvou směchy. Pak Dennis dvakrát rychle tleskne a povídá: „No tak, jdem na to, nebo tu budem stát jak stádo blbečků?“

Rozeběhnou se na své posty a už odpalují míč do pole.

„Sedni si tamhle na lavičku, Gordie. Buď hodnej. Nikoho neotravuj.“

Odcházím si sednout na lavičku. Jsem hodný. Připadám si neskutečně malý pod obrovskými letními mračny. Dívám se, jak bráška nadhazuje. Nikoho neotravuju.

Jenže takových chvílí jsem si moc neužil.

Někdy mi četl pohádky na dobrou noc, které byly lepší než máminy; máma četla o perníkáři a o třech malých prasátkách a takové normální věci, zatímco Dennis o Modrovousovi a Jacku Rozparovači. Vytvořil pro mě také vlastní verzi pohádky O kozlovi Mrzutovi, v níž pod mostem nakonec zvítězí troll. A jak už jsem říkal, naučil mě cribbage a taky míchat karty. Nebylo toho moc, ale jupí, v tomhle světě musí brát člověk zavděk i maličkostmi, nemám pravdu?

Jak jsem rostl, mou lásku k Dennisovi vystřídala téměř posvátná úcta, asi taková, jakou chovají křesťané k Bohu. A když umřel, byl jsem trochu otřesený a trochu smutný. V takovém stavu se museli nacházet křesťané, když časopis Time otiskl zprávu, že Bůh je mrtev. Řekl bych to takhle: Byl jsem z Dennyho smrti stejně smutný, jako když jsem se doslechl v rádiu, že umřel Dan Blocker¹⁸. Viděl jsem je oba přibližně stejně často, jenže Danny už neměl žádné reprízy.

Pohřbívali ho v uzavřené rakvi přikryté americkou vlajkou (vlajku z rakve sejmuli, než ji spustili do hrobu, a složili ji – vlajku, ne rakev – do tvaru dvourohého klobouku a předali mámě). Rodiče byli úplně rozloženi. Ani čtyři měsíce jim nestačily, aby se dali dohromady, a já jsem nevěděl, jestli se vůbec někdy dohromady dají. Pan Sklíčený s paní Sklíčenou. Dennyho pokoj, který byl hned vedle mého, udržovali v původním stavu. Na stěnách stále visely klubové vlajky mužstev Břečťanové ligy, za rámem zrcadla, před nímž stával celou věčnost a vyčesával si vlasy po vzoru Elvise, byly stále fotografie dívek, s kterými chodil. Na jeho psacím stole zůstaly haldy časopisů True a Sports Illustrated a data na jejich obálkách se propadala do minulosti, jak běžel čas. Takovou věc člověk vidí jen v dojákách. Jenže mě to nedojímalo, pro mě to bylo děsné. Do Dennisova pokoje jsem nechodil, když jsem nemusel, protože mi připadalo, že bude za dveřmi nebo pod postelí nebo ve skříni. Nejvíce mě strašila skříň, takže když mě matka poslala pro Dannyho album s pohlednicemi nebo pro jeho krabici od bot s fotografiemi, které si chtěla prohlédnout, představoval jsem si, že se dveře zvolna otevírají a já stojím před nimi zmrazený hrůzou. Představoval jsem si ho zsinělého a zakrváceného v temnotě, s promáčknutým spánkem, prosedlý koláč krve a mozku zasychající na jeho košili. Představoval jsem si, jak ke mně vztahuje ruce, krvavé ruce se zkroucenými prsty, a skřehotá: Měls to být ty, Gordone. Měls to být ty.

7

Stud City. Napsal Gordon Lachance. Původně publikováno v Greenspun Quarterly, 45. číslo, podzim 1970. Otištěno se svolením autora.

Březen

Chico stojí u okna se zkříženýma rukama, lokty se dotýká lišty, která odděluje horní tabulky od dolních. Stojí tam nahý, vyhlíží ven, jeho dech mlží sklo. Náraz průvanu do břicha. Spodní pravá tabulka chybí. Nahrazena kouskem lepenky.

„Chico.“

Neotočí se. Ona znovu nepromluví. Ve skle vidí její obraz. Sedí v jeho posteli, ložní prádlo se zjevně vysmívá gravitaci. Rozmazané oční stíny vytvářejí pod očima hluboké propadliny.

Chico sklouzne zrakem za její obraz, ven za dům. Prší. Skvrny sněhu se rozplývají a obnažují zemi. Vidí mrtvou loňskou trávu, plastovou hračku – Billyho hračku – omšelé hrabičky. Dodge bratra Johnnyho stojí na špalkách, odstrojené disky trčí jako pahýly. Pamatuje časy, kdy na voze s Johnnym dělali, poslouchali superhity nové i staré ze stanice WLAM z Lewistonu. Starý Johnnyho tranzistorák vyhrával, Johnny několikrát přinesl pivo. Ten pošlape, Chico, říká Johnny. Bude mu patřit celá tahleta silnice od Gates Falls po Castle Rock. Počkej, až mu dáme ten hearstovské švih!

Ale to bylo tehdy, a tohle je teď.

Za Johnnyho dodgem byla dálnice. Číslo 14, vede do Portlandu přes New Hampshire na jih, na sever pak do Kanady, pokud v Thomastonu zahnete doleva na dálnici U. S. 1.

„Stud City,“ říká Chico do skla. Kouří cigaretu.

„Cože?“

„Nic, děvče.“

„Chico?“ Její hlas zní rozpačitě. Bude muset vyměnit prostěradlo, než se vrátí otec. Krvácela.

„Co je?“

„Miluju tě, Chico.“

„To je dobře.“

Špinavěj březem, myslí si Chico. Jak stará kurva. Špinavá klátivá stará březnová kurva s povislejma ceckama a deštěm v ksichtě.

„Tenhle pokoj bejval Johnnyho,“ říká zničehonic.

„Koho?“

„Mýho bráchy.“

„Aha. Kde je?“

„Na vojně,“ říká Chico, ale Johnny není na vojně. Minulé léto pracoval na dálnici v Oxford Plains. Nějaký řidič nezvládl řízení a sjel ze silnice k místu, kde Johnny měnil gumy svého traileru Chevrolet. Pár chlápků na něj volalo, ale Johnny je nezaslechl. Jeden z nich byl Johnnyho bratr Chico.

„Není ti zima?“ zeptala se.

„Ne. Vlastně na nohy. Trochu.“

A náhle si pomyslí: Můjtybože. Johnnymu se nestalo nic, co by se nemohlo stát tobě. Dřív nebo pozdějc. Vidí to před sebou. Smýkající se Ford Mustang, hrbolky bratrovy páteře oddělené stíny v prohlubních na jeho bílém tričku. Byl sražen k zemi, když zdvihal jednu ze zadních pneumatik svého chevroletu. To už bylo vidět kusy gumy odlétající od kol splašeného mustanga. Utržený tlumič vyrýval rýhu. Napálil to do Johnnyho, ještě než se stačil postavit. Pak vyšlehl žlutý plamen.

Taky to mohlo jít pomalu, myslí si Chico a vzpomíná na svého dědečka. Špitál smrdí. Hezké sestřičky nosí bažanty. Poslední slaboučký výdech. Existuje nějaká snadná cesta ke smrti?

Chvěje se a přemítá o Bohu. Dotýká se malého stříbrného medailonku se svatým Kryštofem, který má na řetízku na krku. Není katolík a určitě není Mexičan. Ve skutečnosti se jmenuje Edward May a přátelé mu říkají Chico, protože má černé vlasy a mastí si je brilantinou a nosí vysoké špičaté boty na vysokém podpatku. Není katolík, ale nosí tenhle medailonek. Možná že by mustang Johnnyho minul, kdyby ho nosil taky. Člověk nikdy neví.

Kouří a civí z okna, za ním se zvedá z postele dívka a rychle jde k němu. Cupitá a snad se bojí, aby se neotočil a nepodíval na ni. Pokládá horkou ruku na jeho záda. Její prsy se ho dotýkají z boku. Břichem se mu tiskne k zadku.

„Je chladno.“

„Tak už to tu chodí.“

„Miluješ mě, Chico?“

„Jasně,“ říká nepřítomně, ale pak zvažní. „Bylas třešnička.“

„Co to –“

„Bylas panna.“

Ruka se sune výš. Jedním prstem mu hladí kůži na týlu. „Říkala jsem ti to, ne?“

„Bylo to tvrdý? Bolelo to?“

Směje se. „Ne. Ale byla jsem vyděšená.“

Dívají se na dešť. Kolem projíždí nový oldsmobile a rozstříkuje vodu.

„Stud City,“ říká Chico.

„Cože?“

„Ten chlápek. Jede do Stud City. Ve svém novém řáru.“

Dívka líbá místo, jehož se něžně dotýkal její prst. Chico ji letmo pohladí, jako by byla motýl.

„Co se děje?“

Otočí se k ní. Ona sklouzne očima k jeho penisu a rychle je odvrátí.

Zvedne ruce, aby se zakryla, ale pak si vzpomene, že v kině nic takového neviděla, a tak je zase spustí podél boků. Má černé vlasy a zimně bílou pokožku barvy smetany. Její prsa jsou pevná, břicho možná trochu měkké. Člověk by málem zapomněl, myslí si Chico, že tohle není film.

„Jane?“

„Ano?“

Cítil, že je připraven. Ne uprostřed příprav, ale skutečně připraven.

„Je to v pohodě,“ řekl. „Jsme kamarádi.“ Záměrně ji pozoruje a snaží se nevynechat jediné místečko na jejím těle. Když se jí znovu podívá do tváře, je uzardělá. „Vadí ti, že si tě tak prohlížím?“

„Já... ne. Ne, Chico.“

Ucouvne, zavře oči, sedne si na postel a zakloní se. Nohy má rozevřené. Vidina ní všechno. Větší svaly i malé svaly na vnitřních stranách jejích stehen... neovladatelně se chvějí, a to ho najednou vzruší víc než vzepjaté kužely jejích prsů nebo něžná růžová perla její kundičky.

Děšť buší do střechy, do okna, do prosáklé lepenkové záplaty, která zakrývá prázdnou dolní tabulku. Pokládá si ruku na prsa a chvíli vypadá jako Říman, který se chystá pronést řeč. Ruka je studená. Spustí ji dolů.

„Otevři oči. Říkal jsem ti, že jsme kamarádi.“

Poslušně je otvírá. Dívá se na něj. Její oči teď vypadají fialové. Dešťová voda stékající po okenním skle jí dělá vlnovky na obličejí, krku, prsou. Jak se natáhla na postel, břicho jí zpevnělo. V tu chvíli je dokonalá.

„Ach,“ vzdychne. „Ach, Chico, je to všechno tak zvláštní.“ Celá se zachvěla. Bezděčně sevřela prsty u nohou. Vidí její chodidla. Jsou růžová. „Chico, Chico.“

Přikročí k ní. Je rozechvělý a oči má rozšířené. Dívka něco říká, jedno slovo, ale on nerozumí. Teď není čas na vyptávání. Na chvíli si k ní přiklekne a úporně se soustřeďuje pohledem na podlahu. Dotýká se jejích nohou nad koleny. Měří si svůj vnitřní čas. Jeho běh je fantasticky klidný. Chico protahuje nehybnost.

Jediným zvukem je duté tikání budíku na nočním stolku. Stojí na kovových nožkách na hromadě komiksových časopisů. Její dech se chvějivě zrychluje. Svaly se příjemně uvolňují, jak se do ní noří. Začínají. Tentokrát je to lepší. Venku déšť nadále rozpouští sněh.

O půl hodiny později ji Chico budí z lehké dřímoty. „Musíme sebou hodit,“ říká. „Táta s Virginií tu budou každou chvíli.“

Dívka se dívá na hodinky a sedá si. Tentokrát se nesnaží zakrývat. Její chování, řeč jejího těla, to všechno se změnilo. Ne že by dospěla (i když ona sama si zřejmě myslela, že ano) nebo se naučila něco složitějšího, než si zavázat tkaničku, ale její chování se změnilo. Chico kývne a ona se na něj váhavě usměje. Chico si sáhne na noční stolek pro cigarety. Když si dívka natahuje kalhotky, vzpomene si Chico na jeden verš ze starého hitu: Hraj si, dokud nezmizím, předejdeš tím kolizím. „Spoutej mého klokana“ od Rolfa Harrise. Chico se usměje. Tuhle písničku zpíval Johnny. Končila: Jeho kůži vydělali, na stodolu pověsili.

Dívka si zapne podprsenku a obléká blůzku. „Proč se umíváš, Chico?“

„Jen tak,“ odpovídá.

„Zapneš mi zip?“

Jde k ní, stále nahý, a zapíná jí zip. Líbá ji na tvář. „Můžeš jít do koupelny a nalíčit se, jestli chceš,“ říká jí. „Ale nebuď tam dlouho, jo?“

Dívka půvabně odchází. Chico kouří a pozoruje ji. Je vysoká, vyšší než on, a musí trochu sklonit hlavu, když prochází dveřmi koupelny. Chico najde pod postelí trenýrky. Dá je do pytle se špinavým prádlem, který visí na vnitřní straně skříňových dveří, a bere si z prádelníku čisté. Navléká si je, a když jde zpátky k posteli, klouže po loužičce dešťové vody, která sem pronikla vlhkou lepenkou, a málem padá.

„Sakra,“ zašeptá vztekle.

Rozhlédne se po pokoji, který býval Johnnyho, dokud Johnny neumřel (Proč jsem jí jen říkal, že je na vojně, proboha? diví se... trochu znepokojeně). Dřevotřískové stěny jsou tak tenké, že slyší otce s Virginií, když přicházejí v noci domů. Stěny nedoléhají až těsně ke stropu. Úhly v místnosti jsou poněkud vychýlené, takže dveře musíte zapřít, když je chcete nechat otevřené. Když jste je nezapřeli, kradmo se zavrou, hned jak se k nim otočíte zády. Na stěně naproti dveřím je filmový plakát. Bezstarostná jízda – dva muži jeli hledat Ameriku a nikde ji nemohli najít. Místnost byla živější, když ji obýval Johnny. Chico neví jak a proč, jen že to tak je. Ví také něco jiného. Ví, že mu pokoj někdy v noci nahání hrůzu. Někdy si myslí, že se otevrou skříňové dveře a uvnitř bude stát Johnny, zuhelnatělý, zkroucený, začernalý, žluté umělé zuby čouhající z vosku, který se částečně roztavil a zase ztuhl, a Johnny zašeptá: Zmiz z mého pokoje, Chico. A jestli sáhneš na mého dodge, zabiju tě. Jasný?

Jasný brácho, myslí si Chico.

Chvíli zůstane stát a dívá se na zmuchlané prostěradlo se stopami dívčí krve, pak jedním rychlým

pohybem rozhazuje příkrývky. Tady. Právě tady. Jak se ti to líbí, Virginie? Co to s tebou dělá? Obléká si kalhoty, obouvá kanady, hledá svetr.

Nasucho se češe před zrcadlem, když dívka vychází z koupelny. Vypadá skvěle. Její příliš měkké břicho se ztrácí pod svetříkem. Podívá se na postel, udělá, co je zapotřebí, a najednou je postel ustlaná.

„Dobrý,“ říká Chico.

Dívka se trochu sebevědomě zasměje a zastrčí si pramen vlasů za ucho. Její gesto je dojemné a vyvolává vzpomínky.

„„Půjdem,““ říká Chico.

Jdou chodbou přes obývací pokoj. Jane se zastaví před barevnou fotografií na televizi. Je na ní otec s Virginii, středoškolák Johnny, školák Chico a malý Billy – Johnny má Billyho v náručí. Všichni mají strnulé, kamenné úsměvy... kromě Virginie, která má svůj ospalý, nečitelný výraz. Fotili se asi měsíc po tom, co se otec s tou čubkou oženil.

„To je tvůj otec s matkou?“

„To je můj otec,“ říká Chico. „Virginie je macecha. Pojd’.“

„Je pořád tak hezká?“ ptá se Jane, bere si kabát a podává Chicovi jeho koženou bundu.

„Stařík si to určitě myslí,“ říká Chico.

Vycházejí přes dřevěný přístavek. Je to vlhké místo, kde je věčně průvan. Vítr sem proniká škvírami v prkenných stěnách. Je tu hromada ojetých pneumatik, Johnnyho staré kolo, které Chico v deseti letech podědil a okamžitě rozbil, hromada detektivních časopisů, vratné lahve od pepsikoly, umaštěný obrovitý blok motoru, bedna od pomerančů plná laciných brožovaných knížek, stará reprodukce s koněm na uprášené trávě.

Chico jí pomáhá najít cestu ven. Déšť padá s deprimující zarputilostí. Chicův starý sedan stojí v kaluži na příjezdové cestě, vypadá sklíčeně. Johnnyho dodge vypadá líp, i když je na špalkách a místo předního skla má kus igelitu. Chicův buick je bezvýrazný a kvete rzí. Na předním sedadle je místo potahu armádní deka. Na stínítku u spolujezdce je připíchnutá velká placka s nápisem CHCI TO KAŽDÝ DEN. Na zadním sedadle se válí zrezivělý rozebraný startér. Jestli někdy přestane pršet, myslí si Chico, vyčistí ho a snad i namontuje do dodge. Nebo taky ne.

V buicku to zatuchle páchne a startér se dlouho protáčí, než vůz chytne.

„Není to v baterii?“ zeptá se dívka.

„Myslím, že to dělá ten zatracenej déšť.“ Vycouvá na silnici, zapne stěrače a na chvíli zastaví, aby se podíval na dům. Má naprosto nechutnou vodovatou barvu. Dřevěný přístavek z něho trčí zchátrale a ledabyle, pokryt dehtovým papírem a omšelými šindeli. Rádio se vřeštivě rozehraje a Chico je okamžitě vypíná. Za lebeční kostí začíná pociťovat nedělní odpolední bolení hlavy. Jedou kolem budovy Farmářského sdružení a kolem sídla dobrovolných hasičů a kolem Brownieho obchodu. Thunderbird Sally Morrisonové je zaparkován u Brownieho vypulírované pumpy a Chico jí kývne na pozdrav, když zabočuje na starou lewistonskou silnici.

„Kdo to byl?“

„Sally Morrisonová.“

„Hezká ženská.“ Zní to chladně.

Chico dostává chuť na cigaretu. „Byla dvakrát vdaná a dvakrát se rozvedla. Ted’ dělá pumpačku. V tyhle zasraný díře se nedá věřit ani polovičce toho, co o ní říkají.“

„Vypadá mladě.“

„Je mladá.“

„Měl jsi s ní –“

Sklouzne rukou na její nohu a usměje se. „Ne,“ říká. „Snad brácha, ale já ne. Přesto se mi Sally líbí. Dostává svý alimenty a má svůj velkej bílej vůz a kašle na to, co o ní lidi říkají.“

Začíná se mu zdát, že jedou nějak dlouho. Vpravo je vidět břidličnatý a temný Androscoggin. Led už z něj zmizel. Jane ztichla a zamyslela se. Jediný zvuk vydávající pravidelně cvakající stěrače. Když vůz projíždí údolními, je přízemní mlha, která čeká na večer, aby se roztáhla po celé River Road.

Přijedou do Auburnu a Chico zahýbá zkratkou na Minot Avenue. Čtyři postranní uličky jsou skoro opuštěné a všechny předměstské domy vypadají stejně. Vidí malého chlapce ve žluté pláštěnce, jak jde

po chodníku a svědomitě šlape do všech louží, „No tak, hochu,“ říká Chico měkce.

„Cože?“ ptá se Jane.

„Nic, děvče. Jdi spát.“

Dívka se trochu pochybovačně zasměje.

Chico zahýbá na Keston Street a pak na příjezdovou cestu jednoho z těch bezvýrazných domů.

Nevypíná zapalování.

„Pojď na koláče,“ říká dívka.

Zavrtí hlavou. „Musím zpátky.“

„Já vím,“ obejme ho a políbí. „Díky za nejkrásnější chvílky, které jsem zatím zažila.“

Náhle se usměje. Obličej má rozzářený. Je to téměř magické. „Ahoj v pondělí, holčičko Jane. Pořád kamarádi, ne?“

„To víš, že jo,“ říká a znovu ho líbá... ale když ji sáhne přes světřík na řadro, odtáhne se. „Nedělej to, mohl by to vidět táta.“

Pustí ji a už se tolik neusmívá. Dívka rychle vystupuje z vozu a běží deštěm k zadnímu vchodu. Vzápětí mizí. Chico na chvíli vypíná motor, zapaluje si cigaretu a pak couvá z příjezdové cesty. Startér se točí celou věčnost, než se mu podaří uvést motor do chodu. Domů je daleko.

Když se tam konečně dostane, na příjezdové cestě stojí otcova dodávka. Staví vůz vedle ní a vypíná motor. Chvilí tiše sedí a poslouchá déšť. Připadá si jako v ocelovém bubnu. V domě se Billy dívá na televizi. Hrají Carl Stormer and His Country Buckaroos. Když Chico vchází, Billy vzrušeně vyskakuje. „Eddie, Eddie, víš, co říkal strejda Pete? Říkal, že s dalšíma kumpánama potopili ve válce skopčáckou ponorku. Vezmeš mě příští sobotu do kina?“

„Nevím,“ říká Chico a šklebí se. „Možná když mi budeš každéj den před večeří líbat boty.“ Zatahá Billyho za vlasy. Billy povykuje, směje se a kope ho do holení.

„Přestaňte s tím,“ říká Sam May, který přišel do pokoje. „Nechte toho, vy dva. Víte, jak se máma tváří na takový bengál.“ Popustil si kravatu a rozepnul si horní knoflík u košile. Na talíři má tři párky. Jsou sevřené v bílém chlebu a Sam May na ně dává hořčici. „Kdes byl, Eddie?“

„U Jane.“

Z koupelny se ozve spláchnutí. Virginie. Chicovi proběhne hlavou, jestli tam Jane nenechala nějaké vlasy v umyvadle nebo rtěnku nebo sponku do vlasů.

„Měl bys s námi jít na návštěvu k strýci Peteovi a tetě Ann,“ říká otec. Párek v něm mizí na tři kousnutí.

„Začínáš se odcizovat, Eddie. To se mi nelíbí. Aspoň pokud ti poskytujuem přístřeší a živíme tě.“

„To je teda přístřeší,“ říká Chico „A ta strava.“

Sam rychle vzhledne. Nejdřív je dotčen, pak se rozzlobí. Když mluví, je vidět, že má zuby zapatlané od francouzské hořčice. Chico má neurčitě nutkání ke zvracení. „Jsi drzý. Jsi zatraceně drzý. Tak velký zas nejsi, smrkáči.“

Chico pokrčí rameny, na televizním stolku u otcova křesla si odkrojí z bochníku krajíček chleba a pomaze si ho kečupem. „Za tři měsíce budu stejně pryč.“

„O čem to sakra mluvíš?“

„Spravím si Johnnyho auto a pojedu se do Kalifornie poohlédnout po nějaký práci.“

„No jo, dobře.“ Otec je vysoký, ale Chicovi připadá, že se po svatbě s Virginií tak nějak scvrkl; a pak se znovu scvrkl, když zemřel Johnny. Chico slyší, jak říká Jane: Snad brácha, ale já ne. A vzápětí: Předejdeš tím kolizím. „To auto nedojede ani do Castle Rocku, natož pak do Kalifornie.“

„Myslíš? Jen se za mnou zapráší.“

Otec se na něj chvíli dívá, pak po něm hází párek, který zrovna drží v ruce. Zasáhne Chica do prsou. Hořčice se mu rozprskne po svetru a potřísní i křeslo.

„Řekni to ještě jednou a já ti přerazím rypák, blbečku.“

Chico sbírá párek a prohlíží si ho. Laciný červený párek, pomazaný francouzskou hořčicí. Žlutá jako sluníčko. Hází ho po otcí. Sam vstává, obličej barvy dobře vypálené cihly. Žíla uprostřed jeho čela pulsuje. Jeho stehno naráží do televizního stolku a ten se překotí. Billy stojí v kuchyňských dveřích a pozoruje je. Drží talíř s párky a fazolemi, talíř se naklání a šťáva z fazolí stéká na podlahu. Jeho oči jsou rozšířené, ústa se mu chvějí. V televizi vypalují Carl Stormer and His Country Buckaroos „Long Black

Veil“ v krkolonném rytmu.

„Člověk je vychovává nejlíp, jak umí, a oni na něj plivnou,“ říká otec tupě. „To je život.“ Naslepo hmatá po opěradle křesla a zvedá se i s nedojedeným párkem. Drží ho v pěsti jako ochablý pyj. To je k nevíře, on ho dojídá... v té chvíli si Chico všimne, že otec pláče. „Tak to chodí, plivnou na tebe.“

„Tak proč sis ji sakra musel brát?“ vybuchne Chico. A pak už se chystá dokončit: Kdyby sis ji nebral, mohl být Johnny ještě naživu.

„To sakra není tvoje věc!“ řve Sam May skrz slzy. „To je moje věc!“

„Fakt?“ řve Chico. „To myslíš vážně? Jenže já s ní musím žít! My s Billym s ní musíme žít! A koukat se na to, jak tě sráží! A to ještě nevíš –“

„Co?“ říká otec a jeho hlas je náhle hluboký a výhrůžný. Kousek parku mu zůstal v sevřené pěsti a ční z ní jak krvavý úlomek kosti. „Co nevím?“

„Víš kulový hovno,“ říká zděšen tím, co mu málem vyklouzlo.

„Okamžitě přestaň,“ říká otec. „Nebo z tebe vyrazím duši, Chico.“ Takhle mu říká, jen když je na něj doopravdy rozzlobený.

Chico se obrací a vidí Virginii stát na druhé straně pokoje a pečlivě si upravovat sukni. Dívá se na něj velkýma klidnýma hnědýma očima. Jsou nádherné, ten zbytek už není tak pěkný, tak životný, ale ty oči jí podrží ještě léta, myslí si Chico a cítí, jak se mu vrací zvrácená nenávist. Jeho kůži vydělali, na stodolu pověsili.

„Utáhla tě přes postel a ty nemáš morál s tím něco udělat.“

Všechn ten křik už je na Billyho moc. Zakvílí hrůzou, pouští talíř s párky a fazolemi a zakrývá si obličej rukama. Šťáva z fazolí mu pocáká sváteční boty a rozstříkne se po koberci.

Sam udělá krok dopředu, ale zastavuje se, když Chico udělá rozhodné, vyzývavé gesto, jako by chtěl říct: No tak pojď, konečně se k tomu dostáném, ale že ti trvalo. Stojí tu jako sochy, dokud nepromluví Virginie. Má hluboký hlas, klidný jako její oči.

„Měl jsi ve svém pokoji holku, Ede? Víš, co si o tom s tatínkem myslíme.“ A hned dodává: „Nechala tam kapesník.“

Civí na ni, divoce neschopen vyjádřit, co cítí; že je křivá, že neomylně střílí zezadu, že stojí za člověkem a řeže mu achillovky.

Ty víš, že bys mě mohl dostat, kdybys chtěl, říkají její klidné hnědé oči. Já vím, že ty víš, co se tu dělo, než umřel. Ale to je to jediné, čím bys mě mohl dostat, že, Chico? A to jen v případě, že by ti to otec uvěřil. A kdyby ti to uvěřil zabilo by ho to.

Otec činí taktický výpad. Působí jak medvěd. „Ty jsi šoustal v mém baráku, ty parchante?“

„Dávej si prosímte pozor na pus, Same,“ říká Virginie pokojně.

„Tak proto jsi nechtěl jít s námi? Abys tady moh šou – abys tady moh –“

„Jen to řekni!“ vzlyká Chico. „Nenech se od ní buzerovat! Řekni to! Řekni, co si myslíš!“

„Vypadni,“ říká mdle. „A nevracej se, dokud nebudeš ochoten omluvit se matce a mně.“

„Neopovažuj se!“ řve Chico. „Neopovažuj se říkat tý svini moje matka! Zabiju tě!“

„Nech toho, Eddie!“ vykřikne Billy. Slova jsou tlumená, cezená skrz prsty, jimiž si stále zakrývá obličej. „Přestaň rvát na tatínka! Nech toho, prosím!“

Virginie se nehýbá ze dveří. Klidným pohledem stále pozoruje Chica.

Sam udělá klopytavý krok zpět a narazí na své křeslo. Těžce dosedá a pokládá hlavu na chlupaté předloktí. „Nemůžu se na tebe ani podívat, když z tebe lezou taková slova, Eddie. Je mi z tebe úplně nanic.“

„To z ní ti je nanic. Proč si to nepřiznáš?“

Otec neodpovídá. Stále se na Chica nedívá. Nervózně sáhne na televizní stolek pro další párek. Šmátrá po hořčici. Billy stále pláče. Carl Stormer and His Country Buckaroos zpívají nějakou šoféřskou baladu.

„Má kára je stará, ale není líná,“ sděluje Carl diváků na západě státu Maine.

„Ten kluk neví, co říká, Same,“ ozve se Virginie mírně. „Je v nebezpečném věku. Dospívání je svízelné.“

Utáhla ho. To je konec, no tak dobrá.

Obrací se a míří ke dveřím, které vedou do přístavku a pak ven. Když je otvírá, ohlédne se na Virginii,

která se na něj pokojně podívá, když vysloví její jméno.

„Co je, Ede?“

„Na prostěradle je krev.“ Odmlčí se. „Přeřízl jsem ji.“

Zdá se mu, že se jí v očích cosi pohnulo, ale zřejmě je to jen jeho zbožné přání. „Jdi teď pryč, Ede, prosím. Děsíš Billyho.“

Odchází. Buick nechce nastartovat. Už je málem odhodlán jít deštěm pěšky, když motor konečně chytne. Zapaluje si cigaretu a couvá na čtrnáctku. Vytáčí motor a ten začíná škubat a rachotit. Kontrolka dynamu na něj dvakrát zlověstně zamrká a motor se rozštěká. Chico je však na cestě a plazivě se rozjíždí silnicí směrem ke Gates Falls.

Vrhne poslední pohled na Johnnyho dodge.

Johnny dostal práci v Gateské textilce, ale jen na noční směnu. Noční mu nevadily, říkal Chicovi, a plat byl lepší než v Plains, ale otec dělal denní, takže Johnnyho noční ve fabrice znamenaly, že s ní byl přes den doma sám nebo s Chicem ve vedlejší místnosti... a stěny byly tenké. Nemůžu s tím přestat a ona mě nenechá, říkal Johnny. Jo, já vím, co by to s ním udělalo. Jenže ona je... Ona toho prostě nenechá a já toho tím pádem taky nemůžu nechat... pořád je u mě, víš, co myslím, viděls ji, a Billy tomu ještě nemůže rozumět, ale tys ji viděl...

Jo. Já ji viděl. A tak si Johnny našel práci v Plains a otci řekl, že si tu může levně odkoupit náhradní díly na dodge. A tak se taky stalo, že Johnny měnil gumu, když se ten mustang dostal do smyku a přiklouzal k němu s utrženým tlumičem, který jiskřil o zem, a tak macecha zabila jeho bratra, takže si hraj, dokud nezmizím, a já teď mizím do Stud City v tomhle zasraném buicku, Chico si vzpomíná na pach gumy a Johnnyho obratle pod jasně bílým tričkem, vzpomíná si, jak se Johnny napůl zvedá z dřepu od práce, když to do něj napálí mustang a přiráží ho na chevrolet a ozve se dutý třesk, jak chevrolet spadl z heverů, pak vyšlehl jasně žlutý plamen, bylo silně cítit benzin –

Chico dupe oběma nohama na brzdu a se zavráním uvádí vůz do chvějivého klidu na mokré krajnici. Prudce se naklání přes vedlejší sedadlo, rozráží dvířka u spolujezdce a do sněhu a bláta zvrací žlutou tekutinu. Pohled na zvratky mu znovu zvedne žaludek a vrátivší se představa mu naposled obrátí prázdné útroby. Motor už to skoro vzdává, ale Chico včas zachraňuje situaci. Kontrolka dynamu vzpurně bliká, když túruje motor. Napřimuje se na sedadle a nechává doznít záchvěvy svého těla. Kolem se mihne nějaký vůz, nový ford, bílý, a rozstříkává obrovské cákance špinavé vody a sněhové břechky.

„Stud City,“ říká Chico. „Jede do Stud City ve svém novém fáru.“

Na rtech, v krku a ve všech dutinách cítí zvratky. Na cigaretu nemá chuť. Danny Carter ho na to nechá vyspat. Zítra bude dost času na další rozhodnutí. Rozjíždí se zpátky na čtrnáctku.

8

To je romantika, co? Ve světě už vyšly dvě tři lepší povídky, já vím – jedna nebo dvě stovky tisíc lepších povídek, to spíš. Na každé stránce toho výtvaru by mi měli vytisknout z TVORBY SPISOVATELSKÉHO ZAČÁTEČNÍKA... protože přesně to jsem byl, aspoň do jisté míry. Dnes mi to připadá jak bolestně nepůvodní, tak bolestně začátečnické; Hemingwayův styl (včetně toho, že je celá věc z nějakého důvodu psána v přítomném čase – jak příšerně módní), Faulknerovo téma. Může být něco vážnějšího? Literárnějšího?

Ani aspirace té povídky nemohou zakrýt skutečnost, že je to krajně sexuální příběh od krajně nezkušeného mladého muže (v době, kdy jsem psal „Stud City“, jsem byl v posteli se dvěma dívkami, z nichž jednu jsem celou zmáčel předčasnou ejakulací – ne jako Chico v předchozím příběhu). Můj přístup k ženám v té povídce jde až na hranici nepřátelství k samému zošklivení – dvě ženy ve „Stud City“ jsou flundry a třetí je prázdná nádoba, která říká věci jako „Miluju tě, Chico“ a „Pojď na koláče.“ Na druhé straně stojí Chico, mužný dělnický hrdina s cigaretou v ústech, který jako by vystoupil z drážek desky Bruče Springsteena – ačkoli Springsteena tehdy znali jen v podobných kruzích, které četly univerzitní literární časopis s mou povídkou (vyšla mezi básni nazvanou „Mé představy“ a esejem s tématikou návštěv na koleji, vysázeným výhradně malými písmeny). Je to práce mladíka, která je každým coulem stejně vratká jako jeho osobní životní zkušenost.

A přesto šlo o první povídku, kterou jsem cítil jako svou, první, která byla po pěti letech pokusů opravdu celistvá. Byla první, která byla schopná sama stát, když se jí odebraly podpěry. Nehezka, ale

živoucí. I teď musím potlačovat úsměv nad její předstíranou drsností a jejími aspiracemi. Vidím v ní skutečnou tvář Gordona Lachance, která se skrývá za tištěnými řádky, vidím Gordona Lachance mladšího, než je ten, který žije a píše nyní, rozhodně většího idealistu, než je úspěšný autor románů, který se více stará o smlouvy než o kritiky, ale ne zas tak mladého, jako byl ten, který se toho dne vydal s přáteli podívat se na tělo mrtvého Raye Browera; ten, který byl na poloviční cestě za ztrátou iluzí.

Ne, není to moc dobrý příběh – jeho autor příliš naslouchal jiným hlasům než svému vnitřnímu. Ale bylo to poprvé, kdy se mi podařilo popsat známé prostředí a vyjádřit své pocity ve vymyšleném příběhu, rozjařovalo mě, že vidím nově věci, které mě po léta trápily, a dokážu své psaní ovládat. Trvalo léta, než se mi vybavila ta dětská představa Dennyho ve skříni svého strašidelného pokoje; byl bych vážně věřil, že jsem na to zapomněl. A přece je to ve „Stud City“, jen mírně pozměněném... ale zvládnutém.

Odolal jsem pokušení udělat větší změny, přepsat to, oživit – a že to pokušení bylo silné, protože teď mi ta povídka připadá rozpačitá. Jsou v ní však stále místa, která se mi líbí, místa, která by mohla utrpět zásahem onoho pozdějšího Lachance, začínajícího zvolna šedivět. Třeba ten obraz odstíněných obratlů na Johnnyho bílém tričku nebo odraz po okně stékajícího deště na Janině těle, to jsou věci daleko lepší, než měly právo být.

Byla to také první povídka, kterou jsem nikdy neukázal matce ani otci. Bylo v ní příliš mnoho Dennyho. Příliš mnoho Castle Rocku. A především příliš mnoho roku 1960. Vždycky poznáte pravdu, protože když se jí dotknete sebe nebo někoho jiného, vždycky se objeví krev.

9

Můj pokoj byl v patře, a už teď v něm muselo být přes třicet. Odpoledne to určitě přeलेze čtyřicítka, i když budou všechna okna otevřená. Byl jsem ze srdce rád, že jsem tam té noci nemusel spát. Myšlenka na naši výpravu mě znovu celého vzrušila. Sroloval jsem si dvě deky a svázal je svým starým opaskem. Posbíral jsem všechny své peníze, bylo to šedesát osm centů. Byl jsem připraven na cestu.

Sešel jsem dolů zadním schodištěm, abych se vyhnul setkání s otcem před domem, ale nemusel jsem si dělat starosti; byl ještě na zahradě s hadicí, vyráběl nesmyslné duhy a pozoroval je. Šel jsem po Summer Street a zkrátil jsem si cestu přes prázdnou parcelu na Carbine – na tom pozemku jsou dneska kanceláře místního plátku Call. Mířil jsem tedy na Carbine a k bunkru, když k chodníku přirazilo auto a vystoupil Chris. V jedné ruce měl svou starou skautskou torničku a v druhé dvě srolované deky svázané prádelní šňůrou.

„Díky, pane,“ řekl, a když auto odjelo, popoběhl, aby se ke mně mohl připojit. Kolem krku měl skautský chlebník, který zamýšlel nést na boku, ale nakonec mu plandal na zadku. Oči mu zářily.

„Gordie! Chceš něco vidět?“

„Jasně že jo. A co?“

„Nejdřív zapadneme tamhle.“ Ukázal na úzkou uličku mezi jídelnou Blue Point a dragstórem.

„Tak co je to, Chrisi?“

„Pojď, povídám.“

Rozběhl se uličkou a po krátkém prodlení (jen tak dlouho mi trvalo, abych přesvědčil své lepší já) jsem ho následoval.

Obě budovy stály spíše mírně nakřivo než souběžně, a tak se ulička vzadu zužovala. Přebrodili jsme se návějí starých vyhozených novin a překročili hrozné blyštivé hromádky rozbitých lahví od piva a sodovky. Chris zapadl za jídelnu a odložil si deky. Stálo tam v řadě asi osm nebo devět popelnic, které vydávaly neuvěřitelně odporný puch.

„Fuj, Chrisi, prosimtě, pojď vodsad!“

„Nastav ruku,“ řekl Chris ledabyle.

„Ne, vážně, vždyť se pob –“

Náhle mě opustila řeč a já zapomněl na smrduté popelnice. Chris rozepjal svou torničku, otevřel ji a sáhl dovnitř. Vydal obrovskou pistoli s dřevěnou rukojetí.

„Chceš se stát Osamělým jezdcem nebo Cisco Kidem?“ zašklebil se Chris.

„Probohaživýho! Kdes to vzal?“

„Půjčil jsem si to od fotra z šuplíku. Je to pětačtyřicítka.“

„Jo, to vidím,“ řekl jsem, i když to mohla být klidně osmatřicítka nebo třístapadesátšedmička, podle

toho, jak jsem se v tom vyznal – i přes horlivou četbu Johna D. MacDonalda a Eda McBaina jsem zatím viděl zblízka jedinou pistoli, a to u pochůzkáře Bannermana... a to ještě ve futrále, i když všichni kluci škemrali, aby ji vytáhl. „Ty vole, fotr tě zabije, až to zjistí. Říkal jsi přece, že má ošklivou štreku.“

Jeho oči se nepřestaly smát. „No právě, vole. Nejistí nic. Váli se s dalšíma kořalama někde v Harrisonu. Daj si šest nebo osm lahví vína a tejdén se neukážou. Zasraný vejpitkové.“ Ohnul ret. Byl jediný z naší party, který se nikdy nenapil, ani aby se vytahoval. Říkal, že nechce, aby z něj vyrostl takovej vožungr jako jeho táta. Jednou mi soukromě svěřil – to bylo, když se DeSpainova dvojčata vytasila s kartónem piva, který ukradla svému otci, a všichni Chrise provokovali, protože si nechtěl dát ani lok – že se děsí pití. Říkal, že jeho táta už se do smrti od flašky neutrhne, jeho starší brácha byl jak dělo, když znásilnil tu holku, a Bulva s Esem Merillem a Charliem Hoganem a Billym Tessiem taky vždycky chlastají jak o závod. Ptal se mě, jakou by měl šanci, kdyby si jednou lokl. Možná vám připadá směšné, že se dvanáctiletý kluk strachuje, aby se z něj nestal notorický alkoholik, ale Chrisovi to tak rozhodně nepřipadalo. Ani v nejmenším. Dlouho o té možnosti uvažoval. Měl proč.

„Máš do toho náboje?“

„Devět – víc jich v tý krabici nebylo. Bude si myslet, že je vystřílel sám, když v opilosti páčil po plechovkách.“

„Je nabitá?“

„Ne! Co si o mně proboha myslíš?“

Konečně jsem si pistoli od něj vzal. Líbilo se mi, jak mi zatěžuje ruku. Viděl jsem se jako Steve Carella z 87. revíru, který jde po chlápku s přezdívkou „Hluchý“ nebo možná kryje Meyera Meyera nebo Klinga, kteří se vlámají do špinavého doupěte šileného narkomana. Zamířil jsem na jednu smradlavou popelnici a stiskl kohoutek.

PRÁSK!

Pistole mi poskočila v ruce. Vyšlehl z ní plamen. Měl jsem pocit, že mám zlomené zápěstí. Srdce mi poskočilo do krku a rozechvěle se tam přikrčilo. Na vlnitém kovovém plášti popelnice se objevila velká díra. Bylo to dílo zlého černokněžníka.

„Ježíšmarjá!“ zařval jsem.

Chris divoce kuckal – buď se skvěle bavil, nebo byl hystericky vystrašený, to bylo těžko uhádnout.

„Tys to dokázal! Tys to dokázal! Gordie to dokázal!“ vyřvával Chris. „Lidi! Gordon Lachance drží v šachu Castle Rock!“

„Drž hubu! Mizíme!“ vykřikl jsem a popadl ho za košili. Jak jsme utíkali, rozletěly se dveře jídelny a v nich stála Francine Tupperová v bílé číšnické uniformě. „Kdo to udělal? Kdo tam prásknul tu rozbušku?“

Utíkali jsme jako šílenci kolem dragstóru a železářství a krámu s nápisem Obchod vším, kde prodávali starožitnosti a kýče a laciné romány, přelezli jsme plot, zadřeli si plno třísek a konečně se ocitli na Curran Street. V běhu jsem hodil pětačtyřicítku Chrisovi, který byl bez sebe smíchy, ale chytil ji a nějak se mu podařilo nacpat ji do torny a zapnout jednu přezku. Když jsme zahrnuli zpátky na Carbine Street, zvolnili jsme tempo, abychom nevypadali podezřele, že se tak honíme v tom vedru. Chris se pořád řehtal.

„Ty vole, měl ses při tom vidět. To si neumíš představit, bylo to fakt skvělý. Jedinečnej zážitek.“ Potřásl hlavou, plácl se do nohy a zavyl.

„Tys věděl, že byla nabitá, že jo? Ty všiváku! A já budu mít průser. Tupperka mě viděla.“

„Ale hovno, myslela si, že je to petarda. Kromě toho si ta stará hudermanice nedohlídne ani na špičku nosu. Myslí si, že brejle by uškodily jejímu nááádhernýmu ksichtu.“ Plácl se do zadku a znovu se rozesmál.

„Je mi to fuk, Chrise, ale tohle byl blbej fór. Vážně.“

„Ale jdi, Gordie.“ Položil mi ruku na rameno. „Já fakt nevěděl, že je nabitá, čigro. Přisahám na jméno svý mámy, že jsem ji takhle vyndal fotrovi ze šuplíku. Vždycky vyndává náboje. Musel bejt zkouřenej jak pes, když ji tam naposled ukládal.“

„Tys ji vážně nenabil?“

„Ne, pane.“

„Přisáháš na jméno své matky, i kdyby se měla dostat do pekla, kdybys lhal?“

„Přisáhám.“ Pokřičoval se a odplivl si. V obličejí měl bezelstný a kající výraz zpěváčka z kůru. Ale když jsme přišli na prázdnou parcelu, kde byl náš bunkr, a uviděli jsme Verna a Teddyho, jak sedí na srolovaných dekách a čekají na nás, rozesmál se znovu. Vyprávěl jim celou historku, až byli všichni mrtví smíchy. Teddy se ho zeptal, nač si myslí, že budou potřebovat pistoli.

„Jen tak,“ řekl Chris. „Třeba kdybysme potkali medvěda nebo podobně. Kromě toho v lese v noci straší.“

To každý uznal. Chris byl největší a nejtvrďší kluk z naší party a s podobnými argumenty měl vždycky úspěch. Oproti tomu Teddyho bychom rozcupovali, kdyby jen naznačil, že se bojí ve tmě.

„Postavil jsi na zahradě stan?“ zeptal se Teddy Verna.

„Jo. A dal jsem do něj dvě rozsvícené baterky, aby to po setmění vypadalo, že jsme tam.“

„Jseš dobrej!“ poplácal jsem Verna po zádech. Kvůli němu, to bylo logické. Ušklíbl se a zčervenál.

„Tak jdem,“ řekl Teddy. „Jdem na to, už je skoro dvanáct.“

Chris vstal a my jsme se shlukli kolem něho.

„Vezmeme to přes Beemanovo pole a za těmi sklady nábytku Sonny's Texaco,“ řekl. „Po kolejičkách se dostaneme až ke skládce a pak jen přejdeme železniční most do Harlow.“

„Jak je to daleko?“ zeptal se Teddy.

Chris pokrčil rameny. „Harlow je veliký. Půjdeme nejmíň dvacet mil. Co ty na to, Gordie?“

„Jo. Možná dokonce třicet.“

„I kdyby to bylo třicet, musíme tam dorazit zítra odpoledne, když nikdo nebude zdržovat.“

„Nikdo takovej tu není,“ řekl Teddy.

Na vteřinu jsme se na sebe podívali.

„Tak jdeme, chlapi,“ řekl Chris a přehodil si tornu přes rameno.

Vyrazili jsme za ním.

10

Když jsme přešli Beemanovo pole a vydrápali se na šterkovitý násep trati GS&WM, sundali jsme si všichni košile a uvázali je kolem pasu. Potili jsme se jak koně. Na náspu jsme se zahleděli tam, kam nás měly vést koleje.

Na tu chvíli do smrti nezapomenu. Já jediný jsem měl hodinky – levné timexky. Jejich ručičky ukazovaly přesně poledne a slunce divoce pálilo na naši vyprahlou, ničím nestíněnou kolejovou cestu. Cítili jsme, jak se nám zavrtává do lebek a vysouší nám mozky.

Za námi zůstal Castle Rock, rozprostřený na dlouhém úbočí kopce známého jako Castle View. Město bylo obklopeno stinným zeleným parkem. Dál po řece Castle River bylo vidět komíny prádelny, které do nebo chrly dým a do řeky odpad. Sklady nábytku jsme měli po levé ruce. A před námi jen koleje, ve slunečním světle jasné a třpytivé. Vedly podél řeky, kterou jsme měli nalevo. Vpravo od nás byla krajina plná přerostlých keřů (ten den tam měl být motocyklový závod – každou neděli ve dvě tam bývaly terénní závody). Na obzoru se tyčila stará opuštěná vodárenská věž, zchátralá a jaksi děsivá.

Stáli jsme tam těch pár poledních vteřin a pak netrpělivě promluvil Chris: „No tak, jdem na to.“

Šli jsme šterkem vedle kolejí a každým krokem jsme zdvihali malé obláčky zčernalého prachu. Brzy jsme ho měli plné ponožky a tenisky. Vern si začal prozpěvovat, ale brzy toho nechal, takže si naše uši mohly odpočinout. Jen Teddy s Chrisem měli polní láhve, na které jsme všichni pořádali divoké nájezdy.

„Doplníme je u pumpy na skládce,“ řekl jsem. „Táta mi říkal, že je tam dobrá studně. Je skoro šedesát metrů hluboká.“

„Oukej,“ řekl Chris jako správný tvrdý velitel čtyř. „Tam si taky dáchnem.“

„A co jídlo?“ zeptal se zničehonic Teddy. „Vsadím se, že na jídlo nikdo nepomyslel. Aspoň já ne.“

Chris zastavil. „A kurva. Já taky ne. A ty, Gordie?“

Zavrtěl jsem hlavou v údivu, jak jsem mohl být takhle pitomý.

„Vem?“

„Hovno,“ řekl Vern. „Sorry.“

„Tak se kouknem, kolik máme peněz,“ řekl jsem. Odvázal jsem si košili, rozhodil ji na škváře a položil na ni svých šedesát osm centů. Mince se ve slunci horečnatě třpytily. Chris měl potrháný dolar a dva

centy. Teddy měl dva čtvrtdolary a dva pětcenty. Vern měl celých sedm centů.

„Dva dolary sedmatřicet centů,“ řekl jsem. „To není špatný. Na konci té cesty, co vede ke skládce, je obchod. Někdo tam bude muset zaskočit a přinést nějaký hamburgery a toniky, zatímco ostatní budou odpočívat.“

„A kdo?“ zeptal se Vern.

„Budeme losovat, až dorazíme na skládku. Jdeme.“

Dal jsem si všechny peníze do kapsy u kalhot a zrovna jsem si uvazoval košili, když Chris zařval: „Vlak!“

Položil jsem ruku na jednu kolej, jestli ho ucítím, ačkoli ho už bylo slyšet.

„Paragáni, vpřed!“ zahulákal Vern a jedním šíleným klaunským skokem doplachtil do poloviny náspu. Vern byl cvok a hrál si na paragány všude tam, kde byl měkký terén – na hromadě šterku, na stohu, na náspu. Za ním skočil Chris. Vlak už opravdu burácel, jel zřejmě z naší strany řeky do Lewistonu. Teddy se místo skoku natočil do směru, odkud přijížděl vlak. V silných brýlích se mu odráželo slunce. Dlouhé vlasy mu ve zpocených pramínech neúpravňě splývaly přes obočí.

„Nech toho, Teddy,“ řekl jsem.

„Ne, sakra, já mu uskočím.“ Podíval se na mě a jeho brýlemi zvětšené oči byly posedlé vzrušením.

„Uskakování vlaku, chápeš? Co je proti tomu tanec mezi nákladákama?“

„Jseš šílenec. Chceš se nechat zabít?“

„Jak na pláži v Normandii!“ ječel Teddy a dlouhým krokem vstoupil na kolejiště. Lehce balancoval na jednom pražci.

Na vteřinu jsem ztuhl, neschopen uvěřit blbosti tak nebetyčné. Pak jsem ho popadl a vzpírajícího se a protestujícího odtáhl na násep a shodil dolů. Skočil jsem za ním a Teddy mě stačil zasáhnout do břicha, ještě když jsem letěl. Vyrazil mi dech, ale stihl jsem ho kolenem napálit do hrudní kosti a srazit ho na lopatky, než mohl začít lézt nahoru. Rozplácl jsem se na zem a snažil se popadnout dech. Teddy mi nasadil kravatu. Váleli jsme se až k úpatí náspu a při tom jsme se mlátili a škrábali. Chris s Vernem nás pozorovali v nevěřicím údivu.

„Ty parchante zsranej,“ řval na mě Teddy. „Ty hajzle. Nelehej si na mě! Zabiju tě, ty sráči!“

Už se mi podařilo popadnout dech a postavit se na nohy. Couval jsem před ním a otevřenými dlaněmi jsem odrážel jeho údery. Byl jsem napůl vyděšený a napůl jsem se musel smát. S Teddym si nebylo radno zahrávat, když se dostal do jedné ze svých nebezpečných nálad. V tomhle stavu byl schopen rozdat si to i s velkým klukem, a kdyby mu ten kluk zlomil obě ruce, byl by aspoň kousal.

„Teddy, můžeš si uskakovat čemu chceš, až uvidíme to, za čím jsme se vydali, ale –“

– prudký úder do ramene, jak mě zasáhla jedna z divoce se zmítajících pěstí –

„– nesmí nás při tom nikdo vidět, ty –“

– prudký úder do tváře, a už to vypadalo na opravdovou rvačku, kdyby nás Chris s Vernem –

„zasranej potrate!“

– neroztrhli. Nad námi burácel vlak hřměním naftového motoru a těžkým klapotem kol nákladních vagonů. Pár kamínků se skutálelo po náspu a konflikt byl zažehnan – aspoň do chvíle, kdy jsme se mohli znovu slyšet.

Byl to krátký vlak, a když kolem přefrčel i služební vůz, Teddy řekl: „Já ho zabiju. Nebo mu aspoň pořádně rozbiju držku.“ Snažil se vytrhnout Chrisovi, ale Chris ho jen pevněji sevřel.

„Buď hodnej, Teddy,“ řekl Chris tiše a pak to opakoval tak dlouho, dokud se Teddy nepřestal zmítat a nestál tam jak beránek. Brýle měl nakřivo a šňůra od naslouchátek, která vedla k baterii v kapse u džin, mu zplihle visela na prsou. Když už z Teddyho strany nehrozilo žádné nebezpečí, Chris se obrátil ke mně a řekl: „Proč ses s ním sakra pral, Gordone?“

„Chtěl uskakovat vlaku. Strojvůdce ho mohl vidět a hlásit to. Mohli za náma poslat poldu.“

„Byl celej posranej,“ řekl Teddy, ale nezdálo se, že by se ještě zlobil. Bouře se přehnala.

„Gordie to myslel dobře,“ řekl Vern. „Dejte si mír.“

„Tak mír, chlapi,“ souhlasil Chris.

„Tak jo,“ řekl jsem, ačkoli se mi to takhle moc nelíbilo. „Jasný.“

„Tak teda mír.“

„Potvrď to,“ nakázal mu Chris a pustil ho.

Teddy mě plácl do dlaně, až to zabořilo, a pak nastavil svou. Plácl jsem ho taky.

„Vole,“ řekl Teddy.

„Vole,“ řekl jsem já.

„Tak jdem, kluci,“ řekl Vern. „Jdeme, ne?“

„Jděte, kam chcete, ale sem se nevracejte,“ řekl Chris kazatelsky a Vern se otočil, jako by ho chtěl praštit.

11

Ke skládce jsme dorazili kolem půl druhé. Vern se vrhl první z náspu s výkřikem Paragáni, vpřed! K úpatí jsme se dostali velkými skoky. Přehoupli jsme se přes stružku s nechutnou vodou mdlé vymokvávající z travivodu ve škvárovém náspu. Za tímto malým bažinatým úsekem byl písčítý, harampádím posetý okraj skládky.

Skládka byla obehnaná téměř dvoumetrovým ochranným plotem.

Každých pár metrů byla opršelá cedule s nápisem:

MĚSTSKÁ SKLÁDKA

OTEVŘENO 16-20 H

PONDĚLÍ ZAVŘENO

PŘÍSNÝ ZÁKAZ VSTUPU

Vylezli jsme na plot, přehoupli se na druhou stranu a seskočili. Teddy s Vernem nás vedli ke studni, z níž se voda čerpala starobyrou pumpou při vynaložení značného úsilí. Vedle pumpy stála velká plechovka s vodou a považovalo se za velký hřích nenechat ji doplněnou pro dalšího příchozího. Železná rukojeť svírala s pumpou úhel vyvolávající představu jednokřídlého ptáka, který se snaží vzlétnout. Kdysi byla zelená, ale barva byla téměř smazána tisíci rukou, které tu od roku 1940 pumpovaly.

Skládka je jednou z mých nejsilnějších vzpomínek na Castle Rock. Kdykoli si na ni vzpomenu, musím myslet na surrealistické malíře – na ty, kteří malovali obrázky ciferníků odevzdaně zaklíněných v rozsochách stromů nebo viktoriánských obývacích pokojů uprostřed Sahary nebo parních strojů vystupujících z krbů. V mých dětských očích na skládku nepatřilo nic z toho, co tu skutečně bylo.

Přišli jsme zezadu. Zepředu se sem jezdilo širokou prašnou silnicí, která ústila v půlkruhovitý, buldozery zarovnaný prostor, který končil srázem do dosud nezavezeného údolí. Pumpa (u níž teď stáli Teddy s Vernem a hádali se, kdo začne) byla na konci tohoto rozlehlého údolí, které bylo téměř třicet metrů hluboké a poseté všemi opotřebovanými, vyprázdněnými nebo prostě jen nefungujícími americkými krámy. Bylo toho tady tolik, až oči přecházely – nebo to snad byl rozum, který se nedokázal rozhodnout, kam oči nasměřovat? Náhle však oči spočinuly, nebo spíš zadržly, na něčem nepatřičném, třeba na oněch odevzdaných cifernících či obývacím pokojích v pustině. Mosazná kostra postele, která se opile klátila v slunečním svitu. Dětská panenka zírající v úžasu mezi své nohy, jako by rodila vycpávku. Převržený studebaker s oblou chromovou maskou třpytící se ve slunci jako zbraň Bucka Rogerse. Jedna z oněch obrovských lahví na vodu, které mají ve správních budovách, letním sluncem proměněná v planoucí safír. Žilo tu taky hodně zvířat, i když poněkud odlišných od těch, která člověk vidí v přírodopisných filmech Walta Disneye nebo v zoologických zahradách, kde si je klidně můžete pohladit. Macaté krysy, buclatí a nemotorní svišťové, odchovaní na takové stravě, jako jsou tlející hamburgery nebo červivá zelenina, v tisícíhlavých hejnech poletující mořští rackové, působící mezi ostatními racky jako uvážliví, zahloubaní duchovní, příležitostně bylo vidět i vypasenou vránu. Sem chodili jíst také městští toulaví psi, když nenašli žádnou popelnici, která by se dala převrhnout, ani žádného srnce, který by se dal uštvat. Byli to bední, špatně naladěni tvorové, většinou voříšci s vystouplými žebry a zahorklými výrazy, kteří se prali o kus zkaženého boloňského salámu nebo o drůbeží vnitřnosti tlející na slunci.

Tihle psi však nikdy nezaútočili na Milá Pressmana, správce skládky, protože Milo nikdy nevyšel bez svého Choppera. Chopper byl – přinejmenším od doby, kdy pes Joea Cambera Cujo před dvaceti lety zašel na vzteklinu – nejobávanější a nejméně vídaný pes v Castle Rocku. Byl to nejpodlejší čokl v okruhu čtyřiceti mil (tak jsme to aspoň slyšeli), který měl v sobě tolik zuřivosti, že by dokázal zastavit i bijící

orloj. O jeho podlosti se mezi dětmi vyprávěly legendy. Někdo říkal, že je napůl německý ovčák, jiný zase, že má víc z boxera, a jeden kluk z Castle View, Hany Horr, prohlašoval, že je to dobrman, kterému chirurgicky odstranili hlasivky, takže ho při útoku není slyšet. Někteří kluci také tvrdili, že Milo se neodvážá vzít Choppera ven, dokud mu nenasadí kapuci jako cvičenému sokolovi.

Bylo obecně známo, že Pressman vycvičil Choppera nejen k pouhému trhání, ale trhání určitých částí lidského těla. Nešťastné dítě, které by přešlo plot skládky, by mohlo taky zaslechnout, jak Milo Pressman křičí: „Chopere! Trhej! Ruku!“ A Chopper by chramstnul po ruce, držel a rval kůži a šlachy, drtil kosti svými slintajícími čelistmi, dokud by mu Milo neřekl, aby toho nechal. Povídalo se, že Chopper dokáže vykousnout oko, ukousnout ucho, chodidlo nebo celou nohu... a že druhý narušitel, kterého Milo přistihl, zaslechl strašlivý povel: „Chopere! Trhej! Koule!“ – ten kluk pak do smrti mluvil fistulí. Milo sám byl k vidění častěji. Byl to obyčejný, nepřilíš bystrý chlápek, který si vylepšoval plat městského zřízence tím, že spravoval věci, které lidé vyhodili, a prodával je po městě.

Toho dne nebylo po Milovi nebo Chopperovi ani vidu.

Chris a já jsme pozorovali Verna, jak zalévá pumpu, zatímco Teddy zběsile cloumal rukojetí. Nakonec byl odměněn proudem čisté vody. V tu ránu měli oba hlavy pod pumpou, aniž Teddy ustal v horečné práci.

„Teddy je blázen,“ řekl jsem s porozuměním.

„To jo,“ řekl Chris věčně. „Nedožije se ani dvojnásobného věku, co má teď, to se vsadím. To že mu fotr spálil ty uši. V tom to všechno je. Je to blázen a tancuje mezi nákladákama. Přitom vidí hovno, brejle nebrejle.“

„Pamatuješ tenkrát na tom stromě?“

„Jo.“

Před rokem lezli Teddy s Chrisem na borovici za naším domem. Už byli skoro nahoře, když Chris řekl, že dál to nejde, protože horní větve jsou shnilé. Teddy nasadil ten svůj šílený, zarputilý výraz a řekl, že na to sere, že je celej zapatlanej smůlou a že toho nenechá, dokud nebude nahoře. Chris mu to nedokázal vymluvit. Takže Teddy lezl dál a skutečně to dokázal – vážil nějakých sedmatřicet kilo. Stál tam, svíral špičku borovice usmolenou rukou a vyřvával, že je král světa nebo nějakou podobnou pitomost, když se najednou ozvalo nepřijemné zapraskání ztrouchnivělé větve, na které stál, a už se poroučel. Pak se stalo něco, co člověka utvrdí v tom, že Bůh existuje. Chris po něm reflexivně chňapl a chytil ho za vlasy. A ačkoli mu zápěstí opuchlo tak, že měl pravou ruku nejmíň čtrnáct dní nepoužitelnou, držel Chris řvoucího a klejícího Teddyho, dokud se mu nepodařilo postavit se na zdravou, dostatečně silnou větev, která ho unesla. Nebýt Chrisova pohotového zákroku, byl by Teddy v pádu narážel na větve dobrých pětatřicet metrů až k úpatí stromu. Když slezli dolů, Chris byl bledý a neměl daleko ke zvracení z prožitého strachu. A Teddy se s ním chtěl prát, protože ho tahal za vlasy. Taky by se byli poprali, kdybych to tenkrát neurovnal.

„Občas se mi o tom zdá,“ řekl Chris a podíval se na mě podivně bezbrannýma očima. „Až na to, že v tom snu ho nikdy nechytím, držím jen pár vlasů a Teddy řve a padá dolů. Divný, co?“

„Divný,“ souhlasil jsem a naše oči se na chvilku střetly a vzájemně si odečítaly opravdovost přátelství. Pak jsme se znovu podívali na Teddyho s Vernem, kteří na sebe cákali vodu, křičeli, smáli se a častovali nadávkami.

„Jenže tys ho chytil,“ řekl jsem. „Chris Chambers nikdy nemine cíl, mám pravdu?“

„Ani když dámy padaj ze židlí,“ řekl. Zamrkal na mě, palcem a ukazováčkem udělal kolečko a čistě skrz ně plívl.

„Vyliž mi prdel, Chambersi,“ řekl jsem.

„Ty mi ji drbej.“ Oba jsme se zašklebili.

Vern ječel: „Pojďte si nabrat vodu, dokud teče!“

„Kdo tam bude dřív,“ řekl Chris.

„V tomhle vedru? Ty ses zvencnul.“

„No tak,“ řekl. „Já to odstartuju.“

„Tak jo.“

„Ted!“

Naše tenisky tepaly tvrdou, vyprahlou zemi. Letěli jsme v předklonu se zaťatými pěstmi, naše odžínované nohy kmitaly v šíleném tempu. Byl to nelítostný závod a Vern na Chrisově straně a Teddy na mojí vztyčili své prostředníky při doběhu současně. V tom nehybném, kouřovém prachu onoho místa jsme se se smíchem zhroutili a Chris hodil Vernovi svou plnou láhev. Když byla plná, došli jsme si s Chrisem k pumpě a Chris nejdřív zapumpoval mně a potom já jemu. Strašně studená voda nás v okamžiku zbavila špíny i horka a poslala naše temena o čtyři měsíce dopředu, do ledna.

Znovu jsem doplnil plechovku a všichni jsme se odebrali do stínu jediného stromu, který na skládce rostl. Byl to zakrslý jasan a stál nějakých patnáct metrů od chatrče Milá Pressmana, která byla pobitá dehtovým papírem. Strom se mírně nakláněl k západu, jako by chtěl zvednout kořeny po způsobu staré dámy zdvihající sukně a odporoučet se ze skládky.

„Paráda,“ smál se Chris a odhodil si z čela zcuchané vlasy.

„To teda jo,“ přikývl jsem se smíchem.

„Je to fakt dobrý,“ řekl Vern prostě, a nemyslel jen to, že jsme na skládce, nebo že jsme oblaflí rodiče, nebo že půjdeme po kolejích do Harlow; samozřejmě myslel na tyhle věci, ale teď mi připadá, že v tom bylo něco víc a že jsme to všichni věděli. Bylo tam všechno. Věděli jsme přesně, kdo jsme a kam jdeme. Bylo to nádherné.

Chvilí jsme seděli pod stromem a tlachali jako vždycky – kdo má nejlepší baseballový tým (samozřejmě Yankees s Mantlem a Marisem), jaké je nejlepší auto (Thunderbird model 1955, jen podle Teddyho to byla Corvette model 1958), kdo je nejostřejší hoch v Castle Rocku mimo naši partu (všichni jsme se shodli, že je to Jamie Gallant, který poslal slečnu Ewingovou do prdele a pak se s rukama v kapsách vyklátil ze třídy, zatímco na něj řvala), jaký je nejlepší televizní program (buď Nedotknutelní, nebo Peter Gunn – jak Robert Stack jako Eliot Ness, tak Craig Stevens jako Gunn byli skvělí) a podobné plky.

Byl to Teddy, kdo si jako první všiml, že stín jasanu se prodlužuje, a kdo se mě zeptal, kolik je hodin. Podíval jsem se na hodinky a s překvapením jsem zjistil, že je čtvrt na tři.

„Tak, pánové,“ řekl Vern, „někdo musí skáknout pro žrádlo. Skládka ve čtyři otvírá. Nerad bych se tu ještě nacházel, až vstoupí na scénu Milo s Chopperem.“

I Teddy souhlasil. Nebál se Milá, kterému bylo nejmíň čtyřicet a měl panděro, ale každý kluk v Castle Rocku měl sevřenou prdel, když padla zmínka o Chopperovi.

„Tak jo,“ řekl jsem. „Jde lichej?“

„Lichej jseš ty, Gordie,“ zasmál se Chris.

„Jako tvoje máma,“ řekl jsem a rozdál jim mince. „Házíme.“

Čtyři mince se zablyštěly ve slunci. Čtyři ruce je chytily ve vzduchu. Zaznělo čtvero plácnutí do umouněných zápěstí. Odhalili jsme mince. Dvě panny a dva orli. Házeli jsme znovu a tentokrát jsme měli všichni orly.

„Kurva, to je průser,“ řekl Vern. Nedožvěděli jsme se nic nového. Čtyři orlové byl průser, protože to znamenalo strašnou smůlu.

„Ser na to,“ řekl Chris. „Nic to neznamená. Jedem znovu.“

„Ne, pánové,“ řekl Vern vážně. „Je to špatný. Pamatujete si na Clinta Brackena a ty kluky, co se rozmázli na Sirois Hill v Burhamu? Billy mi říkal, že losovali o pivo, než sedli do auta, a padlo jim to samý. A prásk, jsou tuhé. Nelíbí se mi to, fakt.“

„Tomu blbcovi přece nemůžeš věřit,“ řekl Teddy netrpělivě. „To jsou dětské povídačky, Verne. Tak budeš házet nebo ne?“

Vern házel, ale se zjevným odporem. Tentokrát měl on, Chris a Teddy orly. Já zůstal lichý. Najednou jsem se začal bát. Bylo to, jako by nějaký stín zaclonil mé vnitřní slunce. Oni tři měli pořád tu nešťastnou kombinaci, jako by na ně osud ukázal podruhé. Vzpomněl jsem si na Chrisova slova: „Držím jen pár vlasů a Teddy řve a padá dolů. Divný, co?“

Tři orlové, jedna panna.

Pak se Teddy rozesmál svým šíleným, kuckavým smíchem a ukázal na mě. Nepříjemný pocit zmizel.

„Slyšel jsem, že takhle se smějou jen teplouši,“ řekl jsem a poslal ho do háje.

„Hýýý – ííí – ííí, Gordie,“ řehtal se Teddy. „Mazej pro žrádlo, zmrde.“

Nijak mi to nevadilo, že půjdu. Byl jsem odpočatý a nevadilo mi zajít do obchodu.

„Neříkej mi přezdívkou své mámy,“ řekl jsem Teddymu.

„Hýýý – ííí – ííí, ty jseš ale vocas, Lachanci.“

„No tak, Gordie,“ řekl Chris. „Počkáme na tebe u trati.“

„Beze mě radši nechodíte, volové,“ řekl jsem.

Vern se zasmál. „Jít bez tebe by bylo jako chlastat Slitz místo Budweiseru, Gordie.“

„Drž hubu.“

Společně mi zazpívali: „Hubu držet nebudu, to si radši zahudu. Když se kouknu na tebe, tak se nejspíš pobleju.“

„A tvá máma přijde a všechno to slíže,“ řekl jsem, zdvihl se a udělal na ně pár výmluvných posunků. Nikdy později jsem neměl takové kamarády, jako tenkrát ve dvanácti. Panebože, vy snad ano?

12

Každý to vidí jinak, říká se a je to fakt. Když vám řeknu léto, vybaví se vám vaše vlastní asociace, které budou naprosto odlišné od mých. To je fakt. Já si pod pojmem léto vždycky vybavím, jak se rozebíhám do klusu po cestě k obchodu Florida Markét, v kapse mi cinkají drobné, teplota hodně přes třicet, nohy v kečkách. To slovo vyvolává představu kolejí na trati GS&WM, které se v dálce sbíhají a které jsou sluncem tak rozpálené doběla, že když zavřete oči, stále je ve tmě vidíte, jen jsou modré místo bílé. To léto obsáhlo víc než náš výlet přes řeku za tělem Raye Browera, i když tahle vzpomínka je nejsilnější. Slyším také Fleetwoody zpívat „Come Softly to Me“ a Robina Lukea „Susie Darlin“ a Little Anthonyho, jak vyváří „I Ran All the Way Home“. Byly to všechny hity toho léta šedesátého roku? Ano a ne. Spíš ano. Za oněch dlouhých purpurových večerů, kdy se rock and roli ze stanice WLAM mísil s nočními baseballovými reportážemi ze stanice WCOU, přestal existovat čas. Myslím, že to bylo v roce 1960 a že to léto pokračovalo další léta, magicky zahalené do pavučiny zvuků: příjemný cvrkot cikád, kulometná palba karty, drnčící o dráty kola některého z kluků, který spěchal domů na pozdní večeri, obvykle studený nářez s chlazeným čajem, nevýrazný texaský hlas Buddyho Knoxe zpívající „Pojd' se mnou na mejdan a já tě tam pomiluju“ a hlas baseballového komentátora, který se mísí s písní a vůní posečené trávy: „Současný stav je tři odpaly, dva přeběhy. Whitey Ford se předklání... vybíhá z mety... už je na další... zvažuje situaci... zůstává... a už je to tady! Williams boduje! Polibek na rozloučenou! RED SOX VEDOU TŘI KU JEDNÉ!“

Hrál ještě Ted Williams v šedesátém za Red Sox? Jasně, vsadím se, oč chcete. Pamatuju si to naprosto přesně. V posledních několika letech pro mě baseball nabyl na důležitosti, asi od chvíle, kdy jsem se musel vypořádat s tím, že hráči baseballu jsou lidé z masa a kostí zrovna jako já. Tohle jsem poznal, když se Roy Campanella převrátil v autě a noviny vyřvávaly z prvních stran zprávy o jeho neštěstí: je nadosmrti vyřízený, zbytek života stráví na pojízdném křesle. Všechno se mi znovu vybavilo, i s tím pocitem doteku smrti, když jsem si před dvěma lety zapnul rádio a uslyšel jsem, že Thurman Munson zemřel, když přistával se svým letadlem.

Chodili jsme do kina Gem, které už dávno zbourali; dávali vědeckofantastické filmy jako Gog s Richardem Eganem a westerny s Audiem Murphym (Teddy viděl každý film s Audiem Murphym nejmíň třikrát; věřil, že Murphy je skoro bůh) a válečné filmy s Johnem Waynem. Hrály se hry a jídla se hltala, kosily se trávníky a chodilo se na různá místa, hrála se čára a lidé vás plácali po zádech. A já tu teď sedím a snažím se skrz klávesnici svého psacího stroje IBM nahlédnout do onoho roku, vybavit si dobré i zlé z toho zeleného a hnědého léta. Ve svém stárnoucím těle téměř cítím toho hubeného, věčně odřeného kluka, skoro slyším zvuky onoho léta. Ale apoteózou paměti a času je Gordon Lachance utíkající po silnici k obchodu Florida Markét s drobnými v kapse a potem stékajícím po zádech.

Kupoval jsem půldruhého kila mletého na hamburgery a nějaké hamburgerové žemle, čtyři lahve koly a k nim dvoucentový otvírák. Majitel obchodu George Dusset připravil hamburgery a pak se naklonil přes pokladnu, jednu obrovskou ruku položil na pult vedle velké lahve s uvařenými vejci, párátka v ústech, obrovské pivní břicho nadouvající bílé tričko jako dobrý vítr plachtu. Takhle tam stál, když jsem nakupoval, a pozoroval mě, jestli se nesnažím něco ukrást. Promluvil až při vážení masa.

„Já tě znám, jsi bráška Dennyho Lachance. Nebo se mejlím?“ Párátka putovalo z jednoho koutku do druhého, jako by bylo na kuličkových ložiskách.

Sáhl za pokladnu po tlakové lahvi se slazenou sodovkou s vanilkovou příchutí a protřepal ji.

„Ano, pane. Ale Denny –“

„Ano, já vím. To je smutné, chlapče. Bible praví: ‚Od poloviny života spějeme k smrti.‘ Znáš? Jo. Já jsem ztratil brácha v Koreji. Vypadáš přesně jako Denny, řekl ti to někdo? Jo. Neuvěřitelná podoba.“

„Ano, pane. Několikrát,“ řekl jsem otráveně.

„Pamatuju ten rok, kdy hrál národní ligu. Záložníka. Jo. Jestli uměl běhat? Panebože! Jenže ty jseš asi moc mladej, aby sis to pamatoval.“ Díval se přes mou hlavu, skrz výlohu do třesutého vedra, jako by se mu zjevila nádherná vidina mého bratra.

„Pamatuju si to... Pane Dussate?“

„Copak, chlapče?“ Jeho oči byly stále zamžené vzpomínkou; párátko se neznatelně chvělo mezi rty.

„Zapomněl jste si palec na váze.“

„Cože?“ Užasle se podíval na svůj palec, který pevně spočíval na bílém emailu. Kdybych od něj neustoupil, když začal mluvit o Dennisovi, měl bych výhled zakrytý hromadou mletého masa. „No jo, vidíš. Jo. Myslím, že jsem se nechal drobet unýst vzpomínkama na tvýho brácha. Bůh s ním.“ George Dusset se pokřížoval. Když stáhl prst z váhy, ručička poskočila o patnáct deka zpátky. Přihodil na hromadu kousek masa a zabalil ji do bílého reznického papíru.

„Tak jo,“ procedil přes párátko. „Tak co jsme to měli: Kilo a půl masa na hamburgery, to je dolar čtyřicet čtyři. Hamburgerové žemle, to je dvacet sedm. Čtyři koly, čtyřicet centů. Jeden otvírák, dva centy. To dělá...“ sečetl to na papírovém sáčku, do kterého chtěl potom celý nákup dát. „Dva dvacet devět.“

„Třináct,“ řekl jsem.

Zvolna ke mně zdvihl oči a zamračil se. „Cože?“

„Dva dolary třináct. Blbě jste to sečet.“

„Ty kluku –“

„Je to blbě sečtený,“ řekl jsem. „Nejdřív jste položil palec na váhu a pak jste mě chtěl vzít na prachách, pane Dussete. Původně jsem vám chtěl dát nějaký dýško, ale nic z toho asi nebude.“ Na tácek s reklamou Schlitzova piva jsem před něj vysázel dva dolary třináct centů.

Podíval se na peníze a pak na mě. Mračil se tak, že rýhy na jeho obličejí vypadaly jako praskliny. „Co si o sobě myslíš, kluku?“ řekl hlubokým, výhružně důvěrným tónem. „Že jsi sežral všechnu moudrost?“

„Ne, pane,“ řekl jsem. „Ale nenechám se od vás okrádat. Co by na to řekla vaše matka, že okrádáte malé děti?“

Naházal rychle můj nákup do papírového pytle, až lahve cinkaly. Hrubě mi pytel hodil a bylo mu jedno, jestli ho upustím a koly se rozbijí. Jeho snědá tvář byla teď brunátná a tupá. Stále se mračil. „Oukej, chlapče. Máš, cos chtěl. A teď se koukej rychle vypařit z mého krámu. Jestli tě tu ještě jednou uvidím, vyhodím tě ven. Jo. Ty malej vychcanej spratku.“

„Sem já už nepřijdu,“ řekl jsem už na cestě ke dveřím. Venku podle jakéhosi stanoveného řádu ospale bzučelo žhavé odpoledne. Znělo zeleně a hnědě a bylo plné tichého světla. „Ani nikdo z mejch kámošů. Mám jich kolem padesáti.“

„Tvůj brácha takhle vychcanej nebyl!“ řval George Dusset.

„Vylíž mi prdel,“ zaječel jsem a rozběhl jsem se po silnici, jako by šlo o život. Slyšel jsem, jak prudce rozrazil dveře a v uších mi zazněl jeho býčí řev: „Jestli se tu ještě ukážeš, udělám ti z držky fašírku, ty grázlíku!“

Utíkal jsem až za první vršek. Byl jsem trochu vylekaný, ale pod vousy jsem se smál. Srdce mi divoce poskakovalo. Zvolnil jsem do rychlé chůze a každou chvíli jsem se ohlížel přes rameno, jestli za mnou nejede autem.

Nejel. U brány na skládku jsem byl ve chvílce. Strčil jsem si pytel za košili, vyšplhal na bránu a spustil se na druhé straně dolů. Byl jsem asi v polovině skládky, když jsem uviděl buick s kulatými okénky, model 1956. Byl zaparkovaný za chatrčí. Jestli mě Milo zpozoroval, ocitl jsem se v pěkné kaši. Přestože po něm ani po zlověstném Chopperovi nebylo zatím ani památky, zadní plot skládky se zdál nedozírně vzdálený. Říkal jsem si, že jsem měl skládku obejít, ale byl jsem už příliš daleko na to, abych se vracel. Kdyby mě Milo přistihl, jak lezu přes plot, asi by bylo doma dusno, až bych se vrátil, ale to mě zdaleka neděsilo tolik, jako kdyby Milo dal Chopperovi jeden ze svých povelů.

Hlavou se mi honily děsivé představy. Šel jsem dál a snažil se chovat nenucené, jako bych sem patřil i s tím papírovým pytle, který mi koukal z košile, a mířil jsem k plotu, který stál mezi skládkou a železniční tratí.

Už jsem byl necelých dvacet metrů od plotu a začínal jsem si myslet, že nakonec všechno hladce prošlo, když jsem uslyšel Milův křik: „Stůj! Ty tam! Kluku! Zmiz od toho plotu. Koukej vypadnout!“

Bylo by bývalo chytré souhlasit s ním a obejít to, ale já už byl tak zpitomělý, že místo konání chytrých věcí jsem se s divokým rykem rozběhl k plotu. Kecky vířily prach. Z jednoho keře na druhé straně plotu vylezli Vern, Teddy a Chris a s obavami sledovali dění.

„Pojď zpátky!“ řval Milo. „Okamžitě se vrať, nebo na tebe pošlu psa, sakra!“

Nezdálo se mi, že by v jeho hlase zaznívala zrovna rozvážnost nebo smířlivost, takže jsem jen zrychlil běh. Mával jsem rukama a hnědý pytel s potravinami mi narážel na holou kůži.

Teddy se začal řehtat tím svým idiotským vítězoslavným smíchem – hýýý – ííí – ííí – znělo to, jako když šílenec hraje na nějaký rákosový nástroj.

„Zdrhej, Gordie! Zdrhej!“ vykřikl Vern.

A Milo ječel: „Trhej, Choppere! Vem si ho!“

Přehodil jsem pytel přes plot a Vern odstrčil Teddyho, aby ho mohl chytit. Za sebou jsem slyšel přibíhajícího Choppera. Země se trásla. Z jedné rozšířené nozdry mu šlehal oheň, z druhé trčel ledový rampouch. Ze slintajících čelistí mu odkapávala síra. Jedním skokem jsem byl v polovině plotu. Na vrcholek jsem to dokázal za míň než tři vteřiny. Pak jsem se prostě pustil. Nepřemýšlel jsem o tom, nepodíval jsem se dolů, abych viděl, kam dopadnu. Dopadl jsem těsně vedle Teddyho, který se válel po zemi v šíleném záchvatu smíchu. Brýle mu spadly a z očí mu tryskaly slzy. Minul jsem ho jen o pár centimetrů a dopadl na hromádku šterku s jílem. V témže okamžiku narazil Chopper do plotu za mnou a vydal ze sebe bolestivé zavytí, v němž byla příměs zklamání. Chytil jsem se za odřené koleno a otočil se. Poprvé jsem spatřil slavného Choppera – a dostal jsem svou první lekci o tom, jak propastný rozdíl je mezi mýtem a skutečností.

Místo obrovského pekelného psa s rudýma, divokýma očima a zuby čnicími z mordy jako kly tu přede mnou stál vořech střední velikosti a naprosto obyčejného černobílého zbarvení. Planě štěkal, skákal a stavěl se na zadní; předníma se opíral o plot.

Teddy se předváděl. Brýle držel v ruce a dráždil Choppera k ještě větší zuřivosti.

„Polib mi prdel, Choppíku!“ vyzval ho Teddy a plivl na něj. „Polib mi prdel! A taky vyliž!“

Vrážel zadkem do plotu a Chopper dělal, co mohl, aby vyhověl jeho výzvam. Jeho snažení bylo zatím odměněno jednou slušnou ránou do čumáku. Začal zběsile štěkat a z tlamy mu odkapávala pěna. Teddy dál vrážel zadkem do plotu a Chopper neustával ve svých neúspěšných výpadech. Jen si znovu otloukal čumák, který mu už krvácel. Teddy ho neustále pobízel, něžně ho oslovuje Choppíku. Chris s Vernem po přestálých záchvatech smíchu zesláble leželi na náspu a už jen chropětli.

To už se blížil Milo Pressman, oblečený do propocených montérek. Na hlavě měl baseballovou čepici s nápisem New York Giants. Ústa měl hněvivě stažená.

„Co je, co je? Okamžitě toho nech!“ zařval Milo.

„Kousni si, Choppíku,“ ječel Teddy a vrážel do plotu hned nahoře, hned dole jako potrhlý Prušák, který drezíruje své mužstvo. „No tak, vem si mě! Trhej!“

Chopper šílel. To myslím doslova. Běhal ve velkém kruhu, ňafal, štěkal a pěnil a jeho zadní nohy zdvihaly mračna prachu. Oběhl asi třikrát, zřejmě sbíral odvalu, a pak udělal prudký výpad proti plotu. Musel běžet padesátkou, když to napálil do plotu. Pysky měl ohnuté a uši plápolaly za ním. Plot se rozezněl hlubokým melodickým tónem, jako by ho Chopper nejen promáčkkl, ale přímo vypjal. Znělo to jak citera – jimmmmm-mmm. Z Chopperovy tlamy se ozvalo přidušené zavytí a oči se mu obrátily v sloup. Předvedl úžasné salto vzad a s těžkým žuchnutím přistál na zádech. Vůkol se zvedl oblak prachu. Pes chvíli zůstal ležet, pak se obrátil. Jazyk mu visel z huby.

Milo byl vzteky bez sebe. Dočista zřítel. I pod nakrátko ostříhaným ježkem mu prosvítal purpur. Srdce mi ještě bušilo po zdařilém úniku. Jak jsem tak seděl v prachu v džínách, z nichž mi vykukovala kolena, napadlo mě, že Milo vypadá jako lidská mutace Choppera.

„Já tě znám!“ běsnil Milo. „Ty jseš Teddy Duchamp! Znáš vás všechny. Já ti zmaluju prdel, jestli budeš

dráždit mýho psa!“

„Jen to zkus!“ řval Teddy. „Uvidíme, jestli přelezeš plot a chytíš mě, tlustoprde!“

„COŽE? JAKS MI TO ŘEKL?“

„TLUSTOPRDE!“ křičel Teddy šťastně. „ŠPEKOUNE! SRAČKO MÁJOVÁ! POJĎ! NO TAK!“

Vyskakoval, pěsti zaťaté, pot stékající po vlasech. „JÁ TOHO TVÝHO BLBÝHO ČOKLA NAUČÍM TRHAT LIDI! TAK POJĎ! CHCI TĚ VIDĚT!“

„Ty vychytralej žebráček parchante bláznivýho fotra! Už vidím tvou mámu, jak si povídá se soudcem o tom, cos proved mýmu psovi!“

„Jaks mi to řekl?“ zeptal se Teddy chraplavě. V té chvíli přestal poskakovat. Rozšířené oči nabyly skelného výrazu a kůže dostala barvu olova.

Milo použil mnoha nadávek, a přesto dokázal zpětně najít tu pravou. Najít to správné tlačítko a nejen je stisknout, ale tvrdě do něj bušit.

„Tvůj fotr byl bláznivej,“ řekl s úšklebkem. „Obecní blázen, nic jinýho nebyl. Bláznivější než záchodová krysa. Šílenej magor. Šílenější než dlouhovocasá kočka v pokoji plným houpacích křesel. Blázen. Vůbec se nedivím, že se tu takhle producíruješ, když jsi měl za fotra takovýho –“

„TVOJE MÁMA KOUŘÍ VOCASY MRTVEJM KRYŠÁM!“ vykřikl Teddy. „A JESTLI JEŠTĚ JEDNOU ŘEKNEŠ O MÝM TÁTOVI, ŽE BYL BLÁZEN, ZABIJU TĚ, TY ČURÁKU!“

„Blázen,“ řekl Milo roztomile. Našel to správné tlačítko. „Máš fotra blázna, magora, kterej si na půdě schovává hračky, ty grázle.“

Vern s Chrisem už ve zdraví vyvázli z šíleného záchvatu smíchu a zřejmě si začali uvědomovat vážnost situace. Dokonce se snažili Teddyho odvolat, ale když Teddy řekl Milovi, že jeho máma kouří vocasy mrtvejm krysám, popadlo je to znovu. Váleli se po náspu z boku na bok, kopali nohama a drželi se za břicha. „Nechte toho,“ úpěl Chris z posledních sil, „já už nemůžu, nemůžu, já se z toho poseru, přísámbůh!“

Chopper za Milém omámeně opisoval velikou osmu. Vypadal jako poražený borec deset vteřin poté, co soudce ukončil zápas vyhlášením technického k. o. Teddy s Milém mezitím pokračovali v debatě o Teddyho otci. Stáli těsně u sebe, odděleni plotem, na jehož zdolání byl Milo příliš starý a příliš tlustý.

„Už o mým tátovi ani necekneš! Můj táta se vylodil v Normandii, ty zasranej všiváku.“

„To jo, ale kde je teď, ty vošklivej čtyřvokej sráči? V Togosu, ne? Je v Togosu, PROTOŽE SE ZVENCNUL!“

„Tak jo,“ řekl Teddy. „Tím jsi skončil. Teď tě zabiju.“ Vrhel se na plot a začal šplhat nahoru.

„Jen to pojď zkusit, ty odpornej malej parchante.“ Milo s úšklebkem odstoupil a vyčkával.

„Ne!“ vykřikl jsem. Vyskočil jsem, popadl Teddyho za volnější džiny a stáhl ho z plotu. Oba jsme se zapotáceli a upadli. Teddy byl nahoře. Chytil mě za přirození, až jsem vyjekl. Neznám větší bolest, než když člověku někdo zmáčkne kulky. Ale držel jsem Teddyho kolem pasu.

„Pusť mě na něj!“ vzlykal Teddy a kroutil mi ruce. „Pusť mě na něj, Gordie! Nikdo se nebude povyšovat nad mýho tátu. PUSŤ MĚ TAM KRUCINÁL PUSŤ MĚ TAM!“

„Na to on čeká!“ řval jsem mu do ucha. „Chce tě dostat přes plot, seřezat tě jako psa a pak tě odvést k policajtům!“

„Cože?“ zvedl Teddy hlavu a natočil ji ke mně. V obličejí měl zmatený výraz.

„Ty se do toho nesar, chytráku,“ řekl Milo a pokročil znovu k plotu. Ruce měl zaťaté v pěsti. Vypadaly jako šunky. „Jen ho nech, ať se popere.“

„To jistě,“ řekl jsem. „Vážíte o dva metráky víc.“

„Tebe já znám taky,“ řekl Milo hrozivě. „Jmenuješ se Lachance.“ Ukázal na Verna s Chrisem, kteří se teprve sbírali ze země a těžce oddychovali po přestálých záchvatech smíchu. „A támhlety pacholci jsou Chris Chambers a jeden z těch Tessiovejch blbců. Zavolám všem vašim fotrům, kromě toho blázna v Togosu. Pošlou vás všechny do polepšovny. Kriminálníci!“

Vyčerpaně zůstal stát a těžce oddychoval. Obrovské pihovaté ruce měl napřažené, jako by si chtěl s někým plácát do dlaní, v zúžených očích se mu zračilo očekávání, že se snad rozbředíme nebo omluvíme nebo mu vydáme Teddyho, aby mohl nakrmit Choppera.

Chris spojil palec s ukazováčkem do kroužku a plivl skrz něj.

Vern si něco broukal a díval se do nebe.

Teddy řekl: „Pojď, Gordie. Jdem pryč od toho zasraná, než se z něj pobleju.“

„Jen počkej, ty to schytáš, ty zkurvenej nevyčvalanej parchante. Počkej, až tě odvedu k policajtům.“

„Všichni jsme svědci. A taky jste na mě poštvál psa. To je protiprávní.“

Milo trochu znejistěl. „Vlámal ses sem.“

„Leda hovno. Skládka je veřejnej majetek.“

„Přelezl jsi plot.“

„Samozřejmě, když jste na mě poštvál svýho psa,“ řekl jsem. Doufal jsem, že Milovi to nedojde. Musel jsem přece přelézt plot i dovnitř. „Co jste si myslel, že udělám? Že zůstanu stát a nechám se rozcupovat na kusy? Jdeme, pánové. Zvedejte se. Tady to smrdí.“

„Polepšovnu,“ sliboval Milo chraplavě, „polepšovnu na takový chytráky.“

„Už se nemůžu dočkat, až řeknu poldům, jak jste nadával válečnému veteránovi do zasranejch bláznů,“ zavolal Chris přes rameno, když jsme odcházeli. „Co vy jste dělal ve válce, pane Pressmane?“

„DO TOHO VÁM NIC NENÍ!“ křičel Milo. „PORANILI JSTE MÝHO PSA!“

„Hod' to na papír a pošli to velebníčkoví,“ zabručel Vern. Pak jsme začali šplhat na násep.

„Vraťte se!“ řval Milo, ale jeho hlas byl ochablý a zdálo se, že ztrácí zájem.

Teddy mu ještě jednou ukázal prostředník a pak už jsme se vydali na cestu. Nahoře na náspu jsem se naposled ohlédl. Milo stál za plotem, veliký chlap v baseballové čepici se psem u nohy. Prsty měl zaháknuté v okách plotu, jak na nás řval, a já jsem k němu pocítil náhlou lítost. Vypadal jako ten největší třetáček na světě, omylem zamčený na hřišti a volající, aby ho někdo přišel pustit ven. Ještě chvíli hulákal a pak to buď vzdal, nebo už jsme byli z doslechu. Toho dne už jsme o Milovi Pressmanovi ani Chopperovi neslyšeli.

13

V oprávněném rozhořčení, do kterého jsme se tak trochu nutili, jsme vedli debatu o tom, jak jsme tomu prašivci Milovi ukázali, že nejsme nějaká banda poseru. Vyprávěl jsem, jak mě ten chlapík ve Florida Markét chtěl vzít na hůl. Poté jsme upadli v zádumčivé mlčení, v němž jsme si všechno nechávali znovu projít hlavou.

Co se týče mě, byl jsem přesvědčený, že na těch čtyřech orlech něco bylo. Věci se nemohly vyvinout hůř. Snad by bylo lepší jít pořád dál a ušetřit rodiče bolestného vědomí, že jeden jejich syn je na hřbitově v Castle Rocku a druhý v polepšovně v South Windhamu. Vůbec jsem nepochyboval o tom, že Milo navštíví policajty, jakmile se mu v té jeho baňaté lebce rozsvítí a on si uvědomí, že v době incidentu byla skládka zavřená. Až k tomu dojde, bude mu jasné, že jsem na skládce neměl co dělat, ať už je veřejná nebo ne. Nejspíš taky bylo úplně v pořádku, že na mě poštvál toho pitomého čokla. A i když Chopper nebyl navzdory své pověsti pekelný pes, jistě by mi pěkně potrhal džíny na zadku, kdybych byl nevyhrál ten závod k plotu. Ta záležitost vrhala na celý ten den temný stín. A ještě jedna chmurná myšlenka se mi líhla v hlavě – že to nakonec žádná velká legrace nebyla a že jsme si svou smůlu vykoledovali. Třeba nás varoval Bůh, abychom se vrátili domů. Vždyť k čemu jsme se chystali? Jít se podívat na nějakého kluka, kterého přejel nákladní vlak.

Jenže už jsme byli na cestě a nikdo z nás neměl v úmyslu se vracet.

Na dohled železničního mostu, po němž jezdily vlaky přes řeku, se Teddy rozbrečel. Bylo to, jako když nějaká obrovská vnitřní příbojová vlna protrhne pečlivě vystavěné duchovní hráze. Pláč byl vážně náhlý a divoký. Vzlyky jím otřásaly jako údery a Teddy se složil a stočil do klubíčka. Pustil si břicho a přikryl si rukama spečené chuchvalce masa, které bývaly ušima. Pláč se vracel v usilovných, zběsilých vlnách.

Nikdo z nás nevěděl, co dělat. Nebyl to takový pláč, jako když někdo dostane baseballovým míčkem nebo se při ragby praští do hlavy nebo spadne z kola. Teddy žádné zranění neutrpěl. Kousek jsme pooděšili a pozorovali jsme ho s rukama v kapsách.

„No tak, člověče...“ řekl Vern tiše. Podívali jsme se na něj s Chrisem plni očekávání. Začal dobře, jenže nevěděl, jak dál.

Teddy se v pokleku předklonil nad koleje a položil si ruku přes oči. Vypadal, jako když se modlí k Alláhovi – „Salám, salám, balón,“ jak říká Bulva. Až na to, že tohle nebyla legrace.

Nakonec k němu přistoupil Chris, když intenzita pláče začala opadat. Byl to nejtvrďší kluk z naší party

(možná dokonce tvrdší než Jamie Gallant, myslel jsem si soukromě), ale byl to také kluk, který uměl nejlíp uklidňovat. Měl na to systém. Viděl jsem ho přisednout na obrubník k malému dítěti s odřeným kolenem, které navíc vůbec neznal, a dát se s ním do řeči. Plkal o Shrineově cirkusu, který přijede do města, nebo o psovi Huckleberrym v televizi, dokud dítě nezapomnělo, že má nějakou bolístku. Chris to uměl. Byl dostatečně tvrdý, aby to uměl.

„Poslouchej, Teddy, co ti záleží na tom, jak ten starej tlustej prďola mluvil o tvým tátovi? No? Ne, vážně. To přece nic neznamená, nebo jo? Nějaký kecý starýho tlustýho prďoly? Ne? Ne? Nebo jo?“

Teddy divoce zavrtěl hlavou. Nic to neznamená. Ale když za jasného dne uslyšel něco, co už si musel znovu a znovu prohánět myslí vleže v posteli, když měsíc nahlíží do místnosti jednou postranní okenní tabulkou, něco, co musel ve své pomalé a pošramocené mysli přemítat tak dlouho, až se mu to zdálo svaté, až se dobral smyslu, a náhle se mu to všechno zhroutilo poznáním, že téměř všichni ostatní považují jeho otce za blázna, otrásllo jím to. Ale nic to nemění. Nic.

„Vyloдил se přece v Normandii, ne?“ řekl Chris. Vzal jednu Teddyho zpotenou, umouněnou ruku a pohladil mu ji.

Plačící Teddy horlivě pokýval hlavou. Teklo mu z nosu.

„A ty myslíš, že ten tlustoprď byl v Normandii?“

Teddy divoce zavrtěl hlavou. „Ne-ne-ne!“

„A myslíš, že tě zná?“

„Ne. Ne, a-a-ale –“

„Nebo tvýho fotra? Je to snad jeho kumpán?“

„NE!“ Hněv, zděšení. Myšlenka. Teddyho hrud' se zvedla a vydala další vzlyky. Odhrnul si vlasy a já uviděl okrouhlý hnědý knoflík naslouchátka v jeho pravém uchu. Tvar naslouchátka byl smysluplnější než tvar jeho ucha, jestli mi rozumíte.

Chris řekl tiše: „Řeči se říkají.“

Teddy přikývl, ale oči měl stále sklopené.

„A ať už to bylo mezi tebou a tvým tátou, jak chtělo, žádný řeči na tom nic nezměň.“

Teddy nerozhodně zavrtěl hlavou. Nebyl si jistý, jestli je to pravda. Někdo pojmenoval jeho bolest a pojmenoval ji otrěsně jednoduchými slovy. To se bude (blázen)

muset promyslet

(Togus, zatracený osmý oddělení)

později. Do hloubky. Za dlouhých bezesných nocí.

Chris jím zatřásl. „On se na tebe jen tak vytahoval, vole,“ řekl konejšivě, že to znělo skoro jako ukolébavka. „Snažil se tě dostat přes ten zsranej plot, víš o tom? Jen se nenervuj. Uvolni se. On o tvým tátovi neví vůbec nic. Neví nic, kromě pár keců od těch vejpitků z Ožralýho tygra. Je to sračkař, vole. Rozumíš, Teddy? Co? Rozumíš?“

Teddy už jen popotahoval. Rozmazal si špínu kolem očí a posadil se.

„Už je to dobrý,“ řekl a vlastní hlas ho zřejmě přesvědčil. „Jo, už jsem dobrej.“ Postavil se a nasadil si brýle. Připadalo mi, jako by si nahý obličej oblékl. Slabě se usmál a holým předloktím si utřel nos.

„Uřvanej usmrkánek, co?“

„Ale ne,“ řekl Vern, celý nesvůj. „Kdyby někdo urážel mého fotra –“

„Tak bys ho musel zabít,“ vyhrkl Teddy téměř arogantně. „Rozsekat ho na kousky, ne Chrise?“

„Jasně,“ řekl Chris laskavě a plácl Teddyho po zádech.

„A podle tebe, Gordie?“

„Naprosto jasně,“ řekl jsem. V duchu jsem se divil, jak může Teddy mít takovou starost o svého otce, který ho málem zabil, zatímco mně byl můj otec víceméně lhostejný, i když co si pamatuju, nevztáhl na mě ruku od mých tří let, kdy jsem zpod dřezu vytáhl odbarvovač a začal ho jíst.

Ušli jsme dalších asi dvě stě metrů po kolejích a Teddy tiše řekl: „Jestli jsem vám zkazil náladu, tak mě to mrzí. Myslím, že u toho plotu to byla pěkná blbost.“

„Já si nejsem jistý, jestli jsem vůbec nějakou náladu měl,“ řekl najednou Vern.

Chris se na něj podíval. „Chceš se snad vrátit?“

„Ale ne.“ Vernův obličej dostal zádumčivý výraz. „Chci jen říct, že jít se koukat na mrtvýho kluka – no, snad to může bejt zábava. Myslím, že se vám to bude třeba líbit. Myslím...“ Rozčileně na nás pohlédl. „Já myslím, že bych mohl mít kapku strach, jestli mi rozumíte.“

Nikdo nic neříkal a Vern překotně pokračoval:

„Někdy mám divoký sny. Jako... jestli si pamatujete, jak Danny Naughton přinesl hromadu těch starejch knížek, těch s těma upírama a podřezanejma lidma a tak. Pánové, já jsem se budil ze snů o různých oběšencích v pustejch domech. Tváře měli celý zelený a tak podobně, znáte to, a měl jsem pocit, že je něco pod postelí, a jestli dám ruku přes pelest, tak mě to chňapne... „

Všichni jsme začali příkyvovat. Věděli jsme, o co jde. Byl bych se tehdy smál, kdybyste mi řekli, že za nějakých pár let prodám své dětské sny a noční můry za milion dolarů.

„A to jsem se doma neodvážil nic říct, protože ten můj blbej brácha... vždyt' znáte Billyho... by to roztroubil...“ Beznadějně pokrčil rameny. „A tak se bojím kouknout na toho kluka, protože jestli... rozumíte, jestli vypadá blbě...“

Polkl jsem a podíval se na Chrise. Zasmušile zíral na Verna a naznačoval mu, aby to dokončil.

„Jestli opravdu vypadá blbě,“ shrnul to Vern, „bude se mi o něm zdát a bude mě probouzet a budu si myslet, že je pod mou postelí rozsekanej nacimprcamp'r v louži krve, jako by se vyloup z nějakých televizního hororu, jak jsou vidět jen oči a vlasy, ale je v tom nějaký skrytej pohyb, chápete, nějak se to hejbe a každou chvíli to člověka může popadnout –“

„Do prdele,“ řekl Teddy stísněně. „To je teda pohádka na dobrou noc!“

„Já si nemůžu pomoci,“ řekl Vern, jako by se chtěl bránit. „Jenže mám pocit, že se na něj musíme jít kouknout, i kdybysme pak měli mít těžký sny. Chápete? Jako bysme museli. Ale... asi to nebude žádná sranda.“

„To ne,“ řekl Chris tiše. „To asi ne.“

Vern se na nás prosebně podíval. „Neřeknete to jinejm klukům, že ne? Já nemyslím to o těch strašidelnejch snech, ty má každěj, ale to o tom pocitu, že je něco pod postelí. Na to už jsem asi dost starej.“

Všichni jsme slíbili, že to neřekneme, a znovu se rozhostilo ponuré ticho. Bylo teprve tři čtvrtě na tři, ale nám to připadalo, že je později. Bylo příliš horko a příliš mnoho se toho přihodilo. A to jsme ještě nebyli ani v Harlow. Museli jsme se trochu vzchopit a přidat do kroku, jestli jsme chtěli před setměním urazit ještě pár mil.

Došli jsme k výhybkám a návštědlu na vysokém rezavém sloupu a všichni jsme se zastavili a pokoušeli se zasáhnout kusem škváry rameno návštědla, ale nikomu se to nepodařilo. Kolem půl čtvrté jsme došli k řece a železničnímu mostu, který se přes ni klenul.

14

Řeka byla tehdy v šedesátém roce kolem sta metrů široká; byl jsem se tam podívat později a zjistil jsem, že se lety zúžila. S tou řekou pořád nějak čarují, snaží se ji využít pro fabriky a už na ní nesekali takových jezů, že je docela slušně krotká. Jenže tehdy byly na celé řece jen tři jezy, a to křížovala celý New Hampshire a polovinu Maine. Byl to nespoutaný tok, který se každé třetí jaro rozvodnil a zaplavil silnici 136 buď v Harlow, nebo v Denvers Junction nebo na obou místech současně.

V onom nejsušším létě, jaké stát Maine pamatoval od dob hospodářské krize, byla řeka ještě široká. Ze strany od Castle Rocku, kde jsme stáli, vypadal hustý les na harlowské straně jako z jiného světa. V horečnatém odpoledním oparu byly borovice a jedle modravé. Koleje vedly patnáct metrů nad hladinou, podepřené konstrukcí z dehtem natřených dřevěných pilotů a křížených trámů. Řeka byla tak mělká, že při pohledu dolů jste viděli cementové patky, které byly ukotveny tři metry do dna, aby udržely konstrukci železničního mostu.

Most sám působil dost chatrně – koleje byly položeny na dlouhé, úzké plošině vybudované z trámů deset na patnáct centimetrů. Mezi jednotlivými trámkami byly desetcentimetrové mezery, jimiž jste viděli řeku pod sebou. Trámky přečnívaly asi pětáctřicet centimetrů přes koleje, takže když jel vlak, bylo kam uhnout, aby člověka nerozdrtil... ale proud vzduchu od rychle jedoucího vlaku by vás určitě smetl z mostu do mělké řeky s kamenitým dnem, kde byste našli jistou smrt.

Když jsme se dívali na most, všichni jsme cítili svírání v břiše ze strachu před tou cestou. Strach se však

mísil se vzrušením z možnosti prokázat ďábelskou odvalu, takovou, již by se člověk mohl chvástat ještě pár týdnů po návratu domů... pokud by se vrátil. Do Teddyho očí se začalo vkrádat ono podivné světlo a mě napadlo, že nevidí železniční most s kolejemi, po nichž jezdí vlaky společnosti GS&WM, ale dlouhou písčitou pláž, na mělčině ve zpěněných vlnách tisíc invazních člunů, deset tisíc vyloďujících se uniformovaných mužů, jejich bagančata vířící písek pláže. Roztahují klubka ostnatého drátu! Vrhají granáty na nepřátelská opevnění! Dobývají kulometná hnízda!

Stáli jsme vedle kolejí v místě, kde se škvárový násep svažoval k říčnímu břehu a začínal most. Při pohledu dolů bylo vidět místo, kde se svah nořil do vody. Rostlo tam pár zakrslých jedlí s obnaženými kořeny, které si hledaly cestu skalními puklinami; zdálo se, že si prohlížejí svůj bledý odraz v tekoucí vodě. Nad stromky byly řídky poházené, houževnatě vyhlížející keře mezi šedými plotnami skal, které vrůstaly do škvárového náspu.

V tomto místě byly řeka poměrně čistá – v Castle Rocku míjela pouze maineskou textilku. Nebyly tu však žádné ryby, přestože bylo vidět na dno – museli byste jít takových deset mil proti proudu směrem k New Hampshiru, abyste v řece zahlédli rybu. Tady žádné nebyly a u vyčnívajících balvanů se tvořily chuchvalce špinavé pěny – měla barvu zašlé slonoviny. Ani její pach nebyl zvlášť příjemný; smrděla jak prádelní koš plný plesnivých ručníků. Nad hladinou poletovaly vážky a nerušené kladly svá vajíčka. Nebyl tu žádný pstruh, který by je snědl. Nebyly tu dokonce ani žádné odolnější ryby.

„Ty vole,“ řekl Chris tiše.

„Jdeme,“ řekl Teddy tím svým úsečným, arogantním tónem. „Jdeme na to.“ A vykročil po pražcích mezi zářícími kolejemi.

„Hele,“ řekl Vern stísněně, „ví někdo z vás, kdy má jet další vlak?“

Všichni jsme zrozpačitěli.

„Je tu ještě ten most na silnici 136...“ řekl jsem.

„Na ten se vyserte!“ křikl Teddy. „To by znamenalo pět mil po proudu po tyhle straně a pak zas pět mil zpátky po druhý... to bysme šli do tmy! Když přejdeme tenhle můstek, budem tam za deset minut!“

„Ale jestli pojede vlak, už nebude kam pokračovat,“ řekl Vern. Na Teddyho se nepodíval. Upíral oči na rychle plynoucí, nevýrazný tok.

„Žádný nepojede,“ rozhorlil se Teddy. Spustil se dolů a rukama se držel jednoho pražce. Nebyl ještě příliš daleko, takže se jeho tenisky bezmála dotýkaly země. Když si ale člověk představil, že by něco podobného měl udělat uprostřed řeky s patnácti metry pod sebou a vlakem, který mu mohl do vlasů a za krk nasypat pár žhavých jisker, nad sebou... Tohle pomýšlení mi nedělalo dvakrát dobře.

„Vidíte, je to sranda,“ řekl Teddy. Seskočil dolů, oprášil si ruce a vyšplhal po náspu zpátky k nám.

„A to mi chceš nakukat, že tam budeš viset, dokud nepřejede dvě stě vagónů?“ zeptal se Chris. „Že se tam nějak udržíš pět nebo deset minut?“

„Bojíš se?“ křičel Teddy.

„Ne, jen se tě ptám, co budeš dělat,“ ušklíbl se Chris. „Jen klid, vole.“

„Tak jdi okolo, jestli chceš!“ hýkal Teddy. „Mně je to fuk! Já na tebe počkám! Zatím si schrupnu!“

„Jeden vlak už projel,“ řekl jsem váhavě. „A Harlow projíždí tak jeden dva vlaky denně. Koukněte na tohle.“ Nakopl jsem teniskou plevel, který rostl na kolejišti. Na trati mezi Castle Rockem a Lewistonem žádný plevel nerostl.

„Vidíte?“ triumfoval Teddy.

„Ale pořád je tu ta možnost,“ dodal jsem.

„To jo,“ řekl Chris. V očích mu jiskřilo, když se na mě podíval. „Tak jdi, když jsi tak odvážnej, Lachanci.“

„Odvážný jdou napřed.“

„Oukej,“ řekl Chris. Podíval se při tom ještě na Teddyho a Verna. „Jsou tu nějaký poserové?“

„Ne!“ vykřikl Teddy.

Vern si odkašlal, zamručel, znovu si odkašlal a velice tiše řekl: „Ne.“ Nucené se pousmál.

„Oukej,“ řekl Chris... ale všichni jsme na chvíli zaváhali, dokonce i Teddy, který ustaraně přehlédl koleje. Klekl jsem si a pevně sevřel jednu kolejnici bez ohledu na to, že mě pálila do dlaně. Kolejnice byla němá.

„Oukej,“ řekl jsem a v tu chvíli mi v žaludku skočil nějaký chlápek o tyči. Zapíchl mi ji až někam do koulí a usadil se rozkročmo na mém srdci. Na most jsme vykročili po jednom. Chris šel první, za ním Teddy, pak Vern a nakonec já, protože jsem řekl, že odvážní jdou první. Šli jsme po pražcích a museli jsme se dívat pod nohy, ať už jsme se báli výšek nebo ne. Chybný krok mohl znamenat pád na rozkrok, a to ještě nejspíš se zlomeným kotníkem.

Země pod námi se svažovala a každý další krok pečetil naše rozhodnutí. .. a přesvědčoval nás o jeho sebevražedné pitomosti. Na chvíli jsem se zastavil a odvrátil oči od skal, jimiž si voda hluboko pod mnou klestila cestu. Chris s Teddym už byli daleko vpředu, skoro za prostředkem, a Vern pomalu klopýtal za nimi s pohledem upřeným pod nohy. Vypadal jako stará dáma, která se skloněnou hlavou a nahrbenými zády zkouší chodit na chůdách. Ohlédl jsem se přes rameno. Už jsem byl příliš daleko. Už jsem musel jít dál, a nejen proto, že mohl přijet vlak. Kdybych se vrátil, byl bych nadosmrti posera.

A tak jsem šel. Když jsem se podíval na nekonečné koleje a na ubíhající vodu, zamotala se mi hlava a ztratil jsem orientaci. Kdykoli jsem našlápl, něco mi říkalo, že se propadnu, i když jsem viděl, že ne.

Začal jsem ostře vnímat všechny své vnitřní zvuky i zvuky z okolí, bylo to jako šílený orchestr, který ladí nástroje. Pravidelné údery mého srdce, bušení krve v uších, jako když se hraje na buben metličkami, skřípání šlach připomínající prudce napínané struny laděných houslí, nekonečné šumění řeky, vášnivé bzučení kobylky přecházející v ostrý cvrkot, monotónní zpěv cikád a někde v dáli štěkot psa. Snad Choppera. Plesnivý pach řeky mě dráždil v nose. Dlouhé stehenní svaly se mi chvěly. Neustále jsem myslel na to, oč bezpečnější (a zřejmě i rychlejší) by bylo, kdybych si klekl a šel po čtyřech. Ale neudělal jsem to – nikdo z nás to neudělal. Jestli jsme si vzali nějaké poučení ze sobotních odpoledních filmových představení, pak to určitě bylo heslo Plazí se jen ztroskotanci. Bylo to jedno z ústředních hesel Evangelia po hollywoodsku. Správní chlapíci chodí hrdě vzpřímení, i když jim šlasy skřípou jak přepínané houslové struny, v žilách hučí adrenalin a dlouhé stehenní svaly se z nějakého důvodu chvějí. Tak to prostě je.

Musel jsem se zastavit uprostřed mostu a na chvíli se podívat na oblohu. Pocit závratí se ještě prohloubil. Viděl jsem přeludné pražce, které se vznášely přímo před mýmnosem. Pak zmizely a já se začal cítit dobře. Podíval jsem se před sebe a viděl jsem, že jsem skoro dohonil Verna, který se loudal čím dál víc. Chris a Teddy byli skoro na konci mostu.

Ačkoli jsem od té doby napsal sedm knih o lidech, kteří dokážou číst myšlenky a předvídat budoucnost, tehdy jsem měl první a jediný podobný záchvěv. Zcela jistě patřil do této oblasti, jak jinak si to vysvětlit? Dřepł jsem si a sevřel do dlaně jednu kolejnici. Chvěla se tak silně, jako bych svíral klubko smrtících kovových hadů.

Už jste slyšeli to úsloví „Jeho útroby se proměnily ve vodu“? Já vím, co znamená – vím to přesně. Je to zřejmě ta nejtrefnější metafora, kterou jsem kdy slyšel. Už jsem od té doby zažil strach, ošklivý strach, ale nikdy takový, jaký mě zachvátil v té chvíli, kdy jsem držel tu rozpálenou kolejnici. Zazdalo se mi, že veškeré mé ústrojí pod úrovní hrdla ochablo a zůstalo bezvládně ležet v jakési vnitřní mdlobě. Po vnitřní straně stehna mi stékal tenký čůrek moči. Ústa se mi otevřela. Neměl jsem s tím co do dočinění, otevřela se sama. Čelist mi poklesla jako padací dveře, u nichž se náhle uvolnily panty. Jazyk se mi přilepil na patro a ztěžoval mi dýchání. Svalstvo ztuhlo. To bylo nejhorší. Útroby zemdlely, ale svaly byly ztuhlé hrůzou a já se nemohl pohnout. Byla to jen chvíle, ale podle vnitřního času uplynula věčnost.

Pak se všechny smysly vzbudily, jako by je nabudil elektrický výboj z mozku, který přepnul napětí ze sta deseti na dvě stě dvacet voltů. Uslyšel jsem letadlo putující někde poblíž oblohou a zatoužil jsem být na jeho palubě, jen si tak sedět u okénka a usrkávat kolu a nečinně shlížet na zářící linku nějaké neznámé řeky. Vnímal jsem každou třisku, každou rýhu pražce, na němž jsem dřepěl. A koutkem oka jsem viděl šíleně blyštivou kolejnici, již svírala má dlaň. Její chvění prostupovalo tak hluboce mou rukou, že neustalo, ani když jsem ji odtáhl. Konečky nervů na sebe opětovně narážely a chvěly se, jako se chvěje ruka nebo noha při probouzení ze spánku. Cítil jsem chuť svých slin, náhle elektrizovaných a trpkých, sražených na dásních. Nejhorší na tom snad bylo, že jsem zatím neslyšel vlak a nemohl vědět, z které strany přijíždí a jak je daleko. Byl neviditelný. Prozrazovala ho pouze chvějící se kolejnice, jediné znamení bezprostředně hrozícího nebezpečí. Před očima se mi odvíjela představa Raye Browera, strašlivě zhmožděného a odhozeného někam do příkopu jako potřhaný balík prádla. Mohli jsme ho následovat, aspoň Vern a já, nebo přinejmenším já. Poslali jsme si pozvánku na vlastní pohřeb.

přikryl jsem si dlaněmi uši a zaryl obličej do prachu. Necítil jsem nutkání zahlédnout ho. Byl to dlouhý vlak, ale já jsem ani jednou nezdvihl hlavu. Než úplně přešel, ucítil jsem na svých zádech ruku a věděl jsem, že je Chrisova.

Když vlak přešel – když jsem si byl jistý, že přešel – zdvihl jsem hlavu jako voják vylézající ze zákopu po celodenním dělostřeleckém ostřelování. Chvějící se Vern zůstal ležet v prachu. Chris seděl se zkříženými nohama mezi námi, jednu ruku na Vernově zpoceném zátylku, druhou na mém.

Když se konečně Vern posadil, stále se klepal a bezděčně si olizoval rty.

„Co kdybysme vychrupli ty koly? Dá si někdo kromě mě?“ řekl Chris.

Všichni jsme si pomysleli, že jednu sneseme.

15

Asi čtvrt míle odtud na harlowské straně zajížděly vlaky do lesů. Na mlat vyschlá půda přecházela v bažiny. Bylo tam plno komárů velkých bezmála jak bojové letouny, ale byl tam chládek... božský chládek.

Usadili jsme se do stínu, abychom si vypili své koly. Vern a já jsme si přehodili košile přes ramena, abychom se chránili před hmyzem, ale Chris s Teddym zůstali do pasu nazí. Vypadali klidně a soustředěně jako dva Eskymáci v iglú. Neseděli jsme ani pět minut, když si Vern musel odskočit do křoví. Po návratu pak čelil mnoha žertíkům.

„To tě tak vyděsil ten vlak, Verne?“

„Ne,“ řekl Vern. „Chtělo se mi už na mostě, už tam jsem měl namále.“

„yerrrne?“ zapěli Chris s Teddym.

„Nechte toho, volové, fakt jsem musel.“

„Pak ti snad nebude vadit, když si prohlédneme tvé trenýrky, ne?“ řekl Teddy a Vern se zasmál, když konečně pochopil, že si z něj dělají legraci.

„Jděte se vysrat, volové.“

Chris se obrátil na mě. „Tebe ten vlak vyděsil, Gordie?“

„Ne,“ řekl jsem a upil koly.

„Moc ne, vole,“ plácl mě do ruky.

„Vůbec ne, fakt.“

„Ne? Tys neměl strach?“ zahleděl se na mě Teddy.

„Ne. Byl jsem dočista tuhej.“

To je rozbilo. Dokonce i Verna. Řehtali jsme se jako blázni. Pak jsme si jen tak lehli, nechali vtipkování a tiše upíjeli kolu. Cítil jsem po těle teplo, únavu a naprostý klid. Všechny orgány pracovaly normálně. Byl jsem naživu a byl jsem tomu rád. Všechno mi připadalo vroucně přátelské, a přestože jsem to nemohl vyslovit nahlas, nevadilo mi to – snad jsem ten pocit chtěl mít jen sám pro sebe.

Myslím, že jsem toho dne začal trochu chápat, co vnuká mužům d'ábelskou odvalu. Před několika lety jsem zaplatil dvacet dolarů, abych viděl, jak se Evel Kneivel pokouší přeskočit kaňon Hadí řeky. Manželka z toho byla zděšená. Říkala, že kdybych se narodil jako Říman, určitě bych vysedával v Koloseu, pojídal hrozny a díval se, jak lvi cupují křesťany. Mýlila se, i když je obtížné vysvětlit proč (ve skutečnosti si asi myslela, že si z ní utahuju). Nevyhodil jsem těch dvacet dolarů, abych viděl na obrazovce průmyslové televize umírat člověka, i když jsem si byl téměř jistý, že k tomu dojde. Šel jsem tam pro ten stín, který se vždycky skrývá kdesi za vašimi očima, pro tu tmou na okraji města, jak o ní zpívá v jedné své písni Bruče Springsteen a již chce každý někdy rozbít svou odvahou, ač má křehké tělo bytosti nazývané nějakým božím žertěrem člověk. Nikoli tedy navzdory oné křehkosti, ale pro ni.

„Gordie, řekni nám tu historku,“ vybídl mě Chris náhle a posadil se.

„Jakou historku?“ zeptal jsem se, i když jsem věděl.

Nikdy jsem se necítil moc dobře, když se hovor stočil na mé povídky, přestože se všem zřejmě líbily – chtěli, abych je vyprávěl, chtěli dokonce, abych je psal... bylo to zvláštní, úžasné předurčení – jako když si někdo odmala přeje stát se inspektorem kanalizační nebo mechanikem Velkých cen. První, kdo zjistil, že se chci stát spisovatelem, byl Richie Jenner, který s námi kamarádil, dokud se v devětapadesátém neodstěhoval s rodiči do Nebrasky. Byli jsme tehdy nahoře v mém pokoji a jen tak jsme lelkovali, když v mé skříni v lepenkové krabici pod nějakými komiksy objevil haldu popsaných stránek. Co je to? ptá se

Richie. Nic, říkám a zkouším mu je sebrat. Richie se nedal... a já musím přiznat, že jsem se ani moc nesnažil mu je vzít. Chtěl jsem, aby si je přečetl, a zároveň jsem to nechtěl. Zaplavil mě smíšený pocit pýchy a plachosti, který se ve mně nikdy příliš nezměnil, když mě někdo prosil, jestli smí nahlédnout. Samotné psaní probíhá v samotě, jako masturbace – i když, měl jsem jednoho přítele, který psával povídky ve výkladních skříních knihkupectví a obchodních domů, jenže to je člověk, jakého byste chtěli mít nablízku, kdyby vás náhodou postihl infarkt ve městě, kde nikoho neznáte. Pro mě je psaní něco jako sex a také u toho dlouho nevydržím – je to stále ona adolescentní samohana za zamčenými dveřmi koupelny.

Richie seděl na mé posteli skoro celé odpoledne a pročítal se mým dílem značně ovlivněným týmiž komiksy, které Vernovi působily noční můry. Když skončil, podíval se na mě Richie takovým podivným, novým pohledem, který mi navodil velice zvláštní pocit – jako by byl nucen přehodnotit celou mou osobnost. Řekl mi: Jseš docela dobřej. Proč to neukážeš Chrisovi? A já řekl ne, chci to mít jako tajemství a Richie řekl: Proč? Dyt' to není blbý. Nejsi žádněj teplouš, dyt' to nejsou básničky.

Přesto jsem ho přinutil ke slibu, že o mých povídkách nikomu neřekne, ale on to samozřejmě vyžvanil, a tak se stalo, že se většině z nich zalíbilo číst si v mých povídkách, které převážně pojednávaly o tom, jak byl někdo upálen zaživa nebo jak nějaký zločinec vstal z mrtvých a zmasakroval porotu, která ho odsoudila všemi hlasy, nebo o člověku, který zešílel a rozsekal spoustu lidí na telecí kotlety, než se na scéně objevil hrdina, Curt Connon, a „rozstřílel toho nelidského ječícího šílence na kousky, střelu po střele, ze své kouřící automatické pětačtyřicítky.“

V mých povídkách byly vždycky střely. Nikdy kulky.

Pro zpestření jsem psal také povídky z Le Dia. Le Dio bylo město ve Francii, které se ve dvaadvacátém snaží nelitostně komando amerických pěšáků dobýt na Němcích (psal jsem to dva roky před tím, než jsem se dozvěděl, že Spojenci se vylodili ve Francii až ve čtyřiačtyřicátém). Chtěli je získat zpět, probíjeli si cestu od ulice k ulici, přes asi čtyřicet povídek, které jsem napsal od devíti do čtrnácti let. Teddy z těch povídek úplně šílel. Mám takový dojem, že poslední tučt jsem psal jen pro něj – tehdy už jsem měl plné zuby Le Dia i věčného Mon Dieu a Cherchez le Boche! a Fermez le porte! V Le Diu francouzští křupani neustále sykali na hochy v uniformách Fermez le porte! Ale Teddy se zažraně hrbil nad stránkami s rozšířenýma očima, zpceným čelem a kroucím se obličejem. Byly chvíle, kdy jsem málem slyšel vzduchem chlazené browningy a svištící osmaosmdesátky v jeho lebce. Způsob, jímž si vynucoval další pokračování povídek z Le Dia, byl příjemný i děsivý.

Dnes mám psaní jako práci a radost se z něj trochu vytratila. Onen pocit masturbačního potěšení vystřídala chladná klinická představa umělé inseminace: řídil jsem se pokyny a pravidly zakotvenými v nakladatelské smlouvě. Ačkoli mě zřejmě nikdo nebude nazývat Thomase Wolfem mé generace, zřídka se cítím jako podvodník: celou dobu do toho dávám všechno, co ve mně je. Kdybych pro to dělal míň, znamenalo by to něco jako stát se teploušem – aspoň v naší tehdejší klukovské terminologii. Na psaní mě děsí, jak často mě dnes bolí. Tehdy jsem byl kolikrát znechucen, jak mi to dělá dobře. Dnes se často zahledím na tenhle psací stroj a přemýšlím, kdy mi dojdou příhodná slova. Nechci, aby se to stalo. Myslím, že to dokážu.

„Jakou povídku?“ zeptal se Vern stísněně. „Není to žádněj horor, že ne, Gordie? Myslím, že na horor nemám zrovna chuť Nejsm na to naladěnej.“

„Žádněj horor,“ řekl Chris. „Je to fakt sranda. Trochu drsný, ale srandovní. No tak, Gordie. Per to do nás.“

„Je to z Le Dia?“ zeptal se Teddy.

„Ne, není to z Le Dia, ty blázne,“ řekl Chris a něžně ho praštil. „Je to o soutěži jedlíků.“

„Jenže já to ještě nenapsal,“ řekl jsem.

„Tak to vyprávěj.“

„Vy to chcete slyšet?“

„Jasně, šéfe,“ řekl Teddy.

„Je to o takovém vymyšleném městě. Nazval jsem ho Gretna. Gretna ve státě Maine.“

„Gretna?“ zasmál se Vern. „Co je to zájmeno? Takový město v Maine neexistuje.“

„Drž hubu, pitomče,“ řekl Chris. „Přece ti řekl, že je vymyšlený, ne?“

„To jo, ale Gretna zní pěkně blbě –“

„Spousta skutečnějších měst má blbý jména. Co takhle Alfred v Maine? Nebo Saco v Maine? Nebo Jerusalems Lot? Nebo zrasanej Castle Rock? Většina názvů měst je pitomejších. Jen ti to nepřijde, protože je užíváš. Nemám pravdu, Gordie?“

„Jasně,“ řekl jsem, ale pomyslel jsem si, že Vern má pravdu. Gretna bylo pěkně pitomé jméno města. Prostě jsem nepřišel na jiné. „Každopádně tam jednou do roka slavili výročí založení města, stejně jako v Castle Rocku –“

„Jo, tyhle oslavy jsou pěkná hovadina,“ řekl Vern vážně. „Jednou jsem zamkl celou rodinu do toho pojízdného vězení, co tam s tím jezďej, dokonce i toho zrasaná Billyho. Bylo to jen na půl hodiny a stálo mě to celý kapesný, ale stálo za to vědět, kde ten parchant je –“

„Zavřeš už hubu a necháš ho vyprávět?“ zařval Teddy.

Vern zamrkal. „Jasně. Jo. Dobrý.“

Odkáslal jsem si. „Takže. Jsou ty oslavy a poslední den se odehrávají tři velké události. Válení sudů pro malé děti a závody v pytlích pro ty větší a pak je tu ta soutěž jedlíků v pojídání koláčů. A hlavní hrdina téhle povídky je tlustýoch Davie Hogan, kterého nemá nikdo rád.“

„Jako brácha Charlieho Hogana, jestli někdy nějakýho měl,“ řekl Vern, ale po Chrisově přátelském štulci se stáhl.

„Tenhle kluk je tak v našem věku, ale je tlustý. Váží skoro devadesát a pořád ho někdo bije a odstrkuje. A všichni kluci mu říkají Čuňas místo Davie a kde jen můžou, něco mu provedou.“

Vážně přikývli, jako by dávali najevo jistou sympatii k Čuňasovi, ačkoli kdyby se podobný zjev někdy vyskytl v Castle Rocku, všichni bychom se po něm pěkně povozili.

„No a on se rozhodne, že se pomstí, protože už toho má dost. Zúčastní se jen té soutěže jedlíků, ale je to hlavní událost oslav a všichni se na to těší. Hlavní cena je pět doláčů –“

„A tak to vyhraje a dá jim všem na prdel!“ řekl Teddy. „Ty vole!“

„Ne, je to ještě lepší,“ řekl Chris. „Držte huby a poslouchajte.“

„Čuňas si myslí, co je to pět dolarů? Jestli si někdo za čtrnáct dní vůbec ještě na něco vzpomene, pak jen na to, že to prase Hoganovic všechny přežralo, takže jdeme k němu a trochu ho propleskneme. Taky mu můžem říkat Žralok místo Čuňas.“

Všichni pokývali na souhlas, že ten Davie Hogan byl liška podšitá. Má vlastní povídka mě začala těšit.

„Jenže všichni očekávají, že se do soutěže přihlásí. Dokonce i jeho máma a táta. Těch pět dolarů už do něj prakticky vrazili.“

„Bodeť ne,“ řekl Chris.

„Čuňas o tom přemýšlí a celou tu záležitost nenávidí, protože svou tloušťku nepovažuje za svou chybu. Způsobily ji nějaké jeho podivné žlázy nebo co, a –“

„Jako moje sestřenice,“ řekl Vern vzrušeně. „Fakticky! Váží skoro půldruhého metráku. Snad je to štítná žláza nebo něco takovýho. Já teda o její štítný žláze nic nevím, ale vypadá jak hlídkovej balón, nekecám, jak vypasanej krocan, co se žere na Den díkůvzdání, a ona jednou –“

„Budeš už držet hubu, Verne?“ vykřikl Chris vztekle. „To bylo naposled, přísámboh!“ Dopil svou kolu, vzal zelenou láhev tvaru přesýpacích hodin za hrdlo a zamával jí nad Vernovou hlavou.

„Tak jo, promiňte. Povídej dál, Gordie, Je to fantastický.“

Usmál jsem se. Vernovy vstupy mi vůbec nevadily, ale přirozeně jsem to nemohl říct Chrisovi: byl teď samozvaným průvodcem po chrámu umění.

„A tak si to týden před soutěží srovná všechno v hlavě. Ve škole za ním stále přicházejí kluci a říkají: Tak co, Čuňas, kolik koláčů sežereš? Sežereš deset? Dvacet? Nebo osmdesát? A Čuňas povídá: Jak to můžu vědět? Dyt' ani nevím, jaký budou. A ta soutěž mě nijak zvlášť nezajímá, protože tam bude ten loňskej vítěz, jak se ten chlap jmenuje, Bill Travis, myslím. Tenhle Travis vůbec není tlustej. Je to vlastně takovej houžvička. Ale koláče žere, jen to hvízdá, minulej rok jich sežral šest za pět minut.“

„Celejch koláčů?“ zeptal se Teddy nevěřicně.

„Přesně tak. A Čuňas je vůbec nejmladším jedlíkem, co se kdy soutěže zúčastnil.“

„Do toho, Čuňas,“ zakřičel Teddy vzrušeně. „Zblajzni ty zrasaná koláče!“

„Řekni jim o těch druhejch jedlíkách,“ vybídl mě Chris.

„Oukej. Kromě Čuňase Hogana a Billa Trávise tam byl Calvin Spier, nejtlustší chlápek ve městě – klenotník –“

„Gretenský klenotnictví,“ zahihňal se Vern. Chris mu věnoval výhrušný pohled.

„Pak je tam ten chlápek, co dělá diskžokeje v Lewistonské rozhlasové stanici, ten není přímo tlustý, ale takový podsaditý. A poslední je Hubert Gretna Třetí, který dělá ředitele Čuňasovy školy.“

„To on bude žrát proti svému říd'ovi?“ zeptal se Teddy.

Chris si objal kolena a pobaveně se zakolébal dozadu a zpátky. „To je maso, co? Povídej, Gordie!“

Už jsem je měl. Všichni se nakláněli dopředu. Pocítil jsem opojnou chuť moci. Odhodil jsem láhev od koly do lesa a trochu se zavrtěl, abych si udělal pohodlí. Vzpomínám si, že jsem znovu uslyšel cikády, někde v lese, teď už z větší dálky. Jednotvárně a nekonečně vyzpěvovaly své dýý-dýý-dýý-dýý...

„A tak dostane ten nápad,“ řekl jsem. „Nejpomstychtivější nápad, jaký kdy kluk dostal. Nadchází jeho velký večer – zakončení oslav založení města. Soutěž jedlíků je na programu před ohňostrojem. Hlavní třída Gretny byla pro silniční provoz uzavřena, takže se tam lidé můžou volně procházet. Přímo na ní vybudovali velké jeviště. Je ověncené vlajkoslávou a před ním stojí dav lidí. Je tam fotograf z místních novin, který pořídí snímek vítěze s obličejem zamazaným od borůvek, protože už vyšlo najevo, že letos to bude soutěž v pojídání borůvkových koláčů. To jsem vám taky málem zapomněl říct, oni při tom musí mít ruce svázané za zády. A to už přicházejí na jeviště...“

16

Z povídky Pomsta Čuňase Hogana od Gordona Lachance. Původně publikováno v časopisu Cavalier v březnu 1975. Otištěno se svolením autora. Po jednom vystoupili na jeviště a postavili se za velikou tabuli prostřenou lněným ubrusem. Na okraji jeviště byl stůl plný koláčů. Nad jevištěm se táhly šňůry se stowattovými žárovkami, na které jemně naráželi noční motýli a můry a obkružovali je svatozářemi. Nade vším se v jasném světle reflektorů skvěl nápis VELKÁ GRETENSKÁ SOUTĚŽ JEDLÍKŮ 1960. Po obou stranách transparentu byly kose zavěšeny reproduktory, zapůjčené Chuckem Dayem z Velkého Dayova obchodu domácími potřebami. Bill Travis, vítěz minulého ročníku, byl Chuckův bratranec.

Jak jednotliví účastníci soutěže vstupovali na jeviště s rukama svázanými za zády a rozhalenou košilí, jako Sydney Carton na cestě ke gilotině, starosta Charbonneau je postupně představoval přes Chuckův mikrofon a uvazoval jim velké bílé bryndáky. Calvin Spier, navzdory svému břichu velikosti dvacetigalonového sudu považovaný spolu s mladým Hoganem (nadějným, ale příliš nezkušeným jedlíkem známým spíše pod přezdívkou Čuňas) za outsidera, sklidil jen chabý potlesk.

Po Spierovi byl představen Bob Cormier. Pracoval jako diskžokej, který uváděl oblíbený odpolední program na stanici WLAM, vysílaný z Lewistonu. Znatelně větší potlesk byl provázen výkřiky mladých dívek z publika. Děvčátka si myslela, že je rozkošný. Za Cormierem vstoupil John Wiggins, ředitel gretenské základní školy. Byl povzbuzován jásotem starší části publika a rozptýleným piškotem vzpurných žáků. Wiggins se stačil na obecnostvo zároveň zářivě usmát a přísně zamračit.

Jako dalšího představil starosta Charbonneau Čuňase.

„Nový účastník každoroční Velké gretenské soutěže jedlíků, do něhož v budoucnu vkládáme velké naděje... mladý pán David Hogan!“ Zatímco mu starosta uvazoval bryndák, Čuňas sklízel ovace. Když potlesk ochaboval, ozvalo se zezadu sborové skandování: „Nan-dej-jim-to-Ču-ňa-si!“

Ozval se tlumený smích, dusot prchajících nohou, mihlo se pár neidentifikovatelných stínů, bylo slyšet nervózní smích, na několika tvářích se objevil odsuzující výraz (nejviditelněji na tváři Hizzonera Charbonneaua, představitele nejvyšší autority). Zdálo se, že Čuňase to všechno vůbec nezajímá. Na masitých rtech se mu usídlil úsměv, který se zařízl do tučných tváří. Nepřestal se usmívat, ani když mu podmračený starosta uvazoval kolem krku bryndák a říkal mu, aby si těch pitomců v obecnostvu nevšimal. (Jako by starosta vzdáleně tušil, co už Čuňas od těch pitomců vytrpěl a ještě bude muset vytrpět za to, že se valí životem jako německý tank typu Tiger.) Starostův dech byl horký a páchl pivem.

Poslední jedlík, který vystoupil na vyšňořené jeviště, vzbudil nejhalasnější a nejvytrvalejší potlesk; byl to legendární Bill Travis, bezmála dvoumetrový nenasytý čahoun. Pracoval jako mechanik u benzinové pumpy poblíž železniční stanice Amoco a byl to sympaťák k pohledání.

Po městě se všeobecně vědělo, že v Gretenské soutěži jedlíků jde o víc než o pouhých pět dolarů, přinejmenším Billu Travisovi šlo o víc. Především lidé po soutěži přijížděli k pumpě poblahopřát Billovi k

vítězství a při té příležitosti si doplnili nádrže. A dva opravárenské boxy byly po soutěži ještě dobrý měsíc plně vytížené. Lidé si nechávali vyměňovat tlumiče nebo promazávat ložiska, sedávali na divadelních židlích podél zdi (bývalý vlastník Jerry Maling je získal v sedmapadesátém roce při bourání starého divadla), popíjeli kolu a džus z automatu a tlachali s Bilym o soutěži, zatímco on vyměňoval svíčky nebo se plazil pod zemědělskou dodávkou a hledal díry ve výfuku. Bill byl vždycky naladěný k rozhovoru, a proto byl v Gretně tak oblíbený.

Ve městě panovaly jisté dohady, jestli Jerry Maling vyplácí Billovi za zvýšený obrát paušální prémie nebo jestli mu je každoročně zvyšuje. Ať už to bylo tak nebo tak, nedalo se pochybovat o tom, že Travis si vede mnohem lépe než mnozí maloměstští mechanikové. Měl hezký patrový dům na Sabbatus Road, označovaný jistými jízlivými lidmi jako „dům postavený z koláčů“. To bylo nejspíš přehnané, protože Bill si dokázal přilepšit i jinak. To nás vede k dalšímu vysvětlení skutečnosti, že Travis nehrál jen o pět dolarů.

Soutěž jedlíků byla v Gretně velkou sázkařskou událostí. Většina lidí se sem přicházela zřejmě jen zasmát, ale poměrně slušná menšina si přišla také vsadit. Sázkaři pozorně sledovali jedlíky a diskutovali o nich, stejně jako prodavači dostihových informací sledují plnokrevníky. Otukávali přátele jedlíků, jejich příbuzné i pouhé známé. Pátrali po sebemenším detailu týkajícím se jedlíkových zvyklostí. Četné dohady padaly kolem letošního druhu koláče – jablečný byl považován za těžký, meruňkový za lehký (ačkoli jedlík se po třech čtyřech meruňkových koláčích musel den dva vyvarovat rychlejší chůze). Úředně stanoveným koláčem toho roku byl borůvkový, považovaný co do obtížnosti za štěstyn střed. Sázkaři se pochopitelně u jednotlivých soutěžících zvláště zajímali o míru snubitelnosti borůvkových pokrmů s žaludky jedlíků. Jak se tváří na borůvkový náky? Dává přednost borůvkovému džemu před jahodovou zavařeninou? Jí své ranní ovesné vločky s borůvkami, nebo si spíše pochutnává na banánech se šlehačkou?

Zkoumaly se i další oblasti. Je to rychlý jedlík, který postupně zpomaluje, nebo pomalý jedlík, který dokáže přidat, když jde do tuhého, nebo vytrvalec neměnného tempa? Kolik párků dokáže spořádat během jednoho baseballového zápasu na hřišti St. Dom? Je to především pivař? A pokud ano, kolik jich dokáže urazit za jeden večer? Řihá? Věřilo se, že takový jedlík má větší výdrž. Veškeré informace byly prověřeny a utříděny, kursy stanoveny, sázky uzavřeny. Nemám ponětí, kolik peněz mohlo být ve hře, ale kdybyste mi podrželi pistoli na spánku a donutili mě hádat, řekl bych něco kolem tisíce dolarů – vypadá to jako pěkně ubohá částka, ale před patnácti lety to byla na malém městě hezká sumička.

A protože soutěž byla poctivá a časový limit deseti minut přesně dodržován, nikdo nic nenamítal, když si jedlík vsadil sám na sebe, což Bill Travis činil každým rokem. Když stál oné letní noci šedesátého roku na pódiu a s úsměvem kynul svým fanouškům, lidé si šuškali, že na sebe tentokrát vsadil balík a že nejlepší poměr jeho kursovní sázky bude pět ku jedné. Pokud nesázíte, řeknu vám to jinak: musel by vsadit dvě stě padesát dolarů, aby s rizikem vyhrál padesát. To nebyl zrovna příznivý poměr, ale takovou cenu musel Bill platit za své úspěchy. A když tam tak stál a těšil se potleskem a lehce se usmíval, žádné starosti si nejspíš nepřipouštěl.

„A máme tu obhájce titulu,“ vytruboval starosta Charbonneau, „gretenského šampióna Billa Travise!“

„Těbůh Bille!“

„Kolik jich do sebe dneska nalámeš, Bille?“

„Zmákneš jich deset, chlapče?“

„Vsadil jsem na tebe dvojku Bille. Nenech mě na holičkách, hochu.“

„Schovej mi jeden koláč, Travé!“

Bill patřičně skromně kynul a usmíval se. Pak dovolil starostovi, aby mu kolem krku uvázal bryndák, usadil se na pravý konec tabule poblíž místa, kde bude během soutěže stát starosta Charbonneau. Zprava doleva seděli jedlíci v tomto pořadí: Bill Travis, David „Čuñas“ Hogan, Bob Cormier, ředitel John Wiggins a Calvin Spier.

Starosta Charbonneau představil Sylvii Dodgeovou, která patřila k soutěži snad víc než Bill Travis. Byla předsedkyní Gretenského ženského pomocného sboru snad od časů občanské války a byla to právě ona, kdo každoročně dozíral na pečení koláčů, přísně podrobujíc každý kousek náročné kontrole zahrnující i obřadné vážení na řeznických vahách pana Bancicheka na náměstí Svobody, jež připouštělo

rozdíl vah v rozmezí pouhé unce.

Sylvia častovala publikum královskými úsměvy a její modré vlasy se třpytily v horkém světle žárovek. Pronesla krátký projev o tom, jak je ráda, že se město rozhodlo oslavovat své houževnaté průkopnické předky, kteří vybudovali slávu této země, neboť tato země je veliká, a to nejen na místní úrovni, kde starosta povede zdejší republikány k listopadovým volbám a k získání křesel v městském parlamentu, ale také na celonárodní úrovni, kde Nixonův a Lodgeův tým převezme pochodeň svobody od našeho velikého a milovaného generála a pozdvihne ji do výše, aby –

Calvinovi Spierovi hlasitě zakručelo v břiše. Ozval se potlesk a Sylvia Dodgeová, která moc dobře věděla, že Calvin je demokrat a katolík (samostatně se tato přesvědčení dala prominout, ale v kombinaci nikdy), současně zčervenala, usmála se a rozzuřila. Odkáslala si a zakončila projev vášnivým nabádáním všech chlapců a děvčat v publiku, aby vždy hrdě a vysoko nesli červenou, bílou a modrou, aby tyto národní bary nosili v ruce i v srdci a aby si pamatovali, že kouření je ošklivý zlozvyk, který nutí ke kašli. Chlapci a dívky v publiku, kteří měli v následujících osmi letech nosit na klopách mírové symboly a místo camelek kouřit marihuanu, rozpačitě přešlapovali a čekali, až se začne něco dít.

„Nekecejte a žerte!“ zavolal někdo v zadních řadách a vyvolal salvu potlesku, tentokrát o poznání vřelejšího.

Starosta Charbonneau podal Sylvii stopky a stříbrnou policejní píšťalku, již měla ukončit desetiminutovou soutěž jedlíků. Poté měl starosta Charbonneau přistoupit k vítězi a zdvihnout mu ruku.

„Jste připraveni?“ Hizzonerův hlas zazněl triumfálně z Davových reproduktorů na celou hlavní třídu. Všechny jedlíky oznámilo, že je připraveno.

Jak tedy PŘIPRAVENI?“ vyzvídal dále Hizzoner.

Jedlíci zabručeli, že jsou opravdu připraveni. Na druhém konci ulice odpálil nějaký chlapec žabky.

Starosta Charbonneau zdvihl buclatou ruku a spustil ji. JEĎW.“

Pět hlav se ponořilo do pěti talířů s koláči. Vydalo to zvuk, jako když patero velkých chodidel rázně šlápne do bláta. Příjemným večerním vzduchem pronikly mlaskavé zvuky, aby byly vzápětí přehlušeny výkřiky sázkařů i dalších lidí z davu, kteří začínali povzbuzovat své oblíbené. A ještě než v útrokách jedlíků zmizely první koláče, mnozí si všimli, že se zřejmě začíná rodit velké překvapení.

Čuňas Hogan, jehož kurs zněl vzhledem k jeho mládí a nezkušenosti jedna ku sedmi, jedl jako posedlý. Jeho čelisti hbitě zpracovaly vrchní kůrku (pravidla soutěže vyžadovala sníst pouze vrchní kůrku, nikoli spodní), a když zmizela, ozval se z jeho rtů mocný srkavý zvuk, který připomínal rozbíhající se vysavač. Poté mu celá hlava zmizela v talíři s koláčem. Po patnácti vteřinách ji zvedl na znamení, že je hotov. Tváře i čelo měl potřísněně borůvkovou šťávou, takže vypadal jako protagonista minstrelské skupiny. Měl za sebou první koláč, dříve než se legendární Bill Travis dostal k polovině svého.

Když starosta prozkoumal Čuňasův talíř a uznal jej za dostatečně vymetený, ozval se překvapený potlesk. Rychle položil před jedlíka druhý koláč. První koláč soutěžní velikosti Čuňas zhltal za pouhých dvaadvaceti vteřin. Byl to rekord soutěže.

Do druhého se pustil ještě zuřivěji. Prudce vrážel hlavou do koláče a máčel ji v měkké borůvkové náplni. Když Bill Travis žádal o svůj druhý koláč, věnoval Čuňasovi znepokojený pohled. Jak řekl později přátelům, od sedmapadesátého roku měl poprvé dojem, že skutečně soutěží. Tehdy George Gamache zhltal tři koláče za čtyři minuty, pak ovšem odpadl. Bill musel přemýšlet, jak se vyjádřil, jestli má proti sobě kluka nebo démona. Vzpomněl si na peníze, které do toho vložil, a zdvojnásobil úsilí.

Jestliže je však Travis zdvojnásobil, Čuňas je ztrojnásobil. Z jeho druhého koláče odletovaly borůvky a třísnily ubrus, který začal připomínat obraz Jacksona Pollocka. Měl borůvky ve vlasech, borůvky na bryndáku, borůvky na čele, jako by v agonickém soustředění ty borůvky potil.

„Hotovo!“ vykřikl a zvedl hlavu od svého druhého talíře, ještě než se Bill Travis vypořádal s kůrkou.

„Radši přibrzdi, chlapče,“ zamumlal Hizzoner, který měl vsazeno deset dolarů na Billa Travise. „Musíš se trochu krotit, jestli chceš vydržet.“

Čuňas jako by neslyšel. S šílenou vervou se zahryzl do třetího koláče a jeho čelisti se hýbaly rychlostí blesku. A pak...

Ted' musím na chvíli odbočit, abych vám řekl o prázdné lahvi v lékárnice u Čuňasů. Ta láhev byla ještě nedávno do tří čtvrtin naplněna světle žlutým ricinovým olejem, patrně nejnechutnější kapalinou, kterou

Bůh ve své nekonečné moudrosti lidstvu věnoval. Čuňas láhev vyprázdnil do poslední kapky a pak ještě olízl hrdlo. Ústa se mu kroutila, žaludek nepříjemně obracel, ale jeho mysl byla naplněna myšlenkou na sladkou pomstu.

A jak tak rychle pracoval na svém třetím koláči (Calvin Spier, podle předpokladů beznadějně poslední, ještě nedojedl ani první), Čuňas se začal úmyslně mučit strašlivými představami. Neměl před sebou koláč, ale kravinec. Jedl obrovský chuchvalec slizkých špinavých želvích vnitřností. Jedl kusy svištích střev politých borůvkovou šťávou. Odpornou borůvkovou šťávou.

Dojeda třetí koláč a řekl si o čtvrtý, teď už o celý jeden kus před legendárním Billem Travisem. Vrtkavý dav ho v předtuše nového nečekaného šampióna začal bujaře povzbuzovat.

Jenže Čuňas neměl v úmyslu zvítězit. Nebyl schopen pokračovat v nasazeném tempu, i kdyby byl v sázce život jeho matky. Krom toho by pro něho výhra znamenala prohru. Jeho Modrou stuhou byla pomsta. Žaludek mu sténal z ricinového oleje, jícen se mu v nevolnosti otvíral a zavíral. Dojeda čtvrtý koláč a řekl si o pátý, poslední koláč. Zanořoval do kůrky a šňupl si borůvek. Další borůvky mu padly na bryndák. Obsah žaludku náhle jakoby ztěžkl. Rozžvýkal nechutné listové těsto a polkl. Nasál borůvky.

To už nadešel čas pomsty. Čuňasův žaludek, přečpaný za hranici snesitelnosti, se vzbouřil. Jako by ho sevřela silná ruka v kluzké gumové rukavici. Otevřel se mu jícen.

Čuňas zdvihl hlavu.

Vycenil na Billa Travise modré zuby.

Proud zvratků mu zahřměl v krku, jako když se šestitunový peterbilt řítí tunelem. Z úst mu vyrazil mocný modrozlutý proud. Zasáhl Billa Travise, který ze sebe stačil jen vydat jednu nesmyslnou slabiku – „Gúúúg!“ nebo tak nějak to znělo. Ženy v obecnstvu vykřikly. Calvin Spier, který sledoval nečekanou událost v němém úžasu, se konverzačně naklonil přes stůl, jako by chtěl vysvětlit ohromenému obecnstvu, co se děje, a vrhl na hlavu Marguerite Charbonneauové, starostovy manželky. S výkřikem ucouvla a zcela marně si prohrábla vlasy potřísněné směsí borůvek, fazolí v rajčatové omáčce a částečně strávených párků (posledně jmenované dvě složky byly pozůstatkem Spierovy večeře). Obrátila se ke své dobré přítelkyni Marii Lavinové a pozvracela jí semišový kabátek.

Následující dění mělo neuvěřitelně rychlý spád:

Bill Travis mocně a jakoby pod přetlakem vrhl na první dvě řady diváků, na ohromené tváři výraz, který říkal Panebože, nemůžu uvěřit tomu, že to dělám já.

Chuck Day, který obdržel značnou část Billova překvapivého dárku, na sebe zvrátil kukuřičné vdolky, pak se na ně užasle podíval a bylo mu jasné, že tohle z dyftýnu nedostane.

Ředitel základní školy John Wiggins otevřel modrá ústa a řekl káravě: „No tohle je tedy...“ a jako člověk, který je si vědom dobrého vychování a postavení, se vyzvracel na svůj talíř.

Hizzoner Charbonneau, který náhle zjistil, že předseda spíše shromáždění nemocničního personálu postiženého žaludeční nevolností než soutěži jedlíků, otevřel ústa, aby celou tu záležitost odvolal, a pozvracel mikrofon.

„Ježíši, zachraň nás,“ zaúpěla Sylvia Dodgeová a její znásilněná večeře – smažené škebličky, zelný salát, kukuřice s máslem a cukrem (celé dva klasy) a řádná porce čokoládového koláče od Muriel Harringtonové – vyběhla nouzovým východem a s vlhkým plácnutím přistála na zádech starostova obleku od Roberta Halla.

Čuňas Hogan, který cítil absolutní vyvrcholení svého mladého života, se zářivě usmíval na obecnstvo. Zvratky byly všude. Lidé se potáceli v opileckých kruzích, drželi se za hrdla a vydávali slabé bučivé zvuky. Něčí pekinéz běžel kolem jeviště s šilným ňafáním. Muž v džínách a hedvábné košili westernového stylu na něj vrhl a málem ho utopil. Paní Brockwayová, manželka metodistického duchovního, vydala táhlé, hluboké řihnutí, po kterém následoval gejzír degenerovaného rostbifu, bramborové kaše a jablečného koláče. Koláč vypadal, že mohl být dobrý, než sestoupil dolů. Jerry Maling, který se přišel podívat na svého hýčkaného mechanika, jak opětovně odchází ověnčen vavříny, se rozhodl, že z toho proklatého místa kvapem zmizí. Uběhl asi patnáct metrů a zakopl o červené dětské autíčko. Zjistil, že upadl do louže teplé žluči. Nazvracel si do klína a později vykládal lidem, že jen díky prozřetelnosti měl na sobě montérky. A slečna Normanová, která na gretenské střední škole vyučovala základy latiny a angličtinu, si zvratky naplnila kabelku.

Čuñas Hogan to všechno pozoroval, ve velké klidné tváři široký úsměv, žaludek jako v bavlnce, hýčkaný balzámem naprosté a úplné spokojenosti. Povstal, vzal z chvějící se starostovy ruky mírně lepkavý mikrofon, a řekl...

17

„Prohlašuji tuto soutěž za nerozhodnou.“ Pak položí mikrofon, přejde jeviště a odebere se rovnou domů. Tam už čeká jeho matka, která nesehnala hlídání pro Čuñasovu malou dvouletou sestřičku. Jakmile Čuñas vstoupí do dveří, celý poblitý a pocintaný koláčem, bryndák pořád kolem krku, matka se ho ptá: „Tak co, Davie, vyhrál jsi?“ Ale on neřekne jediné slovo. Jen vyjde nahoru do svého pokoje, zamkne za sebou a lehne si na postel.“

Dopil jsem zbyteček Chrisovy koly a prázdnou láhev odhodil do lesa.

„To je skvělý, a co se stalo pak?“ zeptal se Teddy dychtivě.

„Nevím.“

„Jak to myslíš, že nevíš?“ dotíral Teddy.

„Myslím to tak, že je konec. Když nevíš, co bude dál, tak je to konec.“

„Cóóó?“ vykřikl Vern. Na tváři se mu usídlil naštvaný a podezíravý výraz, jako by ho právě oškubali v bingu na Topsham Fair. „Co je to za kecy? Jak to končí?“

„Musíš použít fantazii,“ řekl Chris trpělivě.

„To teda ne,“ rozčiloval se Vern. „To on musí použít fantazii. On si tu zkurvenou historku vymyslel!“

„No tak, co se stalo s tím klukem?“ trval na svém Teddy. „Řekni nám to, Gordie.“

„Mám dojem, že tam byl jeho fotr, a když přišel domů, ztřískal Čuñase jak psa.“

„To jo,“ řekl Chris. „Vsadím se, že přesně tak to bylo.“

„A taky,“ pokračoval jsem, „mu kluci dál říkali Čuñas. Až na to, že pár mu jich taky začalo říkat Pobljón.“

„To je blbej konec,“ řekl Teddy smutně.

„Proto jsem ho nechtěl říct.“

„Mohls to vymyslet tak, že svýho fotra vodbouch a zdrhl a dal se v Texasu ke kovbojům,“ řekl Teddy. „Co tomu říkáš?“

Vyměnili jsme si s Chrisem pohledy. Chris pokrčil jedním ramenem v jasně srozumitelném gestu.

„Mohlo to tak bejt,“ řekl jsem.

„Nemáš nějakou novou povídku z Le Dia, Gordie?“

„Teď zrovna ne. Třeba o nějaký podumám.“ Nechtěl jsem Teddyho podráždit, ale zároveň mě nijak zvlášť nebavilo vymýšlet, co se děje v Le Diu. „Škoda že se ti tahle tolik nelíbila.“

„To ne, byla dobrá,“ řekl Teddy. „Až na ten konec byla dobrá. Všechno to blití bylo naprosto skvělý.“

„Jo, to bylo skvělý, fakt dokonalý,“ souhlasil Vern. „Ale s tím koncem má Teddy pravdu. To byl tak trochu podfuk.“

„No jo,“ povzdychl jsem si.

Chris vstal. „Měli bysme zas kousek popojít,“ řekl. Byl stále bílý den, žhnoucí obloha se ocelově modrala, ale naše stíny už se začaly prodlužovat. Vzpomínám si, jak mě v dětství zářijové dny vždycky překvapovaly svým náhlým koncem, jako by mi srdce našeptávalo, že je stále červenec, kdy je světlo málem do půl desáté. „Kolik je hodin, Gordie?“

Podíval jsem se na hodinky a s údivem jsem zjistil, že je pět pryč.

„Tak jdem,“ řekl Teddy. „Ale musíme se utábořit, než bude tma, abysme stačili nasbírat dřevo a tak. A taky začínám dostávat hlad.“

„V půl sedmý,“ slíbil Chris. „Bude vám to tak vyhovovat, chlapi?“

Vyhovovalo. Vyrázili jsme na cestu po škvárovém náspu vedle kolejí. Brzy byla řeka tak daleko za námi, že už jsme ji ani neslyšeli. Komáři bzučeli a já jsem plácl jednoho, který si mi sedl na krk. Vern a Teddy šli napřed a domlouvali si nějaký složitý obchod s komiksy. Chris šel vedle mě. Ruce měl v kapsách a košile mu pleskala o kolena a stehna jako zástěra.

„Mám nějaký winstonky,“ řekl. „Vyfouk jsem je fotrovi. Pro každého jednu. Dáme si po večeři.“

„Fakt? To je skvělý.“

„To cigáro šmakuje nejlíp,“ řekl Chris. „Po večeři.“

„To jo.“

Chvíli jsme šli mlčky.

„Je to fakt báječná povídka,“ řekl zničehonic Chris. „Oni jsou trochu blbí na to, aby jí rozuměli.“

„Ale ne, tak dobrá zas není.“

„To říkáš vždycky. Nechtěj mi nakecat něco, čemu sám nevěříš. Napíšeš to? Tu povídku?“

„Snad. Ale ne hned. Nemůžu je psát, hned jak je dovyprávím. Chvíli to trvá.“

„Co říkal Vern? Že ten konec je podfuk?“

„Jo?“

Chris se zasmál. „Život je podfuk, víš o tom? Podívej se třeba na nás.“

„Ale ne, vždyť si užíváme.“

„Jasně,“ řekl Chris. „Žijem si, ty vole.“

Oba jsme se zasmáli.

„Jdou z tebe jak bublinky ze sodovky,“ řekl Chris po chvíli.

„Co ze mě jde?“ Ale myslel jsem si, že vím, co má na mysli.

„Ty povídky. To mě fakt zajímá. Je to jako bys vyprávěl milion povídek a furt měl nějaký v zásobě. Jednou z tebe bude velkej spisovatel, Gordie.“

„Myslím, že ne.“

„Ale jo, bude. Možná jednou napíšeš dokonce i o nás, až budeš mít nouzi o náměty.“

„To už bych musel mít velkou nouzi,“ popíchl jsem ho.

Nastalo další ticho. Pak se Chris náhle zeptal: „Těšíš se do školy?“

Pokrčil jsem rameny. Kdo se kdy těšil? Člověk byl trochu vzrušený z toho, že se tam zas vrátí a uvidí kamarády; byl zvědavý na nové učitele – jestli to budou zelenáči z fakulty, které lze snadno rozcupovat, nebo staří harcovníci, kteří tam učili odnepaměti. Paradoxně se mohl těšit i na přeplněné hučící třídy, protože jak se letní prázdniny nachylovaly ke konci, byl už někdy natolik otrávený, že dokonce věřil v možnost nějakého vzdělání. Jenže prázdninová nuda se nedá srovnávat s nudou školní, která na nás padla koncem druhého školního týdne, takže začátkem třetího týdne se do našich myslí začaly vkrádat myšlenky, jestli trefit Smrad'ocha Fiska gumou do hlavy, zatímco učitel vypisuje na tabuli základní druhy zboží exportovaného do Jižní Ameriky, nebo kolik hlasitých zavržení vydá lakovaný povrch lavice třený mokrou rukou, nebo kdo se nejhřmotněji ubzdí v šatně při převlékání na tělocvik, nebo kdo během polední přestávky nepozorovaně plácne přes zadek co nejvíc holek. To už je vyšší učení, kamarádi.

„Nižší střední,“ řekl Chris. „Víš o tom, Gordie, že se příští rok v červnu rozejdem?“

„Co to kecáš? Proč bysme se měli rozejít?“

„To už nebudeme jako teď na základce, proto. Ty se budeš připravovat na další vzdělání a já, Teddy a Vern budem hrát kuličky s ostatními blbcema a vyrábět popelníky a ptačí budky. A Vern bude možná v pomocný třídě. Ty se potkáš se spoustou novejších kluků, chytrejších kluků. Takhle to chodí, Gordie. Takhle nám to nalajnovali.“

„To jako myslíš, že se potkám se spoustou poseroutků,“ řekl jsem.

Vzal mě za předloktí. „To ne, to neříkej. Ani na to takhle nemysli. Oni budou chápat tvé povídky, ne jako Vern a Teddy.“

„Vyser se na povídky. Nebudu se kamarádit se spoustou poseroutků, to ne, pane.“

„Jestli ne, tak jseš vůl.“

„Jakej vůl, když chci zůstat se svejma kámošema?“

Zamyšleně se na mě podíval, jako by se rozhodoval, jestli mi má něco říct nebo ne. Šli jsme pomalu, Vern s Teddym už byli skoro půl míle napřed. Nízké slunce prosvítalo korunami stromů v rozptýlených uprášených paprscích, které po všem rozsávaly zlato, ale bylo to bezcenné, kočičí zlato, jestli mi rozumíte. Koleje se před námi táhly v jakémisi soumrácném oparu, který začal padat, a skoro se zdálo že se chvějí. Byly poházené mžitkami světla, jako by do nich nějaký pomatený boháč převlečený za dělníka zapustil na každých padesáti metrech diamanty. Bylo stále horko. Těla se nám leskla potem.

„To je přece blbost, když tě kámoši táhnou dolů,“ řekl Chris konečně. „Já vím, jak to máš s rodičema. Serou na tebe. Starali se jen a jen o tvýho staršího brácha. Jako můj fotr, když měl Frank ten průser v Portsmouthu. Začal nás ostatní řezat hlava nehlava. Tvůj fotr tě neřeže, ale to je možná ještě horší. Jseš

pro něj vzduch. Můžeš mu říct, že půjdeš na učňák, a víš, co udělá? Obrátí stránku novin a řekne: „Ano, to je skvělé, Gordie, jdi se zeptat matky, co bude k večeři.“ A nezkoušej mi napovídat něco jiného. Já tvýho fotra viděl.“

Nezkoušel jsem mu nic napovídat. Je úděsné poznat, že někdo druhý ví, jak to s vámi je, i když je to kamarád.

„Jsi ještě dítě, Gordie –“

„Díky, tatínku.“

„To bych si sakra přál, bejt tvůj táta!“ rozehrál se. „To bys mi s nějakým učňákem nesměl přijít na oči! Je to, jako by ti pámbu něco nadělil, všecy ty povídky, který si dokážeš vymejšlet, a řekl: Jak tady pro tebe něco máme, hochu. Vypořádej se s tím, jak chceš.“ Jenže každý dítě se na to vysere, dokud na něj nikdo nedohlíží, a když jsou tví rodiče takoví idioti, že na tebe nedohlídnou, tak bych měl asi já.“

Vypadal, jako když ode mě očekává ránu. Vyjadřoval to výraz jeho obličeje, který byl v tom zelenozlatém pozdně odpoledním světle podbarvený smutkem. Porušil hlavní zásadu tehdejších dětí. Člověk mohl říct cokoli o jiném klukovi, mohl mu nadávat, jak chtěl, ale nikdy nesměl říct křivé slovo o jeho mámě a tátovi. To bylo naprosto samozřejmé, stejně jako bylo samozřejmé, že když si v pátek pozvete na večeři kamaráda z katolické rodiny, nejdřív se ujistíte, že nemáte maso. Když někdo urazil vašeho otce a matku, museli jste ho zbít.

„Ty tvoje povídky, Gordie, ty jsou dobrý především pro tebe samotnýho. Jestli s náma chodíš jen proto, že nechceš rozbít partu, je to, jako by sis do svýho týmu obsadil samý béčka. Půjdeš do toho samýho zasranýho učňáku a povlečeš se s pěšákama. Budeš s nima po škole a půjdeš dolů. A za chvíli se začneš starat jen o to, abys měl nějaký fáro, kam by sis nasadil buchtu a odvezl si ji někam do lesa nebo do hospody. Pak ji zbouchneš a strávíš zbytek života ve fabrice nebo v nějakým obchodě s botama v Auburnu, nebo dokonce budeš škubat kuřata v hillcrestský drůbežárně. A ten příběh o tý soutěži jedlíků zůstane nenapsanej. Nenapišeš už nic. Bude z tebe jen další z těch chytráků se sračkama místo mozku.“

Chrisovi Chambersovi bylo dvanáct, když mi tohle všechno říkal, ale obličej při tom měl zvrásněný něčím starším, nejstarším, bezvěkým. Mluvil nezvučně, bezbarvě, ale to, co říkal, ve mně vzbuzovalo hrůzu. Bylo to, jako by si už prožil celý život, ten život, v kterém vám říkají, že máte jít kupředu a roztočit kolo štěstí, a ono se tak krásně točí a chlápek šlape na pedál a pak se zastaví na dvou nulách a to je číslo vašeho baráku a všichni prohrajou. Nechají vás odejít a pak spustí umělý déšť, jo, to je legrace, tenhle vtíp by ocenil i Vern Tessio.

Chris mě vzal za ruku a stiskl mi ji tak silně, až se mi v ní udělaly důlky, hluboké až na kost. Jeho oči byly zastřené, mrtvé – tak mrtvé, jako by právě vypadl z rakve.

„Já vím, co si lidi v tomhle městě myslej o mý rodině. Ví, co si myslej o mně a co ode mě čekaj. Nikdo se ani nenamáhal se mě zeptat, jestli jsem tenkrát ukrad ty prachy na mlíko. Měl jsem prostě tři dni zákaz chodit do školy.“

„Vzals je?“ zeptal jsem se. Ještě jsem to nikdy nezkusil, a kdybyste mi řekli, že to jednou udělám, považoval bych vás za blázný. Vylítlo to ze mě, ani jsem nevěděl jak.

„Jo,“ řekl. „Jo, vzal jsem je.“ Na chvíli zmlkl a podíval se dopředu na Teddyho a Verna. „Tys věděl, že jsem je vzal, Teddy to věděl, každej to věděl. I Vern to snad věděl.“

Začal jsem to popírat, ale pak jsem ztichl. Měl pravdu. I když jsem otci a matce vysvětloval, že člověk je snad považován za nevinného až do chvíle, kdy mu prokážou vinu, věděl jsem to.

„Pak jsem toho možná litoval a zkoušel ty prachy vrátit,“ řekl Chris.

Cívil jsem na něho s otevřenýma očima. „Tys je zkoušel vrátit?“

„Řekl jsem možná. Jen možná. Možná jsem je donesl starý Simonsový a všechno jí řekl a možná tam ty prachy už byly, ale já měl pak stejně tři dni zákaz chodit do školy. A možná za tejdenn přišla stará Simonska do školy ve zbrusu nový sukni.“

Zíral jsem na Chrise, oněmělý hrůzou. Usmíval se na mě, ale byl to nucený, příšerný úsměv, který se mu nepromítl v očích.

„Jen možná,“ řekl, ale já si na tu novou sukni vzpomněl – byla to nařasená kašmírová sukne. Učitelka v ní vypadala mladší, tak nějak hezčí.

„Chrisi, kolik to bylo peněz?“

„Skoro sedm vdolků.“

„Panebože,“ zašeptal jsem.

„Třeba jsem ty prachy vzal a pak mi je stará Simonsová ukradla. Ber to tak, že jsem ti vyprávěl příběh. Já, Chris Chambers. Mladší brácha Franka Chamberse a Bulvy Chamberse. Myslíš, že by tomu někdo uvěřil?“

„Nikdy,“ zašeptal jsem. „Panebože.“

Usmál se tím svým mrazivým, strašným úsměvem. „A myslíš, že by to zkusila, kdyby ty prachy ukrad někdo z těch nadutců z View?“

„Ne,“ řekl jsem.

„Jó, kdyby to byl někdo z nich, Simonska by řekla: ‚Dobrá, dobrá, protentokrát na to zapomeneme, ale plácne tě pořádně přes ruku, a kdybys to zkusil znovu, plácne tě přes obě.‘ Ale já... třeba tu sukni měla už dávno vyhlídnutou. Každopádně zavěťřila příležitost a chytila se jí. Byl jsem blbec, že jsem ty prachy vracel. Ale nikdy jsem si nepomyslel... nikdy bych neřek, že učitelka... ale koho to vůbec zajímá? Proč o tom vůbec mluvím?“

Rozčileně si přešel oči rukou a já jsem si všiml, že skoro brečí.

„Chrisi,“ řekl jsem, „proč nejdeš studovat? Jseš dost chytrej.“

„Tohle rozhodnou ve sborovně. Na těch jejich chytřejích sedáčkách. Učitelé sedej v tom svém kretenským kroužku a říkaj jen: ‚Jo, jo, správně, správně.‘ A staraj se jen o to, jak ses choval na základce a jak se ve městě koukaj na tvou rodinu. A rozhodnou jen podle toho, jestli bys náhodou nenakazil ty elitní mazánky. Ale možná se zkusím vypracovat. Nevím, jestli to dokážu, ale zkusit to můžu. Protože se chci dostat z Castle Rocku a na vejšku a už nikdy nevidět fotra a žádnýho z mejch bráchů. Chci jít někam, kde mě nikdo nezná a kde proti mně předem nikdo nebude nic mít. Jenže nevím, jestli to zmáknou.“

„Proč ne?“

„Kvůli lidem. Lidi tě stáhnou dolů.“

„Který?“ zeptal jsem se a pomyslel jsem si, že myslí učitele, nebo takové zrůdy jako slečna Simonsová, která chtěla novou sukni, nebo svého bratra Bulvu, který se dal do party s Esem a Billym a Charliem a jinými, nebo své rodiče.

Ale on řekl: „To kamarádi tě táhnou dolů, Gordie. Ty to nevíš?“ Ukázal na Verna s Teddym, kteří stáli a čekali, až je doženeme. Něčemu se smáli, Vern se až prohýbal. „To dělaj kamarádi. Jako když se topěj a držeš ti nohy. Nemůžeš je zachránit. Můžeš se jen utopit s nima.“

„Polezte, vy zasraný slimejšoví!“ křičel Vern, který se nepřestával smát.

„Už jdem!“ zavolal Chris, a než jsem stačil něco říct, dal se do běhu. Rozběhl jsem se také, ale byl u nich dřív, než jsem ho mohl dohonit.

18

Ušli jsme ještě míli a pak jsme se rozhodli utábořit se na noc. Bylo ještě vidět, ale nikdo už neměl náladu jít dál. Byli jsme utahaní z té scény na skládce a z toho strachu na železničním mostě, ale bylo v tom ještě něco jiného. Byli jsme teď v harlowských lesích. Někde před námi byl mrtvý kluk, nejspíš znetvořený a posetý mouchami. A teď už i červy. Nikomu se teď k němu nechtělo, když padala noc. Někde jsem četl – myslím že v povídce Algernona Blackwooda – že duch bloudí kolem těla, dokud není řádně křesťansky pohřbeno, a já se v žádném případě nechtěl v noci vzbudit tváří v tvář odhmotněnému duchu Raye Browera, který sténá, drmolí a vznáší se mezi potemnělými šumícími borovicemi. Měli jsme za to, že mezi ním a námi je přinejmenším deset mil, a přestože nikdo z nás čtyř na takové věci jako na duchy nevěřil, deset mil vypadalo jako bezpečná vzdálenost i pro případ, že by byla pravda to, co každý považoval za nesmysl.

Vern, Chris a Teddy nasbírali dříví a rozdělali na škvárovém podkladu skromný ohýnek. Chris vyhloubil kolem ohně mělkou rýhu – dřevo bylo suché jako troud a on nechtěl nic riskovat. Zatímco se obírali ohněm, naostřil jsem několik prutů a udělal průkopnické špízy, jak tomu říkal můj bratr Denny – kuličky mletého ochuceného masa jsem napíchal na konce zelených prutů. Ti tři se hašteřili a smáli svému zálesáckému umění (které bylo takřka nulové; v Castle Rocku byl sice skautský oddíl, ale kluci z našeho

okruhu ho považovali za organizaci pro mazánky), přeli se o to, jestli je lepší opékat nad ohněm nebo nad uhlíky (což byla akademická debata, protože při našem hladu jsme nebyli ochotni čekat, až oheň vyhoří), jestli je k podpálení ohně vhodný suchý mech a co by dělali, kdyby jim došly sirky. Teddy prohlášoval, že by oheň zažehl třením dvou dřivek. Chris mu řekl, že na to je moc blbej. Naštěstí to nemuseli zkoušet – Vernovi se podařilo zažehnout suchý mech a chrastí druhou zápalkou. Bylo naprosté bezvětří, takže ohni nehrozilo žádné nebezpečí. Střídali jsme se v živení plamínků, dokud se nerozhořely silné větve ze soušky přinesené z lesa. Když plameny trochu ochably, zapíchal jsem pruty s průkopnickými špízy pevně do země v takovém úhlu, aby jejich konce dosáhly nad oheň. Seděli jsme kolem a pozorovali, jak se špízy začínají matně lesknout, jak z nich odkapává tuk a jak nakonec hnědnou. Naše žaludky vedly kulinární konverzaci.

Nedokázali jsme vyčkat, až se maso propeče. Každý jsme vzali svůj špíz, sevřeli ho do rozříznuté země a vytáhli z něj horký prut. Maso bylo navrch spálené, uvnitř syrové a chutnalo báječně. Zhlтали jsme je a otřeli si rukama mastná ústa. Chris otevřel svůj ruksak a vyndal z něj krabičku od leukoplastu. Otevřel ji a rozdál nám vyklepané winstonky. Zapálili jsme si hořícími větvičkami z ohně, zaklonili se a světácky pozorovali, jak se cigaretový dým rozplývá v hebkém soumraku. Nikdo z nás nešlukoval, protože bychom se mohli rozkašlat, a to by znamenalo den dva nejméně žertíků od ostatních. I tak bylo příjemné jen potahovat a vyfukovat a plivat do ohně, kde to vždycky zasyčelo (toho léta jsem se naučil, jak načapat kuřáckého začátečníka: každý nadměrně plive). Cítili jsme se skvěle. Dokouřili jsme winstonky až k filtrům a ty pak odhodili do ohně.

„Není nad pokouřeníčko po jídle,“ řekl Teddy.

„Jedničková záležitost,“ přisvědčil Vern.

V zeleném přítmí spustili cvrčkové. Průsekem trati jsem se podíval na oblohu. Modř se měnila v purpur. Ta předzvěst setmění mě naplnila poklidným smutkem, pocitem příjemné osamělosti a odvahy, která odvahou nebyla.

Udusali jsme si rovné místo v podrostu poblíž náspu a rozhodili pokrývky. Pak jsme asi hodinu přihazovali do ohně a vedli řeč. Byl to ten druh hovoru, který člověk zapomene, jakmile je mu patnáct a objeví holky. Bavili jsme se o tom, kdo v Castle Rocku jezdí nejrychleji v autě, o tom, že Boston snad letos nebude poslední, o právě pominuvším létě. Teddy nám vyprávěl, jak byl ve White's Beach v Brunswicku a při potápění z voru ho nějaký kluk kopl do hlavy, že se málem utopil. Poměrně dlouho jsme probírali relativní přednosti našich bývalých učitelů. Shodli jsme se na tom, že pan Brooks je největší poseroutka na škole – když mu člověk odmlouval, jen si tak trochu zakřičel. Na druhé straně tu byla paní Coteová, zvaná Codyová – byla to nejpodlejší svině, jakou kdy Bůh stvořil. Vern slyšel, že před dvěma lety praštila jednoho kluka tak, že málem oslepl. Díval jsem se na Chrise a přemítal, jestli řekne něco o slečně Simonsově, ale on vůbec nepromluvil, ani neviděl, že ho pozoruju. Díval se na Verna a lehce přikyvoval jeho historce.

Když se snesla tma, nemluvili jsme o Rayi Browerovi, ale já jsem na něj myslel. Na tom, jak se tma vkrádá do lesů, je něco hrůzného a fascinujícího. Přichází nemírně světly automobilů, pouličními světly či světly lidských příbytků. Přichází nekonejšena a neohlašována mateřskými hlasy, které volají děti domů. Když je člověk zvyklý na město, stmívání v lesích mu připadá spíše jako přírodní katastrofa než přirozený jev; přichází tak náhle jako jaro v Castle Rocku.

Když jsem v těch chvílích myslel na tělo Raye Browera, nepocítil jsem náhlou úzkost či strach, neviděl jsem zelenou nesrozumitelně drmolící vílu, která v irských a skotských pohádkách věští smrt a která by nás přiměla k návratu, abychom nerušili její klid, ale postihl mě náhlý a nečekaný záchvěv lítosti, tak osamělá a bezbranná v té tmě, že přesahovala hranice tohoto světa. Jeho tělo mohlo být klidně něčím ožíráno. Nebyla tu jeho matka, aby tomu zabránila, ani jeho otec, ani Ježíš Kristus ve společnosti všech svatých. Ray Brower byl mrtvý a osamělý, odhozený z kolejí do příkopu. Bylo mi jasné, že pokud na to nepřestanu myslet, rozbřečím se.

A tak jsem vyprávěl příběh z Le Dia, který jsem si pohotově vymyslel. Končil jako většina mých příběhů z Le Dia – umírající americký pěšák v záchvatech kašle povídá svému seržantovi o lásce k vlasti a k děvčeti, které zanechal doma. Seržantova tvář byla bledá a chápající, ale já při tom vyprávění před sebou neviděl bledou a utrápenou tvář někoho z Castle Rocku nebo White River Junction, ale tvář

někoho mnohem mladšího, už mrtvého, se zavřenýma očima, ztrhanými rysy a čůrkem krve stékajícím z levého koutku úst k hraně spodní čelisti. A v pozadí, namísto zničených obchodů a chrámů vymyšleného Le Dia, jsem viděl jen temný les a šterkový železniční násep vzpínající se k hvězdnaté obloze jako prehistorická pohřební mohyla.

19

Probudil jsem se uprostřed noci v údivu nad tím, proč je v mém pokoji taková zima a kdo nechal otevřená okna. Asi Denny. Zdálo se mi, jak se mnou byl na klouzačce v Harrisonově parku, ale tam jsme byli už před čtyřmi lety.

Tohle nebyl můj pokoj, tohle bylo jiné místo. Někdo mě svíral v mocném medvědím objetí, někdo jiný se ke mně tiskl zezadu, třetí nezřetelná postava ležela poblíž v poloze skrčence a zdvihla hlavu, jako by naslouchala.

„Co se sakra děje?“ zeptal jsem se zmateně.

V odpověď se mi ozvalo táhlé zaúpění. To vypadalo na Verna. Vzpomínal jsem se a uvědomil si, kde jsem... Ale proč jsem vzhůru uprostřed noci? Nebo jsem jen chvíli zdřímil? Ne, to zřejmě ne, protože srpek měsíce se vznášel uprostřed inkoustově temné oblohy.

„Zachraňte mě před tím!“ drmolil Vern. „Přisahám, že budu hodnej, neprovedu nic špatnýho. Na záchodě budu zvedat prkýnko, budu... budu...“ S úžasem jsem si uvědomil, že naslouchám motlitbě – lépe řečeno její úpravě v podání Verna Tessia.

V úděsu jsem se prudce posadil. „Chrisi?“

„Zavři hubu, Verne,“ řekl Chris v poloze naslouchajícího skrčence. „To nic není.“

„Ale je,“ řekl Teddy nezřetelně. „Něco to je.“

„Ale co?“ zeptal jsem se. Byl jsem stále ospalý a dezorientovaný, nezakotvený v čase a prostoru. Děsilo mě, že jsem zaspal něco důležitého a že je příliš pozdě, abych se mohl pořádně bránit.

Jako odpověď na mou otázku se z lesů slabě ozval táhlý, dutý skřek, jaký byste čekali od ženy umírající v agónii příšerným strachem.

„Ježíšku můj,“ zakňoural Vern vysokým slzavým hlasem. Znovu mě sevřel v objetí, které mě vzbudilo. Jen stěží jsem mohl dýchat a dostal jsem ještě větší strach. Usilovně jsem se vymanil, ale on se po mně sápal jako štěně, které nemá kam jít.

„To je ten Browerovic kluk,“ zašeptal chraplavě Teddy. „Jeho duch obchází lesama.“

„Panebože!“ vykřikl Vern, zděšený tím pomyslením. „Slibuju, že už nebudu krást prasácký knížky! Slibuju, že už psovi nedám ani jednu mrkev ze svý svačiny! Slibuju...“ Zmítal sebou v úsilí uplatit Boha nějakým slibem, ale strachy nemohl vymyslet žádný dobrý skutek. „Už nebudu kouřit cigára bez filtru!“ vykřikl v náhlé inspiraci. „Nebudu křivě přísahat! A do kasičky v kostele už nebudu házet nic jinýho než peníze! Nebudu –“

„Drž hubu, Verne,“ řekl Chris, ale pod jeho obvyklým autoritativním tónem zazněl strach. Byl bych rád věděl, jestli má na rukou, zádech a břiše husí kůži jako já a jestli se mu taky ježí chloupky na temeni.

Vern pokračoval šeptem ve svých reformních slibech, jen aby ho Bůh nechal přežít aspoň tuhle noc.

„To je nějaká holka, ne?“ zeptal jsem se Chrise.

„Ne, to bych neřekl. Myslím, že je to divoká kočka. Fotr říkal, že při mrouskání řvou jako když je na nože bere. Je to, jako když řve ženská, ne?“

„To jo,“ řekl jsem. Hlas mi selhával a slova mi padala z úst jako kostky ledu.

„Jenže žádná ženská nedokáže řvát takhle hlasitě,“ řekl Chris... a pak bezradně dodal: „Že ne, Gordie?“

„Je to jeho duch,“ zašeptal znovu Teddy. Jeho brýle slabě odrážely snový měsíční svit. „Jdu se na to kouknout.“

Zřejmě to nemyslel vážně, ale nechtěli jsme riskovat. Jakmile se začal zvedat, strhli jsme ho s Chrisem zpátky. Možná jsme byli trochu suroví, ale naše svaly se strachem proměnily v ocel.

„Nechte mě vstát, vy blbci!“ syčel zmítající se Teddy. „Když říkám, že se jdu kouknout, tak se taky jdu kouknout. Chci to vidět! Chci vidět ducha! Chci vidět, jestli –“

Nocí se znovu ozval divoký, nařikavý výkřik, který rozřízl vzduch jako nůž s kalenou čepelí a přimrazil naše ruce k Teddyho tělu – kdyby byl vlajka, vypadali bychom jako obraz námořníků přebírajících pod správu ostrov Iwo Jima. Výkřik se s úžasnou lehkostí šplhal z oktávy do oktávy, až dosáhl křehce

mrazivého vrcholu. Chvilí na něm setrval a pak se zřítíl dolů a odezněl v neuvěřitelném basu, který připomínal bzukot nějaké obrovité včely. Následoval zvuk, který zněl jako šílený smích... a pak se znovu rozhostilo ticho.

„Ježíšku na křížku,“ zašeptal Teddy a už se ani nezmínil o tom, že půjde do lesa zjistit, co vydává ten příšerný zvuk. Přimkli jsme se k sobě a já začal přemýšlet o tom, že odsud uteču. Pochybuju, že jsem byl sám. Kdybychom stanovali u Verna na zahradě – a naši rodiče si mysleli, že tam jsme – nejspíš bychom vzali do zaječích. Jenže do Castle Rocku bylo daleko a při pomýšlení na útěk ve tmě přes železniční most mi tuhla krev v žilách. Útěk opačným směrem, blíž k mrtvole Raye Browera, byl stejně nemyslitelný. Strnuli jsme na místě. Jestli ten les měl nějakého obyvatele – můj otec mluvil o jakémsi hejkalovi – a jestli nás ten tvor chtěl dostat, klidně nás dostat mohl.

Chris navrhl držet hlídky a všichni jsme s tím souhlasili. Hodili jsme si o pořadí. Vern začínal a já byl poslední. Vern si sedl se zkříženýma nohama k dohasínajícímu ohni, zatímco my jsme se znovu uložili. Přimkli jsme se k sobě jako ovce.

Byl jsem si jistý, že spánek nepřichází v úvahu, ale usnul jsem – lehkým neklidným spánkem, jehož nevědomím jsem klouzal jako ponorka s vystrčeným periskopem. Sny mého polospánku byly prostoupeny divokými výkřiky, které mohly být skutečné, ale zrovna tak je mohla vydávat má fantazie. Viděl jsem – nebo jsem si myslel, že vidím – něco bílého a beztvareho, jak se krade lesem jako groteskní nemocniční prostěradlo.

Konečně jsem upadl do skutečného spánku. Zdálo se mi, že se s Chrisem koupeme ve White's Beach, štěrkovém lomu v Brunswicku, který se změnil v malé jezírko, když lamači narazili na vodu. Bylo to tam, kde ten kluk kopl Teddyho do hlavy a ten se málem utopil.

V tom snu jsme se poflakovali a líně plavali v horkém červcovém slunci. Zpoza nás, z voru, se ozývaly výkřiky a výbuchy smíchu, jak se děti šplhaly na vor a skákaly z něj nebo se vzájemně srážely do vody. Slyšel jsem, jak do sebe narážejí sudy od petroleje, které tvořily základ voru, a vydávají zvuk ne nepodobný kostelním zvonům, slavnostní a vážný. Na štěrkopískové pláži ležela na dekách lesklá těla, děti s kyblíčky dřepěly u vody nebo si šťastně kydaly lopatičkami bahno do vlasů. Mladíci se shlukovali do rozesmátých skupinek a pozorovali dívky, nekonečně promenující sem tam ve dvojicích nebo trojicích, nikdy samotné, tajná místa svých těl skryta v jednoduchých plavkách značky Jantzen. Opatrně našlapující lidé proudili ke stánku s občerstvením a nosili si odtud brambůrky, párky a nanuky.

Podél nás proplula paní Coteová na gumovém nafukovacím lehátku. Ležela na zádech, oblečena do své typické uniformy, v níž absolvovala celý školní rok – šedé dvoudílné šaty, místo blůzky tlustý svetr, květinu přišpendlenou na jednom téměř neexistujícím řádku, nohy vězící v tlustých punčochách barvy karamelu. Vysoké podpatky jejích černých staromódních střeviců brázdily vodu a vytvářely malá věčka. Měla modrý přeliv jako moje matka, vlasy naondulované do pevných kudrn tvaru hodinářských pér, které vydávaly nemocniční puch. Brýle se jí ve slunci nesnesitelně blýskaly.

„Dávejte si pozor, chlupci,“ říkala. „Dávejte si pozor, nebo vás zbiju, až oslepnete. To můžu udělat, tuto pravomoc mi udělila školní rada. A nyní, prosím ‚Opravu zdi‘, pane Chambersi, no prosím. Ale z paměti.“

„Zkoušel jsem ty peníze vrátit,“ řekl Chris. „A Simonsová řekla, že tedy dobře, a pak je ukradla! Slyšíte mě? Ukradla je. A co s tím teda uděláte? Dáte jí ránu, až oslepne?“

„Oprava zdi, pane Chambersi, tak mluvte. Ale z paměti.“ Chris po mně vrhl pohled, jako by chtěl říct, „Neříkal jsem ti, že to tahle dopadne?“ a začal šlapat vodu. „Do zdi se dostane nějaký cizorodej prvek a utvoří tam takovej zmrzlej chuchvalec hlíny –“ A pak se mu potopila hlava a hovořící ústa se naplnila vodou.

Vzápětí se vynořil a zakřičel: „Pomoz mi, Gordie! Pomoz mi!“ Pak ho znovu něco stáhlo pod hladinu. Když jsem se podíval do průzračné vody, viděl jsem dvě odulé nahé mrtvoly, které ho držely za kotníky. Byli to Vern a Teddy. Oči měli prázdné jako oči řeckých soch. Malé prepubescentní penisy jim splihle visely z nafouklých břich jako albínské chaluhy. Chrisova hlava znovu rozrazila hladinu. Ochable ke mně vztáhl jednu ruku a vydal zoufalý zženštilý výkřik, který se stále zesiloval a nesl se horkým prosluněným letním vzduchem. Podíval jsem se zoufale na pláž, ale nikdo nás neslyšel. Opálený plavčík se ležerně rozvaloval v sedačce na vrcholku bíle natřené dřevěné věže ve tvaru kříže a dál se usmíval na dívku v červených plavkách. Chrisův výkřik odezněl v bublavém kloktání, jak ho mrtvoly znovu táhly pod

hladinu. Viděl jsem jeho zvlněné, znetvořené oči, jak se ke mně obracejí v prosebné agónii; viděl jsem jeho bílé ruce, které se jako cípy hvězdice snažily držet prosluněné hladiny. Místo toho, abych se potopil a snažil se ho zachránit, jsem se šíleně plácal ke břehu, nebo aspoň tam, kde bych dosáhl. Než jsem se tam dostal – než jsem se tam vůbec přiblížil, ucítil jsem, jak mi nějaká ruka jemně, ale neúprosně svírá stehno a začíná tahat. Z prsou se mi dral výkřik, ale než jsem ho ze sebe vydal, probudil jsem se ze sna do drsné skutečnosti. Teddy mě tahal za nohu, abych se probudil. Měl jsem hlídku.

Stále ještě napůl spící jsem se ho tupě zeptal: „Jseš živý, Teddy?“

„Ne. Jsem mrtvej a ty jseš negr,“ řekl podrážděně. Zbytky snu zmizely. Sedl jsem si k ohni a Teddy se uložil.

20

Zbytek noci trávil ostatní hlubokým spánkem. Já jsem střídavě dřímал a budil se a znovu dřímал. Noc zdaleka nebyla tichá; slyšel jsem vítězné vřeštivé zaskřehotání sovy uchvacující kořist, slabý křik nějakého malého zvířete, které nejspíš mělo být sežráno, pak nějaké větší zvíře, které se divoce prodíralo podrostem. Na pozadí toho všeho koncertovali cvrčci. Žádné výkřiky se už neozvaly. Dřímал jsem a budil se, budil se a dřímал. Myslím, že kdybych byl přistižen při takové ledabylé hlídce v Le Diu, nejspíš by mě postavili před polní soud a zastřelili.

Z poslední dřímoty jsem se probral trochu trvaleji a uvědomil jsem si, že se něco změnilo. Trvalo mi chvíli, než jsem na to přišel: i když měsíc zmizel, už jsem viděl své ruce, které spočívaly na nohavicích džin. Hodinky ukazovaly tři čtvrti na pět. Začínalo svítat.

Se slyšitelným zapraskáním v páteři jsem vstal, poodešel pár kroků od směstnaných těl svých kamarádů a vymočil se do keřů ruje. Začal jsem setřásat noční strachy; úplně jsem cítil, jak odpadají. Byl to báječný pocit.

Vyškrábal jsem se na trať a sedl si na jednu kolejnici. Jen tak jsem nohama hrnul štěrku a vůbec jsem nepospíchal vzbudit ostatní. V té chvíli se mi nový den zdál příliš krásný, než abych se o něj dělil.

Ráno přišlo rychle. Cvrčkové začali utíchat a stíny pod stromy a keři se začaly vytrácet jako kaluže po přeháňce. Vzduch postrádal jakoukoli chuť, a tím věstil poslední horký den ve vyznačené řadě horkých dnů. Ptáci, kteří se stejně jako my nejspíš celou noc krčili někde strachem, začali sebevědomě švitořit. Na zbytku soušky, kterou jsme přitáhli z lesa, se usadil střízlík, načechral si peří a odlétl.

Nevím, jak dlouho jsem seděl na té kolejnici a pozoroval purpur vytrácející se bezelstně z oblohy, do níž se včera večer vkradl. Rozhodně dost dlouho na to, aby mě rozbolela zadnice. Už jsem chtěl vstát, když jsem na kolejišti, necelých deset metrů vpravo od svého stanoviště, uviděl srnu.

Srdce mi poskočilo tak vysoko, že kdybych si dal ruku do úst, mohl jsem se ho dotknout. Žaludek a genitálie mi prostoupilo horečnaté vzrušení. Ani jsem se nepohnul. Nešlo by to, i kdybych chtěl. Její oči nebyly hnědé, ale matově černé jako samet, na němž spočívají klenoty. Ouška měla potažena odřeným semišem. Klidně mě pozorovala. Mírně skloněná hlava jí dodávala zvědavého výrazu. Viděla chlapce s vlasy poznamenanými četnými nočními vzpourami a přežehlenými, v džínách s ohnutými manžetami a khaki košili se záplatovanými lokty a frajersky ohnutým límcem. Byl jsem obdarován pohledem na její bezelstnou neopatrnost.

Dívali jsme se na sebe dlouho... aspoň myslím, že to bylo dlouho. Pak se obrátila a odešla na druhou stranu trati, vrtíc bezstarostně bílým ocáskem. Objevila trávu a začala se pást. Neohlédla se na mě a ani nemusela; zůstal jsem jako přimrazený.

Pak se pode mnou začaly chvět koleje a vzápětí srna zdvihla hlavu a natočila ji směrem ke Castle Rocku. Stála tam a něžně větrila svým rozpůleným černým čenicem. Pak třemi mocnými skoky zmizela mezi stromy. Ozvalo se prasknutí jediné suché větvičky, připomínající startérův výstřel.

Hypnotizované jsem hleděl na místo, kam zmizela, dokud vzduch neprořálo naléhavé zahoukání nákladního vlaku. Sklouzl jsem dolů po náspu ke svým spícím druhům.

Pomalý a hlučný průjezd vlaku je vzbudil do zívání a šubání. Dalí jsme se do zmateného, nervózního hovoru o „Případu křičícího ducha“, jak to nazval Chris, ale nebylo to tak zlé. Za denního světla se to jevilo spíš bláznivě než zajímavě. Celá ta záležitost nás přiváděla do rozpaků a bylo nejlépe na ni zapomenout.

Už už jsem jim chtěl povědět o setkání se srnou, ale nakonec jsem si to nechal pro sebe. Od té doby až

do dneška jsem o tom nikdy nemluvil ani nepsal. Ta příhoda napsáním hodně ztrácí, ale pro mě znamenala nejlepší část onoho výletu, jeho nejčistší část, k níž jsem se od té doby vždycky bezděčně vracel, když mi bylo nejhůř – prvního dne ve vietnamském buši, kdy jeden chlapík přišel k nám na paseku a rukou si držel nos, a když ji dal pryč, žádný nos tam neměl, protože mu ho ustřelili; nebo onoho dne, kdy nám doktor řekl, že náš nejmladší syn je zřejmě hydrocefalický (naštěstí se ukázalo, že má jen abnormálně velkou hlavu); nebo v oné šílené době, kdy má matka zvolna umírala. Tehdy jsem si vždycky vzpomněl na to ráno, na odřený semič jejích oušek, na bílý záblesk jejího ocásku. Jenže nejdůležitější věci se nejhůř vyjadřují, protože slova umenšují jejich skutečný význam. Je těžké zaujmout cizí lidi výklady o světých stránkách svého života.

21

Koleje se stáčely na jihozápad a vedly nízkým jedlovím s hustým podrostem. Posnídali jsme trochu ostružin, ale lesní plody člověka nikdy nenasytí; žaludek je na půl hodiny přijme a pak začne znovu kručet. Vrátili jsme se na trat' – bylo kolem osmé – a vydali se na pochod. Měli jsme temně červená ústa a těla poškrábaná ostružinovým trním. Vern si s mrzutostí v hlase přál pár smažených vajíček se slaninou.

Byl to poslední a zřejmě nejhorší den veder. Jitřní obláčky se rozplynuly a obloha měla světle ocelovou barvu. Když jste se na ni podívali, bylo vám ještě větší horko. Pot nám stékal po prsou i po zádech a v nahromaděné špině po sobě zanechával stružky. Komáři a mouchy vířili kolem našich hlav a vráželi do nás v útočných formacích. Vědomí daleké cesty nebylo nijak povzbuzující. Cíl cesty nás však přitahoval a nutil nás i v tom horku udržovat svižné tempo. Všichni jsme toužili vidět tělo toho chlapce – nedokážu to vyjádřit jednodušeji a poctivěji. Ať už ta touha byla bezelstná nebo nám měla pomoci od těžkých zmatených snů, byla silná. Myslím, že jsem dospěli k přesvědčení, že si ten pohled zasloužíme.

Bylo kolem půl desáté, když Teddy s Chrisem uviděli před námi vodu. Zavolali na mě a na Verna. Rozběhli jsme se k nim. Chris se radostně smál. „Koukněte se tamhle! To udělali bobří,“ ukazoval.

Bylo to nepochybně bobří dílo. Pod náspem vedla velká propust', jejíž pravý konec bobří přehradili jedním ze svých dokonalých vodních děl – klacky a větve byly stmeleny listím, větvičkami a blátem. Bobří jsou zatraceně pilné potvory. Za hrází se vytvořila nádrž čiré vody, která se zářivě zrcadlila ve slunci. Na několika místech vyčnívala z vody bobří obydlí, která vypadala jako dřevěná iglú. Na vzdálenějším konci přitékal do nádrže potůček, obklopený stromy doběla ohryzanými, místy až do metrové výše.

„Tohle ajznboňáci zlikvidují,“ řekl Chris.

„Proč?“ zeptal se Vern.

„Přece tady nemůžou mít rybník,“ řekl Chris. „Vždyť by jim podemlel jejich dokonalou trat'. Proto tam vybudovali tu propust'. Postřílejí pár bobrů a tím vystrašej ostatní. Pak jim to zbouraj a bude z toho zase velká bažina jako na začátku.“

„To je ale obrovská škoda,“ prohlásil Teddy.

„Kdo by se staral o bobry. Ajznoboňáci určitě ne.“

„Myslíš, že je to tak hluboký, aby se v tom dalo plavat?“ zeptal se Vern a toužebně se zahleděl na vodu.

„To se musí vyzkoušet,“ řekl Teddy.

„Kdo jde první?“ zeptal jsem se.

„Já!“ vykřikl Chris. Rozběhl se ke břehu, shodil tenisky a strhl si košili od pasu. Jedním palcem si naráz svlékl kalhoty i trenýrky. Když si sundával ponožky, zabalancoval nejdřív na jedné a vzápětí na druhé noze. A pak sebou plácl do vody. Vynořil se a pohazoval hlavou, aby dostal mokré vlasy z očí. „Je to skvělý,“ zavolal.

„Jak je tam hluboko?“ křičel na něj Teddy. Nikdy se nenaučil plavat.

Chris se postavil a voda mu byla po prsa. Zahlédl jsem něco černošedého na jeho rameni. Pomyslel jsem si, že je to kousek bláta, a pustil jsem to z hlavy. Kdybych se byl podíval trochu pozorněji, mohl jsem si do budoucna ušetřit spoustu nepříjemných snů. „Pojďte do vody, poserové!“

Otočil se a neuměle odplaval těžkopádnými tempy, znovu se otočil a plaval zpátky. Mezitím jsme se všichni svlékli. Skočil jsem do vody za Vernem.

Její dotyk byl nádherný – čistý a chladivý. Plaval jsem ke Chrisovi a vychutnával na těle hedvábné

laskání vody. Postavil jsem se a vzájemně jsme se na sebe zakřenili.

„Tývole!“ řekli jsme současně.

„To je žrádlo,“ řekl, stříkl mi vodu do obličeje a odplaval.

Cákali jsme se v rybníčku asi půl hodiny, než jsme zjistili, že je plný pijavic. Skákali jsme, plavali pod vodou a vzájemně se potápěli. To jsme ještě nic nevěděli. Pak Vern doplaval na měčtinu, potopil se a udělal stojku. Když se jeho nohy vynořily z vody a utvořily rozkolísané, ale triumfální V, viděl jsem, že je má poseté černošedými hrudkami, stejnými, jakou jsem viděl na Chrisově rameni. Byly to velké pijavky.

Chris otevřel ústa a já jsem ucítil, jak mi tuhne krev v žilách. Teddy vykřikl a zbledl. Všichni tři jsme se začali plácát co nejrychleji ke břehu. Teď už o těchhle pijavicích vím víc než tehdy, ale ani vědomí, že jsou téměř neškodné, nemůže zmírnit tu téměř šílenou hrůzu, kterou z nich mám od onoho dne, kdy jsme se koupali v bobřím rybníčku. Mají ve svých slinách lokální anestetikum a antikoagulans, takže člověk necítí, když se k němu přisávají. Pokud je nezpozorujete, sají tak dlouho, pokud jejich zduřelá hnusná těla v nasycení neodpadnou nebo pokud skutečně neprasknou.

Vylezli jsem na břeh a Teddy dostal hysterický záchvat, když se na sebe podíval. Řval a trhal si pijavky z nahého těla.

Vern se vynořil z vody a zmateně se na nás podíval. „Co se sakra děje – ?“

„Pijavky!“ vykřikl Teddy, odtrhl si dvě z rozklepaných stehen a odhodil je co nejdál od sebe. „Zasraný zkurvený pijavice!“ Poslední slovo zaječel.

„Panebožepanebožepanebože!“ zaúpěl Vern. Přeplavil rybníček a vypotácel se ven.

Bylo mi stále zima; zapomněl jsem, že je horko. Říkal jsem si, že nesmím propadnout panice. Nesmím křičet. Nesmím být posera. Posbíral jsem jich asi šest na ruku a několik dalších na prsou.

Chris se ke mně natočil zády. „Gordie? Mám tam ještě nějaký? Sundej mi je, prosím tě, jestli tam jsou.“ Bylo jich tam pět nebo šest. Vypadaly jako legrační černé knoflíky. Odtrhal jsem z něj jejich měkká těla.

Pak jsem si očistil nohy a Chris se pustil do mých zad. Začalo mi být trochu líp, ale vtom jsem se podíval dolů a uviděl jsem na svých genitáliích jejich pradědečka, který byl nacucaný do čtyřnásobné velikosti. Jeho černošedá kůže rudla. Přestával jsem se kontrolovat. Ani ne tak navenek, aspoň nijak výrazně, ale uvnitř jsem propadl zmatku.

Snažil jsem se srazit to lesklé a lepkavé tělo hřbetem ruky. Drželo to. Zkusil jsem to znovu. Nebyl jsem schopen normálně na to sáhnout. Obrátil jsem se ke Chrisovi a zkusil promluvit, ale nešlo to. Jen jsem na to ukázal. Jeho už tak popelavé tváře zbělely.

„Já to nemůžu sundat,“ řekly mé němé rty. „Ty... nemoh bys...“

Ale on ucouvl, zavrtěl hlavou a ústa se mu roztrásla. „Nemůžu, Gordie,“ řekl. Nemohl od toho odtrhnout oči. „Promiň, ale nemůžu. Nejde to. Ne.“ Odvrátil se a pak se zlomil v pase přes jednu paži jako sklepník v nějaké operetě a vyzvracel se do jalovcových keřů.

Musíš se držet, říkal jsem si a díval se na pijavici, která na mě visela jako podivný přívěsek. Stále viditelně sála. Musíš se vzpamatovat a dostat ji. Drž se. Je to poslední. Po. Sled. Ní. Hmátl jsem po ní a zkusil ji odtrhnout, ale ona mi praskla mezi prsty. Má vlastní krev se mi teple rozlila po dlani a zápěstí. Rozplakal jsem se.

Došel jsem ke svým svrškům a oblékl se. Byl bych rád přestal brečet, ale nedokázal jsem spustit stavidla. Pak jsem se začal třást a bylo to ještě horší. Přiběhl ke mně nahý Vern.

„Už jsou pryč, Gordie? Už je tam nemám? Nemám je tam?“

Visel na mně očima, které připomínaly oči koně z dětského kolotoče.

Přikývl jsem, že jsou pryč, a brečel dál. Vypadalo to, že si na brečení chci postavit kariéru. Navlékl jsem si košili a zapnul všechny knoflíky až ke krku. Natáhl jsem si ponožky a nazul tenisky. Slzy pomaloučku ustávaly. Vydal jsem ještě pár vzlyků a pak to přešlo.

Chris popošel ke mně a utíral si pusou hrstí jilmových listů. Němýma rozšířenýma očima se mi omlouval.

Když jsme se všichni oblékli, zůstali jsme stát a chvíli jsme se na sebe dívali. Pak jsme se začali drápat na násep. Ještě jednou jsem se ohlédl na puklou pijavici, která ležela na zdupané trávě, kde jsme tančili a řvali a strhávali je ze sebe. Byla splasklá, ale stále vypadala zlověstně.

Za čtrnáct let jsem vydal první román a poprvé se podíval do New Yorku. „Uděláme si třídní oslavu,“ řekl mi můj vydavatel do telefonu. „To budou ti jaloví pisálkové koukat.“ Byly to však tři

naprosto jalové dny.

Chtěl jsem vidět to, co každý návštěvník New Yorku – nějaké představení v Rádío City Music Hall, město z vrcholku Empire State Building (čert vem World Trade Center; pro mě byl stále nejvyšší ten mrakodrap, na který ve třiatřicátém vylezl King Kong), noční Times Square. Keith, můj vydavatel, vypadal víc než potěšené, že mi město může ukázat. Posledním našim turistickým počinem byla vyjížďka lodí na Staten Island. Když jsem se nakláněl přes zábradlí, náhodou jsem se podíval do vody a uviděl spoustu použitých prezervativů, vznášejících se na mírných vlnách. V té chvíli se mi vrátila vzpomínka – nebo jsem se opravdu vrátil v čase. Každopádně jsem se na vteřinu ocitl v minulosti. Zastavil jsem se uprostřed náspu a ohlédl se na puklou pijavici: mrtvou a splasklou... ale stále zlověstnou.

Keith si musel všimnout výrazu mé tváře, protože řekl: „To není moc pěkný pohled, co?“

Jen jsem zavrtěl hlavou a chtěl mu říct, aby se neomlouval, že člověk nemusí podniknout zrovna tuhle vyjížďku, aby viděl použité prezervativy; chtěl jsem mu říct: Člověk píše, aby porozuměl minulosti a nějak se připravil na smrt; proto jsou všechna slovesa v minulém čase, Keithi, ty dobrý člověče, dokonce i ta, která prodávají miliony knih. Jediné dvě umělecké formy jsou víra a příběh.

Té noci jsem byl pěkně opilý, jak si asi dokážete představit.

Řekl jsem mu jen: „Myslel jsem na něco jiného, to je všechno.“ Nejdůležitější věci se nejhůře vyjadřují.

22

Šli jsme dál po kolejích – ani nevím, jak daleko – a začínal jsem si myslet: Dobrá, určitě se s tím vypořádám, stejně už je to pryč, bylo to jen pár pijavek, no a co; na to jsem myslel, ještě když se mi začaly dělat kruhy před očima. Pak jsem se složil.

Musel jsem dopadnout dost tvrdě, ale mně to připadalo, že jsem se položil do teplých a nadýchaných peřin. Někdo mě obrátil. Dotyky rukou jsem sotva vnímal a připadaly mi nepodstatné. Jejich tváře byly jako balony, které na mě shlížejí z obrovské výšky. Takhle nějak musí sražený borec vnímat tvář rozhodčího, který ho po úderu odpočítává. Slova ke mně doléhala ve zvukových vlnách – objevovala se a mizela.

„... ho?“

„... bejt celej...“

„... myslíš slunce...“

„Gordie, jseš...“

Pak jsem musel něco říct, něco nesmyslného, protože teprve potom začali vypadat opravdu ustaraně.

„Radši bysme s ním měli jít zpátky,“ řekl Teddy a mně se zase zamžilo před očima.

Když jsem přišel k sobě, připadalo mi, že mi nic není. Chris dřepěl vedle mě a říkal: „Slyšíš mě, Gordie? Jsi tady, člověče?“

„Jo,“ řekl jsem a posadil se. Před očima se mi rozprskly černé skvrny, ale hned zmizely. Počkal jsem, jestli se nevrátí, a pak jsem vstal.

„Tys mě ale vyděsil, Gordie,“ řekl Chris. „Nechceš napít vody?“

„Jo.“

Podal mi poloprázdnou polní láhev a já polkl tři teplé doušky.

„Proč jsi omdlel, Gordie?“ zeptal se zvědavě Vern.

„Udělal jsem tu blbost, že jsem se podíval na tvůj ksicht,“ řekl jsem.

„Hýýý-ííí-ííí!“ kuckal Teddy. „To je vůl, ten Gordie. Ty pitomče!“

„Je ti fakt dobře?“ dotíral Vern.

„Jo. Jasně. Byla to jen... slabá chvílka. Vzpomněl jsem si na ty pijavky.“

Vážně přikývli. Odpočinuli jsme si ve stínu a vydali se na cestu, já s Vernem po jedné straně trati, Chris s Teddym po druhé. Mysleli jsme si, že už musíme být blízko.

23

Nebyli jsme tak blízko, jak jsme si mysleli, a kdyby nás napadlo podívat se do automapy, byli bychom viděli, jak si stojíme. Věděli jsme, že mrtvola Raye Browera leží někde poblíž harlowské okresky. Je to slepá silnice, která končí na břehu řeky Royal. Přes ní vede další železniční most společnosti GS&WM. Představovali jsme si to tak, že když se dostaneme k řece, ocitneme se v místech, kde Billy s Charliem nechali své vozy toho dne, kdy objevili chlapcovo tělo. A protože obě řeky – Royal River a Castle River

– byly od sebe asi deset mil vzdálené, mysleli jsme, že už je to jen kousek. Jenže deset mil to bylo vzdušnou čarou, a koleje mezi oběma řekami nevedly přímo, ale tvořily mírný oblouk jímž se trat' vyhýbala kopcovitému území. Kdybychom se byli podívali do mapy, mohli jsme ten oblouk jasně vidět a uvědomit si, že to nebude deset, ale šestnáct mil.

Chris začal něco tušit, když už bylo poledne a řeka stále nebyla v dohledu. Zastavili jsme se, Chris vylezl na vysokou borovici a rozhlédl se kolem. Když slezl dolů, podal nám stručnou zprávu: „Křeče dorazíme nejdříve kolem čtvrté, když sebou pořádně hodíme.“

„Do prdele!“ vykřikl Teddy. „Tak co teda budem dělat?“ Podívali jsme se na své unavené, zpocené obličejy. Byli jsme hladoví a bez nálady. Velké dobrodružství se změnilo v bezbřehou dřinu – špinavou a někdy děsivou. Teď už nás mohli postrádat i doma, a pokud na nás ještě Milo Pressman nezavolal policajty, mohl na nás upozornit ten strojvůdce, jehož vlak nás míjel na mostě. Zpátky do Castle Rocku jsme chtěli jet stopem, ale ve čtyři odpoledne chybějí do tmy pouhé tři hodiny a po setmění čtyři kluky na zapadlé silnici nikdo nevezme.

Snažil jsem se vyvolat si představu smy pasoucí se na zelené ranní travičce, ale i ta vypadala jako zaprášená vycpaná trofej nad krbovou římsovou v nějaké lovecké chajdě, s očima nastříkanýma lakem, který jim má dát onu živoucí jiskru.

Konečně Chris řekl: „Je to pořád blíž dopředu. Jdeme.“ Otočil se a v uprášených teniskách, s hlavou skloněnou, se vydal na cestu. Kratičkový stín se mu pletl pod nohama. Po chvíli jsme se za ním vydali husím pochodem.

24

V letech, která uplynula od té doby do psaní těchto vzpomínek, jsem na ty dva zářijové dny myslel pozoruhodně málo, alespoň vědomě. Představy vyvolávané těmi vzpomínkami jsou nepříjemné jako pohled na mrtvoly, které při dělostřelbě po týdnů vyplavou na hladinu. Z toho důvodu jsem nikdy nepátral po tom, proč jsme se vydali po kolejích. Jinak řečeno, někdy jsem se zamýšlel nad naším rozhodnutím, ale nikdy nad jeho uskutečněním.

Teď už vím, že jsme mohli zvolit jednodušší cestu. Věřím tomu, že i kdyby tehdy s tím nápadem někdo přišel, byli bychom jej zamítli – cesta po kolejích se nám zdála hezčí, senzačnější, jak jsme tenkrát říkali. Pokud bychom však ten nápad byli přijali, nepříhodilo by se mnohé z toho, co se později přihodilo. Snad mohli být Chris, Teddy a Vern ještě naživu. Ne, nezahynuli v lesích nebo na kolejích: v tomto příběhu nezemře nikdo kromě pijavic a Raye Browera, ale pokud máme být přesní, ten byl mrtvý už před tím, než příběh vůbec začal. Je však pravda, že z nás čtyř kteří jsme házeli mincemi, abychom určili, kdo půjde do Florida Markét pro zásoby, zůstal ve skutečnosti naživu jen ten, který tam šel. Starý čtyřiatřicetiletý námořník, a ty, Vážený čtenáři, v roli Svatebního hosta (nepodiváš se teď na fotografii na obálce, zda tě mé oko ještě drží v dobách příběhu?). A pokud teď z mé strany cítíš jistou uštěpačnost, máš pravdu, ale já mám zřejmě důvod. Ve věku, kdy by každý z nás čtyř byl považován za příliš mladého a nezralého, aby mohl být prezidentem, jsou tři z nás po smrti. A pokud malé události nacházejí časem odezvu ve větších, mohli jsme zvolit jednoduchou cestu a stopovat do Harlow a oni mohli být ještě naživu.

Mohli jsme dojet stopem po silnici číslo 7 až k shilohskému kostelu, který stál na křižovatce dálnice a harlowské okresky (aspoň do roku 1967, kdy lehl popelem poté, co tam nějaký tulák odhodil doutnající nedopalek). Při troše štěstí jsme se mohli dostat k tělu za soumraku předešlého dne.

Jenže tenhle plán bychom nebyli přijali. Nebyl by zamítnut pádnými argumenty a znamenitými rétorickými výkony, ale mručením, podmračenými pohledy a zdviženými prostředníky. Verbální projevy by se nesly v duchu britských a bystrých replik typu „Kurva, to ne“, „Kravina“, či spolehlivého bonmotu „Porodila tvoje máma vůbec nějaký živý děti?“

Nevyslovena – snad proto, že byla příliš elementární – zůstala myšlenka, že se jedná o Velkou věc. To nebylo jako házet žabky nebo dívat se na holky dírou po suku na dámském záchodě v parku. Tohle bylo srovnatelné s první souloží nebo narukováním nebo první legální koupí lahve alkoholu, při níž člověk ledabyly vejde do obchodu, jestli to chápete, vybere si láhev dobré skotské, ukáže prodávací povolávací rozkaz nebo řidičský průkaz, a pak úsměvně vyjde s hnědým sáčkem v ruce, protože se právě stal členem klubu s více právy a výsadami, než měl třeba v nějakém bunkru s plechovou střechou na stromě.

Všechny životně důležité události mají svůj vznešený rituál, obřad míjení, magickou chodbu, v níž se odehrávají rozhodující změny. Nákup kondomů. Setkání s ministrem. Pozdvihnutí ruky k přísaze. Nebo cesta po kolejích, při níž se setkáte se svým vrstevníkem, stejně jako jsem se na polovině cesty na Pine Street potkal s Chrisem, který mířil k mému domu, nebo Teddy se mnou na Gates Street, když jsem mířil k jeho domu. Tak to asi muselo být, neboť obřad míjení se odehrává v oné magické chodbě, z níž se vždycky snažíme nalézt ještě další postranní chodbičku – tu, jíž jdeme, když se oženíme, tu, kterou nás nesou do hrobu. Naši chodbou byly dvě kolejnice, mezi nimiž jsme kráčeli ve společné naději vstříc čemukoli podobně významnému. Za takovým setkáním se patrně nejezdí stopem. Snad jsme si mysleli, že i ty neočekávané těžkosti patří k věci. Události provázející naši cestu ji proměnily v něco, co jsme celou dobu tušili – ve vážnou záležitost.

Když jsme však šli onou nucenou oklikou, nevěděli jsme, že ke stejnému cíli – tělu Raye Browera – míří také Billy Tessio, Charlie Hogan, Jack Mudgett, Norman „Chlupáč“ Bracowicz, Vince Desjardins, Chrisův starší bratr Bulva a Eso Merrill. Podivným řízením osudu se Ray Brower stal slavným a naše tajemství veřejným. Ve chvíli, kdy jsme vyráželi na poslední úsek naší pouti, se ostří hoši z druhé party vtěšnávali do Esových pomlácené a prorezavělé fordky a do Vinceova růžového studebakeru.

Billy a Charlie dokázali udržet své velké tajemství jen asi šestatřicet hodin. Pak to Charlie při kulečnicku vyslepičil Esovi a Billy při pytláčení z mostu Jacku Mudgettovi. Eso i Jack slavnostně přísahali na čest svých matek, že zachovají tajemství, a tak už to kolem poledního věděla celá parta. Z toho se dá usoudit, co si ti všiváci mysleli o svých matkách.

Všichni se sešli v kulečnickové hale a Chlupáč Brocovicz vyvinul teorii (kterou už jsi jednou slyšel, Vážený čtenáři), podle níž se všichni měli stát hrdiny – nehledě na okamžitou rozhlasovou a televizní popularitu – „objevením“ těla. Stačí jen naložit do kufrů spoustu rybářských šňůr, pokračoval Chlupáč, a až objeví mrtvolu, jejich historika bude stoprocentně důvěryhodná. Chtěli jsme jen vytáhnout pár štiček z Royal River, seržante. Hehehe. A koukněte, co jsme našli.

Hranice okresu přejížděli ve chvíli, kdy jsme se blížili k tělu.

25

Mraky se na obloze začaly kupit kolem druhé hodiny, ale zpočátku je nikdo z nás nebral vážně. Nepršelo od začátku července, tak proč by mělo začít zrovna teď? Kupily se jižně od nás s stále jich přibývalo, hromové hlavy na mocných podstavcích barvy purpuru, sunoucí se směrem k nám. Zkoumavě jsem je pozoroval a odhadoval, jestli už prší dvacet nebo padesát mil od nás. Žádný dešťový závoj jsem však neviděl, zatím se jen kupily.

Vernovi se udělal na patě puchýř, a tak jsme se zastavili k odpočinku, než si vycpe patu levé tenisky mechem odloupeným ze starého dubu.

„Bude pršet, Gordie?“ zeptal se Teddy.

„Asi jo.“

„Skvěle,“ povzdychl si. „Skvělej konec skvělého dne.“

Mrkl němě a já se zasmál.

Znovu jsme se vydali na cestu, teď už trochu pomaleji s ohledem na Vernovu bolavou nohu. Mezi druhou a třetí se začalo stmívat a nám bylo jasné, že se blíží dešť. Bylo stále stejné horko, snad ještě vlhčí, ale bylo nám to jasné. A ptákům taky. Náhle se objevili odnikud a míhali se po obloze, štěbetali a překřikovali se. Denní světlo se měnilo z ubíječícího jasu do perlového odstínu. Naše stíny, které se už zase začínaly prodlužovat, se zamžily a ztratily kontury. Slunce se zvolna nořilo do houstnoucích mračných shluků a jižní obloha dostala měděný odstín. Pozorovali jsme přibližující se bouřkové mraky, ohromeni jejich velikostí a němou hrozbou, která z nich vyzařovala. Každou chvíli se zdálo, že se v některém z nich mocně zablýskalo, když se jeho purpurová barva změnila ve světlou šed'. Najednou jsem uviděl, jak se ze spodního okraje nejbližšího mraku spustil skutečný klikatý blesk. Byl tak jasný, že mi na sítnici zanechal svou modře vytetovanou podobu. Následovalo dlouhé burácivé zahřmění. Trochu jsme si zanáдали, že nás chytí dešť, ale to jen aby se neřeklo – přirozeně jsme se těšili na studenou, osvěžující vodu... bez pijavic.

Něco po půl čtvrté jsme lesním průsekem zahlédli dešťovou clonu.

„To je vono!“ zavolal Chris slavnostně. „Královské deštíček!“

Chytili jsme druhý dech a přidali jsme do kroku. Bouřka už byla blízko. Vzduch se začal čerit a zdálo se, že se v několika vteřinách ochladilo o deset stupňů. Podíval jsem se pod nohy a zjistil jsem, že můj stín úplně zmizel.

Šli jsme znovu ve dvojicích po stranách trati. Vyschlá ústa se mi chvěla nepříjemným napětím. Slunce znovu vplulo do hradby mračen a tentokrát už se nevynořilo. Jejich okraje zezlátly, přesně jako na obrázku ze Starého zákona, a pak už vínově zbarvené těžké břicho bouřkového mraku pohltilo veškeré sluneční stopy. Den potemněl – mraky rychle požíraly zbytky modří. Cítili jsme řeku tak výrazně, jako bychom byli koně. Mohla to však také být vůně deště, která se varovně šířila vzduchem. Nad námi bylo moře uzavřené v tenkém váčku, který se mohl co chvíli protrhnout a způsobit potopu.

Pořád jsem se zkoušel dívat do podrostu, ale mé oči byly přitahovány tou rozháranou oblohou; v jejích temnějších barvách jste mohli vyčíst libovolný rozsudek: vodu, oheň, vítr, kroupy. Stále naléhavější studený vítr syčel v korunách jedlí. Náhle sjel z oblohy přímo nad námi klikatý blesk. Vykřikl jsem a zakryl si dlaněmi oči. To si Bůh pořizoval snímek malého kluka s košilí uvázanou kolem pasu, se ztvrdlými pubertálními bradavkami a umouněným obličejem. Necelých padesát metrů od nás se ozval tříštivý zvuk padajícího velkého stromu. Před následným zaburácením hromu jsem se přikrčil. Přál jsem si být doma a na bezpečném místě číst nějakou pěknou knížku... třeba ve sklepe, kde jsme skladovali brambory.

„Ježíšmarjá!“ vykřikl Vern vysokým hláskem. „Ježíškriste, koukněte se na to!“

Podíval jsem se směrem, kam Vern ukazoval, a uviděl jsem modrobílý kulový blesk, který se s praskotem a syčením valil po levé kolejnici. Minul nás a my jsme se za ním otočili v němém úžasu. Poprvé v životě jsme si uvědomili existenci takového jevu. Kousek za námi se ozvalo prasknutí a blesk zčistajasna zmizel. Zůstala po něm vtíravá vůně ozónu.

„Co já tu vlastně dělám?“ mumlal Teddy.

„To je nádhera,“ vykřikl šťastně Chris a podíval se nahoru. „Tomu se nechce ani věřit.“

Jenže já jsem sdílel Teddyho pocity. Když jsem se podíval na oblohu, jíkala mě ohromující závrať. Měl jsem spíš pocit, že se dívám do nějaké záhadné mramorové rokle. Před dalším bleskem jsme sklonili hlavy. Ozónová vůně byla ostřejší a vtíravější. Úder hromu následoval okamžitě.

Ještě mi odezníval v uších, když Vern začal vítězně křičet: „Támhle! Támhle je! Přímo tam! Vidím ho!“

Verna v tu chvíli vidím před sebou, kdykoli se mi zachce – stačí jen na chvíli si sednout a zavřít oči. Stojí tam na levé kolejnici jako objevitel na přídi svého korábu, jednou rukou si zaclání oči před bleskem, který se právě spustil, druhou ukazuje.

Doběhli jsme k němu a podívali se tím směrem. Pomyslel jsem si, že Vern prostě blouzní. Pijavice, horko, a teď ta bouřka... má zřejmě vidiny.

Ale nebylo tomu tak, ačkoli jsem si ve zlomku vteřiny stačil přát, aby vidiny skutečně měl. V tom zlomku vteřiny jsem pochopil, že žádnou mrtvolu vidět nechci, i kdyby to byl přejetý svišť.

V místě, na kterém jsme stáli, odplavily jarní deště kus náspu, takže tu vznikla více než metrová štěrková prohlubeň. Buď se k ní ještě nedostaly železniční údržbářské čety na žlutých dieselových drezínách, nebo mohla vzniknout nedávno, takže ji ještě nikdo neobjevil. Na dně výmolu byla mokřinatá odumřelá tráva, která příšerně páchla. Z divokého ostružiní trčela bledá ruka.

Dýchal někdo z nás? Já ne.

Vítr zesílil. Vanul v ostrých nárazech ze všech stran. Poskakoval a vířil, plácal nás po zpocených tělech a vnikal do otevřených pórů. Stěží jsem si to uvědomoval. Myslím, že část mé mysli očekávala Teddyho povel Paragáni vpřed!, a kdyby ho byl vydal, asi bych zešílel. Bylo by bývalo lepší uvidět celé tělo najednou, ale místo toho tu byla ta ochable vytrčená ruka, strašlivě bílá, s rozevřenými splihlými prsty jako ruka utopence. Prozradila nám úplně všechno. Ospravedlnila každý hrob na této zemi. Vidina té ruky se mi vracela, kdykoli jsem slyšel o nějakém zverství. A tam někde, spojeno s tou rukou, leželo tělo Raye Browera.

Blesk se zachvěl a udeřil. Stejně jako ostatní byl provázen zahřměním, jako by nad našimi hlavami začal automobilový závod.

„Týýýý...“ řekl Chris a nemínil tím nic – byla to jen bezobsažná nezpěvná slabika, jen povzdech, který mu náhodně rozehvěl hlasivky.

Vern si nutkavě olízl rty, jako by právě ochutnal nějakou neznámou lahůdku, devětadvacátou příchut' z příslovečné kuchyně Johnsonových hotelů, tibetskou zapékanou klobásu, mezihvězdné hlemýždě, něco tak zvláštního, že ho to zároveň vzrušovalo i odpuzovalo.

Teddy jen stál a zíral. Vítr mu nejdřív odvál mastné spleené vlasy z uší a pak mu je zas připlácí. Jeho obličej byl bezvýrazný. Mohl bych vám říct, že se z něj dalo něco vyčíst, a snad i dalo, někde hluboko v pozadí, ale ne v ten okamžik.

Po Rayově ruce pobíhali sem a tam černí mravenci.

Po obou stranách kolejí se z lesa ozval šepot, jako by si stromy právě všimly naší přítomnosti a komentovaly ji. Začínalo pršet.

Obrovité kapky mi zabubnovaly na hlavu a ruce. Dopadly na násep, který na chvíli potemněl – když však žíznivá země vsákla namoklý prach, barva se mu vrátila.

Velké kapky padaly asi pět vteřin a pak ustaly. Podíval jsem se na Chrise. Zamrkal na mě.

Pak se náhle rozpršelo, jako by v nebi otevřeli kohoutky všech sprch. Šepot se změnil v hašteření. Jako bychom byli plísňeni za svůj objev. Bylo to strašidelné. O animismu nám ve škole vyprávěli až později... a i pak jsem si všiml, že nikdo kromě totálních zbedněnců nevěřil tomu, že lidské vlastnosti jsou přírodě pouze přisuzovány.

Chris seskočil do výmolu. Vlasy už měl nasáklé a přilepené k hlavě. Já jsem ho následoval. V těsném závěsu za námi seskočili Vern s Teddym, ale byl jsem to já a Chris, kteří se jako první přiblížili k tělu Raye Browera. Ležel obličejem dolů. Chris se mi podíval do očí. Měl vážný výraz dospělého. Lehce jsem přikývl, jako kdyby byl na mě nahlas promluvil.

Myslím, že v poslední chvíli zkoušel vlaku uhnout, a proto teď ležel tady, relativně nedotčený, místo na kolejích, kde by dopadl mnohem hůř. Ležel hlavou k trati, ruce vystřené přes hlavu jako skokan do vody, přichystaný na můstku. Dopadl do téhle bažinaté prolákliny, která se měnila v malý močál. Měl tmavé nazrzlé vlasy. Vlhkost vzduchu je na konečcích mímě zkroutila. Byly zakrvácené, ale nijak moc. Mravenci byli vidět víc. Měl na sobě jednobarevné temně zelené tričko a modré džíny. Byl bosý. Kousek od něj se v ostružině zachytily jeho sešlapané tenisky. Chvilku jsem byl zmaten – proč je tady a jeho boty tam? Pak jsem si to uvědomil a bylo to jako rána pod pás. Moje žena, děti i přátelé si myslí, že musí být báječné mít mou představitost; kromě toho, že mi vydělá peníze, umožňuje mi pustit si náhradní film, když se ocitnu v hloupé situaci. Většinou mají pravdu. Ale občas se to obrátí a pak mě má představitost hryže naostřenými kanibalskými zuby. Vidím předčasně věci, na které ještě nejsem připraven, věci, které mě udržují v bdělosti až do svítání. I tenkrát se mi v okamžiku rozjasnilo. Vlak ho z těch tenisek prostě vyrazil, stejně jako vyrazil život z jeho těla.

Pronásledovalo mě to pak celou cestu domů. Ten kluk byl mrtvý. Nebylo mu špatně, nespál. Ten kluk už se neměl nikdy ráno vzbudit, nikdy neměl dostat běhavku z přemíry snědených jablek, popálit se škumpou, vymazat gumu na konci své tužky během obtížné matematické prověrky. Ten kluk byl mrtvý, dočista mrtvý. Ten kluk už neměl jít s kamarády s jutovým pytlím přes rameno sbírat vratné láhve, které odhalilo jamy tání. Ten kluk už se nikdy neměl probudit ve dvě ráno prvního listopadu, běžet do koupelny a zvrátit tam záplavu levného halloweenového cukroví, ten kluk už nikdy neměl ve třídě zatahat za cop jedinou holku. Neměl už od nikoho dostat ránu, ani ji nikomu uštedřit. Ten kluk už neměl smět, chtít, moct. Byl záporným pólem baterie. Rozbitou pojistkou. Košem u katedry, který je cítit odřezky z ořezávek a pomerančovými slupkami od svačiny. Byl jako lovecká chata za městem, která má vytlučená okna, jako cedule se zákazem vstupu, jako podkroví plné netopýrů a sklep plný krys. Ten kluk byl mrtvý, pane, paní, mladý pane, slečno. Mohl bych pokračovat celý den, a stejně by se mi nepodařilo překlenout vzdálenost mezi jeho bosýma nohama a špinavými teniskami v ostružině. Byl to necelý metr, byly to miliardy světelných let. Ten kluk byl oddělen od svých tenisek bez jakékoli naděje na sloučení. Byl mrtvý.

Otočili jsme ho na záda, vstříc padajícímu dešti, bleskům a úpornému hřmění.

V obličejí a na krku měl plno mravenců a drobného hmyzu. Rychle vybíhali zpod trička a stejně rychle tam zabíhali. Oči měl otevřené, ale strašlivě rozběhnuté. Jedno bylo obrácené vzhůru, takže jsme viděli jen malý srpek duhovky, druhé se dívalo přímo do zuřící bouře. Na horním rtu a na bradě měl zaschlé krvavé skvrny – zřejmě z krvácejícího nosu – a levou stranu obličejí měl odřenou a posetou modřinami.

Pomyslel jsem si, že ještě nevypadá tak zle. Jednou jsem viděl otevřenými dveřmi Dennisova pokoje, jak se odněkud vrátil strašně zřízený, s daleko horšími modřinami a se zakrváceným nosem, a přesto si dal při večeři naložit dvakrát.

Teddy s Vernem stáli za námi, a kdyby nás Ray Brower mohl aspoň tím jedním okem vidět, museli jsme mu připadat jako nosiči rakve v nějakém filmovém hororu.

Z jeho úst vylezl nějaký brouk, přeběhl mu přes tvář a zmizel v kopřivách.

„Viděli jste to?“ špitl Teddy podivným, vysokým hláskem. „Vsadím se, že je plnej brouků. Vsadím se, že jeho mozek je –“

„Drž hubu, Teddy,“ řekl Chris a Teddy ho s úlevou poslechl.

Na obloze se zamodral blesk a rozsvítil chlapcovo normální oko. Málem by se dalo věřit, že se raduje ze svého objevení, dokonce svými vrstevníky. Jeho tělo se vzdulo a my jsme ucítili slabý zápach plynů.

Otočil jsem se a myslel jsem, že budu zvracet, ale můj žaludek byl suchý, tvrdý, pevný. Z náhlého popudu jsem si vrazil dva prsty do krku, abych se přinutil zvracet; potřeboval jsem to dostat ze sebe a zbavit se toho, ale žaludek mi jen trochu poskočil.

Běsnící liják podporovaný hřměním úplně přehlušil zvuk aut, která přijížděla po harlowské okresce, která vedla jen pár kroků od téhle bažinaté houštiny.

Ani jsme neslyšeli, jak se prodírají od slepého konce silnice, kde zaparkovali vozy. Poprvé jsme se o nich dověděli, když k nám hlukem bouřky pronikl hlas Esa Merrilla: „Jak o tom kurva víte?“

26

Polekaně jsme vyskočili a Vern vykřikl – jak přiznal později, na chvíli si myslel, že promluvil mrtvý chlapec. V místě, kde začínaly stromy zakrývající výhled na silnici, stáli spolu Eso Merrill a Bulva Chambers, poněkud rozplizlí za šedou clonou deště. Měli na sobě červené silonové bundy, jaké nosí středoškoláci a jaké si můžete jako řádní studenti koupit nebo jaké dávají zdarma univerzitním sportovcům. Ježky měli připlácnuté k lebkám a po tvářích jim stékala voda s brilantinou jako umělé slzy.

„A kurva,“ řekl Bulva. „Můj mladší brácha.“

Chris civěl na Bulvu s otevřenou pusou. Košili měl stále uvázanou kolem hubeného pasu. Ruksak, zbarvený deštěm do tmavé zeleni, mu visel na nahých zádech.

„Vypadni, Richi,“ řekl třaslavým hlasem. „My jsme ho našli. My na něj máme právo.“

„Seru na tvý právo. Ohlásíme to my.“

„To teda ne,“ řekl jsem. Najednou jsem na ně dostal vztek, že se tu objevili na poslední chvíli.

Kdybychom trochu přemýšleli, mohli jsme si uvědomit, že se něco takového může stát... ale tenkrát se mi zdálo, že ho ti starší kluci nemůžou ukradnout – nemůžou ukradnout něco, co chtěli získat nějakým vyšším právem, jako by ta jejich cesta byla správná a jediná. Přijeli v autech – a to mě zřejmě rozčilovalo nejvíc. Přijeli v autech. „Jste čtyři, Bulvo. Jen to zkus.“

„To víš, že si zkusím, jen se neboj,“ řekl Bulva a stromy za ním a za Esem se rozhýbaly. Vystoupili z nich Charlie Hogan a Vernův brácha Billy. Kleli a otírali si vodu z očí. Cítil jsem, jak se uvnitř chvěju. Ten pocit ještě zesílil, když za Charliem a Billym vystoupili Jack Mudgett, Chlupáč Bracowicz a Vince Desjardins.

„Tak už jsme tu všichni,“ zašklebil se Eso. „Takže vy teď –“

„Verne!“ zařval Billy Tessio strašlivým, obviňujícím hlasem, v němž zazněla výhrůžka. Zat’al pěsti. „Ty hajzle zasranej! Tys byl pod verandou! Ty chcípáku!“

Vern sebou trhl.

Charlie Hogan se rozzuřil málem lyricky: „Ty malej šmíráckej kundolize! Já tě naporcuju na deset malejch!“

„Fakt? Tak dělej!“ zavřeštěl zničehonic Teddy. Jeho oči blýskaly za mokrými skly brýlí. „Tak pojď, rozdáme si to! No tak! Jdem na to, velikáne!“

Billy a Charlie nepotřebovali dvakrát pobízet. Vykročili současně a Vern sebou znovu trhl – nepochybně si vybavil všechny minulé i nadcházející výprasky. Trhl sebou... ale zůstal stát. Byl tu se svými kamarády. Hodně jsme toho spolu prožili a nepřijeli jsme žádnými auty.

Ale Eso zadržel Billyho a Charlieho jen tím, že se dotkl jejich ramen.

„Teď poslouchejte, chlapci,“ řekl Eso. Mluvil trpělivě, jako bychom nestáli v běsnící bouřce. „Nás je

víc. Jsme větší. Dáme vám šanci, abyste se vypařili. Je mi u prdele kam. Prostě vyčichněte.“

Chrisův brácha se zarehtal a Chlupáč poplácal Esa po zádech v ocenění jeho úžasné vtipnosti. Eso byl nepochybně král téhle kriminálnické bandy.

„Protože my si ho vezmeme,“ usmál se Eso mírně a člověk si ho dokáže představit se stejným úsměvem, jak přeráží tágo o hlavu nějakého nevychovaného hajzlíka, který udělal tu strašlivou chybu, že se nahnul se přes okraj stolu, zrovna když se Eso chystal ke šťouchu. „Když zmizíte, tak je náš. Když tu zůstanete, dostanete přes držku a je taky náš. Kromě toho,“ dodal ve snaze příkrášli jejich banditismus trochou spravedlnosti, „Charlie s Billym ho našli, takže na něj mají právo.“

„Vždyť byli dočista posraný!“ křičel Teddy. „Vern nám o tom vyprávě!“

Byli posraný až za ušima!“ Zkroutil obličej do vyděšeného, ukňouraného výrazu a napodobil Charlieho Hogana: „Kéž bysme si to auto nikdy nevypučili! Kéž bysme nikdy neslezli z té harlowské silnice! Ach, Billičku, co budeme dělat? Ach, Billičku, to jsem si nasral do bot! Ach, Billičku –“

„No a je to,“ řekl Charlie a znovu vykročil kupředu. Obličej měl stažený hněvem. „Ty parchante, ať se jmenuješ jak chceš, budeš si muset najít rypák, až se příště budeš chtít vysmrkat.“

Mimoděk jsem se podíval na Raye Browera. Svým jedním okem vzhlížel zdola tiše do deště, a přece byl nad tím vším. Bouřka stále zuřila, ale liják už ustával.

„Co ty na to, Gordie?“ oslovil mě Eso. Jemně držel Charlieho za paži jako dokonalý psovod, který drží na vodítku zdivočelé zvíře. „Musíš mít aspoň něco ze svého bráchy. Řekni jim, ať se na to vyserou. Teď nechám Charlieho, ať trochu propleskne toho čtyřvokýho parchanta, a pak si půjdem každéj po svém, co říkáš?“

Dennyho mi neměl připomínat. Původně jsem si chtěl s Esem popovídat a přesvědčit ho tom, co sám moc dobře věděl, že totiž od chvíle, kdy se Billy s Charlieem vzdali svých práv, a Vern je slyšel, přešla veškerá práva na nás. Chtěl jsem mu říct, jak mě s Vernem div nepřejel vlak, když jsme přecházeli železniční most přes Castle River. O Milovi Pressmanovi a jeho neohroženém – i když pitomém – Chopperovi Pověstném. A taky o pijavicích. Myslím, že jsem mu vážně chtěl říct, No tak, Eso, spravedlnost je jen jedna a ty to víš. Ale on do toho musel zatáhnout Dennyho, a tak z mých úst namísto poklidné argumentace vyšla smrtelná výhrůžka: „Vylíži mi prdel, ty méněcennéj kriplo.“

Eso překvapením otevřel pusou. Jeho rty vykroužily dokonalé O. Ten výraz byl tak zženštilý, že za jiných okolností by vyvolal nespoutaný smích. Všichni ostatní – na obou stranách močálu – na mě civěli v němém úžasu.

Pak Teddy škodolibě vykřikl: „Teď jsi mu to nandal, Gordie! Ty vole! To bylo přesný!“

Ochromeně jsem stál a nemohl jsem tomu uvěřit. Bylo to, jako když nějaký pomatený kandrda na zaskoku odříkal něco zcela mimo roli. To, co jsem mu řekl, bylo téměř tak zlé, jako bych urazil jeho matku. Koutkem oka jsem viděl, jak Chris shazuje z ramen ruksak a horečnatě v něm něco hledá, ale v tu chvíli mi to nedošlo.

„Tak jo,“ řekl Eso tiše. „Nešetřete nikoho kromě Lachance. Tomu já osobně zpřerážím obě pazoury.“

Úplně jsem ztuhl. Nepomocil jsem se jako na tom železničním mostě, ale to jen proto, že jsem neměl co močit. On to myslel doopravdy; od té doby jsem změnil náhled na spoustu věcí, ale ne na tuhle situaci. Když Eso řekl, že mi zlomí obě ruce, myslel to smrtelně vážně.

Vykročili k nám slábnoucím deštěm. Jackie Mudgett vyndal z kapsy vyhazovači nůž a stiskl péro. Do odpoledního pološera vyskočila šedá šestipalcová ocel. Vern a Teddy, kteří mi stáli každý po jednom boku, zaujali bojové postoje. Teddy nedočkavý, Vern nejistý a zoufalý.

Naši protivníci postupovali v řadě. Nohy jim mlaskaly v močálu, který bouře rozvodnila ve velkou blátivou louži. Tělo Raye Browera nám leželo u nohou jako přeplněný sud. Připravil jsem se ke rvačce. V tu chvíli Chris vypálil z pistole, kterou ukradl z fotříkovy skříně.

PRÁSK!

Bože, to byl nádherný zvuk! Charlie Hogan poskočil. Eso Merrill, který ze mě do té chvíle nespouštěl oči, sebou trhl a podíval se na Chrise. Znovu zkroutil rty do O. Bulva byl naprosto ochromený.

„Ty vole, Chrise, to je fotrova,“ řekl. „Ty dostaneš přes držku.“

„To není nic proti tomu, co dostaneš ty,“ řekl Chris. Obličej měl strašlivě bílý. Živé byly jen jeho oči, z nichž šlehal plameny.

„Gordie měl pravdu. Jste jen banda méněcennejších křepelů. Charlie s Billym se vzdali svých práv a vy všichni to víte. Kdyby to neudělali, tak jsme se sem neplahočili. Uměli to akorát někde vyslepičit a pak nechali Esa, aby za ně myslel.“ Ted už začal křičet. „Ale vy ho nedostanete, slyšíte mě?“

„Ted poslouchej ty,“ řekl Eso. „Měl by sis tu hračku odložit, než si ustřelíš hnátu. Ty bys nezastřelil ani sviště.“ Znovu vykročil kupředu a přitom se usmíval tím svým mírným úsměvem. „Jseš jenom takovej připosraženéj chcipáckej pochcanej záprtek a já ti tu zkurvenou pistoli nacpu do chřtánu.“

„Eso, jestli nezůstaneš stát a nebudeš držet hubu, tak to do tebe naperu. Přisahám.“

„Tak tě zavrou do vězení,“ zapíval Eso bez váhání. Stále se umíval.

Ostatní ho vyděšeně sledovali... stejně jako jsme já, Teddy a Vern sledovali Chrise. Eso Merrill byl největší grázl široko daleko a já jsem nevěřil, že by ho Chris dokázal přesvědčit. Co z toho plynulo? Eso si nemyslel, že by po něm dvanáctiletý kluk skutečně střelil. Myslel jsem si, že je vedle; Chris by ho byl odpráskl, než by mu stačil vzít pistoli. V těch pár okamžicích jsem si uvědomil, že se schyluje k velkému maléru, největšímu, jaký jsem zažil. Možná k vraždě. A to všechno kvůli sporu, kdo má právo na mrtvé tělo.

Chris řekl tiše, s lítostí v hlase: „Tak kam to chceš, Eso? Do ruky nebo do nohy? Já se nějak nemůžu rozhodnout. Vyber si sám.“

A Eso se zastavil.

27

Obličej se mu propadl a já v něm uviděl hrůzu. Byla způsobena spíš tónem Chrisova hlasu než obsahem jeho slov, nelícenou lítostí, že se ještě zhoršuje už tak dost mizerná situace. Jestli to byla jenom finta, byla nejlepší, jakou jsem kdy viděl. Ostatní už byli zcela přesvědčeni; tvářili se, jako by někdo přikládal zápalku k rozbušce s krátkou zápalnou šňůrou.

Eso se pomalu vzpamatovával. Svaly v obličejí mu znovu zpevněly. Stiskl rty upřel pohled na Chrise, jako by od něho vzešel nějaký seriózní obchodní návrh – že se sloučí s Esovou společností nebo mu opatří mimořádný úvěr nebo mu ustřelí koule. Eso měl teď ve tváři vyčkávavý, téměř zvědavý výraz, který přesvědčivě vypovídal o tom, že ho strach buď přešel, nebo se mu podařilo ho ovládnout. Znovu si spočítal pravděpodobnost, že ho Chris neodpráskne, a usoudil, že situace mu není příliš nakloněna. Přesto byl stále nebezpečný – možná víc než předtím. Od té doby jsem se neseťkal s tak otevřenou hrou na ostří nože. Nikdo z nich neblafoval a oba chtěli vydělat.

„Tak dobře,“ řekl Eso tiše. „Jenže já vím, jak tohle pro tebe dopadne, ty hajzle.“

„Víš hovno,“ řekl Chris.

„Ty pazgrívče!“ zařval Bulva. „Za tohle budeš viset.“

„Vyliz mi prdel,“ odpověděl mu Chris.

Bulva se s neartikulovaným zuřivým výkřikem rozběhl k nám a Chris vystřelil do vody asi tři metry před něj. Voda se rozstříkla a Bulva s klením zabrzdil, „Takže co teď?“ zeptal se Eso.

„Ted si vlezte do svých aut a pošviháte do Castle Rocku. Pak jste mi ukradený. Ale v žádném případě ho nedostanete.“ Lehce, téměř uctivě se dotkl Raye Browera špičkou promáčené tenisky.

„Rozumíte mi?“

„Ale tebe dostaneme,“ řekl Eso. Znovu se začal usmívat. „To nevíš?“

„Možná jo. A možná taky ne.“

„To si piš, že tě dostánem,“ řekl Eso s úsměvem. „A dáme ti pěkně pokouřit. Není mi jasný, jak můžeš bejt tak blbej. Pošlám tě do špitálu celýho rozlámanýho. Fakt.“

„Proč nejdeš domů a nerozdáš si to se svou mámou? Slyšel jsem, že od tebe to má zvlášť ráda.“

Eso úsměv ztuhl. „Za tohle tě zabiju. Nikdo nebude urážet mou mámu.“

„Taky jsem slyšel, že šuká za prachy,“ informoval ho Chris. Eso přišerně zbledl. „A taky že kouří péra za desetáky,“ dodal Chris. „Ještě jsem slyšel...“

Bouřka najednou popadla druhý dech. Děšť se změnil v kroupy. Stromy ožily a místo šepotu se teď z lesa ozývalo plačtivé bubnování, které vydávaly velké kroupy odrážející se od kmenů. Na záda mi bolestivě dopadaly kusy ledu, jako by je vrhala nějaká zlovolná síla. Horší bylo, že útočily i na nekrytý

obličej Raye Browera a vydávaly strašlivé pleskání, které nám ho znovu připomnělo v jeho příšerné a nekonečné trpělivosti.

První kapituloval Vern. Zakvílel a mohutnými skoky prchal po náspu. Teddy vydržel jen o chvíli déle a pak se s rukama přes hlavu pustil za Vernem. Na druhé straně vycouval pod stromy Vince Desjardins následovaný Chlupáčem Bracowiczem. Ostatní ale setrvali a Eso se začal znovu usmívat.

„Zůstaň tu se mnou, Gordie,“ řekl Chris tichým třaslavým hlasem. „Zůstaň tu se mnou, kamaráde.“

„Jsem tu.“

„No tak pokračuj,“ vybídl Chris Eso a nějakým zázrakem se mu podařilo zbavit se třesu v hlase. Znělo to, jako když nabádá hloupé dítě.

„My tě dostáném,“ řekl Eso. „Nikdy ti to nezapomeneme. Tohle je velká chvíle, chlapče.“

„Výborně, pokračuj. Dneska mě nedostaneš.“

„My si na tebe počkáme, Chambersi. My –“

„Vypadni!“ zařval Chris a namířil na něj revolver. Eso ustoupil.

Chvíli se ještě díval na Chrise, pak pokýval hlavou a otočil se. „Jdeme,“ řekl ostatním. Pak se naposled ohlédl. „Určitě se uvidíme.“

Zmizeli ve stromové mezi močálem a silnicí. Stáli jsme v naprosté tichosti. Při ledové masáži nám zrudla kůže. Kroupy pokryly všechno kolem nás jako letní sněh. Stáli jsme a naslouchali a přes šílené bubnování krup na kameny stromů jsme zachytili zvuk dvou startujících motorů.

„Zůstaň tady,“ řekl mi Chris a vydal se přes močál.

„Chrisi!“ zavolal jsem vyděšeně.

„Musím tam jít. Zůstaň tady.“

Byl pryč nekonečně dlouho. Napadlo mě, že Eso nebo Bulva se někde schovali a chytli ho. Stál jsem tam osamělý, jen ve společnosti Raye Browera, a čekal jsem, až se někdo, kdokoli, vrátí. Za chvíli se vrátil Chris.

„Dokázali jsme to,“ řekl. „Jsou v prdeli.“

„Určitě?“

„Jasně. Obě auta.“ Uchopil revolver oběma rukama, zdvihl je nad hlavu a potřásl jimi ve vítězném gestu. Pak je spustil a usmál se na mě. Myslím, že to byl nejsmutnější a nejvyděšenější úsměv, jaký jsem kdy viděl. „Tys jim to ale nandal. Co to do tebe vjelo, Gordie?“

„Nevím. Ale nebylo to nejhorší, co?“ Třásl jsem se po celém těle.

Na krátkou chvíli jsme se na sebe přátelsky zadívali a pak jsme v rozpacích sklopili oči. Zachvěl jsem se strachem. Zašplouchání, způsobené Chrisovým přešlápnutím, mi prozradilo, že to viděl taky. Oči Raye Browera se široce rozevřely. Bylo vidět jen vyboulená bělma bez duhovek, připomínající oči řeckých soch. Trvalo nám jen chvíli, než jsme pochopili, co se stalo, ale to nijak nezmenšilo naši hrůzu. V očích mu seděly okrouhlé bílé kroupy, které teď tály, a voda mu stékala po tvářích, jako by plakal nad svou groteskní pozicí – on byl tou lacinou cenou vybojovanou mezi dvěma partami hloupých venkovských kluků. I šaty měl poseté kroupami. Vypadalo to, že tu leží v bílém rubáši.

„Ty, Gordie,“ řekl Chris rozechvěle. „To pro něj muselo bejt pěkně nechutný divadýlko.“

„Mně se nezdá, že by věděl –“

„Třeba to byl jeho duch, co jsme slyšeli. Třeba věděl, že se to stane. Hrozný divadýlko, fakt.“

Za námi zapraskaly větve. Otočil jsem se; byl jsem přesvědčený, že nám vpadli do zad. Chris jen zdvihl oči a pak se znovu pozorně zadíval na mrtvé tělo. Byli to Vern s Teddym. Džíny měli dočerna nasáklé vodou a přilepené k nohám. Tvářili se jako psi, kteří vypili vejce.

„Tak co uděláme, pánové?“ zeptal se Chris a já pocítil podivný chlad. Snad mluvil ke mně, snad... ale nespouštěl oči z mrtvého těla.

„Vezmeme ho s sebou, ne?“ řekl Teddy zmateně. „Budem hrdinové, ne?“ Podíval se z Chrise na mě a pak znovu na Chrise.

Chris vzhlédl, jako by se probudil ze sna. Se zkrivenými ústy přešel rychle k Teddymu, položil mu ruce na prsa a prudce ho odstrčil. Teddy zakopl, zamával rukama a s tupým mlasknutím se posadil do bahna. Mžoural na Chrise jako vyjukaná ondatra. Vern se na Chrise udiveně podíval, jako by z něj cítil šílenství. Možná nebyl daleko od pravdy.

„Budeš držet hubu,“ řekl Chris Teddymu. „Paragáni, vpřed do mý prdele. Ty všivej zasranej zbabělce.“
„Vždyť padaly kroupy,“ vykřikl Teddy hněvivě a zahanbeně. „To nebylo kvůli těm klukům, Chrisi! Já se bojím bouřky! Do prdele! Já si nemůžu pomoci!“ Teddy seděl v bahně a vzlykal.

„A co ty?“ obrátil se Chris na Verna. „Ty se taky bojíš bouřky?“

Vern tupě zavrtěl hlavou, užaslý Chrisovým hněvem. „Ty vole, já myslel, že zdrháme všichni.“

„Tos nám asi musel čít myšlenky, protože jsi zdrhal první.“

Vern dvakrát němě polkl.

Chris se na něj podrážděně a divoce podíval. Pak se obrátil na mě. „Uděláme mu nosítka, Gordie.“

„Když myslíš, Chrisi.“

„Jasně! Jako ve skautu.“ Hlas mu vystoupal do podivné řezavosti. „Jak v tom zasraném skautu. Větve a košile. Jak podle příručky. Co říkáš, Gordie?“

„Tak jo, jestli chceš. Ale jestli ty parchanti –“

„Seru na ně!“ zařval Chris. „Všichni jste poserové! Zmizte, kriplové!“

„Chrisi, mohli by zavolat policajty. Aby si pro nás přišli.“

„Je náš a my ho odsud odnesem!“

„Ty parchanti si vymyslej cokoliv, aby nás dostali do průseru,“ řekl jsem mu. Znělo to slabě, hloupě, horečnatě. „Vymyslej si cokoliv a pak se v tom budou vzájemně utvrzovat. Víš přece, jak lidi dostávají jiný lidi do maléru lhaním. Zrovna jako s těma prachama za mlí –“

„TO JE FUK!“ zařval a rozběhl se proti mě se zatátnými pěsti. Vzápětí zakopl o hrudník Raye Browera, až se tělo rozechvělo. Natáhl se do bláta. Čekal jsem, že vstane a dá mi pěsti, ale on ležel, kde padl, hlavou k trati, ruce natažené nad hlavu jako skokan do vody přichystaný na můstku, v naprosto stejné pozici, v jaké jsme našli Raye Browera. Podíval jsem se rozrušeně na Chrisovy nohy, abych se ujistil, jestli má ještě tenisky. Pak začal brečet a křičet, jeho tělo se zmítalo v bahnitě vodě a rozstříkovalo ji. Chris svíral a rozvíral pěsti a otáčel hlavu ze strany na stranu. Teddy s Vernem ho vzrušeně pozorovali, protože nikdo nikdy neviděl Chrise Chamberse brečet. Po chvíli jsem došel k náspu, vylezl na něj a usadil se na jedné kolejnici. Teddy s Vernem mě následovali. A tak jsme tam beze slova seděli v dešti a vypadali jsme jako ty tři ctnostné opice, co se prodávají v laciných krámech, které vždycky vypadají, že jsou těsně před krachem.

28

Asi za dvacet minut vylezl Chris na násep a sedl si vedle nás. Mraky se začaly trhat. Mezerami pronikaly dolů sluneční paprsky. Keře za těch pětáctyřicet minut potemněly o tři odstíny. Chris byl zablácený od hlavy k patě. Vlasy mu trčely v bahnem splepených ostnech. Čistě měl jen kruhy kolem očí.

„Máš pravdu, Gordie,“ řekl. „Nikdo nemá poslední právo. Souhlasíte s tím všichni, ne?“

Přikývl jsem. Uplynulo pět minut a nikdo nic neřikal. Něco mě napadlo – pro případ, že by přece jen zavolali policajty. Slezl jsem z náspu až k místu, kde stál předtím Chris. Klekl jsem si a prsty začal pročešávat trávu pod vodou.

„Co děláš?“ zeptal se Teddy, který přišel až ke mně.

„Myslím, že je to víc nalevo,“ ukázal Chris.

Podíval jsem se tam a v minutě jsem našel obě prázdné nábojnice. Zablýskaly se ve slunci. Dal jsem je Chrisovi. Přikývl a nacpal si je do kapsy u džin.

„Teď už mužem jít,“ řekl Chris.

„Počkejte!“ zajechel Teddy hystericky. „Chci ho vzít s sebou!“

„Poslouchej, blbečku,“ řekl Chris, „když ho vezmem s sebou, mužem taky všichni skončit v polepšovně. Je to, jak říká Gordie. Ty parchanti si na nás můžou vymyslet, co budou chtít. Co když řeknou, že jsme ho zabili, co? Jak by se ti to líbilo?“

„Bylo by mi to fuk,“ řekl Teddy vzpurně. Pak se po nás v absurdní naději podíval. „Kromě toho nám můžou napařit nejvyšší pár měsíců, jako mladistvej. Je nám dvanáct, a tak nás nemůžou šoupnout do Shawshanku.“

Chris řekl tiše: „Nevezmou tě do armády, jestli budeš mít záznam, Teddy.“

Bylo mi jasné, že je to průhledná lež – ale nějak nebyla vhodná doba, abych to komentoval. Teddy se dlouze zadíval na Chrise a rty se mu chvěly. Konečně ze sebe vypravil: „A nekecáš?“

„Zeptej se Gordieho.“

Teddy se na mě v naději obrátil.

„Má pravdu,“ řekl jsem a cítil jsem se jako největší špinavec. „Fakt, Teddy. První, co prověřujou u dobrovolníků, je jejich trestní rejstřík.“

„A kurva!“

„Měli bysme se rychle vrátit k železničnímu mostu,“ řekl Chris. „Tam sejdeme z trati a dorazíme do Castle Rocku z jiného směru. Když se nás lidi budou ptát, kde jsme byli, tak řeknem, že jsme šli stanovat na Brickyard Hill a zabloudili jsme.“

„Milo Pressman to ví nejlíp,“ řekl jsem. „A ten všivák prodavačskej ve Florida Market taky.“

„Řeknem, že nás Milo vystrašil, a tak jsme se pak rozhodli jít na Brickyard.“

Přikývl jsem. To by mohlo vyjít. Jestli si to ovšem Vern s Teddym budou pamatovat.

„A co když se potkaj naši rodiče?“ zeptal se Vern.

„Ty si s tím klidně dělej hlavu,“ řekl Chris. „Můj fotr bude ještě zkoulovaněj.“

„Tak teda jdem,“ řekl Vern a zahleděl se do stromoví, které nás dělilo od harlowské okresky. Vypadal, jako když vyhlíží policajty se psy, kteří by se odtud měli každou chvíli vynořit. „Pojďte, dokud je čas.“

Už jsme byli na nohou, připraveni k odchodu. Ptáci zpívali jako pominutí, radovali se z deště a sluníčka a žízal a nejspíš z celého světa. Všichni jsme se jako na povel ohlédlí na Raye Browera.

Znovu osaměl. Měl teď rozpřážené ruce, jak jsme ho obrátili, a vypadal, že vítá slunce. Při zběžném pohledu se jevil mnohem přirozeněji než mrtvola naaranžovaná zřízencem ve výstavní síni pohřebního ústavu. Pak jste si všimli modřin, sražené krve na bradě a pod nosem a taky toho, jak se mrtvola začíná nadýmat. Viděli jste sluncem probuzené modré masařky, které obletovaly tělo a lhostejně bzučely. Vzpomněli jste si na ten plynný puch, odporný a zatuchlý jako v nevětrané místnosti. Byl to náš vrstevník, byl mrtvý a já jsem zaplašil myšlenku, že by na tom mohlo být cokoli přirozeného; v hrůze jsem ji od sebe odvrhl.

„Oukej,“ řekl Chris a myslel tím, abychom si pospíšili, ale nešlo mu to vyslovit. „Pomalou poběžíme.“

Dali jsme se do mírného klusu stejnou cestou, jako jsme přišli. Nevím, jak ostatní, ale já jsem byl příliš zaměstnán svými myšlenkami, než abych mohl mluvit. Trápily mě některé věci kolem mrtvoly Raye Browera. Trápily mě tehdy a trápí mě i dnes.

Ošklivá modřina na straně obličeje, odřeny na temeni, zakrvácený nos. To bylo všechno – tedy všechno, co bylo vidět. Lidé se vracejí domů z hospodských rvaček v mnohem horším stavu a ještě pokračují v pití. Ten vlak ho určitě srazil, proč by byl jinak vyzutý z tenisek? A jak to, že ho strojvůdce neviděl? Mohlo se stát, že ho vlak jen odmrštil, ale neusmrtil? Myslel jsem, že za určitých okolností se to stát mohlo. Zasadil mu vlak těžký boční úder, když se mu snažil uhnout z cesty? Srazil ho tak, že udělal salto nazad a dopadl do toho výmolu? Neležel tam a nechvěl se celé hodiny zimou, nejen ztracený, ale naprosto dezorientovaný a odříznutý od světa? Možná umřel strachy. Takhle mi jednou umřel v ruce ptáček s pochroumanými ocasními pery. Jeho tělíčko se lehce chvělo, otevíral a zavíral zobáček a díval se na mě temnýma, jasnýma očima. Pak chvění ustalo, zobáček zůstal pootevřený a černé oči se zamžily a pohasly. Stejně to mohlo být s Rayem Browerem. Třeba zemřel jen proto, že byl příliš vydešený, než aby mohl žít.

Ale bylo tu ještě něco jiného, co mě trápilo snad nejvíc. Původně šel na borůvky. Myslím, že si pamatuju novinové zmínky o hrnku, který si nesl. Když jsme se vrátili, zašel jsem do knihovny, abych do těch novin znovu nahlédl a ujistil se o tom; a měl jsem pravdu. Šel na borůvky a měl s sebou bandasku nebo hrnek nebo něco podobného. Ale my jsme nic nenašli. Našli jsme jeho a našli jsme jeho tenisky. Musel to odhodit někde mezi Chamberlainem a malým močálem, v němž zemřel. Možná to zpočátku pevně svíral, jako by ho to spojovalo s domovem a s bezpečím. Ale jak začal dostávat strach a vtíral se mu pocit naprosté osamocenosti, jak ho začala zachvacovat opravdová hrůza, zřejmě to odhodil do lesa na jedné nebo druhé straně trati, aniž si příliš uvědomoval, co dělá.

Přemýšlel jsem o tom, že se tam vrátím a podívám se po tom. Působí to na vás morbidně? Přemýšlel jsem o tom, že si ve své nové dodávce Ford dojezu na konec harlowské okresky a odtud se vydám jasným letním ránem, jen já sám – ženu a děti nechám v jiném světě, kde se dá rozsvítit, když se setmí. Představoval jsem si, jak to proběhne. Vytáhnu z vozu ruksak, odložím si ho na zadní nárazník svého

vozu, vyrobeného na zakázku, pečlivě si svléknu košili a uvážu si ji kolem pasu. Natřu si prsa a ramena repelentem a pak projdu lesem k tomu bažinatému místu, kde jsme ho našli. Zežloutlá tráva, na níž leželo jeho tělo? Přirozeně ne, nebude tam po něm ani památky, ale vy o tom přemýšlíte a zjistíte, jak tenké dělítko je mezi vaší oficiální podobou spisovatele v manšestrovém saku s koženými záplatami na loktech a ztřeštěnými gorgonskými mýty vašeho dětství. Pak vyšplhám na násep, teď už zarostlý plevelem, a půjdu pomalu podél zrezivělých kolejí a shnilých pražců směrem k Chamberlainu.

Hloupá představa. Výprava za dvacet let starou bandaskou na borůvky, která je nejspíš hluboko zapadlá v lesích nebo zahrnutá buldozerem při úpravě půlakrové parcely pro železničářský domek nebo zarostlá plevelem a trním tak, že je neviditelná. Ale já cítím, že tam stále leží, někde poblíž zrušené trati společnosti GS&WM, a mé nutkání vypravit se tam chvílemi hraničí s posedlostí. Přichází to na mě obvykle časně ráno, když se žena sprchuje a děti se na osmatřicátém bostonském kanálu dívají na Batmana, a já se zase cítím jako prepubertální Gordon Lachance, který rázuje po trati a rozjímá a občas se plazí po břiše jako had. Ten chlapec jsem tuším já. A ta myšlenka, která následuje, mě zamrazí jako ledová voda: Kterého chlapce myslíš?

Upíjím z šálku čaje a pozoruju sluneční paprsky, které sem kose pronikají kuchyňskými okny, z jednoho konce domu slyším televizi a z druhého šum sprchy, cítím za očima tep, což znamená, že den předtím jsem vypil o jedno pivo víc, než jsem měl, a jsem si jistý, že bych na to přišel. Ze rzi na mě blýskne kov nasvícený jasným letním sluncem. Slezu dolů z náspu, odhrnu trávu, která pevně obrostla držadlo a pak... co? Nic, jen ji vytrhnu času. Budu ji převracet v dlaních, udiven tím pocitem, že poslední, kdo se té věci dotýkal, už je léta v hrobě. Nebude uvnitř vzkaz? Pomozte, zabloudil jsem. Samozřejmě nebude – chlapi nechodí na borůvky s papírem a tužkou – ale co když? Představuju si, že hrůza, kterou pocítím, bude temná jak zatmělé slunce. Ale je to jen myšlenka na to, jak držím oběma rukama tu bandasku jako symbol svého bytí a jeho nebytí, důkaz, že skutečně vím, který chlapec to byl – který z nás pěti. Držím ji a každý rok si čtu v její rzi a matnějším lesku. Cítím ji, snažím se jí porozumět, snažím se z ní vyčíst slunce, jež na ni svítilo, i déšť, který ji smáčel, i sníh, který ji zakrýval. Snažím se přemýšlet, kde jsem byl, když se to všechno dalo, co jsem dělal, koho jsem miloval, jak jsem vycházel s penězi. Držím ji, čtu v ní, cítím ji... a hledám v ní svou tvář. Dokážete tomu porozumět?

29

Do Castle Rocku jsme se dostali krátce po páté hodině ranní v neděli před Svátkem práce. Šli jsme celou noc. Nikdo si nestěžoval, i když jsme všichni měli puchýře a byli jsme strašlivě hladoví. Hlava mi třeštila šílenou bolestí a mé ztýrané nohy hořely únavou. Dvakrát jsme museli slézt z náspu, abychom se vyhnuli projíždějícím nákladním vlakům. Jeden z nich jel naším směrem, ale příliš rychle na to, aby se dalo naskočit. Začínalo svítat, když jsme se dostali k železničnímu mostu přes Castle River. Chris ho změřil pohledem, pak se podíval na řeku a nakonec na nás.

„Seru na to. Jdu přes most. Jestli mě přejede vlak, aspoň se nebudu muset koukat na blbej ksicht Esa Merrilla.“

Všichni jsme šli přes most, i když přesnější by bylo říct, že jsme se plahočili. Žádný vlak nejel. Když jsme se dostali ke skládce, přelezli jsme plot (po Milovi a Chopperovi nebylo ani památky – bylo časně a bylo nedělní ráno) a šli přímo k pumpě. Vern ji zalil, a pak jsme jen střídavě nastavovali hlavy ledovému proudu vody. Cákali jsme na sebe a pili vodu, dokud jsme mohli. Potom jsme si znovu museli natáhnout košile, protože ráno bylo chladné. Došli jsme – dobelhali jsme se – do města a na chvíli jsme se zastavili na chodníku před prázdnou parcelou. Dívali jsme se na náš bunkr, abychom se nemuseli dívat na sebe.

„No,“ řekl Teddy konečně, „tak se uvidíme ve středu ve škole. Myslím, že do ty doby budu spát.“

„Já taky,“ řekl Vern. „Jsem moc unavený na to, abych se někde ukazoval.“

Chris nemelodicky hvízdal skrz zuby a neřekl nic.

„Hele,“ řekl Teddy rozpačitě, „všechno dobrý, jo?“

„Jasně,“ řekl Chris a jeho zasmušilý, unavený obličej se roztáhl do krásného širokého úsměvu.

„Dokázali jsme to, ne? Toho parchanta jsme našli.“

„Jo,“ řekl Vern. „Jseš jednička. A Billy si teď najde mě.“

„No a co?“ řekl Chris. „Mě zase zrajtuje Richie a Gordieho Eso a někdo další si vezme na starost Teddyho. Ale dokázali jsme to.“

„To je fakt,“ řekl Vern, ale nevypadal nijak šťastně.

Chris se podíval na mě. „Dokázali jsme to, ne?“ zeptal se tiše. „Stálo to za to, co?“

„To bych pisk,“ přisvědčil jsem..

„Vždyť je to fuk,“ řekl Teddy, jako by dával najevo, že ztrácí zájem. „Mluvíte o tom, jako by vás zpovídali novináři. Klidně mě sprdněte, volové. Já to teď ohnu domů a mrknu se, jestli mě máma nedala na seznam deseti nejhledanějších osob.“

Všichni jsme se zasmáli, Teddy se překvapeně podíval, jako by nevěděl, co dál, my jsme mu podali ruce a on se s Vernem odporoučel k domovu. Měl jsem odejít taky... ale na vteřinku jsem zaváhal.

„Půjdu s tebou,“ nabídl Chris.

„Jasně, tak jo.“

Asi jeden blok jsme přešli beze slova. Město bylo za úsvitu děsivě tiché a já jsem měl pocit, že ze mě padá únava. My jsme byli vzhůru a celý svět spal a já jsem málem čekal, že zahnu za roh a vyjukne tam na mě moje srnka, která bude stát na konci Carbine Street, kde koleje GS&WM procházely dvorem továrny.

Konečně Chris promluvil. „Oni to vyzváněj,“ řekl.

„Jasně že to vyzváněj. Ale ne dneska ani zejtra, jestli tě trápí tohle. Myslím, že to bude trvat dost dlouho, možná léta.“

Překvapeně se na mě podíval.

„Oni se bojeje, Chrisi. Zvlášť Teddy, protože má vítr, že ho nevezmou na vojnu. Ale Vern je taky podělanej. Budou kvůli tomu špatně spát a ještě tenhle podzim to budou mít párkrát na jazyku, ale nemyslím, že by to vyslepičili. A pak... víš co? Myslím, že to zní šíleně, ale... Já myslím, že už skoro zapomněli, co se stalo.“

Pomalů pokýval hlavou. „Takhle jsem o tom neuvažoval. Ty vidíš do lidí, Gordie.“

„Chtěl bych do nich vidět.“

„Vidíš do nich.“

Přešli jsme mlčky další blok.

„Já se z tohotohle městečka nikdy nevybabráám,“ vzdychl Chris. „Až přijedeš z koleje na prázdniny, najdeš mě s Vernem a s Teddym po ranní šichtě sedět v hospodě u Sukeyho. Když budeš chtít. Až na to, že ty asi chtít nebudeš.“ Falešně se zasmál.

„Nech tý onanie,“ řekl jsem a snažil jsem se být tvrdší, než jsem se cítil. Myslel jsem na tu chvíli v lesích, kdy Chris říkal: Možná jsem je donesl starý Simonsový a všechno jí řekl a možná tam ty prachy už byly, ale já měl pak stejně tři dny zákaz chodit do školy. A možná za tejdén přišla stará Simonska do školy ve zbrusu nový sukni... Ten pohled. Ten jeho pohled.

„Už si ho nehoním, tatínku,“ řekl Chris.

Poškrábal jsem si v gestu palec ukazováčkem. „Tohle jsou nejmenší housle na světě, který hrajou ‚Mý srdce pro tebe chčije purpur.‘“

„Ale byl náš,“ řekl Chris a jeho oči byly v ranním světle temné.

Došli jsme na roh ulice, kde jsem bydlel, a zastavili jsme se. Bylo čtvrt na sedm. Když jsme se podívali ulicí za sebe směrem k centru, viděli jsme poštovní vůz, který rozvážel nedělní telegramy, jak zastavuje před papírnictvím Teddyho strýce. Muž v modrých džínách a tričku vyhodil nějaké balíky. Dopadly na chodník a my jsme uviděli barevné obálky, na kterých byli Dick Tracy a Blondie. Pak vůz odjel a řidič pokračoval v doručování zásilek z okolního světa do dalších městeček v řadě – Otisfield, Norway-South Paris, Waterford, Stoneham. Chtěl jsem Chrisovi ještě něco říct, ale nevěděl jsem jak.

„Tak se rozloučíme, ne?“ řekl Chris unaveně.

„Chrisi –“

„Ahoj.“

Podal jsem mu ruku. „Tak zatím.“

Usmál se tím svým milým, širokým úsměvem. „Za čím, vole?“

Odcházel a ještě se usmíval. Šel lehce a elegantně, jako by ho nic nebolelo, jako by neměl puchýře, jako by nebyl pokousaný od komárů, blech a much. Jako by ho vůbec nezajímalo svět, jako by se ubíral k nějakému fantastickému místu a ne k domku o třech místnostech (chatrč by bylo výstižnější pojmenování)

bez kanalizace a s rozbitými okny s igelitem místo skel, kde na něj hned na dvorku číhal jeho brácha. I kdybych přesně věděl, co mám říct, asi bych to stejně neřekl. Řeč ničí lásku – a to se spisovateli špatně říká – ale myslím, že je to pravda. Pokud mluvíte na srnu, abyste jí řekli, že jí nechcete ublížit, slova odplynou jediným mávnutím jejího ocásku. Slovo dokáže napáchat škodu. Láska není to, co vám vnucují špatní básníci jako McKuen. Láska má zuby, které dokážou pořádně kousnout, a zranění po nich se nikdy nehojí. A nezahojí je žádné slovo ani žádná kombinace slov. To nic, to byl jen vtíp, je to naopak. Když rány zaschnou, slova umírají s nimi. Mně to můžete věřit. Já jsem si na slovech vybudoval celý život a vím, že to tak je.

30

Zadní dveře byly zamčené, a tak jsem zpod rohožky vylovil náhradní klíč a odemkl si. Kuchyně byla prázdná, tichá, neskutečně čistá. Když jsem rozsvítil, uslyšel jsem šumění zářivek umístěných nad dřezem. Léta už se nestalo, že bych byl vzhůru před matkou; vlastně si vůbec nepamatuju, kdy se to naposled stalo.

Svlékl jsem si košili a dal ji do koše na špinavé prádlo za pračkou. Pod umyvadlem jsem si vzal čistý hadr a otřel jsem si jím obličej, krk, podpaží, břicho. Pak jsem si rozeplnul kalhoty a drhl jsem si rozkrok, zvláště varlata, až do bolestivosti. Připadalo mi, že se nemůžu dočistit, i když podlitina způsobená pijavicí už mizela. Dodnes mám na tom místě malou jizvičku ve tvaru půlměsíčku. Má žena se mě na ni jednou ptala a já jí zalhal, než jsem si vůbec uvědomil, co povídám.

Když jsem skončil s otíráním, hadr jsem vyhodil, protože byl příšerně špinavý. Vyndal jsem tučet vajec a polovinu z nich hodil na pánev. Když byly tak napůl usmažené, přidal jsem drcený ananas a trochu mléka.

Zrovna jsem usedl k jídlu, když do kuchyně přišla matka. Šedé vlasy měla vzadu svázané do uzlíku. Měla na sobě obnošený růžový župan a kouřila camelku.

„Gordone, kde jsi byl?“

„Stanovat,“ řekl jsem a pustil jsem se do jídla. „Začali jsme u Verna na zahradě, ale pak jsme se přemístili na Brickyard Hill. Vernova máma říkala, že ti zavolá. Nevolala?“

„Možná mluvila s otcem,“ řekla a sklouzla pohledem na dřez. Vypadala jako růžový duch. Světlo zářivek k ní nebylo příliš laskavé; její kůže v něm vypadala téměř žlutá. Povzdychla si – byl to skoro vzlyk. „Dennis mi chybí nejvíc takhle po ránu,“ řekla. „Vždycky se podívám do jeho pokoje a vždycky ho najdu prázdný, Gordone. Vždycky.“

„Jo, to je blbý,“ řekl jsem.

„Vždycky spal při otevřeném okně a deku měl... Gordone? Říkal jsi něco?“

„Nic důležitého, mami.“

„... a deku měl nataženou až k bradě,“ dokončila vzpomínku. Pak se ke mně otočila zády a jen tak koukala z okna. Dal jsem se znovu do jídla. Celý jsem se chvěl.

31

Náš příběh zůstal utajen.

Tím nemyslím, že by se tělo Raye Browera nikdy nenašlo.

Ale ani jedna zúčastněná parta nezískala slávu. Eso se nakonec rozhodl, že nejbezpečnější bude anonymní telefonát, jímž se oznámí místo nálezu. Nikdo z našich rodičů se však nikdy nedověděl, co jsme prožili o tom víkendu před Svátkem práce.

Chrisův táta ještě chlastal, jak správně předpověděl Chris. Jeho matka odjela do Lewistonu za sestrou jako vždycky, když měl pan Chambers štreku. Odjela a nechala mladší děti na starost Bulvovi. Bulva plnil své povinnosti tak, že se odebral za Esem a ostatními kriminálníky a nechal devítiletého Sheldona, pětiletého Emeryho a dvouletou Deboru na pospas osudu.

Teddyho matka měla druhý večer starost, a tak zavolala Vernově matce. Vernova matka, kterou ani nenapadlo se na nás přijít podívat, řekla, že jsme pořád ve Vernově stanu. Věděla to, protože tam minulou noc viděla světlo. Teddyho matka se zděsila, jestli tam snad probůh nekouříme, a Vernova matka jí sdělila, že to vypadalo spíš na baterku a kromě toho si je jistá, že žádný z Vernových ani Billyho kamarádů nekouří.

Můj otec mi položil pár neurčitých otázek a vypadal mírně znepokojen mými mlhavými odpověďmi.

Řekl, že si spolu musíme někdy vyjít na ryby, a tím to skončilo. Kdyby se naši rodiče do týdne nebo dvou setkali, všechno by vyšlo najevo... ale oni se nesetkali.

Ani Milo Pressman nikdy nepromluvil. Myslím, že si to dvakrát rozmyslel, protože by jeho slovo stálo proti našemu, a on už viděl, jak přísaháme, že na mě poštvá Choppera.

A tak náš příběh zůstal utajený – ale ještě neskončil.

32

Jednoho dne koncem měsíce, když jsem šel ze školy, přirazila k chodníku přede mnou černá fordka. Nebylo pochyb, co je to za vůz. Gangstersky bílé boky a nablýskané poklice, vysoko posazené chromované nárazníky, knoflík houkačky z netříštivého skla se zapuštěnou růží vprostřed volantu. Na zadní kapotě namalovaný d'ábel a jednooký chlap a mezi nimi gotickým písmem vyveden nápis OSTRÝ HOCH.

Dvěře se rozlétlý a z vozu vystoupili Eso Merrill a Chlupáč Bracowicz.

„Méněcennej kripl, pokud se nemejlím?“ řekl Eso a nasadil ten svůj mírný úsměv. „Moje máma to má ode mě zvlášť ráda, není-liž pravda?“

„My tě teď trochu potejráme, chlapče,“ řekl Chlupáč.

Odhodil jsem tašku a dal se do běhu. Málem jsem vyplivl plíce, ale stejně mě chytili, než jsem stačil doběhnout na konec bloku. Eso mi podrazil nohy a já jsem se natáhl na chodník. Narazil jsem hlavou na beton a neviděl jsem jen hvězdičky; viděl jsem celá souhvězdí, celou mlhovinu. Když mě postavili na nohy, brečel jsem – ani ne tak kvůli odřeným loktům a kolenům nebo ze strachu, ale nezměrným, bezmocným vztekem. Chris měl pravdu. Ten kluk byl náš.

Zakroutil jsem se, otočil se a málem jsem se jim vymkl.

Pak mi Chlupáč vrazil koleno do rozkroku. Ta bolest byla ohromující, neuvěřitelná, nepopsatelná – umožnila mi poznat rejstřík bolestí v celé panoramatické šíři. Začal jsem křičet. V křiku jsem viděl svou největší šanci.

Eso mi uštedřil dvě solidní, překvapivé rány do obličeje. Ta první mi zavřela levé oko – poprvé jsem se jím znovu podíval na svět až za čtyři dny. Ta druhá mi přerazila nos. Vydalo to zvuk, jako když chroupáte lupínky. Pak vyšla na verandu svého domu stará paní Chalmersová s hůlkou v jedné artritidou pokroucené ruce a s cigaretou v koutku úst. Zakřičela na ně: „Hej, vy tam, hoši! Nechte toho. Policie! Policieééé!“

„Ať už tě nevidím, sráči,“ řekl Eso s úsměvem a oba trochu poodstoupili. Posadil jsem se a předklonil se. Chytil jsem se za rozkrok a měl jsem pocit, že se pozvracím a umřu. Pořád jsem brečel. Ale když šel Chlupáč kolem mě, pohled na jeho nohy v obepnutých džínách a motoristických holínkách mě znovu rozzuřil. Chytil jsem ho za nohu a přes džíny ho kousl do stehna. Vložil jsem do toho veškerou sílu. Chlupáč se rozeřval. Taky začal poskakovat po jedné noze a zcela nepochopitelně mi nadávat do podrazáckých rváčů. Díval jsem se, jak poskakuje dokolečka, a v tu chvíli mi Eso dupl na levou ruku a zlomil mi ukazováček a prostředníček. Slyšel jsem, jak se lámou. Tentokrát to neznělo jako chrupání lupínek. Tentokrát to znělo jako lámání preclíků. Nato Eso s Chlupáčem odešli ke své fordce; Eso se bezstarostně klátil s rukama v zadních kapsách džin, Chlupáč poskakovat po jedné noze a přes rameno na mě chrлил nadávky. Svíjel jsem se na chodníku a brečel jsem. Tetička Ewie Chalmersová se vydala ke mně a zlostně mávala hůlkou. Zeptala se mě, jestli nepotřebuju doktora. Posadil jsem se a skoro se mi podařilo přestat brečet. Řekl jsem jí, že nepotřebuju.

„Leda hovno,“ zařvala – tetička Ewie byla hluchá a řvala. „Já jsem viděla, kam tě ten grázl nakopl. Chlapče, chlapče, kulky ti natečou jak Masonovy zavařovačky.“

Vzala mě k sobě domů, dala mi mokrý hadr na nos, který začal vypadat jako tykev, a nalila mi velký šálek kávy s nějakou léčivou příchutí, která měla opravdu utiňující účinky. Neustále na mě řvala, že zavolá doktora, a já jí to vymlouval. Nakonec to vzdala a já jsem odešel domů. Sel jsem velice pomalu. Mezi nohama jsem ještě neměl Masonovy zavařovačky, ale byl jsem na dobré cestě.

Matka s otcem se na mě podívali a ten pohled je zjevně rozrušil. Překvapilo mě, že si vůbec něčeho všimli, abych řekl pravdu. Kdo byli ti kluci? Dokázal bych je identifikovat mezi jinými? To se ptal otec, který nevynechal jediný televizní seriál. Řekl jsem, že bych je asi nedokázal identifikovat. Řekl jsem, že jsem unavený. Ve skutečnosti jsem byl zřejmě v šoku – a taky nemálo omámený kávou tetičky Ewie, v

které muselo být nejmíň šedesát procent kvalitního koňaku. Řekl jsem, že ti kluci byli asi odjinud, nebo z horního konce – čímž každý rozuměl Lewiston-Auburn.

Rodiče mě v dodávce odvezli k doktoru Clarksonovi, který dodnes žije, i když už tenkrát byl tak starý, že si mohl tykat s Pánembohem. Ošetřil mi nos a prsty a dal matce recept na sedativa. Pak je pod nějakou záminkou vyvedl z ordinace a šouravě se vrátil ke mně, s hlavou nachýlenou dopředu jako Boris Karloff, který přistupuje k Igorovi.

„Kdo ti to udělal, Gordone?“

„Já nevím, pane dok –“

„Lžeš.“

„Ne pane. Uf.“

Jeho nažloutlé tváře se zabarvily. „Proč kryješ takové syčáky? Ty myslíš, že si tě za to budou vážit? Budou se ti smát a nazývat tě pitomcem! ‚Ale,‘ řeknou, ‚to je ten pitomec, kterého jsme včera zmlátili. Ha ha, ho ho. He he he!“

„Fakt jsem je neznal.“

Díval jsem se na jeho ruce, které se chvěly touhou vytrást ze mě pravdu, ale to samozřejmě nemohl. A tak mě poslal za rodiči, potřásl bílou hlavou a bručel něco o mladých kriminálnících. Nepochybně o tom ještě téhož večera při doutníku a sklínce sherry vyprávěl svému kamarádu Pánubohu.

Bylo mi jedno, jestli si mě Eso a Chlupáč a celá ta jejich banda bude vážit nebo jestli si budou myslet, že jsem pitomeček, nebo jestli si na mě vůbec nevzpomenou. Ale musel jsem myslet na Chrise. Jeho bratr Bulva mu nadvakrát přerazil ruku a jeho obličej upravil podle předlohy kanadského východu slunce. Zlomeninu lokte mu museli sešroubovat. Paní McGinnová z dolního konce ulice viděla Chrise, jak se potácí s bezvládnou paží, krvácí z obou uší a čte si nějaký komiks. Dopravila ho na stanici první pomoci, kde Chris sdělil doktorovi, že ve tmě spadl ze schodů do sklepa.

„Tak dobře,“ řekl doktor, který byl Chrisem stejně znechucen jako doktor Clarkson mnou, a odešel telefonovat na policii. Chris se mezitím vyplížil do haly. Ruku měl na pásce, která mu měla fixovat kosti. Vhodil do telefonního automatu minci a vyžádal si na centrále stanici paní McGinnové na účet volaného – později mi řekl, že to byl jeho první UV hovor v životě a že měl strašný strach, že nebude přijat, ale paní McGinnová ho vzala.

„Chrisi, jak jsi na tom?“ zeptala se.

„Dobře, dík,“ řekl Chris.

„Mrzí mě, že jsem tam s tebou nemohla počkat, Chrisi, ale měla jsem koláč v –“

„To nevadí, paní McGinnová,“ řekl Chris. „Nevidíte na zahradě před domem buicka?“ Buickem jezdila Chrisova matka. Byl deset let starý, a když se motor přehřál, smrděl, jako když se pečou kukuřičné vdolky.

„Je tam,“ řekla obezřetně. S Chambersovými je lepší si moc nezačínat. Je to bílá lůza, irští přistěhovalci.

„Nezastavila byste se u mámy a neřekla jí, aby sešla do sklepa a vyšroubovala žárovku?“

„Chrisi, vážně, ten koláč –“

„Řekněte jí,“ řekl Chris neúprosně, „ať to udělá okamžitě. Ledaže by chtěla, aby zavřeli mého bráchu.“

Telefon se dlouze odmlčel a pak paní McGinnová souhlasila. Na nic se neptala a Chris jí nelhal. Strážník Bannerman opravdu k Chambersům přijel, ale Richie Chambers do vězení nešel.

Vern a Teddy dostali také svůj díl, ale nedopadli tak zle jako Chris nebo já. Billy už na Verna číhal, když se vracel domů. Pustil se do něj polínkem a Vern po čtyřech pěti zdařilých úderech upadl do bezvědomí. Byl jenom omráčený, ale Billy se vyděsil, že ho mohl zabít, a nechal toho. Na Teddyho si počkali tři, když se vracel odpoledne z bunkru domů. Zbili ho a rozbili mu brýle. Pral se s nimi, ale oni ho nechali být, když viděli jeho slepecké tápání.

Sešli jsme se ve škole a vypadali jsme jako trosky bojové jednotky z korejské války. Nikdo přesně nevěděl, co se nám stalo, ale všichni tušili, že jsme měli vážnou rozepři s velkými kluky, a chovali se k nám jako k chlapům. Kolovalo několik verzí, ale všechny byly naprosto vedle.

Když nám sundali sádrové obvazy a naše zranění se zahojila, Vern s Teddym prostě zmizeli. Našli si partu vrstevníků, kterým mohli poroučet. Byli to většinou smrkáči – prašiví ošuntělí mřaví pátáci – ale Teddy s Vernem je pořád tahali do bunkru, komandovali je a naparovali se jako nacističtí generálové.

Chris a já jsme docházeli do bunkru stále řidčeji, až jim nakonec bunkr zůstal úplně. Pamatuju si, že jsem tam jednou na jaře jedenašedesátého roku přišel a zjistil jsem, že to tam příšerně páchne. Víckrát už jsem tam nešel, pokud si vzpomínám. Teddy a Vern byli čím dál tím víc jen obličej, které člověk vidá na chodbách nebo v poškolácké třídě. Kývali jsme na sebe a řekli si ahoj. To bylo všechno. To se stává. Přátelé vstupují do našich životů a odcházejí z nich jako sběrači nádobí v restauraci, všimli jste si toho? Ale když si vzpomenu na ten sen, jak mě mrtvolky neúprosně stahují za nohy pod vodu, je asi dobře, že k tomu došlo. Někteří lidé se utopí. Není to spravedlivé, ale je to tak. Někteří lidé se prostě utopí.

33

Vern Tessio zemřel při požáru, který zachvátil lewistonský činžák v roce 1966 – v Brooklynu nebo v Bronxu se podobným činžákům říká tuším slumy. Hasiči říkali, že oheň vypukl kolem druhé v noci. Ráno zbyl z celé budovy jen popel ve sklepní jámě. Odehrával se tam velký mejdan, kterého se Vern zúčastnil. Někdo usnul v jedné z ložnic s hořící cigaretou. Možná to byl sám Vern, který snil o svém hrnci s mincemi. Podle zubů identifikovali jeho a čtyři další zemřelé.

Teddy skončil při nechutné automobilové nehodě. Bylo to myslím v jedenasedmdesátém nebo na začátku dvaasedmdesátého roku. Když jsem vyrůstal, platilo takové pořekadlo: Když v tom zůstaneš sám, jsi hrdina. Jak vezmeš někoho s sebou, jsi vůl. Teddy, který od chvíle, kdy začal brát rozum, netoužil po ničem jiném než po službě v armádě, byl odmítnut lectvem a u obvodní komise dostal klasifikaci 4-F. Každému, kdo viděl jeho brýle a naslouchátka, bylo jasné, že to tak dopadne – jen Teddymu ne. V prvním ročníku střední školy byl na tři dny vyloučen ze školy, protože nazval výchovného poradce prolhanou sviní. Teddy k němu docházel téměř každý den a pídil se po novinkách ve vojenské literatuře, až mu nakonec poradce řekl, že by snad měl radši přemýšlet o jiné budoucnosti. A v tom okamžiku se Teddy neudržel.

Asi rok byl trestán pro opakované absence a pozdní příchody a musel chodit na doučovací kurzy... ale nakonec absolvoval. Měl staříčkého chevroleta Bel Air a potloukal se v místech, kde se už před ním potloukali Eso a Chlupáč a ostatní; v kulečnickové hale, v tančíme, Sukeyho hospodě, která už je dneska zavřená, a v putyce U ožralého tygra, která zavřená není. Nakonec dostal práci v městském podniku služeb a spravoval silnice.

Ta nehoda se stala v Harlow. Teddyho Bel Air byl plný jeho kamarádů (dva z nich byli z té party, již v šedesátém s Vernem šéfovali). Projížděli se, pokuřovali marjánku a popíjeli vodku. Porazili sloup a chevrolet se šestkrát otočil. Jen jedna dívka z toho vyvázla relativně živá. Ležela půl roku na oddělení, kterému nemocniční personál Ústřední maineské nemocnice říká BP – beznadějně případy, až ji nějaká soucitná duše odpojila od dýchacího přístroje. Teddy Duchamp dostal posmrtně titul „Největší vůl roku“.

Chris se v druhém ročníku střední školy zapsal do přípravných kursů na univerzitní studium. Oba jsme věděli, že kdyby ještě čekal, mohlo být pozdě; už by učivo nikdy nedohonil. Všichni mu to měli za zlé: rodiče, kteří si mysleli, že se chce nad ně vyvyšovat, přátelé, kteří ho odepsali pro zženštilost, výchovný poradce, který začal pochybovat o své odborné způsobilosti, i většina učitelů, kteří nesouhlasili s tím, že se ve třídě bez varování ocitl chuligán v kožené bundě a vysokých botách. Pohled na ty boty a bundu s mnoha zipy jim nešel dohromady s tak vznešenými předměty jako algebra, latina a geologie; takové oblečení se snad hodilo na nestudijní obory. Chris seděl mezi dobře oblečenými, veselými chlapci a dívkami ze středostavovských rodin z Castle View a Brickyard Hill jako nějaký mlčenlivý, vyvržený Grendel, který se na ně může každou chvíli obrátit, vydat příšerný skřek a pak je schlamstnout – i s jejich mokasíny, bílými límečky a kašmírovými košilemi a vůbec se vším všudy.

Za ten rok to několikrát málem vzdal. Nejvíce ho pronásledoval jeho otec, který ho neustále obviňoval, že se na něj vytahuje, že chce jít na univerzitu, aby ho finančně zruinoval. Jednou mu rozbil o hlavu láhev od rýnského, takže Chris skončil znovu na stanici první pomoci, kde ho sešili čtyřmi stehy. Jeho staří přátelé, z nichž většina v současnosti bručí, ho vypískávali na ulici. Výchovný poradce se s ním handrkoval, ať navštěvuje aspoň nějaké nestudijní kurzy, aby úplně nepropadl. A nejhorší na tom všem bylo, že celých sedm let na školu kašlal, a to se mu teď vracelo i s úroky.

Učili jsme se spolu skoro každý večer, někdy až šest hodin v jednom kuse. Tahle sezení mě vždycky vyčerpala a jednou jsem se dokonce vyděsil. Vyděsila mě jeho zuřivost nad strašlivě zanedbaným vzděláním. Než byl vůbec schopen porozumět základům algebry, musel se doučovat zlomky, při nichž v

páté třídě s Vernem a s Teddym hráli kapesní kulečnick. Než byl vůbec schopen porozumět větě Pater noster qui es in coelis, muselo se mu vysvětlit, co je podstatné jméno, předložka, předmět. Uvnitř jeho Anglické gramatiky bylo pečlivě napsáno ZASRANÝ GERUNDIA. Jeho nápady při slohových kompozicích byly dobré a promyšlené, ale gramatiku měl příšernou a interpunkci zcela nahodilou. Úplně opotřeboval knihu Warrinerovy gramatiky a koupil si v portlandském knihkupectví novou – byla to první kniha s tvrdými deskami, kterou vlastnil, a stala se pro něj jakousi biblí.

Ale po prvním ročníku už ho brali. Nikdo z nás nevystudoval s nejvyšším oceněním, ale já jsem skončil sedmý a Chris devatenáctý. Oba jsme byli přijati na Maineskou univerzitu, ale já jsem byl na Oronské koleji, zatímco Chris na Portlandské. Práva, věřili byste tomu? Ještě víc latiny.

Už na střední škole jsme chodili s děvčaty, ale žádná nás nikdy neroztrhla. Vypadá to, jako bychom byli přihrátí? To by se bylo dalo říct o většině našich starých kamarádů včetně Verna a Teddyho. Ale byla to jen otázka přežití. Přilnuli jsme k sobě v hluboké vodě. Chrisovy pohoutky jsem snad vysvětlil; ty moje byly neurčitější. Nejvíce jsem mu zřejmě pomohl v jeho touze dostat se z Castle Rocku a ze stínu fabriky – v tom jsem ho nemohl nechat plavat samotného. Kdyby se utopil, myslím že by vzal s sebou i kus mě.

Koncem jednadmdesátého roku si šel Chris koupit svačinu do Drúbežích lahůdek v Portlandu. Před nám se dva muži začali hádat, kdo z nich je na řadě. Jeden z nich vytáhl nůž. Chris, který nejlíp z nás uměl usmířovat, vstoupil mezi ně a skončil s propíchnutým hrdlem. Ten chlap, co ho zabil, si odseděl trest ve čtyřech různých věznicích a před týdnem ho pustili ze státní věznice Shawshank. Chris byl na místě mrtvý.

Četl jsem o tom v novinách – Chris končil druhý ročník univerzitních studií. A já, já už jsem byl půldruhého roku ženatý a učil jsem na střední škole angličtinu. Má žena byla těhotná a já se pokoušel psát knihu. Když jsem si přečetl novinový článek s titulkem STUDENT OSUDOVĚ PROBODNUTÝ V PORTLANDSKÉ RESTAURACI, řekl jsem ženě, že si jdu někam vypít mléčný koktejl. Odjel jsem za město, zaparkoval a brečel jsem pro něj. Brečel jsem asi půl hodiny. Nemohl jsem to udělat před ženou, jakkoli ji mám rád. Bylo by to zženštilé.

34

A já?

Jsem spisovatel, jak už jsem řekl. Spousta kritiků si myslí, že píšu brak. Mnohdy si myslím, že mají pravdu... ale stále mě vzrušuje vyplňovat kolonku Zaměstnání na formulářích u lékaře nebo v bance slovem „Spisovatel“. Můj příběh vyznívá jako absurdní pohádka.

Knihy se prodala a byl podle ní natočen film, který měl dobré recenze a dokonce i kasovní úspěch. To už mi bylo šestadvacet. Podle druhé knihy natočili také film, stejně jako podle třetí. Mezitím si žena zvykla na to, že jsem doma. Máme spolu tři děti. Všechny mi připadají skvěle a většinou se cítím šťastný.

Ale jak už jsem řekl, psaní není taková legrace, jako bývala. Často tu zvoní telefon. Někdy mě ošklivě bolí hlava a pak si musím jít lehnout do nějaké temnější místnosti, dokud mě to nepřejde. Doktoři říkají, že to není migréna, že je to bolest způsobená stresem, a radí mi, abych trochu vysadil. Někdy o sebe dostanu strach – to je hloupý zvyk, ale nedaří se mi ho odbourat. Přemýšlím o tom, jestli má moje práce vůbec nějaký význam nebo čím přispívám světu, v němž může člověk zbohatnout tím, že si hraje s představivostí.

Prožil jsem zvláštní setkání s Esem Merrillem. Mí přátelé jsou po smrti, ale Eso žije. Když jsem byl naposled s dětmi na návštěvě u otce, viděl jsem ho, jak po třetí hodině odpolední vyjíždí z továrního parkoviště.

Fordku model 52 vyměnil za dodávku stejné značky z roku 77. Zašlá nálepka na nárazníku hlásala REAGAN/BUSH 1980. Byl nakrátko ostříhaný a ztloustl. Ostré, hezké rysy, které jsem si pamatoval, zmizely pod záplavou tuku. Děti byly u otce a já jsem si mohl zajet do města pro noviny. Stál jsem na rohu Hlavní třídy a Carbine Street a čekal jsem na zelenou, když mě uviděl. Ve tváři toho dvaatřicetiletého muže, který mi kdysi v jiném čase přerazil nos, se neobjevil ani záblesk poznání.

Pozoroval jsem, jak zajíždí s dodávkou na špinavé parkoviště vedle Ožralého tygra, vystupuje z vozu, napěchovaný v kalhotách, a vchází do hospody. Z průhledu ve výseči otvíraných dveří jsem si představil westernový interiér, nakyslý pach kuchyně, přívátý vzniklým průvanem, uvítací výkřiky dalších štamgastů, když zavírá dveře a tlustou zadnici usazuje na židli, která ho hostí nejméně tři hodiny denně – kromě

nedělí – ode dne, kdy oslavil jednadvacáté narozeniny.

Pomyslel jsem si: Tak tohle se stalo z Esa.

Podíval jsem se nalevo, kde za továrnou plynula Castle River. Nebyla už tak široká, ale byla trochu čistší. Stále protékala pod mostem mezi Castle Rockem a Harlow. Železniční most pět mil proti proudu už nestojí. Ale řeka tu je. A já taky.

DÝCHACÍ METODA

?

Příběh o smrti a přežití

Věnováno Peterovi a Susan Straubovým

I.

Klub

Venku padal sníh, foukal vítr a bylo lezavo – musím se přiznat, že jsem se toho večera oblékl trochu rychleji než obvykle. Bylo to 23. prosince 197 – a myslím si, že totéž udělali i další členové klubu. Je notoricky známé, že za takového počasí se taxík v New Yorku skoro nesežene, a tak jsem si objednal radiotaxi. Zavola jsem už v půl šesté, aby mě vyzvedli o osmé – manželka zvedla obočí, ale neřekla nic. Už ve tři čtvrtě na osm jsem stál pod markýzou činžáku na Východní Padesáté osmé, kde jsme bydleli s Ellen od roku 1946, a když měl taxík pět minut zpoždění, začal jsem netrpělivě přecházet sem tam.

Taxík přijel v osm deset a já si nastoupil; byl jsem rád, že už nestojím na větru a že budu moct taxikáři vynadat, jak si nejspíš zaslouží. Ten vítr, součást studené fronty, která se den předtím přihnala z Kanady, přinášel starosti. Hvízdal a kvílel za okny taxíku, chvílemi přehlušoval salsu, která se linula z šoférova rádia, a rozhoupával pérování velkého vozu. Mnoho obchodů bylo otevřených, ale z těch, kdo přišli nakupovat na poslední chvíli, nebyl na chodnících už skoro nikdo. Lidé, kteří byli ještě venku, vypadali nešťastně a ztrápeně.

Celý den řádil nárazový vítr a teď začalo znovu sněžit, nejprve řídké, ale po chvíli před námi začal sníh na ulici prudce vířit. Až se budu v noci vracet domů, budu na kombinaci sněhu, taxíku a New Yorku myslet s mnohem větším neklidem... to jsem však v tu chvíli samozřejmě nevěděl.

Na rohu Druhé a Čtyřicáté se nad křižovatkou jako duch vznášel velký pozlacený vánoční zvon.

„Hnusná noc,“ prohodil taxikář. „Zejtra budou mít v márnici aspoň dvacet kusů navíc. Zmrzlý vochlasy. A pár zmrzlejších somraček.“

„Vypadá to tak.“

Taxikář přemítal. „No, pámbu s nima a zlý pryč,“ poznamenal nakonec. „Sociálka ušetří na podporách, že jo?“

„Vaše vánoční rozpoložení,“ odpověděl jsem, „má ohromnou duchovní hloubku.“

Drožkář se opět zadumal. „Že vy jste jeden z těch útlocitnějších liberálů?“

„Odmítám odpovědět, protože všechno, co řeknu, by mohlo být použito proti mně,“ namítl jsem. Muž si znechuceně odfrkl, jako by tím chtěl vyjádřit „proč jen já musím vždycky schytat tyhle chytrolíny,“... ale neřekl nic.

Vysadil mě na rohu Druhé a Třicáté páté a já jsem šel ještě pěšky půl bloku ke klubu, sehnutý proti hvízdajícímu větru, a rukou v rukavici jsem si přidržoval klobouk na hlavě. Veškerá životní síla, modré blikající světýlko velikosti věčného plamínku na plynovém sporáku, jako by se mi téměř v mžiku stáhla hluboko do těla. V třiasedmdesáti pocitů je člověk zimu rychleji a hlouběji. Takový člověk má být doma u krbu... nebo aspoň u elektrických kamínek. V třiasedmdesáti není horká krev už ani vzpomínkou; patří spíš jen do oblasti teoretických úvah.

Poslední poryvy větru ustávaly, ale do tváře mě stále bičoval sních suchý jako písek. S úlevou jsem si všiml, že schody ke dveřím domu 249B jsou posypané pískem – to byla Stevensova práce – Stevens znal dobře základní alchymistický zákon stárí: neproměňuje se olovo ve zlato, ale kosti ve sklo. Když přemýšlím o takových věcech, napadá mě, že Bůh nejspíš uvažuje hodně podobně jako Groucho Marx.

Pak už tam stál Stevens, přidržel dveře dokořán, a chvilku poté jsem byl uvnitř. Prošel jsem halou obloženou mahagonem a dál pootevřenými dvoukřídlovými dveřmi do knihovny s čítárnou a barem. Byla to tmavá místnost, ve které tu a tam zářily světelné ostrůvky – lampy na čtení. Intenzivnější světlo ozařovalo podlahu z dubových parket a já uslyšel klidné praskání březových polen v obrovském krbu. Teplo sálalo přes celou místnost – člověka rozhodně nepřivítá nic příjemněji než oheň v krbu. Zašustily noviny – suše, poněkud netrpělivě. To bude Johanssen se svým Wall Street Journal. Po deseti letech jsem dokázal jeho přítomnost vytušit už jen podle toho, jak si čte burzovní zpravodajství. Bylo to zábavné... a jakýmsi klidným způsobem úžasné.

Stevens mi pomohl ze zimmiku a přitom tiše prohodil, že je to hrozná noc; WCBS předpovídá, že k ránu přijde silné sněžení.

Prisvědčil jsem, že je to hrozná noc, a ohlédl jsem se znovu do té velké místnosti s vysokým stropem. Hrozná noc, plápolající oheň... a strašidelný příběh. Neřikal jsem, že v třiasedmdesáti patří horká krev minulosti? Možná to tak je. Jenže já jsem při tom pomyšlení pocítil v hrudi něco teplého... něco, co nezpůsobil oheň v krbu ani Stevensovo spolehlivé, důstojné uvítání.

Myslím, že to bylo proto, že příběh měl tentokrát vyprávět McCarron.

Do toho honosného domu číslo 249B, který stojí na Východní Třicáté páté, jsem docházel už deset let – docházel jsem tam v intervalech, které byly skoro – i když nikoli úplně – pravidelné. V duchu jsem ho považoval za něco jako „pánský klub“, onen podivuhodný pozůstatek z dob před Glorií Steinovou. Ale ani dnes si nejsem zcela jist, co to vlastně je, ani jak to vůbec vzniklo.

Onoho večera, kdy Emlyn McCarron vyprávěl svůj příběh – příběh o dýchací metodě – měl klub celkem asi třináct členů, i když do té mrazivé noci a skučícího větru se nás vydalo jen šest. Pamatuju roky, kdy klub mohl mít jen osm řádných členů, a jiné roky, kdy jich měl nejméně dvacet a možná víc.

Stevens nejspíš ví, jak to všechno vzniklo – jestli si jsem něčím jistý, pak tím, že Stevens tu byl od samého začátku, bez ohledu na to, jak dávno to začalo... a myslím si, že Stevens je starší, než vypadá. Mnohem, mnohem starší. Má lehký brooklynský přízvuk, ale navzdory tomu je nesnesitelně korektní a úzkostlivě pečlivý jako anglický majordomus třetí generace. Jeho zdrženlivost je součástí jeho šarmu, který bývá často k zbláznění; Stevensův mírný úsměv jsou zamčené dveře se závorou. Nikdy jsem neviděl žádné klubové záznamy – pokud vůbec nějaké vede. Nikdy jsem nedostal žádnou stvrzenku za příspěvky – žádné příspěvky se nevybírají. Nikdy mi nevolal tajemník klubu – žádný tajemník tu není a v čísle 249B na Východní Třicáté páté nejsou ani žádné telefony. Není tu žádná krabice s bílými a černými koulemi. A klub – pokud to vůbec je klub – nikdy neměl žádné jméno.

Poprvé jsem přišel do klubu (jak jej musím nadále nazývat) jako host George Waterhouse. Waterhouse šéfoval právní firmě, ve které jsem pracoval od roku 1951. Můj postup ve firmě – jedné ze tří největších v New Yorku – byl stálý, ale nesmírně pomalý; dovedl jsem se za své případy rvát, dřel jsem jako kuň... ale žádný geniální talent jsem neměl.

Viděl jsem, jak lidé, kteří začali pracovat ve stejnou dobu jako já, postupují mílovými kroky, zatímco já se stále vleču – a v podstatě mě to neudívalo.

S Waterhousem jsme navzájem občas prohodili nějakou vtípnou poznámku, oba jsme se účastnili firemní večeře pořádané každoročně v říjnu, a tu a tam jsme se setkali i jinde – až do podzimu 196–, kdy se jednoho dne začátkem listopadu zastavil u mě v kanceláři.

To samo o sobě bylo natolik neobvyklé, že mě hned napadly černé myšlenky (propuštění), které vzápětí vystřídaly myšlenky opojné (nečekané povýšení). Byla to záhadná návštěva. Waterhouse se opřel ve dveřích, na vestě mu teple zářil odznak společnosti Phi Beta Kappa, a vlídně se rozpovídal o všeobecných věcech – nic z toho, co říkal, nebylo vůbec podstatné ani důležité. Pořád jsem čekal, kdy s tímhle skončí a přejde ke kauzám. „A teď k tomu případu Casey“ nebo „Žádají nás, abychom se

podívali na to, jak primátor jmenoval Salkowitze do – “ Jenže se zdálo, že žádnou kauzu nemá. Pohlédl letmo na hodinky a poznamenal, že si se mnou pěkně popovídal a že už zase musí jít.

Ještě jsem zmateně mrkal, když se otočil a nenuceně prohodil: „Chodím každý čtvrtek do takového jakoby klubu. Většinou jsou tam staří nekňubové, ale někteří jsou docela fajn. Mají tam opravdu skvělý sklep, pokud si potrpíte na dobré víno. Tu a tam také někdo vypráví dobrý příběh. Co kdybyste tam některý večer zašel, Davide? Jako můj host.“

Vykoktal jsem nemastnou neslanou odpověď – dodnes si nejsem jistý, co to bylo. Ta nabídka mě zmátla. Znělo to improvizovaně, ale v jeho očích, v tom modrém anglosaském ledu pod huňatým bílým obočím, nic improvizovaného nebylo. A jestliže si přesně nepamatuju, co jsem odpověděl, bylo to proto, že jsem náhle pocítil jistotu, že tato nabídka – i když nejasná a záhadná – je přesně tou konkrétní věcí, ke které podle mého očekávání od začátku směřoval.

Ellen na to tehdy večer zareagovala jakýmsi směšným podrážděním. Pracoval jsem s Waterhousem, Cardenem, Lawtonem, Frasierem a Effinghamem už asi patnáct roků a bylo nad slunce jasné, že nemůžu očekávat žádné zvláštní povýšení nad onu střední pozici, kterou jsem ve firmě zaujímal; Ellen napadlo, že firma zvolila nákladově efektivní náhradu za zlaté hodinky.

„Dědkové, kteří si vyprávějí příhody z války a hrajou poker,“ utrousila. „Jeden takový večer, a pak od tebe budou očekávat, že budeš spokojeně dřepět na svém místě až do penze... jo, strčila jsem ti do lednice dvě piva.“ A vřele mě políbila. Nejspíš něco zahlédla v mé tváři – Bůh ví, že mě má po všech těch letech společného života přečteného.

V dalších dvou týdnech se nic nedělo. Když se mi mysl zatoulala k Waterhouseově podivné nabídce – rozhodně podivné, vždyť pocházela od člověka, se kterým jsem se vídal sotva desetkrát do roka a se kterým jsem se společensky setkával asi tak na třech večírcích ročně – včetně říjnové firemní večeře – napadlo mě, že jsem si ten výraz v jeho očích špatně vyložil, že skutečně tu nabídku pronesl jen mimochodem a hned na ni zapomněl. Nebo toho litoval – ouvej! A pak ke mně ten širokoplecí, sportovně vypadající skorosedmdesátník jednou pozdě odpoledne přistoupil. S aktovkou mezi koleny jsem se právě soukal do svrchníku. Pronesl: „Jestli pořád ještě máte chuť na sklenku v klubu, co kdybyste přišel dnes večer?“

„Tedy... já...“

„Fajn.“ Vtiskl mi do ruky útržek papíru. „Tady je adresa.“

Čekal na mě toho večera pod schody a Stevens nám přidržel dveře. Víno bylo tak vynikající, jak Waterhouse sliboval. Neučinil sebemenší pokus, aby mě „představil lidem“ – považoval jsem to za snobské, později jsem však tu myšlenku zavrhl – ale dva nebo tři z nich se mi představili sami. Jedním z těch, kdo tak učinili, byl Emlyn McCarron, tehdy už téměř sedmdesátiletý. Podal mi ruku a já mu ji krátce stiskl. Kůži měl suchou a tvrdou, skoro jako želva. Zeptal se mě, jestli hraju bridž. Odpověděl jsem, že nikoli.

„To je sakra dobře,“ pochvaloval si. „Ta zatracená hra přispěla v tomhle století k ubití inteligentního rozhovoru po večeři víc než cokoli jiného.“ A s těmi slovy se odebral do temna knihovny, kde police s knihami stoupaly zřejmě až do nebe.

Rozhlédl jsem se po Waterhouseovi, ale ten zmizel. Cítil jsem se trochu nepříjemně a hodně nemístně, a tak jsem vykročil ke krbu. Byl obrovský, myslím, že jsem se o tom již zmiňoval – vypadal obzvlášť obrovský v New Yorku, kde si obyvatelé bytů, jako jsem já, těžko dokážou představit krb, ve kterém by se dalo dělat něco víc než rozpéct kukuřici či opéct toast. Krb v čísle 249B na Východní Třicáté páté byl tak velký, že by se v něm dal opékat na rožni celý vůl. Žádná krbová římsa tu nebyla. Místo ní se nad ohništěm klenul zahnědlý oblouk z kamenů, který uprostřed držel poněkud vyčnívající vazák. Měl jsem ho přímo v úrovni očí, a i když bylo šero, dokázal jsem bez potíží přečíst slova do něj vyrytá:

DŮLEŽITÝ JE PŘÍBĚH, NIKOLI VYPRAVĚČ.

„Tak tady vás mám, Davide,“ ozval se mi za zády Waterhouse, a já nadskočil. Tak mě přece jen neopustil; jenom se odebral někam vedle, kde jsem to ještě neprozkoumal, a vrátil se s nápoji. „Skotská se sodou je pro vás, že?“

„Ano. Děkuju vám. Pane Waterhouse –“

„Georgi,“ opravil mě. „Tady jen Georgi.“

„Tak tedy Georgi,“ opakoval jsem po něm, i když oslovit ho křestním jménem mi připadalo poněkud bláznivé. „Co to všechno –“

„Na zdraví,“ vyzval mě.

Napili jsme se.

„O bar se stará Stevens. Připravuje skvělé drinky. S oblibou říkává, že to je malá, ale životně důležitá dovednost.“

Skotská otupila ostří mých pocitů dezorientace a rozpačitosti (ostří – ale pocity samotné zůstaly – doma jsem strávil půl hodiny prohlížením svého šatníku a přemýšlel jsem, co si mám vzít na sebe; nakonec jsem se rozhodl pro tmavohnědé kalhoty a sako z hrubě tkaného tvídu skoro stejné barvy a doufal jsem, že se neocitnu mezi muži, kteří jsou buď ve smokinku nebo v džínách se sportovní košilí... každopádně se zdálo, že pokud jde o oblečení, docela jsem se trefil). Nové prostředí a nová situace vedou člověka k tomu, aby si zřetelně uvědomoval všechny společenské zvyklosti, i když jsou to třeba maličkosti, a já jsem v té chvíli – se sklenkou v ruce a po obligátním přípitku – chtěl mít jistotu, že jsem neopomenul žádnou formalitu.

„Není tu kniha návštěvníků, kam bych se měl zapsat?“ zeptal jsem se. „Nebo něco takového?“

Vypadal poněkud překvapeně. „Nic takového nemáme,“ odpověděl. „Aspoň si myslím, že nemáme.“ Rozhlédl se po šeré, tiché místnosti. V Johanssenových rukách zašustil Wall Street Journal. Spatřil jsem Stevense, jak prochází dveřmi na opačném konci místnosti; v bílé číšnické vestě vypadal jako přízrak. George položil sklenici na odkládací stůl a přiložil do krbu nové poleno. Do černého hrdla komínu se zvedl vír jisker.

„Co to znamená?“ zeptal jsem se a ukázal jsem na nápis na ústředním kameni oblouku. „Máte tušení?“

Waterhouse to přečetl pečlivě, jako by to četl poprvé. **DŮLEŽITÝ JE PŘÍBĚH, NIKOLI VYPRAVĚČ.**

„Myslím, že jisté tušení mám,“ připustil. „Vy ho můžete mít také, pokud sem opět přijdete. Ano, řekl bych, že vy také. Za nějaký čas. Dobře se bavte, Davide.“

A odešel. I když to může vypadat divně, já jsem se v té situaci, do které jsem byl hozen jako do vody, skutečně bavil. Především proto, že jsem odjakživa rád četl a tady bylo možné prozkoumávat úplný poklad zajímavých knih. Pomalu jsem procházel kolem polic, ve slabém světle jsem se snažil přečíst jejich hřbety a tu a tam jsem některou vytáhl; jednou jsem se zastavil a úzkým oknem jsem se podíval ven na křižovatku s Druhou avenue. Stál jsem tam a za sklem zarámovaným námrazou jsem sledoval, jak se dopravní světla na křižovatce mění ze zelené barvy přes oranžovou na červenou a zase zpět, a zcela nečekaně se mě zmocnil prapodivný – a přitom velmi příjemný – pocit klidu a míru. Ten pocit mě nezaplavil rázem, ale spíš se zdálo, že se do mě jaksi vkradl. Ach ano, jako bych vás slyšel: to dává smysl; pozorování dopravních světel vyvolá v každém pocit klidu a míru.

Vůbec žádný smysl to však nedávalo. To vám zaručuju. Ale ten pocit jsem stejně měl. Poprvé po letech to ve mně vyvolalo vzpomínku na zimní noci v onom stavení na farmě ve Wisconsinu, kde jsem vyrůstal: ležím v posteli v podkrovním pokojíku, kde táhne průvan, a vnímám rozdíl mezi hvízdáním lednového větru, který venku navál podél kilometrů sněhových zábran závěje sněhu suchého jako písek, a teplem, které pod dvěma přikrývkami vydává moje tělo.

Našly se tu i nějaké právnícké knihy, ale byly zatraceně divné: Dvacet případů zohavení mrtvol a jejich posouzení podle britských zákonů je jeden titul, na který si vzpomínám. Kauzy domácích mazlíčků byl další takový titul. Tuhle knihu jsem otevřel, a jak se dalo očekávat, bylo to vědecké právnícké dílo, zabývající se právním posuzováním (tentokrát to bylo americké právo) případů, které se v nějakém důležitém aspektu týkaly domácích mazlíčků – od koček, které zdědily velké sumy peněz, až po ocelota, který se utrhł ze řetězu a vážně poranil listonoše.

Byla tu řada děl Dickensových, byl tu Defoe, téměř nekonečný výběr z děl Trollopa; a byl tu také soubor románů – celkem devíti – od muže jménem Edward Gray Seville. Byly vázány v pěkné zelené kůži a na hřbetě měly zlatě vyražené jméno nakladatelství Stedham a syn. O Sevillovi ani o jeho nakladateli jsem nikdy neslyšel. U copyrightu prvního Sevillova díla – Takoví byli naši bratři – byl uveden rok 1911. Poslední román Příboj byl z roku 1935.

O dvě police níž pod Sevillovými romány se nacházel velký foliant s podrobnými plány pro jakési

technické nadšence. Vedle něj byl další foliant, který obsahoval slavné scény ze slavných filmů. Celou jednu stranu vždycky zabíral snímek, zatímco protilehlá strana obsahovala volné verše, které se té scéně týkaly, nebo jí byly aspoň inspirované. Nebyl to nijak pozoruhodný nápad, ale zastoupení básníci pozoruhodní byli – Robert Frost, Marianne Moorová, William Carlos Williams, Wallace Stevens, Louis Zukofsky a Erica Jongová, abych zmínil aspoň několik. Uprostřed knihy jsem našel báseň od Algernona Williamse – vedle proslulé fotografie Marilyn Monroe, která stojí na mřížové podzemní dráhy a snaží se držet poletující sukni. Báseň měla název „Vyzvánění“ a začínala:

Sukně má

– dalo by se říct –

tvar zvonu

Nohy jsou jeho srdce –

A tak dále. Nebyla to špatná báseň, ale rozhodně nebyla Williamsova nejlepší, ani k jeho vrcholným básním nepatřila. Měl jsem pocit, že to mohu posoudit, protože jsem během let přečetl značnou část díla Algernona Williamse. Na tuto báseň o Marilyn Monroe jsem se však nemohl rozpomenout (byla o ní; z básně to vyplývalo, i když by nebyla doprovázena fotografií – na konci Williams píše: Mé nohy vyklepávají mé jméno :/ Marilyn, ma belle). Od té doby jsem se po ní pídil, ale najít jsem ji nikde nedokázal... což samozřejmě nic neznamená. Básně nejsou jako romány nebo právní názory; jsou spíš jako rozváté listy, a každá antologie nazvaná „Kompletní dílo toho a toho“ určitě lže. Básně se ztrácívají pod pohovkami – patří to k jejich půvabům a k důvodům, proč přetrvávají. Jenže –

V jistou chvíli se dostavil Stevens s druhou sklenicí skotské (v tu dobu jsem se už uvelebil v křesle se svazkem Ezry Pounda). Byla stejně dobrá jako ta první. Když jsem ji usrkával, spatřil jsem dva přítomné, George Gregsona a Harryho Steina (onoho večera, kdy nám Emlyn McCarron vyprávěl příběh o Dýchací metodě, byl Hany už šest let po smrti), jak odcházejí z místnosti podivnými dveřmi, které nemohly být vyšší než sto dvacet centimetrů. Byla to dokonalá dvířka jako pro Alenku, když se vydala dolů králičí dírou. Nechali je otevřené a zakrátko po jejich zvláštním odchodu z knihovny jsem uslyšel tlumené ťukání kulečnickových koulí.

Kolem mě prošel Stevens a zeptal se, jestli nechci další skotskou. S opravdovou lítostí jsem odmítl. Přikývl. „Velmi dobře, pane.“ Jeho tvář se nikdy nezměnila, a přesto jsem teď měl nejasný pocit, že jsem ho nějak potěšil.

O něco později mě ze čtení vytrhl smích. Kdosi vhodil do krbu balíček jakési chemikálie a plameny na chvíli zazářily různými barvami. Opět jsem pomyslel na své dětství... ale nebylo v tom nic tesklivého či romanticky nostalgického. Cítím velkou potřebu tohle zdůraznit, bůhví proč. Připomnělo mi to doby, kdy jsem právě tohle dělával jako kluk, ale ta vzpomínka byla silná, příjemná, beze stopy lítosti.

Všiml jsem si, že většina přítomných si přitáhla křesla do půlkruhu kolem krbu. Stevens vykouznil kouřící tác báječných horkých párků. Hany Stein se vrátil dveřmi hodnými Alenky v kraji divů a spěšně, ale mile se mi představil. Gregson zůstal v herně – podle zvuku cvičil šťouchy.

Po chvílice váhání jsem se přidal k ostatním. Poslouchali jsme příběh – nijak veselý. Vyprávěl ho Norman Stett, a i když ho tady nehodlám opakovat, možná pochopíte, co si o jeho kvalitě myslím, když vám povím, že to bylo o muži, který se utopil v telefonní budce.

Když Stett – který je nyní už také po smrti – dovyprávěl, kdosi poznamenal: „Tohle jste si měl schovat na Vánoce, Normane.“ Ozval se smích, já však pochopitelně nechápal proč. Aspoň tehdy jsem to nechápal.

Potom promluvil sám Waterhouse, a o takovém Waterhousovi se mi ani nesnilo. Absolvent Yaleovy univerzity, člen společnosti Phi Beta Kappa, stříbrovlasý, v obleku s vestou, šéf právní firmy tak velké, že to byl spíš podnik než kancelář – tento Waterhouse vyprávěl příběh o učitelce, která uvízla v kadibudce. Kadibudka stála za budovou jednotřídky, kde tato žena učila, a když jednoho dne usadila své pozadí do jedné ze dvou děr budky, byl to shodou okolností den, kdy se toto zařízení odváželo na annistonskou okresní výstavu na téma „Jak se kdysi žilo v Nové Anglii“ která se konala v národopisném středisku v Bostonu. Po celou dobu, kdy se budka nakládala a upevňovala na korbu nákladního automobilu,

nevydala učitelka ani hlásku; hanbou a hrůzou úplně oněměla, vykládal Waterhouse. A když pak vůz projížděl v době dopravní špičky Sommervilleem po dálnici 128, ulétla dvířka kadibudky do sousedního jízdního pruhu –

Ale stáhněme za tím oponu, stejně jako za všemi ostatními příběhy, které po něm následovaly; o tom dnes večer vyprávět nechci. V jistý okamžik se Stevens vytasil s lahví koňaku, který byl víc než jen dobrý; byl zatraceně vynikající. Láhev kolovala a Johanssen pronesl přípitek – dalo by se říct slavnostní přípitek: Na příběh, nikoli na vyprávěče.

Připili jsme na to.

Nedlouho poté se muži začali vytrácet. Nebylo pozdě, rozhodně ještě nebyla půlnoc; povšiml jsem si však, že když se člověk mění z padesátáctníka v šedesátáctníka, ta pozdní chvíle začíná přicházet stále dřív a dřív. Uviděl jsem Waterhouse, jak zastrkává paže do svrchníku, který mu přidržoval Stevens, a usoudil jsem, že teď přišla ta pravá chvíle. Napadlo mě, že je podivné, že by se Waterhouse jen tak vytratil, aniž se se mnou slovem rozloučí (což podle všeho právě teď nepochybně dělal; vracel jsem Poundův svazek na místo v knihovně, a kdybych se vrátil o čtyřicet vteřin později, Waterhouse by už byl pryč), ale nebylo to o nic podivnější než většina ostatních věcí, které se toho večera udaly.

Vyšel jsem ze dveří hned za ním a Waterhouse se ohlédl, jako by ho překvapilo, že mě vidí. Vypadal, skoro jako kdyby ho něco probudilo z lehkého podřimování. „Nevezmeme si společně taxi?“ zeptal se mě, jako bychom se na této opuštěné větrné ulici právě teď náhodou potkali.

„Děkuju vám,“ odpověděl jsem. Chtěl jsem tím vyjádřit díky za mnohem víc, než jen za nabídku svézt se s ním taxíkem, a myslím si, že z mého tónu to bylo nepochybně patrné, ale on přikývl, jako bych neměl na mysli nic víc. Ulicí pomalu projíždělo taxi s rozsvíceným nápisem volný – lidé jako George Waterhouse mají zřejmě štěstí na taxíky i za takových strašně studených či sněžných newyorských nocí, kdy byste přísahali, že na celém Manhattanu nelze sehnat jediné taxi – a on ho mávnutím ruky zastavil.

Když jsme se ocitli v příjemném teple uvnitř a taxametr pravidelným cvakáním odměřoval naši cestu, pověděl jsem mu, jak moc se mi jeho příběh líbil. Nevzpomínám si, že bych se byl takhle upřímně či spontánně zasmál od svých osmnácti let, řekl jsem mu a nebyla to žádná lichotka, ale jen čistá pravda.

„Ano? To je od vás milé.“ Jeho hlas byl studeně zdvořilý. Zmlkl jsem a cítil jsem, jak mi rudnou tváře. Člověk nemusí vždycky uslyšet prásknutí dveří, aby poznal, že jsou zavřené.

Když taxík zastavil u okraje chodníku před mým domem, poděkoval jsem mu znovu a tentokrát projevil o maličko víc vřelosti. „Je fajn, že jste přišel, i když jste se to dozvěděl na poslední chvíli,“ prohodil.

„Jestli chcete, přijďte zas. Na žádné pozvání nečekejte. Tam v 249B si na formality moc nepotrpíme. Na vyprávění jsou nejlepší čtvrtky, ale klub je otevřen každý večer.“

Mám to tedy brát tak, že jsem členem?

Měl jsem tu otázku na rtech. Chtěl jsem se na to zeptat. Připadalo mi nutné, abych se na to zeptal. Přemítal jsem o tom, přeříkával jsem si to v duchu (tím svým protivným právníckým způsobem), abych slyšel, jestli se vyjadřuju správně – možná to je příliš neomalené – když Waterhouse vyzval taxikáře, aby pokračoval v jízdě. Stál jsem chvíli na chodníku, lem pláště mi bičoval holeně a já si pomyslel: On věděl, že se ho na to zeptám – on to věděl a záměrně vyzval šoféra, aby jel, dřív než jsem se mohl zeptat. Pak jsem si řekl, že to je naprosto nesmyslné – dokonce paranoidní. A bylo to paranoidní. Ale také to byla pravda. Mohl jsem si z toho třeba tropit posměch, ale ona základní jistota se nijak nezměnila.

Pomaloučku jsem došel k domovním dveřím a vstoupil dovnitř.

Když jsem se posadil na postel, abych si zul boty, Ellen už skoro spala. Převalila se na bok a z hrdla se jí vydral nejasný tázavý zvuk. Vybidl jsem ji, aby spala dál.

Vydala ten nezřetelný zvuk znovu. Tentokrát se to už blížilo řeči: „Jakýtobylo?“

Chvilku jsem váhal, košili napůl rozepnutou. A v tom okamžiku jsem si naprosto jasně uvědomil: Jestli jí to povím, druhou stranu těch dveří už nikdy nevidím.

„Dobrý to bylo,“ přikývl jsem. „Stařící, co si vyprávějí historky z války.“

„Říkala jsem ti to.“

„Ale nebylo to špatný. Třeba tam ještě někdy zajdu. Mohlo by mi to pomoci u firmy.“

„U firmy“, opakovala posměšně. „Jsi starej trouba, zlato.“

„Vrána k vráně sedá,“ chtěl jsem jí to vrátit, ale ona mezitím opět usnula. Svlékl jsem se, osprchoval,

osušil ručníkem a oblékl do pyžama... a potom, místo abych vlezl do postele, což jsem měl udělat (byly už skoro dvě), natáhl jsem si župan a dal jsem si ještě jedno pivo. Posadil jsem se ke kuchyňskému stolu, pomalu jsem upíjel, díval jsem se z okna do studeného kařonu Madison Avenue a přemýšlel jsem. Od alkoholu, který jsem večer vypil – bylo ho na mě nezvykle mnoho – se mi trošku točila hlava. Ale ten pocit vůbec nebyl nepříjemný a vůbec jsem necítil, že by se měla dostavit nějaká kocovina.

To, co mi přišlo na mysl, když se mě Ellen zeptala, jak se mi v klubu líbilo, bylo stejně absurdní, jako to, co mě napadlo, když se ode mě vzdaloval taxík s Georgem Waterhousem – co by proboha bylo špatného na tom, kdybych manželce pověděl o naprosto neškodném večeru v šéfově nudném pánském klubu... a i kdyby na tom, že jsem jí to řekl, něco špatného bylo, kdo by se o tom byl dozvěděl? Ne, bylo to úplně stejně nesmyslné a paranoidní jako mé předchozí úvahy... a jak jsem v duchu cítil, stejně tak pravdivé.

Příštího dne jsem potkal George Waterhouse na chodbě mezi úctárnou a studovnou. Potkal? Přesnější by bylo říct, že kolem mě prošel. Kývl mým směrem a beze slova šel dál... jako to dělal celá léta.

Celý den jsem měl nepříjemné bolesti kolem žaludku. To jediné mě přesvědčovalo, že onen večer se skutečně odehrál.

Uplynuly tři týdny. Čtyři... pět. Žádné další pozvání od Waterhouse nepřišlo. Prostě jsem nějak nebyl ten správný člověk; z nějakého důvodu jsem se tam nehodil. Tak jsem si to aspoň vysvětloval. Bylo to skličující, neuspokojivé pomýšlení. Předpokládal jsem, že můj pocit začne slábnout a ztrácet svou palčivost, jak tomu nakonec bývá u každého zklamání. Jenže já jsem na nejpodivnější okamžiky toho večera stále myslel – izolované ostrůvky světla vrhané lampičkami v knihovně, tak nehybné, poklidné a jaksi kultivované; Waterhousův absurdní a veselý příběh o učitelce, která uvízla v záchodové budce; pronikavá vůně kůže u napěchovaných regálů s knihami. Nejvíce jsem vzpomínal, jak jsem stál u úzkého okna a pozoroval měnící se barvu ledových krystalů od zelené přes oranžovou na červenou. Myslel jsem na pocit míru, který se mě zmocnil.

V těch pěti týdnech jsem zašel do knihovny a vypůjčil jsem si čtyři svazky poezie Algernona Williamse (tři z nich jsem měl doma a už předtím jsem je důkladně prolistoval); jeden z nich se vydával za kompletní soubor jeho poezie. Znovu jsem se potěšil s některými starými básněmi, které jsem měl v oblíbené, ale v žádném svazku jsem nenašel báseň nazvanou „Vyzvánění“.

Při téže návštěvě newyorské Veřejné knihovny jsem v katalogu hledal románová díla autora jménem Edward Gray Seville. Nejbližší, co jsem objevil, byla detektivka od jakési Ruth Sevillové.

Jestli chcete, přijďte zas. Na žádné pozvání nečekejte.

Na pozvání jsem samozřejmě stejně čekal; matka mě už před dávnými léty naučila, že nemám automaticky věřit lidem, kteří mě nenucené vyzvou „kdykoli se u nás zastavte“, nebo „dveře u nás máte vždycky otevřené“. Nečekal jsem, že dostanu tištěnou pozvánku, kterou mi na zlatém tácku doručí livrejovaný sluha až do dveří, nic takového jsem na mysl neměl, ale přece jen jsem potřeboval něco, i kdyby to byla jen neformální poznámka: „Nestavíte se někdy, Davide? Doufám, že jsme vás nenudili.“ Něco takového.

Když však ani tohle nepřicházelo, začal jsem vážněji uvažovat, že se tam stejně vrátím – koneckonců, někdy lidé opravdu chtějí, abyste se u nich kdykoli zastavili; napadlo mě, že někde jsou dveře vždycky otevřené, a že matky nemusejí mít vždycky pravdu.

... Na žádné pozvání nečekejte...

A tak jsem si 10. prosince toho roku najednou opět oblékal tvídové sako a tmavohnědé kalthoty a hledal jsem svou tmavočervenou kravatu. Toho večera jsem si uvědomoval mnohem víc než jindy, jak mi buší srdce.

„George Waterhouse to nakonec už nevydržel a zase tě pozval?“ zeptala se Ellen. „Zase do toho chlívku s těmi páchnoucími mužskými šovinisty?“

„Přesně tak,“ odpověděl jsem a pomyslel jsem si, že to je určitě poprvé po více než deseti letech, kdy jí lžu... a pak jsem si vzpomněl, že po oné první návštěvě jsem jí na otázku, jaké to bylo, také zalhal. Staříci, co si vyprávějí historiky z války, řekl jsem tehdy, „Hm, možná v tom opravdu může být povýšení,“

usoudila... i když bez přílišné naděje. Slouží jí ke cti, že to pronesla i bez zvláštní hořkosti.

„Už se staly divnější věci,“ odpověděl jsem a políbil jsem ji na rozloučenou.

„Kvik-kvik,“ zasmála se a já jsem vyšel ze dveří.

Jízda taxíkem mi toho večera připadala velmi dlouhá. Byl to chladný, poklidný večer s oblohou plnou hvězd. Taxík byl Checker a já se v něm cítil nějak hrozně malý, jako dítě, které se poprvé ocitne ve velkém městě. Když vůz zastavil před tím honosným domem, zmocnilo se mě vzrušení – úplně obyčejné a zároveň naprosté. Jenže takové prosté vzrušení zřejmě patří k oněm životním kvalitám, které se téměř nepozorovaně vytrácejí, a jejich znovuobjevení v době, kdy člověk stárne, je vždycky trochu překvapivé, jako když po letech od chvíle, kdy se vám to stalo naposled, opět najdete v hřebenu pár černých vlasů.

Zaplatil jsem šoferovi, vystoupil jsem a vykročil ke čtyřem schodům vedoucím k domovním dveřím. Když jsem po nich stoupal, mé nadšení pohasínalo a přecházelo do pouhého zlého tušení (pocit, který starší lidé znají moc dobře). Co tu vlastně pohledávám?

Byly to masivní dubové dveře a mým očím připadaly nedobytné jako vrata hradní věže. Neviděl jsem žádný domovní zvonek, žádné klepadlo na dveřích, žádnou kameru nenápadně zavěšenou ve stínu širokého okapu a samozřejmě ani žádného Waterhouse, který na mě čeká, aby mě zavedl dovnitř. Zastavil jsem se na úpatí schodů a rozhlédl jsem se kolem. Východní Třicátá pátá se náhle zdála temnější, studenější a hrozivější. Všechny okolní velké domy vypadaly nějak záhadně, jako by skrývaly tajemství, po kterých je lépe nepátrat. Jejich okna se podobala očím.

Kdesi, za některým z těch oken, třeba nějaký muž nebo nějaká žena přemýšlejí o vraždě, pomyslel jsem si. Po zádech mi přeběhl mráz. Přemýšlejí o ní... nebo ji provádějí.

Pak byly najednou dveře dokořán a stál tam Stevens.

Rázem se mi nesmírně ulevilo. Nepovažuji se za člověka s přehnanou představivostí – aspoň za normálních okolností – ale ta poslední myšlenka se vyznačovala děsivou prorockou jasnozřivostí. Málem bych býval začal blábolit nějaké nesmysly, kdybych byl nejprve nepohlédl Stevensovi do očí. Jeho oči mě nepoznaly. Jeho oči mě vůbec nepoznaly.

Pak se znovu dostavila ona děsivá prorocká jasnozřivost; spatřil jsem zbytek dnešního večera do nejmenších podrobností. Tři hodiny v tichém baru. Tři skotské (možná čtyři), abych utlumil pocity trapnosti z toho, že jsem byl takový blázen a chodil někam, kde o mě nikdo nestojí. Ponižení, jemuž jsem se s pomocí matčiny rady mohl vyhnout – ponížení, které se dostavuje s vědomím, že člověk šlápl vedle.

Viděl jsem se, jak se vracím domů mírně podnapilý, ale nikoli dobře naložený. Viděl jsem se, jak v taxíku jen tupě sedím a nevnímám jízdu onou dětskou optikou nadšení a vzrušeného očekávání. Slyšel jsem se, jak vykládám Ellen, Za chvíli to člověka nudí... Waterhouse vyprávěl tutéž historku, jak vyhrál v pokeru bednu kotlet pro třetí prapor... a hrajou kanastu, jeden bod za dolar, věřila bys tomu?... Jestli tam ještě půjdu?... Předpokládám, že bych mohl, ale pochybuju. A tím to skončí. Zůstane ovšem mé ponížení.

To vše jsem viděl v nevstřícnosti Stevensových očí. Pak jeho oči pookřály. Usmál se na mě: „Pane Adleyi! Pojd'te dál, vezmu vám kabát.“

Vyšel jsem po schodech a Stevens za mnou pevně zavřel dveře. Jak jiné vám mohou dveře připadat, když stojíte na jejich teplé straně? Vzal mi kabát a odešel s ním. Chvíli jsem zůstal stát v hale a díval jsem se na svůj obraz ve velkém zrcadle: třiašedesátiletý muž, jehož tvář začíná být příliš vyzáblá, než aby vypadala na střední věk. A přesto mě ten obraz potěšil.

Vklouzl jsem do knihovny.

Johanssen tam byl, pročítal Wall Street Journal. V dalším ostrůvku světla seděl Emlyn McCarron nad šachovnicí proti Peteru Andrewsovi. McCarron byl a je kost a kůže, nos má úzký jako ostří nože; Andrews byl mohutný cholerik s nahrbenými zády. Na vestu mu splýval mocný ryšavý vous. Jak seděli tváří v tvář nad vykládanou šachovnicí s figurkami vyřezávanými ze slonoviny a ebenu, připomínali indiánské totemy: orel a medvěd.

Byl tam Waterhouse, mračil se nad výtiskem Times. Letmo vzhlédl, bez překvapení na mě kývl hlavou a opět se ponořil do novin.

Stevens mi bez požádání přinesl skotskou.

Vzal jsem si ji k regálům s knihami a znovu jsem vyhledal ten záhadný, lákavý soubor zelených svazků. Toho večera jsem začal číst díla Edwarda Graye Sevilleho. Začal jsem nejprve románem Takoví byli naši bratři. Od té doby jsem přečetl všechno a myslím si, že těch jedenáct románů patří k nejlepším dílům našeho století.

K závěru večera přišel na řadu příběh – jen jeden – a Stevens roznesl koňak. Když vyprávění skončilo, muži se začali zvedat a hotovili se k odchodu. Od dvoukřídlových dveří do haly se ozval Stevens. Jeho hlas byl tichý a příjemný, ale zvučný:

„Kdopak nám bude vyprávět vánoční příběh?“

Muži se zarazili a rozhlíželi se kolem sebe. Ozval se tichý, bodrý hovor a výbuch smíchu.

Stevens, usměvavý, ale vážný, dvakrát tleskl dlaněmi, jako pan učitel, který nabádá nezbedné žáčky ke klidu. „No tak, pánové – kdo bude vyprávět?“

Peter Andrews, ten s nahrblými zády a ryšavým vousem, si odkašlal. „Uvažuju, že bych možná něco měl. Nevím, jestli to je to pravé; tedy, jestli to je –“

„To bude v pořádku,“ přerušil ho Stevens a propukl další smích. Andrews dostal přátelské herdy do zad. Muži se postupně vytráceli a v hale přitom vždy zavířil studený průvan.

Pak se tam najednou zjevil Stevens jako nějaký dobrotivý čaroděj a přidržoval mi kabát. „Dobrou noc, pane Adleyi. Bylo mi potěšením.“

„Vy se opravdu scházíte o Štědrém večeru?“ zeptal jsem se, když jsem si zapínal knoflíky u kabátu. Bylo mi trochu líto, že přijdu o Andrewsův příběh, ale už dávno jsme si napevno naplánovali, že pojedeme do Schenectady a sváteční večer strávíme s Elleninou sestrou.

Stevensovi se podařilo vypadat otřeseně i pobaveně najednou. „V žádném případě,“ ujistil mě. „Štědrý večer se má strávit s rodinou. Jestli žádný jiný, pak tenhle večer rozhodně. Nemyslíte, pane?“

„Jistěže.“

„Scházíme se vždycky ve čtvrtek před Vánoce. Ten večer bývá vlastně jediný za celý rok, kdy tu skoro pokaždé bývá velká účast.“

Všiml jsem si, že nepoužil výraz členové. Byla to náhodná shoda okolností nebo se toho záměrně vyvaroval?

„V hlavním sále zazněla už spousta příběhů, pane Adleyi, příběhů všeho druhu, od komických přes tragické až po ironické a sentimentální.“

Ale ve čtvrtek před Vánoce to je vždycky příběh záhadný. Tak tomu bylo vždy, aspoň co mi paměť sahá.“

Tím se aspoň vysvětlila poznámka, kterou jsem tu zaslechl při první návštěvě – týkala se toho, že Norman Stett si měl své vyprávění schovat na Vánoce. Na rtech jsem měl další otázku, ale v Stevensových očích jsem zahlédl varování. Nebylo to upozornění, že mi otázky nezodpoví, ale spíš varování, abych je vůbec nekladl.

„Ještě něco, pane Adleyi?“

Byli jsme teď v hale sami. Všichni ostatní už odešli. A hala najednou jako by potemněla a Stevensova dlouhá tvář vypadla bledší a rty červenější. V krbu prasklo poleno a naleštěnou parketovou podlahu na okamžik zalila rudá zář. Měl jsem pocit, že odněkud z těch dosud neprozkoumaných místností vzadu jsem uslyšel klouzavé buchnutí. Ten zvuk se mi nelíbil. Vůbec se mi nelíbil.

„Ne,“ odpověděl jsem hlasem, který nebyl úplně pevný. „Myslím, že ne.“

„Tak tedy dobrou noc,“ rozloučil se Stevens a já jsem překročil práh. Slyšel jsem, jak se těžké dveře za mnou zavírají. Slyšel jsem, jak se obrací klíč v zámku. A pak jsem vykročil ke světlům Třetí avenue; neohlížel jsem se zpátky, nějak jsem měl strach ohlédnout se přes rameno, jako bych mohl spatřit nějakého strašného zloducha, který mě následuje krok za krokem, nebo zahlédnout jakési tajemství, které je lépe neznat. Dorazil jsem na nároží, uviděl prázdné taxi a mávnutím ho přivolal.

„Další historky z války?“ zeptala se mě toho večera Ellen. Byla v posteli s Philipem Marlowem, jediným milencem, kterého v životě měla.

„Pár válečných historek tam bylo,“ přisvědčil jsem a pověsil jsem kabát. „Většinou jsem seděl a něco si četl.“

„Když jsi zrovna nekvíkal s těma dědkama.“

„Jo, přesně tak. Když jsem s nimi nekvíkal.“

Poslechni si tohle: „Když jsem poprvé spatřil Terryho Lennox, seděl opilý v rolls-royci Silver Wraith u terasy klubu The Dancers,“ četla Ellen. „Měl mladistvý obličej, ale vlasy sněhobílé. Na očích mu bylo vidět, že je zlitý jako dělo, ale jinak vypadal jako každý jiný pohledný mladík, který právě utratil příliš mnoho peněz v podniku, který je tu jen a jen k tomuto účelu.“ Pěkné, ne? To je – “

„Dlouhé loučení,“ skočil jsem jí do řeči a zul jsem se. „Každé tři roky mi čteš tutéž pasáž. Je to součást tvého životního cyklu.“

Ohrnula na mě nos. „Kvik-kvik.“

„Děkuju ti,“ řekl jsem.

Věnovala se opět knize. Vyšel jsem do kuchyně pro láhev piva. Když jsem se vrátil, odložila otevřené Dlouhé loučení na přehoz na posteli a upřeně se na mě zadívala. „Davide, vstoupíš do toho klubu?“

„Myslím, že bych mohl... jestli mě vyzvou.“ Cítil jsem se nepříjemně. Zřejmě jsem jí řekl další lež. Pokud v čísle 249B na Východní Třicáté páté něco takového jako členství existuje, pak jsem členem už byl.

„To jsem ráda,“ oddechla si. „Něco takového dávno potřebuješ. Ty to nejspíš vůbec nevíš, ale potřebuješ. Já mám charitativní výbor, komisi pro práva žen a Divadelní společnost. Ale ty jsi něco potřeboval taky. Nejlépe nějaké lidi, se kterými bys stárnul.“

Přistoupil jsem k posteli, sedl jsem si vedle Ellen a uchopil jsem Dlouhé loučení. Byl to zářivě nový paperback. Pamatoval jsem si, že jsem první vázané vydání koupil Ellen jako dárek k narozeninám. V roce 1953. „Jsme staří?“ zeptal jsem se jí.

„Obávám se, že jsme,“ přisvědčila a zářivě se na mě usmála.

Odložil jsem knihu a pohládl jsem ji po prsou. „Příliš staří na tohle?“

Zakryla se příkrývkou jako slušně vychovaná dáma... a pak ji s hihňáním odkopla nohou na podlahu.

„Kvik-kvik,“ zabručel jsem a oba jsem se rozesmáli.

Nadešel čtvrtek před Vánocemi. Ten večer byl skoro jako každý jiný, až na dvě podstatné výjimky. Dostavilo se mnohem víc lidí, možná až osmnáct. A ve vzduchu visel pronikavý, nedefinovatelný pocit vzrušení. Johanssen jen zběžně pohlédl na svůj Journal a připojil se k McCarronovi, Hughu Beaglemanovi a ke mně. Sedli jsme si k oknu, mluvili jsme hned o tom, hned o něčem jiném a nakonec jsme zabředli do vášnivé – a často veselé – debaty o předválečných automobilech.

Když na to teď myslím, byl tu ještě třetí rozdíl – Stevens připravil báječný punč s vaječným koňakem. Byl jemný, ale zároveň výrazně ochucený rumem a kořením. Podával se z neuvěřitelně krásné waterfordské mísy, která vypadala, jako by byla vytvořena z ledu, a vzrušený šum konverzace stoupal tím víc, čím víc klesala hladina punče.

Pohlédl jsem do kouta k maličkým dveřím do kulečnickové herny a užasle jsem sledoval Waterhouse a Normana Stetta, jak cvrnkají krabičky od sirek do čehosí, co vypadalo jako velká čepice z bobří kůže. Hurónsky se přitom smáli.

Tvořily se skupiny a opět se přeskupovaly. Čas ubíhal... a pak, ve chvíli, kdy se lidé obvykle začínali vytrácet domovními dveřmi, jsem uviděl Petera Andrewse, jak sedí u krbu a v ruce drží neoznačenou obálku, velkou jako sáček se semínky. Neotevřenou ji hodil do plamenů a vzápětí začal oheň tančit všemi barvami spektra – a byl bych přísahal, že některé se ani v celém spektru nenajdou; potom oheň opět zežloutl. Přítomní si přitáhli křesla a přes Andrewsovo rameno jsem zahlédl vazák kamenného oblouku s vyrytým naučením: DŮLEŽITÝ JE PŘÍBĚH, NIKOLI VYPRAVĚČ.

Stevens mezi námi nevtíravě procházel, odebíral prázdné poháry od punče a vyměňoval je za koňakové sklenky. Ozývalo se mumlavé „Veselé Vánoce“ a „Šťastný a veselý, Stevensi,“ a poprvé jsem viděl, jak peníze přecházejí z ruky do ruky, tu nenápadně předaná desetidolarovka, tamhle bankovka, která vypadala jako padesátka, a ta, kterou jsem jasně viděl u jiného křesla, byla stodolarová.

„Děkuji vám, pane McCarrone... pane Johanssene... pane Beaglemane...“ tiché, vychované poděkování.

Žil jsem v New Yorku už dost dlouho, a tak jsem věděl, že období Vánoc jsou svátky spropitného:

něco řezníků, pekaři, výrobci svícňů – nemluvě o domovníkovi a uklízečce, která dochází každé úterý a pátek. Nikdy jsem se nesetkal s nikým z mých společenských vrstev, kdo by to považoval za něco jiného než nutné zlo... ale oně noci jsem nic z té nechuti nepocíťoval. Peníze se dávaly ochotně, dokonce horlivě... a náhle, bez zřejmého důvodu (člověka často takto napadaly myšlenky, když byl v domě 249B), jsem si vzpomněl na skrblika Vydřigroše¹⁹ – onoho pokojného, chladného rána na Boží hod vánoční v Londýně: „Jakže, toho krocana, který je velký jako já?“ A Vydřigroš, pološilený radostí, se zachichotal: „Věru, mládeneček jedna radost... Potěšení s ním mluvit.“

Sáhl jsem po náprsní tašce. Vzadu, za fotografiemi Ellen, mám a vždy jsem měl padesátidolarovku, kterou si tam nechávám pro případ, že by se přihodilo něco mimořádného. Když mi Stevens podal koňak, vsunul jsem mu ji do dlaně bez sebemenšího zaváhání..., i když jsem nebyl bohatý.

„Veselé Vánoce, Stevensi,“ popřál jsem mu.

„Děkuji vám, pane. Veselé Vánoce i vám.“

Stevens roznosl koňak, vybral si své odměny a vzdálil se. Jednou jsem se uprostřed příběhu Petera Andrewse rozhlédl kolem sebe a viděl jsem ho, jak stojí u dvoukřídlových dveří; nejasný stín podobný člověku, nehybný a mlčenlivý.

„Jak většina z vás ví, jsem advokát,“ začal Andrews poté, co upil ze sklenky a odkašlal si. Pak znovu upil. „Posledních dvaadvacet let mám kanceláře na Park Avenue. Předtím jsem ale pracoval jako koncipient v jedné právní firmě, která působila ve Washingtonu, D. C. Jednoho červencového večera mě požádali, abych zůstal přesčas a dokončil rejstřík citací u jakési kauzy, která nemá s tímto příběhem vůbec nic společného. Jenže pak tam přišel jeden muž – muž, který v té době patřil k nejznámějším senátorům v zemi a který se později málem stal prezidentem. Košili měl potřísněnou krev a oči vytržštěné.“

„Musím mluvit s Joem,“ vyhrkl. Joe, rozumíte, byl Joseph Woods, šéf mojí firmy, jeden z nejvlivnějších soukromých právníků ve Washingtonu, a důvěrný přítel tohoto senátora.

„Odešel před několika hodinami domů,“ odpověděl jsem. Přiznám se vám, že jsem byl hrozně vyděšený – vypadal, jako když právě vyvázl z nějaké strašné automobilové nehody nebo snad ze rvačky na nože. A když jsem spatřil jeho obličej – který jsem znal z fotografií v novinách – když jsem ho viděl potřísněný sraženou krví, jednu tvář, která sebou křečovitě škube pod nepřičetným okem... můj úděs se ještě zvětšil. „Můžu mu zavolat, jestli –“ a už jsem neohrabaně zápolil s telefonem, šílený touhou přenést odpovědnost za tuto neočekávanou záležitost na někoho jiného. Při pohledu za mužova záda jsem zahlédl krvavé stopy, které zanechal na koberci.

„Musím s Joem okamžitě mluvit,“ opakoval znovu, jako by mě neslyšel. „V kufru auta mám něco... něco, co jsem našel na náměstí Virginia. Střílel jsem do toho a bodal jsem do toho nožem, a nemůžu to zabít.“

Začal se hihňat... pak smát... a nakonec křičet hrůzou. A pořád ještě křičel, když jsem se konečně dovolal pana Woodse a požádal ho, aby přišel, proboha aby přišel co nejdříve...“

Nemám ani v úmyslu příběh Petera Andrewse vyprávět. Ve skutečnosti si ani nejsem jistý, jestli bych se to vůbec vyprávět odvážil. Stačí, když řeknu, že to byl příběh tak příšerný, že se mi o něm zdálo ještě celé týdny, a Ellen se na mě jednou u snídaně zadívala přes stůl a zeptala se mě, proč jsem uprostřed noci najednou vykřikl: „Jeho hlava! Jeho hlava v zemi pořád mluví!“

„Nejspíš to byl nějaký sen,“ vymluvil jsem se. „Takový sen, co si později nevybavíš.“

Jenže můj pohled okamžitě sklouzl k šálku s kávou; myslím si, že Ellen tentokrát poznala, že jí lžu.

Jednoho dne v srpnu příštího roku se mi ozval telefon, když jsem pracoval ve studovně. Byl to George Waterhouse. Požádal mě, abych přišel k němu do kanceláře. Jakmile jsem se tam dostavil, viděl jsem, že tam jsou také Robert Carden a Henry Effingham. Na okamžik mi bylo jasné, že budu obviněn z nějaké opravdu hrozné hlouposti nebo neschopnosti.

Pak ke mně přistoupil Carden a oznámil mi: „George si myslí, že nadešel čas, abychom z vás udělali mladšího partnera, Davide. My ostatní s tím souhlasíme.“

„Trošku to bude vypadat, jako že jste nejstarší mladší partner na světě,“ poznamenal Effingham a zazubil se, „ale je to cesta, kterou musíte projít, Davide. Při troše štěstí z vás můžeme do Vánoc udělat plnoprávního partnera.“

Té noci jsem žádné zlé sny neměl. Šli jsme s Ellen na večeři, přespříliš jsme pili, zašli jsme si do jazzového klubu, kde jsme nebyli už skoro šest let a téměř do dvou do rána jsme poslouchali toho úžasného modrookého černocha Dextera Gordona, jak troubí na křídlovku. Ráno jsme se probudili s žaludkem jako na vodě a s bolavou hlavou, oba stále ještě neschopni úplně pochopit, co se to vlastně stalo. Patřilo k tomu i to, že můj plat právě stoupl o osm tisíc dolarů ročně, dlouho poté, co jsme naděje na takový ohromující skok v růstu příjmů opustili.

Na podzim mě firma poslala na šest týdnů do Kodaně a po návratu jsem se dozvěděl, že John Hanrahan, jeden z pravidelných návštěvníků v čísle 249B, zemřel na rakovinu. Uspořádali jsme sbírku pro jeho manželku, která se ocitla v nepříznivé životní situaci. Mě pověřili, abych částku – všechny příspěvky byly v hotovosti – spočítal a převedl na šek. Bylo to přes deset tisíc dolarů. Šek jsem předal Stevensovi a ten ho, jak předpokládám, odeslal.

Arlene Hanrahanová byla shodou okolností členkou Elleniny Divadelní společnosti a Ellen se mi později zmínila, že Arlene obdržela anonymní šek na deset tisíc čtyři sta dolarů. Na šekovém ústřížku byl krátký a nic neobjasňující vzkaz: Od přátel Vašeho zesnulého manžela Johna.

„Není to ta nejúžasnější věc, jakou jsi v životě slyšel?“ zeptala se mě Ellen.

„Ne,“ odpověděl jsem, „ale určitě patří k deseti nejúžasnějším. Nebyly by ještě nějaké jahody, Ellen?“

Léta plynula. V patrech čísla 249B jsem objevil celé bludiště místností – písárnu, ložnici, kde hosté někdy nocovali (i když po tom klouzavém žuchnutí, které jsem kdysi uslyšel – nebo jsem si představoval, že ho slyším – bych pro sebe osobně raději volil spíš nějaký dobrý hotel), malou, ale dobře vybavenou tělocvičnu a saunu. Nacházela se tam také dlouhá úzká místnost, která se táhla po celé šířce budovy a sloužila dvěma kuželkářským drahám.

V těch letech jsem znovu přečetl romány Edwarda Graye Sevilleho a objevil naprosto úchvatného básníka – možná stejně dobrého jako je Ezra Pound nebo Wallace Stevens – jménem Norbert Rosen. Podle textu na záložce jednoho ze tří svazků jeho díla, které jsem si vyhledal v regálu knihovny, se narodil v roce 1924 a padl u Anzia. Všechny tři svazky jeho díla vydalo nakladatelství Stedham and Son, New York and Boston.

Pamatuji se, jak v jednom z těch roků (nevím už, který přesně to byl) jsem se jednoho krásného jarního odpoledne vrátil do newyorské Veřejné knihovny a vyžádal jsem si do studovny Literary Market Place za posledních dvacet let. LMP je ročenka velikosti telefonních Žlutých stránek, a obávám se, že jsem svou žádostí knihovníka dost otrávil. Trval jsem však na svém a každý svazek jsem pečlivě prošel. Přestože LMP má uvádět každého amerického vydavatele, velkého i malého (a navíc literární agentury, editory a pracovníky knižních klubů), žádné nakladatelství Stedham and Son jsem nenašel. O rok později – možná o dva – jsem se dal do řeči s majitelem jednoho knižního antikvariátu a zeptal jsem se ho na to. Odpověděl mi, že o takovém nakladatelství nikdy neslyšel.

Napadlo mě, že se zeptám Stevense, ale spatřil jsem v jeho očích varovné světlo, a otázku jsem mu nepoložil.

A během těch let se vyprávěly historiky.

Příběhy, abychom použili Stevense slova. Veselé příběhy, příběhy o nalezené lásce i o lásce ztracené, skličující příběhy. Ano, a dokonce i pár příběhů z války, i když žádný nebyl z těch, jaké si představovala Ellen, když o nich mluvila.

Nejvíce mi uvízlo v paměti vyprávění Gerarda Tozemana – příběh o americké operační základně, která dostala čtyři měsíce před koncem první světové války přímý zásah od německého dělostřelectva; s výjimkou Tozemana to všechny přítomné zabilo.

Americký generál Lathrop Carruthers, kterého v té době všichni považovali za naprosto šíleného (tou dobou byl už odpovědný za více než osmnáct tisíc padlých a zraněných – mrhal lidskými životy a končetinami s takovou bezstarostností, s jakou vy či já utratíme pěták v hracím automatu), stál u mapy bojových linií, když granát dopadl. V té chvíli zrovna vysvětloval nějakou další šílenou obkličovací operaci, která mohla být úspěšná pouze na úrovni toho, co všichni podobní Carruthersové uměli nalajnovat: byla by úžasně úspěšná v tom, kolik dalších vdov by nadělala.

Když se prach usadil a omámený a ohluchlý Tozeman, krvácející z nosu, uší a koutků očí, s varlaty otékajícími od síly výbuchu, hledal cestu z těch jatek, která ještě před pár minutami byla velitelstvím štábu, narazil na Carruthersovu mrtvolu. Pohlédl na ni... a pak začal kvílet a smát se. Tyto zvuky nedolehly k jeho vlastním ohluchlým uším, ale upozornily sanitáky, že ve změti trosek zůstal ještě někdo naživu.

Carrutherse výbuch nezmrzačil... aspoň to nebylo to, vyprávěl Tozeman, co se vojáci za té dávné války naučili za zmrzačení považovat – zmrzačení pro ně byli muži s ustřelenými pažemi, bez nohou, bez očí, muži, jimž plyn zničil plíce. Ne, vyprávěl, nic takového to nebylo. Jeho matka by ho okamžitě poznala. Ale ta mapa...

... mapa, před kterou Carruthers stál se svým řeznickým ukazovátkem, když granát dopadl...

Nějak se mu vtiskla to tváře. Tozeman zíral do ohybně potetované masky smrti. Na kostnatém oblouku Carruthersova obočí se nacházelo kamenité pobřeží Bretaně. Jako modrá jizva stékal po levé tváři dolů Rýn. Na bradě se očitly části nejlepších vinařských oblastí na světě. Jako katova oprátka se kolem krku stahovalo Sársko... a přes vyhrězlé oko se táhlo slovo VERSAILLES.

To byla naše vánoční historka v roce 197–.

Pamatuji si mnoho dalších, ale ty sem nepatří. Popravdě, Tozemanova také ne... ale byl to první „vánoční příběh“, který jsem v čísle 249B vyslechl, a já jsem neodolal, abych ho vám ho nevyprávěl. A pak, ve čtvrtek po letošním Dnu díkůvzdání, když Stevens zatleskal, aby upoutal naši pozornost, a zeptal se, kdo nás poctí vánočním příběhem, Emlyn McCarron zabručel: „Mám možná něco, co stojí za vyprávění. Buď vám to povím teď, nebo nikdy; Bůh mi už brzo zavře ústa navždy.“

Za celá léta, co jsem do čísla 249B docházel, jsem nikdy McCarrona neslyšel nic vyprávět. Proto jsem si možná zavolal taxíka tak časně a proto jsem cítil takové vzrušení, když Stevens nabízel sklenky s vaječným koňakem těm šesti z nás, kteří jsme si oné větrné, studené noci troufli vytáhnout paty z domu. Ne že bych to cítil jenom já sám; stejně silné vzrušení jsem viděl v mnoha dalších tvářích.

McCarron, starý, seschlý a kožnatý, seděl v obrovském křesle u krbu a ve zkroucených rukou držel sáček s práškem. Vhodil ho do krbu a my jsme sledovali, jak plameny bláznivě mění barvy, až nakonec opět zežloutnou. Stevens nám roznesl koňak a my jsme mu předali vánoční odměnu. Jednou jsem při tomto každoročním obřadu uslyšel cinknutí mincí, když přecházely od dárce k obdarovanému; jindy jsem ve světle z krbu na okamžik zahlédl tisícidolarovou bankovku. V obou případech byl Stevensův hlas stále stejný: tichý, taktní a naprosto korektní. Od chvíle, kdy jsem s Georgem Waterhousem poprvé zavítal do čísla 249B, uplynulo už kolem deseti let, a zatímco v okolním světě se mnohé změnilo, tady se nezměnilo nic a Stevens vypadal, jako by nezestárl ani o měsíc, ba ani o den.

Odsunul se zpátky do stínu a na okamžik zavládlo tak dokonalé ticho, že jsme slyšeli slaboučkou pískání škvířící se mízy, která unikala z polen v ohništi. Emlyn McCarron se díval do ohně a my všichni sledovali jeho pohled. Plameny toho večera vypadaly neobyčejně divoce. Pohled do ohně mě téměř hypnotizoval – takhle nejspíš hypnotizoval i naše jeskynní předky, když se kolem jejich studených severských jeskyní proháněl vítr.

Nakonec se McCarron, s pohledem stále upřeným do ohně, lehce předklonil, takže mu předloktí spočívala na stehnech a sevřené ruce s propletenými prsty visely mezi koleny, a začal vyprávět.

II.

Dýchací metoda

Je mi teď skoro osmdesát, což znamená, že jsem se narodil s naším stoletím. Po celý život jsem spojen s budovou, která se nachází téměř přímo naproti Madison Square Garden; jak většina z vás ví, tahle budova, která vypadá jako nějaká velká, šedivá věznice – jako něco z Dickensova Příběhu dvou měst – je ve skutečnosti nemocnice. Je to Harriet White Memorial Hospital. Harriet Whiteová, po které se nemocnice jmenuje, byla první manželkou mého otce a praktické ošetrovatelské zkušenosti získala v době, kdy se na Ovčí louce v Central Parku ještě skutečně pásly ovce. Socha té ženy stojí na podstavci na nádvoří před nemocnicí, a pokud jste ji někteří viděli, možná jste se podivili, jak si žena s tak přísnou a nekompromisní tváří mohla zvolit tak jemnou práci. Motto vytesané do podstavce – když se prokoušete latinskou hatmatilkou – je ještě neutěšenější: *Není útěchy bez bolesti; bez utrpení není spasení. Cato, ať se vám to líbí nebo ne!*

V té šedé kamenné budově jsem se 20. března 1900 narodil. Roku 1926 jsem se tam vrátil jako začínající lékař. V šestadvaceti je už člověk starý na to, aby ve světě medicíny teprve začínal, ale já jsem měl za sebou praktičtější službu ke konci první světové války ve Francii, kde jsem se pokoušel cpát potrhaná střeva zpátky do rozervaných břich a sháněl jsem na černém trhu morfium, které bývalo často nečisté a mnohdy nebezpečné.

Byli jsme felčari s praxí, podobně jako generace lékařů po druhé světové válce, a lékařské fakulty vykazovaly v letech 1919-1928 pozoruhodně malý počet neúspěšných studentů. Byli jsme starší, zkušenější, solidnější. Byli jsme také moudřejší? Nevím... ale rozhodně jsme byli cyničtější. Žádné ty nesmysly, jako je omdlávání nebo zvracení při první pitvě, o kterých čtete v populárních románech z lékařského prostředí, u nás neexistovaly. Po zážitcích v belleauském lese, kde krysí maminky odchovaly celé vrhy krysíček v rozervaných střevech vojáků, kteří byli ponecháni v zemi nikoho, aby tam shnili, už nic takového neexistovalo. Zvracení a omdlávání jsme měli za sebou.

Harriet White Memorial Hospital také dosti figurovala v něčem, co se mi přihodilo devět let poté, co jsem tam začínal – a to je příběh, který vám, pánové, chci dneska večer vyprávět. Možná si pomyslíte, že to není nic, co by se mělo vyprávět o Vánocích (i když závěrečná scéna se odehrála na Štědrý večer), ale přestože je to zajisté strašné, zároveň jako by to vyjadřovalo veškerou tu úžasnou sílu našeho prokletého živočišného druhu, který je odsouzen k záhubě. Vidím v tom zázrak lidské vůle... a také její strašnou, ponurou sílu.

Porod, pánové, je pro mnohé hrůzná věc; nyní je v módě, aby otcové byli přítomni narození svých dětí, a zatímco se tato móda přičinila o vyvolání pocitů viny u mnoha mužů, což si podle mého názoru mnohdy nezasluhují (jsou to pocity viny, které některé ženy používají vědomě a s téměř jasnozřivou krutostí), vcelku se zdá, že to je zdravá, prospěšná věc. A přesto jsem viděl bledé muže, jak se potácejí z porodních sálů, viděl jsem je, jak zmoženi křikem a krví, omdlávají jako děvčátka. Pamatuji se na jednoho otce, který se dlouho držel... a začal hystericky křičet až ve chvíli, kdy se jeho dokonale zdravý syn prodral na svět. Nemluvně mělo otevřené oči a vypadalo to, jako když se rozhlíží... a pak spočinulo očima na otci.

Porod je úžasný, pánové, ale nikdy mi nepřipadal krásný – ani v nejdivočejších představách. Podle mě je příliš brutální, než aby mohl být krásný. Ženské lůno je jako motor. Početím se ten motor nastartuje. Nejprve běží sotva jako na volnoběh... ale jak se ten kreativní cyklus blíží svému vyvrcholení v porodu, motor nabírá stále vyšší a vyšší obrátky. Jeho počáteční tichý šelest se mění v neustávající hukot, pak v dunění a nakonec v hlasitý, děsivý řev. Jakmile se ten motor jednou nastartuje, každá nastávající matka si uvědomí, že její život je v sázce. Buď porodí dítě a motor se opět zastaví, nebo ten motor bude bušit stále hlasitěji, silněji a rychleji, dokud nevybuchne a nepřivodí jí smrt v krvi a bolestech.

Tohle je příběh o narození, pánové, v předvečer onoho narození, které slavíme už skoro dva tisíce let.
####

Soukromou lékařskou praxi jsem zahájil v roce 1929 – byl to špatný rok na zahajování čehokoli. Dědeček mi mohl půjčit malou částku, měl jsem tedy větší štěstí než mnozí kolegové, ale přesto jsem se příští čtyři roky musel protloukat, jak se dalo.

Kolem roku 1935 se situace poněkud zlepšila. Vytvořil jsem si okruh stálých pacientů a z nemocnice White Memorial mi posílali řadu dalších ambulantních pacientů. V dubnu toho roku mě navštívila nová pacientka, mladá žena, které budu říkat Sandra Stansfieldová – tohle jméno je hodně podobné jejímu skutečnému jménu. Byla to mladá žena, běloška, která jako svůj věk udala dvacet osm let. Když jsem ji vyšetřil, usoudil jsem, že bude o tři až pět let mladší. Byla to blondýna, štíhlá a na tehdejší dobu vysoká – asi sto pětasedmdesát centimetrů. Byla docela hezká, ale působila stroze, až to člověka málem odrazovalo. Obličej měla svěží, obyčejný, oči inteligentní... a její ústa byla úplně stejně odhodlaná jako kamenná ústa Harriet Whiteové na soše naproti Madison Square Garden. Jméno, které uvedla do záznamu, nebylo Sandra Stansfieldová, ale Jane Smithová. Při vyšetření se ukázalo, že je v druhém měsíci těhotenství. Snubní prsten nenosila.

Po tom předběžném vyšetření – ještě než přišly výsledky těhotenského testu – moje zdravotní sestra Ella Davidsonová poznamenala: „To děvče včera? Jane Smithová? Jestli tohle jméno není vymyšlené, tak jsem blázen.“

Prisvědčil jsem. Přesto jsem ji dost obdivoval. K žádnému obvyklému mlžení, červenání se, šoupání nohama či fňukání se nesnížila. Byla přímá a věcná. I její falešné jméno bylo spíš věcné než co jiného. Vůbec se nepokoušela dodat mu zdání pravděpodobnosti nějakou „Betty Rucklehousovou“ nebo něčím podobným. Jako by říkala: Potřebujete do karty zapsat nějaké jméno, protože to vyžadují vaše předpisy. Tak tady nějaké jméno máte; ale než abych spoléhala na profesionální etiku člověka, kterého neznám, budu spoléhat sama na sebe. Jestli dovolíte.

Ella si odfrkla a neodpustila si pár poznámek – „tyhle moderní dívky“ a „drzé jako opice“ – ale byla to v jádru hodná žena a myslím, že tohle říkala jen pro zachování dekora. Věděla stejně dobře jako já, že ať je moje nová pacientka jakákoli, žádná coura s tvrdýma očima a ošlapanými podpatky to není. Ne; „Jane Smithová“ byla pouze nesmírně seriózní a nesmírně odhodlaná mladá žena – pokud něco takového vůbec lze vyjádřit slabošským příslovcem „pouze“. Byla to nepříjemná situace a ona byla rozhodnutá jí projít s veškerým půvabem a důstojností.

Týden po první návštěvě se dostavila znovu. Byl to líbezný den – jeden z těch prvních skutečně jarních dnů. Vzduch byl vlhý, obloha hebká, mléčně modravá a vánek voněl – byla to ona hřejivá, neurčitá vůně, která člověku připadá jako první signál, že příroda opět vstupuje do svého cyklu zrození. Takový den, kdy si člověk přeje být kilometry daleko od povinností a sedět naproti své vlastní báječné ženě – třeba na Coney Islandu nebo na Palisádách na druhé straně Hudsonu, s piknikovým košíkem na kostkovaném ubrusu; dotyčná dáma přitom má na hlavě velký bílý klobouk se širokou krempou a na sobě šaty bez rukávů, krásné jako sen.

„Jane Smithová“ měla šaty s rukávem, ale přesto byly krásné skoro jako sen; elegantní bílá plátěná tkanina s hnědým lemováním. Dále měla hnědé lodičky, bílé rukavice a klobouček ve tvaru zvonu, který byl poněkud z módy – poprvé jsem si uvědomil, že k bohaté ženě má daleko.

„Jste těhotná,“ oznámil jsem jí. „Předpokládám, že jste o tom příliš nepochybovala, nebo se mýlím?“ Jestliže mají přijít slzy, pomyslel jsem si, přijdou teď.

„Ne,“ odpověděla naprosto vyrovnaně. V očích nebylo po slzách ani památky, stejně jako toho dne nebylo ani památky po dešťových mracích na obzoru. „Obvykle mívám v tomto ohledu vše velmi pravidelně.“

Oba jsme se odmlčeli.

„Kdy můžu očekávat, že budu rodit?“ zeptala se pak s téměř neslyšným povzdechem. Byl to zvuk, jaký může člověk vydat, než se shýbne pro něco těžkého.

„Bude to vánoční miminko,“ odpověděl jsem. „Asi tak desátého prosince, ale může to být dva týdny před tímto datem i po něm.“

„Dobrá.“ Krátce zaváhala. „Vezmete si mě do péče? I když nejsem vdaná?“

„Ano,“ prisvědčil jsem. „Pod jednou podmínkou.“ Zachmuřila se a v tu chvíli se její tvář podobala tváři Harriety Whiteové jako nikdy. Člověk by si nepomyslel, že zamračená tvář teprve asi třiatřicetileté ženy může být tak hrozivá, ale tahle taková byla. Ta žena byla připravená odejít a skutečnost, že bude muset znovu podstoupit celý ten trapný proces s jiným doktorem, ji nemohla zadržet.

„A co by to mělo být?“ zeptala se bezbarvě, ale naprosto zdvořile.

Teď jsem pocítil nutkání uhnout očima před pevným pohledem jejích oříškově hnědých očí, ale vydržel jsem to. „Trvám na tom, že chci znát vaše skutečné jméno. Můžete dál všechny platby provádět v hotovosti, pokud tomu dáváte přednost, a já můžu zařídit, aby vám paní Davidsonová dál vypisovala recepty na jméno Jane Smithová. Jestliže ale máme projít příštích sedm měsíců společně, rád bych vás oslovoval jménem, na které slyšíte všude jinde.“

Dokončil jsem tento absurdní a škrobený proslůvek a pozoroval jsem ji, jak si vše promýšlí. Byl jsem si nějak jistý, že vstane, poděkuje mi za vynaložený čas a navždy zmizí. Byl bych zklamán, kdyby se to mělo stát. Měl jsem ji rád. A co víc, měl jsem rád přímost, s jakou řešila problém, který by z devadesáti žen ze sta udělal neobratné a nedůstojné lháře, zděšené živoucími hodinami ve svém nitru a tak zahanbené svou situací, že by nedokázaly vymyslet žádný rozumný plán, jak se s tím vyrovnat.

Domnívám se, že dnes by mnoho mladých lidí takový stav mysli považovalo za směšný, nesmyslný a dokonce těžko uvěřitelný. Lidé začali tak horlivě předvádět svou tolerantnost, že těhotné ženě bez snubního prstenu se dostává dvojnásobné péče oproti ženě, která ten prstýnek má. Vy si, pánové, dobře

pamatujete doby, kdy situace bývala zcela jiná – pamatujete jistě doby, kdy poctivost a pokrytectví se pomíchaly tak, aby vznikla situace, neskutečně obtížná pro ženu, která se dostala „do maléru“. Vdaná těhotná žena bývala za těch časů ženou zářící, jistou si svým postavením a hrdou na to, že plní úkol, kvůli kterému ji Bůh poslal na svět. Neprovdaná těhotná žena bývala v očích veřejnosti coura a obyčejně mívala sklon vidět se tak i sama. Byla, abych použil slova paní Davidsonové, „lehká“ a v tehdejší době a v tehdejší době se něco takového hned tak neodpouštělo. Takové ženy se většinou odplížily porodit své děti do jiného města. Některé polykaly prášky nebo skákaly z oken. Jiné odcházely k řeznickým anděličkářkám se špinavýma rukama, nebo se to pokoušely zařídit samy; za mé lékařské praxe mi zemřely před očima čtyři ženy na ztrátu krve v důsledku perforované dělohy – v jednom případě k tomu posloužilo rozbité hrdlo láhve, připevněné na vařečku. Dnes je opravdu těžké uvěřit, že se takové věci děly, ale ony se děly, pánové. Děly se. Byla to prostě nejhorší situace, do jaké se zdravá mladá žena mohla dostat.

„Tak ano,“ pronesla nakonec. „To je férové. Jmenuji se Sandra Stansfieldová.“ A podala mi ruku. Dost užasle jsem ji uchopil a potřásl jí. Byl jsem docela rád, že mě přitom Ella Davidsonová neviděla. Neřekla by ani slovo, ale příští týden bych měl kávu hořkou.

Usmála se – nejspíš tomu, jak zmateně se tvářím – a upřímně na mě pohlédla. „Doufám, že budeme přátelé, pane doktore. Právě teď přitele potřebuju. Jsem úplně vyděšená.“

„Chápu to a pokusím se vám být přítelem, když dovolíte, slečno Stansfieldová. Nemůžu pro vás teď něco udělat?“

Otevřela kabelku a vytáhla laciný notýsek a pero. Otevřela notýsek, připravila pero k psaní a podívala se na mě. Na okamžik jsem si zděšeně pomyslel, že mě požádá o jméno a adresu nějakého potratáře. Pak promluvila: „Ráda bych věděla, co bych měla jíst. Kvůli miminku, samozřejmě.“

Hlasitě jsem se zasmál. Užasle na mě pohlédla.

„Promiňte mi to – já jen, že vypadáte tak věčně.“

„Domnívám se,“ poznamenala, „že to miminko je teď součástí všeho, co dělám, nebo snad ne, pane doktore?“

„Ano. Samozřejmě že ano. A mám takový sešitek, který dávám všem těhotným pacientkám. Pojednává se v něm o dietě, váze, pití, kouření a o spoustě dalších věcí. Prosím vás, nesmějte se, až to uvidíte. Jestli se budete smát, dotkne se mě to, protože jsem to napsal já.“

Napsal jsem to – a byla to ve skutečnosti spíš brožura než sešitek; za nějaký čas se to rozšířilo a stala se z toho kniha s názvem Praktický průvodce těhotenstvím a porodem. V té době jsem se hodně zajímal o porodnictví – a zajímám se o něj dodnes, i když to tenkrát nebyla věc vhodná ke specializaci, pokud jste neměli spoustu konexí. Dokonce i pokud jste je měli, mohlo trvat deset až patnáct let, než jste si vytvořili opravdu solidní praxi. Vzhledem k tomu, že jsem kvůli válce zahájil praxi až v příliš zralém věku, nepocit'oval jsem, že mám času nazbyt. Spokojil jsem se s tím, že uvidím mnoho šťastných nastávajících maminek a porodím mnoho dětí – ale pouze jako praktický lékař. A to se také stalo; celkem jsem pomohl na svět více než dvěma tisícům dětí – což by stačilo naplnit přes padesát školních tříd.

Odbornou literaturu z této oblasti jsem vždycky sledoval pozorněji než literaturu z jiných oborů praxe praktického lékaře. A protože jsem měl své vlastní názory a byl jsem plný nadšení, raději jsem napsal svou vlastní brožuru, než abych jen šířil ony otřepané pravdy, které se tehdy tak často mladým matkám vnucovaly. Nebudu se zde zabývat celým souborem těch zatuchlostí – to bychom tu strávili celou noc – ale o několika se zmíním.

Na nadcházející matky se naléhalo, aby co nejméně stály na nohou, a za žádných okolností neměly chodit na procházky, protože jim hrozí potrat nebo porodní komplikace. Přitom porod je nesmírně vysilující práce, a taková rada se podobá radě udílené hráči, aby se na významný rugbyový zápas připravoval tak, že bude co nejméně posedávat, aby se příliš neunavil! Další radou za všechny peníze, kterou poskytovala spousta lékařů, bylo to, že nastávající maminky s mírnou nadváhou mají kouřit... kouřiti Důvod dokonale vyjadřovalo jedno tehdejší reklamní heslo. „Místo bonbonu jednu Lucky Strike.“ Lidé, kteří se domnívají, že když jsme vstoupili do dvacátého století, vstoupili jsme zároveň do věku lékařského osvícení a rozumu, nemají ani ponětí, jak naprosto šílené může lékařství někdy být. Možná to je dobře; jinak by jim vlasy zešedivěly hrůzou.

Věnoval jsem slečně Stansfieldové svou brožurku a ona si ji asi pět minut velice pozorně pročítala. Dovolil jsem se jí, jestli si mohu zapálit dýmku, a ona duchem nepřítomně přikývla, aniž zvedla oči od čtení. Když konečně zvedla hlavu, měla na rtech lehký úsměv. „Nejste náhodou nějaký revolucionář, pane doktore?“ zeptala se.

„Nač ta otázka? Protože radím nastávající matce, aby si vyřizovala své záležitosti pěšky, místo aby sedala v zakouřeném a drncajícím vagónu podzemní dráhy?“

„Prenatální vitaminy, co tohle je... doporučuje se plavání... a dechová cvičení! Jaká dechová cvičení?“

„K tomu se dostaneme později, a ne – nejsem žádný revolucionář. Ani zdaleka. Spíš jsem opozdilec, můj příští pacient už pět minut čeká.“

„Ach! Promiňte.“ Rychle vstala a tlustý sešitek zastrčila do kabelky.

„Nic se neděje.“

Nasoukala se do svého lehkého pláště a pohlédla na mě těma upřímnýma, oříškově hnědýma očima.

„Ne,“ řekla. „Žádný revolucionář. Myslím si, že vlastně člověka spíš... uklidňujete. Je to správný výraz?“

„Doufám, že to tak bude,“ přisvědčil jsem. „Ten výraz se mi líbí. Domluvte si prosím termíny návštěv s paní Davidsonovou. Rád bych vás viděl začátkem příštího měsíce.“

„Vaše paní Davidsonová mě nemá ráda.“

„Ale to určitě nemůže být pravda.“ Jenže já jsem nikdy neuměl moc dobře lhát, a vzájemná vřelost mezi námi se rázem vytratila. Ke dveřím ordinace jsem ji nedoprovodil. „Slečno Stansfieldová?“

Otočila se ke mně s chladně tázavým pohledem.

„Chcete si to miminko ponechat?“

Krátce se zamyslela a pak se usmála – byl to skrytý úsměv, jaký podle mě dokážou vykouzlit jen těhotné ženy. „Ano, chci,“ odpověděla a vyšla ven.

Do konce toho dne jsem ošetřil ještě jednovaječná dvojčata se stejnou otravou škumpou jedovatou, prořizl jsem furunkl, odstranil kovovou sponu z oka svářeče kovů a poslal jednoho ze svých nejstarších pacientů do White Memorial s něčím, co byla určitě rakovina. Na Sandru Stansfieldovou jsem tou dobou už úplně zapomněl. Znovu mi ji připamatovala až Ella Davidsonová slovy:

„Možná, že to nakonec není lehká holka.“

Zvedl jsem oči od složky posledního pacienta. Prohlížel jsem si jeho dokumentaci s pocity oné marnosti a znechucení, které většina lékařů zažívá, když poznají, že jsou zcela bezmocní; napadlo mě, že bych si měl pro takovou dokumentaci opatřit razítko – jenomže místo slov NEZAPLACENÝ ÚČET nebo ZAPLACENO či PACIENT SE ODSTĚHOVAL by na něm stálo ROZSUDEK SMRTI. Možná s lebkou a zkříženými hnáty, jako to bývá na láhvích s jedem.

„Prosím?“

„Ta vaše slečna Jane Smithová. Po dopolední návštěvě udělala něco naprosto zvláštního.“ Podle sklonu hlavy paní Davidsonové a výrazu kolem jejích úst bylo zřejmé, že tuto zvláštnost plně schvaluje.

„A copak to bylo?“

„Když jsem jí dala kartičku s termíny návštěv, požádala mě, abych spočítala výlohy. Všechny její výlohy. Včetně porodu a hospitalizace.“

To skutečně zvláštní bylo. Uvědomte si, že byl rok 1935, a slečna Stansfieldová působila zcela jako žena, která je odkázaná sama na sebe. Není na tom finančně dobře, dokonce moc dobře? Nemyslel jsem si to. Šaty, boty, rukavice, to vše měla elegantní, ale nenosila žádné šperky – dokonce ani bižuterii. A pak tu byl ten její klobouček – úplně nemoderní.

„Udělala jste to?“ zeptal jsem se.

„Jestli jsem to udělala? Samozřejmě, že jsem to udělala! A ona mi celou částku zaplatila. V hotovosti.“

Tato skutečnost, která paní Davidsonovou zřejmě překvapila nejvíc (nesmírně příjemně, pochopitelně), mne nepřekvapila vůbec. Jedna z věcí, které žádná Jane Smithová na světě nemůže udělat, je vypisovat šeky.

„Vytáhla z kabelky vkladní knížku, otevřela ji a rovnou na stůl mi odpočítala peníze,“ pokračovala paní Davidsonová. „Potom si uložila stvrzenku tam, kde předtím měla hotovost, vkladní knížku zase strčila do kabelky a řekla nashledanou. To vůbec není špatné, když pomyslíte na to, jak někdy musíme honit takzvané ‚vážené‘ lidi, aby nám vůbec zaplatili!“

Z nějakého důvodu mě to rozladilo. Netěšilo mě, že ta Stansfieldová udělala něco takového ani že paní Davidsonová je tak spokojená a rozradostněná, a z nějakého důvodu, který jsem nedovedl přesně vymezit tehdy a který nedokážu zformulovat dodnes, jsem nebyl spokojený ani sám se sebou. Nějak jsem se kvůli tomu cítil hloupě.

„Ale teď přece nemohla platit za hospitalizaci?“ namítl jsem – byla to směšná maličkost, které jsem se chytil, ale v tu chvíli to bylo to jediné, na čem jsem mohl vyjádřit své neveselé pocity dotčenosti a zklamání. „Koneckonců, nikdo z nás neví, jak dlouho bude muset v nemocnici zůstat. Nebo vy teď věštíte z křišťálové koule, Ello?“

„Řekla jsem jí totéž a ona se mě zeptala, jak dlouho se tam v průměru zůstává po porodu bez komplikací. Odpověděla jsem, že asi šest dní. Nebylo to správně; doktore McCarrone?“

Musel jsem připustit, že to bylo správně.

„Navrhla, že tedy zaplatí za šest dní. Pokud to bude delší, rozdíl doplatí, a pokud –“

„– to bude kratší, myjí peníze vrátíme,“ doplnil jsem ji otráveně. Pomyslel jsem si: K čertu s tou ženskou! – a pak jsem se rozesmál. Ta má ale kuráž. To nelze popřít. Hromskou kuráž.

Paní Davidsonová se usmála... a jestli jsem někdy v pokušení uvěřit, že o někom ze svých blízkých vím vše, co se vědět dá, vždycky si připomenu tenhle úsměv. Do toho dne bych dal krk na to, že v životě neuvidím, jak se paní Davidsonová, jedna z „nejslušnějších“ žen, které jsem znal, bude laskavě usmívat při pomýšlení na děvče, jež otěhotnělo mimo manželský svazek, „Kuráž? Nevím, pane doktore. Ale tahle žena ví, co chce. To rozhodně ví.“

Uplynul měsíc a slečna Stansfieldová se přesně v termínu dostavila na prohlídku; prostě se vynořila z toho širokého, obrovského proudu lidí, jímž byl New York tehdy a jímž je i dnes. Na sobě měla svěží modré Šaty, kterým se jí podařilo dodat zdání originality, jedinečnosti, i když si je zcela očividně vybrala z regálu s tucty úplně stejných šatů. Její jednoduché lodičky s nimi neladily; byly to tytéž hnědé boty, ve kterých jsem ji viděl posledně.

Pečlivě jsem ji vyšetřil a shledal jsem, že je v každém ohledu v pořádku. Sdělil jsem jí to, a ona měla radost. „Sehnala jsem ty prenatalní vitaminy, pane doktore.“

„Skutečně? To je dobře.“

Oči jí uličnický zajiskřily. „Lékárník mi radil, abych je nebrala.“

„Bůh mě chraň před mastičkáři,“ povzdechl jsem si a ona se zahihňala do sevřené dlaně – bylo to dětské gesto, působivé svou nestrojeností. „Ještě jsem nepoznal lékárníka, který by nebyl zhrzený lékař. A republikán. Prenatalní vitaminy jsou nová věc, a tak se na ně dívají s podezřením. Poslechla jste jeho radu?“

„Ne, poslechla jsem vaši. Vy jste můj doktor.“

„Děkuju vám.“

„Není zač.“ Zadívala se na mě přímým pohledem a už se nehihňala. „Doktore McCarrone, kdy to na mě začne být vidět?“

„Odhadoval bych to nejdřív na srpen. Nebo na září, jestli budete nosit oblečení, které je... ehm, volné.“

„Děkuji vám.“ Uchopila kabelku, ale k odchodu se hned nezvedla. Pomyslel jsem si, že si chce povídat... a neví, kde nebo jak začít.

„Vy chodíte do práce, jestli se nemýlím?“

Přikývla. „Ano. Já pracuji.“

„Smím se zeptat kde? Jestli ale raději, tak já –“

Zasmála se – byl to ostrý, neveselý smích, který se od onoho hihňání lišil jako den od noci. „V jednom obchodním domě. Kde jinde pracuje ve velkém městě neprovdaná žena? Prodávám voňavky tlustým dámám, které si dávají dělat na hlavě vodovou.“

„Jak dlouho v tom budete pokračovat?“

„Dokud si mého choulostivého stavu nevšimnou. Předpokládám, že mě pak vyzvou, abych šla, protože bych mohla některou tu tlustou dámu rozrušit. Otrés z toho, že je obsluhuje těhotná žena bez snubního prstýnku, by mohl způsobit, že se jim vlasy narovnají.“

Úplně najednou se jí oči zaleskly slzami. Rty se jí rozechvěly a já jsem zašmátral po kapesníku. Jenže ty

slzy nevytryskly – ani jediná. Na okamžik je měla na krajíčku, ale pak je mrknutím potlačila. Stiskla rty... a zase je uvolnila. Prostě se rozhodla, že neztratí vládu nad svými emocemi... a také ji neztratila. Bylo pozoruhodné to sledovat.

„Promiňte,“ omluvila se. „Jste na mě velmi laskavý. Nechci vám vaši laskavost oplácet úplně všední historkou.“

Zvedla se k odchodu a já jsem vstal s ní.

„Nejsem špatný posluchač,“ nabídl jsem se, „a mám trochu času. Následující pacient zrušil návštěvu.“

„Ne,“ zavrtěla hlavou. „Děkuji vám, ale ne.“

„Dobrá,“ přikývl jsem. „Ale je tu ještě něco.“

„Ano?“

„Nemám ve zvyku vyžadovat od pacientů – od žádného pacienta – aby mi platil předem. Doufám, že kdybyste... tedy, jestli máte pocit, že byste... nebo že musíte...“ zápasil jsem se slovy a nakonec jsem zmlkl.

„Jsem v New Yorku už čtyři roky, pane doktore, a jsem šetrná. Od srpna – nebo od září – budu muset žít z toho, co jsem si našetřila, a to až do doby, než se zase budu moct vrátit do práce. Není to velká suma a někdy, hlavně v noci, z toho mívám strach.“

Hleděla na mě klidně těma podivuhodnýma oříškovýmá očima.

„Připadalo mi lepší – bezpečnější – abych napřed zaplatila za miminko. Úplně přednostně. Protože v mých myšlenkách je miminko na úplně prvním místě – a také proto, že pokušení ty peníze utratit může být později velmi silné.“

„Dobře,“ přikývl jsem. „Ale pamatujte prosím na to, že já to považuji za platbu předem. Jestli ty peníze potřebujete, řekněte to.“

„Abych znovu probudila v paní Davidsonové dračici?“ v očích jí opět zablýsklo rozpustilé světýlko.

„Myslím, že ne. A teď, pane doktore –“

„Hodláte pracovat co nejdéle? Tak dlouho, jak jen to půjde?“

„Ano. Musím. Proč?“

„Myslím, že vás před odchodem trochu vystraším,“ poznamenal jsem.

Poněkud se jí rozšířily oči. „To nedělejte,“ bránila se. „Jsem už vyděšená až až.“

„Právě proto to udělám. Posad'te se ještě, slečno Stansfieldová.“ A když zůstávala stát, dodal jsem: „Prosím.“

Posadila se. Neochotně.

„Jste ve zvláštním a nezáviděníhodném postavení,“ promluvil jsem k ní a posadil jsem se na roh stolu. „A vy se s tou situací vyrovnáváte důstojně a s nadhledem.“

Začala něco říkat, ale já jsem ji zvednutím ruky zarazil.

„To je správné. Vzdávám vám za to poctu. Ale nechtěl bych nikdy vidět, že z obav o finanční zabezpečení miminku nějak ubližujete. Měl jsem jednu pacientku, která se navzdory mým neustálým radám, aby to nedělala, stahovala měsíc za měsícem do korbetu, a s tím, jak těhotenství postupovalo, utahovala stažení stále víc. Byla to ješitná, hloupá a protivná žena, a já si myslím, že to dítě vlastně vůbec nechtěla. Nedám moc na ty teorie o podvědomí, které se teď přetřásají snad v každé společnosti, ale kdybych na ně dal, nejspíš bych soudil, že se ta žena – nebo některá její část – snaží to dítě zabít.“

„A zabila ho?“ Obličej měla zcela nehybný.

„Ne, vůbec ne. Ale to dítě se narodilo jako duševně retardované. Je velmi pravděpodobné, že by se narodilo retardované tak jako tak, s tím já nepolemizuji – o tom, co takové věci zapříčiňuje, nevíme skoro nic. Ale způsobit to mohla.“

„Rozumím, oč vám jde,“ poznamenala tiše. „Nechcete, abych... abych se stahovala kvůli tomu, že bych pak mohla ještě měsíc nebo šest týdnů pracovat. Přiznám se, že mi ta myšlenka hlavou prolétla. Takže... děkuji vám za to vystrašení.“

Tentokrát jsem ji ke dveřím doprovodil. Rád bych se jí býval zeptal, jak mnoho či jak málo jí toho na vkladní knížce zůstalo a na jak dlouho jí to vystačí. Byla to otázka, na kterou by mi neodpověděla; to jsem věděl moc dobře. Proto jsem jen zažertoval o jejich vitamínech a rozloučil jsem se s ní. Odešla. Příští měsíc jsem se často přistihl, že na ni myslím v podivných okamžicích, a –

###

V tuto chvíli Johanssen přerušil McCarronovo vyprávění. Byli staří přátelé, a to mu nejspíš dávalo právo, aby mu položil otázku, která určitě vytanula na mysli nám všem.

„Miloval jste ji, Emlyne? Netýká se to právě toho, tohle všechno vyprávění o jejich očích a úsměvu a o tom, jak jste „na ni myslel v podivných okamžicích“?“

Napadlo mě, že McCarrona to přerušení pozlobí, ale nic takového se nestalo. „Na takovou otázku máte právo,“ přitakal. Odmlčel se a zahleděl se do plamenů. Zdálo se, že snad začal podřimovat. Pak zapraskal vyschlý suk, do komína se vznesl vír jisker a McCarron se rozhlédl kolem sebe, pohlédl nejprve na Johanssena a pak na nás ostatní.

„Ne. Nemiloval jsem ji. To, co o ní říkám, zní jako by mluvil zamilovaný muž – o jejich očích, šatech, úsměvu.“ Zapalovačem si zapálil dýmku; potahoval z ní, dokud se v dýmce nevytvořil žhavý tabákový popel. Potom zapalovač zaklapl, strčil ho do kapsy saka a vyfoukl kroužek dýmu, který mu pomalu vytvořil průhledný vonný obláček kolem hlavy.

„Obdivoval jsem ji. Nic víc a nic míň. A s každou její návštěvou můj obdiv rostl. Někdo z vás si nejspíš pomyslí, že to je příběh lásky, které se postavily do cesty osudové okolnosti. Nic nemůže být pravdě vzdálenější. Její příběh vycházel najevo po kouskách v průběhu příštího asi půl roku a až si ho, pánové, vyslechnete, myslím, že budete souhlasit s tím, že to je naprosto obyčejná historka, přesně tak, jak to ta žena sama říkala. Do velkoměsta ji to přitáhlo stejně jako tisíce jiných děvčat; pocházela z malého městečka...

... v Iowě nebo Nebrasce. Nebo to možná byla Minnesota – opravdu se už nepamatuju. V tom městečku hodně hrála divadlo na střední škole a na scéně obecního divadla – v místním týdeníku se objevovala její dobrá hodnocení, která psal divadelní kritik, absolvent angličtiny z Cow and Sileage Junior College – a ona přišla do New Yorku, aby se tu pokusila o hereckou kariéru.

I v tom se chovala prakticky – samozřejmě jen tak prakticky, jak to nepraktické ambice člověku vůbec můžou dovolit. Svěřila se mi, že šla do New Yorku, neboť nevěřila nevyčtenému názoru filmových magazínů, že každá dívka, která přijde do Hollywoodu, se může stát hvězdou – jeden den bude třeba popíjet limonádu v cukrárně Schwab a příští den si zahraje s Gablem nebo MacMurrayem. Říkala, že šla do New Yorku, protože si myslela, že tu pro ni bude snazší dostat se do branže... a – jak já si myslím – protože divadlo ji zajímalo víc než film.

Sehnala zaměstnání jako prodavačka parfémů v jednom velkém obchodním domě a zapsala se do kurzů herectví. To děvče bylo velice bystré a strašně odhodlané – měla vůli dočista ocelovou – ale byl to stejný člověk jako kdokoli jiný. Byla také osamělá. Osamělá tak, jak to asi znají jen svobodné dívky, které právě přijedou z malých městeček amerického Středozápadu. Stesk po domově není vždycky jen matná, nostalgická, téměř krásná emoce, i když právě tak nějak si to v duchu zřejmě představujeme. Může to být strašně rezavé ostří, může to být nemoc – nejen obrazná, ale i skutečná. Může v člověku změnit způsob nazírání na svět; tváře, které vidí na ulici, mu nepřipadají jen lhostejné, ale odporné... možná i zlovné. Stesk po domově je skutečná nemoc – bolestná touha vykořeněné rostliny.

Ať byla slečna Stansfieldová sebeobdivuhodnější, ať byla sebeodhodlanější, imunní vůči tomuhle nebyla. A to další následuje tak přirozeně, že to ani není třeba vyprávět. V hereckém kurzu byl jeden mladík. Párkrát si spolu vyšli. Ona ho nemilovala, ale potřebovala nějakého přítele. Než zjistila, že tohle přítel není a nikdy nebude, došlo ke dvěma příhodám. Ke dvěma sexuálním stykům. Zjistila, že je těhotná. Oznamila to tomu mladíkovi a ten ji ujistil, že bude stát při ní a „udělá, co se sluší“. O týden později zmizel ze svého podnájmů a žádnou adresu na sebe nezanechal. Tehdy přišla za mnou.

Když byla slečna Stansfieldová ve čtvrtém měsíci, obeznámil jsem ji s dýchací metodou – tedy s tím, čemu se dnes říká Lamazeova metoda. Tenkrát, abyste pochopili, o Monsieur Lamazeovi ještě nikdo neslyšel.

„Tenkrát“ – koukám, že se ten výraz každou chvíli znovu vynořuje. Omlouvám se, ale nic s tím udělat nedokážu – tolik se z toho, co jsem vám vyprávěl a co vám ještě povím, přihodilo jen proto, že se to stalo „tenkrát“.

Tak tedy... „tenkrát“, před pětáctičtyřiceti lety, by vám návštěva porodnického oddělení kterékoli velké americké nemocnice připadala jako návštěva blázince. Ženy, které rozrušeně pláčou, ženy, které křičí, že chtějí být mrtvé, ženy, které ječí, že nevydrží taková muka, ženy, které se řevem dovolávají Krista, aby jim odpustil jejich hříchy, ženy vykřikující takové nadávky a sprost'árny, že by jejich manželé a otcové nevěřili, že jejich manželky a dcery něco takového vůbec znají. To vše bývalo úplně normální, navzdory skutečnosti, že většina žen na světě rodí téměř mlčky, kromě chroptivých zvuků doprovázejících vydávané úsilí, jaké slýcháváme při každé velké tělesné námaze.

Za část této hysterie mohli lékaři. Bohužel to musím přiznat. Přispěly k tomu také historicky, které těhotné ženy vyslechly od příbuzných a přítelkyň, jež už měly porod za sebou. Věřte mi: když vám řeknou, že něco bude bolet, pak to bolet bude. Většina bolesti se nachází v mysli, a když se žena ztotožní s myšlenkou, že akt rození je nesnesitelně bolestný – když tu informaci získá od matky, sestery, vdaných přítelkyň a od svého lékaře – pak je mentálně připravena pociťovat obrovské, mučivé bolesti.

I když jsem měl pouhých šest let praxe, zvykl jsem si už na ženy, které se snaží vyrovnat se s dvojnásobným problémem: nejenom se skutečností, že jsou těhotné a že se musejí připravit na příchod nového človíčka, ale také se skutečností – většina z nich to za skutečnost rozhodně považuje – že vstoupily do rokle šeré smrti. Mnohé z nich se skutečně snažily dát své záležitosti do náležitých pořádku, aby v případě, že zemřou, mohli jejich manželé žít dál bez nich.

Tohle není vhodná doba ani místo k přednášce o porodnictví, ale měli byste vědět, že už mnohem dřív než „tenkrát“ byl v západních zemích porod nesmírně nebezpečný. Revoluce v medicíně, která začala kolem roku 1900, učinila z porodu záležitost mnohem bezpečnější, ale jen nesmyslně malý počet lékařů se to nastávajícím matkám obtěžoval říct. Bůhví proč. Je proto nějaký div, že většina porodnických oddělení vypadala jako uzavřený koridor v blázinci? Tady ty ubožáčky, jejichž čas konečně nadešel, prožívají něco, co jim – vzhledem k tehdejší téměř viktoriánským mravům – bylo popsáno jen velice mlhavě; tyto ženy pociťují, jak se onen porodní motor konečně rozbíhá na plné obrátky. Zmocní se jich posvátná hrůza a údiv, které si okamžitě vysvětlují jako nesnesitelnou bolest, a většina z nich cítí, že zakrátko pojde jako pes.

Při studiu problematiky těhotenství jsem objevil principy tichého porodu a dýchací metody. Křikem se mrhá energií, kterou lze lépe využít k vytlačení dítěte; křik způsobuje, že se ženy zadýchají, což přivádí tělo do stavu nouze – nadledvinky se rozběhnou naplno, dýchání a pulz se zrychlí – a to vše je skutečně zbytečné. Dýchací metoda měla matce pomoci, aby soustředila pozornost na daný úkol a aby se vyrovnala s bolestí tím, že využije vlastní zdroje těla.

V té době se tato technika v široké míře používala v Indii a Africe, v Americe ji využívala indiánská etnika, jako Šošoni, Kiovové a Micmacové, a odjakživa to znali eskymáci, ale jak můžete vytušit, západní lékaři se o to většinou zajímali pramálo. Jeden můj kolega – inteligentní člověk – mi na podzim roku 1931 vrátil rukopis mé brožury pro těhotné ženy, přičemž červeně přeškrtnul celou část o dýchací metodě. Na okraj načmáral poznámku, že kdyby se chtěl dozvědět o „negerských pověrách,“ koupil by si v trafikce nějaký magazín o záhadách!

Já jsem však tu pasáž z brožury nevyhodil, jak mi doporučoval, ale výsledky jsem s tou metodou měl smíšené – lépe se to nazvat nedalo. Některé ženy to využily s velkým úspěchem. Pak byly jiné, které zdánlivě myšlenku dokonale pochopily, ale jakmile se jim prohloubily a ztížily kontrakce, naprosto se přestaly ovládat. Ve většině těchto případů jsem zjistil, že celou myšlenku podryli a podkopali přátelé a příbuzní, kteří to sice mysleli dobře, ale v životě o takové metodě neslyšeli, a tak nevěřili, že by mohla skutečně fungovat.

Metoda se zakládala na myšlence, že sice žádné dva porody nejsou do detailu stejné, ale vcelku jsou si všechny velmi podobné. Existují čtyři stadia: kontrakce, nástup porodu, porod a vypuzení placenty. Při kontrakcích dochází k úplnému zpevnění břišního svalstva a svalstva pánevní oblasti; nastávající matka začíná stahy pociťovat od šestého měsíce. Mnoho prvorodiček očekává, že to bude cosi hrozného, jako břišní křeče, ale je to prý mnohem čistší – silně tělesný pocit, který se může prohloubit do bolesti podobné křeči. Jakmile žena, která používá dýchací metodu, pociť příchod stahů, začne dýchat v sérii krátkých, odměřených nádechů a výdechů. Každý dech vyrazí s vyfouknutím, jako by hrála na trubku ve stylu Dizzy Gillespieho.

V době nástupu porodu, kdy se asi tak každých patnáct minut začnou dostavovat bolestivější stahy, žena přejde na dlouhé nádechy, následované dlouhými výdechy – tak dýchá maratonec, když nastupuje do závěrečné fáze běhu. Čím silnější kontrakce, tím delší nádech-výdech. Ve své brožuře nazývám toto stadium „jízda na vlnách“.

Konečné stadium, kterým se zde potřebujeme zabývat, jsem nazval „lokomotiva“, a instruktoři Lamazeovy metody to často nazývají „čů-čů“ dýchání. Závěr doprovázejí bolesti, které se nejčastěji popisují jako hluboké. Ze strany rodičky je doprovází neodolatelné nutkání tlačit... vypudit dítě. Toto je okamžik, pánové, ve kterém tento úžasný, děsivý motor dosahuje vrcholných obrátok. Děložní hrdlo je plně otevřené. Děťátko začíná svou krátkou pouť porodními cestami, a kdybyste se podívali přímo mezi nohy rodičky, viděli byste, jak fontanela dítěte pulzuje jen pár centimetrů od volného prostoru. Rodička, která používá dýchací metodu, teď začne krátce, prudce nadechovat a vydechovat mezi rty, nenadechuje se do plic, nesípe, ale zcela kontrolovaně těžce dýchá. Je to skutečně ten zvuk, který vyražejí děti, když napodobují parní lokomotivu.

Tohle všechno má blahodárný účinek na tělo – rodička má dostatek kyslíku, aniž musí uvést své tělesné ústrojí do nouzového stavu, a sama zůstává při vědomí a bdělá, schopná ptát se a odpovídat, schopná přijímat pokyny. Jenže ještě daleko důležitější jsou samozřejmě mentální důsledky dýchací metody. Matka cítí, že se porodu dítěte aktivně účastní – že celý porod nějak řídí. Cítí, že její zážitek vrcholí... a že vrcholí i bolest.

Jistě chápete, že celý proces naprosto závisel na stavu mysli každé pacientky. Dýchací metoda byla neobyčejně zranitelná, neobyčejně křehká, a pokud jsem s ní měl i dost neúspěchů, vysvětlil bych to takhle – všechno, o čem lékař dokáže pacientku přesvědčit, dokážou zvrátit její příbuzní, kteří hrůzou lomí rukama, jakmile uslyší o takových barbarských praktikách.

Aspoň v tomto ohledu byla slečna Stansfieldová ideální pacientkou. Neměla žádné přítelkyně ani příbuzné, nikoho, kdo by jí víru v dýchací metodu vymlouval (i když zcela upřímně musím dodat, že pochybuji, že by jí někdo někdy vymlouvil cokoli, když se v této záležitosti nějak rozhodla), když v ni jednou začala věřit. A ona v ni skutečně uvěřila.

„Je to trochu jako autohypnóza, že?“ zeptala se mě, když jsme si o tom poprvé opravdu promluvili.

Potěšené jsem souhlasil. „Přesně tak! Ale ne abyste si myslela, že to je nějaký trik – pak by vás to zklamalo, až půjde do tuhého.“

„To si vůbec nemyslím. Jsem vám velmi vděčná. Budu pilně cvičit, pane doktore.“ Byla z těch žen, pro které byla dýchací metoda vynalezena, a když mi řekla, že bude cvičit, mluvila čistou pravdu. V životě jsem neviděl nikoho, kdo by se chopil nějaké myšlenky s takovým nadšením... ale dýchací metoda byla samozřejmě jako šitá na její národu. V tomto světě jsou miliony poslušných mužů a žen, a někteří z nich jsou zatraceně prima lidi. Ale jsou také druzí, kteří se doslova třesou na to, aby mohli o svém životě rozhodovat sami.

Když říkám, že dýchací metodu plně přijala, myslím to vážně... a myslím, že to dokazuje i příběh jejího posledního dne v obchodním domě, kde prodávala parfémy a kosmetiku.

Konec jejího výdělečného zaměstnání připadl na konec srpna. Slečna Stansfieldová byla štíhlá mladá žena v dobrém zdravotním stavu a tohle bylo, samozřejmě, její první dítě. Každý doktor vám řekne, že na takové ženě nemusí být nic vidět pět, možná i šest měsíců... a pak se jednoho dne rázem ukáže všechno.

Když se prvního září dostavila na pravidelnou měsíční prohlídku, smutně se zasmála a řekla mi, že zjistila, že dýchací metoda má ještě jiné využití.

„A to jaké?“ zeptal jsem se jí.

„Je to lepší než počítat do deseti, když vás někdo šíleně rozčílí,“ odpověděla. Ty oříškové oči tančily. „Přestože se lidi na vás dívají jako na blázna, když začnete odfukovat a funět.“

Dost ochotně mi vyprávěla, co se seběhlo. Předchozí pondělí přišla do práce jako obvykle, a mě nenapadá nic jiného, než že se přes víkend uskutečnila ta podivuhodně prudká proměna štíhlé mladé ženy v těhotnou mladou ženu – a ta proměna skutečně může být skoro tak náhlá jako proměna dne v noc v tropech. Anebo její nadřícená konečně usoudila, že její podezření už není pouhé podezření.

„O přestávce za mnou přijdte do kanceláře,“ vyzvala ji chladně ta žena, jakási paní Kellyová. Dříve se

ke slečně Stansfieldové chovala docela přátelsky. Ukazovala jí fotografie svých dvou dětí, které chodily na střední školu, a v jistou dobu si vyměňovaly recepty. Paní Kellyová se jí stále vyptávala, jestli si už našla nějakého „slušného chlapce“. Její laskavost a přátelskost byly najednou ty tam. A když o přestávce vstoupila do kanceláře paní Kellyové, vyprávěla mi slečna Stansfieldová, bylo jí jasné, co může čekat.

„Jste v tom,“ prohlásila úsečně tato dříve laskavá žena.

„Ano,“ přisvědčila slečna Stansfieldová. „Někteří lidé to tak označují.“

Tváře paní Kellyové nabyly barvy staré cihly. „Moc si na mě netroufejte, slečinko,“ vyštěkla. „Podle toho, jak vypadá vaše břicho, jste už byla troufalá až dost.“

Když mi to vyprávěla, v duchu jsem je obě viděl – slečna Stansfieldová upírá své upřímné oříškově hnědé oči na paní Kellyovou; je naprosto vyrovnaná, odmítá sklopit oči nebo plakat či vyjádřit jiným způsobem zahanbení. Myslím, že o svém stavu měla mnohem reálnější pojem než její nadřízená s dvěma skoro dospělými dětmi a manželem, který měl svou vlastní holímu a volil republikány.

„Koukám, že projevujete pozoruhodně málo studu nad tím, jak jste mě podvedla. Jen co je pravda!“ vybuchla paní Kellyová nenávisně.

„Nikdy jsem vás nepodvedla. O mém těhotenství nepadla až dodneška ani zmínka.“ Zvědavě pozorovala paní Kellyovou. „Jak můžete tvrdit, že jsem vás podvedla?“

„Já vás vzala domů!“ vykřikovala paní Kellyová. „Pozvala jsem vás na večeři... s mými syny.“ Pohlédla na slečnu Stansfieldovou s naprostým odporem.

V tuto chvíli začal v slečně Stansfieldové kypět hněv. Takový hněv, jak mi řekla, v životě nepocítila. Musela si být sice vědoma toho, jaké reakce může očekávat, až tajemství vyjde najevo, ale jak mi kdokoli z vás, pánové, dosvědčí, rozdíl mezi akademickou teorií a reálnou praxí může někdy být otřesně velký.

Slečna Stansfieldová pevně stiskla ruce v klíně a ohradila se: „Jestli naznačujete, že jsem se někdy pokoušela svádět vaše syny, tak je to ta nejhnusnější špína, jakou jsem v životě slyšela.“

Paní Kellyová trhla hlavou, jako kdyby dostala políček. Z tváří se jí vytratila ona cihlová barva a zanechala po sobě jen dva malé horečnaté fličky. Obě ženy na sebe zarputile hleděly přes psací stůl posetý vzorky voňavek; místnost voněla neurčitými květy. Tahle chvíle, jak vyprávěla slečna Stansfieldová, se zdála být mnohem delší, než ve skutečnosti byla.

Potom paní Kellyová trhnutím otevřela jedno šuple a vytáhla hnědý šek se zářivě růžovou poukázkou na odstupné. Vycenila zuby, jako by skutečně každé slovo ukousávala, a prohlásila: „V tomhle městě hledají práci stovky slušných dívek, a tak si nemyslím, že musíme zaměstnávat zrovna takovou kokotu, jako jste vy, má drahá.“

Slečna Stansfieldová se mi svěřila, že právě ono poslední opovržlivé „má drahá“ jí vehnalo všechen hněv do hlavy. Okamžik poté paní Kellyové klesla čelist a rozšířily se jí oči, když slečna Stansfieldová – ruce zaklesnuté do sebe pevně jako články ocelového řetězu, tak pevně, že jí zůstaly modřiny (když se dostavila prvního září na prohlídku, byly stále ještě zcela zřetelně vidět) – začala se stisknutými zuby „dělat lokomotivu“.

Ta historka nebyla vůbec legrační, ale když jsem si to představil, vybuchl jsem smíchy a slečna Stansfieldová se ke mně přidala. Paní Davidsonová nakoukla dovnitř – snad aby se ujistila, že jsme se nenadýchali rajského plynu – a zase odešla.

„Bylo to to jediné, co jsem mohla dělat,“ smála se slečna Stansfieldová a kapesníčkem si otírala slzy smíchu z očí. „Protože v tu chvíli jsem se viděla, jak natahuju ruku a smetám lahvičky se vzorky parfémů – úplně všechny až do poslední z nich – ze stolu na podlahu, která byla betonová a bez koberce. Já jsem o tom nepřemýšlela, já jsem to viděla! Viděla jsem, jak se tříští o podlahu a plní místnost tak příšerným puchem té směsice vůní, že by to tam museli vykourit.“

Chystala jsem se to udělat; nic mi v tom nemohlo zabránit. Pak jsem začala „dělat lokomotivu“ a všechno se srovnalo.

Dokázala jsem si vzít šek i růžovou poukázku, vstát a odejít. Poděkovat jsem jí samozřejmě nemohla – pořád ještě jsem byla lokomotiva!“

Znovu jsme se zasmáli, ale pak opět vystřízlivěla.

„Teď už mě to všechno přešlo a já ji dokonce dokážu maličko politovat – nezní to strašně zatvrzele?“

„Vůbec ne. Myslím, že chovat takové pocity je obdivuhodné.“

„Smím vám ukázat, co jsem si koupila za odstupné, doktore McCarrone?“

„Ano, prosím.“

Otevřela kabelku a vytáhla malou plochou krabičku. „Koupila jsem to v zastávámé,“ vysvětlila mi. „Za dva dolary. A byl to jediný okamžik v celé té hrozné noční můře, kdy jsem se styděla a cítila jsem se nečestně. Není to divné?“

Otevřela krabičku a položila ji na stůl, abych se mohl podívat dovnitř. To, co jsem uviděl, mě nepřekvapilo. Byl to jednoduchý zlatý snubní prstýnek.

„Budu dělat, co je třeba,“ dodala. „Bydlím v něčem, co by paní Kellyová bezpochyby označila za ‚slušný penzion‘. Moje domácí je laskavá a přátelská... jenže paní Kellyová byla také laskavá a přátelská. Myslím, že mě teď kdykoli může vyzvat, abych se odstěhovala, a obávám se, že jestli se zmíním o přeplatku nájemného, který u ní mám, nebo o vratném depozitu, který jsem hned na začátku musela složit kvůli případným škodám na zařízení, vysměje se mi do očí.“

„Drahá slečno, to by bylo zcela nezákonné. Jsou tu soudy a advokáti, kteří vám pomůžou náležitě odpovědět na takové –“

„Soudy jsou pánské kluby,“ přerušila mě klidně, „a nevyšinou se z kolejí kvůli tomu, aby pomohly ženě v mém postavení. Možná bych peníze zpátky dostala, možná ne. Ať tak či onak, výdaje a starosti a... nepříjemnosti... sotva mají cenu těch asi sedmačtyřiceti dolarů. Ale hlavně jsem se vám o tomhle vůbec neměla zmiňovat. Ještě se to nestalo a třeba se to ani nestane. Ale každopádně se od nynějška hodlám chovat prakticky.“

Zvedla hlavu a pohlédla mi do očí.

„Vyhlídla jsem si jeden podnájem ve Village – jen pro každý případ. Je to ve druhém poschodí, ale je to čisté a o pět dolarů měsíčně levnější, než co mám teď.“ Vytáhla prstýnek z krabičky. „Tohle jsem měla na ruce, když mi domácí ukazovala ten pokoj.“

Nasadila si ho na prostředníček levé ruky s maličko znechuceným úšklebkem, jehož si podle mě vůbec nebyla vědoma. „Tak. A teď jsem paní Stansfieldová. Manžel byl řidič nákladáku a zemřel při nehodě na trati Pittsburgh – New York. Je to moc smutné. Ale už nejsem žádná holka s ošlapanými podpatky a mé dítě už není bastard.“

Pohlédla na mě a v očích se jí opět zaleskly slzy. Viděl jsem, jak se jí jedna skutálela po tváři.

„Prosím vás,“ zamumlal jsem nešťastně; natáhl jsem se přes stůl a vzal jsem ji za ruku. Byla velmi, velmi studená. „Neplačte, má drahá.“

Otočila ruku – byla to levá ruka – v mé dlani a zahleděla se na prstýnek. Usmála se a ten úsměv byl trpký jako žluč s octem dohromady, pánové. Vytryskla jí další slza – jen ta jediná.

„Když teď uslyším, jak cynici říkají, že doby kouzel a zázraků jsou dávno za námi, budu vědět, že jsou bláhoví, vidíte, pane doktore? Jestliže si můžete v zastávámé koupit prstýnek za dva dolary, a ten prstýnek okamžitě odstraní prostopášnost a nemanželský původ, jak jinak byste to nazval než kouzlo? Laciný trik.“

„Slečno Stansfieldová... Sandro, jestli dovolíte... jestli potřebujete pomoc... jestli pro vás můžu něco udělat –“

Odtáhla ode mě ruku – kdybych ji býval uchopil za pravou místo za levou, možná by to neudělala. Nemiloval jsem ji, říkal jsem vám to už dřív, ale v tu chvíli jsem ji milovat mohl; jen taktak, že jsem se do ní nezamiloval. Možná, kdybych ji byl vzal za pravou ruku a nikoli za ruku s tím prstenem, a kdyby mi dovolila, abych ji držel jen o chvíli déle, dokud ji má dlaň neohřeje, možná bych se byl zamiloval.“

„Jste hodný, laskavý člověk a už jste toho pro mě i pro mé děťátko hodně udělal... a vaše dýchací metoda je mnohem lepší kouzlo než tenhle hrozný prstýnek. Vždyť mě koneckonců zachránila před vězením kvůli úmyslnému poškozování cizího majetku!“

Krátce potom odešla a já jsem se postavil k oknu a pozoroval ji, jak odchází po chodníku k Páté avenue. Panebože, jak já ji obdivoval! Vypadala tak křehce, tak mladě a byla tak očividně těhotná – ale přesto na ní nebylo nic bojácného či váhavého. Nijak se neplížila, ale kráčela, jako když má na své místo na chodníku plně právo.

Zmizela mi z dohledu a já se vrátil k psacímu stolu. Oči mi přitom ulpěly na zarámované fotografii, která

visela na zdi vedle mého diplomu, a po zádech mi přeběhl mráz. Po celém těle, dokonce i na čele a na hřbetě rukou, mi naskočila studená husí kůže. Jako strašlivý háv na mě padl nejdusivější strach, jaký jsem kdy zažil, a já jen zalapal po dechu. Byl to krátký okamžik jasnozření, pánové. Neúčastním se polemik o tom, jestli takové věci existují, nebo ne; vím, že existují, protože mně se to přihodilo. Jen jednou, toho teplého dopoledne na začátku září. Modlím se k Bohu, aby se mi už nic takového nepřihodilo znovu.

Tu fotografii udělala moje matka v den, kdy jsem dokončil studium na lékařské fakultě. Stojím na ní před White Memorial s rukama za zády a zubím se jako kluk, kterému právě dovolili strávit celý den na kolotoči. Po mé levé ruce bylo vidět sochu Harriet Whiteové, a i když ji fotografie uřízla asi v půlce holení, bylo zřetelně vidět podstavec a ten podivně nelítostný nápis – Není útěchy bez bolesti; bez utrpení není spasení. Právě pod touto sochou otcovy první manželky, přímo pod tímto nápisem, Sandra Stansfieldová o necelé čtyři měsíce později zemřela při nesmyslné nehodě, která se stala ve chvíli, kdy přijížděla do nemocnice porodit své dítě.

Tenkrát na podzim vyjádřila jisté obavy, že nebudu u jejího porodu – že nebudu na Vánoce v New Yorku nebo že nebudu na drátě. Částečně se bála, že u porodu bude nějaký jiný doktor, který bude ignorovat její přání použít dýchací metodu a místo toho jí dá rajský plyn nebo provede paracervikální blokádu.

Ujistit oval jsem ji, jak jen jsem mohl, že nemám důvod z města odjíždět, že nemám žádné příbuzné, které bych o svátcích navštěvoval. Matka mi zemřela dva roky předtím a já neměl nikoho než jednu svobodnou tetu v Kalifornii... a s vlakem jsem nebyl zrovna velký kamarád; to vše jsem slečně Stansfieldové vysvětloval.

„Necítíte se někdy osamělý?“ zeptala se slečna Stansfieldová.

„Někdy ano. Obyčejně mám ale pořád něco na práci. A teď si vezměte tohle.“ Na lístek papíru jsem naškrábal své domácí telefonní číslo a podal jsem jí ho. „Kdyby se vám v ordinaci ozval záznamník, až to na vás přijde, tak mi zavolejte domů.“

„Ach ne, to bych nemohla –“

„Chcete použít dýchací metodu, nebo chcete dostat nějakého felčara, který si bude myslet, že jste se zbláznila, a jakmile začnete ‚dělat lokomotivu‘, sáhne pro éter?“

Pousmála se. „Tak dobře. Přesvědčil jste mě.“

Jenže podzim šel dál, řezníci na Třetí avenú začali inzerovat své „mladé a šťavnaté krocany“, a ukázalo se, že její mysl stále nedochází klidu. Skutečně musela opustit podnájem, kde bydlela v době, kdy jsem ji poznal, a přestěhovala se do Village. Ale tohle jí aspoň vyšlo docela dobře. Dokonce si našla i jakousi práci. Jedna nevidomá paní se slušným příjmem si ji najala na lehké domácí práce a na to, aby jí předčítala z děl Gena Strattona Portera a Pearl Buckové. Bydlela v přízemí domu slečny Stansfieldové. Ta nabyla onoho doružova kvetoucího vzezření, jaké mívají zdravé ženy v posledních třech měsících těhotenství. Avšak v tváři měla jakýsi stín. Mluvil jsem na ni a ona odpovídala pomalu... a když jednou neodpověděla vůbec, zvedl jsem oči od poznámek a viděl jsem, že se s podivným, zasněným výrazem očí dívá na tu zarámovanou fotografii vedle mého diplomu. Pocítil jsem, jak mi opět přeběhl po zádech mráz... a její odpověď, která neměla s mou otázkou nic společného, mi od toho pocitu nijak neulevila.

„Mám takový pocit, pane doktore, někdy dost silný pocit, že jsem odsouzena k záhubě.“

Bláznivá, melodramatická slova! A přesto, pánové, odpověď, která se mi drala na rty, byla: Ano. Já to cítím také. Samozřejmě jsem ta slova spolkl; doktor, který by něco takového řekl, by měl okamžitě prodat své nástroje a lékařské knihy a měl by se začít živit jako instalatér nebo tesař.

Vysvětlil jsem jí, že není první těhotnou ženou, která má takové pocity, a že nebude ani poslední. Zdůraznil jsem, že ten pocit je dokonce tak běžný, že ho doktoři ironicky označují za syndrom rokle šeré smrti. Myslím, že jsem se o tom dnes večer již zmiňoval.

Slečna Stansfieldová naprosto vážně přikývla a já si dodnes pamatuji, jak mladě toho dne vypadala a jak velké mi připadalo její břicho. „Vím o tom,“ přisvědčila. „To jsem už pocítila. Ale tohle je něco úplně jiného než tamten pocit. Tohle je, jako když se něco zjevuje v celé své hrůze. Je to bláznivé, ale nemůžu to ze sebe setřást.“

„Musíte to zkusit,“ nabádal jsem ji. „Není to dobré pro –“

Ale ona se ode mě odklonila. Opět se zadívala na fotografii.

„Kdo je to?“

„Emlyn McCarron,“ odpověděl jsem a pokusil jsem se zavtipkovat. Vyznělo to nesmírně uboze. „V dobách před válkou Severu proti Jihu, když byl ještě mladý.“

„Ne, vás jsem samozřejmě poznala,“ zavřela hlavou. „Ta žena. Že je to žena, se pozná jen podle lemu sukně a bot. Kdo je to?“

„Jmenuje se Harriet Whiteová,“ odpověděl jsem a pomyslel jsem si: A její tvář bude první, kterou uvidíte, až přijedete porodit. Znovu jsem pocítil, jak mi po zádech přeběhl mráz – to děsivé, neurčité mrazení. Její kamenná tvář.

„A co se píše na tom podstavci?“ zeptala se a oči přitom měla stále zasněné, skoro jako v transu.

„Nevím,“ zalhal jsem. „Moje hovorová latina není moc dobrá.“

Té noci jsem měl nejhorší sen svého života – probudil jsem se z něj ochromený hrůzou, a kdybych býval byl ženatý, vyděsil bych nebohou manželku k smrti.

V tom snu jsem otevřel dveře ordinace a tam stála Sandra Stansfieldová. Měla na sobě hnědé lodičky, elegantní bílé plátěné šaty s hnědým lemováním a ten staromódní klobouček ve tvaru zvonu. Ale ten klobouček se nacházel mezi jejími řadry, protože hlavu nesla v rukou. Bílé plátno bylo potřísněné zasklou krví. Z krku jí stříkala krev a cákala až na strop.

A pak se jí chvějivě otevřely oči – ty nádherné, oříškově hnědé oči – a upřely se na mě.

„Odsouzená k záhubě,“ pravila ta mluvící hlava. „Odsouzená k záhubě. Jsem odsouzená k záhubě. Bez utrpení není spasení. Je to laciný trik, ale nic jiného nemáme.“

V tu chvíli jsem se s křikem probudil.

Její plánovaný termín 10. prosince nadešel a minul. Vyšetřil jsem ji 17. prosince a usoudil jsem, že děťátko se sice určitě narodí v roce 1935, ale odhad jeho příchodu jsem teď posunul až na povánoční období. Slečna Stansfieldová to přijala s povděkem. Zdálo se, že se zbavila onoho stínu, který nad ní celý podzim visel. Na paní Gibbsovou, nevidomou paní, která ji najala, aby jí předčítala a vykonávala lehké domácí práce, velmi zapůsobila – zapůsobila na ni dokonce natolik, že svým přítelkyním vyprávěla o té statečné mladé vdově, která navzdory nedávné bolestné ztrátě a svému pozeňnanému stavu hledí budoucnosti vstříc s takovým odhodláním a dobrou náladou. Některé přítelkyně nevidomé paní vyjádřily zájem, že by ji po porodu zaměstnaly.

„Přijmu i jejich nabídky,“ sdělila mi. „Kvůli děťátku. Ale jen do doby, než se zase budu moct postavit na nohy a najít si něco stálého. Někdy si myslím, že nejhorší na tom – na všem, co se stalo – je, že to změnilo můj pohled na lidi. Někdy mě napadá: ‚Jak můžeš klidně spát, když víš, že jsi tu milou starou paní podvedla?‘ a pak si pomyslím: ‚Kdyby věděla pravdu, vyhodila by tě ze dveří, stejně jako všichni ostatní.‘ Každopádně to je lež, a já občas cítím, jak mi to tíží srdce.“

Než toho dne odešla, vytáhla z kabelky malý, pestrobarevný balíček a nesměle mi ho přistrčila přes stůl. „Veselé Vánoce, pane doktore.“

„To jste neměla,“ namítl jsem a otevřel jsem šuple, ze kterého jsem vytáhl svůj dárek pro ni. „Ale protože jsem to udělal taky –“

Chvilku na mě překvapeně koukala a pak jsme se oba rozesmáli. Dala mi stříbrnou sponu na kravatu s Aeskulapovým žezlem. Já jsem jí dal album na fotografie jejího dítěte. Tu sponu mám pořád; jak vidíte, pánové, mám ji i dnes večer. Co se stalo s albem, to vám neumím říct.

Doprovodil jsem ji ke dveřím, a když jsme k nim došli, otočila se, položila mi ruce na ramena, stoupla si na špičky a políbila mě na ústa. Její rty byly chladné a pevné. Nebyl to vášnivý polibek, pánové, ale nebyl to ani polibek, jaký můžete čekat od sestry nebo tety.

„Ještě jednou vám děkuju, pane doktore,“ hlesla poněkud bez dechu. Tváře měla krásně vybarvené a oříškově hnědé oči jí třpytivě zářily. „Děkuju vám za všechno.“

Zasmál jsem se – poněkud stísněně. „Mluvíte, jako kdybychom se už nikdy neměli vidět, Sandro.“ Myslím, že to bylo podruhé a naposledy, kdy jsem ji oslovil křestním jménem.

„My se určitě uvidíme,“ ujistila mě. „O tom nepochybujou ani trochu.“

A měla pravdu – i když nikdo z nás nemohl předvídat strašlivé okolnosti toho posledního setkání.

Porodní bolesti přišly na Sandru Stansfieldovou na Štědrý den, krátce po šesté hodině večer. Sníh, který padal celý den, se tou dobou proměnil v břečku. A v době, kdy slečna Stansfieldová začala pociťovat bolesti v krátkých intervalech, což bylo o necelé dvě hodiny později, se ulice města proměnily v nebezpečné ledové kluziště.

Nevidomá paní Gibbsová měla velký, prostorný byt v přízemí, a slečna Stansfieldová v půl sedmé opatrně sešla po schodech, zaklepala na dveře, a když paní Gibbsová otevřela, zeptala se jí, jestli si od ní smí zatelefonovat pro taxi.

„Kvůli děťátku, má drahá?“ zeptala se rozechvěle paní Gibbsová.

„Ano. Sice to teprve začalo, ale v tomhle počasí nechci nic riskovat. Taxíku to bude trvat dlouho.“

Zavolala pro taxi a pak zavolala mně. V té době, bylo tři čtvrtě na sedm, přicházely bolesti v pětadvacetiminutových intervalech. Zopakovala mi, že kvůli špatnému počasí zařizuje všechno dřív.

„Nechtěla bych, aby přišlo na svět na zadním sedadle taxíku,“ řekla mi. Mluvila neobyčejně klidně.

Taxík se opozdil a intervaly porodních bolestí slečny Stansfieldové se zkracovaly rychleji, než bych byl předvídal – ale jak už jsem říkal, žádné dva porody nejsou do detailu stejné. Když řidič viděl, že jeho cestující každou chvíli čeká dítě, pomohl jí sejít po kluzkých schodech a neustále ji naléhavě napomínal:

„Bud'te opatrná, paní“. Slečna Stansfieldová jenom přikyvovala; veškerou pozornost věnovala hlubokým nádechům a výdechům, protože se právě dostavily další stahy. Z pouličních lamp a ze střech automobilů odpadávala sněhová břečka; na žlutém světelném kuželu taxíku se roztékala do velkých kapek. Paní Gibbsová mi později pověděla, že mladý taxikář byl nervóznější než „ubohá, drahá Sandra“ a že byl pravděpodobně příčinou, která k nehodě přispěla.

Další příčinou byla téměř určitě samotná dýchací metoda.

Taxikář se proplétal kluzkými ulicemi, pomalu objížděl účastníky drobných automobilových nehod, po centimetrech projížděl ucpanými křižovatkami a pomalu se blížil k nemocnici. On sám neutrpěl při nehodě vážné zranění a já jsem s ním v nemocnici mluvil. Říkal, že ho znervózňoval zvuk stálého hlubokého dýchání, který přicházel ze zadního sedadla. Pořád se díval do zpětného zrcátka, jestli ta žena „není v posledním tažení“. Prý by býval byl méně nervózní, kdyby párkrát hlasitě zakřičela, tak jak se to od žen v tomhle stavu očekává. Několikrát se jí ptal, jestli je v pořádku, a ona jen přikývla a s hlubokými nádechy a výdechy pokračovala „v jízdě po vlnách“.

Když byli asi dva nebo tři domovní bloky od nemocnice, zřejmě pocítila nástup poslední porodní fáze. Od chvíle, kdy nastoupila do taxíku, uplynula hodina – taková byla dopravní zácpa – ale tohle přesto postupovalo na prvorodičku mimořádně rychle. Šofér si všiml, že začala dýchat jinak. „Začala těžce dechat, jako pes v parném dni, pane doktore,“ popisoval mi to. Začala „dělat lokomotivu“.

Téměř ve stejnou chvíli taxikář spatřil mezeru mezi vlekoucími se automobily a vyrazil do ní. Cestu k White Memorial měli teď otevřenou. Nemocnice se nacházela necelé tři bloky před nimi. „Viděl jsem sochu tý ženský,“ vzpomněl si. Chtěl se té těžce dýchající, těhotné pasažérky co nejrychleji zbavit, a tak znovu šlápl na plyn a vůz poskočil vpřed; kola se skoro jen klouzala po ledu.

Já jsem šel do nemocnice pěšky a můj příchod se časově shodoval s příjezdem taxíku jen proto, že jsem netušil, jak moc se zhoršily podmínky pro jízdu autem. Byl jsem přesvědčen, že ji už najdu nahoře v pokoji, náležitě přijatou pacientku s veškerými papíry už podepsanými a s dokončeným předporodním vyšetřením, pacientku, která klidně prochází střední porodní fází. Stoupal jsem po schodech, když v tom jsem uviděl, jak se na zledovatělé vozovce, kterou údržbáři ještě nestihli posypat škvárou, náhle prudce sbíhají světla dvou párů reflektorů. Otočil jsem se právě v okamžiku, kdy se to stalo.

Od úrazové ambulance vyjízděla sanitka zrovna ve chvíli, kdy k nemocnici dorazil taxík slečny Stansfieldové. Taxík jel prostě příliš rychle, než aby dokázal zastavit. Taxikář zpanikařil a prudce dupl na brzdu, místo aby zlehka přibrzdil. Taxík dostal smyk a začal se stáčet bokem. Pulzující světelný maják sanitky vrhal přes scénu pohyblivé pruhy krvavého světla a jeden z nich zrudně osvětlil obličej Sandry Stansfieldové. V tom jediném okamžiku to byl onen obličej z mého snu, tentýž zakrvácený obličej s otevřenými očima, který jsem viděl na její useknuté hlavě.

Vykřikl jsem její jméno, seběhl jsem dva schody dolů, uklouzl jsem a rozplácl jsem se na zemi. Narazil jsem si loket, až mi to ochromilo ruku, ale nějak se mi podařilo nepustit z ní černý doktorský kufřík.

Zbytek toho, co se stalo, jsem viděl z místa, kde jsem ležel; v hlavě mi zvonilo, loket pronikavě bolel.

Sanitka zabrzdila a také se začala smýkat ze strany na stranu. Zadkem narazila do podstavce sochy. Zadní dveře se rozlétly dokořán. Jako jazyk z nich vylétla pojízdná nosítka, bohudíky prázdná, a zůstala ležet převrácená na ulici; jejich kola se stále otáčela. Jak se oba vozy k sobě blížily, na chodníku vykřikla jakási mladá žena a pokusila se utéct. Po dvou krocích jí podklouzly nohy a ona dopadla na břicho. Kabelka jí vylétla z ruky a řítila se po zledovatělém chodníku jako kulečnicková koule.

Taxík se otočil o sto osmdesát stupňů a klouzal se teď zádí napřed, a já jsem zřetelně uviděl taxikáře. Bláznivě točil volantem, jako dítě v autíčku na pouti. Sanitka se odrazila od sochy Harriet Whiteové... a bokem narazila do taxíku. Ten se otočil kolem dokola a s děsivým nárazem dopadl na podstavec sochy. Jeho žluté světlo s nápisem RADIOTAXI vybuchlo jako bomba. Levý bok taxíku se zmačkal jako hedvábný papír. Vzápětí jsem viděl, že to nebyl jen levý bok; taxík narazil do podstavce v takovém úhlu a tak prudce, že ho to roztrhlo na dva kusy. Sklo se rozsypalo po kluzkém ledu jako diamanty. A moje pacientka proletěla pravým zadním oknem zdeformovaného taxíku jako hadrová panenka.

Stál jsem zase na nohou, aniž jsem si to uvědomoval. Divoce jsem se rozběhl po schodech dolů, znovu jsem uklouzl, zachytil jsem se zábradlí a utíkal dál. Uvědomoval jsem si jediné to, že slečna Stansfieldová leží v nejasném stínu, který vrhala socha Harriet Whiteové, asi šest metrů od místa, kde sanitka zůstala ležet na boku; její majáček stále vrhal do noci přerušované červené světlo. S tou postavou bylo cosi hrozně v nepořádku, ale já jsem skutečně nevěděl, co to je, dokud jsem nohou nenarazil do něčeho tak silně, že jsem se málem znovu natáhl na zem. Věc, do které jsem kopl, odlétla stranou jako kabelka té mladé ženy; spíš klouzala, než aby se kutálela. Pouze pramen vlasů – zakrvácených a pokropených střípky skla, ale přesto zřetelně plavých – mi napověděl. Při nehodě byla slečna Stansfieldová dekapitována. To, co jsem odkopl k zamrzlému kanálu, byla její hlava.

Zcela ochromen jsem došel k jejímu tělu a obrátil jsem ho. Myslím, že jsem se pokusil vykřiknout, jakmile jsem to udělal, jakmile jsem to spatřil. Pokud jsem se o to pokusil, žádný zvuk se neozval; nedokázal jsem ho ani vydat. Víte, pánové, ta žena stále ještě dýchala. Prsa se jí rychle a lehce zvedala a klesala v rytmu mělkého dechu. Na rozepnutý kabát a krví prosáklé šaty s pleskáním dopadal ledový sníh. A já jsem uslyšel vysoký, slabý pískavý zvuk. Zesiloval a opět slábl jako čajová konvice, která nemůže chytnout var. Byl to vzduch nadechovaný odříznutou průdušnicí a pak opět vydechovaný; drobné šumy vzduchu v neumělé píšťalce hlasivek, které už neměly ústa, aby z nich vytvořila zvuk.

Chtěl jsem utéct, ale neměl jsem vůbec sílu; klesl jsem vedle ní na ledovou zem na kolena a ruku jsem si přitiskl k ústům. Vzápětí jsem si všiml, že dolní částí jejích šatů prosakuje čerstvá krev... a že je tam nějaký pohyb. Náhle se mě zmocnilo horečnaté přesvědčení, že je pořád ještě šance zachránit to dítě.

Myslím, že když jsem jí šklubnutím vytáhl šaty nad pas, začal jsem se smát. Myslím, že jsem zešílel. Její tělo bylo pořád ještě teplé. Pamatuji si to. Pamatuji si, jak se při nádechu nadzdvihovalo. Došel ke mně zřízenec ze sanitky, motal se jak opilý a jednu ruku si tiskl k hlavě. Mezi prsty mu prýštila krev.

Já jsem se pořád smál, pořád jsem rukou tápavě šmátral. Mé ruce zjistily, že je úplně otevřená.

Sanitář vytěštěně zíral na bezhlavé tělo Sandry Stansfieldové. Nevím, jestli si uvědomil, že to tělo stále dýchá, nebo ne. Možná si pomyslel, že to je jenom záležitost nervů – jakýsi poslední nervový reflex. Pokud ho něco takového napadlo, nemohl být sanitářem dlouho. Slepice s useknutou hlavou může chvíli pobíhat, ale lidé sebou jen jednou nebo dvakrát šklubnou... jestli vůbec.

„Nečumte na ni a podejte mi nějakou deku!“ vyštěkl jsem na něj.

Odpotácel se, ale nikoli zpátky k sanitce. Zamířil spíš směrem jako na Times Square. Prostě odkráčel do noční plískanice. Nemám ponětí, co se s ním stalo. Obrátil jsem se znovu k mrtvé ženě, která nějak nebyla mrtvá, chvílku jsem zaváhal, a vzápětí jsem si svlékl kabát. Potom jsem jí nadzvedl boky, abych pod ni mohl kabát podstrčit. Stále jsem slyšel ten pískavý dech, jak její bezhlavé tělo „dělalo lokomotivu“. Někdy to slychávám dodnes, pánové. Ve snu.

Uvědomte si, prosím, že tohle všechno se odehrálo v nesmírně krátkém čase – mně to připadalo delší, ale jen proto, že má vnímavost se horečnatě zvýšila. Lidé z nemocnice teprve vybíhali, aby zjistili, co se stalo, a nějaká žena za mnou vykřikla, když zahlédla u chodníku ležet uříznutou hlavu.

Trhnutím jsem otevřel svůj černý kufřík – děkoval jsem přitom Bohu, že jsem ho při pádu neztratil – a vytáhl jsem z něj krátký skalpel. Otevřel jsem ho, prořízl jsem spodní prádlo a odhrnul ho. Ted' se blížil

řidič sanitky – došel na vzdálenost asi pěti metrů od nás a na místě ztuhl. Letmo jsem na něj pohlédl, pořád ještě jsem chtěl tu deku. Viděl jsem, že od něj ji nedostanu. Zíral dolů na dýchající tělo a oči měl vyřeštěné, až se zdálo, že mu vypadnou z důlku a zůstanou viset na zrakovém nervu jako nějaké pitvorné zírající jo-jo. Se sepnutýma rukama padl na kolena. Chtěl se modlit, tím jsem si zcela jistý. Tamten sanitář možná nevěděl, že vidí nemožné, ale tenhle muž to věděl. V příštím okamžiku omdlel.

Toho večera jsem si do kufříku přibalil kleště, ani nevím proč. Nepoužil jsem je předtím už tři roky – od doby, kdy jsem viděl doktora, kterého nebudu jmenovat, jak tímhle pekelným nástrojem promáčkl novorozenci spánek až do mozku. Dítě okamžitě zemřelo. Těličko se ztratilo a na úmrtním listu stálo mrtvě narozený.

Toho večera jsem však měl kleště u sebe, ať už z jakéhokoli důvodu.

Tělo slečny Stansfieldové se napnulo, břicho sevřelo, tělesná tkáň se proměnila v kámen. A dítě se začalo tlačit ven. Jen na okamžik jsem zahlédl fontanelu, krvavou, blanitou a pulzující. Pulzující! Tedy žije. Je rozhodně naživu.

Kámen se opět změnil v tkáň. Fontanela vklouzla zpátky, takže ji nebylo vidět. A jakýsi hlas za mnou se zeptal: „Můžu vám nějak pomoci, pane doktore?“

Byla to zdravotní sestra ve středních letech, jedna z těch žen, které tak často bývají páteří našeho povolání. Obličej měla bledý jako mléko, a přestože jí bylo v tváři vidět úděs a jakousi pověřčivou posvátnou hrůzu, když hleděla dolů na to podivně dýchající tělo, vůbec se nezdálo, že by snad byla nějak omráčená šokem, takže by bylo obtížné a nebezpečné s ní pracovat.

„Sežeňte mi ihned nějakou deku,“ požádal jsem ji úsečně. „Myslím, že máme ještě naději.“ Za ní jsem spatřil asi dva tucty lidí z nemocnice, kteří stáli na schodech a nechtěli se přiblížit. Jak moc nebo jak málo toho viděli? To se nikdy nedozvím. Vím jen tolik, že se mi lidé vyhýbali ještě mnoho dní poté (a někteří se mi vyhýbají dodnes), a nikdo, včetně té sestry, se mnou o tom nikdy nepromluvil.

Sestra se okamžitě obrátila a vykročila zpátky k nemocnici.

„Sestro!“ křikl jsem za ní. „Na to není čas. Vezměte ji ze sanitky. To dítě se rodí!“

Změnila směr a v podkluzujících bílých střevících s podrážkou z krepované pryže zamířila k havarované sanitce. Otočil jsem se zpátky ke slečně Stansfieldové.

Lokomotivové dýchání se nezpomalilo, ale naopak se začalo zrychlovat... a pak se jí tělo napnulo a opět ztuhlo, zafixovalo se. Znovu se začala objevovat hlavička. Čekal jsem, že zase vklouzne zpátky, ale nestalo se tak; pořád se tlačila ven. Kleště jsem nakonec vůbec nemusel použít. Děťátko mi úplně vltlo do rukou. Viděl jsem, jak sněhová plískanice stéká po nahém těličku – byl to kluk, jeho pohlaví bylo zcela zřejmé. Viděl jsem, jak z něj stoupá pára a jak mu černá, ledová noc bere poslední matčino teplo. Zakrvácené pěstičky se slabě zahýbaly a chlapeček tenkým hláskem zanařikal.

„Sestro!“ zařval jsem, „do prdele, hod’te sebou!“ Bylo to asi neodpustitelné, takhle mluvit, ale já jsem měl na okamžik pocit, že jsem zpátky ve Francii, že nám za chvíli začnou nad hlavou svištět dělostřelecké granáty s podobným zvukem, jaký vydává ten nelítostně pleskající mrazivý sníh;

kulometry zahájí svůj pekelný štěkot; ze tmy se začnou zhmotňovat Němci, kteří v tom bahně a kouři běží, sklouzávají, klejí a umírají. Laciný trik, napadlo mě při pohledu na ta hroučící se a padající těla. Ale měla jste pravdu, Sandro, nic jiného nemáme. Pánové, nikdy v životě jsem nebyl tak blízko tomu, že přijdu o rozum, jako v tu chvíli.

„SESTRO, PROBOHA!“

Dítě znovu zanařikalo – byl to tak slabounký, ztracený zvuk! – a pak už nenařikalo. Pára, která mu stoupala od pokožky, se ztenčila do nitek. Přitiskl jsem mu ústa na obličej a ucítil jsem krev a mdlou, vlhkou vůni placenty. Vydechl jsem mu do úst a uslyšel jsem jemné, trhavé zašumění obnoveného dýchání. Pak tam náhle byla sestra s příkrývkou v náručí. Natáhl jsem pro ni ruku.

Sestra mi ji začala podávat, ale náhle se zarazila. „Pane doktore, co když... co když to je nějaká zrůda? Někjaký netvor?“

„Podejte mi tu deku!“ vyštěkl jsem. „Okamžitě mi ji podejte, seržante, než vám nakopu prdel.“

„Ano, pane doktore,“ odpověděla s naprostým klidem (musíme blahorečit ženám, pánové, které tak často vše chápou, aniž se o to snaží) a podala mi příkrývku. Zabalil jsem dítě a podal ho sestře.

„Jestli ho upustíte, seržante, nacpu vám ty vaše frčky do huby.“

„Ano, pane doktore.“

„Je to pitoměj, lacinej trik, seržante, ale nic jinýho nám Bůh nenechal.“

„Ano, pane doktore.“

Pozoroval jsem ji, jak s dítětem napůl jde, napůl utíká do nemocnice; viděl jsem, jak se lidé na schodech rozestupují, aby jí uvolnili cestu. Potom jsem se zvedl a ustoupil jsem od ležícího těla. Jeho dýchání, stejně jako dýchání dítěte, se zadrhlo a obnovilo... zastavilo... a znovu trhaně obnovilo... zastavilo...

Začal jsem od těla couvat. Nohou jsem do něčeho narazil. Byla to její hlava. Uposlechl jsem jakýsi příkaz zvenčí, poklekl jsem najedno koleno a hlavu jsem otočil. Oči byly otevřené – ty upřímné oříškově hnědé oči, které vždycky byly tolik plné života a odhodlání. Byly plné odhodlání stále. Pánové, ona mě viděla.

Zuby měla sevřené, rty pootevřené. Slyšel jsem, jak mezi těmi rty a zuby rychle prochází dech sem a tam, slyšel jsem, jak „dělá lokomotivu“. Oči se jí pohnuly; maličko se překulily v důlcích doleva, aby mě lépe viděla. Rty se jí rozevřely. Neslyšně pronesly dvě slova: Děkuju, doktore. A já ta slova slyšel, pánové, ale nikoli z jejích úst. Přicházela ze vzdálenosti šesti metrů. Z jejích hlasivek. A protože její jazyk, rty a zuby, což vše používáme při artikulaci, byly zde, přicházela ta slova pouze v nedokončené modulaci zvuku. Ale bylo jich šest, šest různých zvuků, tak jako bylo v té větě šest slabik: Děkuju, doktore.

„Prosím, slečno Stansfieldová,“ řekl jsem. „Je to kluk.“

Její rty se opět pohnuly a za mnou se ozval slabounký, přízračný zvuk kluuuuuk –

Její oči ztratily soustředění a odhodlání. Jako by se teď dívaly na něco za mnou, možná na tom černém nebi s plískanicí. Pak se zavřely. Začala znovu „dělát lokomotivu“ ... a pak prostě ustala. Ať se do této chvíle dělo cokoli, teď to skončilo. Ta nemocniční sestra něco z toho viděla, řidič sanitky možná něco viděl, než omdlel, a někteří z přihlížejících mohli mít nějaké podezření. Teď už to ale skončilo, skončilo to navždy. Byly tu jen pozůstatky ošklivé autonehody... a tam v nemocnici bylo nové děťátko.

Vzhlédl jsem k soše Harriet Whiteové; pořád tam stála a upírala kamenný pohled ke Garden na druhé straně ulice, jako by se nic zvláštního nestalo, jako kdyby takové odhodlání ve světě tak tvrdém a tak nesmyslném, jako je tento, neznamenalo nic... nebo ještě hůř, že to je třeba jediná věc, která něco znamená, jediná věc, na které vůbec záleží.

Jak si vzpomínám, klečel jsem tam v rozbředlém sněhu před její hlavou oddělenou od těla a začal jsem plakat. Jak si vzpomínám, pořád ještě jsem plakal, když mi nějaký doktor a dvě sestry pomáhali vstát a odváděli mě do nemocnice.

McCarronova dýmka vyhasla.

Znovu ji zapálil zapalovačem, zatímco my jsme seděli v naprosto bezdechém tichu. Venku kvílel a nařikal vítr. McCarron zaklapl zapalovač a zvedl oči. Jako by ho poněkud překvapilo, že nás tam ještě vidí.

„To je všechno,“ řekl. „To je konec! Na co čekáte? Na nějaký ohňostroj?“ zahuhlal a pak se na chvíli zřejmě zadumal. „Zaplatil jsem její pohřeb z vlastní kapsy. Víte, nikoho jiného neměla.“ Pousmál se. „Jo... byla tu ještě Ella Davidsonová, moje sestra. Trvala na tom, že přispěje pětadvaceti dolary, což si mohla jen taktak dovolit. Jenže když si Davidsonová něco umanula...“ Pokrčil rameny a pak se maličko zasmál.

„Jste si naprosto jistý, že to nebyl nějaký reflex?“ slyšel jsem náhle sám sebe klást otázku. „Jste si naprosto jistý –“

„Naprosto jistý,“ přisvědčil McCarron klidně. „Ten první stah možná. Jenže dokončení porodu nebyla záležitost vteřin, ale minut. A někdy si myslím, že by možná vydržela ještě déle, kdyby to bývalo bylo nutné. Bohudíky nebylo.“

„A co to dítě?“ zeptal se McCarron Johanssena.

McCarron potáhl z dýmky. „Adoptovali ho,“ odpověděl. „A jistě chápete, že i za oněch časů se záznamy o adopci udržovaly v maximální tajnosti.“

„Ano, ale co to dítě?“ zeptal se znovu Johanssen, a McCarron se popuzeně zasmál.

„Vy když se do něčeho zakousnete, tak to nikdy nepustíte, vidíte?“ zeptal se Johanssena.

Johanssen zavrtěl hlavou. „Někteří lidé to ke své lítosti už poznali. Co to dítě?“

„Když už jste se mnou došli takhle daleko, patrně také pochopíte, že jsem měl určité nezadatelné právo vědět, jak to s tím dítětem dopadlo. Skutečně jsem si udržoval přehled o jeho vývoji a udržuji si ho dodnes. Byl jeden mladý muž a jeho manželka – nejmenovali se Harrisonovi, ale dost podobně. Žili v Maine. Nemohli mít vlastní děti. Adoptovali tohle dítě a pojmenovali ho... hm, řekněme třeba John; stačí to takhle? John stačí, nemám pravdu, přátelé?“

Potáhl z dýmky, ale ta už zase vyhasla.

Matně jsem si uvědomoval, že Stevens už za mnou postává, a věděl jsem, že někde už máme připravené kabáty. Za chvíli do nich zase vklouzneme... a zase vklouzneme zpátky do svého života. Jak říkal McCarron, příběhy pro letošek skončily.

„Dítě, které jsem té noci porodil, je nyní vedoucím katedry angličtiny na jedné ze dvou či tří nejrenomovanějších soukromých vysokých škol v naší zemi,“ dodal ještě McCarron. „Ještě mu není ani pětadvacet. Je to mladý muž. Teď je na to ještě brzy, ale jednou určitě přijde den, kdy se stane rektorem té školy. Ani trochu o tom nepochybuji. Je pohledný, inteligentní a sympatický.“

Jednou jsem pod nějakou záminkou měl možnost s ním povečeřet v soukromém fakultním klubu. Byli jsme u té večere čtyři. Mluvil jsem málo, a tak jsem ho mohl pozorovat. Má matčino odhodlání, pánové...

... a matčiny oříškově hnědé oči.“

III.

Klub

Stevens nás doprovázel ke dveřím, jako to dělal vždy, přidržoval nám kabáty, přál všem přítomným krásné Vánoce a děkoval jim za jejich štědrost. Podařilo si mi tam zůstat jako poslední, a Stevens na mě pohlédl bez překvapení, když jsem požádal:

„Rád bych vám položil jednu otázku, jestli vám to nevadí.“

Pousmál se. „Myslím, že byste měl,“ přikývl. „Vánoce jsou skvělá doba na otázky.“

• Někde v chodbě po naší levici – v chodbě, ve které jsem nikdy nebyl – zvučně tikaly stojací hodiny; zvuk umírajícího času. Cítil jsem starou kůži a olej na nábytek a mnohem slaběji než tohle, Stevensovu vodu po holení.

„Měl bych vás ale varovat,“ dodal Stevens, zatímco zvenku sem dolehl náhlý poryv větru, „lépe je příliš se neptat. Pokud sem chcete chodit dál.“

„Tady se za přílišné vyptávání vylučuje?“ Vylučovat nebylo přesně slovo, které jsem chtěl použít, ale nic lepšího mě v tu chvíli nenapadlo.

„Ne,“ odpověděl Stevens a hlas měl stejně tichý a zdvořilý jako kdykoli jindy. „Ale ti lidé sem pak prostě raději nechodí.“

Opětoval jsem jeho upřený pohled a pocítil jsem mrazení v zádech – jako kdyby mi nějaká velká, studená, neviditelná ruka sevřela páteř. Vzpomněl jsem si na ono podivně kluzké buchnutí, které jsem jednou večer uslyšel odněkud seshora, a napadlo mě (jako už nejednou předtím), kolik asi místností tu skutečně je.

„Jestli stále ještě máte nějakou otázku, pane Adleyi, bylo by možná lepší se zeptat. Už se připozdívá –“

„A vás ještě čeká dlouhá cesta vlakem?“ zeptal jsem se, ale Stevens na mě jen nezúčastněně hleděl.

„Tak dobře,“ přikývl jsem. „V téhle knihovně jsou knihy, které nelze najít nikde jinde – ani v newyorské Veřejné knihovně, ani v katalogu žádného antikvariátu, kde jsem je hledal, a už vůbec ne v přehledech vydávaných knih. Kulečnickový stůl v malém salonku je Nord. O takové značce jsem nikdy neslyšel, a tak jsem zatelefonoval na International Trademark Commission. Registrují dvě ochranné značky Nord – jedna firma vyrábí běžky pro lyžaře a druhá dřevěné kuchyňské doplňky. V dlouhém sále je hrací automat Seafront. ITC má na seznamu firmu Seeburg, ale žádný Seafront.“

„Jakou máte otázku, pane Adleyi?“

Hlas měl mírný jako vždy, ale v jeho očích se náhle objevilo cosi strašného... ne; mám-li říct pravdu, nebylo to jen v očích. Hrůza, kterou jsem pocítil, naplňovala celé ovzduší kolem mě. Vytrvalé tikání zaznívající sem z chodby nalevo už nebylo kyvadlo stojacích hodin; bylo to podupávání nohy kata, který

sleduje, jak vedou odsouzence na lešení. Pach oleje a kůže byl náhle pronikavý a hrozivý, a když se znovu divoce zvedl vítr, byl jsem si na okamžik naprosto jistý, že se domovní dveře rozletí a za nimi se neukáže Třicátá pátá ulice, ale nějaká šílená krajina Clarka Ashtona Smithe, kde se ostré obrysy pokroucených stromů rýsují na prázdném obzoru, za který v hrůzné rudé záři zapadají dvě slunce.

Ach, on věděl, na co se chci zeptat; viděl jsem to v jeho šedých očích.

Odkud všechny tyhle věci pocházejí? chtěl jsem se zeptat. Já dobře vím, odkud pocházíte, Stevensi; ten přízvuk není žádná Dimenze X, to je čistý Brooklyn. Ale kam jdete? Co vám vložilo do očí ten věčný výraz a co vám ho vtisklo do tváře? A Stevensi –

– kde se nacházíme PŘÁVĚ V TUTO CHVÍLI?

Jenže on čekal na mou otázku.

Otevřel jsem ústa. A otázka, která z nich vyšla, zněla: „Je nahoře ještě mnoho místností?“

„Ano, pane,“ odpověděl a stále mi upíral pohled do očí. „Velmi mnoho. Člověk tam může zabloudit. Někteří tam už skutečně zabloudili. Někdy mi připadá, že se táhnou celé míle. Místnosti a chodby.“

„A vchody a východy?“

Lehce zvedl obočí. „Zajisté. Vchody a východy.“

Cekal, ale já si pomyslel, že jsem se už vyptával dost – dospěl jsem na samotný okraj něčeho, z čeho bych se třeba mohl zbláznit.

„Děkuju vám, Stevensi.“

„Prosím, pane.“ Podržel mi kabát a já do něj vklouzl. „Budou ještě nějaké příběhy?“

„Tady, pane, jsou stále další příběhy.“

Ten večer se odehrál již před nějakým časem a má paměť se od té doby nezlepšila (když se člověk dožije mého věku, bývá tomu spíš naopak), ale naprosto jasně si pamatuji, jak mnou projel osten strachu, když Stevens otevřel dubové dveře dokořán – byla to chladná jistota, že spatřím tu cizí krajinu, šílenou a pekelnou, v krvavém světle oněch dvou sluncí, po jejichž západu může nastat nevýslovná tma, která bude trvat hodinu, nebo deset hodin, nebo deset tisíc let. Nedokážu to vysvětlit, ale říkám vám, že ten svět existuje – jsem si tím jistý stejně, jako si byl Emlyn McCarron jistý, že uříznutá hlava Sandry Stansfieldové dál dýchala. V té jedné nekonečné vteřině jsem myslel, že se dveře otevřou a Stevens mě vrhne ven do toho světa a že uslyším, jak j_ dveře za mnou zabouchnou... navždy.

Místo toho jsem spatřil Třicátou pátou ulici a radiotaxi, které stálo u chodníku v oblaku výfukových plynů. Pociťil jsem takovou úlevu, že se mi málem podlomila kolena.

„Ano, stále další příběhy,“ opakoval Stevens. „Dobrou noc, pane.“

Stále další příběhy.

A skutečně byly. Možná vám zanedlouho povím další z nich.

Vydání první, novel Rita Hayworth and Shawshank Redemption a Apt Pupil druhé, revidované

1 přesně alphabet soup agencies – tedy vládní organizace jako FBI, CIA, FDA apod., které jsou známy především pod zkratkami, snadno složitelnými z těstovinových písmenek v Campbellových polévkách – pozn. překl.

2 pornofilm – pozn. překl.

3 pornografická parafráze filmu „Dábel a slečna Jonesová – pozn. překl.

4 kvart je čtvrtina galonu, tedy 0,945l – pozn. překl.

5 snad nejslavnější alcatrazský vězeň – byl o něm natočen stejnojmenný film s Burtem Lancasterem v hlavní roli – pozn. překl.

6 cider – mírně alkoholický jablečný mok – pozn. překl.

7 Philadelphia Philies – pozn. překl.

8 příslušník indiánského kmene usazeného na území státu Maine – pozn. překl.

9 syn a otec, puritáni, účastníci honu na čarodějnice v Salemu – pozn. překl.

10 dobročinná organizace, která se stará o potřebné děti a starší lidi – pozn. překl.

- 11 diamant o váze 112 3/16 karátu, pochází z dolu Kollur v indické Golcondě – pozn. překl.
- 12 postavy z TV seriálu Gunsmoke; ztělesnili je Dennis Weaver a James Amess – pozn. překl.
- 13 oblíbené letoviště v Coloradu – pozn. překl.
- 14 mužstvo amerického fotbalu – pozn. překl.
- 15 státem organizované dostihové sázky, pořádané od roku 1930; jejich výnos byl určen ke stavbě nemocnic – pozn. překl.
- 16 velká firma zabývající se daňovým poradenstvím – pozn. překl.
- 17 dětská kniha od Morta Walkera – pozn. překl.
- 18 herec, známý především ze seriálu Bonanza – pozn. překl.
- 19 z Dickensovy Vánoční koledy; pozn. překl.